1

Voull. 1177

Syst. Th. IV. 442 a

Liber sancti ludgeri in Werdena

Incipit liber qui dicat bonum vniuersale de ꝓpetatibus ap̃um.

Reuerendo in xpo patri fratri hubertho magistro ordinis predicatorum frater huilis cui nomen ad pis nō vrgz necessitas nominari. Rogatus instantissime a q̃busdam familiaribus meis libz de prelatis et subditis multa sollicitudinie et labore cōscripsi. Reuolui autem libz illū de natura rerū quē ipse multo labore per annos. xv. de diuersis autoribz vtilissime cōpilaui. In quo capitulū de apibus sm philosophū Aristotelem. solinum. plinium. magnum basilium Ambrosiū episcopū q Jacobum acconēsem cū magna ꝑsideracōe ꝑsperi. Cui serie ōnis status hominū maxime in prelatis q subditis nec non specialissime modus viuēdi claustralium poterit ꝑprehendi. Hoc ergo capitulum exponere simplicit et moralizare presumēs. Primum librū de prelatis. Secundū de subditis sub diuersis q intitulatis capl̃is cōsimaui. Quibus etiam capl̃is sm materiā exempla aptata q appropriata cōuenire que nostris temporibus vel ꝓpe nostra tpa contigerūt. Et ego q̃dem in pluribz hoc vitaui vt terras ciuitates vel oppida noiata nō ponerē i q̃bus rerum gesta patrata sunt eo q ipsis ad huc viuentibz q fugientibus hūc glorie fauorem vereundiam facere formidarē. q vtiqz in hoc nichil imitari volenti de peratvl legēti Interdum etiā q dicta philosophorum diuersis locis i seruui. A te igit pat sancte laboris mei studiū corrigat et correctum diuisis domibus filijs q fratribus nris reseruandū ordinet. vt i nepotes filiorum semē sanctū vberius trāsfūdat. Hoc autem i fine libri lectores singulos huiliter deprcor ut in missa vna m̄ misero subueniāt. vel subuenire faciāt decedenti qd̄ vnū a vobis pro tāto labore ꝓ sūma remuneracōne requiro. Neqz enim spernendum opus legentibus cre do ut m̄ hanc vicem rependere negent aut vnusquisqz racionis ca pax lucide videat omni statui cōdicōni hoīm per diuersificatas ipsius textus sentencias q vniuersax rex narrata gestax iocunde nimis et gratissime cōuenire et vix forte in multis tractatibus generalius aliqd̄ inueniri. Vsi et nomen ipsius bonum vniuersale de apibus prenotaui. Vale at igitur vestra paternitas q in euum longum ad deus ordinis nostri incolumē vos cristi pietas tueatur.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

¶ Qz castꝰ ē sūmꝰ plat ecce cui oēs plati obedie tenē.

Nū caput castū ī vnitate ecclesie fideles habēt q huic obedire satagunt tāq̃ regi. Sub hoc rege ōnes ptiaulares ecclesie platos habent tāq̃ reges q̃ vtiq; ī clero misterio fidei dominā. Qualis autem prelatus esse debeat in primo omniū textꝰ ostēdit.

¶ Qz prelatꝰ debz esse bone vite q bone fame. ¶ Capi. pmū.

Rex inq̃t apū mellei coloris ē ex electo flore q ex omni copia factus. Quid in melle nisi mox sincerita. et q̃d in flore nisi fame redolencia designat. Q̃ntuz aūt ad se bonam ꝛscienciā necesse ē habere prelatū. q̃ntum vero ad proximū bonā famā. Vnde beatus augustinꝰ. Conscīēcia tibi fama aūt primo tuo. Sz vt seneca dicit. Plerq; famā cōscīēcia am paua verent. et tales vtiq; metu peccare cessant nō innocēcia. Q̃ita demencia ē vera ne infameris ab īfamibz. Quid nostra refert an sursū an deorsū sonent isti. Sapiēs cogitat semp qual vita nō q̃ita sit. Nō enī viuere bonū ē sed bene viuere. Nō vt placeas viuas sz q̃lis sis studeas. Magnū ē nolle laudari q esse laudabilem. Gaudiū verū nisi sapienti ōtīgit q̃d ē animi sui bonis verisq; fidentis. Cogita ergo hūc esse sapiencie affectū. gaudij q̃litatem q hoc est gaudiū ꝛscienciae bone. verū pta men necesse ē ad alienā vtilitz exercēdā exercere quēlibet q suam. q talem suā īstituat vt prouocz alienā. Ipse salutis nostre prīceps ihesus suis precepit dicens. Sic luceāt opa vestra lō coā hoībz vt glorificēt patrē vestrū q̃ est in celis. Et hoc q̃dē in tus necesse ē vt resultāciā lucis secūdo foras ad primos deferatur. Hoc etiā apostolus paulus ad romanos scribēs dicit. Prouidētes bō nō tm coā deo īscienciā sz. verētiā coā oīb hoīb. Notādy aūt q textꝰ dicit ex electo flore. Ex redolēcia enī bone fame plat eligi debz. nō seipsū intrudere. q̃a nemo assumit sibi honorē. sz q̃ vocat a deo sicut aarō. Ex oī inq̃t copia fāis supple esse debz. Qui enī offendit in vno fāis est oīm reus. de tali ergo plato osee ꝓpha gulabundꝰ exclamat. Vitis frōdosa israel fāis adeq̃tꝰ ē ei. Bonꝰ enī prelatꝰ bonos subditos facit. Vnū seneca dicit. Nulla res magis animos ī malū decliabiles reuocat

ad rem q̃ prouocat ad honesta
q̃ maiorū nostroꝝ ꝓuersacio bo
na. Paulatim enim descēdit ī
pectora q̃ vim p̃ceptoꝝ optanꝫ.
frequēter aspici. frequenter au
dira. occursusque ipse sapienta
um iuuat q̃ vir aliq̃d in eoꝝ acti
bus trāsit vnde non recte ꝓfici
as. Et reuera si nobis aīm bomi
nis licaret inspicere. O q̃ pul
cherrimaꝫ faciaꝫ q̃ sanctam q̃
ex magnifico placidoqꝫ refulgē
tem videremus. Quicūqꝫ ergo in
stituit culmine aliquo q̃ non ꝓ
ficat hic omni amente deteriore.
De mō electionis et electo no
stra tempoeis quoddaꝫ memora
bile referam q̃ nobili et sancto
viro philippo militē de mōmi
tal narrāte cōgnoui. Cenoma
nens inclita ciuitas et nota est
que dudū sub rege anglie. nūc
aūt regis frācie subiacet pote
stati. hec multis āmis sine rere
vite pastore lāgueāt et mortuo
episcopo electōis dies īstabat.
At q̃m vir est ꝓgregacio aliqua
in personis a deo desolata quin
vnum saltem habeat qui filiali
pietate de matno defectu eccle
sie doleat et gaudeat de ꝓfectu
Quidā ipsi ecclesie vere cano
nicus ad quādam famosissime
sanctitatis conclusam ꝓ digno
episcopo eligendo oracōes peti
tur accessit. cui preab illa cō
mota ab oracōne reuersa est. et
dixit. Carissime ego rapta ī ce
lum vidi. q̃a beata maria virgo
patrona ecclesie pro delato ne
gocio ad pedes filij rogatura ꝓ
cessit. cui filius dignāter assur
gens. tuū inquit erit mē q̃ dña
statuē quēcūqꝫ voluerit. Decē
dens ergo mater cristi cū āgel
scis q̃ si de negotio tractatura tā
dem reuersa dixit. Placet m̄ fi
li de cōsilio bonorū mauritium
quondā archidyaconū trecē sez
in episcopū preficī cenomānis.
q̃ fili digne inquit elegisti. fic
fiat. et mox reclusa canōico. Vi
de ergo kmīe ut secretū habeas
q̃usqꝫ factuꝫ sit q̃d audisti. Ef
fusus ergo vir pius ī lacrimas
pre gaudio q̃ stupore dñm bene
dixit. Quo autēꝫ ordine fieret
ꝓter eligētium puerionē nec
suspicari q̃dem poterat. licꝫ ꝓt
hoc fieri nō dubitarꝫ. Quis au
tem hic mauritius fuerit breui
ter referamus. In trecēsi eccle
sia archidyacon cōstitutus cir
cuibat dyocesim pedes et eā in
solo baculo in predicacōnis offi
cio visitabat. Archidyaconatu
vero postmodū derelicto mona
sterīū nigraꝫ monialium quaꝫ
elemosinis nutritus fuerat ad
huc puer expecīt. ut eas ad

emēdatiorem vitam corrigeret
q̃ eidem terre populum predica
cionibꝫ erudiret. Nec eum fefel
lit effectꝰ. Quid plura. Ad ele
ctionem ventum ē. Cenomānis
electi sunt duo. prepositus q̃ de
canus. quorꝫ primus vir sensatꝰ
et nobilis. alter vero litteratus.
et diues erat. Neutro igitur al
teri volente cedere dixit decano
prepositus. Michi quidē episco
patū expedire nō video. sed nec
tibi. Michi sufficiat honor. tibi
diuicie. Cedere tibi nolo nec tu
michi. Nichil ergo restat nisi
iam ī parte dilapidatam eccle
siam per nostrum litigium fun
ditꝰ eneruari. Vellem igitur si
velletis q̃ vos vt inter nos vitū
vite probatum et humilem con
corditer postulemus q̃ confusio
nis nostre ruinas velit et vale
at reparare vl restaurare. Ecce
venerabilis ille mauricius vir in
ōni norma iusticie singulariter
decoratus qui etiam totum mun
dum posset diuina prouidencia
gubernare. Presto enī sum cū
meis omnibus tantum hominē
postulare. Et credo certus q̃
deo et saluti sue aduersabitur
cōtradicens. Mox decanus sub
ridens. sic fiat inquit ꝗ illa con
dicione. si idem episcopatum
acceptare noluerit michi cedat.
Cui mox prepositus exultabun
dus īclamat. Ratificetur īquit
et fiat. Et mox fā est postula
tio consensu omnium q̃ firmata.
decanꝰ autem presumebat mau
ricium numq̃ acceptare presula
tū. prepositꝰ vero dignius ꝑsu
mebat cristi amore coactum san
ctum virum propter salutem
multorum non audere respuere
iam oblatum. Missi ergo duo
canonici inuenerunt eum scōm
quod solebat ī via peditē ad p̄
dicandum euntem. Litteris igi
tur sue vocationis ostensis. res
pondit ille. Ibitis ad hospitū
nostꝫ. vespere autem fā predi
cacōe redibo. et mane qd̄ de mi
nus dederit respōdebo. Et factū
est sic. Redeūtibus illis ad hos
pitū processit ille q̃ predicauit.
audiuit ipsius cōfessiones vs
qꝫ ad vesperam. Redit domum.
salutat hospites. īcenatus ora
toriū intrat. pernoctat celebs
in precibus. respōdet mane ca
nonicis. Consilium dei et ma
tris eius negare non conuenit
qd̄ offertis. Quid plura. ordi
no honore receptꝰ cathedratur
obsecrat q̃ tāto regimīe claruit.
vt īfra quīgētos ānos similis
ei fuisse non credatur. Quid
mira. valde ogruum fuit vt tali
ter electū tale regimē sit sortitū.

Qualē prelatus esse debeat oal
ꝑ ordy preesse desideras hoc vide
at ⁊ relegat. Qualē aūt prela
tus esse debeat. btūs aug⁹. ostē
dit ī regula sua dicēs. Ipse qui
vobis preest nō se existimet po
testate dominātē. ꝗ caritate ser
uiētē felicem. honore cōti vobis
prelatus sit vobis. timore coraz
deo subiect⁹ sit pedibus vestris.
Circa ōnes seipsū bonoz operū
prebeat exēpluz. corripiat īqui
etos cōsolet pusillanimes. susci
piat infirmos paciēs sit ad om
nes disciplinam libens habeat
metuz īponat. Et q̄uis vtrūq;
sit necessariū. tamē plus a vob
amari appetat q̄ timeri. semp
cogitās deo se ꝓ nobis reddituꝝ
esse racōnez. vsiws magis
obediendo nō solū vēri ꝗ etiā sui
miserēmini q̄ intere vos q̄to ī lo
co supiore tūto in piculo maiore
versat. Ecce discretissim⁹ q̄ be
ne ⁊ q̄ perfecte statū debitum
prelatoz ⁊ nichilomin⁹ ꝓpendi
ose descripsit. Sed sanctus ⁊ ve
nerabil benedictus ī regula sua
quā p⁹ augustini tpa annis mlt
tis dedit prelati statum plane
distinxit. Abbas īq̄t qui preest
se dign⁹ est monasterio. semper
meminisse debz qd̄ dicitur ⁊ nō
men maioris fās implere. xpi
enim agere vices ī monasterio
credit. Et ifra. Memore sit sem
per q̄a doctrine sue vel discipu
loz obediēte vtrarūq; rex īre
mēdo iudicio dei fatēda erit dis
cussio. Quatq; cuipe pastoris
imīnere q̄rq̄d ī ouib⁹ pfamili
as min⁹ vtilitatis potuit inueni
re. Et ifra. Cū aliq̄s suscipit no
mē pastoris discat dei doctrina
ꝑesse discipul. idest. oia bona ⁊
sancta factis āpli⁹ q̄ dictis oī
dere ut capacibz disciplinē. mā
data dñi vb̄ ꝓponat. Duris ve
ro corde ⁊ simplicioribus fās suis
dina ꝑcepta demōstrare. Oia ve
ro q̄ discipul docuerit esse ꝓtra
ria ī suis actibz vel fās īdicz nō
esse agēda ne alijs ꝑdicās ipse
reꝓbz efficiat. Qui aūt aliter ꝑ
ē gestit loco ignominie ē ap⁹
īdignū dignitas. Prelat⁹ enī
q̄ subiecto nō ꝓficit nec sibi ꝓ
dest. Magna vero pars iustitie
ī se redit q̄ ꝓdesse alteri. Op⁹ ē
enī aliquo ad quē mores nēi se
erigāt vbi ad regulā ꝑua trā
gas. Aliq̄s vir bon⁹ eligēd⁹ ac
sēp añ oculos habēd⁹ q̄ tāq̄ spe
ctātē viuam⁹ ⁊ oia tāq̄ illo vi
dēte faciam⁹. Sic ē rex prelat⁹
apū fideliū q̄ mellei coloris exi
stens ex elcō flore et oñi copia
fās ē.

¶ Qr ingenio pollētes preferē
di sūt. Capitulū secūdū.

Reges plures ī vno alue
ato sepiūs ichoāt. Et q
dē si tēpore apostolorū ī
pmitiua ecclia fm q paulus ad
corīthios scribit nō multi sapiē
tes fm carnē nō multi nobiles
nō multi potentes. postea tū q
maxime nunc vt in pūta videri
potest. multi sapientes sed heu
ꝓter carnē. multi nobiles sed
in carne non ī mente. multi po
tentes nō ad ꝓtegēdū ꝗ ad op
primendū paupes clericos per
ecclesias procreāt. Tales mo
rigeratis q spūalibus viris p su
os oplices preferūt. De talibz
ecclesiastes dicit. Vidi suos in
eis q prīcipes quasi seruos am
bulātes ī terra. Si ergo culpabi
les sūt q lātos potētes nobiles
sine moribus et carnales morige
ratis et spūalibz viris ꝑferunt.
qualiter illi damnandi sūt qui
stolidos q ydiotas q sine vllo in
genio naturāli eligūt ī ꝑlatos.
Nam ī genio callentes q ꝓuidi
semp abiliores sūt ad oēm actū
bonū dūmodo non dūiet malig
nitas volūtatis. Tales enī etiā
si multa scia lātur rois capaces
sūt. q ideo facilius a leuioris vite
dispēdio ad viā stabilē gre cōu
tunt. Qui vero ydiote q sine lris
sūt rudes ītellāū q mētis stolidi
tate mutabiles vix vmq̄ flectū
tur in bonū. ꝗ de malo ī peius facī
lime deuoluūt. Vnde seneca. Vuil
tes stultitia abiecta sordida ser
uit multis affāb⁹ et seuissimis
subiecta euētibz. horū plures heu
in maioribz dignitatib⁹ ostitu
tos q vidimus q videmus. De ill
vero q naturāli callebāt ingenio
etiā in statu vite leuioris elcos
ī regimine ꝓbatissios vidimus et
tāto feruētiores ī ciuā ꝓximorū
suscepto officiis extitērūt qn
to tepidiores a ciuā ꝓba ad regi
mē ī vaītatib⁹ defluxerūt. Vnde
accidit q q̄dā canonici in electi
one pontificis ouciūt ocorditer
nō valētes ea odicōe in ꝓpositū
q decanū vota sua singuli tīstu
lerūt vt nullū extra gremiū ec
clesie postularēt. Illi aūt ī par
tes secedētibz vt de pōtificis ele
ctione liberius cōdiarēt. vnūq ca
nonicorū prādij horā differre ceu
sans extra capitulū ī tabnā ꝓx
imā decucurrit. prāsusq ad tes
seras ludē osedit. Cū aūt iuue
nis vite leuissie ꝗ mirābili sup
modū callebat ingenio affabilī
oib⁹ī bonis naturālibz īsignit⁹.
Facta ergo collacione inter se ꝑ
posit⁹ et decanus viderūt quia
in suis omnibz spūalē ydoneū
neminē iuenerūt cōueneruūt in
hoc q canonicū illū iuuenem qui
tā mirābili callebat ingenio in

pōtificem elegerūt. Facta ergo denūciacōe capitulo ordinat p
cessio. pgunt pcessionaliter in
taberna. inuenīūt iuuenes ludo
nudatū renitentem cū lacrimis
i aera rapiūt. portāt ad eccles
iam in cathedrā collocant et sic
ad ecclesias oporteō tpe osecra
tur. Qui statim vt se vidit epis
copū mutatus ē in viū alterum.
Dia que erant digna officio a
deo in se pfectissime ordinauit
vt nullū antique vite vestigiū
remaneret. ꝗ vt credi posset oī
tpe prefuisse. Negotia autem
episcopatus tali modo guberna
bat extrāseus ut nichil hoī eū
in exercitio spiritualiū ipediret
Quid mira? Donū supueniens
vtutis ḡtuite natural boni cōue
nientiam iformauit. Hic Sene
ca dicit. Si vis tibi oia subice
re. subice te racōi. Multos rege
re poteris. si te rō reperit. quē
admodū flāma que surgit i al
tum iacere q deprimi nō pt. nō
magis q̄ quiescere. Ita noster
aim⁹ in motu est eo nobilior et
actuosior quo vehemencior fue
rit. ꝗ felix q̄ ad meliora hūc im
petum dedit. Licet aūt in iuue
ne isto prius dedito vaitati eli
gentib⁹ eum tam bene et fortu
nate successerit. nullo modo tñ
in osuetudine est trahendū. vbi

via ceraice potest iuenire. pro
inde q̄d facto opus sit vbi in cō
gregacōne aliqua plures sapiē
tes. nobiles siue potentes siue
vita vl moribz pu minime wlue
rint tertius elegāter ostendit.

Qr insolentes reprimendi sūt. Capitulum tertium.

Sed cū adulti esse cepe
rint supple hij q̄s dixi
mus insolētes oēs ocor
di suffragio detrahere nequāt ne
distrahant agmina et excitent
sedicōes. Statim enim vbi tales
cornua ceperint erigere libertā
tis ab ill qui sanctiores sunt q
in vtutib⁹ puectiores reprimendi
sunt q arctandi et ab ōmibus of
ficiis subtrahēdi. ne vlla detur
eis occasio malignandi. Cōtra
tales clamat ezechiel. Tolle ca
darum tolle coronā. Quid ergo
Nūq̄ contra hātos iuehimur.
Nūq̄d nobiles abhoīabiles di
cimus aut potentes. Minime.
ymmo si tales aliq̄ cōgruis ap
ta moribⁿ cōprobāt fm apl'm
duplici honore digni sūt. ꝗ heu
maxime nūc sine caritate scia i
flat. Nobilitas carnis plerūq̄
in moribⁿ degenerat. potēcia fe
re oēs turpiter abutunt. Paulus quondā mūdum circuiēs q

in lege doctissim⁹ stultitia tū
pdicatōis saluos fecit credētes.
Petrus proiecto rethi q naui
cula derelicta romanū subegit
iperiū. Et nūc nū sūmi apicis
pontifices credūt nobili ꝗ repi
do sangne ifantiliū ecciam q fun
data fuit sangne robustoꝝ mar
tyꝝ stabilita. Absit. Ille q sāfica
t⁹ ab vtero Jheremias cū a dño
vt pesset popul' wōrē clamauit
dicēs. A a a dñe nescio loq. ꝛc.
Nec miꝝ qa ioseph ī figura xpi
q oīm prelatoꝝ potestās fūb⁹pa
storib⁹ dixit. Nō videbitis faciē
meā ñ frem vestrū minimū ad
duxeritis michi robisū. minimū
intelligens subditoꝝ quē illi nō
traxerūt qñtū in eis ē exhortata
onibz q exēplo. Et heu q̄ multa
caebūt tūc būssia visione dei
ficae faciei. Dñi praecepit moyses
vt hyrc⁹ emissarius prelatū sig
ficās portarz iiqtatē filiorū isra
helsu. bditoꝝ scz ī terrā solitariā
inferni q deserta ē oī bono. Et
vt lucidi⁹ figura misterij videa
ē. ifra iussit dñs vt tolleret oēs
pnapes populi q suspēderz ī pa
tibul' contra solē q hoc ideo qa
populū pmisertūt cū madiaitis
fornicari. O q̄ durū iudicū in
hijs q presūt. De vno talīū sup
presso noīe qd actū sit referēte
qdā spūali viro theutonie atqz

pbato referā. Juueis qdā in
theutonie prabz ex sangne prin
cipū plemssie generosus ꝗ mo
rabz q vita degener episcopatū
male fictus accepit. q rapinis
et luxurijs vtcūde primo. ꝗ in
uecūdissime postmodū operam
dedit. Castigauit autē eū dñs
flagello multiplici. sed ait abu
tereretur eo in superbiā dedit eū
dominus in reprobam mentem.
Qua in hora vneābilis cōrad⁹
deo dign⁹ hildemēſ episcopus
ad matutinas in tempeste no
ctis silēcio surrexerat illisqz di
ctis resedit ad studiū factur⁹ in
die ꝗmonē. Nec mea rapt⁹ in
spiritu videre se visus ē ex̄m quē
dā velata facie ꝗ ifulis ifignitū
ad tribunal iudicis rapi. Mox
assūt trua vultu satellites. ac
cusant ep̄m vn⁹ in rapina ali⁹ in
cede hoīm atz alij ī luxurijs lu
bricātē. Tūc iudex assessoribus
suis. Accusata discutite. libere
iudiciū ferte sententiā. Nec mo
ra. assessores parent. Judicia fe
rūt ī omune sentēciā. iudex ap
pbat latā. Accedūt mīstri sup
fuliginē nigores q ablata mitra
de capite annulum casulam dal
maticā ac reliq̄ episcopalia vesti
menta detracta ad pedes iudi
cis ponunt. nudumqz relictum
cū clamore rapiunt eiulātem et

a facie iudicis trahūt. ad tarta
ra nichil secū preter peccata por
tātem. Por assessores iudicis
surgūt et cū tūtu sonoro subiun
gūt. Duz tempⁿ habemus bonū
ad ōnes operemur. Hijs vij in
spū dictus hyldemēß episcopus
in se reūsus cogitare cepit. quis
nā fuerat ille miserabilis presul
Cū ecce quidam ad hostiū pul
sans intromissus est. clamans
cuz lacrimis talem episcopū in
proxima villa venisse de vespere
et sub eadē noctis hora repenti
na morte subtractū. Quo audi
to sāis p̄sul miseratio illi defū
cto doluit. q licz inanitor ꝗtū
ad subuencōnez p pietate tū la
crimas amarissimas fudit. Cō
simil in malicia ut nō frater al
ciceis ordīs et vite retulit. Qui
dazz archiepiscopⁿ theutonie fu
it q̄ ifelicissima morte defūctⁿ.
cuidazz sanctissimo ī vita vero ī
visione ostensus est tali modo.
Vidit qz ꝗ aīa illa cuz miro cru
ciatu a corpore trahebat q ī in
fernū demoniorū principi in ca
thedra residenti p̄sentabat. quez
officiose salutans valde. poculū
aū se positū obtulit veniente di
ces. bīuenīat beneueīat archi
p̄sul Ecce bibas de poculo meo
q̄a michi lōgo tēpore fedeliter
q infatigabiliter deseruisti. Qz
q̄dem archiep̄s acceptare reu
sans. cōscius enī erat michil bōī
esse in poculo. tādē a ministris
violenter est cōpulsus accipere
poculum de manu p̄ncipis et bi
bere qd̄ horrebat. Nec mora p
aures q oculos. os et nares sul
phurea flāma surrexit et sic et
mis incēdijs est addit⁹. Ecce q̄
lis finis indigne suscipiētes pa
storalem curā accepit. et michil
omnⁿ indigne regētes ꝗ terri
bil vindtā dānauit. Vide ergo
lector ꝗ vtile ē nō solū ecclesie
ß q ipsi cordi suffragio ꝗ mera
onem taliuz expedit. Vide et
ipse archiep̄m in gallie partibz
virū lātū et nobilem circa quē
tal vindicta contigit nutu dei.
Deuotissimⁿ ī p̄ncipibz rex fra
cie ludouicⁿ āno ciciat ab in car
nacōne dñi. M. cc. xxxix. q īsti
gante fratre henrico dicto de co
lonia ordīis predicatorū predi
catore peroptio. Ipe rex sub pe
na mortis cōgregari fecit pari
sius nephandissimū librū iude
orū qui thalmuth dicat. in q̄ in
audite hereses q blasfemie ctra
xp̄m q mātrez eiⁿ. locus plurimis
scripte erāt. Quiⁿ libri diuersa
exēplaria ad obuēdū parisius
allata sunt. Flentes ergo iudei
adierūt archipresulem q̄ regis
consiliariⁿ sūmⁿ erat. q pecuniā ei

p ꝓseruacōne libroꝝ inumerabi
lem obtulerunt. q̃ corruptus re
gem adiit q aduolutatem suam
iuuenilem animū mox iuertit.
Reddits ergo libris iudei solē
nem die agi cōstituūt omni an
no. ꝗ inuanum. aliud spiritu dei
ordinate. Reuoluto enī āno die
certo q ipso loco q̃ libri execrabi
les redditi sūt iudeis hoc est in
vicēnijs ꝓpe parisius. dictꝰ ar
chiepiscopus ad ꝓsultacionē re
gis veiens diro viscerū dolore
correptus est q eadē die cū eiula
tu magno vite finē accepit. Fu
git aūt rex de loco cū tota fami
lia mirū timens ne cū archie
piscopo diuinitꝰ feriretur. Nec
multo post istigāte dicto fratre
henrico iudeorum libri ꝗgregati
sunt sub pena mortis q ī maxi
ma multitudine conbusti sunt.

¶ Nota autē lector q omnes
christiānales iudei hereticos q exco
municatos reputāt hos qui con
tra legē moysi et ꝓphetas hūc
librum qui talmuth dicit tē ca
piūt et conscribunt q tū archi
presul legis christi defendit talē.

¶ Quot modis peccat q reus ē
q̃ tales prelatos creat q elegit
duobus vbibus dici potest. Pec
cat in auctorem. peruertit ius
tribulatur. Pax statꝰ ecclesie.
pro quo reus hic feriatur. Pec
cat in auctorem dei scilicet. Un
de per ezechielem dicitur. suffi
ciant vobis scelera vestra domus
israhel eo q̃ iduxeritis alienos
et incircūcisos corde. Peruer
tit ius. ecclesiastes. Vidi ser
uos in equis et principes q̃si ser
uos ābulātes ī terra. Tribulat
pax statꝰ eccle. Vnde salomō ī p̄ū
bijs Qui mittit lapidē in acuū
mercurij ita q̃ dat ipsi pienti ho
norē. Pro q̃ reus hic feriat id
ē q̃ idignos eligit. Vnde per ezechi
elem dominꝰ clamat. Tolle ci
darim tolle coronam. Talibus
enī auferēdꝰ ē oīs honor et ple
ctēdi sūt insuper ira dei.

¶ Qꝰ prelatus debet esse sine
crudelitate. Capi·iiij·

Constat inter auctores
q̃ rex apū nullū habet
aculeū maiestate tantū
armatus. Aculeus pro seueritā
te ꝗ crudelitate ponitur ī scrip
turis. Isto aculeo carebat prin
ceps pastorū christus q̃ discipu
pulos suos instruēs dicit. Disci
te a me quia mitis sū q humi
lis corde et iueniētis requiem aīa
bus vrīs. Vbi enī humilitas ibi q
pax. et arma q gladij ī via sup
bi. Maiestate tūm armatꝰ ē pre
latꝰ. dū sola facies eiꝰ in cunis
honorū subditorum timori par
ter est q amori. Vbi vero tales

ſubditi nōſtri t·ꝛtra naturā tādē ī
corde p̄lati ſeueritatis debꝫ acu
leus generari·fiat quondā ad
uerſus ſaulū recalcitrantem ſti
mulus in ipſo fōte bonitatis ex
oriſus eſt dum eum maieſtatis
ſue lucē cecatū potentia vtute p
ſtrauit· Sed nūq̄ cecidit eū vul
nere ſup wln⁹. Nūc audi qua
liter aculeꝰ mitigatꝰ eſt·ſurge
et ingredere ciuitatem· Et ſtati ī
ſta·et ceciderūt ab oculis eiꝰ tāq̄
ſquame q visū recepit· Non ho
ſtiliter·ſed miſericorditer pupi
git aculeꝰ·cecatus eſt vt ḡciori
lumine potiretur·proſtratus ut
ſtabili caritatis affectū infatiga
biliter fulciret· Huius exempli
ḡcia malle debꝫ quiſq; prelatꝰ
de nimia pietate q̄ remiſſione
dicūt· q̄ de ſeueritate nimia iu
dicari· Mediuꝫ aūt tenere opti
mum iudicamꝰ· De clementia
p̄ncipis ad neronem ſeneca ſcri
bens ſic dicit· Nec pmiſcuā nec
wlgarē operet habere clemēciā
q̄a tam ōmibꝫ ignoſcere crudeli
tas eſt q̄ nulli·mediū aūt tene
re debemꝰ· Sed q̄a difficile eſt
tempeamentū quidq̄d eis plus
futurū eſt in partem huāniorem
preponderet·Clemēcia in q̄ q̄q;
domum peruenerit eam feliciꝫ
tāquillamq; preſtabit·ſ in re
gia quo rarior eo miābilior· Nō
decet itaq; prelatum ſeuia et ī ex
cabiſ ira· Optimū exemplum
prelato cōſtituam ad qd infer
mē·vt ſe talē ſuilibet exhibe
at q̄lem ſibi deū wlit· Clemēcia
nō tm̄ honeſtiores ſed potēcio
res preſtat venamentoq; impe
ratorē ſimilis·q̄ certiſſima ſalus
placato tranquilloq; regi· fida
ſūt auxilia ſubditorū· Nec p̄t
quiſq̄ habere bone ac fide wlū
tatis miniſtros q̄bꝰ iuuenoſe tē
pore pacis vtē· Habere clemē
ciam p̄ncipem decet vt quocūq;
venerit māſuetiora oīa faciat·
Nullū animal mocchius·nullū
maiori huāmitate tractādū ē q̄
homo· nulli magis parcēdum·
Iracūdiſſime ac p corpis capa
citate pugnaciſſime apes ſunt et
aculeos in vulnere relīquūt·ſiex
ipſe ſine aculeo eſt vt audiſtis·
Noluit eum natura ſeuum eſſe ſ
virtute oſtātem· Exemplū hoc
magnum regibus ingerens· Cre
dat ſi quis exiſtimat tutum eſſe
regē ibi·vbi nichil a rege tutū
ſ ſecuritas ſecuritate paciſcēda
ē Cm̄ neceſſe ē ut timeat q̄ tū
timeri voluerit Vnum ēx inex
pugnabile iuuamētum amor ci
uium Cū ciuibus atq; ignotis
atq; huīlibus eo modēatꝰ agē
dum eſt quo minoris ē afflixiſ
ſe eos· ¶ Veneabiſ q deo dignꝰ

guiardus cameracensis epus si
cut a fratribz pdicatorū audiui
cū in via contra aduersariōses he
reticos apud fluginense mona
sterium brabācie in regulari ob
seruacione strictissimū vitaz su
am fine beatissimo terminasset
in ipso tpe migracionis cuidam
fratri predicatorum p somnium
apparuit ī gandauo. Cui frater
quomodo īquit pater tibi est. ⁊
Et ille. Mortuus īquit sum debi
tum cōmune solues condicōnis
hūane. Quomodo inq̄t. ⁊ Ecce
ad satis gues tūs eo penas praus
q̄m ad gloriam tūs ferar expur
gandus. Et mox frater. Et que ī
q̄t pene causa. ⁊ Cui ille Nimia
seueritas inq̄t me culpabilē red
dit et purgādū. ꝗ via ista q̄ cō
tra hereticos p expurganda ec
clesia auidius inhiabā penā meā
iminuet. et accelerabit gloriaz
iā dilatā. Discāt ergo plati. ñ
cogat ncitas nimie seueritatis
aculeū nō habere. maiestate tā
tum armati vt bonis subditis ti
mori sint pariter et amori.

¶ Q vnus prelatus sit in ecclia cui
oēs subditi obediāt tamq̄ filij
patri. Capi. v.

IN vno alueario prin
ceps vnus q̄ tantū regi
bus in signibz dñatur ⁊
hoc ꝓm leges ⁊ canones ātiq̄ssi
mis tēporibz ordinatas. Unus dña
tur ī pio. vnus regno. vnus gēs
pricipat. vnus. vnius prouīcie iu
dex. vnus ciuitatis presul exigit
et hoc ꝓpter cōcordiā vnitatis
et pacis ōnimode firmitatem
ꝓm vbū dei. Nēo potest duobus
dominis seruire. Omne enī reg
nū in seipso diuisū desolabitur.
Nō igitur ī vno corpore caput
biforme ostituas et irrisionem
chimere sustineas ⁊ ruinaz. Sic
corderis ꝓpe nātā tpa q̄ñte ofusi
onis horror q̄ ruinosa iactura
dissidij oculauit ecclīaz ꝓm illō
fcm. Cū Frederic⁹ īpator expul
so alexādro papa. aliū ostituit. diuinis
enī tūs alpes ⁊ ītra romā cessā
tibz nō solū aliaz mūdi pauū et
exteras nacōnes. vez primā et
nobilissimaz lūbardiā puicā hē
ticorū sedituas q̄h irrepābiliter
maculauit. a q̄bz nuper āno scz
ab īcarnacōe dñi. M. cc. lij. bea
tus petrus por fēm pdicator ī vo
na felici morte mrtatus ē ⁊ pauf
sus. Si ergo romā mūdi vticē
tā valide pauit biforme caput.
q̄d īmēbris futuz sit q̄ minor re
gimīe fulciūt. ⁊ Qui biformita
tis occasōe pestifera nō solū mr
tas ⁊ magnas ecclīas destructas
vidimus ymo maxīos pricipatus.

Non ergo ī vno alueario eccle
sie plures sint reges. ⁊ vn⁹ qui
regibus insignibus dominet.

Qz prelatus fulgeat eloquen
cia et puritatem habeat ī ꝓscie
cia. Capitulū sextū.

Rex apū in frōte mater
la quadam q̄si quodaz
diademate candidat.
Et hoc q̄dē est qd̄ zacharie pro
phete p̄ papie. Sume argētū et
aurꝫ ⁊ facias coronā ī capite ihe
su. Quid ī argento nisi eloquia
dñi casta. Et q̄d in auro nisi cō
scientie puritas et preciositas de
signatur. De hijs bon⁹ prelat⁹
coronas in capite portat dū ve
ra veritatis q̄ alijs predicat. ip
se ītus in mente gerat ⁊ in ōni te
pore p̄ primis foris ostendit, vt co
ronas ab ista dicere possum⁹
ꝑm statuta ecclesie insulas pre
latorꝫ q̄bus nō ōnib⁹. ⁊ fere sol
episcopis licet. Abusiue tñ q̄dā
abbates de nouo ī magna mo
le pecunie hijs vtūtur. Abusiue
inq̄. nisi forte vsum paucorꝫ di
erꝫ dixerim ꝓtra iura ciuilia q̄ vsū
tpis non dicūt. nisi q̄tum etas
legitima hōis in octoginta ānis
plenie approbasset. Certus sum
aūt q̄ istud nisi in paucissimis
⁊ specialissimis q̄busdaz gallie
mōsterijs vt in monasterio sā

dyonisij ⁊ cluniacēsi antiq̄s tē
poribꝰ nō fiebat. q̄bus tñ tunc
ꝓpter vite eminētiaz specialib⁹
priuilegijs ē ꝓcessum. Iuniō et
hijs digne satis romane aure
cardinales qui geīna scia ꝗ diu
noui ⁊ veteris testamēti videtur
regere totū orbem. et hoc bina
cornua in īsulis prētendere cōp
bant. Et hec q̄dem in hijs ple
rūq; q̄ de nouo vtūtur illi loaz
nequaq̄ habēt. Cū verecūdia
referaz hoc qd̄ vidi. Acquisitū
mōsterū est maximū atz ditis
simuz in attrebatēsi dyocesi cō
stitutum. Cui⁹ mōsterij abbas
q̄ vir p̄ma spuālis regule clemē
ta cognouit tāta sūma pecunie
cornuū istorꝫ apicē attigit. q̄ ec
clesiaz suā plus q̄ in decē mili
b⁹ librarꝫ obligauit. res fida ni
mis ⁊ plena rediuitis.

Qz prelato dānabilis est cul
tus supfluus. Capitulum. vij.

Notabili signo cult⁹ al
teri⁹ rex p̄ ceteris non
ornat. Sic cultus sup
fluus in p̄lato dānat. Vñ mag
nus ille prelat⁹ pōtifex Aug⁹.
Purpura forte decet episcopū
⁊ nullatenus augustinuz. In ico
nia beatissimi patris augusti
ni scriptura hijs versib; legeba
tur. Ordo gēmarum designat

septuaginta. Ipse quibus prere
rat septuaginta polos. Soli p
meritis est tradita tanta pote
stas. nec successit ei pastor ho
nore pari. Si ergo augustinum
viuentem non decebat cenat⁹.
claustralem qualemcumq; mag
nū quomodo decebit. Occur
rit michi ī via quidam alterius
ordinis abbas cum multorū eq̄
tum robore atq; familia. vt po
tius ducem aut comitem credi
dissem nisi eū in facie cognouis
sem. Hi preuerat in sacerdotib;
rotundam cōmunis habitus cap
pam et tabardum quem gallica
nem dicunt idest vliegher in
duerat. Vestes eius ex scarlaca
morata varia duplices vir ge
nua ptīgētes. ocreas habebat ī
cruribus quasi eis ĩnate essent si
ne plica porrectas. Nec aliud
defuit nisi sertum in capite qd
non minus q̄ noui turcanij mi
litem loq̄rer. Prochdolor vbi
zona pricipis casti in iherusalē
veniētis. vbi nobilissimi Johā
nis baptiste ex pil hirsutis ca
melorū zona. vbi melotavl cili
ciū beati bñdicti ac hilarionis.
Dicto q̄dē de p̄fato abbate qui
indut⁹ tabardo habitū spreuerat
mōchalē. videam⁹ exemplū q̄n
te enormitatis sit atq; peccati
quiq; religioso habitū deponere
vel ad horā. Erant in quodā
monasterio nigri ordinis tres
mōchi in omni lasciuia dissolu
ti. Cumq; vna dierum secessum
in thalamo ad epulas consedis
sent. vn⁹ buccella panis īmersa
subito strangulat. cuius mortis
nec verecūdia saltem passi duo
reliqui derelicto loco emin⁹ iux
ta prandiū perfecerūt et sic in
claustro socijs euentum mortui
nūciarunt. Nec diu postea dū
dicti duo socij non recogitando
q̄d actū sit ad balneādū in flu
uium iuxta cenobium nudati ve
stib; descēdissent vnus ad pro
fundiora digressus submersus
est extract⁹ et sepultus. Relict⁹
post hec terci⁹ dī respere dormi
tum pergēs discalcaasset se. mō
chus submersus nud⁹ apparuit
ei dicēs. Ecce q̄ta pena dam
natus sū. tu aūt quid facias nūc
saltē recogita. Ego q̄dem immū
dus et lubricis digne punitus
excrucior. ꝗ illud multum ad re
cūdiam damnationis acumu
lat quia sine habitu nudus a de
monibus irridor. tu autem da
michi ī quo signū mee damna
tionis ostendam. Nec autem
audiens turbatus monachus c
cito detrahens togam tybie fe
moralem roganti dedit et sic
defunctus repente disparuit.

Hita res. Vix dies illuxerat cū tātus fetor claustra ābitū occupauerat. vt se ōnes extīgui horrore fetoris pre angustia oclamarent. Narrāte aūt monacho q̄ sibi respere ostigisset. q̄sita ē vndiq; dicta toga q tādem inuēta est fetidior ōni cadauere et suffuliginē deuēgrata. qua humo celeratus coopta in āmiracōēz cōuersi monachi plorauerūt. Dictus vero socius defūcti ad ordinem fratr̄ minor repēte transiuit q vsq; nūc tāte rei certus testis q felix viuit. ¶ Simili modo q̄dam mōchus asterciensis ordinis in theutonia fuit certissima fās ordinis predicator̄ relacōe didicim9 ī acuta febre laborās ītolerabili labore estuās cū ciuillā sē hītus exuisset frigore tātus audit9 est vt domus infirmor̄ corruisse ab hijs qui iacebant in dormitorio putarēt. Et cū quidā vir sanctus iuxta positus orat; q sup̄ modū territ9 extitisse; apparuit ei demon dicēs. Pre indignacōne nimia frago tē istū maximū excitaui q̄a ipe diuisti me ordōe tua ne mōchū illū exuentem habitū ordinis ī corpore tapere cruciandū. Nec mora monach9 ille deuot9 q sanctus hec audiēs. statī ad egrotātes egrediens inuenit mōchum habitū ordinis exuisse. quem leniter correptū et habitu reindutum āmonuit cōstanter. Nec diu post. ut ostīsus est q absolutus cōtinuauit optīe. ḥ pass9 postea redīuū in magna deuocōne defūctus est. ¶ Qual aūt suorum dei in religione habit9 esse debz Beat9 Aug9. ī regula describit dicēs. Nō sit nōbilis habit9 vester nec affectetis vestibus placere ḥ moribz. Et infra. Vestes vestras in vnū habeatis sub vno custode vel duobz vel q̄t sufficere possūt ad eas exuciēdas ne a tinea ledat. q fiat pascimī ex vno cellario sic induamūr ex vno vestiario. Si ficu pōt ad res non pertineat q̄d vob indumētū p̄ tempor̄ ocurrencia p̄ēbatur. vt hoc recipiat vnusquisq; rīm q8 alius habuerat dum tū vniuiq; put aliq; opus ē nō negetur. Si aūt hinc interuos contēciones q murmura oriunt cum conquerat aliq̄s deterius accepisse q̄ prius habuerat q indignum se esse q nō ita vestiebat sicut alius frater vestiebat. hinc vos p̄bate q̄tum vob desit ī illo scō intuitu habitū ordis q̄ p habitū corporis litigatis. Et beatus benedict9 precipit in regula sua dicens. Vestimēta fūb9 ḟm locorum q̄litatem vbi habitant vel

aeris temperiem dentur. In fri
gidis regionibus amplius indi
getur. ī calidis minus. Hec er
go consideratio penes abbatis
est. Et infra. De colore autē et
pcio mōchi non causentur. sed
quales inuenire possunt ī pro
uincia vbi habitant aut quod
vilius comparari potest. Ecce
quales vestes qñta precij for
ma determinat a sancto patre.
Quod vilius inquit comparari
potest. Nūc autem isto tempo
re miles pannum et monachꝰ.
miles pro pallio. monachus p
caculla vel tunica partiuntur.
Hinc seneca moderamen vestis
insinuat. Sic omnis inquit no
stra frons populo conueniat.
nec splendeat toga nec sordeat
quidem. Emas ergo non quod
placet. sed qd necesse est. Que
est virtus. superuacua contemne
re. ymo tūc āmireris cum neces
saria contempseris. Nec hec sola
sed q discas ipam vitā contemnē
ḡa illā nemo bñ ꝓperat ñ qui cō
tēpserit. Quis est paup. q ñ sibi
videt paup. Que sūt maxime
diuitie. q nō desideāre diuicias.
Quis mimū habet. qui mime
cupit. Minor in illis ābire sup
flua qui se iactāt oīa deseri quis
se. pauptatis nomen habere ge
stiunt nō virtutem. videri volūt
mūdum fugere ꝗ rebus herent.
Ve ve iterum ve q si vsitacioe se
culariū ꝗ nobiliū pōpa. ꝗ ve ve
iterū q terciū ve pōpe incōueni
entissime monachorū. Et hec
q̄ perniciosa sit atq; damnabi
lis religiosis atq; claustralibꝰ
exemplo manifestissimo decla
rabo. Vidi abbatem cistercien
sis ordinis virum eruditum sci
encia atq; probatum. hic cum
die quadam aquam manibꝫ su
meret. et manutergiū coram eo
magnates quidam ex vtraq; p
te teneret. facta est vox huiusce
modi dicens latine. quare pan
nus ante pannosum. Quod vt
venerabilis ille abbas audiuit
cum timore et horrore manuter
gium dimisit repente. Pro se
ricis enim vestibus coloratis q
mollibus pannus posset ante
positus tolerari. sed quid faciat
indutus vilibus non discerno.
Et digne quidem bono q perfe
cto viro ad reprobādum hono
rem exhibitum ve cem factā con
fidero q̄ soli deo honor q gloria
vtpote qui olim per ysayam p
phetam clamauerat. Gloriam
meam alteri nō dabo. Scio enī
et certus sum q̄ in secularibus
et in nobilibus personis pom
pa gloie secularis notabiliter
reprehensa sit et damnata.

Prope aūt nostra tpa fuit mulier nobilissima maria cam panie comitissa. hec nupta nobilissimo h. campanie comitis filia fuit ludōvici regis sorōr eq̄ regis frāc̄or quatuor reges frēs in anglia habuit filiū in tūsmarinis. Hec multis ānis mortuo marito cum pōpositissia ambicōe ciratiens q moriens talē finem sortita est. Habūit hec ī extremis abbatē psanie sāctissimū et eloquētissimū viz mīgtura venire mādauit. Quiv tēit ītromissus nō est q pre foris expectauit. Jam comitissa decesseāt et distrahebanē a militibz q mīnistris q suis ōnibus vtensilia vasa aurea q argentea vestes preciose aulatre purpuree q tādē lintheamina ipsa cum peplis. Extremo ex gāomibus mora īsta retardat lectum p cornua oprehendit q resupinatū corp emortuū emin in stramēta diuoluit. Moras aūt abbate cuz tedio sustinente q̄dam nobilē ex aram stantib indignatus ostiū infregit violenter q viz veneābilem intromisit. Qui cū ītroisset et nobile illud corpus nudū instrāmēto reperisset. volēte q̄dā ex familia illud ex stramīnib opire. abbas exēpli puid nō finebat. sed libera voce clamabat.

Dwos oēs cernite pōpam nobilissime comitisse marie. Videte illud delicatissimū corpus qñto de decore puderis deobuoluit? Videte q̄ ei p multiplici honore q gloria mūd exsoluit. Ecce q̄ stulta illi mund computacione cōclusit. Si ergo honor secularis ī tam nobili psona dānatus est. q̄d fiet cū mōcho. quid fiet cū clerico q̄ cum mercandia mūdi etiā ābit glorias seculares. Nullus aūt plator nisi tm̄ hij quibus iura dedūt aliq̄ corpali ornatu pompe vl glorie. sed virtutis exemplaris byademate cādidē.

Qr platus eligit extra gregē ppter pbitatez ideo humeris suis hz portare onera suorū subditorz. Capitulū. viij.

Hic forma semp egregior ē q duplo cētris maior. Antiquaz nota lōrgmatica. q hoc idem qd de saule in libro regū pmo legitur q ab humero et sursū superz ōnē populuz eminebat. In humeris onera portare solem. In humeris bonus pastor xpus peccata nostra pertulit sup lignuz ut iustitie viuamus. vt q prius eramus quasi oues errātes ad ouile aliazouiū scz angelorz redire mus. Quid ergo? Si nos quoz

capitibꝰ prelati hoīes imponū
tur inuicem alter alterius one
ra ſm apoſtolum portare debe
mus q ſic adimplebimꝰ legē cri
ſti. qñto ampliꝰ fāiliarius eſt q̃ p
ſonam pluriū gerat. Tot habz
portare oneā q̃t habet regere ca
pita. et toties ſufferre ſingulo
rum importunitates q̃tiens va
riauerīt voluntates. Digna ergo
caritate q̃ forma eſt virtutū ſemp
erit egregior q duplo in virtutibz
ceteris maior. Paruos q̃dez vt
dicit in vulgo parua decent et
magnos magn. Et licz oēs mag
na. q̃a magni vocamur. magnos
tñ maiora decent. Maiorz enim
facta ad exempla ponūtur. Et
licet tutela tutiſſima ex primo
fit q ſibi q̃ſqz omiſſus fit. tñ p
prie maiorū eſt īſtituere q ꝓuo
care minores. ¶ Dic de illo vene
rabili mauricio de q̃ ſupra retuli
mꝰ cenomānenſi ep̄o. poſtea ar
chiep̄o rotomagenſi. dño robto
quōdā abbate bleſenſi narrāte
cognoui. Inſtante hyeme ipſo
robto tūc dicti archiepiſcopi ca
pellano pelliciū a diſpenſatore
domꝰ emptū eſt q oblatuz. Cūqz
ipſe robtꝰ vir ſenex et debilis ali
ud pelliciū leuiꝰ q ex ſubtilioribꝰ
pellibꝰ poſtularz. Archiep̄s
ſine īq̃t ſine videre pelliciū qō
reſpuit nimis groſſuz. qō mox
vt māibꝰ cōtrectauit. vade īq̃t
q dño roberto ſubtilius emas.
Iſtud vero m̄ loco pēne ſub ſcor
tico meo ponas. Hoc dñs ro
bertꝰ audiēs multū erubuit. q
ipſe capellanꝰ ꝓ pellicio portare
noluit quod archiepiſcopo dño
ſuo ꝓ ſuptunicali fortatura ſuffe
cit. Et miz valde ī archiepiſco
po videri potuit q̃ ſibi tam par
cus et paupibus tam largus fu
it. Vix enim cum pacia potuit vi
dere q in vna die in tota fami
lia ſua libras tres aut quatuor
procuratores expenderent et
tñ eius elemoſinariꝰ omni die
libras decem a duodecim ī pau
peres expēdebat. Sed q mirabi
lius viſū eſt. q̃ tua parua corri
giaz in vnum par calcariū q in
ferro vnius freni quīqz lorawel
quatuor conſumebat. Veſtes ve
ro frequenter mutabat quas ſe
nibus ſacerdotibus vel clericis
pauperibꝰ tribuebat. Dicebat
autē ꝑconimꝰ cum ānuos reddi
tus ſue dyocēſ ad duodecim mi
lia librarum computaret. Duo
autez milia aut tria ad ſtricti
ſimum victum noſtre familie cō
ſeruetis. In reliquis autem ōmi
bꝰ nichil habeo. pauperum enī
ſūt q in pauperes diſpēſare. Il
la aūt que michi manent diſpē
ſatores vtar loco nō domini. ne

in dei iudicij sugillēt me. q̃ qui
vnū p mille reddere non possū
quasi fuus inutilis obmutescaz
duz a me sub iusto iudice xpo
oputacō strictissima requiratur.
Eya nūc prelatiwos psules wos
cornuti q̃ testibus gēmatis anu
lis in fide despōsatis ecclesiam
cui⁹dotem cuius bona vtinā nō
peius q̃ p digno dissipetis. di
catis diuitiis ĩdignos extollitis
q̃ familiam spōse quin poci⁹mē
bra. paupes non curatis. ymmo
certe depmitis. Certus sum q̃ we
re cert⁹ q̃ spōsa vera libenter in
terpellaz sub celo iudicaz si ha
berz q̃ libenter a wb̄ separaretur
diuortio. q̃ ws ab ei⁹ obuermio
fecistis alienos. Veiet certe di
es ciz iustū iudicē crustū nō tā
tum loco ꝗ audita vultu adūsuz
vos iterpellabit ecclesia. q̃ fm
ysaiam inuruabiē oīs altitudo
viroz subaudias prelatorū q̃ ex
altabiē dñs solus. Tūc vēaz pō
pam vēamqz supbiam in cōfusi
one pessundabit. q̃ q̃tū gloriſi
catis ws in delicijs tm̄ dabitur
wbis tormētum q̃ luct⁹. Que si
velis euadere tu plate et cū mau
tacio spōsus ecclesie recognosca.
Esto fidel seru⁹ q̃ prudens q̃ nō
tm̄ sicut vnus ex bonis subditis
sed forma semp egregior fis et
duplo ceteris maior.

Capitulū. ix. Qz prelat⁹ nō
oqueratur si alas habuerit bre
uiores.

Hale eius breuiores sunt.
Quid mira martha sa
tagebat circa frequēs
misteriuz. et ideo q̃tulose circu
it. nec potest ciz maria dōmi se
dere q̃ obsuare pedes ihū ad va
cādū et videndum q̃ suauis ē do
min⁹. Ideo dauid plurib⁹ iten
tus optat pēnas sicut colūbe vt
euolās a terrenis q̃ in ocempla
cōne videre posset deū deoz ĩ sy
on. Non causet aūt prelat⁹ nō
conq̃rat si alas habuerit breui
ores. Requitur enī in textu q̃ p
fectoz formam suscipit. quia q̃
bene presūt fm apostolum du
plia honore digni habentur. vt
in benedictionib⁹ gloriātur pīg
uedinem terre per pnitem gām
idē celi in refrigerijs eternoz
fratres dñi recipiāt constituti.

Vidimus wneabilem cōradū
viz nobilissimū pmo abbatem
vilarensem postea cysterciēsez
demuz romane curie episcopum
cardinalem. q̃ in āministracōne
prelacōnis sue mirabili sagaci
tate vigebat. nichilomin⁹ tamē
deditum ocemplacōni diuine q̃
ciensciūq; vacare poterat sibi so
li. In tāto enī moderamine rex
aīm spūi fuire coegerat vt nūc

ad libitum causis secularib; nūc
spiritualibus animo deditum ex
hoc in hoc libere transiens icli
naret mirabilē. ¶ Mirabile de
hoc viro excellentissimo dictu
ab abbate vilarēsi guilhelmo
probatissima veritate cognoui
q̄ digiti manuum eius quos in
consecracionem corporis cristi
extendebat ad studium et īspe
ctionē īsāy vel librorū nocte in
star cādelarū lucebāt. Hinc cū
legat⁹ in alemāniam vnde nobi
lissime nat⁹ erat a sede aposto
lica mitteret wit parisius. q̄ vi
dens fratres ordīs predicatorū
q̄ de nouo illuc adueneūt visita
uit eos. Dubiū aūt q̄d gerens
de eis in corde rauit dōm vt si
bi ad quid ordo iste aduenisset
ostendere dignaret. Nec mora
oblato q̄ apto libro ad q̄d ordo
predicatorū adueīsset. respōsū ē
cogitacōni ei⁹ dicēs. laudare be
nedicere et predicare. q̄ statī ef
fusus in laudē cristi cōtra eis dix
it. licet alterius pfessiois sim
habitu. frater tū vester ero q̄
diu subsistā ī vita. nec vlla vm
q̄ a vob adūsitate diuellar. Et
hinc q̄dem nacta occasiōe viden
dum est predicatorū ordo quare
tali noīe vocat⁹ est. ¶ Cum enī
ordo confirmari ab apostolico
debuisset precepit notario vt ī
scriptōne ordīis fratres predi
cātes poneret. Qui ordīās lit
teras ofirmacōis fratres predica
tores posuit recto modo. Et lēra
inspecta apostolic⁹ dixit nōario.
Vt q̄d scōm q̄ dixeram tibi nō
posuisti fratres predicantes et
frēs p̄dicatōēs ponere voluisti.
At ille ostāti vultu respōdit. pre
dicātes īq̄t nomē adiectiuū est
licz a principio substātiuum pos
se ordīari q̄ ē omune nomen in
actu. predicatores vo ꝓprie no
mē substātiuū est et nomē vba
le simul et psonale in q̄ nomen
officij maīfestissīe declarat. Vi
de ergo lector q̄ verdice nōrius
respōdent ad obiecta. predicās
enī sīgficat p modū act⁹. predi
cator sīgficat rē suā p modū ha
bitus. licz sit tū semp in actu q̄
ideo debuit ponere ogrue p̄dica
tor. Consentiēte ergo dōno apo
stolico euidētissīe tacōi ordo ītu
lat⁹ ē noīe predicatorū. q̄ īter
cardīales solēniter cōfirmat⁹.
¶ Proinde dict⁹ cardinal po
stea vbū memorabile rīdisse fer
tur cuidā ī colonia sacerdoti. Illi
enī in synodo presidenti q̄dam
sacdos prochial cōquestus est
dicēs. Ecce frēs ordīs predica
torū qui in damnum nostrum
colonia ītrauerunt falcem mit
tūt ī messem alienā. Audiunt

confessiones subditorum nostrorum
q per hoc attrahunt sibi hoīes
in fauorem. Cui mox cōradus le
gatus rñdit. Quis ē numerus
hoīm tibi in prochia subditorū
Et ille nouem milia inq̄t. Et cō
signās se cruce legatus dixit.
Quis es tu miserrime q̄ tot mi
lib⁹ solus sufficis debitam guber
nacōnis aiārū impēdere Nescis
hoīm perditissime q̄a debes in
tremendo iudicio ante tribunal
xpi de hijs ōnib⁹ rñdere. Et tu
si tales habes vicarios querula
ris q̄ onus tuū gratis releuant
sub qui⁹ onere nesci⁹ oquēssaris
Ergo ex hac q̄rela indignus te
ipsum ōnimoda iudicasti. et ideo
prouo te omni officio pastorali.
Hoc fcō publicauit autoritatem
qua a sede apostolica frib⁹ ordi
nis predicatorum specialibus pui
legijs predicare populis q audire
ofessiones p sanctissimos prēs
dñm innocēcium tercium. dñm ho
norium quartū. dñm gregorium
nonū. cōmissū q iniūctū. Sane
tñ in hac autoritate collata sub
audiendū est q pastores debēt
vultū pecoris sui agnoscere. nl
lus ad ofessionem talē recipiat
qui se subtrahere nitrē ne eū pa
stor agnoscat. De isto etiam
venerabili cōrado indubitabili fi
de suscepim⁹. q̄a ēi existens in
partib⁹ brabācie tumulū beate
marie de ogines sedulus visita
ret i tempeste noctis silencio cū
oratorio. vidit i spū ipam dei famu
lam flexis genib⁹ pro se dñm
exorantem. q post oracōnes ei⁹
labores et sollicitudinem dulcit
osolantem. Qui⁹ igitē ale oīem
placōnis q iter negocia diuersa
tum aiarū extēte fuerūt ad do
minū. et formam perfectorum ex
adiecto suscepit.

Capitulum. x. Qr prelat⁹ de
bet suis subditis hilarem facē
prestare.

Dum prēdūt apes i me
dio rex earū est. Ache
phalū. hoc ē. sine capi
te cōuentū esse non decet. Ste
tit ihesus i medio discipulorū
suorum. et Ait eis. Pax vob. Ideo
si prelat⁹ faciat pax ra sequit
q subiectis. Ideo in textu seqt
et se vna queq; primam esse ai
pit. Non vere oues sūt que fu
giūt pastorē. Crist⁹ enim dicit
Oues mee vocem meā audiunt
et sequūtē me. Si ergo vere re
ligiosus es agnosce pastorem.
prelatū sequere. nō fugias qua
si lupum. si fugis signū est igno
rantie. signū alienacōnis sig
num diffidencie atq; discordie
In libro regum primo nabal. q si
stult⁹ pro malo tamē habuit q

increuerūt qui fugerūt dños su
os. Sz et ve maioribus si subdi
tis occasionē prebuerāt fugien
di. Hinc seneca dicit q̄les se ex
hibere debent dñi seruis suis sub
ditis vel prelati. Sic inq̄t cum
infeliceve viuas quēadmodū su
piceē tecū velis viuere. q̄ciens ti
bi inmentē venerat q̄ntum tibi
in seruū licet. veniat vel mente
tantumdem in te domino tuo li
cere. quosdam tenens teaum q̄
digni sunt. quosdā qui nec dig
ni sint. Si quid enim i ill' exsor
dida conuersacione seruile est
honest9 cuictus exercet. Non
est q̄ amicū. tm̄ i foro q i ecia
q̄ras. si diligēter attendens et
domi inueies. Viue cū sbdito cle
menter. comitem q̄z illū i sermo
ne admitte q in cilio q cuictu.
Sepe enī lō materia cessat sine
artificē. Tempta q expire. Ser
uis tuis hylarē te prestes et sub
ditis. non supbo supbiceē. colāt
te potius q̄ timeant. Non po
test quisq̄ bene regere q̄ se tm̄
intuet q̄ ōnia ad valitates su
as cōdicit. Altera vt viuas opor
tet si te viuere vis. Si pacē si
tranquillitatē studere vis socium
te exhibeas nec ostentes vt do
minū. ¶ Vidi abbatissaz cister
cienf ordinis in partibz brabā
cie in monasterio qd vallis flo

rida nūcupatur. Hec mulier gē
ta nomine hec nobil' genere sed
nobilior vtute. pulchra facie ꝗ
mēte decencior. De hac femina
veritate testatissima referebāt
q̄a cum āmis fere triginta in mō
sterio prefuisset nūq̄ pro cibo
vel potu extra cuentū quinq; so
lidos expēdisset. lectus ei i dor
mitorio omnis ē. Refectoriū i
cōuentu si hora prandij fessa in
trare aforis adueiisset cōuentū
intrauit et socias sodales ad in
firmitatem mittebat. Si monia
les suas ad solaciū educebat in
medio ōmiū sedebat q aliq̄d de
deo vel de scripturis vel etiam de
moribz proponebat. Affect9 ve
ro monialiū talis erat circa eaz
vt vix possent eius visione et
colloquio saciari. Nec ante mor
tem per lōgum tps elanguit.
vt breui cōpendio in hoc corpo
re totaliter purgarē. Cum aūt
ego ipse languidā visitarem eā
super statu secretius requisiui.
Que humiliter respondens dix
it. Noueris karissime ita mea cor
dis mei in pace locata per grati
am dei. et animam meam in om
ni tranquillitate spiritus venien
tem dominū pstolari. Nec fru
straboz vt spero de ei9 misericor
dissia pietate et desideratissia
facie ei9. solutis carnis vinculis

sacam qua me inter hy viuentes
dignatus est ꝓsolari. Nec dicēs
de lectulo prout potuit surrexit
videntibus monialibz q̄ ei sedu
le mīstrabāt. locum aū fenestrā
cui incūbebat digito demonstra
uit. et ait. Vic coram nobis om
nibus que astamus tribus no
ctibz lucidissimi splendoris glo
bus apparuit. et per maximū no
ctis spatium īmobilis perdura
uit. Cui ego nescio quid rīdēs
presagiū futuri mīme dubitaui.
Nec mora cum valedicto omni
bus recessissem audiui nō mul
to post. bēam mulierem ab hoc
seculo ad dōm tūsmigrasse. glo
bumq; lucidissimuz ignis eius
trāsitū precessisse. quo forz cla
ritate sydera ilico mīgtuā. Sit
ergo prelatus apū fideliū semp
ī medio parat⁹ ōmibus. et tunc
vnusquisq; se esse primū aspit
et vide q̄ apte textus pseq̄tur.

Qz bon⁹ subditus nō tm̄ bonum opat̄ in pūtia p̄lati. Capi. xi.

Et in officio illi⁹ ōnes se
conspicā gaudēt. Quid
miz? Bonus subditus
et fidelis xp̄o dōo oīm non fuit
ad oculum. ꝗ tāto liberius et ḡ
ius qō bonū ē opat̄ quo prela
tū semp pūtem respicit. et memi

nit ꝓgaudētez. In libro iudith
syra et libij dixerūt oloferni. Ve
mi nobis pacificis dōis et vtere
fuitio nēo fiat placeat tibi.
Nichil enī ḡuius q̄ fuire ingra
tis. et īportunū semp īsistere do
minū fuienti. Olim nemroth
robustus venator exercere tyrā
nidē īchoauit. et in perditis si
ne lege hōib⁹ pseuenuit īsania.
Nūc aūt in lege xp̄i lege īnq̄
ḡae et clemēcie crudelitas finē
accepisse debebat. et ecce ꝓtuma
cie pullulat q̄ vmq̄ antē. eoqz
pialoch⁹. quo magis grassatur
interius. Deuū enī vuln⁹ ī sca
pul̄. sed intolerabiliter viscerā do
lent. Nec sine vite piculo vulne
ra pacūt̄. Sic in secularibz q̄dē
pseucio dum ppetuur. ꝗ ī clau
stralib⁹ sine vite dispēdio. et gra
ui iactuā virtutum. nō exercēt̄
tyrāmidis vllomodo. Et vide q̄re
secularis q̄s patit̄ a maiore et
aiz veluerit locum mutat̄. Clau
stral̄ vero per prelatuz passus ī
iuriā fugere nequaq̄ p̄t. ꝗ qua
si obice oportz sustinere ī ostio.
semp emulū habere pūtem. nec
restat aliud. nisi solū deū iuca
re precibz adiutorē. Dz heu nō
oīm posse. nec ōmū virtus hec.
Mole ḡuaminū suffocari tenēt̄.
cū necesse est nō deerit q̄ manū
porrigat pius crist⁹. sucurrēt

angeli q ꝓtegēt q sancti eius.
¶ Nouī secreta canonicū in ōe
dime regulam q assiduē oacōni
bus et meditacōibz dedit. et oe
dimis sui scrupulosissimꝰ obser
uator. vix poterat prelatos su
os erga se aliqtenus mitigare.
Ecōtra obseqosus in oibz q deuo
tus temptabat in bono euicere
malicia sed nō potēat. Vespere
ergo qdam sup id qd ferre non
potēat lacrimas tribulatꝰ ama
rissimas fudit ad exorādos san
ctos martires qz dies solemnis
instabat mauricij scz sociorūqz
eius. vt eoz meereē osolari pre
cibus et iuuari. Nec mora. vbi
post lōgas vigilias intrauit ci
biculū. et vix somno leuissimo re
leuatus. audiuit choros āgeloz
cātancū in sublimi. Gaudēt in
cel aie scōrū. qui cristi vestigia
sūt sequti. et qa pro eius amore
sanguīē suū fideruūt. ideo cū cri
sto regnāt ieternū. Dixit aūt
michi. q desēcus notulaz in ip
so cantu qs gallice aualees dici
mus. tāte melodie et tāte dulce
dinis existebāt q nī deus aliter
ordinasset. fere eius aiaz extra
corpꝰ sine reditu rapuissent. At
qniā illo in tempore grauissima i
firmitate detentus erat. in sola
delectacione ipsius cantꝰ. et cor
pore q spiritu ita integre sospi
tatꝰ est. vt vix eū postea vlla p
turbatio qntūcūqz magē ledere
potuisset. Sis ergo sedulus er
ga qlēcūqz prelatū. q maxime si
bonꝰ est. vt ī officio suo ospicia te
gaudeas. si tū recto aīmo sense
ris ogaudētē.

¶ Qz subditi orent pro vita pre
latoz. Capitulū. xij.

Cum aūt rex pōedit vnū
ē totū agmē et circa eū
globatur angitqz eū ac
ꝓtegit. In hijs notat q sollici
tos esse oporteat subditos erga
platos. vt foris ad negotia pce
dētē cū opassiōe q motu cordis
et si nō corporis comitentē q in
omni necessitate deuotis cum
precibz tueantur. Sic dauid et
iudas ceterosqz reges duces ac
iudices israhel preliātes bella
populi. sacerdotes domini lacri
mis et oacionibz adiuuabant.
Sic moyses sacerdotū personā
gerens prīcipes populi dei pug
nantes cōtra amalech in eleua
cione manuū protegebat. Sic
machabeus principatum suscē
pit populi et adiuuabant cum
fratres sui. ¶ Refertur de nobi
lissimo quodam comite campa
nie qui in remotis orbis parti
bus recessurus virum quēdam
pauperē q lāguidum atqz deuo
tum quē diu elemosinis paueāt

supplicare exorauit ut pro se co
tidie rogarz dñm vt eū sanū ꝛ
sine periculo eūdem ducere ꝛ redu
cere redeūtem. Cui paup sine
diligēti inq̃ sustentacōe corpo
ris ocare nō possum aut sim exī
animus cerebro. corde debilis. et
viribꝰ penitus destitutꝰ. Nor
comes duobus dispēsatoribꝰq̃s
in custodiam sue domꝰ relinq̃bat
precepit dicēs Languidꝰ istū ci
bis et oībz necessarijs corporis
diligentissime procurare quod illi
pmisert se fruitos. ꝛ sic comes
profectus ē. ꝛ pmū q̃dem p dies
xv. dispēsatores illius paupis
recordati ei necessaria mīstrauē
rūt. deinde minꝰ ac minꝰ adhuc
muz pene eiꝰ oblitī sūt. Quid
plura? Neglectꝰ paup ocare cēs
sauit. Comes autem in via nō
modice tribulatꝰ post moram mlt
ā ad patriā est reuersus Nec
mora paupis recordatus queri
an viuus sit an defūctus. quem
adhuc viuū intelligēs visitauit
dicēs. Mortuū inq̃t te putabā
maxime secūdū solitū oracionū
tuarū suffragia non eruptus Ex
ceptus enī quindecī diebus aut
nō multo plus postq̃ iter arri
pui vsqz in diē qua ad ꝓpa sum
reuersꝰ nūq̃ michi tribulacōes
ꝛ āgustie defuerūt. Nor paup
oborta lacrimis dixit Qñ tua
bēficia cessauerūt a me adiuto
rium dei mei cessauit a te Et co
mes posterorū oblitꝰ. q̃lia in
q̃t ī te beneficia mea defuerūt.
Cui paup. Recedēs ait hinc du
obz domus tue dispensatoribus
precepisti vt me debilem in oī
bus necessarijs procurent. qd
paz plus q̃ diebus quindecī īple
uerī. ego aūt viribz destitutus
p te ocare si potui stupefactꝰ ꝛ
go comes dictos dispensatores
precepit aduocari ꝛ eis coā ōni
bus dixit. Dēcētis fuientibus
neq̃ores q̃ contra preceptuz me
um neq̃ssime bōis meis peper
cistis ꝛ pauperē hūc quē pater
nū salutis ꝛ pacis mee frequen
tē expertꝰ fuerā nō pauistis.
Et nūc frustratus oracōnū eius
suffragijs periculis et tribulacio
nes inueni quales nūq̃ ante ī vi
ta me sustinui. quas q̃dē vt certus
sū euitassem. si paupis suf
fragiū habuissem. Vos ergo re
os piculoz meoz bonis ōmibꝰ pri
uoz ꝛ exules a terra mea ostitis.
Depulsi ergo a terra campanie
exules p trēmū exstiterūt. In
de per interuentū nobiliū ī con
spectu principis sunt admissi.
Quibz ille dixit. Nullam pror
sus aliam grām vob exhibere ni
si q̃ vobis dominꝰ papa vrtute
narrata dare cōsuerat. Qd mor

illi cū inspirato gaudio iter rapi
entes cum litteris secretum co
mitis continentibus quia eos
nō exheredare ꝗ pro culpis vex
are volebat. ad summum ponti
ficem peruenerunt. cui narrata
aduentus sui causa. litteras pa
pe in hanc sentenciā reuelerūt
comiti. q̃ quilibet nūmum au
reum solueret comiti. et sic ad
epi gracia facultatibus redde
rentur. Tunc comes inquit. la
titudinem nummi et spissitudi
nem ab ore pontificis volo scire
et sic vos ad graciā quā manda
uit admittam. Denuo ergo re
uersi satellites domino pape res
pōsionem comitis ostenderūt.
Nox papa cōscius quid respon
deret rescripsit comiti. nūmum
aureum debere habere sc̄ōm la
titudinem terre et spissitudinē
eius extendi vsq; ad altitudinē
celi. eo q̃ oratio iusti qua comi
tem frustrauerunt celos pene
tret et virtus eius corroboret
vniūsa. Ad hoc mādatū comes
satellitib; ait. Videte miserami
ā̄d michi dominus papa resci
bit. Nunc nūmū aureum exsol
uere quis sufficiet. Videte q̃ita
vos pena dignos existimet qui
vos debitores tante solucionis
addixit quam nec tot̄ mund̄
soluere preualeret. Vinc ergo
tercio redeatis ad papam q̃ lit
teras absolucōis vestre c̄ in me
peccastis enormiter appetate
q̃ sic penis sufficienter exactis
liberi ad ꝓpria redeatis. Sic ī
clitus comes ille q̃ ī suis q̃d de
liquere puniuit et alijs post fu
turis dignā oracionis fiduciam
dereliquit. Discant ergo apes
fideliū subditi p̄latū suū foris
ad negocia p̄cedēntem p̄ cib̄ tue
ri et cordy compassione iuuare.

Qr subditi non pturbent otem placōez p̄latorz. Capi. xiij.

Si qua alam regis tūh
ens iuxta destruerent
nō effugiet agmen sup
ple quin vindicent. Alam contē
placionem vel spūalem vitā in
telligo. Nanc si quis subditorz
in prelato non debita vel indis
creta fatigacōne turbauerit. ali
orū debet indignacionem ḡuis
simā experiri. Vnde non incō
grue spiritus sanctus in cāticis
ammonet dicens. Adiuro vos
filie Jherusalem p capreas cer
uosq; campōrum ne suscitetis
neq; euigilare faciatis dilectā.
donec ipsa velit. Et dominus ip
se cust̄ pmitiue ecclie p̄latis
ad cōsolacōnez dixit. In mundo
p̄ssuā habebitis ī me aūt pacē,

hāc ī prelato foueas hāc exop
tes q̄a ī pace eius erit pax tua.
Cui caput ifirmū cetera membra
dolent. Vnū de prelatis vidimus
quē malo suo a vita cōtemplatā
a suis subditis nouimus suscita
tuz. Abbas sā mathie mona
sterij teueē vir nobilis et stir
pis regie prēma frem duces il
lustres habuit. Vic ab adolescē
cia ī ōni puritate inocēcie et cō
templacōne vite fuerat educatus.
Electus ergo a suis ōnibus ī abba
tem ānis pluribus a deo deditus
fuit actibus spūalibus q mōsti
cis ordīs disciplinis ut cum dif
ficultate non modica nisi maiori
bus vrgentibus cauis ab ambitu
claustri poterat euocari. Quod
vidit q īuidit dyabolus et suos
officiatos hostiliter īstigauit.
vt q̄si īportunis īpulsibus abba
tem ab ipo secreto vite celebris
deturbarent. Quod ille q̄dem ī
primis guit pertulit. ꝗ paulatī
exterioris vite delectamentis il
lectus totas tādem terrenis acti
bus manus dedit. Ipse tū adhuc
honestate seruata q spūales di
ligit q vtutis decus in alijs bene
dicit. Quodutiq; q si bonum in
alijs est melius tamen q optimuz
sibi et suis tā in tpalibus q ī spi
ritualibus exstitisset si gaudiis vi
te pmordia tenuisset. q hoc qui
dem qui sedebat in trono cōtra
ephesiorum epm habuit. q pmā
fidem irritam fecerat q pma opa
dereliquit. Quāobrē pma ope
ra facere hortat. Alioquin se ci
tō venturū et candelabrū eius amo
uere minat. Porro si vnum est
necessariū q optīa; partem q̄s
cōtēplatīo elegerit. nūq̄ tū p
uritate deo vacantibus sibi q suos
obseruantibus pedes regi famili
aris necessitas auferet. quīym
mo persepe perspexim⁹ sub spe
ciewnanciū prosperā q hij ī ur
tibus q hij in equis curias princi
pum frequētantes īfinitas opi
as inaniter dissipauerūt q nichil
secus preter peccata q amaritudi
nis remorsionum stimulos re
portarūt. In plato ergo alam
contēplacōnis non destruas ne
q si hic fugias agmē apū angē
lorum agmina ad vindictaz p
iniuria summi principis non eua
das.

Qz plat⁹ subditis viaz exem
plaris vite oñdat. Ca. xiiij.

Igitur o agmine nul
le exire de domibus au
det nisi rex pmo fuerit
egressus et velatus sui vendicaue
rit principatum. Vsi ī libro iosue
sacerdotes q portabāt archam
dñi precedebant. Tobias etā

familiā precedebat. Et dñs de scribis et phariseis dicit q̃ ipo nūt hūeris hoīm onera ḡuia et impoēbilia digito autē suo no lūt ea mouere. Qui sūt limites domus apū ñ termini mōstice regule quā vnusq̃sq; in sua vo cacōne pfessus ē q̃s patres no stri singuli statuerūt. Nos exi re illos ptergredi nullus aude at subditoꝝ. vt scilicet p se supe rogacōnis regulas ordīare pre sumat. nisi pmo prelatū viderit arciores et altiores vie vendica re volat. Non ē enī discipulus sup magistrū nec seruus maior dño suo. Maiorū est regulas po nere. ordinare statuta. Minorū vero ac subditoꝝ est fm regulā viuere et statuta seruare. Nulli tñ maiorū licet graue aliq̃d atq; difficile p se qd stabilimētū ob tineat ordīare nisi p ꝛsensū sub ditoꝝ q̃ ad alia nō tenētur nec obligari possūt in aliq̃ nisi ad illa que ꝛuersionis tempore sta tuta p regulas inuenerunt. Ma iorū tamē est si quid minus fit q statutū est in obseruāciā regu lari superogacionis opa facere in se paris supplere qd parū ē. si fic ad melius subditos prouoca re. Porrō quosdā q in claustris vidimus et in seculo experti su mus. Dilectū valde sociū i sco lis habui coeuū fere et ꝓpe pari liū studioꝝ. hic a puero vsq; ad finē vite a mulieribꝫ īcōmixtus oīno semp fuit. In adolescēcia sacerdos factꝰ i trabācie ptibus suscepit regimē aiarū q̃bus tā diligētē tā sincere cura prefuit. vt q̃s i bono vincere āmonicio ne non potuit multimodis ꝓuo care studebat exemplis. Alijs co medētibꝫ ieiunꝰ ipse manebat. alijs dormiētibꝫ manebat īsom nis atq; alijs intentis ad aleas ipse oracionibus incumbebat. Quicq̃d in vsus suos deputatū est cōmune pauperibꝫ faciebat. Si quam ex ouibꝫ aberrare vide bat. importune et opportune ad reuocādū īstabat. hec foris pre ter illa que ītūsecus maiora la tebant. talibꝫ actibus ferme vi ginti ānis cunctis imitādꝰ emi cuit. Cū altissimo placuit tali fine defunctus est. Febre acutis sima per aliquot dies labora uit. Et ecce vbi sacramentis sa lutaribus premunitus et atte nuato spiritu animam felicem emisit mox sine vllo interstitio choruscatio tāta luminis resplē duit. vt per vnam leucam cir cumquaq; et eo amplius quasi dies esset clarissima ī lucem se dulam noctis tenebre verterē tur. Quid miꝝ. Illum recedere

sine luce non deauit q̃ multus il
lustratus exemplo altioris vite
volatus felicit vēdicauit. Facta
est ī morte btī viri dicta chorus
cacio lucis diffusa p patriā pri
ma hora noctis adhuc vigilan
tibz plurimis q ipsū lumē emis
sum multa milia hoīm vndeq̃z
videruīt q̃ ad maioris q ḡcioris
agnicōis q veritatis lucē in visio
ne tāti miraculi pstiterūt. Ꝑtūs
ergo ille prelatꝰ q̃ subditus suis
viam vite exemplaris ostēderent
q volatꝰ altioris exercicij vendi
cauerat principatum.

¶ Qz prelatꝰ subditoꝝ opa īspi
ciat q eos exhortacōne q quādo
qz etiā manibz adiuuat. Capi
tulum. .xv.

Reliquo tpe ī labore est
cuz apibz. ipse aūt ope
rantes circuit q solus ī
munis ē ab ope. Paulus tamē
supplebat que sibi deerāt q hijs
qui secum erāt ꝓprijs manibz la
borando. hoc tū nō ex necessita
te sed ex grā faciebat. Suffecas
set enim labor eiꝰ quē habebat
in studio predicacōnis et sollici
tudīe ōnium ecclesiaꝝ. non enī
sm discretissimū beatuz Augu
stinū putandꝰ est ociosus q̃uz
bū dei studet. ita nec ille q̃ pest
ī sollicitudīe. Illos aūt q̃s opor
tz esse subiectos. ex ocij piculo
corporis laborī īcūbit vt ī labore
manuū. cordy aūt ut psallerent vl
legere. vel vtrūq̃z tpibz constitu
tus. Hijs ergo vt acrius instēt
sollicitudīe adhibenda ē exhor
tacio prelatoꝝ qsiqz. q si locus ē
manꝰ corpis adhibenda ne one
ra ḡuia q īportabilia subditis vi
deant imponere digito aūt suo
nolūt ea mouere. Vñ modernꝰ
nūi tpis ille poeta ī psona alex
andri dixisse legit. Si qñ dix
ero fortiꝰ pueri sed ī arma ve
ni precedere misus. Tū demū so
cios sū dignꝰ habere seq̃ces.

¶ Legimꝰ in libro contra acha
demicos beatissimū Augustinū
ꝓprijs manibꝰ laborando qsiqz
discipulos ad opa ꝓuocasse q ex
emplū tm̄ posteris reliquisse.

¶ Audiui q vidi de illo veneabili
et deo digno mgro Valtero de
mgmo tornacē episcopo qꝰ dix
vmq̃ ociosus dum domi sedens
viuet apparebat. Aut enim me
ditabat a legebat a cōfessioibz
audiēdis a causis discernēdis ī
tētꝰ lites hoīm diuimebat. No
tū si aliq̃ exercere tederet ꝓpri
is maibz laborabat. Tuū ergo ē
plate diligēt īspicere subditos
videre opa singulos exhortan.

¶ Qz plat ī nocte sue custodes
fideles sēp secū subditos hiat.

Circa eū satellites q̃dam sūt: assidui custodes auctoritatis eius. Solum enī vbiq; sic nō decz esse platuz nec sine testimonio q̃cq̃ agere: ne cū ioseph: q̃ si inocēs scādalū ifamie patiat. Habeat aūt secū nō sicut robustā iuuenes p q̃s pdidit iherusalem: nec segnes nec muliebres vt ysboseth q̃ ideo occisus ē: ꝗ semores et pbatores sicut dauid q̃ robustiores sicut salomō: q̃ lectū suū ābiebāt ꝓpter timores nocturnos. Timores q̃ tremores nocturni vbiq; tenebre vbiq; ī die latēt. Tenebre sūt et ideo laq̃us spargit. Vir secerni potest amicꝰ ab inimico. Quid mirꝰ dauid dicit ī psona casti. Qui edebat panē meū magificauit sup me supplantacōnem. Si ergo in viadi hoc factū est. in arido q̃d fiet. ¶ De neabil heimiꝰ sub nostro tempore canoicꝰ regularis in vrbe blesensi ī mōsterio sancte marie de burgomedio cū diu parsius studuisset ī abbatē licz iuitꝰ ab oīb; ē electus: q̃ erat ī eodē mōsterio vt a quibusdam audiui vita vigima fm seculū sapiētes q̃ p uidi: ꝗ minus q̃ decebat religiosi q̃ casti. Aggressus ergo ꝑmū eos blādis q̃ racōnabilib; vbis hortabat eos ad regulā fuādā et ad honestatez vite q̃ vt tenerēt ī moribz disciplinā, ꝗ cū per hec nichil prsus se pficere cōnerēt nec litibz vellz ecciaz dissipare: rōnā cuiā adijt cui vir sanctꝰ optime notꝰ erat: q̃ ide sūmi pōtificis munitꝰ auctoritate redijt: q̃ cū eos aliter flectere non posset: de facili ingere vsus ē pastorali. Qō vt viderūt sui et nulla tenꝰ se posse cōtra stimulū calcitare neq̃ter hūiliātes se collare regule subdiderūt: vestitū cibū et potū largius q̃ aī ministrabat oīb; ꝗ ī claustro eos q̃te sedē q̃ fm ordinē viuē ꝓpellebat. Sic sicut legit de augusto. oīa cesar erat et nullū de hijs q̃ religiosi non erat mīstrare in aliq̃ officio obediēcie vt ē celleararū l rex p cuiācō pmittebat: ꝗ si q̃s bone cōsciēcie ꝓfidebat ill officia ꝓmittebat. Hoc vt viderūt alij fingerūt se p tps religiosos q̃ ī ypocrisi neq̃ter ābulātes abbati se q̃si familiarissimos coniunxerūt. Qui vt vir pius q̃ bonꝰ oīa tolerās oīa credēs eis liberioris vite frena laxauit q̃bus illi intm̄ damnabiliter sūt abusi vt vigī tiocto parū malicia cōcueīrent et tres viros scelestissimos tibal dos conducerēt q̃ eos ī mortem sancti viri per pecuniam aīmarēt. Qui q̃dam vespere abbati

extra opidū et ad negocia ꝓpe
rantur. fiunt ordinauerūt. obuia
uerūt. q̃ salutarem ac prediccatores
eis saluus viam extractis ēhbꝰ
eum crudeliter occiderūt. Nob
to autem tūc socio eiꝰ cuius sup
memorationem fecimus euadēte Cor
pus occasi ad monasteriū ē dela
tū et in ecclesia collocatū. Et vi
de lector q̃d actū sit q̃ pbatum.
Statim enī vbi sequēti die ad
sepulturam occasi de locis vbi ex
tra manebāt rei criminis eccle
siā intrauerūt. ecce vox sangui
nis fratris sui abel de terra q̃si
vindictam clamans pvulnera q̃
a loco occasionis ficta remāserāt
habūdantissimo sanguinis im
petu manauerūt. Et hoc alias
frequēter audiuimꝰ factū esse.
Qd vbi viri fratres q̃ filij cū po
pulis astantib; inspexerūt dirū
eiulatu; leuauerūt cū lacrimis.
Quid plura. sepulto martire ut
audacter dicamꝰ vbi ad electio
nem ventum est rei q̃dam ut ma
liciā suam palliarēt. boni autē;
ut imitatorē haberent dictū vo
bertū vna īmiter elegerūt. Qui
statim eadem die profectus ad
papā acceptis lr̄is ad philippū
regē et ad blesensem comitē; lu
douicū capi oēs q̃ suspecti erāt
manu layca patiuit. q̃ nō nl
liberatē; salubriter cōfitentes
carcerati ppetuo penitēciam ac
ceperūt. Alij vero a sacris ordi
nib; degradati morte punitī sūt.
Sed cū vero ex eis qui i scelere
potissimi credebant manus ho
micidas sibimet imponentes se
ipsos i carceribus suspēdijs vl
alijs mortis generib; occiderūt.
Venerabilis robertꝰ abbas offi
cio derelicto cessit et ēca pdictū
rotomagensē. archiepiscopum
mauricū vidimꝰ post eiꝰ mortē
q̃ ipe fratribus predicatorib; pa
tiens ptps se adiūxit. q̃ inter eos
felicia fine q̃ciuit. Hinc ergo fi. de
les custodes auctoritatis q̃ inno
cēcie sue plat. habeat. pq̃s dig
ne q̃ iuuari possit q̃ defendi.

Qꝛ prelatus sedulus sit īcor
rigendis q̃ exstirpandis vicijs.
Capitulū. xvij.

Sunt q̃ circa regem lictō
res seuiēt qui morte punī
unt deliquētes. Certū
est q̃ mortis penā ecclesia nō
infligit. Quid autē; i lictoribus
qui circa regem prelatū sūt nisi
officiatos q̃ prelatorꝫ vices agē
tes accipimꝰ. Pijvtiq; detracto
res et susurrones deo odibiles
increpacōne corripiūt. Nam se
cūdꝫ apostolū vtiliꝰ ē huiusmodi
tradere sathāe in interitū carnis
vt spiritꝰ saluus fiat supple. q̃

extremis tribulacōibz tribulari.
Moderāte tñ corrigi vicia seneca
docz dicēs. Esto viciorū frigar
primitus ipse tuorz aliorū vero
neqz scrutator curiosus neqz ac
bus reprehēsor. Ex vicio alteri
us sapiēs corrigit suum. Opti
mū ē moderāte corrigere tāquā
si ipse cotidie peccēs. Obiurga
cōm semp aliqd pietatis admis
ce. Diū semp peccādi nō metū
facias q hoc optimū ē seq maio
rū vestigia si recte pcesserūt. Ita
qz qp necessū sit in mōsteriis vt
pores q seniores qqz. qz tñ iter
est vt a supiorib; iniūctū puero
rū et adolescēciū dorso emineāt
ne p dissolucōnes varias iuales
cāt. Beatus augustinus in libro cō
fessionū de seipo qmadō dicēs re
lavabatur michi puero habene
vltra tpamentū dissolucōnū va
riarz pdibat qsi ex adipe iniq
tas mea. Cui exemplū i āglie
pribus accidisse narrat. In mo
nasterio nigri ordis puer qdam
nobilis a parētib; traditus est dis
ciplinis regularib; educādus. q
qa erat decorus forma nature do
nis q cōtra talē etatem morz ho
norificencia gratiosus. seniores
maxime q q officiis preerat pue
ro vltra qp necē erat habenas li
beras relavabant. Puer aūt q
conuētū sub abbate regebat dis

crecioni regimine nec ipsi pcpti
me nature i tali etate credendū
putabat. qa vt dicit phus pue
ri nō tm monēdi sūt sed etiā ar
tādi vbis. aggressusqz ē iā ali
quātulū isolescētem puerz verb
iterdū q vbere ab illicitis refre
nare. Qui puer ad ōnem infor
macōnē boni qsi mollis cera pri
oris correptionē accipiens i ado
lescentez scm et p fretū crevit. q
circa viginti annos etatis finita
mortuus pori apparuit dicens.
Tue correctōi gratias ago por q
meū tua puidēcia id egisti. ne
isolēcia puerili paulati defluerem
et tādē plaberer in damnāda.
Hec vt dixit bta aia tāto splē
dore resplēduit vt vix i loco āgu
lus remanerz q ab illo lumine
expers fuit. Simili ppe mō vt
audiuim a frē ordīs pdicatorz
cū in theutonie prib; circa ānū
dñi. M. cc. xliij. ad lescēs qdā
nobilē cū in lubricitate corporis
excessisset a sembz canonicis q
decano ab ingressu ecclesie arta
tus ē q ifra septa mōsterij quasi
pro agēda penitencia i loco ad
hoc deputato reclusus. Qui hu
militer valde suscipiēs flagella
bat intrā a decano q grauibus
conuiciis culpabat. Eo aūt ad
huc i penitencia existente cōti
git eū a cōcanonico suo inocēter

de nocte ⁊ latenꝫ occidi. Vna ergo nocte ex cōcanonicis scō viro pꝰ matutinas orāte supplicat ⁊ secreto vidit subito totā ecclesiaꝫ illustrari ⁊ apparere multo cōmitatu scōꝝ gloriosam vrginem matreꝫ xpi ī medio oīm velut magistram ⁊ dominam cōsedere. et de diuersis negocijs vniuersaꝫ ecclesie tractatū habere. Vbijs finidatus patronꝰ ecclesie ipsiꝰ exclusus est dicēs. Et q̄s ex vobis miserebiꝫ mei canonicī vt pstem dñi nrī mreꝫ pariter rogitemꝰ vt sup piaculo eiꝰ solita pietate flectatur. Et mox supplicātibꝰ sās allata est aia ⁊ ōnibꝫ dicit. Quia locus iste specialiter disciplina viguit. et adolescēs iste mortuus disciplinaꝫ libens accepit. ⁊ ex corde penituit. p purgatorio cedat ei mors inocēs quā ipse sustinuit. tu autē aia pete qd vis ⁊ fiet. Et aia. Pro occisore meo peto q̄ me occiso statī valde pituit ⁊ ad dñm apl'icāuiter arripuit vt misericordiam ꝝsequat. Et mox respōsuꝫ accepit. fiat digne petisti aia fiet tibi. Hec vt cās audiuit. canonicus qd vidisset exposuit. Intātesqꝫ locum occisū inuenīt ⁊ deplāgūt occisorem vero mox pꝰ factū de nocte iter arripuisse ad apl'icum reppetīt. Sedu

li ergo prioꝫes in cenobijs ⁊ decani in canonijs ī corrigēdis et exstirpādis vicijs semp sint. ne etiā si ꝓpas nō habuerīt subditoꝫ negligencijs obruantur.

¶ Qꝫ prelatꝰ sine causa nō facile foris vagetur. Capitu. xviij.

Iustus semp rex ē sollicitꝰ et non de facili cerni patiꝫ subaudy sine causa. Et hoc ostra prelatos q̄ ipa cētes q̄tus. circū. circa. vltra. infra. sine vlla necēsitate negocij cū maximis dispēdijs et impēdijs crebrius euaganꝫ. sed forte videns ꝓpheta dauid imitari vis q̄ optat pēnas ⁊ auolare. Vale tu in verb puidētissimis discreuisti q̄ vanā ⁊ friuolā euagacōnem ī omnibꝰ exclusit dicens. Quis dabit m̄ pēnas. Quales audi. Quis dabit m̄ pennas sicut colūbe q̄ vtiqꝫ gregaria est ⁊ amat omune bonū. Et volabo ⁊ requescā. O rex. o ꝓpheta dauid q̄ optas fugere q̄ optas auolare dixisti enī ī cōsequētia. Ecce elōgaui fugiēs ⁊ mānsi ī solitudine, si fugiens elōgasti. ergo ꝓpm cui rex preeras dimisisti. Absit absit. ⁊ hoc circa penultia psalmi inuēs ondisti. Ego autē ad dñm clamaui ⁊ dñs exaudiuit

me. Quo frēs. Audi. Redimus ī
pace aīas meas ab hijs q̃ appro
pinquāt michi q̃a inter multos
eānt mecū, q hoc ꝗmodo. Nec cū
in corde meū in q̃ete a pusilla
nimitate spiritus q tēpestate. q
hoc eāt fugere a tumultu q fugi
endo auolare. in pace aīas redi
mi et ītr multos fine tumultu
esse cū custo q ibi inter hūeros
eius amantissimi dñi q̃escere.
vt in eo et cū eo leue pōd sentia
at q̃cq̃d pillo habuerit sustine
re. Sz nūq̃d talis eāt wlat tu
us o prelate q̃ vagans instabilis
et fugiēs euanescas. Nō pēnis
colūbe vtens vt q̃escas a tumul
tu aūcedēciū et subsequenciū et
concōitanciū famulorū dicā ā so
cior et nō pocī dñor. Vulgo di
citur. Miles in obseq̃o famulus
clericus sociū. mōchus dñm ha
bet. Si vis credas experto. Fre
quētissime vidi dños paucos es
se ꝓtentos fiant et famulos. Su
pfluis ihyare res feda q detesta
bilis in prelatis. Quid eo vere
cūdius. Quid eo damnabilius.
Et hoc maxime ī claustralibz. se
cus enī ē ī secularibz clericis licz
q ī ipsis hoc malū sit pestilens
vbi res tālis ī dñiū qd̄ in religi
osis hoc est in claustralibz nūq̃p
fiert potest. ñ forte q̃s ī ēpm as
sumat. cui tūc dispēsatio credit

non dissipatio. Absit tūc vt dig
nis mercedibz obloquar fāuloz
cū dictū sit. vera operāntes q ad
de mercēdē ilk. Sz nō tūc impi
um ymmo sacrilegum iudico vt
q̃s abbas l' prelat spiritualibz
filijs q̃bz sūme tenetur detrahat
necessaria q̃ q famul superflua
largiat. Isti pānis vilibz illi co
mitum mollibz vestiantur. Isti
vacuis calceis sordeant. illi
ocreis hyrcinis niteant. Et tu
nam salta m ista sufficerēt quin
poci q non iubentibz ꝓter vere
cūdiā vel tamorē. cōsencientib
tūc vl dissimulāntibz dñis aggre
gant īmēsas pecunias q̃bz pos
sessioībz ēptis natales suos tūc
seūt ī nubēdo q viles rusticis no
bilibz ꝓequāt. Nōj si fratres ā
consobrini aut cōsanguinei sūt
dominorū tāto liberius q audā
tius faciūt que prēdixi. Non re
cordaris o mōche responsionis
senioris illius in vitaspatrum
qui dixit. opera monachorum
ignis sunt. Et vide quare. Si
enim aliarum substanciam rei
igni miseris cōsumetur sic et
si ecclesiasticis bonis bona tua
pūmonialia ꝓtra iuā miseris
cum illis ad michilū redigent.
Nor tot exēpla vidim q̃ ymmi
um esset tediū singula pt tractāt
vnū tamē de pluribz explicabo.

¶ Erat cliens natꝰ et rusticus qui in ditissimo monasterio patruū habuit assuptum a monachis ī abbatē. Vocatus autem a patruo eques ire didicit qui pus ire pedes cōsueuerat. ad mensas fuire ieptus ponit. q q solū aratrū cōtorto collo regere et tenere didicerat. erecta ceruice cibos ferre prīcipibz cogebatur. Quid plura? ex rustico paupe factus est diues inclitus. domui domū diuīxit reddit. auxit reditibz. agro agrū distēcaus copulauit. Vinc villas emit et p dia. q qui olim fuit vnus ex rusticis. factus est dīs rusticorū. Tandē eum ad hoc fortuna leuauit. ut spreto onubio militū simplicū factus miles vxorem sibi nobilē copulauit. Nec diu postea ī hac eo gloria ostituto pes ei sucasus ē cui īnitens in nixius stabat. q recidit miser tāto deiecaus. quanto sublimius fuerat eleuatꝰ. Statī enī moriuo abbate patruo eiꝰ spmē. eicit. fugat ab oībz. q ab abbate succesore defūcti nimium velud monasterij depredator īpetitur. conuictus autem in plurimis minoratus est. ꝗ tamen diues inmultis opijs remāsisset. nisi eū Fōcius ī fortunium ad paupertē īpulisset. Nox enim contagia pecorū agrorum sterilitas ruina edificiorꝝ. īgratitudo suorꝝ sub secuta ē. ut nulli dubiū esset iusto dei iudicio tātam infelicitatē ex iniusto egregatus diuicijs successisse. Extremo ad tantam calamitatē deuenit miser ille ut nullus eius miserere ret. nullus ei in puo sucurreret. Et digne. q a ex mimo fere ī digne se extulerat sup magnos. In se ergo et si tarde homo reūsus iustū in se dei iudiciū ꝓnūdiuit. Vsit vxorē cum puulis ad parentes. laborare cū ꝓpis manibz ipse cepit. et in sudore comedere panem suū. Quod ut viderunt sui viderūt et monachi vel q̄bz abbas patruus suus bonꝰ exterat. hōi huīliato in plurimus beneficī extiterūt. Paulatī ergo tam per laborē tā per alimoniā cepit resurgere. q in puo tē pe satis habuit ꝓ statu suo. Intus itaqz prelatꝰ bonꝰ fit. q solliciatꝰ circa suos et extra ī tumultu ēni fine causa nō facile paciat. q si egredi necesse ē nō pōpose sicut comitē sicut prīcipē. ꝗ sicut religiosum. q ꝓpi famulū decet familiam paucam habeat vtez et honestā.

¶ Qz prelatus necessario egrediens deū ut eum egredientem tueat exoret. Capitulū. xix.

Neq; enī foras egrediē
mīs agmīe migraturo.
Ad idem hoc pertinet qd
expositū iā pcessit. Migratur
agmē dicit cum cōmuis necessi
tas cōgregacōis expostulat vt
p negocijs prelatꝰ exeat etiaz
cū instācia multa opulsus. ¶ Vi
di quēdā ex plātis maioribz q̄
qñq; ad exterioza negocia vō
bat. añ egressionē secretū pete
bat. supplex puoluebat ī preca
bz q a dño lacrimis expetebat.
vt se in oīb; egrediētē q regredi
entem sua clemēcia tueret. q in
maīb; suis negocia coriz posita
prosperarent. Et vide lector qd
secutū sit hūc pcessū. Secura et
indubitabili relacōne didicimꝰ
de eodē q vix in oī tpe prelacō
nis sue īuriā passus sit vl offē
sam. Qñq aūt periculi q mali
sit nisi ex causa valde necessaria
tam susceptā deserere aiaz pat;
ex eo qd subiūgā. ¶ Bruno in
prab; theutonie in opido magno
qd mons martis dicit bonꝰ pb
biter q castꝰ fuit. h referente m
memorabili hermaco de colonia
fre ordīs predicatoz cōsobrinū
habebat presbiterz eque bruno
nē. vir scīa et moribz approbatū.
hūc auūculus presbiter bruno
sepius rogabat deuote vt dicte
prochie curā susciperet. q ipse iā
senex religiosē ītrarz. ānuit ille
post multas pces iuiꝰ tñ eo q
regimē tāte prochie formidarz.
Hoc vt obtinuit bruno presbi
biterz religionē ītrauit q cito post
hoc ab hac vita migrauit. differē
te brunone iuniore aiarū regi
mē attēptare. eo q aliud beneficī
cū capellanie vigīti marcaz su
perius in castro tenerz. vicariū
pro se presbiterz ī prochia collo
cauit. Brunone ergo iuniore
vna nocte ī lectulo q̄escēte appa
uit ei ī cappa mg bruno senior
iā defūctꝰ q dixit ei ī eisdē vbis.
In grege omisso male te regis
q pede lasso. Claudꝰ pspicito q
pena futurā redito. Hec dicens
eleuauit cappā q videbat īdutꝰ
q se guiter incēdi demōstrauit.
Ad hec bruno iunior expgefa
ctus recolit visionem q vsus. Et
mox iterū resoluit ī sopore cui
eodem sōmate defūnctus appa
rens dixit. Tu pene causa req
es p te m clausa. Aspice sic ve
ab ignis et esca futura. Et hec
dicēs itez illi tormētū ostēdit.
Cui itez tercio sopōato apparēs
dixit. Nūdi delicijs interdū se
ua miscē. Ex hijs pnāpijs vl p
micijs cape ptes á resipisce. Ad
cui vba bruno surrexit q flex
is genib se īpleturū quod auū
culo viuēti pmiserat deouuit.

Nota ij.

Nec mora cuz splendore nimio
manifeste defictus apparens q̃ vi
uēti cōgaudēs dixit. Letat⁹ sū ī
hijs q̃ dcā sūt m̄ ī domū dñi ibi
m⁹. q̃ hec dicēs ī sublimi ascēdit.
Vide ergo q̃nta peccati sit aūtā
niaz recipe q̃ in man⁹ negligen
tis relinq̃re q̃d in brunone semi
ori poteras aduertere. q̃ aūtā ne
gligēter deseruit. q̃ in brunone
iunione q̃ suscepta altera iacture
omisit. Simul etiā in ista nar
racōe diligēter aduerte q̃d ī pa
mis vsibz dicit. In grege omis
so male te geris et pede sāsso.
Claudus pspicatur q̃ pena fituā
redito. Vbi q̃dē manifeste sīguit
sāssū eū habere pedez affectōis
quē ītegz erga omissū gregem
habere debuerat. claudūqz eum
esse mōstrabat cū vni bñficio ca
pellanie fuiret ī castro. et aūtā
omissā prochie negligēa⁹ dese
rebat. Volo vt q̃cūqz hoc lege
rit sciat me ānō ab incarnacōe
dñi. M. cc. xxxviij. fuisse pfis⁹
vbiwneābl wilhelm⁹ parisiēs
episcop⁹ q̃ in theologia iā rexe
rat. cōuocacōnez fecerat in fratz
pdicatoz capitulo oīm magistro
rum. Proposita ergo questio
ne de pluralitate bñficioz soller
ti q̃ valde lōga disputacōe pba
tuz est duo bñficia dūmodo vnū
valeret quinde cā libras pisiens

tenere cum salute nō posse. hoc
determinauit pdict⁹ epus. Hoc
frater hugo ordīs pdicatoz po
stmodo romane curie cardinal.
hoc fē guerricus et frat ganfri
d⁹ eius dē ordīs. frater iohānes
de rupella ordinis fēm minorū
q̃ alij q̃ plures magistri theolo
gie determinauerūt in scol suc
cessiue. fueāt aūt ante habita
disputacio lōga valde et multo
solemnior ānos tres annos. ī qua
etiā oēs magistri theologie ex
ceptis duobz determinasse pbā
t. idē poīa q̃d et sup. quoz vn⁹
fuit magister philippus cācella
ri⁹ parisiens et magister arnul
dus postmodo episcop⁹ abianēs.
Quid aūt de isto philippo contī
gerit audiam⁹. Agonisantez in
morte dict⁹ vuilhelm⁹ parisiēs
episcopus paterna sollicitudine
visitauit. rogauit qz euz vt sin
gulari opinioni cederet de plu
ralitate beneficioz. q̃ oīa bñficia
sua exceptovno ī man⁹ ecclesie
resignaret. et hac cōdicione me
diavt si qualesceret ei supplere
vellet de suo ppio q̃d dimisit.
Renuit ille expiri se velle dicēs.
Vtz esset dānabile bñficia plu
ra tenere. Mortuus ē ergo sic.
Post paucos dies cū dictus pa
risiens episcopus finitis matuti
nis orare vellet. vidit inter se q̃

lumen q̃si vmbrā hoīs tetigī mi
mis. Eleuata ergo manu cōsig
nat se. q si ex ptē dei sit precipit
vt loq̃t. Cui respōdit apparēs.
Alienus a deo sū: tamē miābi
lis factum eius. Et presul tu q̃s
es inq̃t. Ego sū cancellarius du
dū miserim⁹. Rursū episcopus
elato alci⁹ gemitu. Et quomodo
inq̃t tibi ē sic dolēti. Male ait
ymmo q̃ pessime. sicut q̃ dam
natus sū eterna morte. Et epis
cop⁹. heu ait karissime q̃ causa
damnacōis tue. Tres sūt inq̃t
cause q̃ mortē ppetū sum dam
natus. Vna ē q̃ recessētes fru
ctus ānuos ōtra pauperes tami
de rebuaui. Secūda ē q̃ ōtra sen
tenciā plurimorū de pluālitate
bēficiorū q̃si licite tenendorū opi
nionē ꝓpā defensaui q̃ i hoc me
piculo mortal' culpe omisi. Ter
cia est et illa ḡuissima oīm q̃ ab
hoīabili carnis vitio i scādalū
multorū multo tpe lauāui. q ad
episcopū mox adiūxit. est ne in
q̃t finit⁹ mūd⁹. Et ep̄us. miror
ait et lētissimū vix te quōdam
hoc q̃rere cū me adhuc viuū cer
nas. q oēs nos viuentes adhuc
morī necē sit asīq̃ mūdus istā
te iudicō finiat. Et ille. nō mirā
tus inq̃t. q̃a nec sāa nec op⁹ nec
tricio apō iferos reienti. Et hec
dicens vmbra aboculis mirātis
euanuit. Ipse ep̄s nō tū sub p
sona sua q̃si hec vidisset i prādi
cacōe sua clericis oīb⁹ retulit.
¶ Simili modo cū q̃dam cleri
c⁹ maxime litterature m̄ agoni
sans i morte mādarū q̃ cōsiliū q̃
reret q̃si in primo migrature⁹ re
duxi ei ad mēoriā disputacōnē
illā solēnē q̃ determiacōē de plu
ralitate bēficiorū pausi⁹. cui ille
interfuerat doctor magnus. osu
luiq̃ illi cū magna istācia lacri
marū vtrūq̃ pbēdarū dimitteret
q̃a duas ōtra aīarū suā tenuerat
q̃rū vna ad oēs vite copiā omni
clerico sufficere potuisset. Tūc
ille facie conūsa dissimilās hoc
tū rūdit. Orate dōm vt inspi
ret. Nec diu cū recessissem et
tenuissio spiritu vix heretē hoc
idē qō osuluerū ei q̃dā osobrin⁹
suus iuuēcul⁹ cū maximis lacri
mis inclamaret. cum vere non
posset manu inuens expiauit.
Post cuius obitum cum quidā
ex nostris stupefactus nimium
cogitaret cur tantus homo et tā
tus clericus si mortale peccatū
esset plura beneficia retinere
in tali statu mortuus extitisset.
Hor q̃si semiuigilāti dāfictus
apparens dixit. hec sola prebē
darum causa est pro q̃ infelix
ego eternaliter sum damnat⁹.
¶ Sup hac eadē questione cum

beate memorie iacobus de vitri
aco tunc q̃dem achonensis episcop⁹. postea vero romane curie
cardinalis. magistruz quondā
theologie ꝓbatissimū roberti
de corthō romani apicis cardi
nalem morientem ante ꝓmam
damiace ciuitatis obsidionē in
terrogaret respondit. Dico iā
migraturus a vita q̃ mortale ē
et dānabile dūmodo vnū cōpe
tens sit plura bēficia retinere.
Hoc idem magister petr⁹ come
stor scē marie cātor parisiēs dix
it et scripsit. Hoc idē magister
guiardus cameracens ēpus re
to hui⁹ mōi confirmauit. Nollē
inq̃t pro toto auro arabie vna
tantū nocte duo beneficia retine
re et cert⁹ tamē essem q̃ de ma
ne vnū illoꝝ homini ydoneo ofer
retur. et hoc ꝓpter vite incerte
discrimē. Super hoc etiā nar
rante fratre bernardo quōdam
penitēciario domini pape ⁊ fra
tre ordinis predicatorū cum ba
tissim⁹ papa gregorius non⁹ in
terrogaretur. si posset de pleni
tudine potestatis cū plurū bē
ficioꝝ detēctorū bz dispēsare respō
dit. Non possum inq̃ nisi sup
ra cōne tantū detinēciū dispē
sare. Quis ergo erit sapiens ⁊
fallat se et sibi super dispensaci
one aliq̃ blandiat? Esto q̃ mlꝫ
ta magistrorū dicant hoc qd ⁊
multa alij opinātur. hoc solū mo
tale ab augustino ōniū doctoꝝ
maximo iudicatur. q̃ quis ī ce
titudīs periculo aut mōlis peccā
ti discrimini se cōmittit. Noli
ergo fieri sub trina inuocacōne
diuini nōis vsurpator. et fiat
sub tribus pōnis inuocatur et
colitur vnus deus. ita tu clerice
tu sacerdos duorū trū aut qua
tuor beneficiorū vl pluriū posses
sor existas. Lucifer ille sapien
tissim⁹ ⁊ pulcherrim⁹ in creatu
ris. lucifer inq̃ angel⁹ assimila
re deowluit et cōtēptibili⁹ ce
dit vniuersis. Quāto ergo nu
merosior extitis in prebēdis
tāto te supbius non solū contra
deum. ꝗ etiā sup̃ deū extollis.
¶ Ego in quadā ciuitate episco
pali āmis vndecim adoleui. vbi
lxij. canonici sub prebendis pīg
uissimis ducentarū fere librarū
parisiēs in matrici ecclesia ser
uiebant quorū plures erant de
tēctores plurium bēficiorū. Vide
ergo qualem vindictam vidi in
ipsos turpes detentores. michi
testis et iudex sit sancta trini
tas vnus deus. q̃ paucos eorū
vidi cōmuni morte defīgi ꝗ om
nes subito et reprobe mori. Ita
q̃ quidam eorū audito q̃ vnus
sociorum in nocte sanus mane

mœtuus iuent⁹ esset oplos ma
nibz dixit. Et q̃d vultus. scdm
vsū et cōsuetudinē ecclesie mœ
tuus est vt videtis. Vidi ego ip
se i ecclesia eadē infra pauam
tps q̃tuor archidiaconos sic de
fungi. Vide ergo lector ⁊ miác
miáculū. Dum⁹ eoz de eq̃ pha
lerato et gradi cecidit ⁊ fractis
ceruicibz exspirauit. Secūdus
mane in cathedra sedēs mortu⁹
est repertus. Tercius in choro
stans cū ad missam eleuatio cor
poris fierz cecidit resupinus. et
subtracta loq̃la cū sensu q̃si bru
tum animal die tercia sine sac
mētis ecclesiasticis ē defunct⁹.
Quart⁹ cōfessionē peccatorū ⁊
sacramenta recusans mœtuus
est ⁊ extra cimiterium sepult⁹.

¶ Qz prelatus obcrātes reducat
⁊ lassos releuet. Capi. xx.

Si qua lassata est á fo
re aberrauerit eam rex
ex odore psequē. subau
di vt releuet lassaz ⁊ reducat er
rātē. Lassus dici potest q̃ a cur
rendo via mādatorū dei vel pe
nitus destitit vel aīo repuit. Ab
errare vero apis dicit cum clau
strali q̃s aut subdit⁹ a rectitudi
ne vtutis á regule. p deuia vici
orū recedere nō reretur. Tales
nimiz bon⁹ prelatus odore fame
ad inuestigandum vel corrigen
dum vel deuote oracōnis odore
spiritu lenitatis ad cōpaciendū
infirmo. ne percat si iuste agit
prosequitur. Vnde de principe pa
storz cristo per ꝓphetam predi
ctum est. Calamū quassatū non
cōtreret ⁊ lignum fumigās nō ex
tinguet. Ve ergo illi q̃ seueritate
nimia subditos conterunt ⁊ il
lis maxime ve qui eos male vi
te exemplis exstigunt. ¶ Vnde
ego sicut magistro iohanne de
leodio narrante cognoui. pan
ceps apostolorū petrus cuidaz
prelato multis annis male re
genti in infirmitate vultu seue
rius apparuit. librumq; tenens
apertum legere oplit refutāti.
Erat aūt hec scriptura i textu li
bri. Mortificas animas que nō
moriuntur. et viuificas que non
viuūt. Cūqz ille horreret nimi
um āplius legere vultuq; refu
geret. apostolus petrus seuer⁹
instituit. vt quasi glosam textus
legeret. q̃ in margine videbat.
legit ergo coact⁹. Qui reduces
animas de iferno. q̃s p tuū desti
tutas exēplum. eterno supplicio
tradidisti. Et cū ille p horrore
et ofusione respondere nō pos
set. de visione ad se rediēs. se su
dantem et crepitantē inuenit.

Nec mora de consilio dñi venerabilis viri seculū derelicto xpi dedit fuiuti. ī mōsterio hanonie cisterciens ordīs qd tabernū dicit bātissimo fine ēquit. Quātuz autez piculū platis īmineat nō tm ex officio rerūetiā ex sb repcōe multimoda deōnū vbiqz sparsē insidijs exēpla q scripta multorū ostendunt. Denerd sulpicij scribit beatū martinū dixisse maiorem sibi virtutem ad ēpatuz habuisse q postea cū duos ad suscitaueāt mortuos. postea vero vnum. Apud sanctuz victorem parisius referēt̄ canonicis audiui. q qdam canōicus regularis eāt vita generē q lītās pollens. Electd ergo ī episcopū renuit. q primaq constātia cōtra plurimoz q maioz consiliū se subtraxit. Moriturus aūt post multos ānos socius qdam eid q eū multum dilexeāt adiuāuit eum qtend ad se si deus pmitteret resolutus morte rediret. Et ānuit ille. statīqz defūctus est. Nec dies multa post mortez eid deflux erant. ecce aia ēm qd pmisit rediens. eind ī pietē crucis signuz īpressit dicēs. Ne dubites ne vacilles invisu. ē qre qd vis. q me finas ad pociora trāsire. Mox socid ad visionem exultās. et sollicitd imāt valde fui ne

guissimā ad minus penā ī purgatorio sustineres. qa refutasti otia maiorū consiliū tam pertinaciter presulatū. im q ad salutē aīaz tot q tāta bona facere potuisses. Cui aīa. In me īquit hoc ordinauit clemētissima boītas saluatoris. quia ex tūc timui et nūc timo. si episcopatd cathedrā ascendissem perpetue dānacionis piculū incidissem. q hoc dicens quasi cum ingenti crucia cōmis luīe pertrāsiuit. Dz et renābil hugo cameārē ecclesie decanus. vir ī omni honestate. q generis nobilitate clarissimd. cum ī diuersaz ecclesiaz ēpatibus se prīcipari formidarez. nec possz sbter fugere sedis apostolice iussionez. derelictis ōmibus mōsteriuz cysterciens ordīs in vacellis ppe tornacū ingredi cogitauit. Cūqz ppōito declarato accipitrem decez mutonum peroptimū quē habebat multi nobiles peterent. mira aurialitate dissimilauit. q wnicēs ad portaz cenobij mōchus mox fuitd ac accipitrē pedū vinculū soluit. q ad auras libere volare pmisit. huius mōi verbis vsus. Vic te dimitto. laxuz. placidūqz remitto. libertate frui. ploītate tui. Nec mora multi dimissum accipitrē capere vl reuōre conātes frustrati

sunt: qa postea nūqꝫ cōparuit.
Et hoc qdem in iumoribz dispē
sacione pmittitur vt in auibus
cœli ludant. horis et temporibꝰ
congruis. ne temptacōnū diuer
sarū fluctibz submergant. De
ipso etiā beatissimo viro q illō
in mōsterio. vt ipsemet audiui a
mōchis q viderunt memoriter
ferebat. In mēsa noviciorꝰ sedēs
passeres aduolantes de maibꝰ
eius panis minucias capiebāt.
Super q a magistro noviciorꝫ
leuiter redargutꝰ. hijs visibz pas
seres scōm ꝓsuetudinē vientes
alloqt dicens. Passer abi. nec
habe mirum. qō abire cogatur.
Etas ordo iubet. te michi nō tibi
me. Vt dignū eat maluit sb ha
bitu mōchali latere sub regula.
quā pōtificali infula decorari. In
huius morte beatissima. ex inu
merabilium āgelorum presencia
tāta dulcedo credit resultasse.
vt omnibz qui pūtes erāt singu
laris gracia videret infūdi. Dis
cant ergo fideles aulmina reue
rera. et neqꝫ cathedras ipuden
ter ascendant. qa qnto stat⁹ al
ior. tāto casus grauior.

Bz q
illud solemne miraculum ad ter
rorem omnium prelatorū enar
rabo. Clericus quidaz in synodo
episcoporꝫ predicare ꝓpulsus an
gustiabat nō modicū. qdna dig
ne posset coā tot plātis eccle
sie predicare. A tyb acessurus
in oracōe iaceret. vit ad eū dya
bolus q dixit ei. Quid āgustia
ris istis clericis ꝗ dicare. dicas
eis istud. et nō aliud. Prīcipes
infirmi tenebraꝝ. prīcipes eccle
siarū salutāt. letā oēs nos grās
referamꝰ eis dē. qa cū ipsis prela
tis. nob eorū subditi deuoluūt
vel offerunt. et p eorꝫ negligen
cia ad nos fere pariter deuolui
tur totꝰ mūdus. Inuitꝰ qdem ti
bi dico qō dico. ꝗ altissimi iussi
one coactꝰ. Respondit clericꝰ.
Mq dē si narrauero non credet.
Vbi dyabolꝰ tāgēs maxillā eiꝰ.
Ecce ait signū. nigredo īsolita
faciei. Hāc aūqꝫ predicēs nō cō
tangas qa frustra. post predica
cōem vero aqua bēdicta delebis.
Processit ergo clericꝰ predica
turus ī synodo. q āmirabꝰ an
ctis ī signo īdito faciei. tm illa
q sibi iussa sūt recitauit. q ad hor
rorē maximū cūctorꝫ corda pmo
uit. Hec eodē āno ab ī carnacōe
dñi. M. cc. xlviij. fuerūt parisi
us coā oī populo q clero solēni
ter recitata. Qmirera ista sint.
status procul dubio demōstrat
ecclesie. q nullam supbie auari
cie luxurie opacōem recipit. ī cle
ricis et prelatis. Vidi modera
tores orbis et reges magnos.

vidi duces et comites et baro
nes. michil vidi in eorū cultu ve
stium tā singulariter exq̃situm.
Eorū auaricia si attendas nul
la mercatorū nulla cuiū talis.
Qui tamen legitimos heredes si
haberent, tolerabilior īsania vi
deret. De luxuria vero eorū nich
il diffinire presumo. nisi q̃ illam
solū nouerit, qui renū et cordiū
scrutator ē. Si quis clericorū cul
pabilis de duricia verborū dicto
rum oqueret. corrigat se et con
tra se plata nō audiet. Si quis
vero legēciū se a reprehēsū mor
daciter vicijs inuenīt innocē
tem non irascatur non indigne
tur michi. ꝗ gaudeat vicia de q̃
bus oscius non est incōscius ob
iurgari. Si quis vero indigne
tulerit dicta verba. notabilē se
reddet in dictis. q̃ veritatis ple
nissīe detractorē. Nec et hijs si
milia cū quidam nobilis adoles
cens de romanorū prīb; thomas
de aquino nōie vereret. intrauit
ordīnē fratrū predicatorū bono
nie. Qui cū domino ibidē ī mag
no feruore et alacritate spirit
deseruiret. inuidit diabolus q̃ isti
gauit parētes eius. et maxime
duos fratres eius potentissimos
ac feroces. q̃ optinuerūt a pa
pa ut ad curiam p litteras apos
tolicas citarētur; qui cū oparuit.

iussus ē habitū deponere. q̃ dig
nitatib; ecclesiasticis īsignit;
qd cum spernerēt mira ostācia
facti. a suis fratribus raptus est
quos p̄diximus. et īcarcerē clā
detrusus. Vbi cū graui īedia fri
gore q̃ penuria affligerēt. nūq̃
tamē tortores eius efficere po
tuerūt. ut saltem habitum ordī
nis susceptū alios mutare vel
let. Et hijs omnib; neq̃us cogi
tātes. per qd possent auertere
animū iuuenīle. scilicet mulieres
in carcere per tēp; aliqd oclu
serunt. Qui forci; q̃ prius spre
tis illecebris. sic ānis duob; vel
tribus in carcere p̄duāuit. Romā
igit adiens magister ordīs pre
dicatorū pie q̃ bīte memorie Jo
hānes. sup raptu q̃ in carceracōe
frīs. impatori Federico oquest;
est. Qui re examinata q̃ īuenta
vt dictū ē. prefatos nobiles q̃si
uit ad penā; nec vllomodo mor
tis sententiam euasissent. si di
ct; magister ī q̃rimonia pstitis
ꝗ. Sed verū est iudicium sang
uinis. q̃ impatoris aīm mitiga
uit. Grauiter enī audita tanta ī
humānitate fratrū ī fratrem cesar
cōmot; eāt. Detentu ergo dā
fīes soluerūt fratrē. q̃ trāsmis
sus ē parisi; a magistro ordīs
eius dē. nec diu distulit sathan
insidias spargere adolescenti.

Justinctu enī fratrū suorū carnaliū ⁊ amicorū q̄s habebat ī curia p litteras apostolicas iterū mandat⁹ est. Veiente igit̄ mox a papa precipit̄ vt regimē abbatie mōtis cassini susciperet̄ que vtq; maxima erat ī tocius apulie et campanie ptibz prelatuā. Septē enī episcopat⁹ subiacēt abbati illi. q̄ et ipse pontificale officiū in oibz āmīstrat; sīenuit ergo p̄clarissim⁹ adolescēs nec ordinē vel habitū suū deserere vlla odicōe cōsensit. Cui cū papa concederet vt ī ordīe et in habitu suo preesset officio noluit ille. ⁊ clam prolapsus a curia fugit. et ī colomiā agrippinā veīt; studuitq; in loco illo. quo vsq; preclarus lector fratrum ibidem frater albert⁹ parisius est trāslatus. ⁊ pro incōpabili scientia theologie cathedrā sortit⁹ est. Post quē et idē frater thomas consimil̄ solemnitatis regimen et cathedram adept⁹ est. et digno remunerācōnis honore ad deus ordīs īcolumis perseuerat. Vbijs narratis non ābigo. q̄ bonum opus desiderat. qui episcopatum desiderat. ꝗ tamen q̄ non tantū preesse desiderat ꝗ prodesse. O vtinam multi tales. Si ergo ofusiōez ⁊ obprobriū eterne pene effugē voluerīs. cū prelatis prouidis ⁊ pfectis lassos et abertantes p̄sequere. ne per tuam negligenciam aut duriam depereant aut exēplum.

Qz prelat⁹ sit benign⁹ et sollicitus p pace fuāda. Ca. xxi.

Hec regis benignitas et sollicitudo maxīa circa populos. ⁊ circa regē populi obediēcia. adeo pseueāt. vt nūq̄ odio ā discordia īuicē moueāt. Ecce q̄ culpādū est vicū natuē corrupte. vt illud inconta mīatū fuet breuis vita. et in volatilibz apis. ⁊ hō rois capax tā ferali mēte trāsgredit̄. Vt enim gloriosissim⁹ aug⁹. ī libro de ciuitate dei dicit. Nichil enī ē hoī nū gne tā discordiosū vicio. tā sociale natuā. neqz omodi⁹ cōtra vicīū discordie l̄ cauēdy ne existeret. v l̄ sanandū cū extitisset. natura sanare ē humana. q̄m. p̄ter ea deus creare voluit vnū. de q̄ multitudo propagaretur. vt hac āmonicōe. ⁊ ī multis cōcors vnitas fuaret̄. Nūq̄d plerq; īsociabiles ⁊ solitage bestie sunt. vt leones vulpes ⁊ aq̄le tygres qz vel vrsi. qui filijs suis mites immurmurāt ⁊ pacata ferocitate blandiunt̄. Quis miluus quātumlibet solitarius rapīnis circumuolat. Numquid ī signum

pacis iugiū copulat nidū ige
rat. oua fouit. pullos alit. q̃ si
cum matrefamilias societatem
domesticam quanta pace potest
cōseruat, q̃ to magis homo ifest⁹
quodāmodo nature sue legibus.
ad in eū daz societatem pacēq;
cum omnibz quātū in ipso est in
omnibz optinēdam elaborare de
beret. ut qd in bestijs irrationa
bilibz esse probat. ipse homo ra
tionalis seruare ostenderet. De
pace phūs elegantissime dicit;
pacē cū hominibz habebis. q bel
lum cum vicijs. Semper igit
dissencio ab alijs incipiat. a te re
cōciliacio. Nō est exstrūsec⁹ ma
lū nostrū. ut ad discordiam mo
ueat. Intra nos ē. in ipsi⁹ visce
ribz sedet. et ideo difficilter ad
sanitatez venimus. q̃a nos egro
tare nesciamus. Medicina. non re
gio querēda est. tecum sūt que
fugis. Te igitur emēda. si vis
habere iocundas peregrinacōes.
comitē tuū sana. Si vis vicijs
exui. longe avicorum exemplo
recede. Magnanimes natura p
duxit. et ut q̃busdam stolidum.
q̃busdam pauidum. ita nob glo
riosissimū q excelsum spiritum.
Quare hoc. mihi ut honestissime
et mitissime viuat. Multa non
quia difficilia sunt. nō audem⁹.
ꝗ q̃a nō audem⁹ difficilia sunt.

Absolutū humane nature bonū.
corpis et anime pace ostentū ē.
Queris q̃re. Te fuga ut curas
minuas non ut adiuuat cū fu
gis. onus animi deponēdū est.
Non autez tibi vll⁹ placebit lo
cus. illud qd queris ī pace viue
re. in ōni loco positū ē. Nō mk
tum pdest vicia tua proiecisse.
si cum alijs trahendū ē. Magni
animi ē placidū esse. tnquillum.
et iniurias et dissenciones sup
me despicere. In ōnibz que ad
uersa videnē sic format⁹ his. ut
nūq̃ te a forma rtā diuellant.
Valēcae ōi fortuna est aim⁹. q
ī vtrāq; partez res ipse deducat.
beate q; ac misere vite ipse sibi
causa est. praua atq; aspera ferē
di scīēcia. q assuefactio emollit.
Nō potest gratis ostare virtus.
ac si magnū estimās. oia fūt sine
murmuracōe comitante. Mal⁹
miles. qui impatorez sequit ge
mens. Pacem ille mūdo intulit
natus. pacē viuēs. eciā mortuus.
q sui illi omnia ostrata reddide
rūt. Quid ergo illi retribuam.
pro ōnib⁹ que retribuit michi.
Pacem retribuā primis. et si
psequant. tamē vicē non redda
mus. Si autē omunit cū ōnibz
hōib⁹ seuatas pacis habenda
est. qd illis altis agēdū ē. qui al
tioris vite regulis īstituti sunt

vtpote sucessoribz apostolorū
q̃bus crist⁹ pacē suā ꝑ testamē
to reliq̃t. Pacem meā inq̃t do
vob pacem relinq̃ vobis. Sz heu
in secularibz pſonis pro pte cēs
sauit persecutōnis īsania q nūc
non tantū clericos q̃ tamē sors
domini nunaupantur verū etiam
cernim⁹ q claustrales q̃ tota deo
esse deberent nunc per fas nūc
per nephas contra prelatū sub
ditos et prelatum contra subdi
tos eleuant et ī hijs ommibz iuā
ecclesie superant et spernūt et
iura auilia asserere iusticiā gla
dijs volunt et armis bellicis ad
inuicem exercent. Apud pa
piā longobardie ciuitatem no
bilem ī monasterio beati petri
extra muros vbi gloriosissimi
augustini corpus cum boecio no
bili phō et martire cristiano cō
ditum iacet quod celū aureum
nominatur sub innocencio hui⁹
nominis papa tercio mōchi ab
batez suū crudelissime pemerūt
quam ob causam digne expulsi
regulares ibidē ꝑ eis sūt locati.
In ꝛfinio vero germanie ciuitate
nūcellensi episcopus luxurie de
ditus est q rapinis. tandē episc
opatu ꝑuat⁹ ē et deiect⁹. Cui⁹
loco cū vir nobil et deuot⁹ fuis
set elect⁹ et ꝛsecrat⁹ et ēpatū re
geret digne deo a predecessore
suo deposito neq̃ter rapt⁹ ē q oc
casus qua de causa a fratre pro
prio deprehēsus vicaria morte
punitus est.

¶ Qz subditi obediāt suis pre
latis. Capi. xxiij.

Qrca regem mia populi
obedientia conseruatur.
Hinc de obedientia pa
tum laicus disserendum est. que
vtq; cōseruata tāto est gracior
in subiectis. qnto per necessita
tem imposita. tamoratior ī pre
latis. Hac adam cum vxore po
situs in paradiso trūsgrediturꝰ et
eiectus ē. Hanc moyses q aarō
ad aquas cōtradictionis posita
nō seruauerunt. et repromissio
nis non intrauerunt terrā. Hac
saul electus in ocasione agag q
eius populi non seruauit q ideo
regno priuatus est. Sed forte
dicas deuo deo obedienciā non
prelato. Audi quid dominus di
cat in deutronomio. Qui super
bierit nolens audire aut obedi
re sacerdotis imperio morietur
et post parum. Si genuerit ho
mo filium contumacem qui nō
audiat patris ac matris impe
rium et coherat⁹ obedire ōtēp
serit lapidibz eum obruet popu
lus. Nō ergo conuēt⁹ talē susti
neat ā defendat ne fiat quōdā
per inobedienciam vnius hoīs

peccatores cōstituātur multi. Sicut scribit beatus paulus apostolus ad rōnos. ad thessalonicēses. In obedientem vitare iubet quasi excōicatū. Si q̄s imāt nō obedient verbo meo p epistolā hūc nōtate. et ne cōmiscēamini cum illo. Xpustus deus et homo ut ewāgelista ait matri subditus obediuit. ḡ et hoc parūpmmo et patri putatiuo. Quis ergo o homo es qui te tibi credere p̄sumis et regi spernis. nō obediēs regimini alieno. In imensū duo nomibz multa milia populi modico gubernaculo se omittunt. Qualiter aūt obediēdū sit dominus in exodo moysi et aaron figuraliter reprōmittēs dicit. Ibis quz tuo ipetuo non mouebit q̄sq̄ pedē á manū in ōi terra egipti. Moyses et aaron figurā ostendēt p̄latorū ad quorū imperiū ōmis subditus tenet obedire simpliciter i ōni bono. Hec obedientia in q̄busdā religionibz extendit vsqz ad mortez. scilicet in ordine predicatorū et minorū. In alijs religionibz neq̄q̄ ita est. Et videtur hanc quare ab hoīe obediendum est hōi. sicut dicit in libro iudicū. obedientie domino voci hōis. sol et luna a suis progressibus tardauerūt. Quale autez malū q̄dam nostra etate per inobediēciam male cautus incurrit referamus. Venerabilis fulco de gādauo natus canonicus apud īsulas fuit. Hic ergo ut ipse nobis narrauit a magistro iacobo de vitriaco legato et predicatore crucis ptra albigēses rogatus ut secum crucem per flādriam predicaret rēnuit. Cui cū īsisteret p amicos. ut eū adiuuaret i negocio ecclesie tā necessario. et deuoto. rēnuit ille secūdo. et nullo mōse futurū asseruit. Tūc magister iacobz illū magis preceptuz timere ofidēs. et ego imāt precipio vob auctoritate q̄ fūgor. ut in nōie domini ihesu cristi in remissionē ōmiū peccatorū vrōz illud negociuz assumatis. Cui dictus fulco nullomodo imāt assumā. Et ego rogo vos ut neq̄q̄ me de hoc vlterius fatigetis. Hoc magister iacobus ḡuiter omotus i corde et fere vsqz ad lacrimas fatigatus ait illi. Cū vtiqz digne possem vos excōicare auctoritate omissa. et ōni beneficio iaz p̄uate p inobediēciam obtumacē. Nolo tamē. ne grauamen tūm in gerere videar tātori vozi. rogo tamen deū qui ōnium cordiū est i spector. quatenus det vos non solum ad istud q̄ spernitis. ḡ prorsus inutile ad ōne. Hiis ditis. mox ad hec vba

quartā febris eum cū fluxu ventris inuasit. et vsq; ad finē vite sue p viginti quinq; ānos ir remediabiliter fatigauit. Et audi lector mirum dei iudicium de hoc viro. cum talis ac tantus esset vt ei dominus iheſus crustus fiat per fratrem egidium ordinis prediccatorum ī gandauo præcepimus. ante mortem quasi recenter extensus ī cruce visibiliter apparuit. et eum ante finem mensis augusti predicerret morituum. nullomodo tamē dominus illi ī hac vita parcere voluit quin eum pro inobediēcia tanto spacio tpis flagellaret. Quid ergo de nobis miseris futurum est qui parentibus inobediētes frequenter fuimus et prelatis et deo maxime qui nos creauit ⁊ pascit qui tam perfecto viro pro sola inobediēcia non pepcit. Discant ergo apes fidelium cum prelato suo sincerter et humiliter concordare. et cara eum semper obedienciam conseruare. Seruent ⁊ pacem prelati subditis et pacem teneant subditi cum prelato. vt in subditis honoris et gracie fructus crescat et per hoc in prelato gloria cumuletur. etiam in psiti ⁊ eternaliter plat⁹ cū sbditis pace oīmod a pfruat.

Qr subditi plātis oracōnū iuuamen impendāt. Capi. xxiij.

Rex ī expedicōne a plebe sustollit. Ecce nūc subditis forma dat. quemadmodum se habere debeāt ad prelatū ⁊ hoc idē ē qd ille magnus plat⁹ apostol⁹ paulus subditis suis ait. Obedite ꝓpositis vestris. et sbiacete eis. Ipsi enī puigilāt racōnem reddituri pro aīabz vestris. Quid ē prelatū ī expedicōe pomi ñ cōtra sathanā in oracionibus bellū parare. si temptacio subditis irrepserit cōtra mūdū. si persecucōis hoerorz ingruerit contra pacem. si mentem ad luxum īclinare voluerit contra carnē. Et hoc ē cū moyse eleuare manus. cum dauid eleuare oculos. cum āna mentem sustollere. vt expugnet preabz hostes. quos armis secularib⁹ etiam si noluerint numq̄ debet. Hec sunt brachia robusto tum dauid. brachia militum cristi. preces et lacrime. Audiui inq̄t dñs ad ezechiam oracōez tuā. et vidi lacrimā tuā. euidencie visus auditu. lacrime enim sūt testes doloris. Hec sunt arma ⁊ inimica demonibz et īuincibilia mundo. et nobis tutela contra domesticū hostē carnis

Nec arma hec brachia q̃ spreuerūt. a intumerūt per superbiaz contra fluctū elisi sunt a erecti. Unde dauid in planctu sup saul et ionatā imprecatus est dicēs. Mōtes gelboe. nec vos nec pluuia veniāt super vos. vbi ceciderūt fortes israhel. quia in te abiectus est clipeus saul. in excelsis tuis ionathas interfectus est. Saul et Jonathas prelatos signāt. q̃ id arcū i gelboe pire dicūtur. q̃a i ea idest ꝓpter eam. et notat supbiam. abiectus est clipeus forciū. idest pacia. q̃ vincere i bonū neq̃cā debuerunt. Vnde sacus egregie q̃dam verificans dixit. Nobile vincendi genus est pacia. vicit. Qui patitur. si vis vincere. disce pati. Et notādum q̃ mons gelboe supbiā signat. dicitur enī vacceruans vbi sub audis iā dei scōm apostolum in die iudicij. i qua atte stante ꝓpheta oēs i pij q̃si ignis ꝛsumētur. Nichil enī deo īdignius superbia. a illa maxime q̃ nunc scelestissima regnat prelatorū. an non dicam potius clericorum. Tu ergo verus saul prelatus mitis et humilis. et ionathas colūbe domini in expedicōne posit nō extollas cornua sicut thaur. sz in mitatis precibz tuorū subditorum. qui te seculum sustollant ad celum. a fine bono illa q̃ te aztant negocia cōcludētur. Quāte aūt virtutis apud deum omcōnes fideliū ac maxīe perfectorū existant in euidenti miraculo videat. cum ipse iacobz apostolus dicat. Multū valz oō iusti assidua. Noui vite sanctissime mulierē i pub brabācie. de qua vt melius credas sequēcia modum vite compendiose describam. In breui tugurio lapideo reclusa erat. loricam ferreaz portabat ad carnem. a sup loricaz ex cetis pilorum cilicium q̃ p medium loricē acrius pūgebatur. super durissimos cornutos lapides in discretis temporibz nudis pedibz reuūlebat. ter tantum in ebdomada pane in dimidia parte mixto cinerib a piscato lirimeo in mensa et pōdere vescebat. Nec plures sibi in oracionib omendatos domino cotidie supplicter offerebat. ut eos sua clemēcia ab omnib ad uersitatib tueret. Et audi summe āmiracōis miraculū. ut ipsa met michi dixit. In momento q̃ūz de omnib in oracione memor erat. defectū virtutis et gracie ita notabiliter sentiebat. ac si lesionem corpalem in aliquo artaulo corpis vt membro suo sentiret. Qua ꝓpter certissima

j Nota

comprobacōne cognoui multos valde a diuturnis tēptacōibz periculis et aduersitatibz eius oracōibz fuisse liberātos. ¶ De hac psona indubitabile miraculum ab omnibz ferebatur. Filia fuit viri pauperimi, et cum puella nūdum septennis mirā feruore spiritus interius traheret, rogauit patrē cum lacrimis vt sibi psalterīū comparet. Cui pater. Si filia psalterīū compabo, q̄ vir tibi cotidie panē lucrari sufficit. Mox illa cōfusa ad matrem casti orauit q̄ dixit. O mater casti da mi psalterīū qd̄ pater dare nō potest, q̄ ego ppetua ancilla tua. In hac simplicitatis precē pseuerauit illa p annū. Et ecce i somnis apparuit ei beata vgo, ferēs vt ei videbat in manu duo psalteria, dicēs. Accipe nūc filia mea quodcūq̄z ex duobz elegeris. Nec mora, vbi cū maximo tripudio elegit vnū. Disparēte beata vgīe, puella de somnis euigilās nichil inuenit i manibz suis, q̄ illusam se conq̄rēs a mātre casti flere cepit vberime. Quod cū audiuit pater irrisit filie, et ꝓsolat9 eā, vade inq̄t tm̄ diebz dñicis q̄ festiuis ad magistrā, que filias diuitū psalterium docet, primo discens legere, et postea beata maria psalterium tibi fortitū p̄cabit. Mira res, quod vbi puella simpliciter ac cepit, et ad magistrā q̄ filias diuitum docebat venit, psalterīū inspexit q̄ legit, et sic beata maria multo miraculosius promissum sue dignacionis impleuit. Quod vbi viderunt honeste psone et diuites matrone per vochie, emerūt puelle psalterīū q̄ sequēti tpe cū eā i casti seruicio alarē cerneret et deuotā, eidem iuxta ecclesiā cellulā p reclusorio locauerūt. Subtollas ergo prelatū amicū vl primū cōmissū tibi oracōnū iuuamīe. Et scias p certo, q̄a qd̄ illi ipendis tibi ipsi repēdis, q̄ fis dignior in ꝓpis exaudiri, i eo q̄ dignatus es alijs misereri.

¶ Qr̄ pfectiores subditi plātos i officijs releuent. Capi. xxiiij.

Fessū regē hūeris subtollunt, validiores ex toto portant. Impossibile ē quēq̄ fortissimū neq̄q̄ sb̄ magnis q̄ cōtinuis oneribz fatigari. Fatigatorū aūt psonā gygas gemine substācie castī dñs oim i se suscepit dicēs. O gnacio prauā atq̄z puersa, q̄diu apd̄ vos ero, q̄diu vos paciar. Ecce vnde o pissime benignissime atq̄z prestolātissime iheſu tā īsolite

tam amare exclamacōnis infa
tigacionis snia. Vtq; quia ad
generacionē prauā incorrigibi
litate peruersam incredulitate.
tāto tpe detinetur. Corrigas er
go mores, qui subditus es disci
plinis salutarib; erudire. quasi
asinus fortis supponas manda
tis dei humeros ad portādū, et
fatigacōibus fessum ī humeris
subleuabis. Validiores autē di
cunt hij qui carnalia melio-ra
sectātes, non solū subesse. ḡ eciā
preesse nouerūt. Et hij sūt offi
ciati, qui vices prelatorū gerūt.
q in hoc ex toto portant. suppor
tantes in ḡ apostolī caritate.
¶ In ꝓuincia sweuie processa
ordis ꝑdicatorū nup fuisse fra
trū naticōe pōpim, que in san
cto et pfecto regimine subdita
rum membris ōnibus fatigata
et contracta iacebat. Procē er
go turcensem fratrum predica
tor qui sororib; preerat occulte
processa demandās se absolui
rogat cū lacrimis, maxime cū
cum super hoc diu ātē rogaue
rat. cū ad huc sanior esset atq;
validior. mō ita vero cōtracta cū
esset ut nullum membrū preter
linguā mouere valeret. Totus
autem prae lacrimis q invalitu
dine deprecantis, cum ea; absol
uere voluisset. totus cōuent ad
pedes prioris prostratus rogat.
vberrimē plorans, ne illam ab
solueret a pōratu. quia se ad obe
diendum illi ouent patum spō
det ḡ diu wcē ad uerba formā
da in preceptis q exhortacōib;
ordis extollere ꝑualeret. Nec
videns prior q multum consola
tus q edificatus sororum wrbis.
processam eis cū tali invalitu
dine derelīqt. Deputant ergo
illi sorores quatuor, que eabant
eam et ponūt, ac wrtūt in le
cto. portāt ad ouentū, ad capitu
lum tenendū. Audit illa culpas
q corrigit, exhortat singulas ad
ordinem seruandum ordinat q
negocia monasterii, nec in aliq
deperit per eam vlli prouidēte
spirituali vel eciā corpali. Nec
diu postea ḡ ī tali defectu a pri
ore relicta ē. laborib; cōpassa
sororū; que eam humanissime
pertractabant. cōuentu quodā
die ī refectorio comedente fecit
se ante altare īecclesiam deport
ari. Decedētib; ergo sororib;
eleuato vultu ad corpus cristi
in pixide cum lacrimis dixit.
Tempē domine ut onere pre
lacōis absoluar et corpe. Sed
quia placet tibi. sic qualisāiq;
adhuc gemam q laborē sub one
re. Rogo te per tuā mimiā bōni
tatē; ut sororū mearū laborib;

parcas. et corpus meum restitu
as sanitati. vt tibi placeat vt
prorsus absoluar. Hiis ergo. Ad
hec protinus verba pronunciata ex
iluit in pedes. et obuia conuen
tui sororum de refectorio cū de
cantacōne miserere mei deus sub
ito venienti cum pre admiracio
ne sorores figere voluissent. i
clamat dicēs. Pronunciata vestra
ego sum. nolite timere. Mox so
rores mutata graciarum actio
ne pro psalmo ymnū. Te deum
laudamus procedentes in eccle
siam decantauerunt. O vere dig
na remuneracio subditorum. ꝗ
heu q̄ pauci sunt hoc maxime
tempore. q̄ portare velint. q non
pocius portari. Exercēt officia.
vt querant que sua sūt. nō que
ihesu cristi. Certe iudas fur erat.
et loculos habēs plenos. ea que
mittebāt portabat. Et q̄a sem
per infidel infideliter agit. mur
murat ꝯra dīm vratatis. eo q̄
passus ē preciosū vngētū super
caput eius sacratissimū diffūdi.
Male ergo inuidus pietati. af
suescit in peius. q pecio vili di
strahit salutis auctorē. Credis
ne iudā istū officiatorū aliquē
imitari. Non dubites. Subtra
hūt nōnulli tales prelatis. sub
trahūt fratribus. subtrahunt et
egenis. implent marsubia. Et
si cupidi sūt honoris aut glorie.
student interū parcitati. donec
aliqua dignitas pateat q̄ medi
ante symonem cōsequant. Nec
in hoc tantum diei sufficit ma
licia sua. sed et si loculus occasio
nis fuerit. surgunt in patrem p
prium patricide. fiunt iudas in
dominum. et per complices clā
corruptos. si quibus sinistris ac
cumulant grauiora. q vbi hec in
uenire non potuerint. fingūt mē
dacia. et per hec sacramēta fir
mata. deuorant innocentem. vt
pro eo regnēt. aut regnare faci
ant ypocritam. per quem exer
cere et facere poterunt quod in
tendunt. Hec plerumq; paten
ter. et si quando latenter pos
sunt hoc faciunt. ne in suspicio
ne malignitatis veniant aut
doli. Sed absit. vt frustretur sen
tencia veritatis qua dicitur.
Nichil opertū quod non reue
letur. nec abscōditum quod non
sciatur. quod patuit in iuda. qui
suspensus crepuit medius. q dif
fusa sunt oia viscera eius. O no
stra tēporis iudas. credis ne pa
ti similia. Minime dubites. Ad
modicū dissimulare potes neq
ciam. ꝗ nō in longū. Accedit ci
cius vltra q̄ credere potest pri
uenter aut imprudēter occasio.
p quā nō tm̄ ista malignitas i

integrum pateat. Nec eciam vere
cuida vulgaris audacia veris ad
dicens nephanda feraliter. ut
per fas et nephas. in ore idiffe
rentur omnium abhoiabilis habea
tur. Nec cōfidas fame ante for
sitan habite. Absolon enim q si
pulcherrim⁹ in omni israhel. p
eo tamen q nisus est cōtra pa
trē. suspendio iugulat⁹ triplici
hasta confoss⁹ est. Caue ergo q
tu. ne hasta fede cōscieēcie. hasta
turpis īfamie. hasta gehēnalis
pene. postmodum transfigaris.
Norum tot exempla q̄t regna.
Vnū tamen referam. euidens in
subiecto. Erant in Flandria si
ait a p̄sbitero terre illi⁹ cogno
ni duo viri diuites. qui contra se
grauiter īimici. opportunitatez q̄
rebāt qualiter vn⁹ alterz capere
vl' necaret. Erat autē quidā ne
quissim⁹ qui vnius seru⁹ fuerat.
q nūc altera seruiebat. Ad hūc
ergo cui olim seruierat ille veni
ens. cōquest⁹ est de domino cui⁹
ad presens erat seru⁹. sibi q̄z fo
re perfacile. ut eius manibz illū
tradat. qui gauisus ꝓtinuo pa
ct⁹ ē pecuniā illi dare. q spospō
dit. q eride nacta opportunitate
dominū tradidit in man⁹ inimi
ci. Quo occiso venit ꝓditor ille
ad amicos partis aduerse. q si
mili dolo tradendū illis optulit
occisorē. Credebat enī zelus p
dicōis in primo ōmibz nisi solis
illis cum quibus pactuz inierat
latuisse. sed non sic erat. Cōpre
hensus ergo ab illis quibz trade
re voluit occisorē. oblat⁹ ē iudi
ci. q suspensus. turpi morte nec
tus est. ꝗ zelus eius facto turpi
ci postmodū claruit. Amicorū
enim precibz patibulo depōi p
missus est. q in terra sepultus.
Nec mora. sequēti nocte cum se
pultus fuisz ignoti canes sepul
tum multis videntibz extraxerūt.
et membratim inter se miserabili
ter discerpserūt.

¶ Qz subditi ī morte boni p̄la
ti iure tristentur. Capi. xxv.

Regem si mori contigerit.
tristis popul⁹ circa ei⁹ fu
nera glomeratur. spectā
tesq̄z ex animo lugēt. tūc ñ sub
ueniatur eis. fame moriūtur. Si
uolue textū veteris q nouī testa
mēti. aliarumq̄z gēciū libros. nō
inuenies in gestis filiorum hōi
num tātuz piaculum. quale nūc
in apibus vides. q filij pro patre
tabz mortis dispendiū incurre
runt. nisi q̄s forte patrem. aut
q8 min⁹ est animatū vindicare
volens occisum aut lesum. mor
tem incurrerit male caut⁹. pa
tres autez pro filijs. viros pro

feis q eōnerso sepe inueimus.
Luget ysaac matrem. Joseph lu
get q patrem. Optauit iacob fi
lium sequi lugens ad inferos.
Dauid moi pro absolō. ꝗ filiū
pro patre moi velle vl mortuū
non inueni. Quare autem hec
pietas cōuertibilis non exstat.
vt fiant parentes pro filijs q fi
lij pro parentib; moriantur. no
tam hic quidem potest humane
nature corruptio. nisi forte iux
ta quosdam illum nature ordinē
iudicamus. vbi videtur humor
de radice arboris in ramos extē
di. sed non de ramis humorem
ad radicem equali mensura reci
procari. ¶ Spiritualiter tamē
legimus filios pro patre mortu
os. cum gloriosos martires pro
cristo regeneratore omnium vs
q; ad penalissimas mortes sang
uinē cernimus effudisse. Hac
morte ꝓm ꝓphetam nichil vidi
mus preciosius. hijs q̄ cristū ad
huc recaproca dilectione in su
is intimis complectuntur. De
hoc etiam in libro de natuā re
rum stophados figurate valde
describitur. Arpia auis est in
deserto indie. in loco que strago
poles dicitur iuxta mare ioni
cum. rapinis insaciabilis fere.
semper faciem hominis habet.
sed in se nichil virtutis huma

ne. nam ferocitate depredat. in
sanit. grassatur vltra humanū
modum. Hec auis primum ho
minem quem viderit in deser
to ferit occidere. Inde aiz for
tuitu aquas inuenerit. et faciem
suam in aquis fierit cōtempla
ta. mox sui similem hominem
se occidisse prospiciens tristat
non modice. et hoc aliquando
vsq; ad mortem. vel plāgit mor
tuum omni tempore vite sue.
Quid auis ista crudelis nisi ge
nus humanum significat. que
beluina quidem semper ab ipso
mundi exordio inuicem sibi fe
rocitate insaniuit et grassata
est. Ad hoc tandem flagicium
immane peruenit. vt omnium
creatorem dominum ad redemp
cionem suam in deserto seculi
huius suscepta forma hominis
venientem despiceret. et occide
ret saluatorem. Quis ergo ho
mo tam crudeliter inhumanus.
dei filium hominem inter hoīes
et ꝓter hoīes factū. q a se idest
sui causa pemptum ī scripturis
sās velut ī lucidissimo speculo ꝓ
spicēs nō horrescat. q totus vis
cerib; ꝓpassus occiso. nō omor
atur mortuo. vel irremediabili
bus lacrimis eum cotidie lamē
tetur. Unde iob. visitans specē
tuā nō peccabis. Et paulus ad

hebreos. Recogitate igitur eum qualem a persecutoribus sustinuit tribulationem. si fuerimus socij tribulationum. eriamq; et consolationum. Et si compatimur conregnabimus. Exeamus ergo ad eum extra castra. imperium eius portantes. dicas cum dauid. Quid retribuam domino. pro omnibus quæ retribuit michi. et psultu interno respondet. Calicem salutaris sumam id est iesu accipiam. et nomen christi ad meam sufferentiam iuocabo. Quis enim ex se ad hoc idoneus. O felicem hominem. vi cum christo reddere capiemur. O beata mors et preciosior omni vita. duxq; anima in morte tenebras expuciet morosius cruciandos. ictum splendentis gladij. p christo momentaneum formidabis. Exul viuo. graue me pondus corpis mei astringens alligor. eriam fortuna felix infelicissime oratescens. et non beatum me partem vbi tali morte fuerit. erpiar. Moriar ergo desinam egrotare posse desinam alligari posse. desinam mori posse. Mortem ergo ut nunq; ta meas beatam semper adopta. Magna res est et non diu dicenda cum hora illa ineuitabilis venit equo animo abire. Viuere noluit qui mori non vult. Veniem tem mortem nemo hylaris accipit nisi qui se ad illam diucius preparauerit. Et reuera ut dicit seneca. Honesta turpitudo est mori p bona causa. et ego dico honestissima pulchritudo est mori momentanee vt sempiternas. Vipim enim ut moriemur. sq; quo fine viuendum est. finis autem legis christus et maxime legis mortis ad iusticiam omni credenti. Neqz enim dignus est aliquis beata morte nisi vitam desiderando futuram vehementer exoptet. Quod autem in exemplum huius materie contigerit referamus sicut a fide dignis accepimus.

Circa annum domini ab incarnatione. M. cc. xvi. quidam vir fidelis et bonus de opido dinanthea mare transiit. et ingressus terram sanctam loca singula in quibus pedes domini stetisse quibusdam indicijs ferebantur multa diuotione et lacrimis visitauit. Cumq; venisset ad locum caluarie vbi redemptorem nostrum audiuit mortis angustias et crucis supplicium pertulisse grauissime suspiriis ingemiscens cum clamore valido et lacrimis dixit. Quid tibi benignissime domine quod tibi criste retribuam pro omnibus que prius amator amabilis ignominabilis tribuisti. Vidi prius loca in quibus natus et in loc

conuersatus doctrinam euange
licam predicasti et diuinitatis
tue indicia per miracula demō
strasti. Hec quidem ob amo
rem et reuerentiam tui sincero
corde complexus sum. hūc vero
locum passionis et mortis tue
equo animo videre nō possum
vbi clauis crucifigi terebrari
lancea. et animam pro nobis
tradere voluisti. Hec vt beatus
ille peroranit exclamans rup
tis vitalibus cordis venis spiri
tum exalauit. ¶ Sed et de fra
tre voluando pacē cēdimis pre
dicatorum in argentina ciuita
te theutonie rem mirabilissimā
et deuotam proprijs oculis vi
di. hic vt fratres michi testa
tissima veritate narrauerunt
semper fere siue gradiens siue
sedens pollice signum crucis in
pectore depingebat. Contigit
autem vt maguntiam veniens
infirmitate decumberet. et in
grauescente morbo cum mira
alacritate spiritus moreretur
et apud fratres minores sepe
liretur ibidem. Nondum enim
tunc fratres predicatores in
eadem ciuitate locum habebāt.
Quo audito fratres in argenti
na duos fratres pro fratris de
functi corpore direxerunt. sed
frustra quia fratres minores
sepultum reddere noluerūt. Cō
tigit autem post ānos paucos
vt fratribus minoribus ad locū
alium transeuntibus fratres iter
um de argentina duos fratres
in maguntiam pro dicto prio
ris corpore destinarent. qui si
ne contradictione acceptis vel
assumptis ossibus in argenti
nam prospere redierūt. Quid
plura. Ossa diligēcius fratres
abluētes os pectoris cui ex vtra
q; parte coherent coste superi
us insignitum cruce operosissi
ma reperierunt q hoc quasi sau
tum cordis interius. Erat autē
crux vt ipse ad hoc videndum
quadraginta milibus labora
ui q vidi oculis. vidi ī ossis me
dio ex substancia ossea spissitu
dinem euidentissimam eleuata
tibus superioribus brachijs cru
cis equalis longitudinis et in
feriori brachio decentissime lō
giori. extremitates vero trium
brachiorum superiorum instar
repandi lilij recurua tas. et bra
chiū inferius quasi trunco de be
ret insigi exaciatum habebat.
Quid igitur in signo corporee
crucis in osse pectoris. nisi mor
tis crusti in mente prius habita
stigmata passionis. Et quid
in folijs repandi lilij in crucis
extremitatibz. nisi mundissime

castitatis insigne qd ad memo
riam mortis casti fidatissime
fixum gerebat i carne. ¶ Noui
secretaus i brabantie partibus
prerogatiue sanctitatis puellaz
de qua p verdicos fratres ordi
nis predicatorum manifestissi
me probatum e· qp per assiduā
meditacionem passionis q vul
nerū casti in latere eius vulnꝰ
ingens per plures annos appa
ruerat· q de ipo vulnere sanguis
fere continue in multa quantita
te profluxit· Cuius itaq; sang
uinis particulam ad euidenciaz
tanti miraculi vidimꝰ diu in vi
treo vase seruatam· nec colores
mutasse speciez vel odoris ¶ Ad
idem de quodaz martire prope
nostra tempa verdica relacōne
suscepi· quia cum captus cuidā
gentili tyranno seruiret· et ille
eū honestissime tractaret· mar
tir autem gemebundus incede
ret· miratus causā tristicie qat
et quare cuz seruis alijs nō gau
deret· Cui martir· cum alijs in
qt gaudeo· hz semper tristis ice
do· quia dei mei memoe mortis
cōtinue in corde meo eius passi
onis stigmata porto· Hoc mox
ut tyrānus audiuit· grauiter in
dignatus et ego inqt experiar
que dixisti· Nec mora exēpto
te vcato iubz apto pectore mar
tiris cor eius euelli et p medium
cultro secari· Ubi statim mārtir
tyrāno cū suis res miranda cōspi
citur q pro sigillo pars vna cor
dis altera crucifixi cristi ymagi
nez otinēs repit· Quo viso ty
rannꝰ mox credidit et cū ōmibz
suis sacruz baptisma suscepit·
Quid mirū cū p ꝓphetaz a cri
sto fuerit repto missū· Si pos
sueris inqt p peccato animam
tuā videbis semen lōgeuū· q in
manu tua volūtas dñi diriget·
Quid est semē longeuū nisi cri
stianū nomen vsqz ico sūmacōez
seculi dilatatū· Et qd est in ma
nu filij patris dirigi voluntatez
nisi fideles quosqz conūsos ad
fidem operabz bonis ihistere q ad
regnū pertigere qd non habet
finē· Regem ergo bonū ꝓlatū si
nos apes fideliū habere q mori
otigerit iure nos tristari nemo
sapiēciū reprehēdet· ymmo pocꝰ
in boni prelati morte gaudētes
eciā scelestissimi quiqz quasi p
ūsos q neqssimos cōdēnabūt·
Hec de regibꝰ apū· hoc e prela
tis fideliū dicta sufficant· Nūc
autem gracius ad apū populos
transeamꝰ·

¶ Explicit liber pmus
de prelatis tractans·

Incipit liber secundus q̃ tractat de subditis.

Omis ecclesiasticus ordo sub diuisione tripli ordinat. in episcopis. i pbiteris. q i clericis. Et hij oes vnũ principũ papã rõnũ habent. Sic et i laycis fidelib; ecclesia toto orbe diffusa sub imperatore romano i principib; militib; et plebea multitudine cõgregatur. Sz de hijs supsedere disponimus nisi forte iidenter aliqua se obtuleriãt prosequẽda. Dicit ergo text9 in pãcipio qualiter ordo monasticus fiat et in precedentibus distinguatur. In tribus distributiuis ordinib; apum plebes. sic omnis conuentus monasticus sub triuna distributiõne saliceet officiatis claustralib; atq; conuers sub vno capite prelato q̃si sub rege apes cõmodius administrantur. Pars autem prima illarũ est que matres emerite sunt. ceteraq; maiores existũt. Iste aũt officijs singul et opibus presũt. Hec prima pars officiatos i claustris cũ seniorib9 signat q hoc ibi vbi matres emerite noiant. In matrib; affect9 ostendit q̃ poribz et superioribz officiatis tanto fructuosius generat q̃nto ex caritatis radice erga subditos inuenit fidatioe. Vñ in paulo non tm̃ patris sed etiã matris affectũ q̃ tenerius diligere solet obserua. Ait enim. Filioli mei quos iterũ parturio donec formetur cristus i vobis. Tales mres sũt q̃bz gloriosus pater augustinus in regula sua precepit dicẽs. Suscipiat iqt infirmos. consolet pusillanimes. paciens sit ad oes. Vere beatus animus i prelato q̃ se oim animis subditorz pietate opaciens inclinaret. Hunc paulus euidenter ostendit dicens. Quis infirmat q ego nõ infirmor. Quis scandalizat et ego non vror. Propter ea emeritos dicim9 seniores q̃ emeriti idest sup̃ meritũ aliorũ esse dicũt. q̃a ceteris auctoritatis maioris reuerẽcia existunt. Hij sũt p̃phetã dã populi gratiues in q̃ maturitate deus et tocius religionis norma laudatur. Hos signant viginti quatuor seniores quiaimq; illi sunt qui in apocalipsi catharis spiritualis iocũditatis habentes sedentes i throno in phialis meritorum nichil se habere penit9 cognoscentes. nisi quod dispensacione incarnati verbi secũdũ misericordiam non secõm meritum acceperũt. Vidi virum sanctum et bonum qui de numero emeritorum rectissime dici potest et potuit g̃ diu vixit.

Fuit in monasterio sancti ma
thie apostoli iuxta treueri. mō
chus quidā otto noīe q̄ q̄dragīta ā
nis et āplius pōeis loco deseruī
ebat in conuētu. primus ad omnes
horas. primus ad matutinas de
nocte surgebat. Nullo unq̄ in
choro dieb⁹ nocte appodiamen
to sediuz utebatur. numq̄ sedit
aut iacuit sed erect⁹ semp stās
ad celum mēbris oculis q̄ men
te nitebat. qd̄ i sede eius cōden
sato puluere euidētissime oppro
bat. Fuato q̄ breuiter in colloq̄o
in studio sequēs. ceterum tpis i
oracōibus aut meditacōnibz ex
pēdebat. ut i necessitatibz non
egerēt mīā conūt⁹ aliā habebat
q̄ per hoc eos ad regulare obs
uāciā fidēcius opellebat. Circa
adolescēciores validissimo zeli
feruore vigebat ut eos institue
re moribz q̄ ab illecebris carnis
q̄ alijs vicijs īpeditos arceret.
Hic usq̄z ad precedentem diem
mortis sue per sex dies oculi
te conuentum suum aiz acuta fe
bre secutus in īfirmariaz deportā
tus est. qd̄ ut percepi veni cum
phisico visitare iacentē. Quem
ut vidit phisicus aduertit senē
debilitate nimia et abstinencia
fatigatū et inanitū. precepitq̄z
statim occidi pullum cum tamē
esset quarta feria ante pascha.
Et mox prior auerso vultu cum
venuerz dixi ei. Non te cōpetit
sine periculo anime tue id ē mor
talis peccati contradicere phisico
dummodo precipiat qd̄ fieri po
test licite cū iure scripto. Tunc
ille placido vultu. de mīi īq̄ vo
luntas meam fiat. Nec mora
hoc dicto expandit man⁹ q̄ pe
des in lecto q̄ eleuatis sursū oc
lis expiruit. Vidi q̄ aliū viz
emeritū conradum noīe de ordi
ne predicatorū apud louanium
vita et animarū zelo feruentissi
mū doctrinaq̄z gloriosū. Quem
aiz audiuisse mori veni ad locū
vbi mutus q̄ q̄ si sui nescius dere
bat. Propiquante ergo hom
mortis contra spem omnīū oc
los eleuauit q̄ manus q̄ cū lete
simo vultu īuit⁹ crucifixū dix
it. Educ de carcere animā meā
vt cōfiteatur nomini tuo domi
ne. Et cū tercio hoc dixisset di
missis oculis expiruit. Vidi
et aliū eiusdē ordinis in eodem
loco geruasiuz nomine dilectū
valde michi q̄ in amicicia speci
alem. de isto bēssimo et emeri
to valde viro fratres qui cū eo
in ordine predicatorū triginta
quinq̄z annis fuerāt conuersati
veritate testatissima referebant
q̄ in tanto tpis spacio ex quo
intrauerat ordinem nūquaz fra
trem numq̄ hominē ex sua cul
pa vel in aliqua perturbasset.

humilitatis ⁊ mansuetudinis tã
te fuit qñtæ nũq̃ hominem me
minerim me vidisse. Compassi
onem vero ⁊ caritatem erga pxi
mos miram habebat ⁊ vehemẽ
tem. hic ad mœtis exitum debi
litatæ corporis appropinquans
oculis ac manibus cælestibus ĩ
hyabat. Et cum a fratre voga
retur vt sibi super pacis statu
sue ꝛsciencie responderet humi
liter dixit ⁊ deuote. Pax certa
et firma est inter me et salutis
nostræ auctorem nec vllo modo
diuicius ab eius contemplacõne
frustrabor. ¶ Vidi ⁊ alium eius
dem ordinis in gandauo egidi
um nomine qui canonicus apd
sanctum andomarũ in flandria
seculum dereliquit et predicato
rum ordinem intrans. tãtũ dedi
tus lacrimis ⁊ tm̃ spũali letitia
⁊ aiaꝝ zelo efferbuisse pbat. vt
ꝛæ sanctus crederetur et esset
⁊ hoc exitꝰ eius mõstrauit. Nã
cũ frater suus carnal sepeliret
in claustro fratrũ. marmoreq;
superpositũ male iacẽs deberet
corrigi. finitæ inq̃t fratres fini
tæ diu non iacebit ĩmotum. ma
nifeste predicẽs se cũ frẽ defun
cto sub eodem marmore in pri
mo deponendũ. qd et factũ est.
Dz et frẽ quoda; narrãte nõ q̃
aõ ipsũ resedit die prima mœri
tuꝝ qd querenti sibi quomodo
sentiret respondit dicens. bene
frater karissime. me bñ sentio ĉa
tabus diebz tm̃ in purgatorio
hinc exiens expurgabor ⁊ statũ
postea p dei gratiã et misericor
diã ad gloriã euolabo. ¶ Vidi ⁊
aliũ eminẽtis vitæ virũ de ordi
ne fratꝝ minorũ. fratrem wil
helmũ de militona q̃ magister
theologie parisius sãctissimã ac
deuotissimã vitã duxit ⁊ cũ die
quadã parisius p̃dicaret. p hom̃
obmutuit et vbũ inde resumẽs
omnibz cũ vultu serenissimo va
ledixit et sic in pace quieuit.
¶ Vidi et alium fratrem ordis
prædicatorũ ordinem nomine in
iuræ regẽtem viꝝ sanctũ ⁊ bonũ
q̃ raro volebat cõmedere qd semi
nali fluxu ab aiali descendente
ꝯ olere vl pisa corpus sobrium
reparabat. Hinc in ĩgressu ordi
nis vitæ sue terminus reuelatus
est et hũc fratrib; certo die aõ
obitũ reuelauit. ¶ Vidi et frẽm
conradũ ordinis minorũ qui mi
nister theutonie miã ĝcia prædi
tus fuit ⁊ sanctoꝝ feruẽtissimꝰ
venerator in multis enituit.
¶ Vidi ⁊ alium emerite vite ca
nonicum in monasterio canap̃
censi diebz vndecim ante mor
tem q̃ iohãnes noĩe cognomẽto
bonus valetus vir lãtus ⁊ bonꝰ
innocẽtissimã vitã duxit ab an
nis plurib̃ vsqz in eũ vite.

De hoc bono viro michi sui ca
nonici referebāt. quia cuz esset
parisius et essz auditoz beati
magni viri magistri petri omes
tras cātras parisienſ qbusdā
temptacōibz et dubitacōibus ce
pit fluctuare et supplex sup hoc
in oratione factus vidit beatos
apostolos petrz et paulū. et mox
eorū solacio ad spem gaudis vi
te meriti confortat. Hic gloria
lissimam christi matrē mirro fer
uore cōplectēs inter cetera q de
ea oposuit duos istos versus iop
abiles edidit. felix mater aue
qua mūdo soluit aue. Que ge
nitricis eue. ve facis esse breues.
¶ Vidi et magistrū salomonē p
dicatorē solemnē et magistrū q
per totā theutoniā multa doc
trina et miraculis celebratus tā
dem pro cristo omnia beneficia
dereliqt et in colonia predicatoz
ordinez prolixo valde fatigat
senio introiuit in q̄ velut puer
benigne et humiliter oversat
post annos aliqt sanctissimo fi
ne q̄euit. ¶ Vidi et aliū nobilē
et illustrissimū virū q̄ helgerus
nomine filio potentissimi comi
tis in iuuentute possessiones cas
tra et diuicias multas pro cristo
dereliqt. et p̄dicatoz ordinem in
tras frasacen. poz effect. Qui
postmodū multis ieiunijs et la
boribz fatigat pre nimia debili
tate eques ire opulsus est. sed tū
asino vsus ē pro vectura. hic se
mel stans i pricipali capitulo et
coram diffinitoribus accusat au
diuit asinū suū hinnitu ut solēt
horrido reciferare et dixit. Ecce
fratres asinus meus accusat me
q̄ nō sum dignus tenere offici
um prioratus. qui in validus ire
pedes contra ordinez subuehor
dorso eius. Hec ut dixit nō ul
los in lacrimas ocrauit. regere
tamen conuentuz ut erat debilis
vsqz in finem vite opulsus. mul
tis post mortem et maximis mi
raculis claruit. fuit sub eo et eius
tpe quidam conradus frater or
dinis p̄dicatorū q̄ inter alia infi
nita miracula tres etiam mortu
os in vita suscitauit. ¶ Proinde
vtrum viderim dubito mōchū
cisterciensem. ordinis virū pietate
plenum de quo tale miraculum
ferebatur. Algore niuium terra
brabancie respersa per totū mō
chus predictus premisso i villaz
famulo solus in capis p deuia re
niebat. et ecce inuenit puerum
elegantissime forme quasi tren
nē magno fletu et eiulatu soluz
in miris fragore residentem. opas
sus igit tali puero eq̄ descendit.
et oplexus flentem flere cepit
cum eo et querere quid haberet.
Tacete autē puero ingeminat in
gemiscat q̄rens vbi ē mater tua

numq̃d perdidisti matrem. Ad interrogacõnes illius puer fortius eiulãs. tandem dixit. Heu me heu me. quare non flerem q̃ re non eiularem. Ecce vides q̃ egens solus q̃ in frigore sedeo. et non est qui colligat me q̃ hospiciũ præstet. Mox monachus surgens et puerum in brachijs eleuans osculatus ē dicens. Cesses flere dilectissime quia ad hospicium portabo te et faciam enutriri. Hoc dicẽs cum puero equum ascendere voluit. sed puer de brachio tenentis exiliẽs dispariuit repente quia cristus filius virginis fuit. In terram igitur cadens monachus flere et eiulare cepit acerrime. et cũ diu sic iacuisset eiulans tandem quesitus a seruo inuentus est. eleuatus est in equo ad hospicium ductus. quesitus aut fleret nichil aliud vna nocte dicere potuit. heu me puer bone puer pulcherrime quare me dereliquisti. aut abisti tam cito. aut te perdidi. Post hec mõchus consolationem recipiens cuidam euentum retulit qui illis per quos sciui tante rei miraculum et piaculũ patefecit. Quis enim sine lacrimis audire potest piaculum tale et tantum q̃ filius vnicus patris deo deus existens hospicium in terra queat. eget cibo. algore contrahit. q̃ p̃ abũdancia iniq̃tatis refrigescente caritate multorum. non est qui eũ recipiat cordis hospicio. reficiat patris placati benefica volũtate reuoluat et foueat deuocionis sinu. veste contegat caritatis. Vidi q̃ multos alios viros vita emeritos q̃ virtute. quorũ alij feruentes spiritu saluti pximorum instabant. Alij in tribulacione patientes in bono malum semper euincere laborabãt. Alij pio et casto timore quasi tumentes fluctus super se dsim prestolantes continuis lacrimis insistebant. Alij spe gaudentes et in vita psnti dulcedinẽ patrie celestis p̃gustãtes nichilominus felicem mortem ĩ iubilo preueiebãt. Certũ tñ ē lector nullũ ex suis meritis sed sincerissime in dño gloriatos q̃ eosdem potius habuisse inspiratam leticiam q̃ presumptam. nullũ tamen sine horrore de monũ recessisse. Nullus ergo senior emeritorum l' maiorum nostrorum de meritis suis á vita p̃sumat. q̃a dyabolum legimus vite auctori ĩsidiatũ q̃ dragita diebus q̃ q̃dragita noctibus etiã ieiunãti q̃ nichilominus fm quasdam scripturas in cruce morienti.

De vigore subditorum ĩ inuẽtute. Capitulũ. p̃mũ.

De vigore subditorum ī iuuentute. Capitulū ꝑmum.

Cauda pars illarum apum est que iuuentutis vigore opa mlta prestātes discipli na quadā matrib; subdite sūt. nec q̄tq̄ agūt sine maiorū ipetu. Vic planissime demōstrat status ⁊ vita claustraliū. qui se cūdum lām de iuuētute et fortitudīe vigēt tpe loco et ordine. vel laborant manib;. Qui enim non laborat non manducz. Vel si labor manuuz ex ordine nō habetur cantucis spiritualib; horis debitis et interdū studijs scriptuarum nec non regularib; disciplinis letātur et gaudentur in sudant. Qui⁹modi enī opera si sint multa et ꝓprie salutī ꝑmoseundane ꝓprīmorū cum exemplo vite cum decore vtutū ⁊ oratōne multiplicis fruct⁹ iuuamīta ꝑstabūt. Quis enī q̄ tūcūq; peccator hui⁹modi opeā vidēs ad emendacōrē vitā et penitentiam non opūgat. Quis tā flagiciosus et amēs tā sedulas tā ornuas laudes audiens. deum tmorac⁹ adorāda non laudet. Qz talium stet suffragio totus mund⁹ ⁊ peccatores apud iratū iudicē deum eorū oracōne iuuē tur. non est ver⁹ qui ābigat cristian⁹. Vnde tēpore nūdum presto quo mūd⁹ talium suffragio iuuarē ysayas deplāxit dicēs. Non est qui osurgat ⁊ tneat te. Qd bene patuit vbi nec angelo peccanti in celo nec homini peperat ī terra. nec hostib; nature in zodomis. nec filijs israhel ydolatris. nec murmurantib; in deserto iudeis. Tempore quo gens vngarorū cum alijs regnis multis agente tartaroꝝ de orientis partib; veniente crudeliter est destructa et iā in theutthonia fines boemie īuadere conarē. quidā ꝑ ipsa terra theutthonie ⁊ maxime partibus brabātie corde turbat⁹ sollicit⁹ venit ī brabanciā ad sanctissimā tunc tpis moialem dicens. sollicitor non modice mater karissima ꝑ terras hijs ꝓrimis a facie tartarorū ne fiant alijs fecerunt faciāt et hijs terras quia iam inuadere fines theutthonie salicz boemiam inchoauerunt. cui illa. Nichil karissime vereaus quia tot sunt in terra ista anime bonorum et in hijs maxime claustras q̄ nul⁹ est hic tartarorum exercit⁹ formidādus sanctarū oracionuz iaculis repellendus. Īdict⁹ ergo deus in ōnib; ⁊ ꝑ omnia fiant audiuim⁹ ita et vi

dim⁹. Quic aūt ꝛtranū q̄d acci
derat audiam⁹. Aūq̄ ī walatria
sb rege wilhelmo moderatore ro
manoꝝ a comite floretio q seela
densibꝫ flāmigorū exercitus fe
ruet. cōtra cuidā p dicta gente
idest p flamingis in cracōe re
spōsū ē. Vine supbos hūiliat.
Qd tertia die post factū ispexi
mus. licet tū multi cū eis et in
eis occisi fuerant q̄ nullo modo
meruerūt talē mortē. Sed nōn
dum q acerba mors bonis nō
obfuit. sed profuit ad salutem
quia terreno dño obedire in bo
nis iustū ē. Quod patuit ī quo
dā fidelissimo viro de q̄ a mre
regis dicti wilhelmi venerabi
li mechtilde didicimus. Cum
enī ipsa regis mater hollandie
memorabilis comitissa post fa
ctam cedem ī walatria deuenis
set aggressa ē cū duobꝫ fratribꝫ
predicatoribꝫ viuentes adhuc
q̄rere et colligere sauciatos. In
uenit autem et ad idē opus pie
tatis matronā diuitez q precla
ram que cū fletibꝫ matri regis
coitusse narrauit. Transiens in
q̄t hic wcauit me wce flebili q̄
dā sauciꝰ ex prostratis ad quē
cum venissem caput eius locaui
in sinu meo et eum ad cognoscē
dum deū hortabar. q vt poterat
ille eleuatis in celum oculis cū
manibus dixit. Fateor me co
actum in exercitum venisse. et
hoc eo animo q nullum ledere
nec in corpore nec ī rebus. Dic
lesus sum. et ecce iam moriar.
Occisori meo prorsus indulgeo
vt mei similiter miseretur om
nipotens deus et contra eum nī
indulgeat q̄cquid fecit. Viatū cū
corpꝰ cristi vehemēter exopto.
quod licet ore non sumā in mē
te tamen virtutis eius gratia
nō frustrabor. et hoc dicēs cru
ce signauit se q sic spiritum red
didit. Testor vobis ait matro
na per salutem meam q statim
vbi spiritum ad reddendum os
aperuit auicula tante pulchri
tudinis vt ei nichil in creatus
comparari posset de ore eius cū
odore miro aromatico ad supe
ros euolauit. Vide ergo lector
q̄ verdica sit illa sentēcia beati
augustini qua dicit. Vere dico
credidi propter quod locutus
sum. non potest male mori qui
bene vixit. Studeant ergo fide
deles claustralium insudare la
boribus. inuigilare spirituali
bus canticis. studijs sacris in he
rere disciplinis regularibꝫ exer
cere. q per hec erunt proximis
in exemplum et peccatoribus
contra iram dei veri iudicis in
tutamen.

De virtute humilis subiectionis. Capitulū·ij·

Disciplina quadam ma trū subditi sunt nec agunt quicq̄ sine maiorū imperio. Hic notatur humilitas subiectōnis q̄ abrenūciacio p̄pe voluntatis quē duo si subiectū q̄s integre et ex corde tenuerit. ex altatus quidem exultabit in gaudio q̄ absolute libertatis gloria p̄fruetur. Unde apostolus. Illa que sursum est iherusalem libera est que ē mater nr̄a. Nūq̄ nō absurde queri potest cur osulit et velit ecclesia aut homo subdatur hōi cum deus hoīem rationalem oditū ad ymaginē suā misi irrationabilibus dominari. nō hominem homini. sed hoīem pecori voluit. qd̄ patuit ut dicat gloriosissimus augustinus in parētibus p̄mis q̄ maxime in p̄ūarchis q̄ potius fuerunt rectores pecudū q̄ hominū. Unde eis dictum est. dōiamini piscibus maris q̄ volucribus cēli et bestiis terre. Et potest sic solui. Illi quidē antiq̄ et primi parentes soli deo subditi neq̄q̄ abutebāt̄ ocessa a domino libertate. sed in ōni honestate morū creatori omniū fuiebāt. Nunc vero per abrupta vitiorū hoīes defluentes vix etiam sub durissima seruitute possūt a vitiis cohiberi. Unde peccātibus filiis israhel in deuteronomio minatur dictū ē. Eo q̄ nō fuiens dōio deo tuo in gaudio q̄ letitia cordis tui p̄pter ūtum habundāciaū ōniū. seruies inimico tuo in fame et sitī et nuditate q̄ ūtū ōnium penuria q̄ imponā iugū ferreū super ceruicē tuaū. Audi ergo qd̄ dictū sit. et minas tāti iudicis vitetis. Ut enī incōpatibile ille doctor augustinus ait. Nichil interest sub cuius imperio facilius homo fuiat moriturus dūmō ille q̄ imperat ad ipia et in iq̄ nō cogat. Felicius enī fuit hōi q̄ libidini. Cōsidera crastū dei filiū ab ipsa maiestate supna ad nostrā miseriā descēdisse. qui alios saluacōne sua vere liberos facit. subdi parētibus voluit. sm p̄phetam durissima ptulit seruitutē. Proinde videas qd̄ dictū ē superius q̄ subditi matribus inimicis nichil agūt sine maiorum imperio. Optime claustralibus operat qui abrenūciantes p̄pe voluntati nichil agere debent sine maiorū iperio vl̄ saltem sine licencia. Adūtate claustrales p̄ūcipem salutis nostre iheſū vt voluntatē suā sed patris faceret non venisse. ac per hoc patri obediens vsq̄ ad mortem non liberas manus non liberos

pedes affixos cruci corpusq; sa
cum immobile: ꝗ solum os tā
tum liberum ad orandum habu
isse monstratur. Sed mens tibi
dico karissime serui est qui talē
non vult passum talia dominū
imitari. Liberas ergo manꝰ ad
dandum aliq̄d vel agendum.
liberos pedes ad ambulandū.
libera mēbra ad conādum ali
q̄d nō habebis ꝗ totū cū cruce
corpus affixū penitencie cruci.
sola tibi ligua ad orādū cōfiten
dū et laudādū libera erit. Tēp
tant cū curiositate oculi oculos cri
sti attēdere velatos. Tēptant au
res vaniloquos cristus otumelio
sos sermones et terrores audi
uit. Temptat gustꝰ supfluis ci
bis et potibꝰ: cristus felle ciba
tus ē. acto potatus est. Temp
tat olfactꝰ odolēciis pigmento
rum. cristi faces sputis fetidis
simis illinit. Temptant manꝰ
ad illicita otrectāda. xpi manꝰ
intuere trāsfixas. Temptat cor
ad cogitāda vel capiēda nocua.
cristi cor lancea terebratū aspica
as. Temptant pedes ad ambu
lādū vel pagrandū terras. xpi
pedes cruci clauis affixos attē
das. In hac vltima temptacōe
tibi specialiter cauēdum est. O
claustral cum dyna filia iacob
que prius inter fratres secuassi
me conuersata egressa est vide
re feminas regionis. que q̄ h p̄
mo violenter corrupta est. post
modum tamē est blandiciis de
limita. Sed forte dicis. Quid
michi est sychem q̄ emor quoq̄ū
vnus labor vel humerus. alter
amaricans interpretatur vt cū
secularibus subiciam humeros
ad tolerandos labores mūdi va
nos. vt amaricata per illos ani
ma mea in fel aspidum conuer
tatur. quin potius cum fidelibꝰ
populꝰ ac deuotis leui iugo cri
sti in cruce suscepta trāsibo ma
re. terram sanctā adibo vel in
aliis partibus vbi ecclesiastica
necessitas filios pios inuitat et
per ipsam crucis peregrinacio
nem a pena simul vere et a cul
pa sub breui temporis spacio li
berabor. Sana salus et beata
indulgencia omnium delictorū
q̄ qui hanc meruerunt mire tri
pudiant. sed eam nequaq̄ sibi
ista via religiosus aut claustra
lis quis vendicet vt contra vo
tum suum sine licencia vel per
crucem suscepta; vel modo alio
in absolutionē peccaminum vi
am peregrinacionis sumat. li
gatos tibi diximus pedes liga
tas et manus. Quis te soluit
vt ambules. Forte respondes.
cristus petro et apostolis in

suscitatione lazari dixit. Soluite eū et sinite abire. Cur ergo me vicarius petri papa nō soluet? Bene dicis. et nō negamus si soluerit esse solutus. sed vide ut te ctā et debitā causam ostendens dispensari. Alioquī non est dispēsatio ꝗ dissipatio potius. Nec enī credere fas est tanti moderāminis patrē aliquid talium facere sine rationabili causa. quāquī id fieri forte minus iuste putet. Et quidē licit paulo ōnia licēt sed non omnia expediūt. Cui occasione sentencie blādiri sibi ipudentissime voluerūt qui omnia sibi licere dixerunt que ipo sitiuo iure vetant. Inter que et symoniam ponunt quī cum illicitam et prescriptam scripture noui testamenti et veteris posuerūt. giezi et semī eius predicētē heli zeo adhesit lepra. Symonē cū peccunia petri apostoli imprecatio condēnauit. Super hac questione quādam maiores ecclesie a venerabili magistro gwiardo cameracēsi episcopo in lugduno vbi papalis curia tenebatur sub specie vrbanie quīuit dicens. Credis ne tu frater episcope quī sūmus pōtifex potest omittere symoniā. At ille audacia vultu ospicius non credo inquit sancte pater. ymmo pocius certissime scio quī viliorem posset papa quī ego vel aliquis in toto mundo. Et si dubitauisti forte dissimulas per testamentū nouū et veterem manifestabo. Quo audito calūniator ꝗ bta nō intulit. sed statim quasi verbo captus obmutuit. cernens vtique virtus esse vbi neū ad omnes veritatis regulā approbandā. Nulli ergo prelatorum in dispēsatione certus dispensabilius causa fit pro ratione voluntatis. ꝗ cū si mo modo ā mine dispēsationes fiant. quas secundum locum. tempus. et psonā fieri ecclesiastica necessitas quīque deposcat. Decipi se de facili dispensator nō dimittat nec se decipiat dispēsationem exterquens. quia equalis fere pia li est vel decipere velle vel decipi. Et ne nostro tpe nouitter exortum malum ex incidenti materia pretermittam penitus intactū. Nouum genus apostasie antiquus ille deceptor diabolus adiuenit non solus de ātiquis ymmo heu de perfectissimis ordinibus fratrū predicatorum atque minorū inceuerunt quidam qui nec statum suū nec ordinē reputantes impudentissime se iungūt maiorū cōsortijs prelatorū vt per predicationem certus ā alio aliquo officio mediante a prelatorū obedientia penitus exuant. Heu quī

fera heu q̃ pessima et ab omni
professione aliena exēpcio ta
lis fit et ideo iusta dei vindicta
visū ē· vt q̃lisq̃ necessitas in
cūbit ecclesie acta et dispēsata
p tales vir finē bonū q debitum
sortiatur qui potius prelati bo
ni superiores in ecclesie mode
ramine ostituti maioribz cōmit
terēt ordinum predicatorz atqz
minorz vt eis q diligēter vultū
sui pecoris ispexerūt tales de su
is ouilibz assignarēt q cōsciēcia
tam oāta et viribz expediti non
sua q̃rerent ā suorz sed pure que
ihesu cristi· Nolo teste cristo
spōsor esse pro talibz vt si p eos
debita negocia nō pspeāt ecclie
mēdax et periurus inueiar in
die tremēda ante faciē iudican
tis· Valiter quidez et si longe
digressum diligentem lectorem
forsitan non tedebit· Referā tñ
antē q̃ materiam repetam post
q̃ de pegrinacōe crucis mētio
habita est quoddam valde me
moribile quod audiui fulconem
quēdam canonicum insulensem
cui superius fecimus mencōnē
virū religiosum q piū cuius rela
cione et tempore orgit qd sub
iungo· ¶ Anno ab incarnacōe
domini· M·c·xci· cum orbem fe
re totum fames validissima in
mortem innuābilium hominum
occupasset· heremita quidā san
tissimus in beluaceñ· dyocesi hu
mano generi ī multis lacrimis
et miseracione compassus de mi
num frequēcius arguebat ac
populū suum animaduersione
cōtemneret et tā irremediabili
ter flagellaret· Noc vbi nocte
vna cum mito cordis estuante
conspectum summi iudicis iteta
ret· apparuit ei vir etate q per
sona grandeuus dicens· surge
et missam īchoa· Salus popu
li· ꝛc· Cui heremita· Dies inq̃t
nō est· missam celebrare non li
cet· Oportet inquit ne diffe
ras· Tremefactus ergo heremi
ta et remiti non audens surrex
it preparauit se missamq; salus
pupuli vt iussus fuerat inchoa
uit· At vbi post euangeliū offer
torium dixerat· accessit gran
deuus ille et vas plenū aristis
obtulit dicens· Reporta librum
ad aliud altaris cornu q missā
inchoa de sancta cruce· Nos au
tem gloriari oportet ī cruce do
mini nri ihesu cristi· ꝛc· Quod
vbi heremita vsqz post euāgeli
um vt añ cōpleuit dicto offerto
rio grādeuus ille vas plenū fas
ciaul discolorātis crucis signū
habentib obtulit dicēs· Regiā
libz tercio ad aliud altaris cor
nu q missam īchoa p defūctis·

Qd vbi ille vsq; post ewāgeliū
fiuit ante pfect grandeuus ille
caluariam capitis cruēctatā ī va
se obtulit. In hoc q̄dem heremi
ta miābiliter hoeruit. q ī hoc si
a deo esset ostensio pulrimum
dubitauit. Cuius cogitacōi grā
deu⁹ ille respōdit. Petrus inq̄t
apostolus. Ego sum missus ad
te vt ostēdam tibi q̄ oportet fie
ri post tpib⁹ futuris. In moeta
litate humano genere cōpassus
es. q exaudiuit te de⁹ q ī signū
huius optuli tibi vas austis ple
num, videbis aīq̄ finiat mens
august⁹ q̄ mensura p vigiti de
nariis habebit que modo vigin
ti solidis venūdat. Secuda ob
lacio quā feci tibi de diuers fas
ciaul discoloratis signuz crucis
habentib⁹ pegrinacōes diūsas
sīgt. q ōnes cruces titulo sīgbū
tur. Tercia oblacio quā de cal
uaria capitis optuli tpis ī fine
diep istop sīgt. ī q̄ tāta strages
hūanop corpm erit q̄ntā nūq̄
visa fuit ex q̄ pīpiani noīs gētes
esse operūt. Hec dicēs grande
uus ille disparuit. De ānona we
to qd pdixit euenit. Discoloā
tas cruces q ex ōnib⁹ mūdi pti
bus. quedaz sāctissima reclusa vt
ipa m̄ retulit in brabancie par
tibz vidit. et scda expedicio ad
purgādam albigenciū terraz. p

legatos romane curie missa fu
it. Sed et crux a multis cū di
uers partibz ī dicarē. visa fu
it manifeste. necnō q ego fidē li
um nouissimus antq̄ p̄ssim⁹
Ludowicus frāco⁹ rex. Anno ab
incarnacōe dnī mī. cc. xlvi.
crucem trāsmarinam suscipet.
crucem in celo ex clarissimo et
sydereo lumine vidi. Nec reco
lo me decēcius et operosius fo
matā crucem nūq̄ sub aliq̄ ma
teria vel figura vidisse. octenos
habere cubitos crucē ipsam ī lō
gitudine m̄ planissime visuz ē.
serenum celum erat valde q fine
vlla nube ī aliq̄ pte sui. sub nō
orizonte celum erat coloris vni⁹
De discoloratis vero cruciū fas
ciaul vidim⁹. q̄a p̄ma crux nūi
tpis contra terrā albigēciū pre
dicata est. Secūda in terrā san
ctam cōtra sarracenos. Tercia
itep contra albigenses. Quarta
cōtra stadingos q̄s in theutho
nia heinric⁹ dux brabancie cum
suis strauit. Quinta itep in ter
ram sanctam. Sexta otra aquē
ses qui se pro scismatico frederi
co quōdam impatore. cōtra wil
helmum regez romanop electū
stultissime opposuerūt. Septīa
contra hezelinū nobilem ytalie
et ei⁹ cōplices. qui cōdemnatus
q public⁹ heretic⁹ fidē catholicā

grauiter insectat⁹ est. Quot ergo geneá cruces tot coloꝛes tot fascículos cernim⁹ assignatos. De indulgencia autem que crucem suscipiẽtibus p̃dicat. nullus fidelium dubitare pmittat qui integrē vere penitentes et ofessi idulgēciā recipiāt oīm peccatorū et ī ea volūtate de fideriij q̃ p fide sibi se obtulerint locus meri gestiūt. totaliter a pena simul absoluūt a culpa. Certa ergo m̃ fides de hijs oibus est et nichil hesito de hoc q̃ sūmus pontifex nē per legatos auctoꝛitatis sue mādauerit faciēdum. ꝗ de hijs multa fidelium non sufficiūt āmirari q̃ crucem pecunia redimūt et hāc in tā modica pecunie quantitate vt vix decimā. vix viceſimā vel vix certe bonoꝛ suoꝛum saltem mobilium saluis hereditatibus integras cēteſimā dare velit. Cū enim laboris iter displicuerit. vel certe lucroꝛū suoꝛū videntur tpa depeire q̃ruint dispensaciones. legatos roma multiplicat. q̃ eos pecunia mediante sanctificent. liberos peccatis plēas recōmendēt. Bona sanctificatio q̃ liberāt a peccatis. bone et beate lēe que secum a mūdā aiam ab oī culpa a pena fecerūt. Vbi o q̃nti monachi in cisterciē si ordīe vel alias ī claustris sūt. q̃ longa ieiunia. lōgo tpe discipliniis g̃ues. silēciū ꝓpe cōtinuum. vestes aspeā nocturnas vigilias et in hijs omnibus victum tenuē et vix vllum solaciū a tū nondum de peccatoꝛ suoꝛum absolucōne litteras indulgencie accepeūt. Credo tibi paule. ꝗ in apostolatu tuis successoribus. Credo tibi imḡ credo qui vere dico ore dixisti. q̃ reddet dñs vnicuiq; secundum suum laborem. Taceam de fratribus predicatoribus qui studijs cōtinuis et vigilijs macerati nō habētes in zona es ꝗ mēbranas maxīe pauli. nō in equis aut curibus sed fessis artubus et pedibus gradiēntes p̃dicacōibus terrā circuiūt. Vbi de fratribus minoribus q̃dnādicā q̃ duro funiculo cincti et sine amictu cappe vel pallij induti tunica sup nudo pedibus nudis super niuem gelidam quasi sup lanam deambulant et panem suū cotidie q̃si pauperes emēdicant. Quid imḡ dicam de talibus si non etiam cuiz hijs vel super hos qui p modicis vel nullis laboribus sed tantū pecunia peccatorum suoꝛum indulgēciā acceperūt. Pcōm suū laboē retribuēntes p̃mij sortienē. Noueris lector karissīe q̃ xp̃s pōuit crucē portauit latro q̃ credidit.

pœtauit q ille qui a sinistris latro pependit· Dz hijs diuerso fine oclusum est· Non credis q hoc idē sub nostro tpe dispensatū? Crucē vero et ꝓpo corpe dedicatā· mēsus est cristus· hanc se fideles et mēbris affligūt et mentibus· Fingit et dyabolus cruces suas· quas rex bi mēte puersa tantū mēbris affigunt·

¶ Vidimus anno ab incarnacōne domini· M·cc·xiij·ifinitam puerorum multitudinē spiritu deceptōnis arreptos· cū signo crucis inter ibero solomitanum aggressus fuisse· perijsse in diuersis locis· et maxime ex eis multitudinē p maleficos quosdam· sarracenis in manu venditos existisse·

¶ Vidimꝰ ab incarnacōne domini· M·cc·li· mirabili et inaudita rabie pastorū multitudinē de diuersis regionibꝰ congregatam· qui sub crucis titulo per quosdā flagiciosissimos vitos ad tāta pniciē ducti sūt· vt in multis ptibꝰ gallie villas q ciuitates q populos inuadere et destruē conarēt· in tm vt hoc parisius et aurelianis preclarissimis vrbibz occisis pluribz clericis attēptarēt· Et vide lector mirabile et pregrande piaculū· hijs illoz facinoribz in odiū cleri applaudebat populus laycoruz· maiora qz fuisset facta nisi cādē et cum clero cmunis plaga ipsos laicos inuoluisset· Et hij qz auctore deo diuisis locis q pemis ciuissime pierūt· Cōfderā ergo ex hijs que narrata sūt quantū sibi populū anticrist cum venerit ex ipso cristiano populo cōgregabit· Discant ergo apes fideliū claustraliū cōmimode subdimatribz· hoc ē iferioribz prelatis vel seniorib disciplina nec fine eorū ipetio vel saltu licēcia qtqꝫ agant· ut per hoc hūiliati hic postmodū exaltari ē· q hic superioribus obligati postmodum libertate ꝓpetua ꝓfruant·

¶ De reuerēcia acusaccis laycorz erga clericos· Capitulum· iij·

Tercia pars apum que fuce dicūt· hee sine aculeo sunt velut iperfecte apes· Hijs quidē cuerh seu laycfratres in claustris aptissime designantur· q hoc qa sine aculeo esse dicūt· Non enim vē acusacionis i cōuentuali capitulo habere solent· nisi forte se iuicem in capitulis iterduz tantis acusent· Nam secūdū apostolū dicit· aduersus presbiterū acusacionem de facili recipi nō debere q i hoc respectu sacdotal

Nota

ordis laycorũ ipfectio demõftra
tur. Secũdũ iura enĩ adũfus fac
dotez defacili non admittet lay
cos teftiomũ ñ cũ eis eftiomũ
tuleũt q alij facerdotes q hoc tã
apud feculares q̃ apud claftra
les poa⁹ obftuaĕ. In claftris
enĩ nec ẽ deo dãte nec effe debz
odiũ inter laycos q ordinẽ cleri
tale q̃le inter feculares effe pro
baĕ. Antiq̃ q̃tuor odia iter diũ
fi gñis aĩalia posuerunt. Inter
hominẽ et fcrpentem. inter gri
phũ et elephãtem. inter lupum
et agnum. inter corũ q vulpẽ.
Ego aũt qñtum addo odiũ ppe
tuũ inter puerfũ laycũ et facdo
tez. hui⁹ rei exẽpla fũt plurima.
Vt aũt ĩ claftris execrãde rei
fimile caueaĕ nẽo tpe in mõfte
rio q̃dã gallie ordis alcioris ac
cidit qd̃ fubiũgo. ¶ Dormitori
um igens et maximũ ĩ opus fu
um cõfi frẽs laya ostruxerũt.
Qd̃ vidẽtes mõchi ꝓ emulacio
nis vicio vel necessitatis gracia
maius illo fibi construi patiue
runt. Vtorũ ergo posito fun
damẽto mõchorũ. supercellere
opus fuũ q̃uiter idignati magi
ftrũ opis cõfi in ipo pemerũt.
Quid pluã. Vercũdor oia dice
re q̃ feuta fũt. Ad hoc tñ res de
ducta ẽ q̃ ordiacõne maiorũ p
manũ validã pãcipis fecularis
actores tãta fceleris oprehẽfi ac
punita fũt et difperfi. Quid er
go mirũ fi cõũfi frẽs fine aculeo
accufacionis aduerfus clerũ ve
lut ĩpfecti exemplo apum regu
lariter odiant.

¶ De feruicio laycoz Ca. iiij.

Hte fũt quafi clientes
et quafi feruí pamarũ
q veratum apum. Non
indignentur fratres conuerfi fi
quafi clientes q quafi feruí cle
ricorum in hac noftra expoficio
ne vocentur qui q fi feruí dican
tur propter manualium ope
rum fimilitudinem non tamen
fcõm proprietatem vere exifte
re. Et ideo in textu litterre non
eft dictum cliẽtes fimpliciter.
fed quafi clientes vt vere dicã
tur fratres et nõ feruí. Et ideo
fi in officijs fuis feruire videan
tur clericis. condicionem fuam
humiliter tamez recognofcant
fe debere fubiri et non preffe.
nec velint clericis equipari q̃
difcãt tantũ ordinem reuereri.

¶ Narratur de beatiffimo ber
nardo clarevalenfi. abbate q̃ ali
quãdo in meffione fegetum fra
trem conuerfum viderat deuote
quidem et vltra vires in agro
cum mõchis laborantẽ. fpiritu
aũt fancto tact⁹ ita fcais beat⁹

Bernardꝰ dixit coram ōmibus laborantibꝰ. Eya frater age qd agis nullū aliud post hanc vitā purgatoriū sustinebis. Vere beatus ille cui post modicum laborē requies eterna pmittit. Qd enī fm apostolū momētaneū est et leue tribulacōnis nostre supmodum opat in nobis eternū pondus eterne glorie. Proinde fratres clerici q mōchi frres conuersos q laycos amplectent ut vere fratres honorent vt socios. nec sibi pmittant a laycis frībus q ouerf nisi necessitas maior exigeat maiora fuicia exhibere q hoc tāto iuiciꝰ qnto eos inexhibendo videūt pmpciores. Salamone enim testāte supbum seqtur hūilitas humilem autē spū suscipiet gloria. vñ apte in text subiūgit.

¶ De expulsione puerorū laycorum. Capitulū. v.

HAs pmas expellunt in ope tardātes q sine clementia necant. Piaut boni q disciplinati fratres ouersi honore et dilcōne mutua digni fūt. ita puerli q supbi ctumelia q correpcōe digmissimi. Pij qdem et si frres habitu sunt fuitī nō ī meato dici possūt. quia fui sunt pcā qd ē genꝰ vilissime q dānatissie fuitutis. Vos tales pmos ī ope dez expellit tardātes ctumacit sñ clemēta flagellat. De talibꝰ ī eccle. dicit Cibaria q virga q onꝰ asino panis q disciplina q opꝰ seruo. Et infra. Seruo maliuolo tortura q opedes. mitte illum in opa cōez ne vacet. et hoc tñ fm beatissimum Augustinū nō fit crudeliter ꝗ misericorditer ne cōtagione pestifera plurimos pdat. Si enim puersa cōsuetudine licencius inualescant q alios cotidie malo exemplo corrūpāt nūquid dissimulare crudeliter q misericorditer punirent. Qualiter aūt tales fm regulam beati bisdicti excōicandi sunt. q tractādi satis est notū atz planū. vbi sup text nec andes tales posuerit nos dixim flagellādos. seueritatem exēpli in vbo vitantes cum tamen oīs disciplina a flagellorum vexacio necis qdaz et mortificacio dici pt. Vñ Paulus. Mortificate mēbra vestra super terram. Non michi indignent pūsi tales si eos ad opera cogi suadeā. multa enī mala dicit ociositas, sicgnāter dauid deiecit ocium quē bella nō poterant. Qpcrego tales crede mī expto. qt tales in cenobijs videri qui in laboribꝰ manuū ducte q sce vixerūt. expoita vero officijs

Nota bn

vel ocio et q̃dāmodo reddita lib̃
tate irrepabiliter ceciderunt.
Circa illud tps quo annus dñi.
M.cc.iij. wluebatur expedicio
peganorꝫ validissima facta est
i terrā sanctā. ita vt sarracenos
q̃ cristianorum fines inuaserant
ꝓpulsarent. Factis aūt egressi
ombus plurimis multa ex vtro
qꝫ populo ceciderūt. plurimi etia
am in captuitatē deducti sūt.
Inter q̃s ex populo dei duo mi
lites vnꝰ ex gallia alius ex bra
bāctia atq; nobilissimo viro i ter
ra gentiliū sunt adducti. et con
tra natales suos et consuetudīs
vsum grauissimis laboribꝫ ma
nuum annis trabꝫ addicti sūt.
Vt ergo michi vnus militum
enarrauit die quodam sedebant
sub estu solis grauissime labori
bus manuū fatigata. Cumqꝫ op
tarent milites cum graui suspi
rio cordis esse in terram suam.
ille nobilissimus eorum i pena
socius segniciem eorꝫ redarguit
dicens. O miseri q̃d optatis.
Redibitis forsitā et eritis mise
rores i miuriis pauperū q̃ fui
stis. Dic autem si velletis pos
setis vtq; finē vite felicissimū
exspectare. q hoc dicens flexis
genibus ad celum manus iten
dit et oculos. Numq̃ michi
deus omnipotens redire conce
bat ad patrios portus. sed hic
finat me mortem peracta pen
tencia prestolari. Hiis respon
dentis constātia. nec minus mi
ra dispensatio saluatoris. Im
bos milites vidimus liberatos
postea et forte mal̃ pociorib̃
q̃ aū irretitos. Pro illo autem
nobilissimo q beatissimo viro cū
rex iherosolimitanus q alij mlt̃
ti nobiles laborassent. num q̃
tamen efficere potuerūt vt eū
a captuitate gentilium libera
rent. Insuper et hocipsum de
eo miles socius eius qui michi
hoc retulit referebat. q tm̃ post
cotidianos labores de nocte on
ciombꝫ iūlabebat q ei cameli cal
li in genibꝫ accreuissent. Ve er
go illi q̃ ducūt i bonis dies suos
et in puncto ad inferna descen
dunt et euge in laboribus dice
tur isti vt introeat i gaudium
dñi dei sui.

De mutuo adiutorio senior q subditorum. Capitulum. vi.

Apes iuniores sicce nō in
ope tm̃ ꝗ i fetu q̃ adiu
uāt mres ad calorē ofe
rente turba. Qatꝫ noie affectū
prelatorꝫ et seniorꝫ supdiximus
designari. Qui quidem nō tm̃
iuuari dicuntur in operemanua
li cōuersorum sed etiam fetum

fructuose vtutis dilectōni dei ⁊ proximi sincerius inherendo augent et nutriunt incendium caritatis. Non enim est distinctio iudei ⁊ grēci clerici et iuuenis dummodo rite et secundum ordinem viuant quin ⁊ ipsi sicut ⁊ illi bonū exēplū prebendo orationib; deuotis et lacrimis insistendo. de diuinis p̄mijs et beneficijs celestib; meditando tales omnine bonū augent et salutē.

¶ Vnde quēdā cysterciensis ordinis layum in monasterio acq̄ne in brabancia hermānū noīe egaudie otiuue laborātē vexatum cōtumelijs fratr̄ falsorū. q̄ non prodesset domui ⁊ obesset eleganter valde respōdisse cognoui. Dūmodo inq̄t ordinē meum fm q̄ languor p̄mittit ⁊ dolor in ifirmitorio teneam et animā meam i pacia saluē. credo i oculis sūmi dei melius ḡcius et sublimius monasteriū p̄mouisse. q̄ si illud i mille marcarū copijs augmētarē. Vere digne iuste ⁊ optime dixit. Non enī p̄t monasteriū anime ⁊ p̄ter animas monasteriū istitutum est. Sicut nō propter loarum gens ⁊ p̄ter gentem dominū loarum elegit. ¶ Iuniores apes adiuuāt matres. aliter expōi potest fm mandatū decalogi. vbi precipit honor patris ⁊ matris. q̄d naturali pietate omnib; ifixum esse debet. Sz isto precepto abutit omni animali nequior humana ipietas nullā fere vicē dilectionis aut opis filij pentib; ipēdantes. Multas aues i libro de natura rerum legimus q̄ senescētib; pentib; vt plumis nudatis aut ceras foture vicem rependant. Afferūt cibos medelas q̄rūt ut huppupa q̄ q; t̄ morte de ficāt vel reaupent sanitatem. Omni ergo animali turpior homo qui parentib; debilitatis aut rabies pditus non succurrit. Et p̄ter hoc seneca talibus cōsulit dicēs. Ne des seruo aut filio imperiū super te. Quanta dementia est res p̄ariare hereditas suis ⁊ sibi ipsi necessaria denegare. vt sibi ex amico magna hereditas faciat inimicū. plus enī tua morte gaudebit quo plus accepit. Super hoc valde quoddam memorabile cōtigit q̄d subiungo.

¶ In normanie pratus vir admodū diues erat ⁊ ignobilis. hic habebat filiū vnicum et dilectum. quē delicatū educauerat ad robur vīe. Cōuenit ergo patrem miles quidam nobilis cū amicis dicens. Filia est decorā nobis nimis ⁊ prudēs. per quā si tibi placuerit posteritas tua

exaltari poterit et iuuari. hāc fi
lio tuo dabimus ī vxorē. hoc tñ
modo vt cedas possessionibus
vniuersis et filijs tuis q̄ mēi q̄diu
aduixeritis habūdāntissime mi
nistrabit. Casus enī diuersi sūt in
q̄bus filius tuus posset te ī pos
sessione manēte hereditate fru
strari. Hoc pre audiēte q̄ heredē
sb dubio ab amicis tādem opul
sus ē q̄ si mēte pauid⁹. cederet om
nis bonis. Peractis ergo nup
cijs filius q̄ vxore eiⁿ ano q̄dē pri
mo honorauit parētes. victū co
piosius mīstrauit. Sz secūdo mi
nus. et tertio iuuenēs dīs q̄ de
cebat. quarto aūt āno suggerē
te vxore filius parētibz suis do
mūculā puā ī opposito domⁿ sue
cōstituit vt minⁿ esset īdecēcia
senū iuueibz ibiqz eis necēa īsuf
ficiēter mīstrare. Perculit ergo
onerosa senex pē ibidē cū vxore
decrepita nō modicā egestatē q̄
vir interdū domū filij audebat
ītrare ꝗ p cliēculū mādabat qui
bus poterat nō carere. Vna aūt
dierū accidit vt mē ex opposito
domus sue visa auca īfra veru
ī domo filij dicerz vivo suo. Ne
feminā magis decz paucis esse
ostentā. tu aūt vadas ad domū
filij. et saltem semel esurientem
aīaz sacies de auca quā ibidem
vidi esui ꝓparatā. Hoc aūt audi
to. senex inmitens baculo ꝓpe ā
bat ad domū filij. Sz mox vt eū
filius vidit aucā retraxit ab ig
ne. et clā abscōdit. stati q̄z obui
us pri q̄d q̄rerat inq̄siuit q̄ mox
factum pater notans dissimula
uit et redijt ad domum suaz. Fi
lius aūt puelle precepit vt mox
aucam reponat ad ignem. Nec
mora vbi puella in thalamo au
caz vidit. bufonē maximū auce
pectori herentez īuenit. Ca ergo
clamāte accurrit iuniores dñi ni
susqz bufonē exuere vt violē
ter īstinct bufo ab auca retinēs
faciem adeo conatus inuasit.
vt nulla arte vel consilio deponi
posset aut exuta. ꝗ sic multis
annis hominis nequiciam inhe
rendo puniuit. Et erat illud sup
mi stuporis miraculū vt si quā
do monstra illius pars aliqua
tangebatur ac si perureretur
in corde ita homo sensibiliter
ledebatur. Conterritus igitur
mirabiliter et contritus adijt
dyocesanū episcopū et cū oī do
lore confessus ꝓ penitencia recepit
ab illo vt p oēs fines normānie
et gallie cītates reuelata facie
circuiret et vbiqz narraret po
pulⁿ euentum rei. vt per hoc ex
ēplū sumerēt filij honorare parē
tes. q̄ discerēt q̄ periculosū sit
et nociuū vicem non rependere

laboribus q̃s ipi parentes filijs impēderūt. Nūc ergo hominē aim bufonis monstro cauēūtes ut dixi. fratre iohānes de magno pōte fratre ordīs predicatorum. sicut p ipsum nobis relatū est. vidit in iuuentute paruissū palam referētem oibz q nonstrāte qd p honoracōne parētū passus fuerat multis āmis. et adhuc fm voluntatem dīi paterētur. Nunc postea ꝗ non per dictū fratrem Iohānem audiuim. sanctoz quorūdam precibus liberatum. q disparuisse subito fedū monstrū. Qui igit exemplo discant apes fideles filij adiuuare q honorare parentes. q eis vicē honoris retribuant q laboris.

De labore cōi. Capitulū. vij.

Qui igit cōis ē labor oibus. Et hoc ē qd beatus Augustin. in regula sua dicit. Dia opa vestra ī vnū fiant. maiori studio q feruencio alacritate. q̃ si vobis singuli fecerētis. ppria. Caritas enī de q̃ scriptum est. q nō q̃rit que sua sūt. sic intelligit. q̃a cōmunia p prijs. non ppria cōib. aspnit. Et ideo q̃nto ampli. rem cōmunem cuāuerētis. tāto ws ampli. pficere noueritis. vt in oib. q̃bz vtē transitoria necessitas sp supemineat q̃ pmanet caritas. Et beat. Bñdict. in regula mōchoz. Ociositas inimica est aie. et ideo certis tpibus occupari solent frēs in labore manuum. certis itez horis ī lcōe diuina. Vic idē pē bñdict. ordinat tpa. in q̃bus debent labori manuū. lcōibz. l orōibz occupari. Tēporalib. vtē reb. necessitas transitoria. vtē etiam fm q diuersi ordines habent tpalibus studiis. licz spūalib. vbiz debēt coaptari. ꝗ tñ semper in oibus debet caritas ꝓminere. Caritas enī non tm est vtus. ꝗ poci. forma oīm virtutū. Hec ē fm apostolum via excellentissima. que ducit ad celū. hanc qui gradit. calcabit vicia. calcabit q mundum.

Vidi capellanū quēdā apud sanctum anthoniū in mōsterio ordīs cysterciēn. parsi. fratrē brunonem noīe. viz sanctū q bonum. q mire deditū pietati. Vita ei. tali ordine disposita videbatur. Noctes frequētez fere ducebat. Somnes. oracōib. geminab. prosiliūs inherendo. Cū mo aūt mane horas et missarū solēnia persoluebat. postmodo vero vsqz ad nonam audiendis cōfessionib. clericoz. mira deuocione sollicitus intendebat. Ad

mensam vero sobrius veniens panem quem comedebat p buc cellas masū. et intinctum oleribus comedebat. et inter comedēdum pauperibus scolaribz quaternos scribebat. vt scilicet omne temporis spaciū viriliter occuparet. Post prandiū vero vsqz i noctē. diem i scribēdo totaliter occupabat. Hec vita ei exterior fuisse probat. Interior aūt talis erat. vt in itinere missus i greciā āno ab incarnacōe dñi. M. cc. xxvij. mīro feruore spiritus aiaz exalaret. et post mortē eū dñs multis miraculis honorauit. Discat ergo apes fideliū i cōmune l' manualiter l' spiritualiter fm diūsa statuta tpm vel psonarum alacriter opeari. nec marcescere ocio nec iutilit tps expendere. Vbz agere aliquid in quo proximi proficiant. et ēternā perpetuam poterūt promereri.

De sedulitate cōmunis laboris. Capitulū. viij.

Omnes ad opera indifferēter expellūt. Ecce qñta ommibz sedulitas laboris innuit. q hoc est qd dicit paulus. Qui nō laborat nō mādūcz. Egregius ille cisterciēsis ordo illud qsi sūmope seruat. vt nec priores eorum nisi i sūmis necessitatibus ab operibus eximant. Et qd mirū. si subditi p latis. si filij parentibus ꝓprijs manibz cooperantur in bonum. vbi prelati subditos. et parētes filios laborare preuenīunt i exemplum. Vbi autem hoc non fit. sz ex segnicie torpent filij. parentū laboribz. prouocati. nouerint eis vel egestatis vel iniquitatis periculum imminere. Vidi iuuenem cuius amantissima relacōe memini qd subiungo. hic piorū fratrū suorum manuum labore viuebat. Ipse vero segnis ocio vacabat a tedio. Et factum est aiaduersione diuina. vt co cum patre et fratribz sedente ad mēsam. cibi. vt ei soli videbat. verterentur in ārgues. sapore tñ rerū deterēcum non mutato. hoc cū per aliqt dies continuaret. in pertinus. tandem mutato vite proposito liberatus est et sanatus.

De ocio fugiēdo. Capitulū. ix.

Nullus cū p celū liceat. ocio perit dies. Vide qñta diligentia laborem sectandum. et ocium fugiendum inuitat. In significacionē mali quod est ocium. cū misisset moyses manum in sinum suum. protulit leprosam. Vnde salomon

ocij nocumtum insinuās dicat, Desiderta occidūt pigrū· id est ociosū, Et vide causam· Noluit enim manus eius ātgē operari, Nichil sic timendū est ociosis. qē plapsus in cenu; luxurie et hoc in dauid euidēter adūtas, Vnde ⁊ salomō iterū dixit· In lapide luteo. in quo adūtas luxuriam· lapidabit pigerē et omnes loquētur super aspernacōe eiꝰ, Deinde post pauca qsi idē inculcat, de stercore bouū lapidabitur pigerē ⁊ ōnis qui tetigerit eum manus exauciet; In sīficacōne; vero boni qd ē manuū opus. ab exordio mūdi tulit deꝰ hominē et posuit eū ī paradiso voluptatis· ut operaret ⁊ custodiret illū, Si ergo in loco voluptatis· ⁊ qē eius ope opus erat· nisi q suis posteris quib; necessitas īcūberet. exēplū opis prebere; Vnde illi et suis postmodū secuturis domin⁹ dixit· In sudore vultus tui vescēris pane tuo, Et ne aliqs excludatur. dominus p moysen in deuteō· dicit· Non erit apud te sterilis vtriusq; sexus, Vt enī dicat philosophꝰ vitā in odiū sui adducere solet iers ocium, Iusta ergo opi· quia turpe est onera cedere, Nō est vir fortis aut strēnuꝰ. q laborē fugit· Nullū laborē recusent manus· vnde honesta vita ohstitit, Dico enī paupis patrī infamia, Nū qē vacat lascuire remissa manꝰ nichilq; tam certū. qē ocij vicia. negocio discutit, Hiz est aliqs fortiter dicta vl fieri ab homine mollicie professo; labores ergo manuū tuaz manducab, Opus enim iusti. vt dicit salomō ad vitā· Fructꝰ autē ipij ad peccatū, Honoz autem laborū gloriosus est fructus, Vnde iusto ī fine dicetur, date ei de fructu manuū suarū et laudēt eū īporis opa eius, Paulus vt dicit gloriosissimꝰ augustinꝰ alit educatus. vt pote vnus vir nobilis. ad choū theos scribit· Laboramus· inqt operantes manibus nostris, Et ad coloēsē, Nocte ac die operātes· ne quem vestrū gūauemus, ¶ Memoe sū illustris virginis mechtildis· q nostro tpe obdormisse probatur, Nec filia regis scotie vt pbabili relacōe didicimus quatuoz fratres habuit· Ducē qui relicta vxore pro cristo pauperimus exulauit· Itē alium comitē qui vitā heremitica duxit· Itē archiepiscopū qui relicto regie ordinē cysterciensē· intrauit· Quartus fuit alexāder iuniōr frater ānoz· p vij quē cū pater rex regnare cogeret· mechtildis soror eius virgo viginta

tm̄ ānorū dixit fratri. Alexādr
frater karissime. qd nūc agis. f
frēs tui maiores natu terrā vel
mūdū deseruerūt. vt celū acq̄re
ēt. regnū spreuerūt mortale. vt
regna perpetua possidere ēt. tu bi
ergo soli regnū relictū ē. p quo
es celestē gloriā pditur. Nec
mora. alexādr resolut. ī flet.
heu ait soror. et qd cōsulis face
re. parat. ego sum quicq̄d iusse
ris adīplere. q audito. gauisa so
ror accepit frem. mutato habi
tu. et ad remotiora trāsduxit eū.
vbi eū et mulgere vaccas. q lac
ad coagulū coadunare. et caseos
optimos facere docuit. Ī vene
rūt ad gallias. ad foni claustr
cisterciēn. vbi soror locauit fra
trē. p mulsore vaccarū. et pba
tus. iuent. ē in optīs caseis fac
endis. hic mōsterij frem̄ ouersū
factū soror alloq̄t. Multū imq̄t
apd deū meritum acq̄remus. p
terrā et parētes dimisim. Sed
in hoc specialissimā remunera
cōez habebimus. si vsq; ad tps
finitu. q nos inuicē ī celo ad oso
lacōez perpetuā videamus. ad
pīs nos vt nostrū nul. āplius
alter. videat ab inuicē sequestra
m. Hoc audito fleuit frater. g
uius istud dicēs oīb; q amisit.
et licet inuitus. impat aīo. a so
rore tōliter separāt. Illa aūt ad

nouē miliaria. in villa q dicitur
alapion ibidē mansuā secessit.
domūculā puam habēs q̄si auca
rum tugurū. solo manuū labore
viuebat. domū vel elemosinam
accipere cogi non poterat. nec
rogari. Cum ceteris pauperib;
in augusto spicas colligere trai
sabat. vir q; extrema cū poeris
que vir euaserant diuiciarum
man. tarissima colligebat. vir
aliquid substratū membris hab
bat. et caput iacens equatū hu
meris. cibū q potum in manibēs
callosis gemib. capiebat. Nec
idem in prolixissimis precibus
faciebat. In oracionibus multo
ciens ita sensibus abstracta erat.
vt nec coruscaciones aduerte
ret. nec tonitrua audiret. Nec
enim de fratre eiusdem alexan
dro quod gracius est prētermit
tam. Cum monachus quidam
fistulatum ex vlcere pectus hab
ret. oraretq; ad tumulū fratris
eius iā defuncti. apparuit frater
alexādr sole lucidior coronam
gestās in manib; q corona capi
te īsignit. Cū ergo monach.
q̄rer. Quid corona duplicata
sig̃ret. Corona inq̄t quā gesto
maīb. corona erit tpal quā
p xpo deserui. Corona vero quā
gesto ī capite corona ē. quā dōm
cū sās accepi. Et vt tu bi fidēci.

in ista visione credat. scēm fidē tuā sanꝰ eris. et ab ōmi incōmodo quo torqueris. Et notādꝫ q̄ ī cognitꝰ manſit vſq; in diē mortis ſue. et tūc cōſtructꝰ olꝫ diēcia poris ſui. ſe frēm beate mechtildis de alapion. et filiū regis ſcotie reuelauit. Secēdāt aūt eū ī nobilitate ſuſpectū factū q̄dā. q̄ multū postea doluit cueniſſe. Vir nobiliſſimus dnūs hugo de kirmēni apꝫ ī manis magnitudinis venatu laſſaueāt. et vt natura bestie ē ſtare coegeāt ad reſiſtendū. Equo aūt nobiſ ille deſcēdens aptato pugione cum bestiā vellet īpetē. q tū eius tutulēciam formidaret. fuit alexādet qui vaccas in viano paſcebat arrepto pugione de maīb⁹ formidātis bestiā audacter īpecijt. et occidit. Quo viſo. nobiſ ille in oſcula fratris alexandri ilico tuēs. vere inq̄t. nūq̄ vaccarum cuſtos. nūq̄ etiā rusticus vñ q̄q; veneris īcreuiſti. Soror vero eius beata mechtildis. vñ q que eſſet per q̄ſdā milites q̄ eā in ſcotzia videūt nouē ānis īnotuerat ante mortem. et tunc ſtatū a terra fugiſſe. niſi violenter retenta ab hoīb; extraſſet. Qui ā aliū multis ī vita claruit. q post mortē. At q̄niā vt dignū ē p ſcripturas q exēpla q̄ pomim⁹ laborātes maīb⁹ vehementer extulim⁹. obia prēdicatorū q minorū ſanctis ordīnib; poteſt. cur nō ipi fm idē q paul⁹ īprēdicatione pm⁹ manuū laborē nō habent. Et breuiter q̄dē p ipis reſpōdeo. in eis vt min⁹ perfectis defect⁹ eſt. quo tūm apoſtolū tauiſſe minime dubitam⁹. Q; hec ratio nō ſufficeret illis. q oblatrandi bonis q perfectis viris occaſiones forſitā q̄rere nō deſiſtēt. Cuſt⁹ veritas marthe ocq̄rēti de ocio ſororis magdalene reſpondit. Maria optimā partē elegit. q̄ nō auferet ab ea. Atq; ſi optima pars fuit vbū vite q̄rere et āhelāti corde ſitire. ergo minus bona pars et ī digniōr marthe que ex ſollicitudīe laboris erga plurima turbabatur. Ecce q alia p̄bacio. Primo aūt a calūniatorib; q̄ro. quis labor ḡuior et digniōr dici poteſt. corpalē ā ſpūalis. Nō ē qui ābigat quin ſpiritualis. Qtenī fructuoſior. et ideo digniōr. cuſt⁹ ſuis de ſpirituali nō de corpali labore dixit. Operāmini cibū nō qui perit. ſ q̄ pmanſ in vitā eternā. Labor eorū q̄bus laq̄os oclusionis innectitur labor ē ſtudij. labor oſilij. labor p̄meditacionis. labor ſollicitudīnis. ne īdiſcuſſū q̄dē incōdiatū p̄ferā. labor tumoris.

labor prediccōis, Talibz haud dubiū est. qui spirit⁹ bonorū fratrū iugiter attenuē, Obmittā reliq̄. que fm exptos ḡuiora videnē, Quid dicā de labore ohliij. et confessionibus audiendis. in quo spurcicias peccatorz portaē coganē. vt aures ad cor tñiritū faciāt. a spiritū corpusqz tōliter defatigēt. Et ī medijs īcēdijs positi p̄ angustia q̄d faciant q̄ se vertāt ignorāt, Quis enī fm voceiū tā composite felicitatis ē. vt nō cū stat⁹ sui q̄litate mutē, Credo multos esse. et fuisse ī ordine. qui potius p tpe sustinuissent flāmas īcēdij corpoāles q̄ hui⁹ spiritualē incēdij āgustias ptulissent, Potens ē tñ deus ī seruis suis flāmas ignīū mitigare. vt eos nō tāgat incēdiū. sicut nec pueros tres ī fornace. a facere mediū ei⁹ q̄si ventū roris flātem, Nec ē aūt cōsolatio bonorz fr̄m. vt si ad modicū in cōfessionibus audiēdis eos oporteat obstare. mulier enī cū parit tristiciā habet gaudet tñ in spe. q̄a p penitenciā natus ē hō in mūdū, Videtes enī q̄ filij p digi a regione longinq̄ ad piū patrē redeūt. videtes michilominus eos in osculo recipi. p̄mam stolā inocēcie. pferri. eos ānulo fidei q̄ p dilectionē operatē glorioſius adornari. calciari exemplis patrum. et in omnibus totam āgelorz et sanctorz familiā tanto tripudiosius q̄nto eorum multitudine numerosius gratulari. Neqz enī credo in corde boni fratris maius sub celo posse gaudium generari. q̄ q̄ videat per preueientez gratiā. a suā exhortacōez conuiti ad penitenciā peccatores. et sua lugere crimina cōfitendo. a satisfacere corde p̄mptorz. Et de hijs vidi plures q̄ p nimio gaudio lacrimas dulcissimas edideruntz, Si q̄s aūt dixerit officia ordīs q̄ p̄misi cū multo multo ciēs ḡuamine spiritus. et corporis attenuacōe non fieri. amētem dico. vel ordini detrahētem, Vinc veiam ad labores q̄ sūt ī ordīe corpoāles. si p laboribz nō recuperēt q̄ dicta sūt detractores, Numq̄d p̄mo vides in prediccatorz ordīe frēs. q̄ et si studijs continuis et vigilijs macerati. nō habentes es in zona. p lutosa. a lubrica pedibz ḡdiētes. terras p̄dicacionibz circuire. impetrata frequēter hospicia cibos duros et crudos. a supōnia ignitudinē hoīm sustinere, Parere enī alia q̄ ea quib⁹ vtunē et hospites. incognitus maxīe ḡuē ē. q̄d mīme ē de alijs religiosis q̄ etiā carnibz non vtunē. quia

hospitibz suis possūt data ēsū
dere et de suo emere qd̄ non ha
bent. Dinc q̄ddam memorabile
qd̄ ocurrit non tacebo. ¶ Vallis
ducis in brabācia mōsterū ē. qp̄
nobil dux brabancie henricus
margarete filie sue sub rigore
cisterciens ordīs ppāuit, huius
pmā abbatissā vidimꝰ nobilis
simam aleydē q̄ naturāli īgenio
virtute et gracia clara fuit, ad vi
sitādum aūt mōsterium abbas
vuilhelmꝰ postea clarevallens
fm ordinem venit. Tento capi
tulo a q̄busdaz acusata ē abba
tissa. qp̄ fratribz predicatoribz a
minoribz vinū dare. a pisces. tu
nicas ad pausandū lotas. a mū
das ordere. et lotura eorz pedi
bus ppare. a hec ōnia nō facere
et mōchis sui ordinis ouz veni
ēt, Illa ergo q̄sita a optenta li
cēcia respōdendo dixit. Vt accu
sant ita est. Vz q̄ hec racionis
habeāt audietis, fratribz q̄dez
predicatoribz et minoribz vinū
a pisces qñq; cū possū cōfero.
q̄a vñ emāt habere nō possūt,
Vestras mōchis idipsū nō facio.
quia egrediēribz ut ofido a suo
daf pecunia vñ possūt emere a
habere, fratribz egrediēribz pe
des. a lubricatis īceno concedo
vestes mundas a tunicas. vt no
cte possūt q̄escere. mōchi autez

nostra eq̄tes vadunt et in man
ticis suis tunicas et vestes por
tant. quas cū voluerīt poterīt
omutare, Lotura pedibz fratribz
facio p̄ caūa. q̄a sudoribz sordēt
et luto. Mōchis aūt idem nō fa
cio. quia equis alacribz insiden
tes, ab immundicijs talibz pote
runt ofuari, Hec vt audivit ve
nerabilis abbas cū mōchis suis.
in usum serenissimū resoluūtur.
in muliere mentem nobilē. et sa
pēciam omēdantes. Igit q̄les
defectꝰ fratribz ī sūmis necessi
tatibz cōtigerīt. frequēter audi
uit. Qz autem et michi operare
volenti cū fratribz ocurrerit ī ter
ra natitatis mee simplicit enar
rabo. Veni pedes in villam igno
tam michi ī lōgo itinere fatiga
tus. itm ut pre debilitate nimia
corde me deficere mox putarez,
Ingressi fratres domū pbite
ri nec saltē frustū panis niger
rimi q̄ familia vescebaf poterīt
optinere, Inde digressi late p
villam nichil prorsus nisi in fi
ne ville a quadā paupcula frag
mē panis furfurei habuerūt do
num satis magnū. ymmo michi
maximū dōtuū. Resedimꝰ er
go sub diuo. panem omedimꝰ.
Et licet palea aristeque erīt
in pane palatum omedencū sti
mularet. nūqp̄ tū in vita mea sū

tam suaui delicatū edulio dele
ctatus. Cōfide áui ergo. nec sine
gui dolore cordis. qd illi bti viri
ī multas locis. q ī multis artiu
lis grauioribz sustinebant. q hoc
vna die nō poteram sustinere,
Taceam ergo de talibz. q ill' fre
quēter ocurrūt. vnū cōfidere.
ab omibz qd subiūgo, ī clericis
nostis triplex viuēdi mod9 di
stinguit, Clerici seculares labo
rat ī studio. Canonici seculares
vel regulares horis canēdis iui
gilāt. Mōchi vero et alij religi
osi institucōibz regularibus dili
gēter īsudāt. et in hijs oībz suo
modo viuendi singuli sūt ocupati,
Frēs aūt pdicatores vl' mīores
put ordo eoz īstituit. simul q se
mel hos tres viuendi modos si
mul seruare videtur, Studēt cū
clericis. Cū canonicis horis ca
nendis inuigilant. Cum mona
chis vero et alijs religiosis in
conuentib9 suis acusacōes. va
pulacones. ieiuniū q p magna
parte silēcium. q cotidianas fere
ac gnales post cōpletoriū disci
plinas. preter illa q ītrāsec9 sūt
vt ad nudū q in predicatoribz
dur9 funiculus sup lūbos. vestis
in itinere pedestra lanea. multis
sudoribz inscissiua, Pñ vl' pos
sessionibus viuere elegerunt,
O quat' et qntus labor frībz mi
noribz instat vt suum cotidie q
rit panē. frībz predicatoribz ge
neraliter ōmibz post augustū vt
p residuū tps necessariū panē
habeāt. q minus studiū eoz ipe
diat' aut cesset, O ostātissimi
viri. non vos pudeat panē petere.
cū crist9 dñs a muliere samarita
na aquā petiuit ad bibendum.
non vereamini dicere vel esse men
dica. q mā beatos pauperes cu
stus veritas hos astruxit, Te
stant' hec scripture noui ac vete
ris testamenti. Pāc q oēs fre
phi ī scripturis suis omēdabilē
relīq̄rūt. q p̄ ipsue seneca. q pau
li doctoris gēciū multis epistol'
omēdatur, Ait ergo idē illustris
vir. Nichil magnū ī reb9 hūa
nis. n aim9 magna despicēs, In
opie pua desūt. auaricie omia,
Quietissime viuerent hoīes. si
duo pnoia de mūdo tollerēt. sc
meū q tuū, Plane ergo ē felicis
simus. cui felicitate vti nō ē op9,
Potētissim9. q habz ī potesta
te seipm, Auaricia pauptatē in
tulit. q multa caupiscēdo pdidit
oia. sine hoste patit' hostilia. et
cladis causas. Si alia dicunt.
nimia felicitas sibi iuēit, q cōd
lōga etas multis laboribz multa
demū diligēcia struxit. id vn9 di
es spgit q dissipat, Esset aliqd
imbecillitatis nostre solacium

Nota

rerq; nostrarū si tam cito reparā
rē cūcta sicut fugiūt. sed nūc ī
crementa exeūt lentē. et festina
tur in dānum, Pecunia ex quo
in honore esse cepit. virtus retrō
honori cedit. An diues quis sit
oēs querimur. nemo an bonus. Ubi
q; tātū quilibet qntū habuerit
fuit, Nulla auaricia sine pena
ē. qui sit satis ipa penarū, Ma
iore tormēto pecunia possidet
q̄ quāt, Necesse est ergo paruo
assuescere. Non puto pauperē es
se. cui quātulūcūq; sup est. satis
est, Honesta iqt res ē. leta pau
pertas, Oīa habz. qui nichil cō
cupiscat. q quidē cerci? q̄ q̄ mul
ta possidet, Cui cum pauptate
bene conuenit. diues est. Ille bās
sim? q seuer? sui possessor est. q
crastinū sine sollicitudine exspe
ctat, Si res exigue sūt. non tū
sunt anguste, Nec tua defleas.
nec aliena miretis, Quitqt enī
vult. nemo habere potest. Illud
tūm potest. nolle. qd non habet.
Nichil habes pare. n te, Nichil
gue. qd leuiter erapias, Paup
tas nulli malū est. n repugnan
ti, Tunc bonū te esse iudica. cū
tibi solū virtutis gaudium ōne
nascet, Tūc te habebis tuū. cū
itelliges infelicissimos esse feli
ces, Irritare aūt est calamitatē.
cum te felicē wcaueris, Aut ista

bona nō sūt. que wcant. a homo
felicior deo est. qmq̄dem que pa
tata nob sūt. nō habz ī vsu de?.
ergo a incredibile bonū deo de
esse. a hoc ipsuz argumentū est
bonū nō esse q̄ deo desunt, Si
vis scire q nichil ī paupertate
mali est. opam inter se paupm
q diuitū vult?, sepius enī paup
et fidelius habz, horū qui felices
vocant. hylaritas. ficta ē. a quis.
a superata tristicia. eo q̄dm quī
or. qa interdū non licet palā mi
seros esse, Omniū istorū psona
ta felicitas est. cōtemnes illos. si
vere te reperis, Nichil locuple
q? eo. cui qd donat fortuna nō
inuenit. ꝗ cui non videntur sua
āplissima. licet tota? mūdi dōm?
sit miser est, Nemo ali? est deo
dignius. n qui opes cōtempserit.
quarū possessionē seculariū? nō
iterdico. ꝗ efficere wlo. vt illas
intrepide nō possideant, Reduc
te ad parua. ex q̄b? cadere non
possis, Nudū latro dimittit.
Ceterū in obsessa via paupi pax
est, Is maxime diues ē. q minī
me diuicijs indiget, Breuissima
ad diuicias via est per cōtemp
tum diuiciarū, Nam aliq̄s ōtēp
nē pt oīa. habere oīa nemo po
test, Multis ad pīhandū obfue
re diuicie. pauptas expedita ē.
q ideo predicatorū q minorū ordo

nō desipuit pauptatem eligen do, Ista nō obiectant. q̃ destruūt hæreta sua vt fatuāt amplioza. Acumulāt copias. vt dicant si bi, Ecce repoīta habes multa bo na in annos plurimos. comede. reqesce. bibe. Caueant ne dicat̃ eis. fiat et illi. Stulte hac no cte repetetur aīa tua a te. Hec autē que præparasti cui erūt, Et respondeat̃ cū dauid, Par tes vulpium erūt, sed quoq; vul pium, Pars vermium corp̄. pars demonū aīa. pars filiorū vxoris vl̄ pricipis diuicie quas reliquit. Et hij tres sibi tam cō mode diuiserunt. vt neuter eoq; partē suam pro ceteris residu is partib̄ commutaret, Vbi chi testis sit crastus. q̃ in omnibus hijs. gloriam dictorum duoq; o dinum nō quesiui. ē q̃ querat et iudicet, Sed respondere detra ctorib̄ sui cōpulsus. q̃ religiones has nouas supsticiales iudicāt q̃ inanes. fratrum disursus no uos. q̃ vt vtar eorum verbo. giro uagos. idest vmlopers. frēs vo cāt, Qya frēs nōs pudeat aut paulo doctore gentium dici vel esse girouagos. qui ab hispania vsq; ad hilliricū repleuit euāge liū crasti, Sedet illi ī claustris domi. q̃ vtinā cū maria. nos cum paulo circuitis obedientiam ad implētes. Et spero q̃ si in mun do pressurā habetis. in crasto ta mē pacē habebitis. tātā fœsan vl̄ maiorem q̃ illi q̃ in loco quie tis murmurant. et sibimet inui cem discordiam suscitant vl̄ pre latis, Qz si a discordiavt forte dicēt fuerit aliem. sedeant vesti ti triplicib̄. gaudeant pace sua. permittant fratres. vt dicāt gy rouagos ī semicinctijs et panno his circuire per mundū. animas viuificare. crasti morte redemp tas. de fauciib̄ demonū extrahē tes. q̃s illi ī sua pace q̃ leui cura dissilānt ad inferos descēdere, Si vere religiosi et vere crasti amatores essent. qui talib̄ de trahunt iudicant q̃ despiciunt. q̃ sinceris oculis illos inspicerent. q̃ leto vultu fratrib̄ congaude ret. q̃ ad retrahēdy liberādū q̃ sol uēdū aīas insistūt. q̃s xp̄us cū to dignas pro sui sangīnis appro bauit. vt respectiue paruipende ret. quicquid pro earum redēp tione facere potuisset, Sup hoc quidā cysterciē. mōch̄ vi te tā sancte visionē mirabilē vi dit. vt ei non credere flagitio sissimū q̃ impiū putaret, Raptus enī ī spū. patronā ipi cysterciē sis ordīs vidit. ihū ē benigmissi mā genitricem, Cui bta v̄go vt sincere īquit diligas. et pro eis

mecum oes. tue caritati meos
fratres et filios recōmendo. Cū
ille letus ānuerit. fratres ordīs
sui hos ofidens. Et beata virgo
habeo imq; q alios fratres. quos
meo patrocinio fouēdos. et cus
todiēdos āplector. q hec dicēs.
reuelato pallio fratres ordīnis
predicatorū sub eo ocultatos ostē
dit. q adiecit. Qui sūt imāt q spi
ritualiter īsistūt. ne dilecti filij
mei sanguis inutiliter fit effu
sus. ¶ Similiter cū qdā īsaxo
nia. vt nobis frater vualter de
treuer ordīnis predicatorū retu
lit. sanctissime opinionis reclu
sa predicatorū nomine excitata
videre fratres īinicio ordīnis re
hemenq; affectasset. q tandem
duos iuuenes fratres data occa
sione vidisse. Attonita mētis acie
dixit ad dominū. Quid est dñe.
q predicacio verbi tui per tām
fantiles et īperitos hoīes vsur
pat. Cui mox ad hec verba. bea
ta cristi mater apparens. reuela
to pallio vt pus dictū est ei fra
tres ordīnis ostēdit dicēs. Ne
despicias qsq; tales. Ego sum
que tego eos. et protego. et eorū
vias dirigo īviam pacis. Ecce
vide lector q veratissime hec
dixit veritatis mater. Vidimus
maxime īinicio ordīnis predica
torū. vidimq; et nunc. iuuenes in
exptos delicatos. recēter a seca
lo vmētes. cauire terras. socijs
obmutos. inter puersos nō euer
sos. inter nocētes innocentes.
simplices sicut columbas. inter
astutissime malignantes. pru
dēt tū sicut serpētes īsui custodi
am ābulātes. Quis nō miret. ut
oli. et magis nūc istos pueros ī
medio fornacis estuantes igni
bus nō exuri. qñ alioq; a turbis se
culariū restructissiorū ordīnū
religiosi sine maximis periculis. ut
frequētissime heu vidimq. q au
diuimq; vix euadūt. Agunt illi
laboribus et diuersis negocijs di
strahūt. et tū infracti psistunt.
Isti vero vacant saluti mentis
q corpis. q vacillātur. Et hec cui
īputāda sūt. Nōne virtuti. Qui
me. ⁊ mīri cristi. Si qui vero ca
dūt. qa spiritq; et caro sūt. non
solūme celi que mana ē. ⁊ baculo
arūdineo ofracto egipti desi
deres īmitunt. Et vt hoc sub exē
plo pateat. miraculū euidētissi
mū ponamq;. ¶ Vidimq; fratrē
in ordine predicatorū de domo
brugensi in flandria rauenuq;
rayneriū nomine. iuuenem saga
cem ingenio. q secularibus lūs ī
stitutū. Hic statū vt ordīnē īgres
sus est. acriter studio theologie
cepit insistere. Sed cū nōdū illu
minata mens nec oracionibus

prepatata stuperz ad lumen et
minus capax aimꝰ vento incon
stantie fluctuaret cepit cogita
re velle disscutere que sectatuz iu
deorum gentilium cristianorū
potioriveritatis culmine fulcire
tur. videbat q̃dem q̃ inter gen
tiles et phos q̃ naturali racōne
regebant. Videbat et iudeos le
gez a deo ātiq̃tꝰ accepisse. vide
bat q cristianos euāgelicis ob
fuacōibz gloriam. Sz q̃d ī hijs
certꝰ tenendū esset segmiꝰ flu
ctuabat. Conuenit ergo iudeos
discussionem legis ꝓposuit. sed
cum fratres ordinis vidissēt ex
frequenti collatione hominem
fluctuare arcendum eum a tali
bꝰ censuerunt. At q̃mā artatꝰ
ignis acuor ꝛsurgit in flāmas
iuuenis intātum dyabolo stimu
lāte ꝗuatꝰ ē vt media nocte fu
gam oiodā attemptarz. Sratī
ergo vbi ad exitum porte veit.
obuia illi fit maris stella maria
ad portū salutis deuiū reductu
ra. Cui dixit. Fluctuasti a via de
uius q veritatem in fide filij mei
te dubitas inuenisse. Noueris
certissime q̃ diuersis erroribus
scatet per orbem gentilitas Iu
dei nichil solidi tenēt. diuersas
vmbras sequuntur neq̃tie tene
bras offuscati. Euangelium vero
noue ḡtie p hoc veritatez habe
re ꝓbat q̃ caritate humilitate
castitate refulget. q̃ tua in ordi
ne quem intrasti purgato men
tis oculo preroganiue vidabis.
Ego aūt sum mater xpi patro
na ordīs tui que non passa sum
solita pietate tuam castā indole
de capi vel perire. Hec dicēs glo
riosa virgo disparuit q iuuenē
confortatum ac firmatum in fi
de in magna cordis iocunditate
reliquit. Dic idem in ordine tm
profecit vt lector ī ordine fierz
q consūmatus in breui ad potio
ra transiret. Vere ergo digne q
iuste a fratrꝰ predicatoribus
parisius est sanctitū. vt post cō
pletorium ōni die cū processione
q solēnitate cereoz. Salue regi
na misericordie flexis in iniao
genibꝰ ī laudē q gloriā gloriosis
sime v̄gīs decātēt. Caueant er
go maledicti q ipij detractores
ne cōtra prōcimū matris ꝗ eiꝰ
filios īsectēt q iā prōcinantis q
defendētis incurrant. ¶ Quidā
nūo tpe papa ainus nomē ꝓ
reuerētiā sedis apostolice silen
cio ptrāsimꝰ. cū fiat ab illī īdu
bitāter accepimꝰ qui vome ī ai
ua tūc fierūt lēras dedissz otra
p̄uilegia a seipo q suoz predeces
soz q̃tuor apostolicorū obtenta
duorū ordinum quorum vnum
per zachariā ꝓphetā oditor ab

eterno vocauit decorem predicatorū scilz. Alterū vero fumaculum quo lucidissime intelligas q minores eadem die palisi perculsus obmutuit. nec vmq̃ postea ualuit ā surrexit. Iās vero datas bt̃ūs Alexāder papa cōsilio fratr̃ cardinalīū solēniter reuocauit. Et vide q̃ felix fuit illa ecclesie reuocacio lārum. Pro constanti enī recepim⁹ a fidedignis. q̃ si p̃cessū suum machinacio p dcās lās habuisset potentissimi reges orbt audiere postea papale mandatū cum iuramēto dixerūt sibi q prelatorū et clericorū secularīū possessiones et reddituū vsurpasse. si dictos duos ordīes apostolic⁹ destruxisset. Dixerūt enim predicatores q minores per exemplum q doctrinam in salutem maximaū a deo datos esse hoībus. q hoc manifestum est toti mūdo. Quales aūt illi essent per q̃s illorū destructio p̃bat̃ nec deum nec sōs latet. nec ipsos inhabitantes orbem q̃bus eorum vita nota est q p̃bata. Huius crudelissimi edicti q̃tuor precipue magistri fuerūt parisi⁹ infatigabiles īuentores q̃ simplicitatem scolarium parisi⁹ otra dictos frēs feraliter ocatarūt. intm̃ vt ñ se piissim⁹ ac deuotissim⁹ Ludowic⁹ rex frāc̃orū necnō q frater ei⁹ pius comes pictauie alfonsus aū q̃ ipse rex a tāsmarinis partibus rediret in galliam murū in quē se p frātibus posuisset abdicatos frēs reb⁹ q corpib⁹ exterminassent. Hinc cum nichil aliud possent lās informatorias vel ifamatorias plenas mēdacijs contra fratres p diuersa loca q regna miserūt. Post has q libr̃ nephandissimū cōpilauerūt q̃ sic incipit. Ecce videntes clamabūt foris. tutulū habens de periculis nouissimorū tpm. in q̃ libro spū neq̃tie q vsano dictos ordines elidere q destruere nitebantur. Qui liber qualiter citatus q vocatus ad curiam q presencia sūmi pontificis dictis magistris dānat⁹ fit q cōbust⁹ non solum in ipsa curia. ꝫ et parisi⁹ coram vniūsitatis multitudīe copiosa scire poterat q̃ collacōes q disputacōes legerūt p̃papue cōtra magistros q̃tuor in capite adūsatos. disputacōnes q̃ domini hugonis presbiteri cardinalis frātis ordinis p̃dicatorū. d mini richardi q dñi Gagetani q aliorum cardinalīū plurimorū necnō allegacōnes vneabilis patris fratris Puberti magistri ordīs predicatorū. ꝫ q ministri ordīs frēm minorū q maxīe magni Alberti

fratris ordīnis predicatorū ad hoc specialiter a dño papa vocati et aliorum prelatorum atq; magnorū virorū disputacōnes prolixas et magnas habitas anagine cōsā multis et in ipsis inuenire potuit verū gestarum enucleatissimā veritatē. Qua ꝓpter iā dicti magistri fratrū aduersariī digitabiz q bīficijs oībz sunt priuati donec iuraue rūt mādatū dñi pape q reuocaē paciūs q ī alijs cuitatibz q locis vereūide p̄dicacōis eoꝝ quic q̄d ꝯtra dcōꝝ fēm ordīes īplicite q explicite euomuissent. Et nōdy q̄ aīq̄ prefat⁹ magister albt⁹ fē ordīs predicatorꝝ aiā rōnā intrauerat dict⁹ magister wilhelm⁹ cū suis cōplicibz miro modo clerū rōnū necnon et populū in ptem sue pūsitatis pūtrāt q seduxerāt multis vbis. Ꝗz post prefatas disputacōes cum ad petīcōez dñi pape q oīm cardīalīū ipse magister albt⁹ euāgeliū iohānis tōliter. q epistolas canonicas miro et inaudito modo sup oēm hoīez exponēdo legisset cū tāto fauore negociū oīm fēm predicatorꝝ. q negociū mīoꝝ terminatū ē et cōclusū vt oēs īimici eorū obstupescerēt q horrerēt q veritatis fautores sūma pace ꝯqescerēt q gauderēt.

Quid aūt sup hoc cuidā scō viro duobz āmis aīq̄ disceptacō fierz ostēsū ē indubitabiliter referamus. ¶ Venerat q̄dam prepositus ordīnis regularis de bauaria vir sāīs et bon⁹ ad curiā rōnā pro negocijs q̄ habebat. Vna ergo dierū ī ecclesia sī petri rome orās ad excessum mētis raptus est et vidit ipsam ecclesiam plenā serpentibz quoꝝ horribili sybulo nō tantum ipsa veruecia tota roma replebatur. Nec mora. eodem sancto viro sibulo serpentum conterrito. vidit virum in habitu ordīnis predicatorum ecclesiam introeuntem. Quem cum stuperet incognitum dictum est ei ex sponso diuino quoniam albert⁹ nomine vocaretur. Nunc ergo dicti serpentes sibulis importunis aggressi inuoluebant se pedibus eius q pectori brachijs q̄z actocius corporis membris. de quorum medio se viriliter q violenter exuitiēs ascendit exedram in qua sacrum euangeliūm diebus solemnibz legi ꝯsueuerat q legit in ea euāgeliū fm iohānē vsqz ad locū vbi dicitur. q verbū caro factū ē et habitauit ī nob. statimqz serpentum sibulus conquieuit. Serpentes fatigati sūt et pax reddita est vniuersis.

Hec igit̃ q̃ significaret mim̃z vir sanctus ignotas ī terrā suam reuersus est et sorori sue quidam sanctissime reclusē q̃d sibi come reuelatuz fuerat indicauit. Cui illa wheměter exultās. Ecce in q̃t audiui q̃ ille albert⁹ q̃ tibi in visione forte monstrat⁹ ē nuper comitū de otheahim ꝓpter tā istam loquitur⁹ aduenit, q̃ ꝓfit⁹ nō modice gauisus ī verbo vadā inq̃t et videbo q̃s sit. Spero enī q̃ adhuc facie eius ex dicta tibi visiōe cognoscā. Et hec dicēs ꝓperauit videre virū et exceptissimis signis stature facie colorīs q̃ parue macule q̃ habebat sub palpebra hominez recognouit. Mirare lector obstupesse mīdaulū. Quid eo euidēcius qd vidisti? nec in verbo distat visio diu ante p̃cognita a re facta postmodū subsecuta. Indicauit ergo vir beatus dicto magistro alb̃to modo quē vidēat visionis. ⁊ neuter q̃d hoc significare posset agnouit. Accidit aūt postea vt facta dissēsione īter vniūsitatē clerī parisius q̃ frēs ordinis predicatorū atq; minorum. Citatusq; ptibz coā domino papa ipse apostolic⁹ magistrū mādaret albertum aūq̃ iter vellet arripe experiri forsitā q̃ certo volens prefate visionis effectū.

Nec enī fefellit vt dictū est vel dignū enigmatice reuelacionis veritas ꝓbatis ymmo fm esse rei ordinem omia contigerunt. Gracia autem dī ex q̃tuor dās magistris vn⁹ magister scz ꝓpian⁹ beluacēs īfirmat⁹ q̃ amarissimo corde contrit⁹ recognouit nil se q̃ oplices suos contra dictos ordines habuisse ñ q̃ illis equam scīēcia nō valerēt. q̃ ob hoc eos quipēderent auditores, et addidit. Cum ait nichil habeo qd vobis pro iniuria grauī illata refūdam. in signū tamē q̃ ex corde penitro corp⁹ meū apd vos fratres p̃dicatores tradī dū sepulture relinq̃. Similiter et magister laurencius ālic⁹ post grauissimā pscuciōnē fratz. datis libroz̄ suorum copijs fratribz predicatoribz. parisi⁹ moritur⁹ apud eos mire penitens delat⁹ est et sepultus. Hoc idē de alijs pluribus qui ordinē pscuti sūt cōtigit nutu dī. Et vide lector q̃ amara q̃ execrāda contra fratres predicatores primo et postea contra fratres minores fm multū p vniuersalē ecclesiā discordia suscitata est. quia cordibus non tātum clerī corū secularium et laycorū. verūetiā ōmib⁹ q̃rū cumq; religiosorū tā diuscāda lū est īpressū vt nullis mēcōmibz

nulli autoritatibz sanctoz flecti
posset donec per dominū papā
et totā curiam romanam iudica
ria sentēcia flecterentur. et in
hac tamen partinacia et genera
li stultitia q̄s non videat maxi
mū cristi ecclesie periculum im
minere. vnde homo summe opi
nionis in brabācia per excessū
mentis quasi vniuersalem eccles
iam sub celo collectam vidit. et
cum ordinibz vniuersi predicato
rum ordinem in singuli psonis
vibrantissimis radijs choruscare.
Nec mora vidit toti mūdo cali
ginē tetram superfundi ita
vt vix toto orbe aliq̄d luminis
videret. Nec vt vidit grauissi
me ingemuit. q̄ paulatim tene
bris dissipatis lux pristina red
dita est vniuersi. Vidit q̄z et in
illa collecta gralissima psonaz
ecclesiasticarū maxime autori
tatis virū velut speciali gloria
euidēcius preminere. Cūq̄z stu
pens q̄reret q̄s hic esset respon
sū ē ei. Paulus iste apostolus
precipuus doctor ecclesie ē qui
multa cōpassione cōqrit a tem
poribꝰ suis numq̄ sanctā vniu
salē ecclesiā tam g̃ui piculo flu
ctuasse. Et vide lector euidēciā
veritatis. Si enim tā perfectis
tā discretis atq̄z lrātissimis vi
ris vt nec studere nec regere nec
predicare vel cōfessiones audire
possent ora obstructa fuisset.
et hoc solis secularibus clericis
facere licuisset quorū permaxi
ma pars precipue in sacerdo
tibus parrochialibz vita et scien
cia minus ydonea comprobat.
q̄nta iactura fieret animarū q̄s
autor et princeps salutis nr̄e
ihesus suo sanguine preciosi re
demit. Q q̄ pauca sunt ex hijs
qui non ꝓprie sola q̄runt q̄ sua
sūt. et ī minis q̄ ihesu cristi mal
lent pocius cōmissas sibi aias
sanctas p totū ānū in mōlibus
dissimulare pcās q̄ equū suū
clauo pedis lesū vno die vl duo
bus negligere claudicātē. Sūma
aūt ī supdictis magistros. et scu
laribz clericis iuidie causa fuit.
q̄ fratres parisius plures. et ꝓpe
oēs lrātiores in scol auditores
habebāt et ī regie p̄eminebāt.
Videbāt enī q̄ magistri secula
res sicut viri diuiciarū dormie
rūt sopnū suū. ducebātq̄z in bo
nis dies suos. et cū de wspere nl
tiplicitate feraulorum obtuerē
tur et potuum et postea vigila
re non possent neq̄z studere et
per hoc nichil inuenirent ī ma
nibus quod proferrent sequen
ti mane solemnem diem consti
tuebant in condensis auditori
bus. et sic per ineptas vacacōnes

clerici. q̃a sua manitur expendere se dolebāt optato studio ꝓuabant. Maiore enim corpis sarcina vt dicit seneca aiꝰ elidit̃ur q̃ minꝰ agil est. deinde copia cibor̃ subtilitas impedit. Nirū ē enim aliq̃d fortiter dicta ab homine mollicie ꝓfesso. Frēs aūt predicatores siue minores sicut viri paupes in magna sobrietate refecti vigilare poterāt q̃ studere. q̃ per obsequēs inuenire que auditoribus essent digna. Istud in sūmo occasio fuit q̃ in magistris secularibꝰ ꝓm vulgare proverbiū calceus pedes presserat. Talibus seneca euidēter inclamat q̃ inuidor̃ excludēs vicium dicit. Feras nō culpes q̃s imitari non potes. ꝗ q̃nto maiora felicitū hoīm bona tanto maior inuidor̃ tristitia. q̃ ideo ꝓm eūdem dicit. Vana; inuidor̃ oculi essēt in oibus ciuitatib; ut oīm felicitatib; ꝓparent. Illo in tpe autem venerabili philippo pore ꝓdicatorū ab illustri romanor̃ rege willhelmo ad alfōsum comitem pictauie frēm regis frācie q̃ patrum frācie ꝓ negocio pacis impij. audiuimꝰ a dño Albto apostolice sedis legato ī gallias cōstituto. q̃ dicti magistri ex pte vniūsitatis q̃ frēs predicatores q̃ tūc soli inocentissime ꝓpabantur. datis sup hoc lr̃is ī ipsu; finaliter obtenerūt ut oēs q̃relas inter ipsos ꝓ arbitrio terminarent. Queres ergo legatus a magistris quid illud esset q̃ magis in calūniam verteretur. Rūderūt q̃ frēs ꝓdicatores duas scolas haberent. q̃ duos magistros in theologia regentes. optīe aūt pacem fieri si vna scola wellēt esse ōtēta q̃ vniūsitatis mādata ꝓuarent. Legatꝰ aūt q̃ fuit a frūbꝰ si hoc vellēt. Rūderūt frēs vna libenter scola se esse ōtētos q̃ vniūsitatis mādata velle ꝓuare. dū tū illa eis ꝓuise darentur expressa. et in hoc sapientissime ꝓuiderūt. sicut enī postea per eos q̃ ī ōsilio fuerāt magistror̃ frūb; dictū ē. si simpliciter sine expressione ꝓmisissent frēs vniuersitatis seruare mādata ī mādatis. postmodu; ab vniuersitate dare vt frēs ōnimode a regimine theologie q̃ lcōibꝰ cessarent. Legatꝰ ergo taliū nichil talium suspicatꝰ gauisus est. speransq; finem contēcionis huius habere. mandauit magistris q̃ optulit ex pte frēm q̃ vna scola wellent esse cōtenti. q̃ vniuersitatis mādata ī scripto redacta ꝓuare. Tunc magistri malicie siue propositum nō habētes turbulentissime rūderūt

Quid nobis inq̃unt prodesset
vna scola esse cõtentos dũ rup
to parete medio ĩter duas sco
las tot fiant ante habeant vni
us capacitate ãbit⁹ auditores.
Et mox legatus ad indignacio
nem ꝯmotus grauiter. vt video
inq̃t vestra proposita aut volun
tatis nõ ẽ. vt quis frater rector
sit et vna saltem scola gaudeat
vel duabꝫ. Super hoc q̃d frẽs
facãt videãt. Nec credo q̃ ro
mana curia obtẽto per multos
annos duaꝫ scolaꝫ magisterio
priuare eos debeat iure suo. Si
cut audiuimus ita et vidimus.
Nã dñs tunc papa q̃q̃ grauis
simus frãbꝫ fuerat vt supra posu
imus tũ vt in hoc iustus iudex
iusticiã fratribꝫ denegare nõ po
tuit. et p eis iuris sentenciã tu
lit. nec hoc semel q̃ iteꝫ ymmo
q̃ tercio mani semper appellacio
ne per nũcios vmũsitatis ꝯpul
sus. Et nõdũ q̃ calcari qui
dem et tribulari iustoꝫ vita et
veritas potest ad tps. ꝗ extẽgui
numquam. calcari q̃dem dispẽ
satiue et subpeditari potest. ꝗ
hoc vt exercitati iusti postmo
dum elucescãt. inimici vero eoꝫ
ad modicũ eleuati postmodum
non existãt. Vnde gratulabũd⁹
dauid non relinquet inq̃t deus
vgam peccatoꝫ super sortem iu
storũ. ac si dicat. Nõ relinquet
deus vgam dominãcium pecca
toꝫ neq̃ter sanctis vt semp eos
affligãt. ꝗ sorte pacis et tranqu
illacõis veniente scorũ virgã
hoc est ipsam tribulacionẽ vel
vt melius dicãt vgaꝫ ipsos tri
bulãtes ꝯtemptibiliter amoue
bit. ꝗ ipenitẽtes ĩ ignẽ preapi
tabit eternũ. Et vt euidẽter pa
teat q̃daꝫ refert de magistro q̃
dã opinione ꝯmaximo q̃ prius
ꝓposit⁹. solemnis ecclie de mũ fra
trũ predicatoꝫ ostructã ĩ oppido
violenter eiecit. ꝗ ruina turpi
ci vt audies ẽ eiect⁹. Sãs enĩ
episcop⁹ rõne curie cardinal ty
rãni sauit feraliter ꝯtra frẽs pre
dicatores piter et mites. q̃ ob
hoc vt patuit tali morte ẽ mul
tat⁹. Cadẽs enĩ de loco edificii
fractis ceruicibus exspirauit.
Et vide mirabilius et grauius
q̃ audisti. Eadem die qua ceci
dit. cũ eius mors subita ex reue
lacione cuiusdam mulieris san
ctissime per fratrem minorẽ pre
diceretur. spreuit arguentem se
et iuect⁹ ꝯtumelia dixit. Nõ ẽ
ꝓpheta neq̃ filius ꝓphe. q̃ ego
q̃dẽ paruãui vt credo vester et re
do predicatoꝫ subiciãt epis. Ad
dam ad hoc vt subiciamini vi
lissimorum pedibꝫ sacerdotum
Nec dicẽs vidit signa predicta

sibi ⁊ non aduertit. Excæcauit
enī eum supbia q̄ non vidit. et
hec signa fuerūt q̄ ita immodē
ta dominaret ei dū in ipso ma
ne diei quo accessur⁹ erat ad al
tare pacificaū nō posset. q̄ totu
tus man⁹ suas episcopalē anu
lum perderet. q̄ omnia lucē cla
rus sūt ꝛpleta. Cū enī dominꝰ
papa ecclesiā quandā fratrum
minorū ꝛsecrare debuisset et do
minꝰ episcopus cardinalis ad
portā fratr̄ minorū pulsans in
tromissus celerit nō fuisset. tā
ta ira raptus est extra se vt cele
brarūs primam missam nullo
modo etiam facta ꝛfessione pa
cificaū posset. ⁊ tamē ad terrēsi
ta sacramenta processit. Post
hec vero cū manus suas ꝛgres
sus ad hospicium abluere volu
isset. et astanti episcopalē anu
lum ad tenendū porrexisset. lo
tus illū mor qui haberet anulū
nō iuenit. Statīq̄ miāt⁹ dixit.
Ego pdidi presulatū subtrahent
b⁹ ōmib̄ atq̄ stupentib̄. ascen
dit edicus et sol⁹ cōtra cōsuetu
dinē suā. senex et debilitate ꝛfe
ct⁹ pcessit ad camerā. ⁊ dissilie
te assere decessū excidit et exspi
rauit. Et vide stupēdū valde et
occultū dei iudicū. Cognoui ip
se hominē vt ōmēsalis dilectus
et familiaris eidē. secum vna do
mo paruus hospitat⁹. de q̄ fate
or raro secularē clericū tā sobriū
tā honestū tā affabilem tā lar
gum in pauperes me vidisse. ⁊
eū vtq̄ vidi nouē episcopatū
cōtemptorē. tandēq̄ p tres mē
ses in excōicacōne coactū archi
episcopat⁹ aliūdā suscipe digni
tatem. Si vero translat⁹ romā
ne curie fit episcop⁹ cardinalis.
et in tali eminencia taliter de
fipuit vt audistis. Ꝛ spero q̄
non in finem de⁹ obliuiscat eius
et in ira ꝛtineat misericordiam
suā. et magna pietate sua mise
rebit forsan penitentē. Igitur
nō tacebo diuine promissionis
miābilia postq̄ cepi. Narra
bo et de infelicissimo q̄dam noto
michi sacerdote p̄mū prochiali
et postea decano cristianitatis
et demū canonico aliūdā eccle
sie cathedral. q̄ omnib̄ religio
sis et specialiter p̄dicatoribus
pariter ⁊ minorib̄ supra modū
ꝛtrarius eorū predicacōnib̄ et
maxime ne ꝛfessiones audirēt
crudelissime detrahebat. Vere
bat aūt fiat omnes fere tales
ne immūdissima et luxuriosissi
ma eiꝰ vita p tales q̄ q̄modo ino
tiam deueniret. ⁊ factus est vt
paralisi destitutum per septen
nū ꝛpareret in q̄ egritudine nec
vbo saltē de minū recognouit.

Cumq; a ꝓprio episcopo socijs et fratribz dictorum ordinum se pius visitaretur et corriperetur ꝗ nō cuārz sine ofessione q diuini nois reclamacōne q sacramētis vita ꝑuat⁹ est et extra cimiteriū tumulacōe sepult⁹ Et dignę quidem vt q̄ alijs bñficium predicacōis et ofessionis iuidēs impediuit ipse peccatoꝝ ofessione et sacmētis ꝑuaret. ¶ Narrabo q de magistro philippo cancellario parisien. de q̄ superius retuli loco suo. Vic ordīs frēs ordinis predicatoꝝ ī oī ferę publica parisius stacōe q ꝓmōe latrabat. Et q̄dē cū ipse diebz. xv. aīm mortē ordīs eos crudeliter predicasset sequēti dñica fr̄ hynricus dict⁹ de colonia dicti ordīs frequentissim⁹ et discretissim⁹ predicator cōtra vnūsitate singul q̄ ordīs frēs dict⁹ cancellarius predicauerat retractatus ad vnguē oīa luculētissime p diuine scripture paginā ī probauit Cui⁹ ī probacionis cōfusiōe cancellarius mox tact⁹ dolore cordis int̄ sec⁹ repēte cōtremuit q ī firmat⁹ ad mortem obiit tali modo vt audistis in precedētibz. Vec sūt q̄ cōtra adūsarios frēm fr̄ā vidimus exceptis alijs q̄ multa q veracissime nouimus q occultis dei iudicijs q̄ grauiora q damnabiliora istis oībz reputam⁹. Sz de hijs ad presens ista sufficiūt nos autem ad exponenda reliqua ordīs transeamus.

¶ De bonitate sociale vitę. Capitulum decimum.

Omnes vnā īcolūt māsionē neq; enī eas natuā diuidi patiē. Probabile ē omnibz tutissimū esse fidelibus omnibz vnā incolere māsionē. Psi dauid. Ecce q̄ bonū. qē. Deui enī eq̄ vno mitrsāt loco. Et iterum dauid. Qui habitare facis vnius moris in domo. Voc contra ordīs quorūdam monasteriorum q̄ mōchos suos vel clericos vt ita dicam si fierent regulares ī aurijs aut in parrochijs solos mittunt solosq; relinquunt et hoc contra ipsum dominū totius rectitudis et virtutis exemplum qui suos binos et binos misit. Ve enī soli vt dicit salomon q̄nia; si ceciderit nō habebit subleuātem. Qm̄ vera hec sentencia sit ego noui qui. xxx. āmis q eo āplius vices episcopi ī diuersis ꝓuīcijs q dyocesibz habui q̄ in hoc articulo q̄ religiosi vel soli vadunt in vijs vel soli manēt in aurijs horrenda mala horrēda scandala horrenda piacula frequenter audiui. quę numq̄ sustinuisset

adiūcto socio vel fraissent· ꝫ et
pī discretissimus Aug⁹· in regu
la sua statuit vt non minus q̃
duo vel tres vbiāiq; necesse ha
bent ire nt· In hoc enī articulo
oēs fere ordines regulares cō
tra vtuq; q regula; ꝗuiter pecca
re videntur· vl pbantur q̃ suos per
se solos q non cōbinatos in via
mittūt· Sq; sic dicunt vt audio
q nī sepi⁹ obiecerunt· q de fra
tre socio intelligendo non fit· ꝫ
aut q̃bus ꝓpositus iusserit ire de
bet q̃ mittat· eosq; interpretari
velle seculares quoslibet garsio
nes q suos· Ego pbare volo p
regulam q interptes tales con
tra aīam suam pessime menciū
tur· Et hoc euidenter ī precedē
tibq; regule videri pt vbi dicit·
Quādo sic estis ī ecclesia q vbi
āiq; fuerie sunt iuicem vītaq; pudi
citiam custodire· De⁹ enī qui
habitat ī uob etiā isto modo cu
stodiet vos ex uobis· Si ergo
uos ex uob idest frēm ex fratre
de⁹ custodit· qd est qd isti dicūt
vt ex seruis et vilibq; psonis nl
lam sui curā aut custodiā habē
tibus qñtomi⁹ vestram custodi
ant in via· Si autem duo ex fra
tribus simul sunt q se vn⁹ custo
dire non vult tsi custos est fra
ter qd neq̃q̃ potest de seruo et
garsione spare ñ forte sit tal q̃

non iuenitur in mille· O quāta
custodia debēt regi in oculis eorq
ad quos declinant cōsilia quibus
eis incūbit et suam ꝓpriā famā
q nichilomin⁹ famā sui ordinis
custodire· Legit q tenet de bea
to patre augustino q monaste
rium īstituit ꝫm regulā sub san
ctis apostolis cōstituta· q̃ qui
dem fundamētū habuisse ab ip
so salutis auctore q̃ et instituit
vt dictum est vt obinati· lxxii·
discipuli mittereē et p spiritum
sanctum in barnabā et paulū se
gregatos q missos pariter post
modū approbauit· Vnde ergo
regulam canonici regulares spe
cialiter et p̄ papue et plures alie
religiones sicut premonstratē
ses sparsim per vniūsalē eccles
iam ꝓfitentur· Sq; non nulli peni
tus dictū regule articulū obser
uare videntur· ꝫ q derideāt arguen
tes q dicūt· Que necessitas ut
pro negocio quod solus ꝓplere
possit duo cōbinati pariter emit
tant· Cur frustra bō ecclesie cō
sumentur· O q̃ miserabile derisio
q q̃ deridenda risio· Nō sic im
pij nō sic ne tegas caluicie ster
core supducto· Vulgo dicit· non
iacet ꝫ lep⁹· Ibi ergo reuera la
tet vbi alius non accedat· In
corde latet vbi nullus testis ni
si cordium perscrutator· Deu

qñtas procellis inutilīū expēsa
tum obtuitur monastica celsitu
do quarum copie ī custodia fra
trum et ordinis deo gracius lo
cātē. Gallice puerbiū dicat et
nescio si verba latina sufficiāt.
Vbi bona custodia ibi et bona
pax. Dicā quod sentio et si iui
te a reprobis audiat. Credo so
lis idest sine socio foris ābulā
tibus mille infortunia et plura
q̄ credi potest sepius occurrisse
in quibus nec opere nec saltez
animo offendisset si custos fra
ter socius affuisset. Vbi q̄ amat
periculum incidet in illud. q hoc
iuste vt dicat seneca. Cotidie ē
deterior dies posteriore. Qui nō
tamet periculum quod casui pa
tet omni bruto demencior est. ꝗ
dicas. Tutela tutissima est sibi
quisq; cōmissus est. verū dicas.
ꝗ hoc loco tpe et psona. Predi
catorū atq; minorum fratrum or
dines expensas non habēt nec
copias q tamē cōbinant semper
in via nec socius socium debz de
serere in colloq̄o maxime mulie
ris ñ alter alterū videat colloquē
tes. ¶ Narrauit michi frater or
dinis p̄dicatorū cui optime credo
q̄ ēi cognatū habez ī ordīe vi
rū quōdam diuitem et preclarū.
accidit ei vt nocte dormitū per
gens vnā de tunicis expositam
posuisset ad caput; habebat enī
fratrē dilectū sibi cum quo sole
bat secretius et iocūdius ambu
lare. Soporatus ergo audiuit
vocem sibi dicētē. Surge inq̄t
q vide q̄d facit frē tuus. Nā iam
morti primus agonizat. Euigi
lās ergo q nichil iueniens obdor
miuit. Et vox secūdo ait. Surge q
visita fratrem tuū moriētez. Ad
hāc itez vocē euigilās et nil ad
uertens iterum obdormiuit. Et
vox tertio dixit ei. Male dissi
mulasti q̄a frē tuus mortuus ē.
Mox ille euigilās tuicā quā ad
caput posuerat. sup se extensam
inuenit q̄si paratā ad induendū.
quā ille mox ocissime admissis ī
duit et surrexit. Freemq; q̄ frē tū i
uenit letali funere iā sopitū. Ec
ce q̄ manifesto exēplo p ostran
tum vera esse inuit sentēcia salo
monis. Fē q̄ adiuuat a frē q̄si
ārtas firma. Cayn p̄mo q necessi
mus hoicida interrogat a dño.
vbi est abel frē tuus cui tutor fu
isse debuisses non occisor. q ne
gauit. Nūq̄d custos frīs mei sū
ego. Et ideo maledicente dño
super terrā p figurā agitat. In
figura huius q frīs custos esse re
cusat q a frē renuit custodiri
varijs frequenter et vagus di
uersis tēptacōibus agitat q ter
ra in eius ope maledicta spinas

remoēsionis et scādali tribulos germinabit. O vere beata et in oculis sūmi iudicis ostitucio benedicta per quā fama tuetur q̃ noxa vitaē. q̃ ōmis maloꝝ suspicio et tēptacōis occasio ꝓpediē.

De cōmunitate et parcialitate victus. Capitulū. xi.

Conmunis est omnium cibus. Neq; enī separatī reseātur ne inequalitas opis q̃ cibi fiat et tpis. Et idēq; vsus ōmibꝫ iure mōsteriis in oleuit vt officinā refectoriuꝫ habeant vbi omnibꝫ in omune fine psonaꝝ accepcōne cibaria ministrentur. O q̃ decens hec et q̃ digna deo osuetudo ī mōsteriis obseruaē. Hāc q̃ ipse crist⁹ tocius virtutis exemplar in suo beatissimo ouentu. hoc est cum discipul⁹ obseruauit. ita q̃ nec manū iude hōruit ī pampside proditoris. Tu ergo prior tu prelate q̃s es vt queras angulos. in omuni istud hospiciū ē. tū qsiq; et non semp aut sepe fieri necesse ē quos pastu opetet reficiā largiori. Cōsuetudinem bonam nō dāno ꝗ abusū penitus nō cōmēdo. Beatus benedictus quid in hiis agendū sit indicat. Hēsa abbatis cū pegrinis hospiciab⁹ semper sit. Quocuens tū min⁹ sunt hospites q̃s de fratribꝫ vocare vult in eius sit potestate. seniores tū vnū aut duos semp cum fratribꝫ dimittendos ꝓter disciplinā. Vide lector quia ex tunc tantus homo per talia ouiuia occasione hospitiuꝫ insolēcias esse fiēdas prouidit. Et notandū q̃ vir ille discretissimus Augustin⁹ nichil horum scripsisse in regula oprobaē. ꝗ suos ouenire ad mēsam vbi nō solū fauces sumāt cibū ꝗ et aures esuriant verbū dei. O prime tū beat⁹ bēdict⁹ posteriori tpe vt ꝑdixim⁹ ita distinxit. Sacū autem ouentualem familiā egere necessariis q̃ ꝑlatos cū hospitibꝫ supflua dissipare ysayas oqueraē dicens. Pascent agni iuxta ordinem suū q̃ deserta heremi in vbertatem versa aduene omedent. Qui sūt agni nisi claustrales innocencie veste circumdati qui iuxta ordineꝫ osuetudinis nō institucōnis pisa vl olere male odito pascāē? Et q̃ sunt aduene nisi cardinaliuꝫ legatoꝝ archiepiscopoꝝ ep̄orum aliorūq; prelatoꝝ hospitū multitudo qui aut magnis exercitibus suis potius q̃ familiis quasi non sit singulis numerus familie iure canonico diffinit⁹ de ꝗta heremi. idest possessiones

acq̃sitas noualium et in vberta
tez versas comedūt. Et ideo vix
est monasterium tātis diuiciis
opulentum qd̃ talibus sufficere
valeat in expensis. O q̃s veniet.
O quando venturus est summ9
pontifex aui9 eq̃tate liberata mi
seria ista insania ista corrigat.
Sed dicetur forsitā michi nec
dubito quin dicat. Quis ē iste
q̃ posuit os in celū et ad archā
federis etiam inclinatam manū
indignus extendit. Vrascentur
forte michi sed non domin9 au
ius vices semper dolui q dolebo
pro auius veritate et iustitia vti
nam dignus essem membris oī
bus dissipari. Sed tamen qui
cumq; q̃ntus cumq; indignabit
ex hijs scriptis se debite repre
hensionis obnoxium iudicabit.
Vnde ad nostram materiam et
propositum redeamus. Quicūq;
extra refectorium inordinate et
sine debita causa instaurant con
uiuia grauissime peccant. q hoc
multipliciter. Fiunt enim veri
cōuentualiū distractiones q hoc
est rapina vel furtum q̃a illi que
superflue secesum tribus aut q̃
tuor exhibentur totis aliquādo
conuentus posset cum sufficien
tia q moderamine procurari. Fi
unt susurracōnes q murmura q̃
bus pax q vnitas claustraliū dis
sipatur. Ex hijs ille beatus ordo
cysterciēn. alien9 habet vbi nul
lus extra refectorium infirmari
amvl mensam abbatis comede
re consueuit. Legim9 in libro
regum p̃mo q̃ filij heli sacerdo
tis nō timentes dñm neq; qd̃
iustū est iudicantes populū do
mini a sacrificijs detrahebant.
secesumq; sibi contra cōsuetudi
nem refuari carnes crudas vt
eas lautius prepararent exacti
one q violentia faciebāt. Quod
peccatū puerorū grāde coā dño
ibidē fuisse describit. Et vide q̃
ꝗuiter hoc a deo aiadūsum sit.
Ad vindictā ālovna occidūt in
bello. et pater hely q q si verbo
rebere tū nō corripuit tūsgrel
sores audita filiorū morte retrorsū
de sella edicioi cadēs fractis
ceruicibus expirauit. Tu ergo
hely. tu abbas. tu p̃or. tu prepo
site. tu prelate ne facias ipse qd̃
vetas in alijs faciendum. et hoc
ipsum in filijs paciaris ne vindi
ctam ī eis ā ī te sencias quā au
disti. Audi quid meo tempore ī
frācia talib9 contigerit ī exēplū.
Erāt duo senes monachi ab
ipis puerlib9 ānis pares in sce
lere dissoluti valde in monasti
ca obseruantia nuriti. hij sibi
plures ex iuuenibus in inmūdi
cia assidui cotidie copulabant.

seorsū vacabant epulis tribz; et cantibus exultabant et innocē tibz; et simplicibz; detrahebant· Quīq; de eorū insolencijs cōuen tus cotidie nō mediocriter tur barētur nec esset qui corrigerēt delinquētes vidit dominꝰ· q ad iracūdiam cōcitatus est· Vix enī finit turbacōnē prorū claustrali um inultam· Accidit q; respere ut ꝓm ꝛsuetudinē suam estulen to ore ad vraginem ihyarent· Vix ori cibis appositis quartuz aut quītū morsellū manꝰ obtu lerat tū ecce vnus prediciorum senū subita ingluuie strāgulatꝰ euerſ statim oculis exspirauit· Terciū igit ōnes qui ꝛsedebāt surrexerunt· Nec diu post sup stes vetulus socij aīaduersione nō fractꝰ licz ad momētū horre rent· fiuit occaso a carnificē poe co resumpta audacia resedit ad mensaz· et cum enormi crapula fit repletus vt amēs penitꝰ poe tarēt ad lectū q q̄si brutum ani mal exspirauit· Horrore ergo omnes exemploꝝ taliū pturba ti vitā suam q mores in melius correxerūt cōmunemq; vitā q a bum structissime seruauerunt· Discant ergo apes fideliū clau strales cibis pcere nec ingurgi tari supfluis et ꝓm augustinū ad mēsam tamꝫ ad medicamē ta nō ad delectamēta sūpturi a bos accedant· Apostolus habū dare sciuit et penuriam pati et hoc quia ōmia potuit in eo qui eum in ōnibus ꝛfortabat· Mul tos morbos vt dicit seneca mul ta fratula fecerūt· Numerā cōqs q nō numerab morbos· Dū mo rigerātꝰ wnter q ꝛtumeliā paci ens estimari non potest· Vbi se aīꝰ preparauit q indixit sapien ciam vel pacīciā nō eque appa ret quantū habeat firmitatis· si q̄d dari deberet ipse nō ꝛsidē rādo suppleuit et cogitauit aliq̄ cōsuetudini sue sibi nil deesse· Multa q̄ supuacua essent non intelleximꝰ nisi qū deesse cepe rūt· Arabamur wro illis nō q̄a debebamꝰ sed quia habebamꝰ· Sapiens assuescit futuris ma lis et que alij leuia faciunt diu pacīdo hic leuia facit diu cogi tādo· Nulla res adiuuat eq̄ tur sum vite q̄ tpancie moderamē· Coepꝰ multis eget rebus vt va leat· aīmꝰ ex se crescit seipsum exercet et alit· Virtꝰ nichil va care patitur iocis totum aīm te net desiderū omniū tollit· sola ibi satis est q ōnia opa eiꝰ aut ipsa ꝛcordant et ꝛgruūt· Quē admodū desiderare delicatas res luxurie ē· ita visitatas q nō mag no ꝓbabiles fugere demencie ē·

Nota

Duae voluptates sunt gustus et tactus hominibus comunes q̃ bestijs et idcirco in peccadum numero habendi sunt qui hijs ferinis voluptatibus immituntur bestialiter. Non iocunda res est aqua q̃ polēta ac fragmen cōdē acei panis. sed summa voluptas est posse capere ex hijs etiam voluptatēz q̃ ad id se deduxisse qd̃ nulla fortune iniquitas possit. Maior sū q̃ ad maiora genit9 q̃ vt mancipiū mei corporis sim. qd̃ eqdē nō aliter aspiro q̃ vinculū aliqd̃ libertati carūdatū. ōtempt9 aūt corpis sui certa libertas ē. Didi hoiem iter modernos excellētissime gr̃e i predicacōe q̃ exhortacōe fidelium magistr iohānē ōgnomēto tanchū canōicū regulare sū iohānis in vineis suessiōis watmianēsem q̃ postea blesensem abbatē. hic q̃dē in abstinentia sedulus q̃ ōi virtute choruscans a se multo vsu q̃ violēta paratatis extorseāt ut ei equali modo rudissimi et delicatissimi cibi saperent cōsumpti. Nec hoc credim9 natu tali potentia cōtigisse sed virtute illi9 et gratia q̃ hoc olim egerat i iudeis vt ꝓm illud celestis cib9 i cōe oim sapiebat.

De silēcio q̃ ei9 vtute. Capitulū duodecimū.

Simul silēt. Adue spera scē te enī die i alueo stra pūt min9 ac min9 dōnec vna cra cūuolet vocis bucina q̃ etē impans q̃ hoc castrorū more. hoc idē faciūt i matutino. Ad hūc ego ipe ista i apibz sū exptet ista tpe estatis potius expiri. Silē ciū ab ysaya p̃cipue cōmendat vbi dicit. Cult9 iustitie silēciū. Et dñs dicit. altū iustitie q̃ te ste iacob si q̃s se putat esse religiosū nō refrenās liguā suā h9 vana ē religio. Opulētissima tur tax egipt9 tanis loq̃cibz legitur flagellata. Dñs cōpulsi sūt dare moysen vt dñs auferrz ab eis ranas. ita q̃ vere religiosi magis q̃ seculares tempta ranis. semp enī nitimur i vetitū. Jheremias q̃z i psona religiosorū dicit. Ingrediamur ciuitatem munitā religionē intellige q̃ sileam9 ibi q̃a dñs deus nr̃ facit nos silere. Causaz aūt reddēs q̃re i sequētibz dicit. Bonū ē p̃stolari cū silētio salutare dñi. Cristo aūt est se salutare dñi g̃ciā cōsolacōis q̃ pacis i ōtēplacōne diuina. Dñs postea dāus ꝓpheta sibūgit. Sedebit solitarius q̃ tacebit q̃a leuabit se sup se. q̃ hoc vbi. i cōtē placōe. De hoc ōtēplator gloriosi9 Aug9. i li. ōfes. ait. Intrui i ima mea duce te q̃ potui qm

factus es adiutor meus. Intraui et vidi qualiāq; oculo aīe mee sup eūdem oculū aīme mee sup mētes meā lumē domini īcōmutabile qd tu es. Ista ergo ḡcia ista dignitas maxime ī silencio prestolat: qa delicata res vt dicit beatus bernardus amoris affectio a tenui occasione ledit lenicia spūal. Unde salomō. Lingua q̄ īmodēta est obtinet spiritum. In libro regū quarto dicitur q̄ non in igne nō in omocōne non in turbine dnīs. ꝗ ī sybilo aure lenis ibi dominus. De silēcio et paucitate verborū dicit seneca. Qd diu tacueris id puta rectissimū. Argisilanus phs q̄ sit est. q̄modo q̄s placere posset hoīb;. Si fecerit inq̄t optima et locutus fuerit pauca. Socrates cuidam īterrogāti quō posset optime dicere si nichil īq̄t dixerit nisi qd bn̄ scieris. Salomon cū alijs loquentib; taceret. Nemo inq̄t stultus tacere potest. Theyrenus ꝰ Theocritus ī oiuuio tacenti rustico ex doctis inq̄t hoc solū habes qd taces. Socrates cleonā garrulam volentem discere opescuit dicens. Dicere a discere nō sibi opacūt quia discentem silē competit. Nichil eqū p̄dest q̄ q̄escere et minimū cū alijs loq̄ plurimū secū. Nec sit

Apposita nostra sūma. qd sēcim loq̄mur et qd loq̄mur hoc senamus. Concordet sermo cum vita. Sermo tuus non sit inanis. ꝗ aut suadeat aut moneat ad oso letur aut precipiat. Turpia fugito anteqū accidāt nec quēq̄ aliū verearis plus q̄ te. A verb qz turpibus abstineto q̄a licencia eorū īpudenciā nutrit. Sermones vrales magis q̄ facetos a affabiles ama. rōs pocius q̄ obsecūdātes. Nephēsibi rusus ē si īmodestus si puerilit effusus si muliebrit inutiliter effractus si alienis malis cuocatus. Sales tui sine dēte sint. Joci sine leuitate rusus sine cachino. vox sine clamore. īcessus sine tumultu. q̄es tibi sine desidia erit. et cū ab alijs ludit tu sancti honesti qz aliqd tractabis. Tacere qui nescit nescit et loq̄. Quēadmodum sapienta vico incessus modestice ouenit ita verbū pressū non audax. sūma aūt sūmarum hec erit. Tardiloquum te esse iubeo. Q q̄ritis opus est vt stabile q̄d acq̄ris īme bōitatis. Si scires q̄d esset vir bonus mūdum te esse crederes. fortasse etiam posse fieri despeares. Qn̄ te aūt virtutis silencū sit exēplo manifestissimo demōstrabo.

¶ Affligemū mōsterū ordinis

bti bñdicti ī brabātia religione
ꝓbatissimū ē q ī caritate ꝓficiū
um. In hoc cenobio mōchꝰ eāt
ita ī silētio dēditus q ifra. xvi.
ānos ab ore nec vna vbi fillaba
p tātū tpis audiretur. Contigit
autē sicut a mōchis ibidē audi
uimus vt in clausteo ꝗuissimū
ignis īcēdium grassaret. Tūc
idē mōchus videns humanum
auxiliū nō valere mox se cōtulit
ad dñm orās q paululum in si
lentio lingua diu mutā ī hec ver
ba laxauit. Ecce ignis hac ho
ra flāma penitus cōqescas. Qui
ta resvim vtutis sue oblitus est
ignis stetitq in vbo vita sancti
flāma peitꝰ extincta est. O q lō
ge iste erat ab hijs q̄ tū lingua
maculat totū corpꝰ q vt dicit Ja
cob rotā nre natitatis inflam
mat. In ore inq̄t salomon stul
tox ebullit stultitia et homo sa
piēs tacebit vsq ad tempꝰ. Et
vide q ꝓuide q ꝓ stricte hic dis
stixit. Sepe minꝰ circūspectos
q stultos vba discordie et vba
ad indignacōes ꝓuocātia proij
cere cernimus q̄bus si audiens
statim respondere voluerit mul
tiplicabit incommodum. si au
tem tacuerit ad tempus ī se mo
deramen repiet quod nequaq̄
ante subito potuisset. Et ysay
as. In silētio et spe erit fortitu

dovra. Si enī causa remunerācō
nis etne oppsens labia ne stul
to rūdeas iuxt stultitiaz suā for
titudiez ī aio obseqrus. ne pialo
hius ortā dēū ad īpatiaz mouea
tis. Dñi btūs aug. Tene arma
exterius ne scz līgua maliloqua
ad vitupiū ꝓximi moueat et ī
pator tuus supior cor iterꝰ gub
nabit. Et nōndū q ꝓlatox
ꝓpū ē cū aīos videritū sbditox cō
tra frez ad vba cōtūeliosa ꝓtū
pere vbo eos a precepto obediē
tie refrenare. Dñi salomō. Qui ī
poit stulto silēciū ira mitigat
suscitatas. Cōsultissimū aūt es
t vt q s videns adūsū se esse ꝓxi
mū omotū sub silētio ptēsiret
vt aualitate vboz omotū ꝓximi
aīm mitigarz. Legit ī gestis
phorū q pirrus rex cum audis
set q̄sdā de se ī cōuiuio male fu
isse locutos mādauit eos q̄rēs
si rex esset. Cui vnus illorū. mi
vimū inq̄t potātibus defecisset
ludy reputares ea q̄ dicta sūt res
pectu eoz q̄ bibitures dicēda re
stabāt. Nec mora. tā vrbana cō
fessione veritatis regē ꝓtus cō
motū oratuit ī ersū q aualitate
respōsionis regalē aīm mitiga
uit. Magnaq vtus ī bois clau
stralīū apib⁹ tenere silenciū sta
tutis horis. alijsq fidelib ꝓ tē
pe moderātis vb tēpare ꝓmōez.

De pace mutuo habẽda. Capitulum.xiij.

Pax ĩter eas precipua. Quid mirũ? Sine q̃ nec vidit q̃s nec videre potest deũ. Vt autẽ que pacis sũt cõmoda videamꝰ. Secõm beatũ hmũ augꝰ. Pacem multiplicẽ distiguamꝰ. Ait enim ĩ libro de ãtate dei. Pax corporis ẽ ordinata tẽperancia partũ. Pax aĩe irracionalis ordinata rẽqes appetitõnũ. Pax aĩe racõnalis cognicionis actionis q3 cõsensus. Pax aĩe ꝗ corporis ordinata vita. Pax hoĩm ordinata concordia. Pax hõis mortalis et dei ordinata ĩ fide sub eterna lege obediencia. Pax ciuitatis et clausta ordinata ĩpeãdi obediendiq3 cõcordia. Pax ciuitatis celestis ordinatissima et cõcordissima societas fruẽdi deo et se inuicem in deo. Pax oĩm rẽ ẽ tũquillitas ordinis. Cum deo autem pax primo habenda est. Quis vmq̃ restitut ei ꝗ pacem habuit. q̃ si diceret nullꝰ. Regũ .iiij. libro dicit. Que pax Jheu ũ adhuc formicacõnes iezabel. idest aĩe peccatricis ꝗ veneficia multa vigẽt. ꝓpter qd Job cõsulit dicens. Acquiescite illi ꝗ sic habeto pacem ꝗ per hoc habebꝭ fructꝰ optimos. Inde in cãticis anima fidelis gratulat ꝗ dicit. Ego murꝰ. idest fortis inter aduersa et prospera. et vbera mea fiant vitis fructifera. sicq3 ĩ affectionibꝰ ex quo facta sũ coram eo q̃si pacem rẽpiens. Postq̃ igit aĩa fidelis cõm deo pacem adepta est. pacem cordis habere necesse ẽ. In pace enĩ factus est locꝰ eius. Est aũt pax vt dicit augustinꝰ. Serenitas mẽtis tũquillitas animi simplicitas cordis amoris vinculũ cõsorciũ caritatis. Nec est q̃ simultates tollit. bella compescit. cõq̃escit iãs. supbos calcat. huĩles amat. discordes sedat. ĩimicos cõcordat. cunctis est placita. nõ querit alienũ. nichil rẽputat suum. docet amare. q̃ odisse nõ nouit. De hac pace cordy salomon rex pacificus merito loquitur. Qui pacis ĩeũt ꝓsilia seq̃t eos gaudiũ. Ad hãc nos iheremias hortatur dicẽs. Querite pacẽ ciuitatis. sci cordis ꝗ orate pro ea dominũ. quia in pace illius erit pax vra. In iherusalẽ semei vixit pacificꝰ q̃ extra positꝰ ẽ trucidatꝰ. Hãc ꝗ ãgeli casto nato bone wlũtatis hominibꝫ nũcia runt. De hac seneca dicit. Nõ ẽ pax vera nisi quã mẽs cõscia boni possidet. Et illa ẽ wã tranquillitas ĩ quã mẽs bõ ꝓsentit.

Si speciosa cōtempnim⁹ nulla res nos ānotabit nullus hoīm cōtemptus interrumpet cogitationes bonas solidasq; iā q̄ certas. Tunc te scito esse oppositū cum ad te null⁹ clamor pranebit cum te nulla wox aut visus exauriet. Ubicūq; sim ibi me⁹ sum. Neb⁹ enī me nō trado sed cōmodo nec cōsector pdendi tpis causas. sed q̄cūq; ostiarius loco ibi cogitacōnes tracto q̄ aliqd ī aīo salutare versō. Hāc etiam inter pressuras mūdi in xpo eo pmittente wenū habemus q̄a sicut nec mūd⁹ dare potest pacē. ita nec habitā potest auferre. Inde p⁹ primam pacē auz deo. post secū dā quā cordis dicam⁹. tertō pacem cum primo distinguamus. Pacem inq̄t dnūs habere inter vos. Nec vt dicit beat⁹ aug⁹. tāta est vt ad hereditatem dnī nō poterit peruenire q̄ hanc noluerit obseruare. Abdicat a patre exheredat a filio q̄ a spiritu scō alienus efficitur. Salomon de pace diffinies dicit. Cū placuerit dno vie hōis inimicos q̄z eis cōuertet ad pacem. Et de hoc ī deuteronomio dicit. Nō sit iterwos radix gminās fel et amaritudinis. Paulus q̄z nos inuitcās pacē. Si fieri iq̄t potest ex vob cū oīb; hoīb; pacē habentes. Nō

nota

eni ē de⁹ dissensionis ⁊ pacis. Et magne q̄dē virtutis ē cū hīs q̄ oderūt pacē esse pacificū. Cōsideratis igit̄ que sūt omoda pacis ad primū. de illa sempiterna pace q̄ erit ī patria videam⁹. q̄ hec illa de q̄ paulus dicit. Et pax dei q̄ exsupat oē; sensum. Sup q̄ dicit Aug⁹. Si pax dei oē; sensū supat ergo q̄ sensū angelorū. q̄ ē argumētū a minori. Quid ergo dicem⁹ ad hec. vtq; pax dei de⁹ est. Hāc nemo perfecte nouit q̄a deū nēo vidit vnq̄. Unde dnūs in euangelio. Nemo nouit patrē nī filius. q̄ ostendādum ē sicut ipse filius. Quod aūt seq̄tur q̄ cui voluerit filius reuelare. hoc sumat̄ p capacitate angeli vt hoīs. Ubi ī tūs Aug⁹. Etiā hoc ītelligere angelus q̄s dabit āgelo. quis āgelus hōi. ysayas clamat. Dnūe pacē; da nobis. Sup q̄ beatus Aug⁹. Pacem inq̄t dabis nob. pacē cordy pacem q̄etis. pacē sabbati. pacē sine wespere. et hec vltīa eternitatis ē. De q̄ dauid exultabūda īclamat. In pace in idipsū dormiā q̄ requiescā. Ad hanc aūt venire non poterit q̄ nec ad deū nec ad seipm nec ad primū pacem habuerit. q̄ hic quidē miserim⁹ est q̄ oī misero prorsus miserior. Magna et gloriosa res

est vt dicit Ihero. hūanꝰ aīmꝰ nullos sibi nisi omnes q̃ cū deo terminos patitur nullū seculuz magnis īgenijs clausū ē. nullū vero cogitacōni puiū tp̄s aīmi magnitudo numq̄ maior est. q̄ cum alcoā se posuit q̃ fecit sibi pacem. nichil tamēdo fecit sibi diuicias nichil conaipiscendo. Quis ergo sit sūmi boni locus q̄rs. aīmꝰ hic. qui nisi purus q̃ sanctus sit. vt dicit seneca deū nō capit. Dia ergo īpedimenta dimittē et vacā bone mēti. Nemo enī ad istā venit occupatꝰ. pice q̄umq; cor tuū laniant q̄ si aliter extrahi nequeūt ipsuz cor cū ipsis euellēdū erit. Q̄ qñ istud videb̄ tp̄us. quo scies tempus ab te non penitꝰ ptinere. Tūc animꝰ noster habebit qd̄ gratulet̄ sibi. cū emissis hijs tenebris in quibz hic volutat̄ nō tenui visu clā pspexerit. ꝗ totū diem admiserit et reddit̄ celo suo fierit. Qui quo destinauit vult peruenire vnam sequat̄ viam nec per plurimas euagē.

¶ Aliū quēpiam in ptibz gallie sub phylippo rege nostris tpibz viro religiose referēte fuisse cognouimꝰ. Vic ab ī eūte etate puitatissime vite fuit vt illud qd̄ de hysmahele scriptū est. manꝰ eius contra omnes et manꝰ omnium contra eū in eo ita videretur īpletū. vt nec parētes ꝓpos quiescere sustinerent. Q̄z ad amatissimū vite finē pduceret post q̄s et ipse miserabiliter infirmatus q̃ in agone mortis positus sūptis ecclesiasticis sacramētis subito inter manꝰ assistēciū clamans horribilit exiliuit dicēs. Surgite omnes arma accipite iuuate me cōtra ꝓpū patrē. q̄a omniū inimicorū meoꝝ ductor factus est q̃ me conat occidere. Et hoc dicēs quasi contra egredientem multitudinē ad estiuz conabat. Nec mora cadēs euersis terribilit oculis clamauit exspiras. Heu me. pater meꝰ modo validissimo lapide frōtē meam perciendo cōtruit. Vij aūt qui assistebāt neminē quidē videbant ꝗ q̄si turmas se ꝓpmencium q̃ ingrediencū audiebāt. Vide ergo qui nec patrē ꝓpum ꝓpiciū habere potuit qñte diuine vindicte aīadūsioībꝰ dignꝰ fuit. Non tamen absolute eum qui apparuit illius patrē dixerū. ꝗ quēcūq; forte exspiratbꝰ siue bonis siue malis cū dictū sit armabit creatuā ad vlcionem inimicoꝝ contra insensatos.

¶ De contēcionis ercte sedacione. Capitulū. xiiij.

Do cōuehendis floribus
rapa iter apes fit ꝗ iter
iectu puluerus ā fimo
tō discriminē. In florū grie diuīse
sūt spēs vnam cere dignitatis
sbstāciā fatētes. cui alimonia
lucis inter noctis tenebras do
mi terrene hīitacōis solz iocūdis
sime decorari. In scriptura vero
cōsuetū ē flor noie spem fructu
um siue virtutū dignitas desig
nari. q̄ vtutes q̄ si diuerse sunt ī
specie ad vnam tñ prīam q̄ ad
vnum finem fructi vite ēnia tē
dūt. Dñi btūs Augi. ī libro ofes
sionū de seipso dicit. Displice
bat mi quicq̄d agebam ī seculo
p̄ dulcedine dei q̄ decore domi cui
quā dilexi. Et illud. Volebā cō
ferēti estus meos vt proferrem
q̄s esset aptus modi viuēdi ad
ābulandi ī via dei ī q̄ alii sic ali
us sic ibat. Diūꝗ enī ꝗ non aū
dis vnis sā q̄qz ad vnā prīaz di
riguntur. In via vtutis iustitie
noe saluati ē. In fide abrahā. in
fiore ysaac. in ꝓpagacōe iacob.
In īnocētia ioseph. in māsuetu
dīe moyses. in obedīētia iosue.
in lenitate samuel. in humilitate
dauid. Helias ī zelo. Ezechias
ī oracōne q̄ lacrimis. Iosias in
oīmoda pfectione. Iob ī patiē
tia. Daniel ī abstinētia. Tho
bias ī misericorda. ysaias ī veri
tatis ānūciacōne. Ieremias ī
sāctificacōe. Vnis floribi ātiq̄ pa
tres vnātissime miscerūt. Ex
q̄ hīs prēs neue grie singulari
ter floruerūt. In maria primo
mēre p̄ q̄ ē tocī vtutis exēplū cū
virginitatis honore effulsit castī
tas. In iohe otēplacōis assidui
tas. ī petro fides. ī ceteris apli
caritas. ī magdalena deuotio q̄
pnia. ī paulo labor cū p̄dicacōis
doctrina p̄fulsit. Vocz oīm spar
sim nūc a fidelibz floresvtutum
singulariē rapiūē vt vnū edifici
um corpis p̄ qd ē mistīcū cū sar
cinis bonorz opm onusti īgredi
gestiētes matre tā laudi q̄ cū
p̄bēāt ī ecciaz dei q̄ tēbris pcō
tū q̄ solito āpli odēsanē solēp
niter illustrentur. Qz aūt ī tpu
dicē p̄ oueh̄ēdis floribz rapam
fieri iter apes nullus mirē. cū
iter ipsos p̄ apostolos otentio
fā sit q̄s eorz maior vtute l̄ me
ritis videre ḡ ḡ et rapa aliter
dici potest cum q̄s in vna vtute
ꝓpolleat vt in abstinētia et pa
monia cibi eos q̄ embolism ūl
naturaliter vel vsualiter patiun
tur secū etiā abstinere cogit in
uitos. q̄ tñ illi ī feruore spūs vl
alia virtute ā caritate ꝓpollent.
Propter qd paulus ad rōnos
scribens sic ait. Qui non man
ducat mādūcātem nō iudicet.

Diuersa enī dona gratiarū sūt. vnus autem dūs. Proinde no ta q̄ in textu subiūgit. Mixta in ter apes interiectu puluerū to ta disiuntur. Et iuste q̄dē. Quid enī supbis terra et cinis. nemo altero nobilior vt dicit phūs nisi cui rārus ingeniū et artib⁹ bonis apcius atq; facilius. Cito ignominia fit supbi gloria. ābi cio nullū terminū habet taz sol licita est ne quē ante se videat q̄ se. Similiter et mixta fimo dis cuntur. Quid aūt ē vita hōis ni si vapor ad modicum parens.

De subditorū mutua āmoni tione. Capitulum. xv.

Veraz apum singule ha bēt aculeū. ꝗ hijs mi tibus michil nocet. Si qui vero sudores amaros habent et ex natura fetidi sunt hos pseū tur. et pūgunt. Sup̄ posuim⁹ re gem apū carere aculeo. Hic ve ro dicit veraz apū singulas ha bere aculeū. Sz nondū est q̄ inter aculeū regis et apū acule um fit magna distātia cum ille crudelitatem in prelato. iste lo co et tpe redarguionē vicij in subdito signat. Veratū enī apū singule q̄ religiosos aut fideles quosq; signant sine aculeo esse nō decet. cū discretissim⁹ Augu stinus dicit in regula. Magis inq̄t innocentes nō estis si frēs vestros quos iudicando corrige re potestis tacendo pire pmitti tis. Et beatus benedict⁹ ī regu la sua. Si q̄s frater contumax vl supbz vl inobediēs. á murmu rans aut in alio cōtrarius regu le sancte et preceptis seniorū su orum contēptor repto fuerit. Hic secōm p̄ceptū domini nostri ihesu cristi. āmoneat secrete se mel. et sedo a semioribus suis si non emēdauerit se obiurgetur publice cōtra omnibz. Talis acu leus in claustralib⁹ esse debet. De hoc ezechiel pheta terribi liter loquit dicens. Si non an nūciauerit impio impietatē suam. et ipse in impietate sua mortu⁹ fuerit portabis iniq̄tatē eius. Sz dicis cum cayn. Numq̄ cu stos fratris mei sū ego. Et q̄dez negādo vetū dixit. q̄ fratrē non custodiendo inuidus interfecit. Caue ergo et tu ne in eo q̄ non custodis occidas. et vtiq; nō cu stodis si peccātem nō arguis. Qd sciens dector gentiū paul⁹ discipulo precepit dicēs. Argue inq̄t obsecra increpa in ōni pa tiencia et doctrina Et bene dixit in oī paciēcia q̄a dauid predixe rat. Superueniet mansuetudo et corripiemur Et q̄dez ꝓga aarō

Nota

q̃ pus vsa fuit ī colubrū postea
tñ flores ⁊ amigdala tulit. Vñ
ī ecclesiastico dicit. Cui corri
pit hoiez. gtiam postea iuenit
apud ipsū magis q̃ q̃ p blandi
mēta decipit. Qualiter aūt ar
guēd⁹ ē prim⁹ apostolus docz
dicēs. Si preocupat⁹ fuerit ali
q̃s in aliq̃ delicto vos q̃ spūales
estis instruite huiusmōi in spū
lenitatis considerans temzipsū ne
et tu tempteris. Bene dixit in
spū lenitatis. Asperitas enim
crudelitas appellata est ⁊ si qñ
qz corda tumdoz frāgit fere tñ
omiū vt frequenter exasperat.
Moderata aūt lenitas ⁊ si qñqz
peccātibz reprob̄ audaciā prebe
at tñ in generos aīmis malefa
ciendi voluntatem extinguilat.
Alter⁹ vitia vt dicit phus emē
danda sunt ⁊ alterius frangen
da. nec desperaueris diuinos
egros posse sanari si contra tē
poranīā steteris si multa mui
to facere coegeris et pati. Vere
aiud⁹ est enim pudor q̃ q̃ diu in
animo duāuerit aliquis erit bo
ne spei locus. Vitia alter⁹ et si
nō extadero tñ inhibero. non de
sinent sed intermittent. Fœtal
se aūt ⁊ desinēt si intermitten
di cōsuetudinem fecerīt. Debet
aliq̃d ōtra vitia dici asperē ōtra
piacula aīose. cōtra auaritiā sup
ere. ōtra ambicōem cōtumeliose.
luxuriam detestari. fallacias ob
iurgari. Quomodocūqz tamē si
ue seueritate siue lenitate excess⁹
peccātū corrigat. malle debet
cōtā frāb⁹ ⁊ a fratre ōge vbere
vapulare q̃ in illo terribili ⁊ ex
tremo iudicio. dēmonum seuitia
cruciari. vl saltem si xpi beni g
nitas nobisqz ⁊ missius egerit
ad tpus aūt iuditiū in purgato
rio tribulari. Miserū et plus q̃
fatuum iudico q̃ differt ⁊ eligit
corrigi ī futuro. Cui⁹ aūt rei vi
deas exemplum manifestum.

¶ Apud sanctū victorē parisius
in mōsterio canoīcōz regularīū
magister hugo fuit q̃ secūd⁹ Au
g⁹. idest secūd⁹ ab augustio di
ct⁹ē ī scīa. q̃ et si vite valde lau
dabilis fuerit. in hoc tñ minus
pfecte fecit q̃ disciplinas in se
creto l capto cū alijs p cordia
mis excessibus non accepit. ha
bebat enī carnem tenerrimam
et nimis a puericia delicatam.
Quia ergo natura vl cōsuetudi
nē potu⁹ min⁹ bonā ī seūtutis ex
ercitio nō euicit. audi q̃d eū su
stinere cōtigerit inde. Ad extre
ma venies a q̃dā canoīco suo q̃
eū ī vita sua valde dilexerat ad
iuat⁹ē q̃tenus ei post obitū ap
parerz. Libenter igīt si hoc m̄ p vi
te ⁊ mortis dsm cōcedat. Dijs

cōdicōib⁹ appōitus medijs magi
ster hugo defingit. nec multo
post redijt ad sociū pstolātē di
cēs. Ecce ego. quē qd vis. mora
n non possū. tamet ille. q si cū
amore nō tū modice gratulat⁹.
qmodo inqt dilectissime tibi ē?
Bene ait nunc michi ē. ß quia
rēnui accipe disciplinā. vix vll⁹
demonū in iferno remansit qui
michi non ictū validuz dederit
ad purgatoriū trāseunti. Ecce
nunc karissimi qnto melius qn
to gratius qnto leuius ī vita ꝗ
post mortē vir ille doctissimus
vapulasset. videāt nūc q ī capi
tulis nec arguere wlūt nec ar
gui. cessant accusacōnes q ideo
accresciūt excessus. defert vn⁹
alterū vt sibi ab altero defēdat.
veniet certe tps in q cani muto
non valētes latrare silenciū indi
cetur ore per ignē flāme wran
tis obstructo et ille qui latrat⁹
accusanciū vel corrigēcium susti
nere cōtempsit clamores et irra
siones et cachinos demonū ad
penas ineuitabiles ꝓpellenciū
sustinere cogēt. Vnde p ꝓphetā
dicit. Reges eos in vga ferrea
q tam ꝗ vas figuli ꝓfrīges eos.
Et post pauca quasi causam sub
iūgēs. Apprehēdite īqt disciplī
nam ne qn irascat domin⁹ q pe
ratis de via iusta. Memor vir
ge ferree cuius ꝓphetaiā memi
nit. qd inde in etate puerili au
dieū audiatis. ¶ Erāt in scola
duo īsolētissimi scolares adoles
cētes q non solū patī wlebant
correctiones magistri verūeciā
et ad īsolēciias q dissolucōes ali
os studere wlētes sepissime cō
pellebāt. et hoc qdem magister
emendare non poterat nec aude
bat. Cōtigit ergo magistꝝ mo
ri q tercio die ā quarto ī media
scola ī effigie magistri dyabolū
cū vga ferrea cōtī omnibz appa
rere. Nec mora cū migro vultu ī
adolescentes dictos exurgēs. q
cū vga illis mortem intemptās
repēte dispariuit. Mox qz illi ꝗ
paucre in fimā versi post dies
aliqt obierūt. Ex hinc ergo sco
lares diuinū aduertāt iudiciuz
et magistris suis subdi discant?
nec vmqꝗ refugiant corrigi. ne
eis ōtīgat postmodꝝ sub virga
ferrea vapulare. In fine autem
hui⁹ ptracle de apibz notari po
test qd dicitur q aculeo michil
minuz nocent. qa non ꝓpter le
gū obseruatores ß ꝓpter trans
gressores pena est ī legibz osti
tuta. Si qui vero sudores ama
ros habent q quasi a natura fe
tidi sūt hos persequūtur et pū
gūt. Sudores amari peccata sig
nificant. que ad amaritudinem

ptrahunt sempiternā. Natura
aūt ferādi sūt q̄ per consuetudi
nem pccōrū que ꝓpe non est na
tura infames facti sūt. et fetore
turpis fame sue corda hoīm oī
fetore grauius īfecerūt. Tales
vtq; hoīi claustrales l'ēti fide
les quasi ēte apes nō immerito
persequūtur q pūgunt. sicut da
uid de ill' dicit. pfecto odio ode
ra illos īimica facti sūt michi.
Et supra. Iniquos odio habui q
legem tuam dilexi. Cōsequēs ē
enī vt q̄ legem diligit īimicos
legis odit īiq̄s. pfecto tā odio
idest perfectoꝫ q̄ dei factura; di
ligūt hoc est hoīem et factū ho
minis quod est peccatum conse
quenter oderūt.

De periculo carentiū zelo cor
rectionis. Capitulū. .xvi.

Apes que aculeum per
dūt mella de cētro fa
cere non possūt. Quid
melle dulci? quid virtute iocū
dius. hāc vtq; in primo pro
mouere non satagunt q̄ peccan
tem primum arguendo vl' accu
sando non pungūt. vl' aliter ex
poni potest. ꝗ grauius. apes q̄
aculeum perdunt mella de cetro
facere nō possunt. q̄a sepius
fit vt qui proximo subuenire ar
guendo vl' iudicando non curat.
iusta vindicta dei a melle virtu
tis cadat. q q̄ fratri suo a fouea
cauere noluit ipemet laborantū
īiq̄tatis incurrit. Quid mira.
Maledictus a ꝓpha dicitur qui
prohibet gladium suum a sangui
ne. Prohibere autē gladium a
sanguine est primum nolle ēte
to corrigere quo mori posset pe
nitendo a peccato. et viuere cor
rept? deo. Tal' maledict? idest
malo addict? ē. q̄a ī eo q̄ prox
imum curare noluit eum in ma
lum culpe in pēna q malū pene
ī futuro perpetue dānacōnis in
uoluit. De hoc qd nro tem
pore angerit audiam? Audim?
ī mōsterio q̄dā mōchum natura
li īgenio q sēa p̄ditū vīte casti
tatis q ōni mox honestate p̄cla
rū. In q̄ solus ille defect? erat q̄
nullā cōtra pcā cupiditatē habe
bat. quē defectū in eo corrigēdy
spantes mōchi eū ī abbatē una
nimiter elegerūt. At ille factus
abbas. vt asi ī pusillanimitate
et ignauia perstitit. Et ex hoc
ordo monasticus notā satis gue
dissolucōis incurrit. Qd supio
res ei? ordīarij gue ducētes illū
ab officio remouerūt. qd ille sup
modū guiter ferēs ad rātā pau
latum impatiētiā vēit vt man?
iniquitatē totaliter daret et se
īpudētissime neq̄ssimis in dila
pidacōēz ecēsorum. Nec hoc

tempꝰ distencꝰ intercessit aut esset positus ī agonia impetuosos exactores sibi instare vidit seqz oportere reddere racōnem. nō solū de suis excessibz verum etiā de illoz excessibz ꝗs ꝗsq; corrigere debuit et nō correxit. Exactores ergo cū declinare velet nō potuit clamans inter angustias exspiāuit. Q ꝗ horendū ē illius horā exitꝰ exspectare et nō cū lacrimis debitis q lamētis et dignis penitencie fructibus preueire. Cui ergo exempli ḡcia correctionis aculeū habeas ne frustreris melle et a virtute cadas.

De culpe remissione. Capitulum. xvij.

Sunt et apes rusticie aspectu horide multo incūdiores. Ꝗ labore q opere prestantes. Ille aliquādo intrīm attacto aculeo pūgūt vt intestinum sequat. q tunc illico moriūtur. Apē rusticam q aspectu horidaz quosdā claustrales intelligo. qui in exteriori ordinis observacione supficialiter ābulantes nulla dulcedine sancti spiritus interius irrorātur. Vij bene in actibz apostolorz signati sunt p illos qui se spiritū sanctū ignorare respōdēt. q se tū in Johannis baptismate baptizatos. q vtq; dura abstinencia prediti zona pellicia et camelorz hyrsutꝰ horrescebat. Tales vt prediximꝰ in austeritate morz exterius ambulātes actiue vite multo labore operam prestāt. et ideo incūdiores sūt. Martha enī sollicita erat circa frequēs ministeriū et ideo erga plurima turbabatur. tales enī et si intrīm adacto aculeo pungūt vt in testīmi q iūcoris odiū sequat. vl etiā occasionem īfirmis et nōdū perfectis fratribz dederūt vt ab ipis odio habeant mortalissime peccāt. et ꝗsi irremediabile peccatum manet ꝗusq; fratribz reconsilientur. et correctis moribz se habilitent. vt q ipsi in pace viuant. q alios secū ī pace viuere pmittāt. Et vide ꝗ reprhēsibile istud crustꝰ in ewangelio denotauit. Qui scandalizauerit inq̄t vnū de pusillis istis q̄ in me credūt. expedit supple magis ei vt suspendat mola asinaria in collo eius. q demergat īpro fīdiz maris. Nota ꝗ tarissime crustus ñ hic penas certas in alio peccato distinguit. hic autem pro solo scandalo demersionē in mari cū mola asinaria fieri iudicauit. Quis autem magis scādalizat hominē ꝗ qui ei occasionē peccati et scādali prestat. De

hijs aūt q̃z reprehēsiōes vl̃ mor
dacitates odiū seq̃tur. intestinū
exemplū nr̃i tpis ostendam⁹.

¶ Venerabilis iacobus de vitri
aco ait⁹ supra ferimus mentio
nem vt multas adhuc notum ē.
crucē iherosolimitanā ob salu
tem multorū in barbārīa predi
cauit. Contigit autem vt pacifi
cator⁹ quadā die mōrles inimi
citias. iniuriam passum primo
supliciter deinde pstratus pedi
bus eius semel iterq̃ tertio. aut
multitudīe populi pīte rogar
nec pficeret in rebellem. Cōuer
sus aūt ad populū dixit pala
ōmibus. Cōtestores. qa q̃ sper
nit nos spernit et eū q̃ mittit
nos. Rogate ergo dōm vt tale
signum ostendat ī obstinatum
hoīem q̃ cunctis pīcibus pateat
eū hostiliter cōtra se ī retēctione
odij cōtra proximū hoc egisse.
Nec mora. vbi vir sanct⁹ oratō
nē expleuit miser ille euerſ ora
lis semel iterq̃ tercio ī terrā cor
ruit. oreq̃ cruorē spumans q̃ sa
nē horroris maximū spectacu
lū q̃ piaculū oīb⁹ prebuit. Tūc
flēte populo reuerēd⁹ vir fusa
prece pstratū erexit q̃ mox itēg
rime sospitat⁹ vbi aūt se inimicū
vidit q̃si aliq̃d rogaturus cū la
crimis veniam petuit. ruensq̃
ī osculā ei⁹ ad lacrimas et laudē

xpi omnium corda commouit.

¶ Similiter q̃ de hoc eodē arti
culo quoddā valde memorabile
in germanie ptib⁹ cōtigit. Ro
bil q̃dam fratrē vterinum a quo
dam plebeo et ignobili occisum
perdiderat. fugiente ergo de pa
tra occasore. contigit vt nobilis
ille cum multo cōitatu peregre
pfectus impmeditate soli ī agro
occurreret occisori. qui mox ex
tracto gladio vbi inimicum ex
pecijt ī terram pstratus occasor
clamauit. Miserere mei nobilis
fine vir pro illo qui tui miserē⁹
et omnium mundum istum sua
morte redemit. Repente nobi
lis animus in lacrimis resolutus
illam quā extenderat manum
retraxit. Sed cum hoc ignaue
assecaberetur a suis et iterum
manum extenderet in prostra
tum iterato re⁹ ob remissionem
peccator⁹ ei⁹ veniam petens se
cūdo manū deposuit. Tercio in
crepat⁹ a suis cum mortem ter
ci⁹ intemptaret et miser ille ob
euasionem āgustie quā omnis
caro esset ī extremo iudicio per
pessura veniam precaret rīdit
nobil genere ſ nobilior mente.
Et ego īqt tibi prorsus mortes
frīs indulgeo. Nec mora. eadē
die vt audiret missam ecclesiaz
ītrogressus vbi coram ymagine

cruciffixi tercio flexit genua vi
sus est a quodā sancto viro ad
singulas genu flexiones illius
nobilis crucifixus caput suū hu
militer īclinare. Secessū ergo
vir sanctus ille qui solus hoc vide
rat nobilē euocatū q̄s esset īter
rogat. Et ille. Miles īq̄t dicor
in terra qua natus sū. Et rursū
ille. Dicas īq̄t karissime michil
cēles in q̄ obsidis te magis diui
nā misericordiā meruisse. Tūc
miles peccator īq̄t sū et seculo
dedit in nullo prorsus nisi ho
die forsitan veniā p̄meruī. Et
hoc dicens q̄d actū sit retulit.
Mox ille q̄ q̄d vidisset exponēs
ad actū vite gracioris q̄ meritū
nobilē exhortat. Et digne q̄dē
de viro nobili hoc auditur quia
phūs dicit. Vera īgenuitas non
recipit ostumeliā. Vnde tarēcius
ille nobilissimus diuitem īuenis
villicū male dispēsantem rebus.
Sūpsissem īq̄t de te supplicium
nisi tibi iratus essem maluitq̄
īpunitū relinq̄re q̄ p̄ ira īpiū
punire. Michil enim tā preclar
tam magnificū q̄d non deideret
tpancie moderamen. Proinde
q̄d phūs sentiāt super eo q̄ iniu
ria dimittenda sit p̄ximis vide
amus, dicit enim phūs. Nū q̄
scelus scelere vindicandū ē q̄ īpi
um ē memīnisse q̄d odeas lede
re q̄ñto iiūs odisse q̄d lesers.
Q q̄ magnarū virū ē ledētem
negligere. Res igit magne cle
mencie est indulgendo corrigere
peccata nō vindicando. Ridiculū
est odio nocētis īnocēciam pde
re. Q; reuēa memoria fragil est
iniuriar tenax. Si q̄s īrascit q
ab aliq̄ penas expetit a se exi
git. Magni aī est p̄p̄ū placidū
esse tranquillūq̄ et īiurias atq̄
offēsiones suī me despicere. Si
magnanimus fieris numq̄ tibi
īiuriā fieri iudicabis. Honestū enī
genus vindicte ignoscere. Pro
positū optimi viri q̄ īgētis ani
mi est tā diu ferre īgratū donec
fecerit gratū nec te racio ista de
capiet sucūbūt vicia virtutibus.
Si illa cōcito odisse paraueris.
Discant ergo apes fidelū pro
tpe loco q̄ psona aculeo pūgere
q̄ nullū īrestimū fratrem odij in
cordibus retinere vt sic in mellis
dulcore p̄ficiant et fratrē carita
tīe correctū emendatū ostēdāt.

De non querēdo gloriā p̄p̄am. Capitulum. xviij.

Inter ōmia genera ani
malium illud supra modū
mirabile q̄ apes omunē
sobolem habēt q̄ eis cōmunis ē
fructus. Quid mōche religiose
viuēs q̄d predicator egregie de

frāū multiplici singulariā gloriatus. Et tuus frāūs si cōgaudeo me⁹ ē. q hoc vt Aug⁹. dicit caritas opaē. Caritas enī teste apostolo nō ē ābitiosa ñ q̄rit q̄ sua sūt. Rex dauid quē de⁹ hominē ꝓm cor suū iuenisse testaē ī multitudīe ppli q̄h sub eo auct⁹ creuerat gloriat⁹. aut ppl'o suo tāta aiadūsione passus ē dimit⁹. vt lxx. milia populi angelo cedēte corruerēt q ipse regni gloria destitut⁹ ꝓpū filiū fugerz q ī maxima penuria tub⁹ mēsib⁹ exularz. Si ergo regi dauid ī multitudīe populi neq̄q̄ gloriari permissū ē. quid est tibi pastor prelate. q̄d tibi mōche. q̄d tibi predicator ē q gloriē. cōez tibi sobolem reputes cōez tibi fructū aut alijs. Paul⁹ ille excellēntissim⁹ ꝑdicator oli ī elēcis fidelibz repte hēdit qd dicebant. ego q̄dē sū pauli. ego aūt apollo. ego vero cephe. q iuste. q̄a postea subiferetur. Ignobilia mūdi q otēptibilia elegit de⁹ vt nō glorieē ī cōspectu ei⁹ oīs caro. Quare aūt ille gloriosissim⁹ nathanael cui xp̄s fere sup oēs apostolos q discipulos suos testimoniū phibz dicēs. Ecce vere israhelita ī q̄ dolus nō est. sicut petr⁹ q ādreas quivtq̄z hoīes eēt sine lēis et ydiote ap'atus nō accepit dignitatē. Dic aug⁹. inuenire videē q nathanael si ydiota fuisset apostolus extitisset. Quid ergo predicator q̄d doctor populi de multis lēis gloriatus. Ecōtra sū loca tpis et psone q̄ beatissime memorie frat iordanus magister ordīs ꝑdicatorū predicator strēnuus iuuenes vno tpe tāpue lēature ad ordinem recepit paulius sexagita vt plures ecx viz possent vt audiui cū multa repetīcōne ad matutīale officium vnā legere lectionem. Sup q̄ vt dicit a frib⁹ quit ad gnale capitulū accusatus spū scō repleto dixit. Simite istos ne cōtemnatis vnū ex hijs pusillis dicowbis q multos et fere ōnes predcaitores videbitis gloriosos q p q̄s dīs sup multo lucidiores q lēatiores in salutem operabitur. Quod nos veridico ore dictū vsqz ī hodiernū diem vidimus q videmus. Discat ergo mellifluī frātis apes cū gaudio et āmiā cōe fidelē sobolē cōez hēre q nō ī frtū singulariā gloriari.

De mutua et vera amicitia. Capitulū. xix.

Ita aīatia apes fouent ad inuicem. Et hoc iure cum crist⁹ to ci⁹ virtutis exēplū neq̄q̄ discipulos seruos sed amicos vocare dignatus est.

Ecclesiastic⁹ q̄z de amicicia ele
gāter īsinuās dicit. Ne obliuis
cāris amici tui in animo tuo et
non immemor fis illius ī opib⁹
tuis. Fidelitatē amicicie ōnes
diuine scripture commendant. Sz
et phi iocūda nimis et pulchra
de illa testantur. Ait enī phus.
Nulli⁹ boni sine aīco vl̄ socio io
cūda est possessio. Cū hijs con
ūsare q̄ te meliorem facturū sūt
illos admitte q̄s tu potes facere
meliores. Tales igit̄ cōpabis
amicos q̄bus possis ꝛ in aduer
sis ꝛsidere ꝛ in psperis nō time
re vt et hinc te in adūsis suble
uent ꝛ inde te in psperis nō sup
plātent. Qualē amicū habere
volueris talē te exhibeas erga
ipsū. Ita semper aīcum habeas
vt posse fieri īimicū putes. Ita
credas aīco ne fit īimico locus.
Turpius nichil ē q̄ cū eo bellū
gerere aut q̄ familiariter viveris.
Ego mōstrabo tibi amatoriū si
ne medicamēto sine herba sine
vllius veneficij carmine. Si vis
amari ama. Negociacio est nō
amicicia q̄ ad cōmodū accedit
nō q̄tq̄d cōsecutuā sit spectat de
trahit aīcicie maiestatē suā qui
illam parat ad bonos casus. Si
aliquē amicū existimas cui nō
tm̄dem credis q̄ tibi vehemēter
eris et non satis nosti vim ve
re aīcicie. Omnia cū amico tuo
deliberā ꝗ de ipso prius post aīci
ciam credēdum ē. ante amicicia
iudicādum est. Tu ita viue vt
nichil illi omittas n̄ q̄d omitte
re etiā īimico possis. Diu cogi
ta aīq̄ tibi ī amicicia aliq̄s co
pulando fit. Cū placuerit toto
illū pectore admitte tam auda
cter cū eo loq̄re q̄ tecū. Vtrūq⁹
vicīū ē et ōnib⁹ credere ꝛ nulli.
Semp in amicicia fixus esto.
Contra amicū nulli credas nisi
q̄ ipse pbaueris. Vera amicicia
nūq̄ fefellit ꝗ semp stabil̄ pse
uerat. Si vero in contractū actū
est nunq̄ vera fuit. De duobus
amicis vir philosophie dedit⁹
ista narrauit. Erat vt memi
ni pax ante nostra tpa iuuenis
q̄dā sagax ingenio diues valde
qui nūcios suos p diūsas mun
di ptes causa mercacōis mitte
bat. qui vt venerūt q̄dam ex ip
sis in ptib⁹ orientis reperērūt
gentalē quendā in ōnib⁹ copijs
et reb⁹ mūdi super omnē modū
ditissimū liberālē in ōnib⁹ ꝛ fide
lem. Quid pluā? Nūciant illi
se habē talē dōm vadūt et rede
unt. muneā expte dōni sui gētali
deferūt. referūtq⁹ maiora iuue
mi xpiano. Et vide. tm̄ amore
āmiācōneq⁹ succēdit q̄ xpianus
cū multo comitatu et munera bz

in orientē videre gentilez. quem
ille cū magna gloria ⁊ exultacō
ne susceptum expert⁹ est hone
stum hominem moribꝰ sagaces
ingenio ⁊ pre ōmibus liberalem
seamq; tenet illum non paruo
tpe nec paruis expensis. Qui
cū redire deliberaret ad patriaz
eum ad thesauros incomperabi
les introducit. sed cū aliq̄d ille
accipere recusaret ostātissime tā
dem ostendit illi septem puellas
virgines ī oclaui nobilissimas
genere et pulchrimas ī decore.
q̄s ꝓm ritum suum ducere ꝓpo
nebat tempore opportuno. ⁊ dix
it ei. Ex hijs tibi vnam eligas
in vxorem. Nec mora. Iuuenis
super modū animo captus ⁊ oculis
vnam elegit prestantiorem
moribꝰ et decore. Cui gentilis.
Opcōnem inquit dedi tibi ⁊ tu
q̄dem michi pre ommibꝰ dilectis
simā elegisti. ⁊ tu q̄dem vt sapi
ens expiens quod dedēū tibi ⁊
ego vt minꝰ sapiēs ꝓter te q̄d
dimisēū nō causaboz. Hec dicēs
spōse tradidit odig̃ munuscula
⁊ eā tradidit xpano. At ille ad
ꝓpawiens spōsaz suā ī mag̃ glo
ria baptizatam accepit vxorē ⁊
mulierē mirē virtutis inuenit. Ipe
aūt auctꝰ gloria ⁊ diuicijs ī viz
profecit maximū ciuitatis. Cē
talis aūt frequēter recolens q̄d
in dicta iuuencula perdidisset
grauari cepit aīo vltra q̄ credi
potest ⁊ paulatim pre tristitia
obtabuit in eo spēs atq; sensus.
De die autem in diē de āno in
ānum de tpe in tempus decres
cēs rebꝰ. cū nichil curaret de oi
bꝰque haberet tandem ad extre
mā miseriam deueniens exul de
patria q̄si īfatuatꝰ pulsus ē ab
amicis. Qui cum q̄d ageret ig
norarz icidit cordi eiꝰ aīā visi
tare debere ꝓ q̄ ista obtuleāt nec
posse credere eū fuituz imemorē
⁊ nūc tāti piaculi obtēperē. Ag
gressus ergo iter venit ad locum
vbi illa manebat. pulsauit ad
portā quōdam aīa sui dixit q̄s
esset. neglexit nūcꝰ verbū nō
intromissus ē. Quo ī facto gen
tilis cōtristatꝰ est ad mortē. Ves
pere veniente supvastū ecce atra
um se ꝓiecit. In tempeste ergo
noctis silētio q̄dā īsidiatꝰ latrū
culus trūseūm occidit eū. clā q;
discessit. Mane aūt inuētꝰ est
hō occasus. ⁊ iuxta gētilem igno
tus capit ⁊ ꝓgurgatus nobilibꝰ ⁊
populo ciuitatis offert captꝰ ⁊
sibi factū īponit. Qui cū de spe
racōe fractꝰ hoicidiū nō negarz
ille quōdā aīcꝰ eiꝰ stās diuaus
stupefactꝰ cōtemplatꝰ ē hoiez ⁊
cognouit. statimq; ꝓsilijs cū ille
ducerēt ad mortem clamauit.

Innocēs iste est. ego sū q̄ factū fecī. Nec mora dū cum maximo clamore ⊂ merore populi. xcūbere decollandus. ille q̄ factū fecerat. puidēcia diuina ueritus tanq̄ nobilē ⊂ innocētem hominē deperire. In medium prliens exclamauit. Innocētes ambo et p̄m⁹ et secūdus. Ego sū ille nequissimus q̄ homicidiū perpetraui. Hoc iudex et pceres ciuitatis miābiliter stupefacti simul capiunt dictos tres viros ⊂ factū diligētius pscrutātes cum veritatem per ōmia cognouissēt. innocētes absoluūt ⊂ ipsū reum pre āmiracione piaculi dimittunt. Cristian⁹ aūt ille obuijs maibq̄ et oculis amicum suscepit. ⊂ vt breuiter dicam īuitat ad fidē. annuit ille. baptizatus ē. accepit vxorē nobilē ꝯsobrinā aīci. et eo cogente dimidia cū illo bō partit⁹ est que habebat. Apes ergo fideliū cristiana et debita aīcicia adiuicem foueāt. studeantq̄ diuine gracie dedita. exēplū saltē gētilis hoīs ymitari.

De bono hospitalitatis. Capitulum. xx.

Sunt apes hospitalitatis virtuti dedite. Apes enī extraneas dūmodo bone et mitis nature sint secum recipiūt. Quid mirū? Per hāc enī ⊂ Loth euasit īcēdiū ⊂ Abraham receptis et refectis angelis meruit benedici. Et apostolus hospitales inq̄t iuicē sine simulacōne. Et bene addidit sine simulacōne. q̄a maxime isto tpe in plurib⁹ videm⁹ hospicia simulata vt hoc faciant hoīnes aut ꝓpter reuēūdiam honestatis. aut ꝓpter fauorē et gloriā secularē. pauci vero simplicit propter deum. Et vere credo qui modo debito indigentib⁹ hospiciū exhiberet ci etiā dominus refunderet ī presenti et de hoc digna fratris p̄dicatoris relacōne manifestum miraculum enarrabo.

¶ Fuit ī roma vir pius ⊂ bon⁹ q̄ indifferenter hoīnes religiosos ⊂ paupes ad hospiciū īuitabat. otigit aūt eū ofectū senio attenuari vt aporiari n b⁹ tpalibq̄. et angustiabat plus q̄ solitā hospitalitatem exercere nō posset q̄ ad vsus suos sufficēciam non habere. Cūq̄ vna noctiū anxius pro talibus iaceret in lecto semi vigilans. audiuit vocem dicētem sibi. Vidi caritatem tuā quā ī exhibenda hospitalitate multo tpe infatigabiliter habuisti. et p hanc ad vitam deuenisti pauperem. Volo ergo nō solū in futuro remunerare te

verū etiam in pñti. Loq̃ tē illi di
uiti q̃ de vinea tua que melior ē
cū vinea illi⁹ cōcābiū facies. Ip
se aūt libēter ānuet vbis tuis.
Habita ergo illi⁹ vinea ī medio
illius acerui fodiens ī pfūdū
q̃ sub eo reperies qd rōmis copi
is est iuisum. Ad hāc igitur vo
cem cum nō homo ptinus obedi
ret. secūdo quoq; et tercio idem
quod pmo⁹ diuina p̃cepit.
Tūc homo ad diuitem veniens
obtulit cōcambium vinearum.
Cui diues. Libenter mq̃t q̃ quo
melior tua vinea mea tibi soluā.
Cui pauper nolo ait. sed equo
valore cōcambium fiat. q̃ factū
est sic. Nam pauper cōiacto se
crete cōsilio filio quem habebat
et duabus pariter filiabus ad
acerum cum eis supradictum
accedit in vineam q̃ ī capiunt fo
dere cum spe magna. Cūq; diu
fodissent nec adhuc effect⁹ sui
signum aliquod inuenissent re
perunt patri suo filius cū soro
ribus insultare. Quib⁹ pater.
Nullo ait modo possum credere
q̃ frustrabor acerno. Pater
igitur cum filijs viriliter insistē
tes tandem ī profundum inter
ingentes lapides vas marmoreum
plenum aqua. et in ore ipsi
us vasis ollam vitream plenam
balsamo q̃ ī cōficio ollevas par
tium fictile q̃ in eo tres lapides
preciosos smaragdum saphir q̃
carbunculum quantitatis non
modice reppererunt. Nichil er
go aquam in vase marmoreo re
putantes eam effudere rūt. quem
mo⁹ est effusa instrumēta ferra
in quibus laborauerant perfusi
one contingens colorem eius im
pulcherrimi aurī speciē cōmuta
uit. Erat enim aqua ex sangui
ne q̃ carnibus basilisci in modū
aque rosacee per eleuacōem fa
cta qua solī ab alchamistis au
rum fieri sophisticatum. sed hac
aqua deus noluit dicti viri ino
cēciam maculari et ideo effusa
disparuit. Balsamo vero cum
dictus homo debilitatus visu
visus fuisset nescius q̃ si cōi oleo
per dies aliquot reuperauit in
tegerrime visum q̃ post cognito
per p̃sbiterī suū quod esset bal
samū vendidit illud īestimabi
li precio q̃ p lapidib⁹ q̃s inuene
rat preciosī pecunias copiosissi
mas q̃ multas accepit. Fact⁹q; z
diues q̃ īclit⁹ glorificauit deū q̃
post se filios et nepotes suos in
multis copijs dereliq̃t. Studē
ant ergo apes fideliū hospitali
tatis gēa paupes et pegnos et
maxime p̃batos vita secū reape
q̃ necessaria mīstrare.

De auaritia cauēda. Ca. xxi.

Cum plura aīalium gēa
cupida sint et auara. a
pum genꝰ nullis auari
cie spuriciis scatet. ꝗ sup bene
ficiū ꝗulat. Et digne q̄d m q̄a
auaro ꝓm verbū sapientis nich
il est scelestiꝰ. q ꝗ suppleas xp̄i
ano. Est enī ꝓm apostolū auaa
ricia ydolorū ꝓuitus q̄d est pec
catum maximū et xp̄ianis fini
bus ꝓpulsandū. Hanc auaricī
am q phi detestant. dicit enim
seneca in p̄ūbiis. In nullo aua
rus bonꝰ est. ī se pessimꝰ. Cupi
ditatem effugere regnū est vin
cere. Negādi causa auaro nūq̄
deest. Pecunia si vti scias ē an
ella si nescis dēna. Pecunia nō
sanat auarum ꝗ irritat. Quid
hac re stulciꝰ reputamꝰ? Nich
il satis ē morituris. q̄diu satis
nichil tibi fierit ipse alīis sa
tis non erit. Resistendy est ocas
pacōibꝰ cupiditatū nec explicā
de ꝗ submouende sūt. si semel ī
trauerit locum suū alias institu
et. p̄ncipiis illarū obstemꝰ. Ne
lius nō incipiet q̄ desinet. nos
cera cupiditas in nocturna nō sa
tiatā precipitat. q̄bz si inq̄t sa
tis esse fuisset q̄ non cogitamꝰ
q̄ iocūdum ht michil habere. q̄
magnificū plenū nec ex fortūa
pendere. Discedāt aliqī ista in
fidiosa bō q sperantibz melioā.

si quid in ilꝰ esset solidi aliqī
impleret. nūc hauriendū fitam
cōcitant non extinguūt. ¶ Cum Rom
drogei a capite de nocte furi sac
culū aut nūmis trahere conaret
e ille sentiret. Trahe inq̄t infe
lix vt facias vtrumq̄ dormire.
Doceris ergo mobilia esse q̄
dedit casus q maiore cursu figo
re q̄ ferre. nec hīis procaombus
q̄bus ad sūmam puentū ē retro
ire. ꝗ sepe inter fortunaz maxi
mā q vltimā michil penitꝰ iter
esse. ¶ Dñi cōtigit vt didici fre
minore referēte ī porta frontis
ecīe cathedralis in gallia yma
go vsurariī sculpta desup de la
pide quasi cum sacculo pecunie
euidēr aꝰ preminet. vt aūt q̄daz
maximꝰ q ditissimꝰ vsurariis ci
uitatis ecclesiaz debuit intrare
per portā. ymagovsurariī desup
cadens. capiti intrare conantis
illisit. q repente otiatꝰ turpiter
expiauit. ¶ Didi et egoipse in
brabantie ptibus vsurariū neq̄
valde q̄ multos nobiles q potē
tes exheredaueāt et pauperes
spoliauerāt sup modū. Hic fre
quēter occurrēs religioꝰ. voga
bat q̄si cum lacrimis p se cra
ti. ꝗ in nullo se peitus correxit.
Cūq̄ sup hoc eū frequētius ar
guissem. nec tñ ī aliq̄ ꝓfecisse.
accidit vt repentina īfirmitate

correpto ad exitū ꝓpinquaret. Et ecce subito duo in gentes te nebrarū canes lectū iacētis circuitob; ābigebāt. Ipse vero protracta lingua ꝓpe ad longitudinē pedis dehiscēs horribile expirauit. Vos igit apes fideliū exhorresciteque audistis nolite auaricie sordib; inqnari. ꝗ fiat a deo beneficium hilariter accepistis. ita hilariter non habentibus concedatis.

De laude et cōmendacōe virtutis. Capitulū. xxij.

IN apib; quasi habitualiter totus vtutis ing ne reperies et q̄ in alijs animalib; singillatim sparsa videnī in istis natuā mē ꝓpēsicerī bēficio ogregauit. Ex hijs illa q̄dem si fas ē dicere felix castimē mater significat. cui veraciter et elegāter sapiēs dicit. Multe filie cōgregauerūt diuicias. tu supgressa es vniūsas. Hanc et tu fidel anima ꝑ captu tuo studeas imitari. Si vere conatus nō fuistraberis in longinquū. Qui te aūt quales et q̄ vtutes sint omnis sacra scriptura testatur. Sz q̄ has ꝑ diuersa capitula supradicta scripsimus. Ait enim p̄bor maxim aug. Iniciū vtutis est ymmo maxima vt amare vtutem. Et seneca i proūbijs. Scias eum multis virtutibus habūdare q̄ alienas amat. Virtutem veram intelligo aīcsam excelsam quā icitat q̄cq̄d infestat. Nō dat natura vtutem. ars ē bonū fieri. Si potest virt efficere ne aliq̄s miser sit. facilius efficiet vt bonus fit. Minus enim interuallum a bono ad beatissimum restat. q̄ a misero ad beatum. Omnium honestaz rerum semina aī gerūt q̄ āmonicōe excitant. non aliter q̄ scintilla flatu leui adulta ignē suum explicat. Erigit enim virtus cum tacta ē et inpulsa virtus q̄ alioz scientia est q̄ sui. discendum est de ipsa vt ipsa discat. Non contingit tranquillitas nisi inmutabile q̄d cuiusqumq; adipiscatur et hoc est deus. ex animo illum nō quia necesse est sequor. vnde hominis bonum ipsa virt est. q̄ inter hanc fortunā q̄ illā idest inter aduersa et ꝓspera supba īcedit aut magno vtrausq; contēptu. Neminem estimamus eo q̄ est. ꝗ addicim illi et a quibus cenatus est. Atq; cum vles veram hominis estimacionem inire q̄ sare qualis q̄ntusq; sit. nudū īspice. Donat pūmoniū ponat honores q̄ alia fortune mēdacia corpus ipsum exuat. Animum intuere qualis quāt sit.

alieno an suo magnꝰ. Corpus multis eget vt valeat. animus ex se consat seipm alit. se exercet. Quid tibi opus ē vt sis bonus? Velle. Tunc te scito in ōni vitte pfectū cū eo pueneris vt nichil deum roges ni qd rogare palā possis. Sic ergo cū hoīb; viue tamq̄ deus videat. Sic loquere cum deo tāq̄ hoīnes audiant. Nullo honestamento eget virtus. Ipsa sui magnū decꝰ ē. virtuti retrorsum non licet. q̄cq̄d imitatur in sui similitudinē adducit. q̄cq̄d tractat id amabile cōspicuum mirabile facit. Omnis vitus i modo ē. Modꝰ certa mensura. Virtutes materia nō iritat nec peiorē facit. dura nec facit nec melior est hylaris aut lenis. Quēadmodū minores luminā claritatis sol obscurat. sic dolores molestias iniurias vtꝰ magnitudīe sua elidit et opprimit. Nec magis vllā porcionē habent īcōmoda cū in vitutem incidērūt q̄ in marū nimbꝰ. Virtꝰ nō potest maior fieri. vnius stature ē. Catho qua die repulsus ē lusit. q̄ nocte occidēdus legit. eodem loco habuit gratulari et vita excedere. Magnus et vtuosus animus deo pareat. q̄ q̄cūq; fortuna īpuleat sine cunctacōne patiatur. Non mirū ē i tranquillitate nō cōcutiri. Illō miāre ibi extolli aliquem. vbi omnes deꝰ meritē. ibi stare vbi ōnes iacerēt. Sapiēti michil hoīnū displicet que ferēda sūt. nam quicq̄d in hoīnem cadere potest in se cecidisse nō q̄ratur. Sapiens michil se minoris vite q̄ratur q̄ q̄ vtutes eius spacio breuiore clauduntur. Perfecta vtus ē eq̄litas q̄ tranquillitas per omnia consonās sibi. Vbiq; idem eris et prout rerū varietas exigit ita te accōmodes tpi. nec te in aliq̄b; mutes ꝗ poꝰ aptus. sicut manꝰ que eadē est et cū in palmā extendit. q̄ cū in pugillū constringit. De dubijs non diffinias ꝗ suspensam tene sententiam. Que possūt cōtigere animo tuo cūcta ꝓpone. michil tibi subitum ꝗ totū ante cōspicies. Cogitacōnes vagas et inutiles et q̄si somno similes non recipies. Cogitacio tua stabilis et certa sit. siue deliberet. siue q̄rat siue ocē plet. nō recedat a vero. Non extollas quēq̄ nec deicias. Nobilis esto non leuis. Constās non pranax. paucis familiaris oīb; equꝰ. Omnes tibi pares facies si inferiores supbiēdo nō cōtemnas. supiores recte viuendo nō metuas. cunctis esto benignꝰ. nemini blādꝰ. seuerior esto iudicio q̄ sermōe. vita q̄ vultu. tan

sermones q̃ ipse ꝗ q loquẗem patiens seuer⁹ ac seren⁹ hilaris nō aspernās. Que nosti sine ar rogācia īpartes. q̃ nesciis sine occultacōe ignoūtie tibi postu les impartis. Velis oīb; ꝓdes se nulli nocere. Mēsura magna nimitatis ē nec timidū esse ho mine; nec audacē. Nulli preclu sa vt⁹ē omnib; patet. oēs ad mittit oēs īuitat īgenuos liber tinos seruos reges q exules. nō eligit dīuium nec sensū ꝗ nudo hoīe ꝛtenta ē. Corpora obnoxia sūt q assc̄rpta dīuis. Mens qui dem sui iuris q̃ a deo ē vaga vt nec ab hoc q̃dem carcere cui in clusa ē tenera q̃at quo min⁹ ipe tu suo vtat et ingenia agat et in īfinitū comes exeat. Tutum iter est ioundū iter ē ad qd na tura te instituit. dedit tibi illa q̃ si nō deseruiis par deo consur ges. Subtiliter enim ī celū ex an gelis licet nec ad hec efficacī⁹ vehiculum q̃ virt⁹ est. Postre mo quidem exemplum virtutis omnimode posuissem si non de fectum virtutis in omni hoīe re perissem. Nemo enī bon⁹ nisi so lus deus. ¶ Scio tū personam in brabancie partib⁹ adhuc in carne viuentem quā q conūsacō ne q vita annis triginta famili arissime noui. de qua qui cū illa annis lx. fuerunt fidelissime te stati sunt q nūq̃ in factis eius aut dictis aliquid adūtertūt qd saltem veniale peccatū indicari ab ullo posset hoīe. Mores ia sus et vba tā composita tā sincē ra tā āgelica sunt vt modus ei⁹ vite super hoīes credi posset. vult⁹ eius tāte maiestatis q glo rie vel ḡcie apparuit vt oīm ī se contuēciū vult⁹ pre nimio stupo re et āmiracōe cōūtat. Satagāt ergo apes fideliū ꝓm datā sibi graciam habitualiter insigniri. Qd enim sine habitu multamo di exercicij ingenijs nūris adhe serit fiunt artes diuerse sūt. vel cordis intimis vt virtutes. fac lima dissimulacōe abolebit ob liuio. qd vero habitudinaliter ē infixum per manet inconuulsū.

De racione reddēda in omissis officijs. Capitulū. xxiij.

Sunt et iter apes diuer sa quidem officia. Alie struunt alie poliunt. Alie suggerūt alie distribuunt ex eo qd allatū ē. Hic notare po tes diūsa officia claustralium. Ad litteram struere diuntur q̃ monasticis institutis prouidēt in structuris vt preposita. Poli re vero diuntur qui ecclesiasti cis operib; presunt vt sacriste.

Suggerē vero diam⁹ illoꝝ qui cōsilio regit mōsterium vt sunt maiores seniores atq; prudentes· Distribuere aūt cellanorū est qui cibū alijs tribuunt in tē pore opportuno· Horum officia in regula beati augustini et in regula beati benedicti singulariter distinguntur· et ex eoꝝ traditiōnib⁹ etiā inter canonicos seculares eorūdem officiorū noīa sortiuntur· Hijs optet q̄si sūmo iudici deo rationē de suis officijs reddituris ita dño deseruire vt inter bonos et fideles suos euge mereantur audire· et intrātes domini gaudium sup oīa bona illi⁹ cōstituti mereātur·

De diuersitate et certamine virtutū· Capi· xxiiij·

Videres ōnes certare de munere· Iucundissime verum ē· Qun⁹ aput fideles opus esse vtutis· Siquidem non ōnium est vtus ita non oīs virt⁹ est ōnium· Nemo est bon⁹ ñ solus de⁹· et dicit bōitas essencialis que soli cōpetit deo nō accidentalē· Siquidem enī ōnis creatuā ex nichilo fcā est· ita teste beato aug⁹· ad nichilum tēdit si sibimet relinquat· et non prudencia diuina in suo mobili teneat· nō ergo ōnis virtus est ōnium· q̄a soli⁹ dei est· Certes ergo fidelis aīa de munere virtutis alicuius· et si nō de vtute oī moda· Certes deo tuo offerre aliq̄d· qd̄ in ospectu ei⁹ grātiae oblatū· Alij auꝝ in ꝓpto dei· alij argētū· alij gēmas· alij purpuram· alij coccū bistinctū atq; alij alia offerebant· Qcū bñ agit si pilos capraꝝ á minutū cum vidua in gazophilacū dñi posuerō· Primo corneliuꝝ· postea romā obtulit petr⁹· Maria magdalena pciosum vnguentū· paulus fere totū mūdū· apostoli cetera singulas regiones· vt pote Andreas achayā· Jacob⁹ maior hyspaniaꝝ· Johes asyam· Thomas īdiam· Jacobꝝ minor iudeam· Philipp⁹ psydem· Bartholome⁹ indiam minorem· Mathe us ethiopiam· Symon et thade⁹ mesopotamiā· Mathias palestinam· Martires gnaliter sanguinem· cōfessores linguā· virgines sāmoniaꝝ· Nec defuit sanctoꝝ aliquis qui nō de ꝓpo certaret munere· ne in cōspectu sūmi vacu⁹ appareret· Sed et nēm certare q̄libet certare de munere gestiat· ne lāpade vacua cū fatuis vgibꝝ excludat· Palmes q̄dem cū lignis et foliis grauid⁹ cultui q̄si filo tenuissimo ī stipite pendet· vt vix posset auelli· Quātulacūq; virtus sit compa

ge caritatis te tenebit in custo
dūmodo oīno non cadas. vtute
enī nemo male vtit. Nullū di
em penitus pretermittas nulla
te sollicitudo nullus labor exaus
quī boni aliqd operis facias. Et
vide causam. In libro de natura
rerū plinius autor ē q̄ dicit. q̄
gallina a serpēte non potest ifi
ci ea die q̄ ouū ediderit. Quid
in ouo ī q̄ spes est pulli nisi fru
ctus boni operis p quem spes vi
te perpetue designat. Quale
aūt debeat esse opus illō ppha
ysayas ostēdit dicēs. Frāge esu
riēti panē tuū. egenos vagosq;
induc ī domū tuā. Cum videris
nudū operi eū. q̄ carnē tuam ne
despexeris. Quatuor ponit h̄
dare panē esuriēti. hospitēq; sus
cipere. nudū vestire. nō despicere
p̄primū h̄ fouere. de hijs quatu
or exēpla ponem⁹. ¶ De p̄mo
q̄ subueniendū ē pauperi. No
stro tpe āno ab īcarnacōe dñi.
M. cc. xxij. Quidaq; abbas wil
helm⁹ noīe mōsterio vilarensi
ī brabātie partib⁹ fuit q̄ ī pau
peres larg⁹ valde q̄ pius talio c
casiōe miraculi exstitit. fuit fra
tri walterio quōdam p̄bri fratr
predicatoris ī treuerī a q̄ q̄ ipe ac
cepi idē abbas secretius enarra
uit. Cuna erat cenobio vilarensi
in locensi vel laucensi comitatu
salbadie q̄ heyp dicitur attinet.
in qua bos conūs frūtis fuit ele
gans forma pīguedine q̄ vtute.
de cuius carnibus pauperla pro g
nās omedere irremediabili desi
derio cupiuit. Flebat aūt cō
die et quasi cū vite periculo tor
quebatur. dabantur illi bouine
carnes pulcherrime. h̄ ad resiti
endum eius cupiscēciā nonva
lebant. Veniente ergo abbate
willhelmo ad curam q̄ narrante
cōuerso fratre periculum mulie
ris. respondit abbas. Velim ē
occidi bouem q̄ hominem. sed
secrete hoc facias q̄ comple desi
derium mulieris. Induxit ergo
frater conuersus bouem ad spere
secretius in conclaui et occisum
excoriatūq; membratim diuisit q̄
reposuit. Particulārū quam
mulier cupiebat ī breue mox tūs
misit. qua omesta mulier ex to
to conualuit. Nūm res hoc ēdū
spectaculū. Mane facto cum fr
conūsus famulos suos ad aratr
sequerēt vidit boues occisū arā
tem in aratro et extra q̄ credi
potest terribiliter stupefactus
reuertit ad domū ītrat thala
mum requirit carnes repositas
michil de boue p̄rsus īuenit nec
carnes nec pellem nec saltem
sanguinē quem effudit. Huius
rei tres frēs cōūsi ī domo testes

ydoneī pro veritate fuerūt· Sz
ipe carnifex vir fidelis et bonus
necnō super ōnes ipsa mulier
q̄ in sola bouis occisi carne cōua
luit cōmesta et non in alijs po
tuit q̄a ī eis quodā occulto ꝗ tī
naturali īstinctu cū violenta de
fiderij vtute decreuit· Familiaz
autez carne res penit⁹ latuit q̄a
eā diuulgari abbas stricte pꝗ
buit· Apd ipsū abbatē res adeo
valuit vt sicut ipe dicebat qui
ante naturaliter parcus fuit lar
gus super omnes abbates ordi
nis et pius ī pauperes extitit·
Hic postmodū ī claraualle sī mo
nasterio abbas electus q tīs la
tus cū multis valde archiepis
epis abbatib; q prelatis ad ge
nerale ꝛcilium rome a domino pa
pa gregorio nono vocat⁹ a fride
rico ipatore in lumbardie partib;
capt⁹ est· Et post triēnium ab
ipso impatore pro vite meritis
specialiter est dimissus et post
pauca reb⁹ hīanis ē exempt⁹·
Nunc specialissime deditum la
cramis vidim⁹ vt illi dixerūt q̄
hoīnē secrecius cognouerūt ītīm
diuine ꝛcemplacōnis assiduita
te vacabat· vt ei dominus mul
ta in visione mōstraret de q̄bus
nōnulla scripta vidim⁹ et pba
ta· Sz hinc poc⁹ specialiter
videam⁹ de eo q̄ panis est dan
dus pauperī et q̄ ī exēplū hui⁹
rei anno ab incarnacōne domi
ni· millesimo cēteśimo nonage
simoquinto multa per gallias q
theutonie ptes miracula cōtige
rūt· Ex q̄bz vnum referā qd̄ ui
dam matrone ī brabācie ptib⁹
ꝛcigit quā optīe noui· Erat in
illo tpe extra mōtes alpīū q an
glicum mare fames pualida ita
vt ꝛcmunis multitudo populi p
maxima morerēt· tunc illa quā
diximus matrona genere clara
et opib; egenis cepit sine pon
dere mensura et numero liberāli
ter erogare· Qd̄ cernens vir
eius miles artauit eam· et ei fa
tine mēsuram certā p singulas
ebdomadas dari fecit· Quam
vbi die quadā tota expendeat·
instante paupe q petente prece
pit ancille domina vt diligētēr
scopata cista in q̄ farina fuerat
reposita pauperī si q̄d īueniret
afferret· q fecit ancilla vt iussit
domina· Post hunc venit et al
ter qui se nichil ꝛcmedisse infra
biduū deplorabat· qd̄ vbi audi
uit domina fleuit· q iterato iub;
ancille scopare cistā et pauperī
aliq̄d īpraꝛiuerat ancilla nich
il penitus in cista remāsisse· Sz
īstāte dīna cū lacrimis vt attēp
tet currens īpacēcius q cistam
aperiens plenam floridissima

similia mox inuenit. Ad cui⁹ itu
itum ancilla clamans horrificce ce
cidit in extasi resupina. Clamo
re audito occurrit dna. occurrit
dns. occurrūt famuli. q viso mi
raculo in omune dnm bndicūt.
Mox vir ipse horreū let⁹ aperi
ens oib⁹ ex illa die ouenientib⁹
dedit. Nec defuit anona castar
cis donec supueniente augusto
pciaret dns populo quem af
flixit. Dixit aūt m dict⁹ miles
mart⁹ dne. q n fuisset miraculū
neq; sibi tua vl quiq; horrea
suffecissent. Sz q ipsa reneabil
q nobil feia fiat ofessori suo m
sincero amico q cū gaudio men
tis dixit. q q nocte et die septē
horis q canonice nūcupāt auis
mire pulchritudīs q decoris eā
dulcissimis q ineffabilib⁹ modis
ānis asi mortem plurimis cōso
lare. elāguit enī multo tpe le
cto iacēs. Cūq; qfuissem ab ea
cui⁹ auis modem imitari illa volu
cris videre. Nichil ait ī terre
nis est qd illi⁹ posset vocib⁹ cō
parari. Nec sol audib⁹ delectare
in illl reuūeriam ad cor interius
trāsfundit modulamen. q ex eo
spūs me⁹ ad delicias eternales
desiderantius excitat. Dic eidē
bātissime mulier vt m ipsa cum
lacrimis reuelauit. temptacōne
qdam. xvi. annis qsi cotidie la

borāti. in vigilia solēnitatis sue
bātis martin⁹ī ecclesia cōsti ap
paruit. q qsi viueret pōtificali
ter īfulat⁹ altaria singula cum
thuribulo circuiuit. idq; ad eā
veniēs eā ab illa temptacōe di
uina liberauit. Quid mir. Dē
aīal diligit sibi simile. Martī
nus adhuc catheumin⁹ xpm in
paupere ste otexit. Istā aūt nū
q; letā vidim⁹ nūq; ridentem. n
cū man⁹ liberas ad egenos extē
dere potuisset. Et ere bn q dig
ne. qa hoiez cui de⁹ cor bnfiam
tribuit. q elemosinis dādis hy
lariter delcāri. michil ī terrenis
credo dulcius expiri. Diuro ta
liū qs non sufficeret dare qd vo
luit vt frequēter q sepe visū ei
eidē benignitas dnī qd nō habu
it mīstrabat. Dn mīpi res mira
sans ocurrit. quā et si facta tace
re voluissem nō potui. eo q mul
tis innotuit. Mense augusto
familia circa mēsem instancius
occupata. facto mane prandio ī
ter me q dyaconum qui mecum
religiose degebat. rethe sumpsi
mus et vt tmp⁹ deducerimus
ad piscinā late diffusam accessi
m⁹ ad piscādum. Siemisso ergo
dyacono in custodiā dom⁹ intra
ui solus nauicula piscaturus.
Multo ergo nisu capere aliquid
lōga die frustra sum conatus.

Et circa occasum solis cū exire
temptarē· ecce prædictus dyaco
nus cum tribus fratribus mino
ribz hospicio receptus veiebat·
Quos vt vidi gauisus sū· q ob
missa salutacōe p̄ gaudio dixi·
Per totā diē laborās nichil prē
didi in vbo autem vestro laxabo
rethe· Et accepta corda q̄ vn9
unctus erat· rethis funiculo alli
gaui· Prima ergo vice iactato
rethi in terram· traxi octoginta
piscēs talis q̄litatis saporis et
esus· q̄lis nūq̄ ante vel post ī ea
dē piscina vel alia eiusdē specie
videram vl gustaui·· Ieta ergo
in facto miābili domū prexim9·
cenauim9· reuersa familia q̄tq̄t
erant in domo saciata sunt· mis
hsq; ptibz hjs qui non sibi ꝓpa
uerūt· grias domino retulim9
largitori· Narrauerūt michi
fratres cedinis prædicatorī ī tra
iecto q̄ p̄ore eorī frater guiard9
vl guinard9 quē ipse cognoui·
domū hospitū post prādiū ītro
iuit dicens· Vade īq̄t cellārie et
affer fratribz et michi ciphū vi
mi si potes· Et ille· vere inquit
tres dies sunt q̄ eleuato de lio
vinū totaliter ē extractū· Quid
plura? Jubēte p̄ore redit ad doli
um cellārius repletū īueīt· et vl
tra spem fratribz diu postea ad
augmentū miraculi mīstrauit·

Nec ab re vidi quēdā iordanū
vicū· in rebus tenuē ꝗ elemosi
nis deditū supra vires· ¶ Anno
aūt ab incarnacōne dñi· M·cc·
xxxi· sup renū· q mesellā ī theu
tonia vinorum carstia habeba
tur· q accidit vt duo fratres or
dinis predicatorū ad dicti viri
hospiciū declinarēt· q̄bz hylari
ter introductis filiū cum lagū
cula pro vino misit· q̄ reuerso·
dixit filio mater· Defectuz cor
dis frequēter ī mane patiore· tu
aūt michi nocte hac haustū vi
ni reserues de lagunculā· q̄a mi
mis tardē solz pater tuus ante
prandiū vinū demandare· Hjs
dictis omnes osederūt ad men
sam q̄ erant in domo· Exhibito
aūt fere de lagūcula vino· filius
in aure patris matris verba su
surrat· Que ille quasi cū indig
nacione dissimulans· lagūculā
in magna quātitate cū hospiti
bus exhausit· Mane ergo illis
recedēribz· q eos hospite deducē
te· cepit mulier ꝗm cōsuetū mo
dum cordy defectū pati· q̄ re lato
filio q̄siuit si aliq̄d esset ī vasculo·
q ille īq̄t nichil· Cui anxia
mater· versa inq̄t vt intincta
buccella panis· cordy mei debi
litas releuet· Accessit puer le
uauit vasculum inuenit plenū·
Q̄ vt vidit mulier exclamās

cecidit q fere pre amore defecit.
Curcēs aūt filius post patrē et
frēs qd factū sit recitat qb9 in
laudem casti cū lacrimis resolu
tus. orat hospes redire frēs bñ
dictōnez recipe quā dedit oīpo
tens. Negāt illi. comēdant illū
deo q cū bñdictōne remittūt ad
ppa ꝗtulātem. Post multos ve
ro ānos cū hoc a frābz treueren
sib9 audiuissem q p desēsū mo
selle fluminis domui dicti vir ī
nauigio primassē. exiui nauē q
iui pedes ibi videre virū vxorē il
lius q filiū. q redij edificatus nō
modicum ī modo et verbis eius
Cāt enī tot9 extra modū vite v
bo q gestuū habitatorū illi9 tre
re. q in vinetis montaū et deser
tis agrestes moribz cōsūsantur.
¶ Ad secūdy qz articulū q egeni
sūt hospicijs īducēdi. veneābili
ade de velomē tale miāculū cōti
git. fiecēdēte viro suo nobilissi
mo milite q nō qsi diebz plurib9
redituro. petēte leproso hospitā
um recept9 ē. Illo ergo gemēte
et causante debilitatem corpis
fatigata petit ī lectum suauissi
mū se deponi. Dña aūt credēs
nullū lectū dñi sui melioreē. ī eo
leprosū hoīez mox depoīt. Nec
mora. ex īspeāto dñs rediēs pe
tit ī thalamū intromitti. Dis
simulante ergo dña coniecit ille
aliquē esse in thalamo q irrup
cione facta. hyemali tpe lectum
suum rosis fraglātissimis cop
tum inuenit. Admirātus igitur
qrit qd factū sit. indicat vxor.
nec mora ī laudem xpi ambo cū
lacrimis resoluūtur. ¶ Ad tertia
um articulū q vestiendū est nu
dus. Illustris dña aleydis car
notēsiū ac blesensiū comitissa
michi de auo suo retulit dicēs.
Nobilissim9 ac potentissim9 in
baronib9 gallie comes carnotē
sium ac blesensium pauper the
obald9 liberalissim9 ōmi suo tem
pore extitit in donādo. Iste hye
me media que tūc solito magis
īhorruit perviā cū multitudine
trāseūte obuiam habuit paupe
rem nudū. Quo clamāte respō
dit comes. quid petis. Cui pau
per. Da inqt cappā quā habes
indutā. Nec mora. comes extra
ctam cappam paupi dedit dicēs
Si qdvis āplius pete. Et pau
per. Da et supertunicale quod
habes q habito statim tunicā pe
tuit quā vt comes dedit remā
sit in lineis. Qui pauper. vides
inqt comes q caput habeā nisū
et nudū da et pilleū. Tunc co
mes paululum erubescēs. calu9
enī erat. nunc inqt karissime mi
mis īhistis qa hoc ipse carere nō
possū. Hoc dicto relictis vestibz

pauper euanuit· comes vero de equo cadens fecit lamentabile planctū· q ōmi tpe postea tale q̄d caues ōmi se petenti tabuit·

¶ In quarto autē articulo qd̄ primū nō oportet despicere ꝗ fouere· cū ast⁹ eisdem de quo diximus comitem cōsolat⁹ ē tali modo· Leprosus q̄dam quasi in medio tullio vie iter carnotū et blesum mēbris deformatus q fed⁹ valde manebat· quem comes theobaldus pro sanctitate vite pluramū diligebat· q semp per eandē viam trāsiens visitauit· Contigit aūt comitē alias moras facere fere per annū· et medio tpe leprosū meci· Cū ūs⁹ autem comes p locū tūs ijt· relictis q; omnib; solus casam ītrauit· q hominem quē tabefactū lepra reliq̄rat· cute nitētem q integrum mēbris inuenit· Stupefactus comes et diu secū hesitans q̄snam esset· Ego sum inq̄t leprosus ille amicus tuus q nunc per manū dei sanus effect⁹ sū· super est q; michi corona iusticie· tibi vero vice rependet dilectōnis in illū diem iust⁹ iudex· quā michi· q alijs paupib; exhibere dignātissime voluisti· Hoc dicto comes cū magno gaudio et lacrimis fiuit ātē semper in ipso q ī alijs leprosis osculeāt osculabat̄ man⁹ eius· et valedicens ei suos pseq̄bat̄· Veiens aūt comitē q̄dam ex militibus arrideō dixit· Credebatis more solito leprosū aīam vestr̄ q̄si adhuc viueret visitāt̄· ꝗ frustra q̄a iam diu carnis viā īgress⁹ ē vniūse· Tunc comes primo sciens leprosū esse defūctū caute dissimulauit· et vere recolēs q̄d vidisset respondit· Anime eius miserear̄ omnipotens q clemēs deus·

¶ Quid aūt pb̄i de misericordia in paupes sentiant videamus· Homo q̄ in hoīe; misericors ē meīnit sui· Et q̄dem auarus sibi pessim⁹ est et in nullo bonus· Inopi q̄ beneficium dat· bis dat si celeriter dat· Qui succurrere potest moriturō et non succurrit· occidit· Quid ē dare beneficiū? Imitari dīm· Succurre paupi ymmo poca⁹ ocurre· Eo aīmo q̄ accepturus debes dare· si vero non eguisti accipe coloratus dare debes q̄ min⁹ eges· Certat ergo si q̄s beneficiū libēcius accipit q̄ reddit· Sepe qd̄ datur exiguū est qd̄ aūt seq̄tur magnū ē· Nichil carius estimam⁹ q̄ beneficiū q̄ diu petimus· nichil vilius q̄ cū accipim⁹· Queris q̄d sit qd̄ obliuionē nobis faciat acceptorū· Cupiditas accipiendorum· Sic debemus

erogare quomodo vellemus acci
pere aīa ōnia libenter cito sine
vlla dilacōne. Ingratum est qd
diu inter manus dantis hesit.
Gratissima sunt bēficia parata
facilia occurrentia vbi nulla mora
fuerit in accipientis verecūdia.
Qui hoc tormētū remittit mul
tiplicat munꝰ suum. Non tulit
gratis q̄ cum rogasset accepit.
Nulla res carꝰ ostat q̄ que pre
cibus empta est. Optīa res ad
dicere verba bona rebꝰ bonis et
predicacōne hūana cōmēdare q̄
pstas. nōnū p magis obligat
q̄ dedit parua q̄ q̄ magnifica.
Opes equit aīo qui exiguū tri
buit vel si libenter q̄ pauptatis
sue oblitꝰ est dū meā respicit.
Nichil eque vitādū i bēficio q̄
iactātia. res loquūt nob tacen
tib; Nō est bēficiū nisi qd a bona
volūtate pcedit. Nō est bēficiū
nisi qd racōne dat. qa ratio oīs
honesti comes est. Videbo ergo
qñ dem. cui dem. quēadmodū.
quare. Des igit tpe necessita
tis paupeī large ꝓpter deum.
Primo demꝰ necessaria. deīde
vtilia. postmodū iocūda. Et in
hijs que sunt necessaria q̄dam
pmū obtinent locum sine q̄bus
non possumꝰ viuere. quedaṁ se
cundum obtinēt locum sine qui
bus nō debemꝰ viuere. q̄dā terci
um sine quibꝫ volumus viuere.
Sūt q̄dam nocitura impetran
tibꝫ q̄ nō dare ꝗ negare bēficiū
est. Estimabimꝰ ergo vtilitātē
poriꝰ q̄ volūtatē poscentiū. Se
pe enim noxia cōcupiscimꝰ nec
respicere q̄ perniciose sūt licet.
q̄a iudiciū interpellat affectūs.
Dñi ea demꝰque non tm acape
ꝗ etiā accepisse delectet. Exoā
ti i pniciem rogantium seua bo
nitas est. Turpissimum dandi
genꝰ est incōsulta donacio. Vito
bono dabo. erit enim i sūma in
opia gratus et cū ōnia illi nō de
erūt nō deerit aīmꝰ bonus. Ci
gamviciū integrū simplicem me
morem ꝗtum alieni. abstinentē
sui. non amarum non tinacem
bemuolum. Animꝰ totus quicq̄d
cōmiserit illi ad onꝰ suum q̄ per
niciem q occasionē miserie facit.
Nichil enī potest ad malos p
uenire qd pfit ymmo nichil qd
nō noceat. Tu ergo lector ꝗm
ista q̄ legis exercē vtinam et oī
tpe certare de munere videaris
quo deum places q proximū et
copiosius meritis augearis.

De vigili cum officiatorū. Capitulū vicesimū quintū.

Videres aliasi vigilare q̄
rēdo victualia. alias de
custodia esse solliciatas

et diligētem custodiā adhibere·
Certare de munere dici possūt
qui sm lālem sensū ī aliq̄ omu
ne negociū studuerunt cotidie
pmouē· Inuigilare aūt q̄ēdis
victualibz rex venaliū mercato
nes exercere ⁊ omutacōe nō ne
cessariaz rerū cotidiana sollici
tudīe puidere· et hij mercatores
in cystreciēsi cōdie nūcupant·
Hijs q̄si ī egipto iter mīdi tene
bras phiscē tab9 valde necāriū
est· vt cū ioseph puerū ihesū se
cum tollāt· Hijs vigilātissime
cauendū ē ne aliq̄ p talem mo
dū exerceāt p que sanct9 ordo
inter illos q̄ religiosorum actus
fraudulenter obseruāt scādalū
īfamie patiat· Ve enī illi p quē
scandalū venit· ¶ Hinc accidit
q̄ in vacellēsi mōsterio q̄dam
nostro tpe molendinū factū ē·
qō stramina et paleas q̄si in fa
rinam ꝯtricione pualida cōūte
bat· Tali autem farina poca
admixtus furfurabz īpingueba
tur· venūdatusqz eis ī primam
camerarīesem ātat· cū pulmosa
et nō solida caro inueiretur in
illis· ⁊ ex hoc graue scandalum
oriretur· q̄dam ipsius mōsterij
sanctissim9 frater lambert9 no
mine cognomēto pater noster·
audito qō actū est man9 et oc
los eleuauit ad celū et dixit·

Numq̄ āplius dīne deus huius
molendini mola vtat· Nec mo
ra· dicto cicius machina totali
ter corruit· et simpliciores frēs
et mōchos sui miāculo a scāda
lo liberāuit Proīde de castres sol
licitos dicim9 et eis custodiam
adhibere plātos vt priores et
supiores in claustris vel illos q̄
diant officio curatores· Istis
maxime vigilāter incumbit ne
sessiones īordinate et itra et ex
tra suspecta colloq̄a teneant p
que pax domestica vel regula
ris disciplina negligencius sub
ruatur· Istis etiam inter cetera
pstanter incūbit ne fratres mi
nus timorati aliq̄ per vsuras vl
iniuste acq̄sita vbi certe perso
ne inuenirī possūt q̄bus debet
restitui mōsterijs attrahant et
ex hijs diuine vindicte piculum
nō solum oscijs ſ̄ etiam geneā
liter fiat ex peccato achor po
pulo israhel cūctis incumbat·
¶ Hinc accidit nostro tpe vt
certissima relacōe didicim9 in
pdicto vacellēsi mōsterio vt cō
gesta cuiusdā defuncti fenerato
ris de actrabaco pecunia in ipo
cenobio seruarē· Igit die qua
dam cuz ille famosissime sancti
tatis frater walterus mōchus
scilicz de beamont iuxta scrini
um in q̄ pecunia fuabat oraret

desup dyabolū sedere videret. tre
mit⁹ aūt ad hora ꝗ signo crucis
munit⁹ interrogat qd ꝗ sedes.
Quid ꝗ expectas neqssime hu
mani gnis inimice. Cui ille. bñ
inqt et iuste ꝗ sedeo hoc qd me
um ē ꝓfuado. Nec mora. mona
chus ad abbatem curcēs qd vi
disset exponit. Abbas vero in
attrebato pecuniā cū oī velocita
te remisit. Sz et hinc qd nro
fere tpe sub qdā religioso abba
te in vilarēsi mōsterio ī brabā
cia ortigerit audiam⁹. Maxima
pecunie sūma librarū forte mil
le sexcentaz mortuo qdam vsura
rio in namurco in dictuz mōste
rium ē delata. Ex quo cū multe
possessiones emptē essēt qdaz
vir arte oscienie abbas mōste
rij est elect⁹. Qd vbi operat fa
ctū oderuit et venditis ouibz at
q; pecudibz rebusq; mobilibz pe
cuniā ī namurco remisit vt spo
liatus singul' redderet. nemine
aūt assumere volente restitutio
nis negocia. pecunia itez ad mo
nasteriū est delata. Pius ergo
abbas reportātibz īdigē. Jussit
enī iterato referri et ī foro corā
ciuibz et oī plebe deponi dicēs.
pecuniaz q velit accipiat nostrā
esse cēnuo. quā iuste acqsitam
non dubito. Qd vbi viderūt ci
ues edificatu nō modicū ī hoc fa
cto cōi consilio p man⁹ fideliū vi
rorz pecuniaz ipsam iuratis sin
gul' reddiderūt. Mōsterio aūt
deus nō multo post in decuplo
plum restituit et qd añ tenuissi
mū ꝛ fere mendicū fuisse ꝓbat.
modo elegans et multis copijs
opulētum videm⁹ ꝛ āpliatū. In
hoc mōsterio multos vidim⁹ san
ctos ꝛ plerosq; q̄ ꝓphecie spū ꝛ
miracul' claruerūt. Inter qs wal
terū quēdā dcm vidim⁹ de traie
cto q̄ ait esset vir nobil' gne di
ues ꝛ delicat⁹ ī seculo optē lētis
et maxie q̄dtuuialibz istitut⁹.
nūq̄ tñ adeo vilē ī cul' suis vi
bi et ter hūilē. De eo q̄dā vol
tus abbas vacellēs me corā po
sito referebat q̄ ab ore illius au
disset frequēter eū p dimidiaz
vel totā fere diē dū meditaret
ꝛ oraz ī tāta mētis sinceritate ꝛ
tñquillitate fuisse vt nec vna
saltē tenuissima cogitacōe eī⁹
animus altrāsec⁹ pulsaret et hoc
sup hominē fuisse nō ambigo.
Est et aliud malū qd cauere
debent prelati in hijs qui nego
ciantur exterius. Quidam enī
vt veracter expt⁹ sū causa promo
cionis domus sue mētiri hoīb⁹
nō verēt procimū mendacij ab
abraham sara et ysaac et iacob
et cōsimilibz de scriptis veterū
ꝓferētes. q̄si hoc istis modo sub

nouo testamēto facere liceat qd olim fieri sub veteri testamento licebat· nō attendētes q̄ in euangelio dominus dixit· Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̄ scribarū et pharizeorū nō intrabitis ī regnū celorū· Verūetiā et si secularibus vna occasione liceret· religiosis tūc et claustralibus numq̄· q̄ profectionē vite et sanctimoniā sūt professi· Memoresū q̄ a laico vno simplicissimo in cameraco prepi· Religiosi quidam p̄missū ei non seruauerāt veritate firmatū· Nō videes aūt q̄liter illos aliter excusaret dixit· Isti michi mēdaciter cotidie qd p̄mittūt infringūt· ꝗ credo q̄ per abbatis sui licēciā manēt· qd vsq̄ hodie illuc quando aliq̄s religiosus minus vere loquit q̄si pro puerbio retinet· Salua res est per abbatem suū licēciose mētit·

¶ De vitio falsitatis vt phūs dicat· nichil simulatio p̄fuit· tenue est mēdaciū plucet si diligenter inspexeris· veritas aūt ī omni pte sui eadē ē· Numq̄ī fastidiū venit veritas· falsa sacia bū ē· Simulatore loq̄ et facere eius dē ē vicij q̄a qd facere turpe est loq̄ inhonestū puta· Id agas vt omnia facta dictaq̄ tua ītēr se ocruāt ac sibi respōdeāt· q vna forma p̄cussa sint· Non ē huius aīm in recto animis actus discordant· Verbis turpibus et mēdacibus abstineto· q̄a licēcia eorū ī p̄udēciā nutrit· Quātumcūq̄ magnus et potens his ī otempū vīes si mēdax fueris· Honorabit aūt iops veritatis aīcus· Vita homi est etiam nō pollicitā fidem seruare· Nōstrabo tibi animis vi in opia laborent magna fastigia· Quid oia possidētibus deest scilicet ille q̄ vex dicat dū nemo ex aīmi sui sentēcia dicit suadetq̄ ꝗ adulādi certamē ē vnū aīcorū oīum officiū· vna cura· q̄s eorū blandissime fallat· dic illis nō qd audire nolunt ꝗ qd audisse semp nolent· Plenas aures adulacionibus aliquādo veritas vix intret· Qm̄ stricte aūt mēdaciū in libro de mēdacio q cōtra mendaciū ad ōsenciū ab augustino sumat legat claustralis q videat et excōmunicatū librum illū quē in patrocinium mēdacij quēdam maledictū fecisse cognouim respuat nec attēdat·

¶ De subditis suspectis diligentior sit p̄latorū custodia· Capitulum· xxvi·

Videres de castris alias esse sollicitas et diligētem custodiā adhibere

Nos vtq; prelatos dicamus et
priores. Istis maxime vigilan
ter iaimbit vt si q̃ conuersacõe
suspecti sũt ꝛ prelatos callidita
te deludũt arceant clausto vl
ab alijs diligẽcius obseruent.
Qꝛ si nec hic deprehendi possũt
de facili zelus in cacõne magis
spirituales accendat vt diuino
adiutorio fiat qd humano non
potest. ¶ Vidi fratrem in ordi
ne regulari qui prelatis suspe
ctus de incontinencia multa ta
men sollicitudine callidissime la
titabat ita q̃ in nullo penitus
poterat deprehendi. Cuidaz au
tem de collegio visio talis appa
ruit. Vidit ipsum qui suspect⁹
erat et alium qui bone conscien
cie credebat in clausto stãtes.
q̃ subito conuersi in arbores vt
in somnis plerũq; fieri ꝛsueuit
et in terram pstrati ipsarum ar
borũ caude membro pudoris fe
mineo ligabantur. Quod vt il
le vidit abbati retulit. Qui aut
merore respondit ambos illos
finem vite ĩ luxuria sortiturros.
Qd nõ multo post vidim⁹ nam
vterq; fcũs ĩfamis de mõsterio
sũt piecti pm⁹ tñ pmo alius ml
to post. Vendica enĩ dñi sentẽ
cia ĩ talibz frequẽter exp ta est
Nichil optũ qd nõ reuelet neq;
abscõditũ qd nõ sciat.

De iugo dñi ab adolescencia
portando. Capitulum ·xxvij·

Oribus est earum adoles
cencia ad opa exeũt se
niores ĩtus operantur.
De operibus adolescencium vl
manualibz vel spiritualibz satis
diffuse dixisse superius estima
mus. Nũc aũt exemplo euiden
tissimo doceam⁹ q̃ a seruicio ca
sti nulla prius etas excipit. Cũ
pfectissim⁹ ille ĩ regibz rex posi
as octẽnis cepit tiere deũ et ob
seq̃ mãdatis ei⁹. Cũ beatissimo
viro iob ab infancia creuit mise
ricio et ab vtero matris egressa
est secum. ¶ Nec admiracione
dissimili sub nostro nuper tem
pore ĩ thoxouth opido flandre
puer achaz annorum quiq; ho
nestis valde parentibz oriund⁹
fuit. q̃ pmo visis minoribz fra
tribz a parentibz suis lacrimis
multis obtinuit vt ipsorum ha
bitu vestiretur. Iz cũ hoc illi pri
mum q̃si puerile videret. crede
retq; fm q̃ in alijs pueris vide
ri solet oblivione tpis similiter
ĩ illo abolere. aiadũtũt parentes
et viami eoz oes q̃ seriose puer
cepit consuetudines ordinis mo
dis mirificis obseruare. incedere
nudipes. nudata ꝛ dura corda
precingi. argentum et aurum

sūmope vitabat attingere· q̃ in
hoc articulo casus accidit mirꝰ
valde· Negociatores q̃dam ad
hospitiū patris eius hospitādi
gracia declinauīt· q̃ viso in tali
puero habitu miratī sunt· et cū
intellexissent puerū ōnem vita
re peccmā· nūmum ī vasis fīdo
quo bibebāt latenter īmittunt·
et cū modico vini puero porrex
erunt· Qui vbi exhausto vino
nūmū vidit exclamās horrifice·
vas pīecit tentisq; in celū oc
lis et maīb9 cū lacrimis dixit·
Tu deus nosti omnipotens q̃
inscius meū ordinē violaui· hīc
tremebūd9 expalluit· et q̃si ad
mortem tendēs nigredo eius fa
ciem occupauit· Qd̄ vidēs eius
pater expauit· et currēs ꝓpere
sacerdotem adduxit· qui puero
absoluto manū īponēs· eū a do
lore et peīculīe mirīgauit· In
platea puer sedēs pueros vici
norū diebꝫ solemnibus conuoca
bat· et eos si distorti essent in
moribus· si supbi· si ornati vesti
bus arguebat· penas īferni ꝓ
eorū excessibꝫ ꝓponebat· bonis
vero pueris celoꝝ gloriā ꝓmit
tebat· Interdū eos docebat ora
cōnes dominicā scilicꝫ pater no
ster· et q̃ bonū esset matri cri
sti in salutacōe ãgelica et genu
flexioībꝫ deseruire· Ad has pueri
cōuocacōnes et exhortacōnes·
senes etiam ipi cū iuniorib9 cō
currebāt· et mīro modo delecta
bant in prudēcia responsis ei9,
patrem ꝓprīū iuniorem vel leuē
in gestib9 aut ebriosū si quādo
viderꝫ ei opatrēdo q̃ q̃si cū lacri
mis arguebat dicens· Pater
karissime nūq̃d presbiter nr ī
ecclesia dicit q̃a q̃ talia agunt
regnū dei nō possidebunt· Pa
trem q̃ꝫ cū in solēnitate quadā
optimis scarletinis et rubian
dis vestibꝫ vterētur· cū gui me
tore corrupuit ī ecclesia coram cōse
dentibꝫ dicēs· digito q̃ꝫ demon
strans ymaginē crucifixi· Intu
ere mater· iuuere q̃ videas dm
nostrū ihesū crustū in cruce nu
dum pendētem sanguine rubri
catum· et tu te in otumeliā eius
vestibus scarletinis ad ornasti·
Caue mater· caue karissima ne
pro rubore vestiū penas eterna
lis ignis īcurras· Nec moā· ma
ter vbum filij nō modicū exhor
tēs vestes deposuit· et eis vl
talibꝫ vti vlterius penitꝰ abne
gauit· Vꝫ q̃d mirer· Impossi
bile q̃dē esset verbis ymq̃ atti
gere· q̃nta dignitas moꝝ eius·
q̃nta in oracōne sedulitas· q̃nta
oculorum grauitas· q̃nta incēdē
tis humilitas· q̃nta in loquen
te congruitas· Et hoc quidem

miábilius omnibz excedebat q̃
etas tm̃ et vmbra exil corporis
puerū ostēdebāt. mores vero q̃
gest9 eius pfectissimū virtutis vi
rū i oīb9 predicabāt. Dic nōdū
septēnem ipleuerat etatem q̃ cō
sūmat9 in breui expleuit tempo
ra multa. Placita enī erat deo
anima ei9. raptus ē ne malicia
mutaret intellectū ei9 aut fictio
deceperz aiaz ei9. Appropīquās
enī mortē ofessus est sacerdoti.
sacramēdum cristi corporis po
stulauit. Ipz aut hoc propter
grīal consilij veritum ne in eta
te tali puero oferret sacerdos sa
cre nō auderet. puer cū miá ora
cōis gīa extens in celū maib9
dixit. Tu nosti dñe ihū criste
q̃ summū desiderīū meū ē te ha
bere. Petui te feciq̃ qd debui
et spero ofidencius q̃ tui pficia
nō frustrabor. hijs dictis pētes
circūsedētes q̃ flētes osolat9 est
et ad meliora puocās. iter vba
exhortacōis oris q̃ laudis spiri
tū deo reddidit ipollutū. Nec
mora. sine vllo interstitio habi
tus ordīnis fratrū minoz tunica
scilicz cū assuto capucio q̃ super
eū extenta iacebat repēte dispa
ruit. et nūq̃ postea fuit visa.
Igitur post mortem ei9 aut ad
sepulchrum illius stantes q̃daz
de fratribz psalmū de profūdis

dicere voluissent. nullo conatu
nulla itemcōne hūc finire vel di
cere potuerūt. videlz vt hoc da
retur itelligi nullis illam sanctā
animā oracionum suffragijs in
digere. Credo q̃ q̃ idē michi ad
sepulchrū illi9 ora gerent cogitāti.
Parētes vero puer post mortē
eius in tm̃ exēplo filij profecerūt
vt oīa oblāmēta seculi desere
tes. pr̄ ordīez p̄dicatorū mē aūt
cisterciens ordīez sic eisdē tem
poribz itrauerūt. ¶ Simili deuo
cōne et si nō simili etate q̃a ad
ultus magis puer nobilissimus
ānoz. xiij. i theutonie partibz fuit.
Ꝗ filius comitis de flankēberch a
matre miss9 ē ad regē francie cog
natū suū cū eius filijs educād9.
At qm̃ mos ē maxīe in alienis
partibz opatriotas sibi iuicē cō
gaudere accidit vt dict9 puer al
bert9 noīe bātissime mēorie frēz
iordanū magistrū ordīs p̄dica
torū nacōne theutoniam eo tpe
parisius omorātē et alios frres
theutonicos visitaret. Cūq̃ id se
pius q̃ diuci9 facerz ex collacōe
sā vita puero ceperūt terrena vi
lescere q̃ placē celestia. ocepit
q̃ itrare ordīez et ap9 magistrū
iordanū occulte pro ordine pe
tere. Cāt enim puer parūp̄ ibu
tus litteras, Ꝗ magister iōstātē
ducēs affcīm puerū eū ad reginē

cōitatus sui· cuius solus puer legitimus heres erat· vt māsuetudine subditos gubernarz· pocius hortabat· factus ergo puer annorum· xvi· p solēnes nūcios a matre mandatus est· q̄ si ductus vxorē nobilissimā q cōitatus gubernacula susceptuus· Pater enī eius iam longa etate senuerat· Dicit ergo puer militibz q seruis suis· Cum videre cōpatriotas nostros fratres ordīs prēdicatorz pisius antegō recedamus· Veniens ergo cū suis ōmibz ad domū fratrū· in oclaui secessum magistrū vocauit et fratres· q̄z pedibz puolutus dixit· Cōtestor deū cōtā vobis q hodie patris mūdy deserere· et vobisc̄ī ī ordine cristo domino deseruire· Qz si volētem respuitis videat q iudicz ipse deus· q nō iultū ita a vob̄ meum sanguinē patiatur· Hec vt dixit puer magister fleuit· et fratres attonita in vbis eius ardentia sūt spiritu· q soli domino negocū cōmiserūt· Cōuocato ouē tu causam et vba puer diligenter exposuerūt· et receptū statū habitū ordinis īduerūt· Quod vbi suis inotuit planxerūt valde· q ad patriam reūsi rumores tristissimos pentibz detulerūt· Cui pater senex assumpta copiosa multitudīe venit parisius q cū filiū violēter extrahere conaretur· fere a nouicijs fratribz laceratus membratim ad patriā infecto negocio ē reūsus· Cūq̄ at autem ea tempestate pisius archidiaconus q̄dam theutonie speciosus forma pre ōmibz clericis auitatis theoderic nomine· nec ab re pulcher theutonicus cognomēto Hic q̄dē ex mre dicti adolescētis auūculus erat· q erbat gratiuiter cōsobrino· diu distulit videre illū· Tandē aūt cū rexpūare deberet· mādauit ei p clericū suū q ad videndū eū sequenti die veniret· Qd̄ vt audiuit puer frater albertus accurrit ad magistrū· accurrit etiam ad fratres magis spirituales· supplicat ōmibus· vt pro auūculi salute quē sinceritus diligebat dīm exorarent· Quo facto venit archidiaconus auūculus eius· et in capella ad colloq̄um cōsederūt· Et mox obortis lacrimis dixit puero· Quomodo hoc karissime facere potuisti vt matrē tuam sororez meam· que te solū in filijs suspitem habuit et me auūculum tuū q̄ te p ōmibz diligo deserere potuisti· q nūc vt audio· mater tua pre tristitia moriē· Ego autem post ingressū tuū fere moriturus elāgui· nec vmq̄ vllo solacio releuabor· nī videā te infra

ānū xpi bacōnis licite ad seculum redeūtem. Cui paup cum mira oris grā rīdens ait. Ecce triū ymaginū figure picte ī fenestra vitrea cōtū nobis, q̄nā sunt illi karissime, q̄tū memoriā repre sentāt. Nā xpi ꝗ mtis suēt io hānis osobrīnī eiꝰ in cēteris pre dilecti. Ex hīs vere coniciās q̄ ꝗ si caristꝰ dilexerat mtēz ꝗ in tm̄ ex passione cerneret crucīari vt aiam eiꝰ doloris gladius ptrāsi ret. consobrinū vero dilectū iohā nē euāgelistā ꝗ guatū vltra q̄ cre di potest doloris anxietate vide bat tū cū potens esset de cruce descēdere noluit, ꝓter illos ꝗ in cruce pstitit moriturus. Si mi li me scias karissime huiꝰ religi onis sancte crucē cū xpo ꝗ ip so xpo dno oscendisse. Et licet mtēz mori videā pre dolore ꝗ te karissime piclitari in cruce tū vsq; ad mortē immobil pmane bo. Et hāc q̄dē si credis ñ ascē des ꝗ tu ne te mundi huiꝰ vt ce pit dānabil laborintꝰ inuoluat. Quid plura. Resolutus archidy aconꝰ ī maximas lacrimas cor de cōpūgit. Osaēte stimul āgi tur. ꝗ non valebat resistere spiri tui q̄ ī puero loq̄bat. Sup hoc īstitit oracōibz iuuenis ꝗ tādem ī paucis diebꝰ archidyaconum flexit ad ordinē miñtre clero ꝗ populo ātatis. q̄ tā subito leo minū aīm ad tātā hūilitatēz ver ba pueri domuissent. Creuit au tem puer fr̄ Albertꝰ ī viz pfectū ꝗ bonū. ꝗ vsq; hodie predicator nobilissimꝰ declarat. Nūc dns papa episcopū maxime ātatis preficere voluit. ꝗ vir sānus resti tit mēorabili vbo dicens. Scia rꝰ ꝗ letꝰ moriar fr̄ ordīs. q̄ vllo episcopi honore sblimatꝰ. Do nū ē ergo hōi cū potuerit iugū domini ab adolescētia sua. ꝗ ser uicem subdere leui sarcine Iū cristi.

De vtute castitatis. Capitu lū viciesimū octauū.

Integritas ē cūctis ap tus corpis virginalis. Neq; enī vllo inter se cōcubitu miscent nec ī libidinē resoluūt. Et tū maximū filiorū examen emittunt. Et hoc max ime mirū ꝗm lām videri potest. ꝗ vnum ex abditissimis vacare secretis. Si hoc ergo ī minimis aīalibz repitur q̄d calūniatis iu dei vnā apō cristianos vgīnē pe peresse. ꝗ hoc nō quēlibet hoīez sed castū quē messiā misse cre dimꝰ ꝗ ws dictus esse venturū. Videas iudē cristū natū. ꝗ non mireris vgīnis partum. Obser ua lector q̄ nōbiliter dicit. integ tas cūctis ē corpis virginalis.

quare ergo de⁹ eas sicut et alia
animalia non statuit omiscere·
Absolute credo nō ambigo q̃a q
hominib⁹ dare voluit virginita
tis exemplū· et resolui in libidi
nem extraordinarie euidenter
ostēdere q̃ sit nociuū· Queri au
tem potest· cur in ātiquo popu
lo dei nō cōmendabat ītegritas
v̄ginal· et nūc post aduentū cri
sti deserta heremi v̄ginitatis li
lijs decorat· Una racio fuit ꝓpa
gatio generis hūani q maxime
populi dei· Secūda q̃a tūc ille
popul⁹ ad lr̄ā⁹ maledictā ster
lem metuebat· Vnde filia iepte
v̄gine se moritūrā expauit· et a
patre deflēdi v̄ginitatem suam
tp̄s trīm tritum mensium postula
uit· Beatissima vero virgo ma
ria sup quā reqeuit spiritus sa
pientie q ītellectus v̄ginitatem
deo prima ōmiū voluit· et sterilē
a fructu bonorū opeꝝ legis ma
ledicōne plectendum ostendit·
In alius rei figura crist⁹ postea
ficui nō habētī frūs maledixit
et arruit· Ꝗ q disc̄ipulis plane
dixit· Omnis arbor que non fa
cit fructū bonū excidet· et in ig
nem mittet· ¶ Proīde nota q
v̄ginitatis dec⁹ cōtra illos q̃ pre
ferunt nuptias v̄ginitati virgi
nis matris necnon et eius filij
virginis q̃ōnis v̄tutis exēplar
est gloriosissime ꝛmendat· Et
ad exemplū· baptistā vide quo
maior inter natos mulierū non
surrexit· Ꝗ q apostolū q euan
gelistā iohannem q̃ de nupcijs
specialiter vocat a domino· cui
in cruce v̄go virgini cōmenda
tur· vt liliū lilioꝝ crustus nostri
amore languidus ex vtraq; pte
fulciret· Et hrata q̃dem virgini
tas lilio compat· tū ꝓter cādo
rem niueū· tū q̃a ex sex folijs re
pandis constat· vt cordi primo·
deinde quinq; sensib⁹ corpis ab
omni ꝛtagio illibatissime caue
atur· Et hrne folia ista repāda
dixerimus q̃ ꝓminēs et aper
tum significat· q̃a licz ōmis glo
ria filie regis abint⁹ q̃ntum ad
scienciam exigatur· tū q̃a de mi
nus ī euāgelio iubet vt opa no
stra ad exemplū luceāt ꝓximo
rum necesse est vt cōpositio fo
lāsecā sensuū ad ꝛmēdacōnē vir
ginee dignitatis ordinatissime
famulet· Quod vtq; de regina
v̄ginū sanctus q̃dam elegāter
asserit dicēs· licz maria etiam
in corpe mulierū pulcherrima
fuerit vtpote que cōcepit sine
admixtiōe virili q peperit spe
ciosum forma pre filijs hoīnū·
tū ita ordinatissima fuit in mo
ribus vt numq̃ eius decentis
sima pulchritudo quēq̃ etiam

facinorosissimū luxu ad concupiscē
tiā saltē tenuissima temptacōe
cōmouit. et hoc p spiritū sanctū
cooperantem ī ea credimus et fate
mur. quō enī aliter fieri potue
rit nō videmus. Igit lectorē no
strū vt plene cōfidimus non pige
bit de gloriosa virgine aliquō inse
rere locū. per quō et ad amorē ip
sius q dignam veneracōnē eius
sincerius accendamur. Iuve
nē fuisse ppe nostra tpa in ger
mania partibus certa relacōe di
dicimus. Hic mortuis parentibus
puor cōsilio de puatis heredita
tem preclaram ī ludo tesserorū
et tabernis tōlitē dissipauit.
Hic vagabundus q miser p pūia
ferebat. q et si alias stultus. ca
stitatē tū corporis cōseruabat.
Quem qdā miles patruus ei
nōmodice miserat. obuium die
qdam alloquitur dicēs. Male te
competit consobrine karissime
taliter oberare. q clarus genere
probum vitum et magnum effi
cere potuisses. nisi te tal isania
rapuisset. Cuius verba cum qua
si muliebria iuuenis derideret.
subiunxit miles. Estne aliquid
care meus quod p me facere tu
curares. Cui ille. Est vtiq. Cui
miles. Volo ergo vt gloriosam
dei genitricem mariam salutes
quinquaginta vicibus ōni die.

Cui cum cachinnādo respōderet
Hoc semel faciā q nō oī die. pa
truus insistit dicēs. Hoc te fa
cere omnibus modis oportebit.
si quando te oculis misericordie
sue gloriosa virgo respiciat. et
pro tua miseria suum filium iter
pellet. Ad huiusmodi verba ānu
it iuuenis. et recessit ide. Post
annū contigit patruum videre
iuuenem. quem q si promissum
fuisset iterrogat. Et ille. Ser
uaui inqt. et nollem me nullate
nus non obseruasse. sic missius
enim michi est. q ante ī vanita
te mūdana. Cui patruus cū gau
dio dixit. Ergo in ōsequēti an
no seruiciū tuū cristi matri ī sa
lutacōibus duplicabis. Et iuue
nis. Fiat inquit. Exacto aūt se
cundo anno reuersus est ad pa
truum dicēs. Iam suffragante
matre xpi ōnis vecordia miser
rimi mei stat. euanuit. firmo
benefaciēdi pposito voluntatis
mee constantia stabilit. Cui pa
truus cum lacrimis dixit. bene
dicta sit pietatis mater. et tibi
quoq karissime gratias refero.
q salubri cōsilio credidisti. Ni
chil ergo restat nisi vt āno pre
senti ppositum tuū fixū expiar.
et si dignū inuenero cōdignas
tibi nuptias procurabo. tu autē
medio tpe auxiliatricem tuā in

salutacōibz quinq̄gesime tercie sedul⁹ honorab. Cōsentit iuuenis stabil iuētus est. Et cuoluto anno patruus qd̄ pmisit iuuenī cōq̄siuit nuptias. Et istau tato cōuiuio ex vtraq; pte conuenit pntēle positusq; mēsis q̄ lotis maibus cū iam sponsus q̄ spōsa ꝛmessum pitēr ꝛsedissent ex inopinato memor spōsus nōdum se sponsionis debite salutationes illa die gloriose virginī ocupat⁹ alias psoluisse. Sepē te surgens susurrat patruo vt paululū iduceret feraula mīstrādaz quo ānuente sol⁹ iuuenis intrat thalamū soluit mēi castī qd̄ wueāt tanto deuotius q̄nto se clementius pbaueāt exaudiū. Nec mora vbi extremā salutacōnē tercie quinq̄gesime iam compleuit apparuit illi gloriosa virgo lucidior sup solem tres togas in sua tunica. iuueni vnam anterioē et duas lateāles ostēdens. Ecce inq̄t salutacōnes tue lēis aureis scripte q̄bus me intrab⁹ quinq̄genis sedul⁹ honorasti. q̄ q̄nā in tuo corpe licz vanus et vagus vginitatem cōseruasti. q̄ mox te febris lenta corrupiet. ad me die tercia sine vlla carnis corruptione pueniens. Hoc dcō gloriosa virgo disparuit. Iuueis aūt egressus horta tur ōnes letari epulari q̄ gaudere. se vero appetitu comedēdi destitutū et ad pūs cū eis esse nō posse. Singul ergo ad mēsam cōsedētibz et comedētibz iuueis interēlectū ascēdit et facto pūdio spōsam suam patruū et aīcos in thalamū cōuocauit. q̄ eis q̄d sibi ꝛtigerat vl dictū fierat intīauit. Moxtuus ē ergo iuuenis tercia die vt prēdixit. sponsa vero eius nulli postea nubere volens in sancta vginitate permānsit. Nec miz si ī trib; quinq̄genis beatissima vgo a pdicto iuuene se dixit p salutacōnē angelicā honorata tam in tpe gratie q̄si anno iubileo electa sit q̄ effecta nobile triclinīū trinitatis. Unde venerabilis magister adā canoīcus sancti victoris pisius cū in dictāda sequētia. Salue mater saluatoris alīū rīgmī vsiculū edidisset. Salue mater pietatis et totius trinitatis nobile triclinīū. gloriosa virgo apparens ei q̄ q̄si pro honoris laude satisfaciēs cogitāti eidē supplex et altissime hūilitatis cerūicem inclinauit. Quid iteāto de triplici quinq̄gesima ī salutatione vsus āgelica aue maria anno ab incarnacōis dñi. M. cc. li. ꝛtigerit referam⁹. Vidi et cognoui iuuenem in brabancie

partibus gnosum. q̃ q̃uis esset
tōliter seculo dedit. bte tñ vir
gini mane deuot. cotidie tres
dictas quiq̃genas ī salutacōibz
exsoluebat. Infirmatus aūt ad
extrema pduct. ē. Cūqz per ho
ras diei plurimas mortuus iacu
isset reuixit subito. et sorori mo
riali q̃ iux sedebat īclinauit di
cēs. Soror ecce redij. cito aduo
cari facias sacdotē. Hiñtabz om
nibz presbiter aduōē. q ī maxīa
cordis letīcia palā oībz cōfiteē
dicens. Ad tribunal cristi iudi
cas rapt. cū ī trabz maxīe a dēmo
nibz accusarer ferraqz deberet
sentencia contra me. pissīa mē
cristi rogauit filiū vt ad corp.
reducerer locū pnie suscepture.
Nec mora. factū ē vt rogauit.
Vnū de pcās eāt. p q̃ damnād.
eā. decime. q̃s de bonis q agris
meis subtraxeā sacdoti. secūdū
erat. q cū sodalib. meis piscēs
q̃ xdā religiosox fluuiue subtrax
eā. terciū erat. q segetes et fru
ges pauperū cū camib. venari
cis vagabūd. destruxeā. hec cū
coram omnib. loq̃ē. q̃dam ex
mansionarijs dixit. Et aut īq̃t
p damno isto extremo damnā
dus eratis. cū nos oēs illud wb
puro corde remiserim. Et ille.
Michi q̃dem vestra remissio ne
q̃q̃ suffecerat ad salutem. cū co
piosior essem wbis ī iniurijs re
fundendis. q̃ wos michi in iniu
rijs dimittendis. Et hec dicēs
restituenda damna ptin. assig
nauit. sicqz disponēs rebz et do
mui in spe q pace mirabili spiri
tū expalauit. Hinc de ipso re
ficulo salutacionis angelice ali
quid specialius attollam. Po
tissimum enim laudis eius illō
euangelium reputamus. in quo
eam decentissime paraniphus
gabriel honoāuit. Et hoc quod
dam a asteraēhb. mirum pla
ne miraculum recitatur. Erat q
dam emerite milicie veteran.
q̃ seculo et si tarde renūciās san
ctum cisterciēsi. ordinem intra
uit. Quesit. autem a magistro
nouiciorum si sciret oracionem
dominicam scilicet pater noster.
negauit se num. q̃ scire potuisse
contestans. Quid plura. fit la
bor manis vt discat. Et cum nō
posset. precepit abbas vt saltē
illi breuem angelice salutacōis
verficulum inculcarent. Quod
et si multo diutino labore. factū
est tamen. Cum enim ad exhor
tacionem magistri sui ipsū ver
ficulum iter prandendū ad vnā
quāqz buccellaz fere ne obliuio
ni traderet tum mar. ex frequē
ti et longo vsu tantā ī ipsa salu
tacōe mētis dulcedinē cōcepit.

vt cordi eius et ori sola memo
ria matris cristi tāq̄ alias ad
uocat⁹ indelebiliter adhereret·
Contigit ergo vt post aliq̄ta
ānoꝝ aureaula veteranus ille de
uotissime moreret· et sepeliret
in cymiterio iter fratres· Qui
tes· De tumulo eius nō multo
post a parte capitis arbor nasci
gnoti generis visa est· cuius fo
lijs lētis aureis īsignita· aue ma
ria gratia plena notabiliter sin
gula ornebāt· Qō vbi notum
fit dyocesano pontifici ad locū
venit miraculi· radicem arboris
per effossionē diligētem scru
tatus est· et eam de ore veterāni
illius ortum habere probauit·
Nō mora· vbi diuine ordinationis
arbustula debitum officium ex
secuta ē· in oculis ōmiū aruit et
defecit· ¶ Quicūq; ergo matri
cristi aures esse deuot⁹ salutati
onem istā frequēs et deuot⁹ in
gemines· nec credo q̄cq̄ grius
illi vocalis laudis offerri· Pro
inde fateor a me q̄ritum q̄d ī ip
so versu salutacōnis ālicē au
diret letius mē cristi· Ego autē
nichil ambigēs mox respondi·
letāter q̄dem audisse vgine gra
cia se plenā· secū dominū mai
estatis ꝗ se in mulieribꝫ idest pre
cunctis mulieribꝫ bīdictā· ꝗ in
eo mariā gratulātius exultasse

ordinem q̄ audit fructū ventris
sui singulariter bīdici· Quid
mirū· Ipsa dilecto suo· ꝗ ad eā
cōuersio eius· Benedictū autē
idest bono addictū· vel bīdictū
idest digne dictū dicim⁹ fructū
eius· q̄a ipe malo pene crudel
mortis addict⁹· bono addicitur
sedens ī potioribꝫ patris· Inde
per ꝓpheta dicit· Maledictus
omis q̄ pepēdit in ligno· qui
vtq; cruc⁹ fuit· Propter qō ꝗ de⁹
exaltauit eū sup omne qō ē· et
donauit ei nomē qō est sup om
ne nomē· Benedict⁹ etiā dicit
q̄si bonus dict⁹ q̄a nemo bonus
nisi solus deus· ꝗ hoc essencialī
ter vt in nomine eius ōne genu
flectat celestiū terrestriū et in
fernoꝝ· Quocūs ergo crustum
bīdicimus fructū vteri vgina
lis bonū simpliciter vel bono ad
dictū dicim⁹ ꝗ in hoc mariā po
tissime credim⁹ ḡtulari· Preter
ea remiscor me adolescētulū ad
huc vidisse piter et audisse pie
temerariū quēdam ī hac senten
cia ꝗ nō per eadē vba de maria
cristi matre locutū· ¶ Cāt autē
inter religiosos quos dā spiritu
mire feruētes sermo mutuus de
maria· Alius fm euāgeliū luce
specialiter extollebat pudorosi
tatem eius vbi in sermone āge
li fit turbata· Alius prudēciam

eiꝰ et cōstāciā vbi fecūdandā se
audiēs modū cōcepcōis inq̄ut
atq; alius humilitatē; vbi ancil
lā se vocās cū tū esset dña āge
lorum gabriel assertiomb; ob
diuit. Tunc ille pie temerarius
obortus lacrimis aut applausu
Et ego inq̄t meā dicā sentēciā
de dulci maria. Nichil illa stul
tius in creaturis inuenit. Cūq; i
hoc oēs pariter attoniti stupe
mus. an ignorātis inq̄t q̄ oēs fe
re totaliter peccatores vbi post
lapsum surgere cœperunt deum
vltionum q vmānitatis dominū
formidantes ad matrem eius
quasi propiciatorium pietatis
confugiunt et eam vt ꝓ reconc
iliatricem carius amplectun
tur. Nec miꝰ q̄a circa frequēs
ministerium satagere nō desistit
donec ꝓdigos filios reconciliet
vite patri. At illi clemēcissimū
patrē sup se poenitentes aut āgel
vt viderūt exultātem fere post
modū reconciliatricis oblita te
nerime nimiꝰ i pij patris osculā
ꝑ dulces lacrimas resoluūt.
Audias lector si miraris ausculta.
Verissime q expressime didi
ci. Quid miꝰ mē. Quid miꝰ o
bona dña ꝑ oia. ꝗ popum est
ille. Dulcis per oia tu. ꝗ vētus
tui fructꝰ oī suauitate iocūdior.
Q̄nto enim altior tanto suauior

fructꝰ. Plane et si pie temera
rius ille. tū verissime dixit mich
il i creaturis stultius maria pos
se inuenire. O benignissima mē
ne vivo illi vel m̄ i tuo assultu q̄i
temerarijs idigneris Nec dicēs
o dña stultꝰ factꝰ sū. ꝗ me coegi
sti. quī ymmo vehemētior amor
tui. Verū vt seriose loquar de re
inq̄ sancta virgo nō te minus
deceuit in reconciliacōe; poenitenci
um stultā dici q̄ filiū tuū vt sal
uos faceret credētes. quē paul
stultescere patris sapiēciā ꝑdi
cauit. Certꝰ sū pia mē et dña q̄
nullū i reconciliatis amicicie pa
tris detrimentum aut erga fa
uorem tui remissiores existūt.
vt in amorē filij tui plenius tūs
fundātur. quin potius omnimo
de tibi dulciores sunt. q̄nto illi
fuerunt gratiores. ¶ Sed et il
lud referamus quod certa valde
et indubitabili relacione didici
mus. In partib; lumbardie in
domo quadam fratrum predica
torum apud granum ciuitatem
de gloriosa matre cristi miracu
lum accidisse. Deuotissimi fra
tres sub sincerissimo priore er
ga beatam virginem erāt in ora
cionibus deuoti et infusi sepius
lacrimis diuine ꝓtem placōi va
cabāt. Accidit autē vt q̄dam ma
gis sedulus secedentibus alijs

vel ad studiū vl ad q̃etem dies
q̃q; noctes cōtinuaret in preci
bus· Hic gloriose vgīni specialis
sime deuot⁹ et supplex speciale
ab ea meruit solaciū obtinere;
et orgit vt eo solo ī ecclesia re
manente altaris caruitū lucē io
cūdissima caūfūdi· et ei super
altare gloriosam vgīnē cū ipsa
sua nobilissima prole īauditis
vultuū et formarū sēmatibus
apparere· Sup eos aūt in mody
stellarū septē globi ignei radia
bāt· Hec vt vidit frater timuit
fantasma· q̃ q̃ ī signū verissime
visionis solacio mīrabili ⁊ intel
lectuali lumine repleret· Dixit
ergo cū magna reuerētia cordis
et lacrimis· O gloriosa mater
et domina nō sū dign⁹ solus vi
dere que video· Rogo supplicare
vt si es vere mē cristi vt sentio
appareas pori nostro appareas
et tota cōuētui· q̃ vira sunt serui
tui et tue ḡie feruētissimi dile
ctores· Hec vt dixit mē pieta
tis ānuit· et toto cuētui sēma ⁊
formā porem aperuit· Et vide
lector mīraculū cūctis seculis īau
ditum· Referebāt fratres q̃ hoc
viderūt q̃ illa visio imaginaria
q̃dem fuit· ꝗ ex cerus grossis ⁊
circumscriptibilib⁹ lineamētis
corpis non cōstabat· Ut autem
compacōne aliq̃ ⁊ si ꝓa nō vta
mur· corpus illud apparēs dya
phanū videbat· et tamē tā pro
prīā tā excellētē regn giā igere
bat formā oculī ituēcū· vt nich
il iocūdius michil capabilius vi
dere posse a mōrtalib; videretur·
Hec videtes fratres crebrius so
lito precab; et flebab; īsistebāt·
et orabāt benignissimā matrē
vt secūdo ⁊ tercio fratrib; appa
reret vt si forte ꝓmo dyabolica
fuit illusio· in noīe sancte et īdi
uidue trinitatis frat; precū in
stancia figaret· At q̃mā nulla
cristi quētio vl matris eius ad
belial· secūdo ⁊ tercio fm formā
prius dictā toto se cuētui glori
osa dei genitrix demonstrauit·
Facta aūt sunt hec in īicio fere
ordīnis p̄dicatorū· vt in tali et
tam specciali mīraculo regina mi
sericordie sibīpsi dedicatum ordi
nē oprobaret· ¶ Vidi in brabā
cie prab; asterfiesi· ordīnis mo
nialē in qua cōūsa de iudaysmo
opus digne marie matris cristi
gloriosius excellebat· Annoꝫ nō
plene q̃q; in domo pentū iude
orū aduertere cepit aīmo· aut
distictio nominū fieret iudeoꝫ
piter ⁊ cristianoꝫ cū vnius vul
tus atq; loq̃le homines essent
vtrusq; gentis· Qua talis pu
elle discretio īherebat· tamē vt
postmody retulit auidi⁹ audiēti

cordi eiꝰ magis cristianū q̃ iu
dayca nomē. et specialiter btē
marie nomē letabat audire. cū
cristiani aliq̃d inuicē petere vel
iurare solebāt. Furabat aūt sb
vtraq; asella panem de mensa
parētū a pueris occulte mendi
cis partiebat. vt regaādo sibi
marie nomem audiret. In hijs
ergo de tēpore i tempꝰ mire pfi
ciēs ita sagaciter lauabat. vt
neuter parētū aliq̃d sup cogita
tu filie adūtere poteat l audire.
Cōtigit aūt vt parētes eiꝰ a co
lonia i louaniū bzabācie opidū
cū filia deueirent. vbi ciz succes
su temporis in domū cuiusdam
preclari presbiteri magistri ry
nerii noīe cum cristianis pueris
aduenisset et eā ex noīe nouis
set presbiter eamq; venire libē
cius ad se frequētius adūtisset.
iterrogauit eam dicēs. Vis ne
rachel karissima fieri xpiana.
Et illa volo iq̃t. dūmodo erudi
as me q̃d sit fieri xpianā. Tūc
presbiter vt vir sāūs mire gaui
sus. in spiritu sentiebat de puel
la futurū nescio q̃d diuinū. Et i
capiēs a ostitucōe mūdi cepit il
li scripturas exponē p q̃s fides
cristi vl ipse cristꝰ figūrari pote
rat vl osidi. Quaz exposicōnes
vt ipsa met dixit ita itegro sen
su in illa etate sex ānoz tūc a di
midij. discrecione spiritꝰ intellex
it. vt raro oporteret presbiterū
racionem aliquam iterare. Nec
erudicio fere per annū dimidi
ū pdurauit occulto adituq̃ que
firtiue et opportune raptaz puel
lulā edocebat. Et vide āmirācio
nis insigne pdigiū. Nūq̃ rach
el auditu verbi dei saciari pote
rat vel lassari. cū tū presbiter a
martha mistra eiꝰ mulier religi
osa et prudens valde ambo fre
quenter lassati sibi inuicem suc
cederēt in docendo. Quid pluā.
Noxvt parentes i filia cperūt
aduertere cogitatum conuenien
tibus iudeis pluribus conuene
runt in hoc vt missam filiam de
louanio vltra renū sponso trade
derēt arcius conseruandaz. Qd
vbi puella cognouit presbitero
cum lacrimis idicauit vt si illā
eadem nocte non raperet et cri
stianam efficerz. perdita esset
in perpetuum a confusa. Quod
audiens presbiter puelle prece
pit vt ad solitū auditum sūmo
mane veniret. Quod cum iam
cantanter ānueret de vespere ma
tri eiꝰ dixit. Per me mater vo
lo ista nocte iacere. Quod dum
simplex puella dixisset et diuici
us rēnuisset mē. consensit tādez
eidē super ceruical ad pedes su
os lectulū preapiēs preparari.

Jacente ergo puellula vsq; ad
mane et obliuiscente penitus qd
presbitero prædicta nocte promise
rat astitit illa gloriosa mr ma
na in habitu candido supniuem
et offerēs illi vgā splēdidā quā
gestabat dixit, surge katherīa
q iter arripe· grādis enī tibi re
stat via· Hec illa dicēte rachel
vgam apprehēdere credēs de le
cto cecidit q exclamauit· cuius
clamore excitata matre et q̄ram
te clamoris causā filiaq; tauci
dissimulāte mater prum obdor
miuit· Et rachel surgēs ad odi
ctū locū presbiter mox inuenit·
Qui letus assumpsit eā et venit
ad mōsteriū qd pratū dominax
dicit qd erat ad leucā dimidiā
dicte ville· et gaudētib; cunctis
baptizauit eā nomē katherine
imponēs eiq̄ vocata pus fuerat
a cristi matre· Stratū q; habitū
redimis induit baptizatū, Nec
mora vt audiuit pater q amici
eius qd gestū ē cōsternati sūt·
Et p ducē dominū terre q p epis
copū leodiensī· tādem p papā ho
noriū datus maximis pecuniis
laborabāt vt ifra etatem legiti
mam filia ablata pntib; redde
retur· Que si ī domo pntū vsq;
ad duodennē etatē pseuerāret in
fide suscepta tūc iuste cristiano
nomini reddi posset· cogitātes
negōtiūm medio tpe īfantulem
aīmū facilter deflectere posse
vt ad natiua parentū vota redi
ret· Horū fraudulēta conamina
prochdolor multa magni et lētā
tia vim pecuia suscepta fouebāt·
pro quo presbiter supradictus nō
modice tribulatus solū cristū et
mrez eiq̄ que auctrix fuerat hui
facti multis lacrimis īuocabat·
Hinc res q vsq; in presens cun
ctis scrik īaudita· Petiit a pres
bitero ad ōnem ecclesiāstīcē q iudi
cē se puella deduci· forsan mēt
iudices flectere ētate q ad mei
piaculū moueburē· et factū ē vt
petuit q dixit, Vt enim q̄dam
die apud leodiū venit cōtī episcopo clericis et magnatib; diū
sis aduocatos q iudices tā ecclesiā
ti q̄ secūdū ratione confidit q
mouit vt ceres vlulancū q cla
mōciū cū lacrimis pre stupore
in ecclīa sancti lambti a locis di
stātissimis audiēte· ita vt om
nes manifestissime discerēt q vi
derēt in tā exili etate diuīnī spi
ritus sapientiā pualere· Hinc
post ānos duos cessatū ē a lite
iuris q aliud decepcōis tendicu
lum prepatum· inuenis elegan
tis forme iudex cōductus ad hoc
venit ad mōsteriū supradictū in
q puella erat simulato aīo baptis
ma suscepit· Qui cū se fingeret

miro modo vt puelle q̃si cognate
sue gracia erudicōis loq̃ posset. Et
dicebat enim plus sup oīm ser
monib; michi cognate verbum
salubrius imprimet; Illa tñ vt
michi retulit iterius discerne
bat fictū ad fidem iuuenē accēs
sisse. q idco nec prece nec pretio
nec vlla obediēcia flecti potuit.
vt solū vbum iuueni loq̃retur.
Nec vt viderūt iudei miseri cēs
sauerūt ab illa. Iuueis aūt ad
vomitū ē reūsus. Hanc postea
tāta grīa potuit vidim9. vt mich
il ea seremius videri posset. Cū
q; nobiliū paēntes cū multa am
bicōne venirent videre filias et
cognatas. hec cōtī ymagine bte
virginis veniebat et gracioso
vultu dicebat. Alie sorores nre
monales a matribz et amicis
solatiū habēt q gaudiū. ego au
tez paupcula pupilla et ī digna
ad te dñam q cognatā meā fidē
ter accedo. tu sola pre oīb; esto
mi refugium et solamen; Et hec
dicēte q̃s dubitet eā a miseri
cordissima pietatis matre sola
tio defraudari. Nō te dec; o do
mina tuā carnē tuū sanguinem
spernere. de cui9 grie vt rosa de
spinis orta est. liliū de tribulis
grīatur. Et qm̃ de iudeis sermo
exortus ē. de cōuersione cuiusdā
iudee alterius rem nup gestam
miabilem referam9. Erat ī par
tibz theutonie mōsteriū vginiū
quo bellorū euentu fundius de
structo ad dom9 parentum moni
ales redire cōpulse sūt. Quarū
vna pulcherrima agnes nomi
ne vbi ad patrez militez redijt.
abeo violētez oppssa mox īpreg
nata fuit. Ad partū ergo appro
pinquās anxia fugit ad deuia
et partu edito adē dyabolus in
specie mōchi q̃ se ei9 sobrinum
cōtestās et osculū facti ei9. dixit
ad eiulātem et q̃si pre tristitia
desperantem. Ne tu karissima p
partū editū cū patre q parēntib;
confundaris paruulū ī stagnū
primū pice. si enim vixerit la
tere non potest. Tūc mr̃ miro
certamīnis pōdere fatigata tādē
post lacrimas post doloē vicit
erubescēcia mēnū pect9 et mox
paruulū submīsit ī stagnū. q sta
tī dyabolus ad mire tabescētez
doloe cōiecit. O inq̃t oīm femi
naz miserrima q̃d nūc restat.
Delius est vt sine scandalo tui
et tuoz in grauicei mortis peri
culo. facta michi confessione in
aquā aut filio te submīgas. Hoc
audito īclamans mulier ex hoc
resurgit. q gloriosaz vgīnē mrez cri
sti īuocat. o tra dyabolū adiutri
cē. Nec moā vidit demonē cū fi
mo et fetoē teterrimo disparētē.

et mox effusa ī laudem matris
casti ad spem meliorē in prece
et lacrimis cōfortat. Venit er
go in primā ciuitatem et hospi
cio susceptō ab honesta matro
na locata est ab eadē cū quadā
iudea sana noīe vt eius paruulū
enutriret. Transiit ergo annis
qnq; cū eadē iudea in tanta cor
bis tristicia vt vix eam q̄s pos
set videre tristem. bis ī pane ⊄
aqua per ebdomadā ieiunabat.
Interē domine sue iudee de fide
casti et bonitate ac pietate ma
tris eius vt eāt femina prudēs
et eloquēs predicabat ⊄ sensim
cor illius ṽba edificātia ⊄ effica
cia penetrabāt. Cuius hortatu
oratione dominicā ⊄ angelicam
salutationē addiscēs. castū et
matrem eius cotidianis precib;
inuocabat. Hinc factū ē vt nu
trix ipsa cuidam fratri ordinis
predicator nomine conrado con
fessa mitteret ad papā, Obten
ta ergo absolucōne ad patriam
est reuersa. et accelerauit visitare
iudeā dudū dominā suam. Quā
illa gratulabūde valde suscipiēs,
rogauit fessam q̄escere super le
ctū. At vbi vespere iudeus venit
et cognouit hāc esse nutricem.
q̄si in furiā raptus suspectā eam
quasi perūtrice sue vxoris ha
bebat. Certe inq̄t male venit
huc insidiatrix. ista iā occidam
eam. et mox extracto campulo
inuadit dormiētē. et tria dedit
ei vulnera citra vel itra cor. Hoc
viso iudea horruit et ītrans tha
lamum obseruauit. Hinc noctis
medio facto signo iudeus syna
gogā cū vicinis intrauit. iudea
autem post luctū obdormiēs in
somnis vidit gloriosissimā do
minā cū duabus puellis ad oca
sum mulierē intrantem et ex tri
bus pixidib; quas ferebat vnā
quāq; vnguine salutari ī rediui
uū statū mortis vulnera reducē
tem. Intuere lector. miāde mira
culū. Iudeus mane rediens oc
casam feminā non inuenit. crede
bat; q̄ vxor sua cadauer mor
tuū subtraxisset. hoc idem de vi
ro vxori illuscēte die credebat.
et super hac re nec q̄s alter re
quisiuit. Vix dies xl. comple
ti sunt ⊄ ecce venit mulier per
egrina iudeamq; et virū eius ex
parte agnetis occise officiosissi
me salutauit ⊄ abijt. Tunc iude
us vxori ait. Quid est q̄ illa vi
uit. Nūq̄d occidi eam. Cui vx
or. Potens est inq̄t castus domi
nus eius mortuā suscitare. Et iu
deus. hoc est ait qd̄ semp timui.
q̄ te apastatā duceret in erro
rem. Nec moā. hec dicēs opte
bēbit vxorē ⊄ ī thalamo duob;

annis reclusit obstructaz. Hinc
accidit vt ad remotiora recedẽte
iudeo vxor euasit q cum duob9
paruul' teratum gerens in vte
ro ad ecclesiam fugit. q aiz gau
dio fideliũ qui eam ditissimam
q honestissimã nouerãt baptis
ma suscepit. Hanc postea duo
filij eius adolescentes et vna fi
liarum secuti sunt et fidem ala
criter susceperunt. Mansit aũt
post baptisma cum filijs dicta
dudum iudea ĩ colomẽsi diocesi
mutato nomine vocata gertrudis.
q inuenit agnem quondam nu
tricem suam ibidẽ manẽtẽ et de
conuersione eiꝰ inestimabili gau
dio gratulãtem. Quesiuit ergo
ab agnete gertrudis. quõ reuix
isset. Et illa mirata subiunxit di
cens. Quare nũq̃ mortua suscí
tarer. Ad hec stupefacta gertru
dis. Vere iam̃ vidi q̃ tu vir me
us tribz vulneribz cultro perfodit
occidẽs. Et ait. Nouerit crist9
oĩpotens q̃ ĩ somnis tm̃ me vi
disse q nõ sensisse videbar occi
di. Mane vero offensam viri tui
si mãifestẽ precogitãs. oĩb9 insa
lutatis recedere festinaui. Nec
mora. gertrudis apprehensa veste
circa collũ agnetis lacerauit eã
simulqz alicium quo iduebatur
ad carnẽ vsqz ad pect9 mediũ. q
inuenit maĩfestissimas truũ vul
nerũ cicatrices. Manifestata sũt
hec archiepo colomien. dño con
rado. Mortua ẽ enĩ ĩ maxia pei
tencia et feruore spiritus. Ann9
secund9. M. cc. lxv. eo tpe vol
uebatur quo ipsa agnes a iudeo
occisa ẽ q p gloriosam cristi ma
trem et virginẽ suscitata. Ger
trudis vero supstes ẽ miro fidei
colore succensa. Nunc q̃a de
iudeis mentio facta ẽ miraculum
celeberrimũ referã qd ãno pũtu
ab incarnacõne dñi. M. cc. lxi.
factuz est in villa theutonie for
chẽ nomine. Contigit aũt vt q̃
daz maligmissima vtula iudeis
familiaris effecta puellã eis an
noz. vij. orbatã parẽtib9 vende
ret occidendam. Hanc igitur in
secreto sup plura paria linthea
mina obstructo ore eius in oĩbz
fere iũcturis membroz iscisioĩbz
vulnerauerũt maximo conamine
sanguinem exprimentes. et ĩ ip
sis linthaminibus diligẽtissime
receptãtes. Hanc aũt post tor
mẽta defunctã iudei ĩ aquã flui
dam ꝓpe opidũ piecerũt et su
per eam cõgeriem lapidum po
suerunt. tercia aũt vel q̃rta die
per manũ erectaz ad celũ a pis
catoribz est iuenta q ĩ opidũ de
portata. horentibz q clamãtibz
populi ab impijs iudeis tãtum
flagitiũ perpetratũ. Cũ aũt in

vicino marchio de badē q̄ mox
audito tāto piaculo puenit ad
corpus statimq; erectū tenēdens
tetendit manū ad pēcipem q̄si
vindictā sanguinis vl̄ forte mise
ricordiam implorarz· Post ho
tamvero dimidiā iterū se depo
suit defūcti more supinā· Addu
ctis ad hoc spectaculuz ipsis iu
dēis statim irruperūt ōmia vul
nera corporis et in testimoniū
nephande necis copiosū sangui
nem effudērt· Mox clamor vul
gi ad sydera tollitē q̄ in vindictā
zeli totaliter aiatur· Ex q̄bus i
dicīs capta est wtula q̄ cōuicta·
maxime cū filia eiū paruula om
nia prodiderat· quia a puero et
ebuo extorq̄tur veritas· Judei q̄
q; capti sūt q̄ in puellam manū
nephanias extēderūt· Cotaq;
q̄ suspensi sūt cum wtula· duo we
ro se mutuo iugulauerunt· Hec
nob̄ cedimis fratres predicator
reynerū q̄ egidiū fiat illi q̄ i vil
la fuerūt post triduū quo hec
gesta sūt wādēter retulerunt·

¶ Nunc igitē videndy est aut iu
dei ꝑm cōsuetudinē in ōni puin
tia quā ihabitāt xpianū sang
uinē fidant· Certissime enī re
peritum ē q̄ ōni āno in q̄libz p
uincia sortes mittunt· que cūtas
vel opidū xpianū sanguinē alijs
ciuitatib̄ tradat· Constat q̄dē
ex sancto euāgelio q̄ pylato la
uante manū q̄ dicente· mundū sū
ego a sanguine iusti huius· iudei
impijssimi clamauerūt· Sāg
uis eiū sup nos q̄ super filios no
stros· Sup q̄ bātissimus augū·
in ꝑmone quodam q̄ incipit· in
cruce· inuere videtur· q̄ ex ma
ledictōne parētū aurat adhuc i
filios wna facinoris p maculam
sanguis vt per hanc fluidam i
portune ples impia inexpiabi
liter crucietūr· quisq; se traz sang
uinis xpi recognoscat penitens
et sanetē· Preterea audiui quē
dam ꝛātissimū iudeoz nrīs tē
poribz cōuersū ad fidem· dixisse
quēdā q̄si ꝓphetā eorū in extre
mo vite ꝓphetasse iudeis· Cer
tissime nos inq̄t scimū nullo mo
do sanari nos posse ab illo q̄ pu
nimur wreciū dissimo cruciatu·
nisi solo sanguine xpiano· Quod
vbū ceci supbi iudei q̄ impij ra
pietes induxerūt in ōni āno· in
ōni puīcia fidendum sanguinē
xpianum· vt tali sanguine cōua
lescāt· Et addidit· male inq̄t i
tellexerūt wrbū sanguinē intel
ligentes cristiani cuius libz· sed
potius illū sanguinē qui in sa
lutem peccaminū cotidie fidiē
i altari· quē q̄ciq; vēm conuersus
ad fidē cristi sūpserit vt decuit·
mox sanatē ab illa maledictōne

paterna. ¶ Magistro richardo
nocmano viro p omnia lrato q
pio narrate cognoui. ꝗ q ī scrip
tis aliusdā frīs ordīs predicato
rū in bruaco legisse me meīmi.
Quēdaz ī nocmānie partibz vi
rū flagiciosū valde q ipiū fuisse
suis temporibz rapīmis q ordibz
hoīm debachātem. quē inimica
sui ī declino mōtis aliusdā dep
hendētes āputato capite peme
rūt. Cui9 caput abscisū trūco cor
poris ī loco manēte in vallē sb
iacentem deuolutū est clamans
horribiliter p hec verba. Virgo
sancta mariada wēā ofessionē.
hoc nō paucis horis īcessanter
capite clamāte vn9 inimicoz pro
sacdote audiuit in villā. Venit
ille. ꝗ appropinquare nō audēs
nisi relatū caput suo corpori cō
pagimarē. Qō vbi factū ē ad
ueīt presbiter. sedit. et loquēte
capite compaginato cōfessionē
illius audiuit. In fine ergo con
fessioīs presbiter inqrit dicēs.
Miror in miraculo de te fcō sup
one miraculū qō audiui. Et ille.
causa inqit miraculi hec ē. Audi
ui adhuc iuueīs q qāiqz quar
taz ferīā ā sabbatū ī honore glo
riose vgīnis marie ieiunaret we
tam ofessionē añgp ab hac vita
discederet matris crusti precibz
obtineret. hocvt audiui ī omni
scelestissima vita mea dictū ie
iuniū obseruaui. alterius boni
michil aliud fci. hoc sacdos au
dito miratus est et statīvbi hoc
dicētem et confitentez absoluit
spiritū defunct9 efflauit. Nota
ergo lector me nō credere esse re
gulā necessariā sup hoc q in di
ctis ferijs ieiunijs efficacem gp
gp gloriosa vgo in isto peccatrē
tale voluerit miraculū demōstra
re vt sedulos dilectores suos iu
uādos a se et honorādos alcius
cōprobarz. Scio tū q certsum
gp in multis dictum ieiuniū effi
ciciā habuerit salutarē vt ī fine
confessionē wā haberent q ar
cius peniterēt. ¶ In germanie
partibz circa annū ab incarna
cione domini. M.cc.xxix. glori
ose vgīnis marie assumptio so
lemnis instabat. Missus ergo
frater ordīs predicatorū religi
osus et feruens valde ad stacio
nem quādam indictā solēniter
predicare. veīt mane ad fluuiū
q medius eāt loco stacōis q loco
fratz q nō inueīt aliquē q eū in
naui trīsponeret vt solebat. An
gustiat9 ergo non modice pre
dicandi tempore iam instante
nec locus erat transire per pon
tem eo gp fluū ammis extende
rat. in crustū et matrē eius fido
corde ofisus cū pce supplicappā

cedimis exposita; super vndas
liq̃das explicauit signo crucis
edito resedit desuper et siccis
omnimode vestib⁹ ptransiuit·
frater vero socius eius tm̃ mira
culū ãmiãtus nec seq̃ ausus na
uem ad trãseũdũ diu postmodũ
exspectauit q transiuit· ¶ Simi
li modo frater eiusdem cedimis
predicatorũ vir deuot⁹ et bonus
in anglia transiturus rogauit
in portu dominũ nauis vt se et
seũ in naui socũ recuperet prop
ter deũ· Sz ille nec deũ timuit
nec fratrem reuerent⁹ est· ꝗ sublā
to velo nauigauit a portu· Tunc
frater angustiat⁹ ꝗuiter· vrgẽs
eni erat negociũ trãseũdi· post
orac̃ones et lacrimas fiduciam
mente cepit et ad sequendum
fratrẽ socũ exhortatus iter vn
das pfundi maris tunctis tantũ
in sũma extremitate vestigijs
ambulauit· Nec moã· vbi nau
ta retrospexit exhortuit et fra
tres mox cum velocitate naui re
flexa suscepit· veniãq; petens
cũ lacrimis indulgẽciã impetra
uit· Vidi hominez fide dignissi
mũ q̃ fratrẽ eũdem ãbulantem
in fluctibz vidit q michi ĩ mag
na deuotione obcecus lacrimis
enarrauit· In cedie cysterciẽ·
specialiter dedito v̊gini gloio
se multa valde facta mirabilia re
ferunt q̃ nõnulli ex eis p scrip
ta digna memorie tradiderũt·
nos tamen vnũ qd̊ nostro cõti
git tpe licet forte cõscriptũ sit
referam⁹· ¶ Fonij claustz iph⁹
est nobilissimũ atq; ditissimũ·
Contigit aũt vt ĩ obnubilacio
ne celũ tempestatem aeris gra
uissimã minaret· que q facta ẽ·
Sparsis ergo choruscacõibus
vndeq̃qz per aera sequũt et ful
gura· q̃ vt viderũt mõchi certa
tim ad ecclesiam fugerũt vbi
cõuentu totaliter ĩ choro egre
gato videt patre q specialiter
claustro piculũ iminẽ· incheãt
altissimis vocibz· Salue regina
misericordie· ꝛc· Et cũ venissent
ad illũ locũ antiphone· Eya er
go aduocata nr̃a illos tuos mise
ricordes oculos ad nos converte·
subito vehemẽtissim⁹ ventus ab
occidẽte veniẽs cũ horribili fra
gore tonitrui fenestras ecclesie
vitreas cũ tanto ĩpetu totaliter
dissipauit vt ecclesia firmissie
solida corruere videretur· Nec
mora· vbi ĩ tanto discrimine sa
tis pterrit⁹ cuẽt⁹ flexit genua
et illa v̊ba antiphone cãtauit·
Et iesũ benedictũ fructũ ven
tris tui nobis post hoc exilium
ostẽde· Stati ymago crucifixi q̃
media stabat iter chorũ mona
chorũ q conversoz fratrũ conversa

Nota

ad oriēntem vsus choreū mōchor
reflexa est. Et vt michi a mona
chis dictū est ortu naturā pictu
re oculos aperuit et mox oīs tu
mor sublata tēpestate cessauit.
Quis ergo ī tāto miraculo non
obstupescat. Quis non videat
q plene collaudet illaz miserior
die patronā et mrem q̄ speciali
priuilegio cristo potest impare q
filio reconciliare miseros quos
nox prescriperat vt bēdictum
Jhesū fructū ventris sui ill ī sa
lutem osidat q̄ ventur est repro
bis incōdēnacōnem. huius fru
ct gratia mirū accidit qd sub
iūgo. ¶ Erat frater wolter no
mine ordinis predicator de mey
senborch vir nobil et religiosus
valde q̄ pbēda cathedral ecīe
ī treuerī derelicta necnō q alijs
possessionibz magnis sub ānis
etatis sue. xvi. predicatorū ordi
nē ītrauit et ītm sciēcia q religi
one profecit vt pōr in multis domi
bus et lector ī ordine magnifi
cus haberet. hic a quodā prīci
pe īperij vocatus multa īstācia
venit vt ei ad salutem osuleret
et ei confessionē audiret. Proce
dēte aūt nocte q̄ prīcipē de ma
ne auditurus erat mecū ī thala
mo vno ī domo iacebat. In tem
peste aūt noctis silēcio clama
re valide cepit q̄si ī somnis. bē

dict iheſus fructus wentris tui.
quo mirati sumus pariter et ga
uisi. Mane facto conuenimus secre
us dictum fratrem quid sic cla
mans valide somniasset. Qui
respondit. In consuetudine in
quit duxi multis annis vt ī sa
lutacione angelica nomen ihe
sus addam dicens. Et benedi
ctus iheſus fructus wentris tui.
Hinc nocte ista factū est vt ne
quā ille hūani generis inimic
inuidens salutis principis quem
audituris sum strangulare me
voluit q ego in solitam salutaci
onis vocem pauid exclamaui.
et hec dicēs abcessit. ¶ Simile
q̄z accidit michi cuz illam nobi
lem iuuenculam relictam fride
rici filij comitis de vienna a seculo
reuocassem et ad cisterciēs. or
dinez adduxissem illaq̄z pro mo
grauissimis demonum īsultib
pulsaretur vidi q dyabolus a
dextris eius stabat et eam ad
se fortiter trahere conabatur.
Ego autem ex aduerso stans et
eam a vomitu retrahere non va
lens clamaui audientibus fra
tribus qui mecum eānt. benedi
ctus iheſus fructus vētris tui.
¶ Nec mora. iuuencula liberata
est et in ordine pstitit. tantūq̄z
profecit q abbatissa effecta est
et custos collegij virginalis.

Hic idem frater est qui nobilis
simā illam puellā comitus de vi
enna vt postea dicem⁹ q ad sta
tū vite pfectissimū adduxit q in
mitis et īauditis tribulacoīb⁹
lacrimis q precib⁹ ꝓtinuis ꝓstā
tissimā ꝓseruauit. ¶ Retulit q̄⁹
michi frater ordinis predicato
rum de cuius veritate et sincera
tate non dubito miraculū de glo
riosa xpi mre maria plane pīs
simū. Vir q̄dam lōgo tpe deuo
tus deo ordinē cistercien. intra
uit in quo q si diu sancte vixit.
tamē tandem dyabolo temptātē
deuict⁹ in peccatū cecidit et mlt
tus per hoc occasionē scandali
dedit. Pro quo vt in illo die
ꝓsuetū est ꝗuissime tribulatus
ad cor tū cum amarissima peni
tentia redijt et se ad gloriosam
casti matrem in precib⁹ q lacri
mis ꝓtulit. In magno igitur lu
ctu per tps nō modicū positus
tandē die quadam cauit q rap
tus in excessū mētis gloriosam
vgīnē vidit et ī brachio ei⁹ qua
si lactētem puerū paruulū sup
omnē pulchritudinē speciosū.
Cumq; videret p se matrē sup
plicātem instabat ille se a pec
cato et tribulacōib⁹ liberari et
ad gratiā pristine vite restitui. ꝗ
cū puer q̄h remitens vultū auer
teret et mater ecōtra puerū ī al
tera brachij pte transferret vt
cōmodius vultui eius vultum
sue benignitatis īgereret illeq;
itēq; vultum auertiret q auersū
mater frequētius regiratē. tan
dem post mītā et piam supplica
cionē euicit mater in filio q vul
tum eius ad piaculū serenauit
vt peccatū hoī ad īdulgēciam
et statū prioris vite ad ḡciam
condonaret. Quid mirū. Maria
enim speciali p̄uilegio ꝓcessū ē
vt fm ꝓphetā vtrūq; arguere
posset et manum ponere in am
bobus. Qd in libro de naturā re
rum apte valde signatū est vbi
dicitur q̄ in deserto vbi vnicor
nus illud ferocissimū animal in
mortem hominū grassatur atq;
ferarū. puella vgo relinquatur.
qui adueniens ēm ferocitate de
posita casti corporis pudicitiam
in vgīe venerat. qd reclinās ca
put ī sinu vgīnis soporat. Cui⁹
cornu vt vidim⁹ in brugensi ec
clesia flādrie. viij. pedū in lon
gitudīe vgo manib⁹ apprehēso
flexibilē reddit q animo mode
ratū. ita q̄ qsiq; capit q occidit
vel ad spectaculum exhibetur.
Quid in vnicornu ferocissimo
aīmali nisi cristū signatū acci
pimus? q vnice potestatis ē q̄a
non est potestas que oparet ei
et ptās eterna q̄ non auferet.

q̃ ante ĩcarnacõez puniendi in
celo ĩ angelos ꝓpter supbiã in
terra ĩ hoĩes ꝓpter ĩobedictiã.
ĩ sodomitas ꝓpter luxuriã. ĩ filios
israhel ꝓpter murmur siue cra
pulam seuiebat. Huic nullo au
dẽte obtradicere seuienti clamãs
cõquerit ysayas. Nõ est imãt q̃
osurgat q tueat te. Et vide q̃
vere q q̃ recte cõqãt. Neqz enĩ
hoc ãgelus in celo nec sanctus
in terra presumpsit. sed illa pul
cherrima mulierũ maria virgo
stirpis dauitice ĩ deserto mũdi
a filio dei mediãte angelo para
nipho inuẽta ẽ. cuius pulchritu
dinem vtutum q sapientiã q pu
dicitiã casti corpis venerat⁹ ele
ct⁹ q in sinu vginal' vtera caput
altissime diuinitatis sue humi
liter ĩclinauit. in q̃ nouem mẽ
sibus sopoãtus ĩ tãtũ a sua feto
citate deflexus est q aĩm⁹ mode
ratus vt se capi permitteret q oc
cidi maĩb⁹ iudeoꝝ. indeqz resur
gẽs q ascẽdens ĩ celũ ante cõspe
ctum paterni vultus q ciuiũ sup
nozum in gloriam solẽnis victo
rie qua cõtra demones triũpha
uit ab ammirabile voluit specta
culum exhibere. Et inde est q nõ
modo seuit vnicorn⁹ noster ihe
sus. sicut ãtiq̃tus seuiebat. q̃q̃
et peccatores maiores nũc sũt
q̃ tunc fuisse ꝓbant'. eo q salu
tis veritas magis innotuit et fo
mes peccati p mortem eius mi
norat⁹ sit ĩ peccãte. Sz virgo
materqz ꝓpter nos materno iu
re q fiducia patronali cornu illõ
vnite potestatis obseruat vt ip
sos q̃sqz lõganimitate sua paci
enter exspectz q nõvt olim mor
ĩ scelere feriat deliquẽtes. Sed
q̃d conor florentissima vgo pia
mẽ et dña q̃d conor ꝓseq̃ virtu
tes tuas. Si cuncta mei corpis
mẽbra q oẽs gutte vitalis sang
uinis mei verterentur in liguas
pocius tamen michi laudis tue
vba deficerent q̃ exempla. Hic
de clarissima in personis virgi
nitatis dignitate fm textus cõ
sequentiam aliqua videamus.

¶ Item in eodem capitulo.

Integritas est cunctis api
b⁹ corpis virginal'. Dicã
ergo illud q si a multis odioh⁹
audiatur. Multoꝝ hactenus fu
it opinio vt si in mulieribus pu
doris sigillum integrum perseue
ret. habita contracõne q pemitẽ
tia iam pacta. dicta tamẽ deberẽt
et credi incorrupte etiam si alĩ
as corrupte sint et virginitatis
aureolã promerent. Qd ille incõ
parabil' scientie magister alber
t⁹ frater ordis predicatoꝝ q dix
it q scripsit. nullo mõ debere vir
ginẽ reputari quã sopita sensuũ

tacōe in carnali delectacōe flux
us corpiscēcie polluisset etiā si
sigillū pudoris intactū īcorrup
tum ⁊ integrū seruet· Alioquī
in sexu virili q̄ illo sigillo caret
neq̄q̄ vīginitatis dignitas ha
beret· qd̄ vtiq; dicere impium
et absurdū· cū beatissim⁹ apo
stolus Johānes euāgelista vir
go sit electꝰa de mino ⁊ pro eo
inter cēteros magis dilectus·
Teneamus ergo q̄a et in muli
eb; ⁊ ī viros dignitas vīginal
est et in vtroq; sexu sancti aure
olam meredūt· In mulieb; ve
ro ⁊ si verecūdi⁹p fluxū cōcorpis
cēnae carnal aliq̄ in mēte cor
rupte sūt dū tamē sigillū pudo
ris a coitu viri īteglū pseueret
habita ortacione et penitentia
de peccatis osecrari ⁊ velari ab
ēpis q̄si vīgines iure possūt· et
hoc q̄dē fit ad īdulgēciā pie ma
tris ecclesie q̄ in casu verecūdie
humane cōsulit ⁊ pudori· Vnde
pēterea vīginitatis exempla q̄
nostris temporib; euenerūt ad
exhortacionē vīginū disseām⁹·
De vīgitate aūt loq̄tur beatus
augustin⁹ dicens· Multe q̄dem
ortatios conatus parētum suos
ignite ardore supni amoris sup
auerūt· Iratus est pater plora
uit mater nō arrauit illa cui an
te oculos vsabat speciosus for
ma pre filiis hominū· Cui⁹ rei
exempla q̄ plurima q̄tū vnum
sub nostro tpe qd̄ a nobili de go
melin ꝓpe cameādum accepi vt
pote q̄ psonā nouit ⁊ vidit glo
riosissimū referām⁹· ¶ In roma
q̄dam sanctissima virgo fuit no
mine iakelina· Hec sororē nobi
lissimi ⁊ ditissimi comitis apu
lie sapiētia ac decore prestāti
sima fuit· que cū a fratre comite
tradi nupciis conaret assūpto
virili habitu clā aufugit dircās
ergo nūciis per oēs vias frater
comes eam īsequitur via q̄ fugie
bat· Nullū aūt effugiū soror vi
dens ad obuiū mare se cōtulit ⁊
cruces signo se signās ī mari se
ex alta rupe pieat· Qd̄ vbi fra
ter vidit eiulatu magno sororī
de rupe clamauit· Super ōmia
michi soror karissima reūtaris
ad me cōstruā tibi mōsterū di
tatū copiis ī quo libere seruias
soli deo· Cuis clamores vīgo san
cta quasi surda aure pterīsiens
per āpla maris spacia procede
bat· Et vide q̄nta vīs diuini
miāculi· Mirū natādi artis
ignara· oculis ac manibus in celū
extensis quasi per arīdū ābula
ret maris phīda trīsibat· Quo
trīsito in desertissimis greciae si
luis tab⁹ āmis sub virili habi
tu sanctissīo cuidā seni hēmite

seruiuit vt sibi spiritualem viuē di modū plenius īformarz. In de verens astutias inimici et ne quicias ne se proderet feminam q̄a heremitaz erga se affici soli to ā plius aduertebat. fugit a tra mare ī propinquis sicilie de sertis et ibi super arborem ad lutorio cuiusdam fidelis viri ar to valde constructo tugurio per nouem mū latitauit. eodem sibi viro ita elemosinam ministrāte vt numq̄ propter victum de sce dere cogeretur. Nec postea ī ro mam spiritu cogente peruenit et īnocentium papā tertium cuz oī clero et populo ciuitatis seuera q audacia redarguēne pmouit. Nic victus ei longissimo tpe fu it. ter in ebdomada nullo adie cto panem cuz aq̄ comedit et su per nudam petrus terram eq̄ta ceruice pedibz req̄euit. Talia et hijs similia de ꝗgimibz facta et gesta meo tpe si referrē po cuis me tp̄s deficerez q̄ exēpla.

¶ Vidimus enī plures filias comi tum q baronū q̄ spretis nupcijs in mōsterio vel congregacōmbz virginum vitaz celibē elegerē. quaz inter ceteras vnā filiā vi ensis comitis vidi que ad predi dicacionē cuiusdam frīs ordinis predicatorū walteri nomine cu ius supra fecimus mentionem ī audita cōstancia patētes euicit vt spōso suo cristo iheſu cū soro ribus ordinis predicatorū ī val le beate marie in dyocesi treue rensi libere deseruiret. Nec enī romanorū moderatoris neptis et imperatoris grecie consobrina et achaie principis soror a pa rentibz q amicis p̄parabat nobi lissimis nupcijs copulari p quā posset earū posteritas sublima ri. Illa aūt alias intendens sol licitauit aīo matrem dicti loci sorores īuisere. Quo vbi vīt ali as cum militibz et familia mīe intenta filia vt prius ordina uerit vestitus in capitulum soro ribus votum religionis fecit ha bitum induit et impositum res ponsorium. regnum mundi ip̄a met inchoauit. qd conuētū letis simis vestibz p̄sequētē audit ma ter miratur concētum repētine le ticie. Mittit vnū ex suis videre q̄d esset. renunciat ille beatissi mā poleydaz habitu sacri ordi nis insignitā. Quo audito mīe attonita. accurrit tripe filiā firi būda. Nec cūctata emunitatem loci violētēr īfrūgēs rapta secū ad duxit q ī palatio viēnēsi artissi me custodie mācipauit. Et vide quali constancia vicerit. Cibis tantum regularibz scōm ordinē contenta alios comedere nulla

cogi violēcia poteāt· alia q̄z sta
tuta ordīnis a q̄bus corpus vel
animus arceri non poteāt vigi
lantius obseruabat· Detracto
tamē illi habitu ordīnis violen
ter· coloratis eam vestibus in
duebant· Nuditatem enī pati
ēginalē pudicīciā nō decebat·
Quid moror verbis· Per ēpos
abbates q prelatos q per alteri
us ꝓfessionis moniales et reli
giosos diuersi generis tempta
bat nec tamen ifra triēniū vel
ad reditum seculi vel saltem ad
laxioris vite ordīnē· animū ei⁹
conuertere potuerūt· Dicebat
enim verbis imitens apostoli·
In ea vocacione qua vocata sum
immobilis ꝑmanebo· Parētes
igit et amici a reuocacōe illius
finaliter desperati eā redire ad
dictū locum q ordīnē ꝑmiserūt·
Vbi tantis exemplis vite fulgz
vt nulla in ea deesse ēutis dig
nitas videat· Vidimus q illā
quā minus iuste extremā poni
mus filiā ludowici regis Fracor
soroē scilicet deuotissimi regis
ludowici qui felicissime regnat
ad presens· hec despōsata filio
Frederici cōrado romanorū ipeā
toris in ēginitate ꝑmanere in
nuba preelegit q̄ soli deo vacās
adeo cōtēplacōi data q ēutu vt
nulla ei cura in vllis trāsitorijs
videat· Ꝑz et ipsius frater quē
dixim⁹ rex deuotissimus ludowi
cus itēm āplectit virginee dig
nitatis pudicīciā ꝓsectantes vt
parisius collegerit maximā mul
titudinē beginaꝝ vt se ī hūilita
tis obsequijs exercerent q salute·

De fuga peccati contra naturā· Capitulum· xxix·

Res inter se nullo dau
bitu miscētur· nec ī libi
dinem resoluūt· Sapiē
ter et bene ēba distinxit· Coi
tus etsi est naturālis maris q fe
mine tamē ad fornicacōnis vel
adulterij ptinet malū· Resolu
cio vero in libidinem īnatural
vicij trāgit crimē· Et hoc fit du
pliciter vel per se vel per aliū
q̄d fel dici potest omniū pecca
torū· Et q̄dem de demonijs mau
bis in diuers libris expositorū
legi vt ī libris augustini sup ge
nesim cōtra manicheos et alijs
multis locis· De demonibz vero
sucubi me nūq legisse reperi·
Et in hoc notat q vicīū contra
naturam demonibz est etiā vere
cūdum· Qd glosa velle videt
super illū locum ezechiel· xix·
vbi dicitur· dabo te ī manibus
palestinorū idest demonū qui
etiā erubescāt de via tua scelerā
ta· vicīū ꝓtra naturā īteligēs·

¶ Michi per plures annos in episcopatu cameracēsi. vices gerenti episcopi i confessiomibz audis. quedā mulier cuz maximo meroze q pudore ē confessa se assuefactā hoc scelere ī lcō lascuisse. demonēqz inter se et patrem cū cachino clamātē audisse. hi. hi. hi. iteriectiōez figūs idignātis. Qua voce cōfusa mulier eadē hora cucurrit ad me q bēficio absolucōis accepto. penitēciam etiā vltra q̄ statui amarissimā egit. ¶ Dz et aliā p idē fere tps audiui vcē q cū mltis lacrimis ñ ofessa fere se ī cōsimili vitio polluētez audisse vcē demonis q dixisse. Age misera age qd agis bū tibi soluē in ꝓxio qd nunc facis. Nec multo post vbi mulier confessa est et a peccato resiliit ex fiore maxio mortem incurrit. q qd ḃ p penitencia nō expleuit ī purgatorio diras penis exsoluit. ¶ Richarda q̄dā hui9 vicij nephādissima vetula fuit q̄ multas ānis in mōsterio degēs michil tū religiōis ī eo cōseuta ē ávtutis. ymmo tāto eāt deterior q̄nto magis professa fuerat sāctatem. Mortua ergo ī claustro sepulta ē. Nec moā. sequēti nocte scropha mīgrama cū porcell. vij. colōris eiusdē visa est manifeste ītrare claustrū vtu

lāqz sepultā effodere q mēbratī corp9 miserabile laniare q visceraera ei9 lōgo tractatu p claustra ābitū dissipare. Cuo fcō cū porcell scropha disparuit et post se feda vestigia deseliqt. Et no tādū valde ac mirandū ē q nō nulle ex moālib9 claustra scrophā cū porcell vidē nō potuāt. ḡ grūnitum eorū clarius audierunt. Certū q̄dē ē q̄ūdam oculos esse min9 habiles demonū fantasmata cnere. aliq̄ꝫ vero natura plucidos vt eos possint demones assumptis corporibz nō latere. ¶ Venerabil bonifatius quōdam lausanēs episcop9 nūc rector in theologia parisius m̄ tunc et multis alijs retulit quē dā clericum se in confessione audisse qui malo assuefāctus vsu se contrectationibus illicitis ad libidinē pvocabat. Pro nephas auditu. et vide q̄d sequitur. Vbi hoc semel vt erat solitus attēptaret manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehēdit. quo in facto horrore perausus ad cōfessionem mox peruenit et in multis lacrimis penitēciā agit. ¶ Aristoteles in libro de aīalibz autor ē q̄ dicat q̄ nullū aīal eiat extra semē nisi homo q in hoc ordinacōi nature contrarius pl9 q̄ pec9. Hoc tm

malū iheronimꝰ esse dixit vt p
eo filius dei multo expore distu
leat incarnari. Hoc etiā tm ē
vt augustinꝰ dicat. deo naturē ī
carne venēte omnes hostes na
ture. sodomitas intellige. moerere
proba et subita perijsse. ¶ Ado
lescēs adhuc sodalē habebā in
scol paulū studiorū carū valde
pudicū q bonū ꝗ heu postmodū
a magistro quodā suo per hui
ūmen vicij depauatū. Admo
nitus aūt per me et alios amī
cos et familiares suos aut ipse tā
te nobilitatis vir talis turpitu
dinis infamiam pateret. Cessa
uit ille plures ꝗ semper iterꝫ in
pstina labebat. Ad hūc euentū
damnabilē res miranda pueit.
Venerūt ad eū in ciuitatem in
qua erat canonicus vir nobiles
o sanguinei eiꝰ et apud eum hos
pitati sūt cū multo seruientū co
mitatu. facta aūt cena cū se loca
tus hospitibz iuuenis sopori de
disset clamare cepit et auxilū
fortiter inuocare. Ad domini er
go sui clamorem clientes turba
ti surgūt et racionē nullā in eiꝰ
clamoribz inueniūt. Adūtentes
tū canonici decanū accersiunt.
Conatꝰ ille venit. ad lāilū resi
det clamitātis. cōfitetur peccata
iuuenē adhortat et diuinū non
hūanū o filiū inuocare. Dec cū
de camꝰ ei magnis vocibz īclama
ret. tandē post diutinam de cami
clamātis vocē eū terribilibus
oculis īspexit dicens. Ve illi q̄ se
duxit me. Ad q̄d super me diui
nū auxilū inuocabo? Ecce iā vi
deo patulū īfernū. pnītes demo
nes et ad rapiendū me terribi
liter īhiantes. Cū qz ōnes. se vt
pocꝰ signaret cū lacrimis īcla
mare ille quasi nichil adūtens
clausis oculis auertit faciē q cū di
tis clamoribz animā exalauit.
¶ Simil in vico q̄dā de ēpatu
cameracēsi. cum sacerdote suo ac
cedens ad me rogabat vt eum
absolueē. quē readiuantem p
annos plurimos al solueū q pe
nitenciā ei īiunxerat salutarē.
Quem cum ad dyoce sanū ēt m
mittere vellē quasi grauius affli
gendū a sacerdote rogatꝰ sum
vt tali cōdicione absolueē peni
tentem. vt flexis genibz coram
nob rogaret dominū vt si post
modū readiuaret ī scelere eum
mox diuina vindicta puniret.
Consensi ergo condicōni q heu
michi misero q cōsensi. mox il
le flexit genua q vindictā in se
readiuātem precatus est. Absol
ui eum. recessit gaudēs. Ꝗz fe
ria tercia a quarta post pascha
īstigante diabolo passus est re
adiuū. moxqz horrifice clamās

vīdicta dei sup me vt nī postea
sacdos retulit amarissima mor
te multat⁹ est. ¶ Vidi q quēdā
huius vicij nephādum virū de
q michi vir boni testionij pres
biter referebat qa cum ille per
vinde pratum ante q presbiter
seqrēt. inueit vestigia preeūtis
in gramine qsi igne cōtacta ma
nifestissime palluisse. quē q nos
postea pcepim⁹ ꝓ vita scelerat
sima mōrte turpissima perijsse.
Nullū enī peccatū tā sepe dīs
reproba mōrte cōdēnat. Dicūt
nōnulli q vere credo q nullus ta
lis vicij postq̄ tp̄s vite mōr⁹
casti qd ad annos fere triginta
tres extendit ī scelere pseueras
exēsset. nī speciali mīaculo re
demptoris potuerat liberari. quod
frequēter in eo ꝓbauim⁹ q in
octogenarios q cēterarios isto
crimine p ofessionē incīm⁹ irre
titos. Quid mirū. Omne tēp⁹
quod castus vixit mor disципli
na fuit. Qui ergo spreto tēpo
re qd ad penitēciā abilissimū ī
dicat aīc⁹ nature q cast⁹ est ab
hostilitate nature cōtra neglex
erat. vix vmq̄ postea sine difficu
ltate pmaxia ab hoc scelere cō
tinebit. Ptē mēorie magister
petrus quōdā cantor parisien.
quidā mī noto narrauit se vidisse
locū ī ḡmina vbi de wspere qdā
clerici hoc vitio īfecti ofideārūt
de mane oībus circa locis abun
dantissime vere īfusis. sine vllo vere
qsi sceleris ofaū sicassimū in
ueisse. Vñ ī libro sapiēcie apte
satis de sodoma dicit. In testio
mū imq̄t neqcie fumigabunda
constat deserta terra. et hoc iu
ste ī gente que ita exarsit. ī sic
citate etiam illa loca illius q ex
pers mansit a vere sterilitas de
signatur. que fit in tali vitio gē
tis īpie. Vnde psalmista. Erra
uerunt ab vtero locuti sunt fal
sa. quia vix perfecte et integre
tales ofitent. Vñ ille vir fortis
simus iudas q tot victoriis fue
rat insignit⁹ deuictis ad dexte
ram hostibz. sinistro cornu cui
bachides preerat otrat⁹ē q occi
sus. Sic multa confiteri volen
tes de peccatis coibus et assue
tis audacter se expediūt ofiten
do. Et cū ad iusitata peccata si
cut sūt inaturalia vencūt pudo
re erubescentie preuio segnitere
obruūt. Vnde bī sodoma iterp̄
tatur mutata. q̄dīu tales sūt mu
ti spūs scī ad eos ītrare non
potest. Qua ꝓpter Job dicit.
Nō parcā oī meo ꝗ loqr ī tri
bulacōe spūs mei q ofabulabor ī
amaritudīe aīe mee. Quid aūt
q phs de ofessiōe pccōr vidrat
dicere in medium proferam⁹.

Proximū ad innocētiam tenz
locum. vere cūida peccati ofessio
Sopniū narrare. vigilātis īdi
tum est. q vitia sua ofitera. sani
tatis indiciū est. Non pdest la
tere peccātib9. qa si latendi fa
cultatem hnt fiduciam nō hnt.
tuta esse scelerā non pnt. Maxi
ma enim pena peitencaū ē pec
casse. Nec ullū scel9 licet illud
fortuna exornet. suis muneribz
impunitum ē. qmian scelus īsce
lere supplicū est. Aliquē ergo
habeat oīs homo secretū quem
vereat. q oscius sui secreti sit. au
ius auctoritate secretū corrigat
si errauit. Tales osolat q aiat
ad audacā vir ille cum alissim9
q hūanissim9 Aug9. Quid inqt
erubescis o homo cōfitera pecca
tor. sicut q tu ego sum. Cōfitere
ergo homo hōi. pccōr homo ho
mini pccōri. Quid times cōfite
re. homo sū. hūanū a me nichil
alienū puto. Quid times cōfite
re. Id qd per cōfessionē scio mi
nus scio ꝗ qd nescio. Confitere
times q nō ofitendo potes esse
occult9. Elige qd vis si nō ofes
sus lates. incōfessus dānabere
Ad hoc enī de9 exigit ofessionē
vt liberz huilem. Ad hoc dānat
nō cōfitentem vt puniat supbū
Ergo tristis esto aīqꝗ confitea
re. ofessus exulta qa iam sana
re. Ipse est iudex tuus ptector
tuus. Preuidet enī q puenit fa
cem ei9 in ofessione ꝓpter quē
q per quem ofessus est agz cau
sam ei9 q defensor est peitentis
et impetrator venie cōfitentis.
ofessus ābula securus q exulta
iam ī via. Noli tiere iudicē. ad
iutor tuus iudex tuus. Asiqꝗ es
ses ofessus īuenisti saluatorē.
Impiū te qhuit vt redimeret. te
demptū deseret vt pdat? Apen
as in cōfessione pccōr os tuū ne
claudat sup te puteus os suum
¶ Et nō qꝗ puteū dicat infernū
hic. Quid hinc nris tribz acci
dent audiam9. ¶ Erat in villa
bruccellēsi brabātie sacerdos q
dāvita q moribz plurimū inho
nestus. Vic gule q luxurie dedi
t9 michil fere videbat aliud me
ditari. Post finē ānoz paucorū
postqꝗ presbiter fuerat ordīat9
iusto dei iudicō impremeditate
defict9 est. Nec multo post qdā
presbiter omēsalis eius q soci9
cum crepusculo noctis viā agerz
extra villam audiuit miserabili
lem vocē qsi de sub terra clamā
tis q plangentis. Cōsternat9 au
tē presbiter qsnam esset cuius
vocē audiret cruce se signans
inqit Quis es tu. Et vox. ego
inqt sum īfelix ille socius tuus.
Et rursus presbiter Quo inqt

tibi ē. cūqre de humo eloquū tuū.
Cui ille dato rugitu magno ym
mo maxīo. Ve inqt michi we
qmā clausit sup me puteus os
suum. Et cū qsi pēnigero wlatu
wx plangentis deferrē in lon
gū audita est. Mirabilius tū in
telligas ipsū q hoc audiuit pres
biterū in nullo prorsus vitā mi
seā correxisse sed obijsse mōte
turpissima. q feda neqssime cō
uersacōis vestigia posteris reli
quisse. Vidimꝰ quēdam tamē
multaꝝ deliciaꝝ et possessionū
presbiterū q poris audita dāna
cōne presbiteri oia penitꝰ cadu
ca dimisit q religionē cisterciā.
intrās bū vixit q obijt. Nō er
go qa illi ad cumulū dānacōis.
q isti ad vitā correctōis res ista
cessit. Videāt itaqz fideliū q po
tissime claustraliū apes ne iter
se coitu miscēant. Inductū enī
gnale diluuiū tpe noe legit su
per terā eo q filij dei filiabus
hoim miscebātur. Et ecce plus
modo fit vbi nō solū filij dei fili
abz hoim ꝗ etiā filiabꝰ dei qd
guius ē. sic religiosi fris religi
osis miscent. Deu vidimꝰ q hoc
frequēt q qdaz fmybū aposto
li cperūt spū q carne osumati
sūt. Voluerūt qdem q vtinā bo
no modo filias facere spūales q
eas fecerūt postea cōcubinas.

Ecōuerso nōnulle femine ex vi
ris spirituales filios facere volu
erūt. que postea carnales ma
tres effecte ex filijs spūalibus
carnales filios peperūt. De
cōcubitu ergo talū michi narā
te sanctissima abbatissa ordis
cisterciā. qd moderno tempore
in burgūdia accidit videamꝰ.
Presbiter qdam noie tm san
ctus et castꝰ moialē quādā alci
oris ordis iuuēculā sub religio
nis specie parabat. Facta er
go occasione cū socia semore iu
uēcula moial presbiter visita
uit. Post lautos aūt cibos et
potū imoderatū monales i loco
vno et presbiter i alto ꝗeue
rūt. Mane facto vetula moial
sociā iuuenculā ad matutinorū
executionem officij misa est ex
citare quā cū strepitu primo qa
silēciū tenebat deinde pulsacio
nibus vt attemptasset nec pfe
cisset. surgēs qsiuit sociā nec i
uenit. Turbata ergo cū tota fa
milia moial. cū factum pre con
fusione celare wllēt nec possēt.
cū horrore q scādalo multoꝝ. si
cut inuenta fuerāt ābozꝝ sil cada
uera sūt sepulta. Sz q hic potest
qa si miraculose ā naturaliter fa
ctū sit qd narrauit. Et rndeo.
q miraculose q naturalit. Mirac
lose ad exēpla fā detestabil vt

vitarētur· Naturāliter· q̃a pre nimio ardore libidinis ī ipso luxu et delectacōne coitus· minie exhauriūtur spiritꝰ aīmales· q̃ corminie dilatatum· reclusionē nō recipit subitis motibꝫ interceptum· Quid aūt de luxuria q̃ turpi amore q̃ īpudicicia phi sentiant audiamus· Luxurie hoīnes dicit voluptatibꝫ se īmergūt· q̃bus in ꝯsuetudinem adductis carere non possūt· et ob hoc miseriam sūt q̃ eo pueneruūt· vt illꝰ que supuacua fuerant facta sūt necessaria· seruiūt voluptatibꝰ non inuiti· et mala sua qd̃ maloꝝ vltimū est diligūt· Tūc aūt ꝯsūmata est infelicitas· vbi turpia non solū delectāt ꝗ etiā placent· q̃ desinit esse remedio locus vbi q̃ fuerant vicia mores ferunt· et non sūt· Necesse est enī vt in immensū exeat cupiditas· que naturalē modū tranſilit· Illa enī habet finem suū· iamia aūt et ex libidine orta fine termino sunt· Consiliari nisi turpitacōne turpis amor nō potest· Etsi fedum· delectacōis tamen cōmodū luxuriātem sequtur· cōsiliātem vero turpia nullū· q̃ hoc turpissimū iudico· Quinto enī in honestior luxurie turpitudo predicatur· tanto honorificēcior pudicie castiona cōprobat· Est aūt pudicicia virorū ac mulierꝝ precipuū firmamētū· cuius nominis respectus· sincerus iuuē tutis flos per manēs· qua custo de matrimoīalis scola censetur· Due voluptates sunt gustus et tactꝰ hoībus ꝯmunes q̃ bestijs· et ideo ī pecudū numero habendi sūt q̃ hijs femininis voluptatibꝫ deseruiūt· Dū q̃dā stolidꝰ audiēte pictagora dicerꝫ· malle se cū mulieribꝫ q̃ cū ꝓhis cōsāti· Et sues iāt ī cano q̃ in floribꝫ volutari malūt· Et qm̃ ad oēz terminū semp via dirigit· de vijs per q̃s ad fornicacōis lapsum īprobe puenitur· laciꝰ dissearamus· Et hec via prima ad fornicacionez cogitaciones malas et turpes· ꝯsensū aut malā volūtatem precedere certū est· Vias maxime polluētes vel pollucōnes· oracionis nostre sacrificiū· virga crucis qua deus pater filiū liberauit vel verbeāuit cum abraham abigaꝰ· Unde ysayas· Auferte malū cogitacionū vestrarū ab oculis meis· Perūse enim cogitaciones separant nos a deo· ꝓbata aūt virtꝰ subaudi crucis· corrupit īſipiētes· dēmones vtiqz· qui verant nos in cogitacione maligna· Quod in libro de natuā rerꝫ aptissime designatur· Ait enim perdixion·

Arbor est ī phide et ītrpretat̄ ortu dexterā. In hac colūbe que fugiūt serpentes volatiles. tum ꝓter tutelā. tū ꝓter fructum eius q̄ mirifice delectant̄. liberacius reqesciūt. Nec mirū. nō solum enī odor eiꝰ ꝫ et vmbra serpentes vrat. ita vt eam vitant attīgi. Quid ī ista arbore nisi crux cristi. quid ī dextera n̄ mater eius q̄ iuxta crucem stetit. et q̄d in serpentib; n̄ dēmones q̄ columbas idest sanctas aīas valide psequūt̄. Cui non solū odorē virtutis quā ī frūī crucis trahit virūtū et vmbrā hoc ē crucis signū fugiūt q abhorrēt. q̄a teste augustino. Vbicūq; crucis xpi signū cū fide pcesserit. nichil ibi nocere potest īmicus. De hac arbore sā ecclā letabūda cantat ī ymno. Crux fidel̄ inter oēs. ꝛc. Cuius fructū ī canticis sponsa dicit dulcē gurtur suo. Qz aūt arcendus ē aīmus a cogitacōe ostdit phs dicēs. Nō cito ruinā patit n̄ q̄ ruinam timet. Nullus maior est cōqstus q̄ cohercēas aīm anteqū capiat̄. Penes enī aīm effugere potes siue capi. et hoc plane ꝓbatur sic. Omē pecatū actio. ois aūt actio volūtatis. ergo omē pecatum volūtariū. Omitte igit̄ excusacōez q̄a nemo peccat īuitus.

Sūt q̄z corpus īnoxiū ē et ī mille facinoz fines mēs vitiosa discurrit. Nichil peccāt oculi si nō oculī mēs īperz. Q̄ñtū aūt malū sit cogitacōes pūsas fouere q̄ p eas allici ad ōsensū ꝓb exēplo ponimus euidēter. ¶ Vidiviz ī babāte ptib; decore virtutis et forma ōspiciū quē iuuenē puella lasciuiēs īpetrabat. Nephas autē ducēs iuueis vīginē deflorare stuprū cōmittere. q aufugit q ī conspectu familie domus tutus a puella recedit. Quē illa iuerecūdius ī seruta sup eius genua se locauit. et dato graui suspiro aimā miseram euersis lumīibz exalauit. Qui virum grauiter contrista tum quasi rum mortis subite ī puella prout potui cōfortaui. q eius constantiam ac rectum dei iudicium ī defuncta sicut debui collaudaui. ¶ Secunda via ad fornicacōez est luxus oculoz in visu. Quod iob euidenter conq̄ratur dicēs. Animā meā deꝑdatus ē oculus meus. Qd vtiq; patuit ī dauid q̄ incaute visa bethsabee captus ē oculis q cū adulterio cramē ꝓdicōis et homicidij ꝓpetrauit. Et ꝓter hoc sollicitus erauit in psalmo. Auēte oculos meos ne videant vaītatem. ¶ In ptib; siuuie q̄s alemānia ortuz sicut a frēwaltēo quē sup

posui nup audiui· Mulier que
dam deuotissima eāt et nobil·
pulcherrima etiā scōm carnē
inter oēs patrie feminas reputata· Ad hāc videdā cū mlti no
biles et potētes sepi⁹ cōueniēt
et illa pro visitatione huiusmo
di grauius sepi⁹ turbarēt ne sci
licet curiosa videētur occasio scā
dali preberetur· qa scōm phm
magno vel malo periculo custo
dit qō multis placet· Oratō
num sola suum semel ītrans fi
lis ad deum lacrimis dixit· Vi
deo michi criste iheſu ex carne
qua īduisti me periculū īminere·
licz enī aīm meū fortiter fixe
ris vt nulla prsus vanitate con
mouear· tū non modicā times
co dare me posse cūm debilib⁹
vt tēptacōnū cupidīe aliqtn⁹
agitenē· Rogo ergo te misericor
dissime pater q dōmine vt spe
cīē meā in tanta feditate cōmu
tes vt carnis misere ēpitudo ī
horrore poca⁹ fit q̄ pulchitudo
fuerit in honore· Hoc dicto sta
tim fedissima lepra ostabuit vul
tus eius· eruperūt pustule· oc
li tumuerūt· os lacer ī ieptre pa
tuit nasusqz gibbosa deformita
te ostitus alienā penit⁹ faciem
demōstrauit· Nec mora Egredi
ente illa occurrit marit⁹· virqz
eam tūc per habitū cognoscēs
querit que ipsa sit· et ea dicen
te ego sum· Horrqz ille tot⁹ in
horruit et vt vidit familia om
nes simul exclamāt in planctū
mirantes preaipue q̄d tā subito
domine sue contigisset· Turba
tus parētib⁹ illius notisqz ōmi
bus q amicis consulit phisicus·
respōdet īcurabilem lepra· nich
il aliud esse ofilij nisi q extra
habitacōnē hominū collocēt·
Qō vt factū est et audiuit fra
ter ordinis predicatorū q̄ eius cō
fessionem audire solebat venit
ad illam q mire gaudētem inue
niens querit causam īopinati q
subita moerbi· quā vt illa p ordi
nem enarrauit· frater ipse tur
batus q miātus non modice in
crepauit eaz dicens· O misera
ma et stultissima mulierū que
in ostumeliā q in periculū vita tui
opus dei in te preā īstancia de
struxisti· q parētes q amicos tu
os q̄ deū laudauerūt q venerati
sūt in te ad blasphemādū nūc
p tale īfortuniū coegisti· Age
nūc karissima insiste precatz et
ad cōtractū tui geste diuinā mi
sericordiā interpelles· Hoc di
cto recessit frater· Illa aūt tota
liter ī lacrimis resoluta orauit
ad dominū dicens· Domine pa
ter et dominator vite mee vt li
beroi mente et puroi spiritu

seruitem tibi hoc ī me flagellū
lepre a tua bōitate expetui. Sz
quia audio a patre meo spiritua
li cui tota deuocione cōmisi me
contra salutem meam a te oīm
domino petuisse. rogo te p tu
am benignissimā caritatem vt ī
me tuū plasma restituas ꝓm q
tue placuerit optime voluntati.
Hiis res. Vix verba compleuit
et in tanta claritate cutis q ele
gantia forme subito fit facies
restituta. vt nec in ea vnius tu
ge vestigium vel saltem tenuissi
ma macula remaneret. Quo vi
so gaudet miles q vxorem repu
tat sibi quasi reddita rediuiua.
Exultat familia. fama rei ge
ste diffunditur. letantur amici
applaudit et patria q inclita ca
sti pietas ore omnium collauda
tur. Et vix quidem miles anno
dimidio superuixit. q īclita mu
lier eius non immemor bonita
tis cristi cū filia vnica quā hab
bat et possessionib; vniuersis
ad monasterium sororꝫ ordinis
predicatorꝫ trānsijt qd heimberch
dicitur et in eo auctore deo reli
giosissime conuersat. Vide er
go lector considera virtutem in
femina que intīm horruit oculū
impudicū vt in se preum instā
cia lepre plagā accipet. Quid
minꝫ nequius oculo qd creatū
est. Ideo moyses ī lege inhibz
filijs israhel ne sequantur cogi
taciones suas et oculos per res
varias fornicantes. Et ecclesi
asticus. Oculus malus ad mala
non saciabit q in trisitia erit
semper. Non ab re dominus in
euangelio dicit. Si oculus tuus
scandalizat te erue eum et pice
abs te. Quāq̄ hoc ad litteram
durum sit intelligere quin poci
us per oculum nequā concupis
cenciā male volūtatis īteliges
et hāc eiciēdaz a capite cordis
piciendamqz mutato ꝓposito.
ne in facto procediēs plabatis q
sic scādalizeris a primo q p cō
sequēs primū scādalizes. ¶ Vi
di sanctū virū magistꝫ guido nē
ꝑsbiterū beghinarū ī miuella de
q̄ certissime ferebat q cū in so
negio opido hanonie scolas re
geret adolescens incaute sel fe
minā cōtemplatꝰ p annos tres
ipsa mortua intīm tēptatꝰ ē vt
excepto eo qd vigilans sustine
bat oī nocte in somnis crederet
esse pūtem. Decies ergo ꝓm se
dyabolū nō cessare de nocte clā
tumulū mortue mulieris aperu
it et naves et faciē ī ceno putre
facti corporis tamdiu tenuit vt
pene nimio fetore suffocatꝰ q̄si
mortuus caderet resupinꝰ. Que
res intantū valuit sancto viro

vt nullū postea stimulū in car
ne sentiret. De hoc illud secre
tum accepi ꝗ statī vbi dicti vir
beata anima pro condicione
carnis corpus exiuit auida; ad
xxiij. miliaria longe posito per
visionē apparuit et ait us esset
merita. lapis pretiosus quē i pe
ctore portare videbat ad illustrā
dum totum orbem ydoneus et
clar⁹ ostēdit. Nec miꝫ vt q̄ mk
tū corda ad cognitionē veritā
tis illustrauit dei verbo et virtu
tis exemplo felix ei⁹ aīma tan
to lumine potiretur. ¶ Sanctus
ludowicus cathalanensiū ep̄us
fuit vir corpe venustissimus et
pudic⁹. Quē vt vidit q̄dā gal
liarū regina oculos coniecit in
eū et opportuno loco veritum ad
oculitū iuitauit. quā ille torto
vultu et oculo īdignātī despic
ens verb mirificis ofitauit. cui⁹
oculus post mortem etiā i ficco
cadauere extingui ꝗ caligari nō
poterat. vt mihi ꝗ multis alijs
audiētib; magister iohānes de
firmitate abbas quondā regu
larū in eadem ciuitate qui ipsū
oculū quasi crystallinū lucidissi
mū vidit et postmodū enarra
uit. interfuit eleuacōni dicti san
cti corpis qd āmis plus ꝗ qua
drāgētis i terra iacuerat. Et iu
ste q̄dem oculus etiā in mortuo
corpore extingui non poterat.
q̄ contra mortificatum hostem ī
fragili vasculo viuid⁹ permane
bat. Et vere merito extrāseus
caligari non debuit q̄ venenum
corruptionis ītrāsire recipe nō
timuit. Quid aūt de oculo non
figendo ph̄us seneca sentiat au
diam⁹. Qui deponere imāgtrult
desiderata terrenorum omnium quarum
cupiditate flagrauit ꝗ oculos ꝗ
aures ab hijs que relīq̄t aūtat.
Nichil enī facilius ꝗ amor re
crudescat. Affect⁹ quocūq; se vi
tet aliqd pīs sue occupationis
inuenit. Cogitacōnes vagas ꝗ
inutiles ꝗ quasi somno similes
non recipies. Cogitatio stabil
sit et certa. siue deliberet siue
queratur siue cōtemplet non recē
dat a vero. Si otiosus es ꝗ ani
mi et corporis tui sensus singu
los motus obserua ne indecori
fiant. Nec ideo cōtemnas q̄a la
tent. nam nichil differt si nemo
videat cum ipse illos videas. Si
oculus concupiscat auertere. si aures
hesitant fige. si arsent lingua
restrīge. si tactū man⁹ illexerit
retrahe. si curiosus odor irrepse
rit nares otorq̄. Et hec q̄dē si
primo motu ī vsu duxeris abho
minabunt sensus vicia et intro
federe cū aīmo cōq̄escēt. Exclu
dit affect⁹ facilius ꝗ expellit.

Quia ergo non est regredi facile. optimū est omnino non progredi. Vire pulchritudinis adolescēs cernēs in sua specie sollicitari plurimas illustriū feiarū vultū suū ofodit vulnerbz. malens deformitatem habere fiditatis q̄ formā ici tamētū aliene libidinis. ¶ Tertia via ad fornicacionem est consiliatricū ab hereda immaitas. De hijs ecclesiastices dicit. Lingua tertia mulieres fortes deiecit et pduauit eas laboribz suis. Lingua tertia ē turpitudinū mediatrix q̄ prime matris eue speciem gerit que virū in omni sapiētia et decore pfectū seduxit q expulit a paradiso. Que es igitur puella simplex expers fallacie q̄ talium manus possis effugere si semel etiā tenuissime prebes auditū. Solum tibi restat consiliū vt talium cōsortia tibi semper vites nec cū eis vadas aut sedeas q̄ nil puell' pniciosius isto malo. Viroz certe et diu miratq̄ sum q̄ iura ciuilia tales nō puniūt que p re modica furem iudicant et suspendūt. Lex moysi i leuitico precepit si q̄s hominem furatus fuerit q vendiderit sine vlla misericordia moriat. Fit furtū manu fit furtū consilio nec vllo mō differūt in peccato Qua ergo pena plectenda est lamia q puelle aiaz quā seduxit tradit dyabolo et corpus lenocinijs defedandū. Preterea turpius dehonestare vel dāmificare non poterat hominē q̄ i filiar' vpore. ¶ Audi q̄d hinc nostro tēpore remis accidit. Cū homo vt michi frater ordinis predicatorum retulit faber lignarius ad modū tenuis vxorē habens pulchram et bonam. In hāc diues q̄dam pecunia ꝗ iops corde oculos iiecerat ipudicos. Missa ergo ab eo nephanda retula ivit domū iuuēcule salutat eā quasi incognitam. residet ad ignem. Nec mora. cum ductis oculis fatigatam se plangit. Querit hinc iuuencula anū cur veniat q̄ quid querat. Et retula. si ipsa sis nescio talis nominis talisq̄ matris filia quā habere me credo i ista vicinia cōsobrinam. Cui iuuencula. si sum nescio tali quidē nomine censeor et etiam habui talem matrē. Tunc retula trēs i oscula iuuēcule. bene inq̄t assimulatis optīe mū tue. Tu aūt q̄lem virū habes. Cui illa. bonū inq̄t ope fabrū lignariū. Vox retula alcius elato gemitu. heu inquit optime matris filia quomodo ad istā miseriā venisti vt fabrū habeas viz q̄ tot i pentela

tua magnos⁊ diuites habuisti·
Hec dicēs q̄si mesta nil ā plius
locuta recessit· Inde quarta die
reūsa· rere īq̄t multū sollicitor
vt post infortuniū saltem copi
osius rebꝰ valeas abundare· In
ueni ergo viaz qua hoc fieri po
terit si ossentis· Est ī ātate ista
vir diues et potens valde q̄ te
vt heri m̄ dixit ātuum infortu
nium deplorarem sup ōnia dili
gēs conuiuisit· Cum isto q̄dez
habebis quicq̄d corpori placere
potest vl̄ decere· Cui iuuēcula
Honum īq̄t vitū et meliorem
me habeo· diuitias autē āt pcō
augere nō curio· Cui vetula qua
si blādo vultu ogratulans· ⁊ hīc
īq̄t magis te diligo karissima·
Hec dicēs abiit· et post tridu
um reūsa dixit· Veni meum ka
rissima ⁊ ecclesiā pariter glori
ose vgīnis visitemus· Nihil er
go mali suspecta simplex iuuen
cula parz illi et āt vetula vadit·
Vbi aū portam diuitis trans
eūt vt prēordinauerat vetula·
iuuēcula rapiē ⁊ ptrahiē ī cōcla
ui· Angustiata ergo iuuēcula ⁊
emin⁹ ad aures vetule se īclinās
ait· Mihi hac nocte ocurrit iux
ta osuetudinem feiaz· Ad horā
nūc liberes me cognata dulcissi
ma ⁊ fide data spondeo cras re
dire· Annuit vetula osentit ⁊ di
ues· Hic ergo iuuēcula domum
redies q̄d fiat excogitat· ꝓparat
deviania tres fortes ⁊ validas
feminas ⁊ eas cum scopis clā ī
thalamo collocauit· et q̄si vellet
melioribz vestibz indui· vīentē
vetulā vlut ad suum auxiliū in
troduxit· firmatq; hostio con
currūt feie ⁊ nudatam vestibus
partiūt scopis miseram vsqz ad
sanguīs effusionē· Nec cessāt
a verberibus donec eluctuato co
namine vetula hostiū exiliuit
et nuda penitꝰ per platias au
fugit· Vicinābz āictis q̄d factū
sit audiunt· ⁊ cōstātem in casti
tate iuuēculā p totā nimiz ātā
tem extollūt· plus qz lucrata est
in honore ⁊ gloria bone fame q̄
fuisset in oībꝰ copiis diuitis ad
eptuā· ¶ De taliū q̄z cōsiliata
ce miserrima a fratre ordīs p
dicatoz verissima relacōne pre
pi· Erat vetula infelix q̄ relictā
iuuēculā p septēniū circāduxit
⁊ diuersis vendidit viris p virgi
ne incorrupta· Valefitio autē
suo hec egeāt vetula vt vniui
qz cognoscēti illā inuiolata pci
tus videreē· Contigit inde vt p
sata intrāte augusto mēse vetu
la prēderet iuuēculā sequētem·
Nec mora· Ad demoribz rapitur
vetula ⁊ videte iuuēcula p aeris
vacuum vsqz in longinquū quo

eam amplius videre nō poterat ferebat. hoc viso contert̃ iuuē cula q illi q̃ hoc michi retulit se quēta die confessa laudabiliter vixit post hoc. Sicut autem de cōsiliatricib⁹ dixim⁹ q puellas pstituunt. ita q de adulteris dicimus q proximorū vxores defendant. q̃re ꝓm leges ciuiles statutum nō fit vt crimē tā abhoīnabile nō puniatur. Qñtum aūt malum q ꝗ deforme fit deus omnipotēs in quodā milite theutonie demōstrauit. Vic de latere diuīgis ī tempeste noctis silentio exurgēs opleto cū alienā flagitio domū luna lucēte redibat. Cuius faciē p fenestrā in trāsitu vxor eim⁹ contemplata clamat horrificē. Ad cui⁹ clamorem ādille dom⁹ et famuli cōcurrentes mox ad cōtuitū dñi pariter clamauerūt q̃si a ꝓspectu demonis deturpati. Qd vt miles vidit aīadūtit facē suā a ꝓpa forma recessisse et diuino iudicio ꝓm vilitatē peccati cōfusionis ignominiā īduisse. Ergo vbi delituit vsq; mane ꝓpeāt vsus ecclesiā vt ꝓfessus sacēdoti formā ꝓpriā recipere mereret. Cui cū vaccē et pecudes ville pcedētes ad pascua lōgius obuiarēt. mox diros dedere mugitus et quasi mox minaci fulmine retroacte. queq; q̃ possūt diffugiūt. Idq; pastores q obuij quiq; fecerūt. Sacēdos aūt ī hostio ecclesie ad dicēdas horas residēs mox vt illū vidit signauit se q ītrās ecclesiā hostiū post se clausit. Tūc miles psternēs se aī fores ecclesie. Miserere inq̃t pater scē. miserere miserrimo peccatori. Non enī sū ille q̃ videor ꝗ hoc m̄ pctis meis exigētib⁹ accidit vt in me laruata quasi facies deformet. ꝗ peitentia mitīge qd vis. q sic de me qd deus voluerit exspectabo. Nec mora. vbi miles cū mīā ꝓtrōe q lacrimis ē cōfessus. larua illa ꝓfusio detersa ē q ꝓpā faciē cū sua īteguitate recepit. Vidim⁹ plures ex hijs q̃ militē optīe ꝓgnouerūt nobisq; ista de illo veritate testatissima narrauerūt. Quarta via ad fornicacōē luxus in vbis. qd salomō de muliere blāda q vaga testat dicēs. Illaq̃uit eū multis ꝓmonibus. Vin enī mulieres q qd turpius ē. mulieres viros illaq̃ant q illaq̃ant. Talīū lingua est vt dicat iacob⁹ apostolus in canōica epistola inq̃etū malū qd mentes ī se aī pacificas fluctuare fāt vl iaciat. plena vene no moratfero qd mētes ita īficiat tēptatoz. vt nec fiore deivl hominū vl dāno ā scādalo possint

auelli vt sic in corpore per cor
ruptionē et in aīma per pecca
tum in oculis dei pmū q subse
quenter in oculis hoīnū ofīdan
tur. Tu ergo vgo castī siue in
posito vidua vl quis honesta
mulier matrimoio copulata ab
iicio caput contere tēptatoris
et non erit necesse cū labore et
necessitate nō modica hereditem
animū reuocare. Maria vgo om
nis vtutis et castitatis exēplar
etiam in sermone ageli vbi ad
se clausam ingrediētem vidit tur
bata est. q hoc qa aereū corpus
in similitudinē viri loquētis ac
cperat. Visitacōnes enim age
lorū in spiritu p ppriū subiectū
hoc est in ppria natura agelica
vt credi dignissime potest assue
ta erat habere. Salutātem ergo
angelū et fecundandā vginem
astruēntem. non vbi dubia sermo
di nescia ostāter inqit. Quo
modo inqt fiet istud quoniā vi
rum non cognosco. Sz et tu ca
stitatis amator si saltem vbū
viri suspectum audieris. scande
moras. dirupe sermonē. auditū
auertas. Aristoteles testis ē in
libro de aīmalibz. q ēdiu sus
sollicitante mare agidas aures
tenuerit non osentit in coitum.
vbi vero aures īcepit laxare ad
luxuriā stimulat. Quid euiden
tius hoc exēplo. Et nota q idē
phus dicit q ōne animal habz
aures mobiles preter q hemo.
Rigidas ergo q īmobiles aures
habeas q cū aspide cauda exit
tei q tibi suggerit eas obtura
ne audias. id est corde audias
incantātem. Raro enī fit vt no
cuū qd aures īteceat q cor nō
ledat. Et pter hoc hortat salo
mō dicēs. Sepi aures tuas spi
nis salicz vt q īpa tune ītrare
luerit importunus hūc repellas.
Et hoc patet sub exēplo. ¶ Ve
nerabil iohānis bosnensis cuius
dam epi q postea magistri ordi
nis predicatorū vt a fratre ipsi
ordinis prepi factū ōmēdatissi
mū audiam. Fuit cū nuper
romanorū ipator cū luxu corporis
impudentissimū hic beatus vir
secretus arguebat. qd licet īpa
tor patienter audire videretur
exterius. in corde tamen indig
nantissime guabat. Preceptit
ergo cuidā sue pulcherime in
ter ceteras oculbine vt sanctum
virum secretius inueniret q eum
si vllomodo posset īclinarz ad
lapsū. Qd vbi illa secretius con
ueiencius et malicaciius attēp
tauit clam in īsidijs impatere
cum plurib otuente vir beatus
manū erigēs ī sublimi meretri
cem in maxillā cū vtute percussit

et facieten⁹ in terrā elisit. Quo
in facto sanctum virum impera
tori in tanta postmodum reuerē
cia habuit. vt vix vlli tm̄ i eccle
sia sancta crediderat. Vide ergo
serue dei. vide ergo casti. quan
tum lingue malum qñ tam siluā
nisi reperta fuisset mira vita vir
tutis solidita icēdisset. Quis
non videt in tanta vita lapsu totū
et tantum ordinem vacillasse.
Crede salomoni tamq̄ experto
q̄ vipereum vir⁹ mala lingua.
Nec sexsum hinc excludere virile.
Dicit etiam sapiens. Cum fatu
is non habeas consilium. Non
enim poterunt diligere nisi ea
que sibi placent. Et iterum in
fra. A consiliarijs malis serua
animā tuam. Et beatus aug⁹.
sibi cauens. Appetit inq̄t et ap
petitur cōcupiscentia mulierū.
Et vide q̄ exsecrabil dolus ē q
q̄dam magis tēptant de psonis
q̄ speciē i habitu et religiōe pre
tēdunt q̄ de hijs q̄ seculo se de
dērt. Et mulieres similiter que
nūq̄ de vias seculares tempta
rent eas dyabolus et mēs puer
sa in sanctos et religiosos vel vi
ros ecclesiasticos stimulabat.
Cuius simile q̄d in libro de natu
ra rerū plinius aptē ponit. Sus
inq̄t qñ luxurie furijs agitat i
virū irruit candida maxīe veste

indutū. Et vt hoc pateat sub ex
emplo q̄d nostris temporib⁹ in
hyspania contigerat audiam⁹.
¶ Predicator q̄dam q actōne
et ordine in hyspania maxim⁹
fuit q̄ frater dominic⁹ dict⁹ cum
beato dominico ibidem predica
tor ordinem āpliauit. hic exmi
one sāctatis q gēcia accepissim⁹
erat regi castelle et nobilibz vni
uersis sicut a frē ordinis predi
catorū i nouitate ipsius ordīs an
nis iā fere. xl. elapsis accepi. q ō
vbi q̄dam soldariavt gallice w
canē tales ꝗ reuera solēnis mere
trix vidit q ī uidit. dixit regi et
suis. Quid creditis de isto hoīe
quē sāctissimū reputatis. Ostē
dam vob q̄s ipse sit. et cū vobis
videntibz ad cōcubitū flectā. Cū
q̄z rex mere trēt vt vir vrban⁹
et nobil increpatz. et illa i pe
culum vite sue si nō posset hoc
instanter promitteret. Respon
dit rex. fiat vt spospōdisti. Nec
moā. vbi q̄dā die vir beatus in
predicacōne stabat. publica me
retrix ad vestigia ei⁹ cum mito
eiulatu et lacrimis spectāte po
pulo se prostrauit. Quod vt ille
vidit exhilarat⁹ ī se q̄ sup peni
tētez cōpassionis lacrimas fu
dit. Tūc audita ofessione ei⁹
p multos dies consolabatur eā
q ipsam ꝗm q deerat mutare

habitū fecit· Humilitate ergo et obedientia in omib⁹ simulata post multos ceruicis flexuosos q̃s ãtiq̃ ꝓpente do cẽte ꝛeptaueãt· ad istud tandem inaudita doli tendiculū ouertit ingeniū· Fleuit dieb⁹ multis nec vllã lacrimaꝫ causam extorquere potuit vir beatus donec ille ꝓmitteret vt eãt innocẽtissime simplex ĩ subuencõnem salutis illius tõliter se datuꝝ· Ad hãc cõcẽ mere tur eius clamore valido q̃ lacrimis· Q̃ de⁹ inq̃t oĩpotens non hec miserrima metuit vt ꝓ voto tuũ viꝫ salicꝫ ꝓuũ tuũ ĩ salutem meã ad õnem libitum obtinere· Et ille· audacter inq̃t pete q̃d vis et fiet· Et illa· Vere iq̃t nũc scio q̃a mei miꝓtus ẽ deus· vnum restat quo pacto parata sum q̃ in mortem et in penã ire q̃amq; precepeꝛis expia· Cui ille· q̃d ẽ hoc inq̃t Et illa inclinato vultu suspiraõs q̃ mil min⁹ q̃ meretur vilissima putaret· Vereaꝫ inquit dicere q̃d tũ vita comite vitare nõ possũ nisi vice sola tuo fruaꝫ ꝛaubitu mee salutis aut vite spes esse nõ potest· Vox ille dolũ viperee mentis intelligẽs· nec hoc inq̃t frustraberis· esto certa· Et hec dicẽs assiguit ei locũ quo eũ solũ sũmo mane post dies q̃tuor iueniret· Intermedijs igit̃ hijs diebus vir beat⁹ in oratõe cõtinuus pnoctabat· Mulier ꝛero regi et suis q̃d actum sit occulte ĩdicat iubẽs eos suum introitũ obseruare· Quid plura· Stupefcõ regi cũ suis q̃d fieri debeat ꝓstolat· Hãc⁹ ꝛero dei a media nocte ad instar lãi ex carbonib⁹ ignem in cella parauerat· Mane ergo pulsante ad ostium mulierem intromisit eam vir beat⁹· baculoq; ꝛefocãs ignem vt magis ignescere· mox se deposuit super ignem dicẽs· Ecce lãis tali opere dign⁹· hic aiba meã alium nõ habeb· Hoc vt vidit mulier q̃i mortua cecidit· Milites ꝛero regis ex insidijs irruẽtes beatum viꝫ sine adustione aliq̃ corporis ã amicti ĩ medijs ignibus· mulierẽ autẽ irrigidatam ad parietem q̃si mortuã inuenerũt· Mortore igit̃ et ãmiracõe cõfusi flexis genib⁹ rogant ab igne surgere sanctũ virũ q̃ stultis suis presumpcõnib⁹ ĩdulgere· q̃ facto extrahunt eum furore miserrimã et nisi vir beatus instãtissime q̃ cum difficultate ei fuisset ꝓsidio· illã statim iubẽte rege ignib⁹ concremassent· Nec miꝫ· in isto facto ꝓ totum regnum hispanie predicatorum ordo recens adhuc et coaluit et

conualuit sublimari. Nō igit̄ lector qñ ta puicaria ī muliere vi lissima cui formicatores in tota neq̄q̄ hispania sibi sufficere po tuerunt nī etiā in tam sancto or dine quererz corruptores. Ideo de muliere nequā salomō conq̄ ritur dicēs. Inueni amariorē mor te muliere que laq̄us est venato rū ⁊ sagena cor ei⁹. vincula sūt man⁹ ei⁹. q̄ placz deo effugiet illam et qui peccator est capie tur ab illa. Et iob. Halitus iq̄t eius prunas ardere facit et flā ma de ore ei⁹ egreditur. Quid igit̄ serue dei q̄d tibi cū femīis cōfabulatio tam assidua. Mira bant̄ de christo q̄ deus et homo simul ē ⁊ ideo ab omni suspicōe remot⁹. Mirabāt̄ imq̄ discipuli q̄ cum muliere dñs loquebat̄. Quid ergo tibi faciendū ē pec cator homo q̄ carnē gestas īfir mā ⁊ naturā īfectā. Si iuuenis es nulla securitas. si senex expire in te cū illo q̄ dixit. adhuc igni culus viuit. Sz respōdes. zelus me trahit ⁊ hec salus proximi. Et rñdeo. Nūquid et aīas vir habent. quare non cum illis as siduas colloquia. et vtiq; vir pluribus et maioribus periculis patent. Moderetur ergo verba cū feīs. semp sit tibi testis ī oci lis. Sermones vtiles et sucan tos pone hijs. si nolūt illi es se cōtente flectiq; nequnt ad sa lutem consulo q̄ te subtrahas ⁊ negocium deo omittas. hoc est maxīe si specialī sorte persona rum cura non habes. Quid enī prodest si vmiūsum mūdum lucre tis et anime tue detrimentū pa tiaris. Si forte in longeuo eta tis vsu ⁊ retroacta castitate con fidis audias quid dicit sanctis simus et verdicus aug⁹. Cū mu lieribz ꝗ mo breuis asper et rigi dus semper est habend⁹. Nec ideo min⁹ vitande q̄a bone idēt et honeste videntur. ꝗ q̄ito reli giosiores tanto magis allicūt et sub specie religiōis plurimū vigz visc⁹ libidīnis. Crede michi vt ēps loquor et expt⁹ cedros libani gregū arietes reperiēt hac peste corruisse. De quorū vita non min⁹ suspitabar q̄ de iheronimi vel ambrosij turpitu dine īpudica. Ecce q̄d audisti si in viridi hec facta sunt in ar do q̄d fiet. Ignis ē mulier etiā ignis ad osuptionē deuorans. Quid autez de se iuuenes senti ant nescio. ego aūt. lx. ānorum sum vno min⁹ ⁊ vndiq; pstrepē tibus malis casum adhuc lubri citatis horresco. Memor sum fa cti quod moderno tempore ꝓpe cameracēsī. dyocesim accidit.

¶ Quidā clericus a puericia cœlebs et castꝰ post longū theologie studiū in solēni cōuentuali ecclesia canoniam est adeptus. Aiarum ergo zelo ductꝰ præbendā pro prochiali ecclesia cōmutauit ī qua cū per septēniū fructuose multū et fideliter laborasset prædicacōne et exemplo animas lucratꝰ est cristo quas dyabolus conabatur auferre. Accidit ergo vt virgo sexagenaria que ciliciū ipsius sacerdotis lauare ꝛ mūdare solebat sola fine testewl socia thalamū īgredereturꝰ. Quid plura. ꝛ Ad tā nephādum infortuniū res deueīt vt ambo sacerdos et mulier antēq̄ separarēt diu seruato castitatis et vīginitatis lilio frustrarent. Et q̄dem mulier intīm doluit vt pre nimia amaritudine mortem accelerāret in planctu. Sacerdos vero expertꝰ īcognitū ī luxuria adhuc vt credimꝰ vilissimus perseuerat. Quid mir. ꝛ q̄nto locꝰ altior tanto casus grauior. Vnde merito angelorū casus irreparabilis fuit. Quid in cœdīe alioꝝ religiosorū fiat ignoro. nec enī est meū iudicare. Si scire de fratrū predicatorū ordine vt potest magis familiare michi ꝛ cognito scio oēs fere quos ī scādalum sancti ordinis cecidisse cognoui quasi irreparabiliter corruisse. Credo tū vsqz in hodiernū diē qua pīs opusculū scribo vnum esse inter ordines istū quem dominus ihesus cristꝰ sua pietate et ḡtia mirius custodiuit fiat ipse exptus sū q̄a. xxx. ām̄s in diuersis regionibus vices episcoporū confessiones audiens ex se quebar. ¶ Quīta via ad fornicacionem est luxus in osculo qd̄ salomon in puerbijs insinuās de muliere garrula ꝛ vaga. Apprehēsū inq̄t iuuenē osculatur. Racio huius est q̄a luxuria per osculū incitat q̄a in osculātibꝰ conuēcio partū fit ꝛ aiales spiritus coniūguntur. Vnde aristoteles dicit q̄ equi ante coitū cōspirant anhelitu et per hoc ad coitū prouocātur. quomodo hoc verum sit illi maxime conscij sūt qui ofessiones audiūt illius generis mulierū quas nolo ꝓpter scādalū ex habitu ꝓpalare. Quīta enī ex osculis enormitas fedi tatum cueīat salomō insinuat vbi ait. nolo detegere nesciētibus ne nitant īvētūū ꝛ a dyabolo ḡuius attemptētur. Dic forte dicis. Nulla ꝓsus ī osculis libidine moueor ꝗ deum īvirginewenerꝰ ꝛ presencia eius īhabitatoris afficior. O neq̄ssime mentiēs qui hec dicis. Audi q̄d

dicat castꝰ q̄ falli nō potest nec
fallere. Spiritus est deus q̄ eos
q̄ adorant in spiritū et veritate
oportet adorare. Quid ergo dicas
deū per osculum in virgine vene
neā. Esto. pōmus te ī osculis
libidine non movea. q̄s securū
te faciet non mentem saltem vir
ginis non vas fragilissimū cor
pus in osculī lubrica. Samus
talibus maxīe feminarū etiam
devotarū affici corpora q̄ coitū
non noverūt. et in hoc evidētis
sima ratio demonstrat quia hoc
in illis maiori delectacōe coitꝰ
minorat q̄ in istis expertis q̄i
solum sine corruptōne corporis
licitum augmentat. Absit tamē
ab vlla mente christiana licitum
q̄ sine crimine credēbū osculum.
dum vendicis augustinꝰ ī regu
la sua etiam fixū oculū tanta pe
na censuit iudicandū de te. Si
igitur virginem aut feminā ī cri
sto diligis q̄a sancta. ei cavere
debes sicut et tibi. de te q̄dē vt
dicis securus esse potens ī osculis
non movea. de illa nūq̄. dis
cumini ergo te sine mōli pec
cato omittere nō licebit. Si q̄s
virgo casti q̄si ad sanctū osculū
te invitaverit sputum pro ocu
lo reddas pugnū ingeās obrectā
ti. Nec credas hunc servū xpi
q̄ sathane. nō amatorem q̄ cor
ruptorem. non pudicicie zelato
rem q̄ cū certissime noverīs vi
lissimū lectatorem. Existēs
in opido magno brabācie bruc
cellensi venit ad me puella q̄dā
rebus tenuis et formosa cū ml
tis lacrimis sibi postulans mise
ri. quā cuī horrarer dicere q̄d
haberet. illa cum eiulatu mag
no heu inquit me miseram quia
cum sacerdos q̄dam violenter
me vellet opprimere et osculare
me invitam illum aversa manu
percussi in faciem et per naves
sanguinolētū reddidi. pro quo
vt nī dicitur a clericis romā me
adire modis ōmibz oportebit.
Tunc ego vix obtinens a cachi
no et quasi serose locutꝰ terrui
illā. tāq̄ ḡviter excessisset tan
dē invitāmētū eiꝰ accipiens q̄ sta
ret mādato meo dixi illi. Sub
pstito invitāmēto pripio tibi vt si
ille vel alius pbr violenciā tibi
in osculī p obrectacōibz facere vo
luerit obtracto pugno valide ocu
lū si potes eruitas cōtrectāti.
Nec in hoc vlli cedi pras. q̄a ca
stitatē tuam licz sicut corpis vi
tā vbere. Hoc vt dixi oēs q̄ ade
rāt et ipāz puellam in risū mag
nū et letitiā cōmutavi. Vidi
mus in gallie partibus virgi
nem alius virtutē mirabilē nō
expedit subticere. hec vtroq̄z

cebata parente in domo fratris multis loco pedissique seruie bat. que cū nullius viri iocos pri sus vellet admittere. ea quadā die ī ꝓpanda salsa manibz oc cupata. q̄dam ex satellitibz eā misus ē osculari ꝗ frustra. nam pistillo q̄ salsam terebat. eū ca pite pulsit. Tūc ille Iesus. O neq̄ssima inq̄t q̄re me volentez ludere pulsisti. Cui illa substo machās. q̄ ego iq̄t nolo. In tali ergo vigore vīuens vīgo nobilis perseuerās adeo famosa effecta est vt comitissa de encholismo eā cū filia sua regina āglie vt il lius instrueret obseq̄is colloca uit. Nec cum nullo modo postea virū accipere cōsentiret. cū mul tis regijs muneribz et honoribz ad gallias ē reūsa et ī domo hos pitalis apud patauū humilis so ror ē effecta. quā nos vidimus eiusdē domꝰ magistrā q̄ ī seruitu te casti labore et senectute cōfe ctam. Item q̄dez q̄ si modo ad ꝓpositū non spectet ista narrā te narrabo. Eo tpe quo in āglia moerabat monstrum a nautis in mari captū regine allatū ē qd ī paucis distabat a feīa. nisi q̄ ca put ita signatū habebat ac si su per frōtem corona in modū va sis qd ficellā dicimus īsignireē comedebat et bibebat et nouis maxīe frugibz letabat. nulli ex bis vtebat acwere ñ q̄ exilige mitu molestias exp̄mebat. tri bus āmis ī palatio fuit. Etiam hic magnificādus ē deus q̄ dig ne in creaturis talibz etiā deus mirabil predicat. Sextavia ad formicacōez est luxus ī cōtre ctacionibz vberū vel pudē dorū. qd salomō ī proūbijs insinuās de mulierevaga. ꝓcaci īquit vul tu blandit dicēs. Veni inebrie mur vberibz q̄ fruamur cupitis amplexibz. Ceu q̄ flagiciosis actibz se īmiscet hūana nobili tas. hac nota irracōnabilitatis solus racōnabilitatis capax ho mo fedat nec vllum irracōnale aīmal huiusmodi fetibz maculatur. Nō ergo q̄ta miseria illo rum est q̄ iumētis insipientibz insipiētiores fieri ꝓbantur. Nec bestia factꝰ homo. ꝗ bestia turpior ē. Regū primo libro le git q̄ azocij q̄ īterpretātur īten dentes mutuo palpatores et cō trectatores intellige īsecreciori parte natū vindicta dei iustis sima sunt passi. Vide q̄tum scelus et q̄ta neq̄tia cū acum buntur viri feminis nudi nudis q̄ credunt se corrupcōnis euasisse spurciias si certa regione pollu ta sigillū carnis īteger pseue ret hoc saluo facunt quicquid

volunt. Absit hoc a mūdissime vgis filiovt hac spōsaz nō reputet scleratissime sordidatam. Apostolus enī despondit vni viro castā vgiēz exhibere xpo. Castā ī qt nō pollutā. Testor om spē qz cōez oīm bonoz. q̄ plures me ī cōfessionib9 audiuisse q̄ magis cōtrectacōnū occasione ꝓtra pudicitiā peccauerit q̄ si de cē puēos de ꝓprijs frūb9 genuisset. Que enī operacio peccati naturāl ad innaturale flagiciū. Hoc maluz latro p orbem ꝓpens etiā vīculo diūgali iūctos inuoluit. Et ī de qd hic etiā vinculo diugali ī camerace ciuitate sub venerabili rogero eius dē vrbis episcopo cōtigerit. ¶ Virū quēdam fuisse percepim9 q̄ tali vicio subiacebat vt non ei sufficeret delectacio coyt9 cū vxore quin etiaz eā ꝓtrectacōnib9 illicitis molestarz. Ergo vbi nocte quadā ēclamā te vxore et īprecante vindictam dei. maritus perpetrato violenter scelere ad vētris officiū surrexisz moē solito. vētre soluto p secreta nature ī cloacā viscera eiꝰ descēderūt. Nec moā. clamans reportatur ad lectū. q publicawe cōfessus auz duissimo manuum cruciatu. q̄s quasi ignibus vrentur abscidi pecijt in horā diei tertiam expirauit. Vide ergo q̄ digna tali opera vindicta illata sit. Si ergo vir flagiciū cum vxore tanta aīaduertione peruissum est et punitum. quid illi actura sunt qui in ꝓposito cōtinēdi. q sub specie religionis talia cōmiserūt. Iste sunt vie sexcerte reprobis per quas ad formicacōis ludibrium perueitur. nec illud vitabit. aut penis qui per eas vl vnam etiam cōsensent frequētare. Iū ecclesiastic9. Via impiorum complantata lapidib9. q in vijs eoz īfera. q mors Et ps īprecando dicit. Fiat via illorū tenebre q̄ tum ad exercacōnem. q lubricū quantū ad facilitatem peccādi. et angelus dñi subaudis malus coartans eos quantū ad exitū. Econtra. semite iustoz q̄i lux splēdēs. q vie corū vie pulchre et nō coartabuntur gressus illorū. Per vias ergo īmūdoz flos agri in coniugatus. q liliū ouallū ī vgib9 ꝓtrūtur. Quo fugiendū est q̄ diuertendū ē in libro iudicum reqre ꝓlixū. Angelū gedeonē ī stuentē attēdas. Cū enī gedeon q̄ q ieroboal sacificiū sup lapidē excoctis carnib9 obtulisset. precepit āgelus vt simul ius carnū suphusū offerret. Quid ī carne ñ formicacōis aut adulterij carnale pctm. Et q̄d ī iure in quo

caro excoq̃tur ñ predictaꝫ viaꝫ
luxus per q̃s etiam mentes con
stantissime in mollicie resoluū
tur. Prius enī q̃ mēs īmūdis
cogitacōibꝫ īmoreē oculos va
gos īcaute pciat. suggestiones
consiliatricī exaudiat. amato
rijs se vbis īmiscēat. osculē mul
ceat et tādem cōtrectacōes illi
citas patiat. Prusq̃ inq̃ ista
sustineat mens et caro cōstans
fortissima pseuerat. Cū vero ta
libus dare aīm cepeīt et sense
rit miserijs delectari velut exco
cta caro ī tabē resoluit et absq;
vlla fortitudine subsequit ante
faciē tabulātis.

De spiritualium filiorum ge
neracōe. Capitulū. xxx.

Hoes q̃dem licet neq̃q̃
coitu misceant tū maxi
mū filiorū examē emit
tunt. Quid est aūt sine ꝛtagio
luxus caste ꝛ pudice maximum
examen filiorꝫ emittere ñ invi
tare matris ecclesie non adulte
rātes vbū dei sicut dicit aposto
lus idest ad lucrū aliud īcliman
tes sedule predicacōis et vitris
exēplo casto dño adopcōis fili
os gnare. Inde est q spirit⁹san
ctus ī canticis admirat dicens.
O q̃ pulchra ē inq̃t casta gnacō
cū caritate. Nichil fecditatis ca
ritas parit sed mūda et pudica
complectit. Unde beat⁹ aug⁹ in
libro sup iohānem. O spōsa cri
sti pulchra inter mulieres idest
virtutes de alba ascēdens ꝛ ī
cumbens sup fratruelē tuū q̃a
cuius lumine illustratus vt cande
as eius adiutorio fulcitus ne ca
das. huic zelatori aīarū iūgatus
consortio. hāc in nullo negocio
pretermittas q̃a quicq̃d sine il
la q̃ forma vitutum est agit om
ni vtute frustrat. hoc preceptū
domini lucidū ī q̃ vniūsa lex pē
det et ꝓphete. hec est lex cristi
conūtens animas testimonium
dñi fidele sapiētiā prestās par
vulis idest hūilib⁹. In lucro er
go animarū fiat lex dñi tecum
operet caritas ꝛ non ages ꝓpe
tam. Quotq̃t enī in lege carita
tis que est gratia p legē caritā
tis conūtis. coronas meritorū
tot habebis. Iete ergo innume
rose examē filiorꝫ poteris laborā
re. q̃a singulorꝫ gloria videbitis
choruscare. ita vt ab ysaia dica
tur tibi. Leua in circuitu oculos
tuos et vide. omes isti congregati
sūt venerūt tibi. filij tui de lōge
vient ꝛ filie tue de latē sugēt.
tūc videb ꝛ afflues ꝛ dilatabit
cor tuū q̃ī cōsa fuerit ad te mul
titudo maris fortitudo gentiū
venerit tibi. Quid autem hinc
tpibꝫ meis acciderit videam⁹.

¶ Magister iohānes de niuella leodiensis ecclie decanus diuicias ꝓtēpsit q̃ gloriā q̃ i mōsterio de oigmies ad regulare ordinem venit. de hoc beato viro q̃dam vidimus et q̃dā audita narrabimus. virum q̃ indulsit ocio vel q̃ etiā qui semper indefesse in vocacōne aiarum pereūciū laborare et vide zelū. Eo diuina et graui podagre molestia laborante q̃dam nominatissimus phisicus a superiorib⁹ ꝓtib⁹ gallie vt eū i ꝓprijs expensis curaret adiuenit. Cūq; a medico q̃reret quātum se tpis expēdere i morbi remediū opere teret. Respondit. Perfectissime inq̃t infra menses q̃tuor vos curabo. Mox ille tabiam manu pectēs clamose dixit. heu me miserum tunc si ꝓ ista cum deus voluerit in primo putredine resoluēda a predicacōne et salute hominū etiā tabi ebdomadib⁹ cessem q̃ aie q̃s crist⁹ pretio sui sanguinis emit per me interē liberande a demonib⁹ distrahāt. Vos autem magister karissime ad priam redire poteritis cū placebit. bonā voluntatem restituā ac labores ipsi vobis ipse restituat. Ipse q̃dē beatissimus homo adeo pius cū zelo aiarū i pauperes fuit. vt cū q̃dā ꝓ paupib⁹ obuijs mil hēret. spāli ifirmitate semp ꝓ defectu muneris torq̃bat. q̃ tūc pro corporali eleōsina spūali beneficij oracōnē pro eis supplicitē exsoluebat. Proinde lector cōsidera zelū quē habebat. Agonizabat in morte eorū spere q̃ nocte ē defiict⁹. Et ecce vir vag⁹ et nud⁹ ex hijs q̃s tabaldos dicimus in extremi parte domū venit q̃ ille interius decūbebat. Respuit ille vag⁹ de ꝓfessione colloq̃ scōs viro. ꝗ ei risū ē q̃ nō posset. Mesto illo recedente quēdā ex cōsiden tib⁹ aduocat vir beatus. Reducite illū inq̃t ad me quē expulistis. hoc audito miratus et cōfusus oēs hoies redupert. q̃ cū ei dilgēta fā ꝓfessiōe q̃ absolucōe suscepta recessit. Et dixit oib⁹ vir bēatus. Nollem pro mille marcis aurū me hominem non audisse. Et vide quo fructu. vix eni per quartā partem leuce homo secessit a domo tū ecce repentina morte peruissus cecidit iam defiict⁹. Nec mora. in sequenti nocte vi vo sancto migrante ad dominū accidit q̃d sūgo. ¶ In vlteriori oribz ptibz āglie q̃dam vir sāctus et bon⁹ ꝓdicacōis officio ꝓmine bat. Eo aūt i stacōe publica predicante quedā peccatrix mulier amarissime cōtritavt patuit i populo cū lacrimis exclamauit. Miserere mei serue dei. Audi miseā

et absolue me a peccatis. tūc il
le vt potuit eam opesauit. q vs
q; post finitum sermonē exspe
ctare precepit. Quid pluā. Ite
rum paululū cū clamore surrex
it. et pecist mox audita. sed cum
iam finiendum sermonem pmit
teret predicator. q illa parum q
escaret. surgit iā tertio clamat
horribiliter. cadit in faciem q expi
rat. Turbatus ergo non modi
cum populo predicator erat
omnes presentes cum lacrymis
orare dominū vt aliqui q̄d fit fa
ctum de anima peccatricis ostē
dere dignetur. Interē per tres
dies clausus ī cellula p̄dicator
nil dormiuit neq; gustauit. sed
continuus ī oratōe pmansit. Ter
cia ergo nocte anima defuncte
lucidior sup solē apparuit presto
lanti. Assū imq̄t aia p qua eras
ab ōmi pena soluta sū. nichil re
stat n̄ ad superos stati auolare.
Tunc illo nimirum īterius he
sitāte respōdit aia. Hoc signū
tibi q nō deciperis. Quidā ma
gister iohes ī partib9 brabant
ie in mōsterio marie de oigni
es leodien. dyocesis ista nūc ho
ra abiist. q fuit ī vita semp sup
afflictos q pauperes pius fuit.
ita q nūc cū post mortē aī locī
purgatorij. in q cū inumerabili
multitudine detinebar. ei9 felix
anima ab āgel deferret. q ibidē
multos recognosceret quorū au
ctor salutis extiterat. pietate cō
motus pro eis supplicitet dmi
num exorauit vt a pena purga
torij soluerent. Nec mora. ex
auditus a domino et non tm̄ p
illis p q̄bus orauerat. verū etiā.
cum alijs multis et ego pariter
liberata ad celos ī maxīa gloria
fit suscept9. Hec dicens aīma
ab oculis mirantis euanuit. Ipse
vero in tñsmarinis statim dire
cto cum litteris nūcio. fuit am
ma pro signo dedāt diem horā
q; beatu vita migrantis inueīt.
Vide ergo lector qñta gloria dig
ni sūt qui ī salutem p̄ximorum
fideles existūt.

De vtute oracionis. Capitulum. .xxxi.

Nocte ī expedicōe dep̄hē
se exaubāt sup̄ī vt alas
a vore p̄tegāt. Nox in
sacra pagina p ignorātia poni
tur. Si ergo ī ignorātie via per
quā ab p̄pm pgas īcideris exau
ba ī orōe supīn9. erigas oculos
q man9 ad celum donec elucēs
cat splendor in tenebris. et viā
dirigas adoptatū. Idem facias
si noctem vel tenebras īcideris
peccatorū. ꝗ si oculos cum publi
cano leuare nō audis inuita san
ctos. āgelos interpellant deum

tibi mitigent puocatum vt fm
ꝓphetam dominus exaudiat cœ
los. cœli terrā. q terra tc. Sicq;
etiaz iterscalariter prouehatur
ad gratiam. q spe certaori q̃ pri
us hylaritatem pēni vult. attī
gas. Vnde beatissim. augustin.
in libro de vera religiōe hoc fieri
cōfidenter assert dicens. Quis
q̃s angelorū eum diligit. certe
sum etiā q̃ me diligat. Quisq̃s
i illo manet. q potest hūanos p̄
cessēte. i illo me exaudit. Quis
q̃s ipsū habet bonū suū i ipo me
adiuuat. nec ei. participacōnē
m̄ potest iuidere. Et nondū
valde q̃ auctor tāgit i littera.
Apis ideo exaubat i nocte supi
na vt alas a roze ptegat. In ro
re hic ꝛgore tribulacōis. in al
vero virtutes gratuitas. q naturā
les accipim. Vnde spōsus i can
ticis q̃tulat. Caput inq̃t meū
plenū e roze et cānī mei gut
tis noctiū. hoc est vt dicat glo
sa. In roribz. q grauioribz tribu
lacōnibz cast. caput ecclesie tu
mulat. Supina ergo idest sup
plex peccatrix aīa i oracōe p̄ū
bat. ne cū g̃tuitis vtutib. natu
ralibz spoliet. vt duz g̃tuitis q̃
deū offēdēs pdidit adiuuari nō
valeat. naturāliū admīcula petā
tis exigētibz pdat. Et idē fere i
hoie factū e q̃ descendēs a ihe
rusalē i iheracho incidit i latro
nes. q etiam spoliauerunt eum
g̃tuitis. q plagis ipoīns abiecē
semiuiuo relicto. Ablatis enī g̃
tuitis a peccatore q si naturālia
pemit. nō tollant. debilitātur.
et nō fiunt ante hominī adwta
succedunt. ¶ Vidi hominē sine
compacōne fere sui tempoꝛis hu
milē. feruidū caritate. egens
beneficiū. sobriū. supra modum
erga afflictos piū. i corporis ca
stigacōe precipue assiduuz. ab
omibz cōtagionū spuracijs alie
nū. hec in g̃tuitis. In naturālibz
vero ita erat bene et decenter o
natus vt michil in eo iperfectū
reliq̃sse omīpotēs bonitas puta
retur. Pro celibatu ergo q san
ctimonia ab omnibz honorat. q̃i
sanctus iā i terra iter homines
habebat. ita vt de eo maxia q̃
dam quēdam dicentez audire.
Qñdoaumq; istū me videre con
tingit. me hominē nō puto vide
re ꝗ āgelū. Dunc postea g̃dati
a ꝛgore iustīcie vidim. recedē
tem et tantā erga deū in g̃ratu
dinem mutasse vt missarū so
lemnia audire contemnerz. et nul
lum in eo virtutis vestigium re
manerz. sed omni labe pollut.
nullam prorsus luxuriam nullū
facinus abhorrere. et hoc quia
alas vtutis gratuite vel naturāl

orōib⁹ insistēdo vel lacrimis nō p
texit. Qualiter aūt oratōibz p
tegamur beat⁹ aug⁹. ī libro de
mōribus euidēter ostēdit dicēs.
Fidenter itaqz fratres nostras
preces ad deū diriganus. Pro
nobis enim angeli de orsum cele
stia descendunt vt protegant.
rursusqz ad celestia ascendunt
vt pro nobis dominū petāt vt
hinc desideria nostra ad ipsum.
et inde ad nos diuina beneficia
reportent ad premiū. Fact⁹ est
aer ipse angelorz gressibz perui
us. nitescit cotidie per cōitatū
sanctorz. Nil eni māsit in elemē
tis vacuū qd nō cristi morte fu
erit osecratū. Eius manus ī cru
ce leuate sunt vt fideles sui pos
sint īpetrare qd petūt. Feruen
ter ergo cum fide petas q accipi
es. Sine feruore á fide oratio tua
debita virtute ꝓuaē. Verū tamē
osiderandū est q in oratōne vo
cali duo sūt. labor et ītencio. Si
cū ītencōne oras loqris cum deo
et exaudiris a deo. Si vero sine
intencōne oras oratio q̄dez pro
prie dici nō potest sz tū labor tu
us premiabit. q non frustrabit
fructu suo. Multū tū ī fructu q
premio differūt oratōis virtus
et labor. Cū oratōibz deo iunga
mur q in laboribz parte q̄lemcū
qz penaz ad q̄s p petis obliga
mur exsoluere deponam⁹. Fra
trem ī ordīe predicatorz vidim⁹
de q̄ veritate testatissima ferēba
tur q dū in via pgerz et oratz
sepissime a socijs visus ē q eū
a tergo sequebant ad altitudi
nem vnius cubiti a terra suspē
di et p aera ferri. Hoc idē de
moriali quā ani q̄dragīta ānos
vidim⁹ in foresto brabāie mō
sterio q multis āmis ī die pēthe
costes hora tercia dū ī choro. ve
ni creator spirit⁹ cātabatur ad
vnū cubitū eleuabat a terra et
vsqz ī finez ymni suspēsa mane
bat. De quōdā ī adolescentia
cōstituto q q̄rulāte q alijs dedi
t⁹ oratōibz vacare nō possem q
dā sancte vite rndit. Ad mim⁹
inqt semper semel ī die l nocte
captes horā vel spacium qua de
um libeā mente deuotus ores q
talis quidez oratio robur virtu
tis prestat et iacula submouet
inimica. Supina ergo idest sup
plex fidelis apis anima in ora
cione ꝓaumbas á vt ꝓprios re
atus á alienos emūdes. vel pro
prij stat⁹ peccata vel aliena de
moueas vl celestibus desiderijs
inherendo huius misere carnis
incolatum euadas.

De vera libertate que in cristi
fuitute cōprobat. Ca. xxxij.

Licet poite sint sub lege
tñ libere sūt. Dñs ī euā
gelio dicit. Qui facit
peccatū ſuus ē pcti. Sup quo
beatus aug⁹. A. q̄ q̄s deuict⁹ est:
hui⁹ seruus addict⁹ ē. Vñ q̄d diu
in antiq̄s tpib; post diluuiū in
nocēcia ī hoīb; pduāuit. nemo
inter hoīes dñat⁹ fuisse descri
bit. Cū aūt abūdauit iniq̄tas
et pax refuguit caritatis. nem
roth robust⁹ venator. hoc ē rap
tor. hoīes cepit deprimē. et sub
iectis p pōpam principari. Exin
de reges facti sūt. q totum iniquis
legib⁹ subiecere cūt. Vñ beatus au
g⁹. ī libro de ciuitate dei. Et q̄d
magna regna ñ magna latroci
nia. In die q̄dā q̄dā pirata
capt⁹ a nautis magno alexādro
oblat⁹ est. quē cū ītrogarz si
mare vellet habere infestū vt p
qd peccauerat per hoc q totā te
rrā libeā ptumelia īuect⁹ī alex
andrū rñdit. Et tu īq̄t si totū
mūdum velles habere īfestū. ita
pirata quia exercito parua naui
cula latro vocat⁹ tu aūt q̄a mag
no nauigio īperator. Cuius rñ
sionis et inuecte veritatis auda
ciam intantum q̄ miratus et cō
plexus ē alexander vt piratam
redderet liberū. Itaq; lex liber
tatis ē caritas quā si ferre volue
ris etiā sub xpo pncipe lib eris.

Vū dñs ī euāgelio. Si vos filij
liberauerit vē liberi eritis. Qz
si recusaueris et subdi etiā regū
pncipi sibiceris te diabolice ser
uitutī. Et q̄d nostro tempo
re ī germania ptib; fiat michi
frater ordinis predicatorū nar
rauit et vidit. virgo quedā san
ctissima fuit q̄ nullis artari clau
stris vel sepis potuit nullis pre
sus vinculis ꝓpedita tenere quin
mox vt spiritu mouebatur sicut
sagitta que quāto in arcu forti
us stringit tanto robustius ia
culatur. ita solutis claustris vin
culisq; diruptis insi ar auis q̄si
per aera ferebatur. Vñ dicitur.
Vbi spirit⁹ domini ibi libertas.
Sed illud notum omnibus solē
ne miraculū dicebatur. q̄ sacra
virgo videntibus multis fre
quenter exibat in campum q̄ a
ues indomitas aliusaumq; gene
ris clamoribus conuocabat. et
in medio earum quasi gallina
inter pullos singulas manu de
mulcēs q̄ oculi residebat. Quid
mirū. In illa innocēcia persti
tit. a qua adaz lapsus principa
tum animalium perdidit. que
ei deus per obedientiam in pri
ma creacōe subegit. De libe
re dicit phus. Non potest ḡtis
ostare libertas. hanc si magno
estimas oia pua estimāda sūt.

Multa non qa difficilia sūt nō audemus. ꝗ quia non audemꝰ difficilia sūt. Libertas nichil aliud est. q̃ animus quodāmodo se ipsū habens. O q̃ magnis homines tenent errorib⁹ qui causa dominādi maxa cupiūt per meare ignaua q̃ fit ingens parq; cēt regnū. Impare sibi maximū est imperium. Rebꝫ habitis hylaater vta pars ē libertatis. Beneficium accipe ē libertatē perdere. q̃ nisi incumbat necessitas defacili non mendices. Sapiens se contentus est. nō vt velit esse sine amico ꝗ vt possit. Ea sola putamus emi pro q̃b⁹ pecuniā soluim⁹. Ea ḡtuitawca mus pro q̃bus nosipsos īpendimus. adeo nichil est cuiq; se vilius. Sepe maximū preciū est p q̃ nullū dat. Nostra essem⁹ si alia nostra nō essent. Qui se habꝫ nichil pdidit. Omnes ad hoc nobiles sum⁹ nec pauperes abiciat philosophia nec diuites eligit. Bona mēs nec comodatur nec emit. q̃ puto si venalis esset nō haberet eptorē. et mala mēs cotidie emit. Animꝰ nobilē facit. Ex q̃ntacūq; enī condicōe licꝫ sup̄ fortunā surgere. Nō deformitate corporis fedatur aīmus. ꝗ pulchitudīe aīmi corp⁹ornat. Sicut nec ulla condicionis seruitute subiciꝫ. sic in tra se fruēs libertate ad nullum sui ꝛtrariū cogi potest. Subdere igitur apis amma fidelis vt libera seruias regi cristo ne tibi dñetur dyabolus tamq̃ seruo.

¶ De electione prelatorum a subditis. Capi. xxxiiij.

Sicut regē ordinat sic q populos creat. Nemo enī sibi assūit honorē sicut dicit apostolus sed qui vocat a deo tamq̃ aaron. Vocatu aūt a deo dicit qui volūtate diuina canoice ab hijs q̃ iter est dignꝰ eligitur. Reges dico iudices l̄ plates q̃ illis q̃ idigni elcōis suffragio sustollunt. Cis fiet sicut ī libro iudicū dicit vt ignis egrediat de ramno q̃ sucendat ligna siluaꝝ. O q̃cens pro bleuma istud etiā isto tpe videmus īpletū. Creat miseri satuellos q̃ simplices q̃ oīs vtutis oblitu genꝰ tm̄ ī spiciūt. nō ꝓsonā. Et vide q̃lit ill' repēdit iusta mēces. Isti q̃dē digitatis apice roborati q̃d fit iusticie vtutis q̃ iuris nō aūdit fas oē cōtēnūt. grauſsant ī clericos q̃ laycos de bachant. et cum horum vlterius rapie nō suppetūt proprie ecclesie manꝰ īponūt. q̃ suos creatores īpios spoliantes eos magis q̃

alienos et turpius execrantur. Hoc in figura istorū fiunt liber regum testat zacharias filius ioiade sensit. q a ioias rege quē pr̄ octēnem regē populi prefecerat īmaturū occisus est. Nec recordat⁹ est q̄ sibi pr̄ fecisset bona ꝗ eum crudeli morte multauit. Et notādū q̄ dicit. sicut regē ordināt ita q populos creāt. Quid sit aūt apes fideliū populos creare idest gnare breuiter dicā potest. In gnacōe q̄dē tria ncēcia sūt precipue scz valitudo ogrua gnantis. debita q̄litas ī semētina gnacōnis materia. matrix in oci piēte oueiens. Gnantis psonā dicim⁹ prelatoz. Semētine gnacionis materiaz predicacōis vbū. Cōueniētem ī cōcipiente matricez catholice ecclie finū. q hoc semp sacē y doneitate oueiens. Heretico enī ouētialoū si q̄ dici potest matrix diffrupta q fassa ē. q ideo fet⁹ viuos gnare nō potest. Et ideo ꝓpha ysayas oq̄ dicēs. Venerūt filij vsq; ad partū. q nō eāt vtus parendi. Dicam⁹ ergo de valitudīe ogrua gnantis. Tres sūt sicut dicit aristoteles q̄ īualidi sūt gnare. ifirm⁹ puer et senex. In firm⁹ generare nō potest ꝓpter debilitatē et defectū vtutis actīe. Quos p infirmos accipimus nisi illos q̄ lāguent ī vicijs īualidi ad vtutes. Velle q̄dē bonū pūt sicut dicit apost. pficere aūt nō valēt. Isti g° p pdicacōnē spūales filios generare ydonei non sūt sicut eis dns p psalmistā improperat dicēs. Peccatori autē dixit deus. Quare tu enarras iusticias meas et assumis testamentum meum per os tuum. Et vide causam. Tu vero odisti disciplinam. q piecisti sermones meos retrorsum. Indignus ē ergo q̄ verbū dei seminat et manu dissipat. Sed ō generare non potest qui puer ē ꝓpter crementū. q̄a semētine gnacōnis materia tñ sit puer ī crementū. Et ī signū huius dns ihesus cū fact⁹ esset annorū duodecim inuēt⁹ est in medio doctorū nō docens ꝗ audiens et īterrogās eos. Et illō q̄d lucas de eo ī actibus apostolorum scribit. Cepit ihūs facere q docere. Et p̄mo scz facē et postea docē. Comedē g° primo iuniores idest incorporare sibi ad incremētū vtutis fm ezechielē volumen debēt sacre scripture vt in ore eoz p pdicacōez fiat opportuno tpe tāq̄ mel dulce. Tertiu⁹ q̄z idest senex generare nō potest. q hec causa. q̄a natuā nō potest ī eo digere sāg̃nē seialē. Vñ ī libro regū dicit q

rex dauid senueāt ⁊ calefieri nō
poteāt dū coopiretur pellibus· Na
turalis enim virtus in senibus a ca
lore deflectit ⁊ necesse est vt dū
organismus corporis quasi for
nax adinstrumētū ignis destrui
tur feruoris et sensus qlitas mi
nuat· Si enī verū est qd mag
nus ille gramaticus dixit· Quanto
iuniores tanto pspicaciores ergo
exconsequēcia verū est qnto seni
ores tanto tardiores· Sz ī libro
quarto regū dicit qm asa rex iu
de in senectute doluisset pedes ⁊
hoc affectuū q vtiqz fiūt in seni
bus circa salutem pprium tardi
ores· Calor enī feruide caritatis
causa est vt sermo exhortacōnis
in predicāte apte et bene dige
stus valeat auditoribus profe
rat· qd vix ⁊ sine diuino mdāta
lo in senibus q a·lx·vel si ī longū
a·lxx·ānis senibus mīorāt fieri
cōprobatur· Qd aūt de beatissi
mo patre augustino legit teste
possidio calamensi episcopo
qui senectute longa confectus ver
bum dei vsqz ad extremā ipsam
egritudinē ī pretermisse alacrit
et fortiter sana mente sanoqz
consilio in sancta ecclesia predi
cauit membris omibus sui corpo
ris in columis integro aspectu
atqz auditu dormiuit cū pribus
suis· diuine vtiq pocus assen
bendū ē qm natuē· Et ī tpe tūs
acto et certe in presenti simile
nō videmus· Tercio necessaria ē
qlitas in semētina gnacōis ma
teria vt scilicet in eo tpancia ca
loris sit frigiditatis siccitatis ⁊
hūiditatis· Vnde dūs dicit in euā
gelio semē est vbū dei· In semie
autē pdicacōis necesse ē vt pre
dicator fmonem cōtemperet au
dientibus ne excessu feruoris et
zeli erūpat in talia per que scā
daliset ⁊ turbet aut puoc audi
entes· Vnde psalmus īstruit di
cens et bīi patientes erunt vt
anūciēt pacē tuā volēs intelligē
in pdicātibus moderāmē· Hoc idē
ceteris excessib caueat ne te
pore ārg in vbo ne sine hūore
gre· sicut ne et hūidum nimis
hoc ē fm ppha aq idest seculā
ria scia mixtū min redddat ītētos
et sollicitos auditores· Disscāt
ergo apes fidelium reges idest
plates pdoneos edīare q p pre
dicacōnis semen cōueniēs pos
sint adopcōis populos gnare·

De puersa et iusta iustica· Capitulū· xxxiiij·

Perogatiuum examen
iudicij tenent· Incorri
gibiles necant castī
gāt mor ⁊ morte punīūt· Quid
mira· Audi qd dixerit iosaphat
rex israhel iudicibus populi

q̃s ostituit. Videre īq̃t quid fa
ciatis. Nō hoīs exercētis iudi
cium sz dei. q qd̃ q̃q; iudicauer
tis in vos rēdūdabit. Q q̃ horrē
da sententia in illos q̃ perūtūt
vl pūtere pmittūt iudicia. sm
ꝓphaz iustificāt p munerib9 ipi
um et causa vidue non īgredit
ad eos Ne ergo ipijs ī malū; re
tribuō enī illoz venit. q̃a iust9
dñs et iustitias dilexit. eq̃tatez
vidit vult9 ei9. Si aūt dilexit
iustitias. q approbacōis oculo co
sideāt eq̃tatē. p cōsequens īiu
stitias odit in iudicib9. q improb
bat falsitatem. Vbi ergo iustici
am habere non poterat pacient
ad dominū cum fiducia cōuerta
tur q̃ ipunitam neq̃quam ire non
sinit. et cum accepit tps ipse iu
stitias iudicabit. Quid aūt su
per hoc nostro fere tēpore sm
q a fratre ordīs prēdicatorū au
dui in lothorīgia diūcta barbā
cie fcm̄ sit audiamus. ¶ Mona
sterīū sā Jacobi apd leodiū no
tū multis ē et acceptū. Istud q̃
dam adolescēs osobrinus maio
ris ꝓsiti causa maioris deuocō
nis. q religionis īrauit. Qd vt
audiuit prepoit9 indigne tulit.
mandat abbati ēmitti sibi oso
brinū per clericos. fienuit ille.
Tūc ꝓpoit9 forti manu collā sa
tellitū ītrat violēter cenobiū. ra
pit iuuenē et nudato scō hītu in
duit secularī. Abbas ergo mō
sterij collās pmorib9 vl pōrib9
ātatus epo oq̃rit. q totū clerē p
tantis iniurijs interpellat. Hoc
cum indignāter audire vix well;
episcop9 q abbatez pcius īpete
ret durus vbis. abbas flexis ge
nib9 cū modēstia mine dixit. Iudi
cē ota te o ꝓpoite in terra habē
nō possū. q ideo cōtra te deum sū
mū iudicē interpello vt infra. xl.
dies vterq; nostr opareat cōtra
illo sentēciā p meritis acceptu
rus. Ad hoc presul cachinnans
cum suis irrisit hoiem atq; spre
uit. q repulit exprobratū. Quid
plura. Quadragesimo aūt die
circa nonā mortuus est dict9 ab
bas. Et cū pro eo solēniter pul
sarēt. sedens in balneo prepoſi
t9 q̃siuit a circūstāntib9 q̃d hoc
essz. Hor q̃dā īgredīēs. q rēq̃si
t9 de soitu cāpanar. rsidz abba
tē sancti iacobi iā defūctū. q pro
eo pulsacōem fieri tā solēnē. Ili
co recordatus ꝓpoitus q̃dragesi
mū diē esse q̃ se citatū cōrā sum
mo iudice audierat ab abbate
consternatus animo dixit suis.
Cito videte q̃d faciam. Mortu
r9 ego sum. Cōparere me hodie
summi iudicis aspectibus opor
tebit. Nec moā. Post hec ver
ba cū balneū egredi festinaret

in astanciū manū cū dico eiula
tu cū cū ibz exspirauit. Illic paul
dubio respondere cōpulsus vbi
causaz strepitus cesseat. iurispe
ritorū aduocacio cōtacescit. vbi
nec preces nec precū liberābūt.

¶ Simile qd q de cōite quōdam
hanonie fide indubitata pcepi
mus. q dum vellet ī ecclesia san
cti iohānis invalētemis canoni
cos expellere regulares q p eis
ponere canonicos seculares ab
bas eiusdez loci ad sūmum iudi
cem appellauit. Appropinquāte
aūt appellacōis die cū abbas in
cipere īfirmari et se ad cōparē
dū coram sūmo iudice oracionis
instācia ꝓparare ipseqz comes
sub eodem tpe sentiret incōmo
dum cause cessit. o iode diē vera
ditus. iudicij et sentenciā exspe
ctare. Et nō ī perūsione iudicij
duo mala. Unū q offēdūt deū.
et vnum q offendūt primum.
Namū fit mādatū dei tūsgre
diēdo. Secūdū ꝓpio iudicū sb
trahēdo. Retrabucio ergo eius
vnicet vt offensam dei erā si h
penitueret per afflictōez corpo
ris luat et offēsam primi quā
p iudicū iniustū inirat dāmis
eius satisfacēdo restituat. Idez
enī iudico qd manu diape. Ut
si impeītens pseueret penā pro
vtroqz ppetuo damnatus exsol
uet. Qua frōte ī futuro illo ex
tremo et tremēdo iudicio ipsum
iudicem exspectabit q hic tpa
liter iudex eū p inuersū et falsū
iudicium irritare non timuit.
Quid sit aūt tenere iudiciū ad
illos maxime spectat q iudicare
et corrigere debent excessus et
opa subditoz. Unde dicit īcorri
gibiles enī necāt castigāt mor
et morte punīūt. Cuius exēplū
in ꝓmo libro regū īuenies vbi
heli sacerdos contra legē exce
dentes filios nō correxit. q cum
eis in vno die vindictā crudelis
sime ꝗ iustissime aīadūsionis
accepit. Qd erat in vtroqz qd
dictū est de īiustis iudicibz. q de
hijs q sunt circa correctionē sub
ditoz īcorrigibiliū negligētes.

¶ Comes qdā iustissimus iudex
vt certissima relacōe didicimus
in ꝓpriū filiū et vnicū tale iudi
caū fecit. Decubueāt comes an
nis duobz aut tribz languēs et
vna dierū filio eius virginem op
primente clamore populi per ci
uitatem validus exitat. Quo
clamore pater attonitus inqui
rit que causa sit. Negāt prima
tes qui astabāt ꝗ tādem minis
terium intimāt veritatez. quo de
recto vultu dissimulante cum la
cimis pecijt ab astante seruo
cultrū exacuatū et longum q̄si

vellet sibi vnguium excrementa resecandi. Nec diu immorat⁹ atq; vix sex horarum spacio interiecto filiuz p̄cepit aduocari. Quo veniente q̄ ꝓpius accedente dixit pater. Nunq̄d nosti q̄ sim dominus terre q̄ tu me superstite et viuente in confusionem mei et tui opprimere virginem voluisti. Absit vt te talem heredem habeā et te talem post me terre dominū relinquam. Hoc dicēs subito eum ī corde cum cultro pcussit. nec q̄tuor dierū post hoc spacium intercessit cum ecce comes mortem sibi īminere respiciens quendā secretū sui consciū mādauit abbatem. Cui cum cōfessus esset q̄ peteret corpus ꝗ q̄ nichil in confessione de occisione filij tetigisset abbas nolēs eum absoluere vel cōmunicare q̄ re tm̄ scelus filicidij cōfitens obmisisset q̄ fuit. Cui comes mia constantia respondens dixit. Absit vt illum reputem pr̄m̄i principatus heredem licz genitum carne mea qui ꝓtra fas ausu nephario iuris violator existēs se dignum fecit mortis iudicio et omni iure successionis indignum. Nec vere ergo pater filium sed legum violatorez occidit. Tu autem abbas vicariū iudicis dei contra legē me iudicas que deuteronomij libro teste in necē paterni filij primas parentum manus esse precepit. Vnde ad cristi iudicis tribunal appello vbi sine tua absolucōne facti huius astare volo et certus eius iudicium expectare. Hoc solum peto vt pixidem aperias domini sacramenti et me salutare dei oculis tm̄ videre permittas. Q̄ vbi annuit abbas hostia saluta tus mox se oci comitis patent̄ īfudit. q̄ cum iustum prerogatiui examinis iudicem et rectissimum vindicte scelerū comprobauit.

De virtute innocētie et simplicitatis. Capitulum. xxxv.

Ito mō īnocue sūt. Illi vtiq; apes fideliū ꝗmitātes q̄ sm ꝓphaz retm̄ nō fert nec īuēt⁹ ē dolus ī ore eius. Rara res est istis tpibus etiam in pueris qui nomine q̄ facie innocentie puritatem ostendunt puritatis innocentiam inuenire. Hz etatē supplente malicia luxurijs in se vires exhauriunt ante tempus. ideo deficit omne deperijt. robur elanguit in adultis facinorosi quiq; preferunt palmam. virtus obiecta succumbit ī frācidijs reuiuiscit. abel innocēs de nouo ꝓsternit.

Non est q̃ reputet puritatem q̃ ideo sectator inocētie rarissim⁹ inuenit. Vijs q̃dem si soli essēt primipes obnoxij seculares posset vtq; ꝗ tū cū gemitu toleārt. Vbi in illū est cū detestacōe maxima ꝛspuēdū q̃ sunt loco apostolo⁹ dispēsatores ecclesie: q̃ despectis inocentib⁹ q̃ pbatis nō ponderāt pmouere impiū si eū videāt et versutū. Non sic vilis deo inocentia credit qui ab initio mūdi inocētem enoch a seculo tūstulit. noe iustū seruauit. abrahā āpliauit. esau reprobauit. iacob dilexit. ioseph inocētū toti mūdo preferit. Innocētiam puritatis in matre crist⁹ elegit. In inocētib⁹ coronauit. In baptista laudauit. In iohāne dilexit. In illis q̃s vocauit ad se q̃ cōplexus est puuli ꝛmendauit dicens. Sinite puuulos venire ad me. talium ē enī regnū celorū. Et q̃d dicā. Tempus me potius deficeret q̃ exēpla. q̃niam q̃cumq; domino placuerūt aut per vite pfectōē post lapsū. aut per vite inocētiam ante lapsum. aut certe ad vite puritatem post lapsū redierūt. ¶ Quid aūt in consinio burgūdie per inocētiam actum sit vt a fratre ordīs minor⁹ per cepim⁹ referamus. Antiq̃ssimo more seruatū est in ordine sancti benedicti a cunabul⁹ ferre puerros ibui et sic eos in ordine p vite innocētiam educare. Quo cōtra sepius actum tamen audiuimus nec approbam⁹ p oīa puerum racionis expertem vouere q̃d nescit. ꝗ potius adultū quēlibet q̃ possit discrete reprobare q̃d displicet. et electione digna approbare q̃d placet. ¶ Puer q̃dam in cōsinio burgūdie fuit q̃ in mōsterio ordīis sancti bñdicti apud cluniacum ab ipsis cunabul⁹ inocētissim⁹ ac simplicissimus adoleuit. Adultū ergo iuuenē abbas suus pro recreacōne vel loco secū pficisci extra precepit. Suffertādo⁹ ergo equor causa abbate cū suis añ domū ferrariā descendēte. miratus ex simplicitate iuuenis eo q̃ num q̃ tale q̃d videret ferrū candēs nuda illud manu sine adustiōe aliqua vel lesura eleuās ꝛtrectauit. Stupefactus ergo abbas et omnes q̃ pñtes adeānt inocentiam in iuuene venerati sūt. q̃ rē iterato ac pluries probauerūt. Post hoc abbate cū suis alias occupato iuuenis mox iterū a domicilij est ingressus vbi ꝛprē fabri cū puero super genua mirātis inuenīs cū puuulo cui num q̃ simile videāt iocabat. Illico aūt mulier i iuuenē q̃si ieꝛptū

malicia stimulata. si talem habere vellet inquiunt. Et ille. libentissime inqt. Que mox nesciū ad conubiū instruens puerum sic fieri promittebat. Ergo vbi iuuenis post cōubiū inocēcia spoliatus egressus est. ferrū cādens vt prius existimans contrectare adustus grauiter exclamauit. Qua in re turbatus abbas non modicum admiratus aiaduertit ex interiori lesura anime iuuenem foris lesum. et priori innocēcia q̄ eū contra ignē preerat denudatū. Reductum ergo ad monasteriū iuuenem abbas super gestis diligēter inqūt veritatē q̄ simplicissime cōfitēt. Et sic cū multis lacrimis damnū suum tremebundus expauit.

¶ Sed et potēcie octa dōnes puritatēq; mira gesta iuliane vgīs et cipiani testantur. Vbi cipianus adhuc puer a magistro suo compulsus legit. xviij. annis puritatem vgīnal inocentie custodisse. vt per hanc maiori potencia contra dēmones q̄ ipeno potiretur.

¶ Sup hoc quoddā valde memorabile certissima relacōe ab hijs q̄ presentes aderāt q̄ viderāt i machlinia opido brabāciae pcepimus accidisse. Puella q̄dam sacro die dñico cū iuuenibus conzaueāt diu valde. fatigata ergo domū redijt. Nec moā. dimittū pergēs demone fit repleta. qua clamante surgit familia ligant vinculis seuientem. mane in hanswic ad oratoriū gloriose virginis extra cpidum deportatur. Frequēter enim ibidem mana virtutum operatrix miracula plurima demōstrauit. Quod vbi scolares puer percepeant ad locum vbi exabatur puella i oratorium accurrerūt. quorum vnus annorum ferme xij. audacior ceteris atq; saga cior cepit compellere et adiurare demonium vt corpus obsessū deseret et exiret. Nec mora. vbi demon circa umbilicum pertumorem se esse monstrauit. dictus puer crucem cum pollice i contrarium fixit. q̄ sic paulatim per crucem versus os ascendere compulit donec eum in speciem hyrsuti vermis oīs populus ita hiatū oris heretem vidit. Quo mico conatu ad inferiora redire volēte clamauit populus. puer instāter signū salutis cposuit et cum maxima violencia demonem exire coegit. Ejectum ergo vt diximus in modū hirsuti vermis puer audacter dexteā comprehendit. et in fossam paruulam vbi pluuial aqua osidet mox pieat. Qui stati in oculis

plebis tocius disparens letitie et laudis omnibz materiā dere liqt. Proinde man9 puer a cō tactu ymis nigredine īfecta re manſit ꝗ ptinus aque bñdicte lauamento discessit. Sacrosca ergo res est esse ab omni labe caminū īnocentem ꝗ simul es se cōueit simplicē ⁊ prudē tem.

De īnocentia boni hoīs et iusti q̄ nemīni cupit nocere ꝗ oībus pdesse. Capi. xxxvi.

Fructibz nulli nocent sed nec mortuis q̄dē. Cast9 de patre dicit. Omē palmitem q̄ fert fructū purgabit eum vt fructum pl9 afferat. Re cte aūt subdit. nec mortuis qui dem subandi nocent. Et hoc est qd īeuāgelio de casto rege fide liū signanter legit. Calamum quassatū non conteret ⁊ lignū fumigās nō extinguet. Quod et ad nos moraliter refera po test. fructib9 nulli nocēt. idest fructificātibz per bona opeā no cere non debem9 vt impediam9 eos ī aliq̄ ꝗ pocius adiuuem9 vt eoz exemplo ad similia puo cemur. Vnde salomon in puer bijs. Noli phibere eum q̄ bene facit ꝗ si potes ⁊ ipse bene fac.

Multis modis dicit nocē ho mo homini. ꝗ precipue tribus. corpus occidēdo. animā seducē do vitā īfamando. Corpus tripli citer occiditur. gladio materia li vel cōsimili vt cayn abel. sub dola pdicione vt iudas christū. victus subtractione vt q̄ tpe ne cessitatis ⁊ famis negādo victū pauperes pire permittunt. de q̄ dicitur ī decalogo. Nō occides. De secūdo ī eodē. Nō feres con tra primum tuum falsum testi monium. De tercio dicit ābrosius. Pasce fame morientem. q̄ si non pauerit occidisti. Ania et am primi tripliciter seducitur. peccato. exemplo. cōsilio. Pec cato vt qui hominē peccare facit. sicut heliophni et finees q̄ pec cabant cum mulierib9 que exau babant ad hostiū tabernaculi. Exemplo vt salomon q̄ illectus amore mulierū ydolis īmolauit. et per hoc peccare fecit multos ex israhel. Cōsilio vt q̄ tempore iude machabei psuaserunt mul tis vt derelinq̄rent leges patrū suorū et ydol īmolarent. Vel cō silio possūt dia seducere q̄ īcau ta predicacōne nescientes ⁊ sim plices de occultis peccatis red dunt curiosos sollicitos de hijs que prius ignorabant. De pri mo dicit ī decalogo. Nō mecha beris. De secundo in libro he ster īfine. Gladio ⁊ igne pereat

p exemplo contempt⁹ et inobediencie. De tercio in libro iob. Adducz ofiliacos malos in stultū finē. Vita etiā p primi triplicter infamat vel minuēdo bonū quod in eo est vel agēdo malum qd in eo nō est. vel fingēdo malū. Primū malū. secūdū peius. tertiū pessimū. Et hec ē bestia quā vidit daniel aiz triplici ordine deuaū que multos populos deuastabat. q hoc qui. qa eo min⁹ peccatū detractōis vitat a pluribus q minus peccati mortal aut pam abignorāt ab⁹ habere putatur. cū tamen multo grius sit sine culpa primū ifamare q furto vestem ei⁹ auferre. et hoc quidem multi. illud vero pondere pauci. ¶ Huius rei vindictam horribilē valde q miābilē vidi. Noui ordine. non re. noīe non actibus sacdotem. qui intīm vicio ligue dedicus erat vt pocius de se pessima mēiret. q nō socios vel cohabitantes sibi cumibus infamarz. qui ante mortem raptus in furiā tanta in se debachatus est ore. vt p̄ dentibz linguā maliloquā laniarz. q palam cūctis ostēderz q qa ligua sua dolose egerat. et venenū aspidū sub labijs eius quasi sepulchrū patens gutur illius fetorem terramū āhelaret.

¶ Qz qlibet studeat occasionē proficiendi q emēdandi sumere non solum a bonis verumetiam a malis. ¶ Capitulum. xxxvij.

Non solū ab odoriferis vermiculis a fetidis herbis mellis alimoniam trahunt. Quia cum odoribus bonis delectantur et naturaliter fugiunt fetida. Sed i eis propter mellis bonum ad tempus vtiliter demorantur. Et hoc est idem quod dicit paulus. Omia probate quod bonum est tenete. Per odoriferia intelligimus opera bone fame. Vñ apostolus. Bonus odor cristi sum⁹ deo. alijs quidem odor vite in vitā. alijs odor mortis in mortem. Augustinus super eodem verbo dicit. Si aut quondā illud preciosissimū vngentum fracto alabastro odore domum impleuit. ita et apostolorum opimio bonorū fractis eorum corporibus per martirium quasi suauissimum holocaustum domino ecclesiaz toto orbe respersit. Et hoc qdem alijs cōgaudētibz fama vite i vitā. alijs inuidentibus fama mortis i mortem. Tu autez apis fidelis anima delectare fame opibus odoribus bonorū q tibi in mutua collacione de bonis et edificatorijs

vbis os sapidum ⁊ odoriferum
reddāt per qd edificēt primꝰ
et cor mūdatū spurcicijs gratu
labūdū faciant. quo magis ad
desideriū colliū eternoꝝ eiꝰ sus
piriū excitetur. Gracius tibi fit
q̄ fauos melk ⁊ lactis dulcedīez
liguā tuam ⁊ labia distillare q̄
amaricari ventrē tue memorie ⁊
felleis recordacōnibz ad vomitū
prouocari. Illud vero qd textus
apte subiūgit q̄ licet fugiant
naturaliter feruda in eis tm̄ prop
ter mellis bonū ad tp̄s vtiliter
demorant. sic intelligi debet q̄
non solū in bonis hominū acti
bus proficiendi occasionem san
cta aia sumit verūetiam ī malk
dū in hijs videt qd iuste displi
cet ⁊ in ilk imitatur bonum qd
vidz. ¶ Vidimꝰ ⁊ valde dilectū
⁊ familiarē habuimꝰ nobilē phi
lippū de mōmiraul militem vite
perfāssime viū in q̄ illud mēo
rabile frequenter adūtamꝰ q̄ to
tum tempꝰ suum vel in oracione
ac deuocōe continuavel in sanctis
colloquiōibz expendebat. Noue
rat enī multos valde religiosevi
te viros ac feminas q̄s ī grecie.
lūbardie. burgūdie. puicie. gal
lie. flandrie. brabācie partibz
illustraueāt quoꝝ vtutes mores
et vba cum miro feruore ⁊ desi
derio referebat. et ad meliora p

hoc mētes audiētū excitabat.
Vz et auditores suos et colloqui
tores mirā oris grā cōpellebat.
vt sibi aliq̄d dignum relatu qd
audissent vel vidissent in facto
vel ī dicto bonorū exponere dig
narent. Et hec quidem vltra q̄
credi potest in eo tantā deuocō
nem tantā leticiā et tm̄ desideri
um excitabant. vt istis solk vi
uere crederet. Si q̄d vero extra
talia eū audire cōtigerit quasi
esset percussus ī capite cū mirā
anxietate spiritꝰ faciem averte
bat. Nec frustratꝰ ē fructu oris
suus bonoꝝ scilicet que libēter
ptulit et audiuit cum eū deus
miro modo remuneāuit etiā in
presenti. Vix enī habuit de om
nibus paternis bonis necessari
um vite victū et tamē octo mō
sterioꝝ cisterciensk ordīs funda
tor extitit īdefessus. Exceptis
congregacōnibz ꝛeginarū q̄s vs
qz ad q̄nq̄z milia ī diuersk locis
⁊ eo āplius ī cristi seruicio mā
capauit. Ecce quid fit bonis bo
ne fame odoribz delectari.

¶ Qz rigor iustīcie et zelus corre
ctōnis in capitulk structe fit ser
uāndꝰ. Capitulū. xxxviij.

Ita mūdicia arcta eas.
admoliūtk omnia in me
diū nulla opa spurcicie

latent quoniam et excrementa
operantium intus ponunt ne lō
gius recedant vt congesta ĩ vnū
loū turbidis diebz et operum
ocio foras efferant aggregata.
In hijs verbis notatur capitulo
rum necessaria et celebris offi
cia vbi debent excessus pecca
cium profera acusaa corrigi q
purgari. Cōuētuales enim om
nes generaliter decet et preci
pue cenobitas vt mira sit mun
dicia circa eos. Et hoc quomo
do conueniencius fiat q̃ vt ĩ me
dium excessus singulorum qua
si excrementa operantium salu
tem mutuam proferantur. Et
sic fit quod scriptum est. Salu
tez nostram inuicem operemur.
Multum est enim remissius. mi
sericordius et tolerabilius ĩ pre
senti coram paucis q hoc coram
fratrib9 corripi et emendari q̃
in illo horrendo iudicio coram
omnibus bonis et malis senten
cialiter condemnari. Et hoc est
quod dicit apostolus. Si nos
metipsos diuidicaremus nō vti
qz iudicaremur. Sz heu tamet q̃
libz pacis sue q peccantez verentur
arguere ne sibi a socijs aliz pec
caueat talio refundatur. qui po
cius gaudē debēt argui q̃ pec
cauerit. q illa fronte socium auda
cter corripere qua nollet eum su
os excessus vel negligencias
tacere. Sed nunc fm prophe
tam iob protegunt vmbrem
bram eius. et corpus eius q̃si
facta fiuilia compactum quasi
ex squamis se prementibus.
q ĩ hoc dyabolum cum suis om
nibus intellexit qui inuicem se
vel defendunt vel conteguntur
sic oīs ordo monasticus in dis
solucionem omnis honestatis
decus in turpitudinem. omnis
forma virtutiz in vicium. om
nis rigor iusticie in precipiciū
facinorum euanescat. Hec om
nia prorsus euenient eo q̃ ac
cusaciones et correctiones in
capitulo non habentur. Pe
trus ananyam q saphiram q̃si
in capitulo senioruṁ provicio
petatis corrupuit q punuit.
Paulus principem apostolorz
petrum quasi in capitulo co
ram seniorib9 et fratrib9 ar
guit quia reprehensibilem iu
dicauit. Hec in inicio nascen
tis ecclesie et inter dispensa
torez fidei maxime ad instruc
cionem nostram acta sunt et
conscripta. Vbiumqz ergo ho
rum seruatur exemplum ibi
indiuidua semper cum ipsa
habundancia rerum temporā
lium cristi gracia perseuerat.
Et licz ĩ mutuis accusacōibz q

correctionibz capitulorū subite aliqui pturbacōes pueiant ami morū spiritū sancti vtute cia us conqesaint et ad se redeunt corde pacati. Unde text⁹ satis i nuit q hec fieri solent turbidis diebz et operū ocio hoc est cum deliberacōe q discreto moderami ne prelatoz. Qd aūt premitta tur poni i medium opanciū excre menta ne longius recedāt intel ligi sic debet. vt p acausacōib⁹ et correctionibz capitulorz appel lacōes et diffamacōes fieri pro hiberet. Solertissimū quē dam in remēsi ecclesia anglicū genere decanū ab hijs q virum cognouerūt audiuim⁹q canoni cos suos pro excessibz viriliter corrigebat. Accidit aūt ei⁹ tpe vt venerabil q deo dign⁹ alber tus leodiensi episcop⁹ frater du cis brabāie ab impatore hein rico exul ab ipero pellere q a militibz eius iuxta remēsem vr bem pro iusticia dolosissime ne cere. Ad cuius obseqas cū vene rabil richard⁹ ex regali genere ort⁹ tunc qdem archidyaconus remens ꝗ in cathalauno presul electus sine nupciali veste cū mlta turba nobiliū interesset. Se pulto aūt sacro cadauere i cho ro ecclesie cathedralis vt dece bat decan⁹ omnes canonicos nec non et ipsū cathalaunēsem ele ctum ad capitulū euocauit. Resi dentibz ergo cunctis dixit de ca nus electo. Nondum adhuc vt credo archidyaconatū aut cano niam resignastis. Cui electus. Nundū inqt. Et decan⁹. Surgi te ergo et satisfaciatis ecclesie q dorsum ad disciplinam coram fratribz ꝓstrate eo q sine veste nupciali chorū cum canonicis cō tra regulā introistis. Nec moā surgens et procūbens elect⁹ ve stes exuit et a manu decani vali dissimam disciplinam accepit. Qua accepta elect⁹ vestibz rei ditus exit se q decano cū max ima cris grīa coram oib⁹ dixit. Gratias ago deo et patrone re mens ecce ei⁹ pissime gemitu ci q te talem h in regimine de re linquo. hinc magis diligā lcū istum q in sede ista dignam sem per veritatis memoriā vnecabor. Hec dicens archidyaconatū et canoniam resignauit et in se ve rificauit illud vulgare puerbiū. Quanto caput altius tito collū mollius. Dire enim decet nobi litatis celsitudinē humilitatis māsuetudine remollire. Ego aūt inqnitum in re narrata comicio non min⁹ in correcto exemplū vtutis relinqtur. q in plato cō stāciā preesset corrigētis dū

nobis q̃ electꝰ ĩ presulẽ correcti
onẽ pualidã pue culpe cũ pacẽ
tia q̃ humilitate sustinuit. q̃ ille
etiã in tãto vico iudicũ ire nõ pti
lit qõ nõ correctũ alijs in ruinã
futuꝝ fore preuidit. ¶ Audi ite
rũ q̃d idẽ decanꝰ de filio sororis
sue egerit excedente. Ob amorẽ
et reuerentiam dicti auũculi sui
canonica prebenda in attreba
tensi ecclesia clerico est liberali
ter collata. Post tempus autem
ipse clericus p lapsu carnis pu
nitus per annum suspenditur a
prebenda. Inde casus accidit
vt decanus eius auũculus ad ci
uitatem attrebatensi causis emer
gentibus deueniret. Qui hone
stevt talem vicium detebat a ca
nonicis est receptus. Narratur
etiam ei excessus nepotis a so
cijs penaq; inflicta. vt canoni
ca porcõne vno anno careret. pm
tumq; esse capitulum penam li
bealiter elapsare nepotis. si p eo
preces fundere dignaretur. Et
ille. quare. Nonne inquiunt fi
lius sororis vestre est. Conuoca
to ergo capitulo canonicorum
dixit. Nepotem meũ excessisse
percepi et iuxta consuetudinem
ecclesie per annũ in prebenda
punitum. Rogo vos vt in meum
arbitrium ponatis hanc noxã.
Nec mora cunctis annuentibꝰ
leto vultu. erat enim clericus de
bonis socijs illis quorũ nec vnꝰ
vmq̃ vt vulgo dicitur beneficie
rat. decanus subiunxit dicens.
Vestra gracia vos domini mei ca
rissimi noxã nepotis mei in me
um arbitrium posuistis. Cõmen
do quidem et approbo consuetu
dinem vestram qua per annum
lubricos in carne punitis. Isti
anno quo nepos meus a vobis
in prebenda est punitus alter
annum addo. vt duobus annis
omni beneficio careat prebenda
li. et si quid medio tẽpore si cor
rexerit tali modo vt digne resti
tui mereatur vestre in hoc ãnuo
beniuolencie largitate. Limau
tem ipso facto quo male se ges
serit. vt numq̃ ad prebendam
vel gremium huius ecclesie in
perpetuum admittatur. Nec
vt audiere canonici mire in ver
bo edificati sunt. et tantam vir
tutem decani per totam galli
am vulgauerunt.

¶ Qꝛ consonancia vocum i psal
modijs sit vigili mente seruan
da. ¶ Capitu. xxxix.

Pauter congregate sua
uiter cantant. Quid au
tem de cantu apum ad
laudem cristi scõm litteram aca
dere audiamus. Narrante mi
chi viro sancto abbate quodaꝝ

quōdā audiuit hoīnē pauperē
ī suburbio cātatis ciuiusdā alue
ata apū maxīa habuisse. Cum
q; frequēcius pauper apes solli
citus visitaret. primū aduertit
eas sepius in die mira alacrita
te cōcinere et postea cum curiosi
us inbagarz; series interpolare
concent9. nec vlr conuehendis
cibis operā dare. Nec diu post
hec cuz casu media nocte surrex
isset vidit super apes totū aerē
illustrari. et contra cōsuetudinem
omnium apū apes ipsas in no
cte cantabz modulari. Stupefa
ctus ergo vir et rem frequētius
probās ad ciuitatis episcopum
cum suo presbitero vēit. narrat
de apibz q̄d agatur. Nec mora.
presul in ꝓpa psona veritatē ex
plorās. sicut ei dictum fuit inue
nit. Cōmunicato ergo cōsilio pro
bisviris et euocato populo ciui
tis q̄d ī alueari fit aggreditur
expia. Et fracto vase inuenit in
modū pixidis eburnei vasculū
ex cera cādidissima ī fastigio al
uearis q ī ea sacmētū corpis cri
sti. circa ipsū vero apū choros
in modū phalangarz celestium
exercitus celebrantes. Sublato
igitur validissimo clamore cum
lacrimis corp9 cristi in ecclesiā
detulerūt. et ī locum vbi iuentū
fuit ī remediū languēcium inu
meābiliū. oratoriū ostruxerūt.
Cūq; iā narrata vbiq; terrarū
fama celebri vulgaret. duo fi
res rei perterrita nouitate spon
te cōfessi sunt. q̄ in vicina eccla
corpus cristi cum pixide argen
tea rapuisset. et retenta pixide
sacmentū corporis cristi iuxt tū
seuntes sub alueari predicto in
fuga celeri proiecisset. Sic er
go innotuit. si tū dicī potest et
am breuissime īwolatilib9 api pa
nis illeviuus q̄ de celo descēdit
et dat vitā mūdo q hominē cre
dere monuit veritatī que dixit.
Panem quem ego dedero caro
mea ē p mūdi vita. Et q̄d suffi
ciens ratio est huius preciosissi
mi sacmēti illa veritas attestās
que fallere nec falli potest. q̄ q̄ e
hoc manifestissimis miracul etiā
nostris temporibz nō cessauerit
cōprobare. Oppidū duacense
amplū q magnū ē inter camera
cum a dextris vie et attrebatū
nobilissimas ciuitates. Hinc ī
ecclesia canonicorz sancti ama
ti episcopi. cū sacdos in pascha
cōmunicato populo corp9 cristi
super nudā terrā stupid9 inuenis
set et flexis genib9 eleuare tēp
tasset. mox p se ī aera sublima
tum pāniculo quo cōsecratos di
gitos sacerdos detergere solz in
hesit. Clamās ergo presbiter

canonicos vocat· Accurrunt illi· spectant in panno corpus viuificum in specie faciei venustissimi pueri· Et mox conuocato populo ad spectaculum presentatur· et indifferenter nulli tanta celitus visio denegatur· Hec cum audissem fama vulgante venisse in opidum quod predixi· Accessi ad decanum ecclesie cui optime notus eram· precij videre miraculum· Annuit ille· precepit vt fieret· Aperta est theca conuocat populus moxq; ibi pixis reuoluitur· clamant omnes· Ecce iā video ecce conspicio saluatorē· Stabam ergo attonitus nichil videns nisi tantū speciem panis albissimi· nichil quidem consecus michi· quare sacrosanctum corpus cum cæteris non videre· Nec diu mecum ista voluebam· tum ecce vidi faciem in mēsurā etatis plenitudinis crucifixi spineam coronam in capite et duas guttas sanguinis ex vtraq; parte nasi per faciem descendētes· Mox igitur genibus flexis adorauimus lacrimis· Surgēs aūt nec coronam ī capite nec sanguinem vidi· ꝗ faciem hominis super effigiem honoratam conuersam ad dexteram· ita vt vix oculus dexter videre posset· Nasus erat admodum longus directus valde· supercilia arcuata oculos simpliciissimos et dimissos habebat cesariem longam super humeros descendentem· barbā intonsam q sub mento arcuatā subtractu exterminatā· icādissimi oris ex vtraq; parte mentu nudam ꝓpe a pilis malliculas vt in iuuenibus solet apparere qui barbā a puero nutriuerūt· frontem letam· macilentas genas et collum longum cum capite paruum per inflexum· hoc scema hic decor benignissime faciei· Cum autem diuersimode sub vnius hore spacio videri solebāt· Alij autem in cruce extensum· alij quasi ad iudicium venientē· plerq; et hoc ex magna parte sub pueri forma· Cum sanctum autem et ꝗ memorium fit missam audire cotidie vel saltem cū se facultas obtulerit· exemplis manifestis ostenditur· Sacerdos quidam de dacia andreas nomine vt fratres dacij bonis et beati via de ordine predicatorum cum eo de parisius remeans certissima relacione didicit cum conuicaneis suis terrā sanctam peregrinus adiuit· Cū sito ergo mari vigilia pasche venerunt in iherusalem· et summo mane recedere voluerunt· q̄bus sacerdos dixit· Sāctissim9

dies est pasche et locus resurrectionis dñice c̄. audiatis prius missam q̄ eukaristiā sumite postea recedam⁹. Abnuentibus omnibus et recedentib⁹ sacerdos remansit in vrbe. q̄ dicta missa factoq⁹ prādio solus cepit insequi precedentes. Quem vt attigit q̄dam in equo sedens q̄d est ait q̄ solus ꝓperas peganus. Et ille factū narrās hac inquit de causa solus a socijs sum relictus. Tunc ille. ascende inq̄t retro me. et ille residens obdormiuit. Circa vespera vero cum eui gilaret q̄ circūspiceret vbi esset. dixit illi ductor suus. potes ne cognoscere locū istum. Et ille p̄ timore maximo vix respondere valens. videt inq̄t michi dñe mi q̄ ecclesia q̄ aīa nos ē ecclesia mea est. et domus hec ꝓpria in qua mānsi. Qui ductor eius. recte tu bivideē. xp̄m glorifica cui⁹ sacmenta venerat⁹ es. et quorū causa ī peganas terras solitudinem nō horruisti. Hec dicens subito disparuit. Sacerdos aūt diuina suis ōnib⁹ narrās magnalia q̄d secum actum esset per regressū socorum postmodū cō probauit. At quoniam ī dubiū plurib⁹ venire posset q̄liter sub breui tpis spacio ī graui corpore per tot maris et terre tract⁹ tñ sire posset excepto euidenti exēplo abbacuc per quā diei horā in babilonem de iudea tñslatus. Miraculum cōsimile qd diebus nostris ī brabancia cōtigit. qd nulli q̄ hominē nouit dubiū esse potuit referam⁹. Anno circiter ab incarnacōe dñi. M. cc. xiij. cum crux tñsmarina predicaret vbiq⁹ fere terrarū. erat vir ī brabancia iestimabilis sanctitatis q̄ desiderū longū habuerat terrā in qua stetērāt pedes ihesu cristi peganus iuisere. ꝗ retardatus a contēplacōne diuina in corporali exercicio erebat. In oracōe aūt existens ī vigilia sancti petri ad vinaula clauso cubiculo astitit illi cum ingenti lumine. erat enim nox. angelus dei dicēs. Vidit dñs ingens desiderū tuū te velle iuisere terrā sanctam. et nunc ad hoc mittor ad te vt tuum desiderū opleat. Hec dicēs angelus hominem apprehendit q̄ in vna nocte ad ōnia loca spectabilia terre sancte tñstulit et retñstulit in eadem nocte. Videbatur aūt illi ipsa nox ōni die lucidior. ita q̄ omnū ciuitatum gallie. burgūdie. lūbardie. tuschie et terre sce loca disposicōnes q̄ sit⁹ hijs q̄ terras nouerāt ꝓprijssime designarz. Postmodum vero factum est vt horatu

q̃undam deuotorū virorū q̃bus hoc negare non poterat cum illū crucē suscipere. planeq; p vi ar̃ demōstracōnes cūctis ostendere q̃ nequaq̃ mēdax. ḡ verus dei nuncius q̃ eum duxerat extatis set. Hic vir beatissimus postq̃ re uersus est vt vidit q̃a in honore cepit haberi apud conuicaneos dulce solum natale deseliq̃t. et vsq; in finem vite in alienis ptibz sancte vixit. Sz ī hoc miraculo questio difficile oritur. quomodo vir iste momentanea visione tā diuersimodas viarum disposicones ēt̃ ne memoriter potuit q̃ docere. Et sic solui potest. Ciuitates tpa recessus habent. a nostro autem orbe gallie q̃ germanie remotissimi sunt recessus. Quis ergo eas semel attēpta tas vias ad nidos aīo redire docuit. quis imḡ n̄ nature sagacitas. Qd̄ ergo natuā hoc et de nature potuit. Et certe plus de sacratissimo domini corporis sacmēto nacta occasione loquē di quantū peccatum sit īdigne cōficientium exercita beati pauli solidissima veritate miraculū subsequens demonstrabit.

Propevillam in qua natus fuit sacerdos lubricus et immūdus fuit. Et olim q̃dem cum immūdis a muliere abs panem illū legalem sabbati. significantem hunc panē viuum edere non licerz. infelix ille presbiter hūc cotidie pollu to ore sumebat. et vide vindictā dei. os eius circa nasum q̃ mētū q̃ lingua cōputruit. ita vt vix posset pre fetore ab amicissimis sustineri. Sz et alius ī gallia fuit vt quōdā puer audiuit cuius manus in missa sup aā extense igne celesti vsq; ad cubitos obuste sunt q̃ consumpte. Proinde occasione laudis apum ad lām quantum in gloriam corporis ꝗ eas exhibuisse describimus. de vocali etiam laude angelorum aliquid dicere laboremus. Si autem laus angelorum ī patria vōlis futura sit. magna questio inter theologos ventilatur. Et ego quidem si vocalis laus in celo futura sit nescio. vnum scio quia et si nequaq̃ angelis laudare deum fiat nōnulli volunt vōli laude forte quasi ex necessitate conueniat. tsi vtramq; et vocalem et mentalem laudez in potestate vtriuster obtinebunt. Vincvero hoc est in aere in terra pegrinacōis nre angelos vocali laude vsos fuisse legi pluries q̃ audiui. Vidi suessionensem ciuitatem ī gallia excōicatam omī sbiaauisse diuinā. q̃ nō n̄ sb silēcio diuina misteria clericos

ministrare. Invigilia igitur as
sūpcōis beate marie dñs iohan
nes cognomēto tres vel bas por
canoicor regularīū sā iohānis
ivimeis iux muros eiusdem cīta
tis assumptis secum tribus ca
noīcis deuotissimis viris q̄ nūc
ōnes defūcti sūt ī mōte primo
cuitatu in loco vbi quōdam he
remita resedēat ad celebrādam
solemnitatem vgis gloriose suc
cesserūt. Inclinato aūt die can
tatis vespis. panem q aquā ore
sobrio libauerūt. In opletorio
dicto post oracōes deuotas q lō
gas. mēbra sup nuda humum
desert eni loc eāt vt q̄escerent
paululū pstrauerūt. Nec mora
detēnor surgūt ad matutinas
cantant simpliciter et deuote.
At vbi aū laudes por nonam le
ctionem ex more finiuit subito cō
cent miābil insonuit angelor
et responsorīū. Felix namq; al
tissimis vocib cātauerūt. Quo
peracto tm quatuor ex illa inu
mera multitudine versū q gloria
singulariter sucanerunt multi
tudine semp rīdente. Post re
petīcōnem vero secundam iterā
to Felix namq; iuxta morem gal
liam inchoauerūt. et psequen
tib oīb omuniter finierūt. fi
nito aūt rīsorio factum est silē
tium angelorū. Prior aūt icho

ato Te deum laudamus matuti
nas cum suis laudib pferēt.
Quib dās q̄t singult quot la
crime q̄t suspiria in recordacōe
suauissimi modulamīs ab ymo
pectoris ediderunt illi q̄tuor be
atissimi non ē nostre possibilita
tis euoluere vel effari. Por ī eis
opletum plane poterat credi et
reliq̄ cogitacōnū diem festum
agēt tibi. Vox saliet duos no
ui scilicet porem q robertum di
ctum cōq̄natum ceterorū noīa
scire non potui. ¶ De vōli etiā
laude angelorū istud q̄z immu
lum ocurrit qd subiūgo. Camera
beate marie monasterīū est mo
nialium ordīnis cysterciīs. ī bra
bantia iuxta bruxellam. In hoc
loco capellan eāt noīe godefri
dus deuotus nimium dilectissi
mus m̄ et notus valde. hic dire
rupture q viscerū cruciatu āmis
fere. xiiij. tribulat numq̄ cīs a
predicacōne et salute hoīm q̄es
cebat. Contigit aūt vt ipe mor
te subita aū noctem mediā iter
cepta. melodia q cantus mirabi
lis angelorū quasi de loco pre
ecclesiam audiretur q attonit
vigil mīabatur q ouent solito
tempestiuius surrexisz. q cum
esset solēnitas sā quā feriata
nocte tam insolitis vocibus q cō
centibis efferebat. Non enim

suspicari poterat aliunde esse cā
tum nī a monialib⁹ intra chorū.
ergo vbi cantus ille cessauit ho
rologium cecidit campana pul
sata est et sic vigil cognouit pri
mo q̄ cantus cēlestium non mo
nialium fuit. Mane ergo inuē
to mortuo omnibus patuit. q̄ ī
exitu sancti vir angelorum ex
ercitus tantis tripudijs exulta
uit. Hec de cantu apum ad lām
in laudem et gloriam corporis
cristi. necnon et de cantu vocali
spūum angelorum satis q̄dē di
cta sufficiāt. Nūc de cātu spiri
tuali apū fidelīū disseram⁹. Cā
tus et laus vocalis a patribus
institutus ab ecclesia frequenta
t⁹ est. Vnde septem horas cano
nicas a verbo psalmiste tenem⁹
qui dixit. Septies ī die supple
naturali que est dies et nox lau
dem dixi tibi. Et illud. Omes gē
tes plaudite manib⁹ iubilate deo
in voce exultacōis. Et illud. Cā
tate ei et psallite ei narrate om
nia mirabilia eius. Hic quidez
cantus et laus vocalis innuitur.
de quibus augustin⁹ in libro cō
fessionum dicit. Flebaz autem
vberrime in ymnis q̄ cāticis su
aue sonātis ecclesie vocib⁹ vehe
mēter affēctis. Voces igit ille in
fluebāt auib⁹ meis et eliq̄bat
veritas ī cor meū q̄ fluebant la
cime et bñ m̄ eāt cū eis. Gallici
vulgari pūbio vtunt q̄ dicunt.
Boinsvins grase larme as oels
maine. quod latine q̄ si non eq̄
sic dicatur. Bonum vinum pin
guem lacrimam ducit ad oculos
Credo ergo q̄ illud vinum exul
tacionis ī canticis q̄d vt in au
gustino patuit lacrimas tam
pingues exaussit de vasis opti
mis propinabatur. et ideo qua
si voce celesti fruendat⁹ mundo
sublimi⁹ itonabat. Sz heu nūc
corruptus dolijs acescit vinum
q̄ abhoiacōnem poci⁹ procurat
q̄ deuocōnez. Dū enim q̄s sine
deuocōne formare voces nitit ī
mentib⁹ audiētiū deuocio dissi
pat q̄ inuanum exteri⁹ claman
tis ligua laboat. n̄ spūs arti fer
cor int⁹ tāgat. Vñ ī gallia mēo
rabile q̄ddam circa tempus phi
lippi regis filij lodowyci regis ci
noizari accidisse referē. In qua
dam ecclesia ouentuali canoni
corū secularīū p̄cipua sā cuius dā
festiuitas agebat. In complex
tio aūt inter pr̄ nr̄ q̄ credo rīso
riū illud. in pace in idipsm clen
cis cātāt⁹ q̄ discātāt⁹ statim
vbi secūdaz repetīcōez post gla
pri finierūt et simbolū fidei. cre
do sub silēcio dicere crediderūt.
vox cēlestis oib⁹ audiēt⁹ dix
it. Nullus exaudit⁹ n̄ rauis.

Stupefacti ergo omnes aduertẽrũt despectum quẽdam cũ voce lugubri et discordãti i angulo cõstitisse nec eũ aliqs ãbigebat sup quẽ vox descendebat extitisse. Quãtũ aũt malũ sit in psalmodijs et canticis spiritualibus dormitare euidenter ostẽdam. ¶ Erat monachus vt me legisse recordor q̃ ad matutinas frequentissime dormitare solebat. Contigit aũt vt eo ad matutinas in choro in laudibz dormiente videret in somnis demonem teterrimũ cum pice in patella liquata mõchos singulos visitare et dormientibz q̃busdã offerre ferreum cocliar picẽ plenũ. Ad se vero cum venisset demonũ q̃ coclear ferues oi dormitãtis offerret retracto subito capite ad accubitũ sedium cui inmitebatur offendit. et Iesus eui gilans se saucũ et vulneratum inuenit. Animadũtit ergo in facto ꝓsequenter quãtum negligẽtia circa horas diuinas dño displiceret. q̃ quãtum i ea demonibus complaceret. ¶ Vnde etiam accidit qd̃ per illas que vere nouerũt audiui eadẽ de qua supius fecimus mentionẽ de argensoles venerabil abbatissa. cum demõ neq̃ omnes in cõuẽtu monialis somno fallatre delusisset q̃ nulla earũ ad matutinatum offitium euigilasset. illa demonẽ cachinnis irridentẽ omnibus vidit. et fusa prece ad dominũ eũ visibilem multis ostẽdit. Iniunxitq̃ singul i cõuẽtu p negligẽtia penã. q̃ de cetero contra astucias dyaboli q̃ ipedire semp officiũ mitiatur diuinum cunctas reddidit cautiores. Simul ergo apes fidelũ aggregate mente consequẽter q̃ vce sua uitere cantant vt in aures domini sabaoth dulcter modulentur. q̃ mediantibus auribus congruenter deuocio in mentibus fidelium excitetur.

¶ Qꝑ ex suauitate cant⁹ dulcedo q̃ deuocio mẽtis fit tractãda. Capitulum. xl.

Habent gratã miãq̃ voces suauitatem. Quid ueni gracius q̃d suauius laude dei. Si ꝓm augustinũ ingratitudo maximũ diffimilẽ peccatum ergo vt⁹ maxia gratitudo. Ideo omnẽ psalmodiã et cãtũ i laudis gloriã termiam⁹. Ñ nato ad redemptionẽ omniũ in betlehem saluatore. Gloria i excelsis deo. ꝛc. cantauerũt angeli vt pro pace in terra banda hominibz omnibz laudis materia preberet. Quãq̃ et grata miãq̃ vocis suauitas cõtẽplatie aie

mentalis iubilus possit intelli
gi. qui pre magnitudīe cœlestis
gaudij conceptus interius nec
silen potest nec exp̄mi. Et hec
tuba dicatur iubilea que lata q̄
dem interius et capax est ꝗ lo
co vbi cœi coniungitur angusta
tur. ¶ Huiusmodi tubam ī bra
bancie partibz monialem vidi
que vbi aliquid de ioaunditate
eterna q cœlestib9 gaudijs audi
ebat rapiebatur ī spiritu et cum
ad hœam paululum quieuisset
incandescebat vultu et clausis
oculis tam mirabiles iubilum
emittebat vt nullum melos mu
sicum posset eius dulcedini com
parari. Et hic quidem sonus nl
la articulata vocē penit9 prome
batur. ꝗ inter pectus et guttur
armonia illa mirabil ēsonabat.
Hec est illa de qua beatissimus
augustinus dicit contemplacio
nis species. que rapit omnem
animam desiderio suo tanto ar
dēciorē quanto mundiorem q tā
to mūdiorē ꝗto ad spūalia re
surgētē et tāto ad spūalia resur
gētē quāto carnalibz desiderijs
et terrenis affectōib9 mortiēcz.
Ad hanc ōtēplacōēz ipse gloria
sus augustin9 rapt9 fuit. Cum si
cut beatus possidius calamensis
ēpus de eo testat sine vllo cibo
potu ve in ōtemplancōe cœlesti
um tribus dieb9 q noctibz conti
nuis permanerit. De seipso q̄z
in libro cōfessionū testat apte
dicēs. Aliqn̄ intro mittis me in
affectū multū inusitatum ītro
sus nescio ad quā dulcedinez q̄
si perficiatur in me nescio q̄d
erit quod vita ista non erit. Sz
recido in hijs erūnosis ponderi
bus et resorbeor solitis q teneor
et multum fleo et multum te
neor. Hic esse valeo non volo.
illuc volo non valeo. miser vtro
biqz. Est autem gaudiū qd nō
datur ipijs ꝗ hijs qui te gratis
colunt. q̄tū gaudiū tu ipse es.
Et ipsa ē beata vita gaudere de
te. ad te p te. Ipsa ē q nō alia.
Qui aūt putant aliud esse gau
diū sectant illud non tamen ve
rū. Inweibz igit mētal iubili ḡ
tus eris deo grat9 āgel. nec mirā
bilius aliq̄d sub cœlo nec icūdi
us poteris expiri.

¶ Qz qui nolunt decipi omnia
faciāt cū ōsilio. Capitulū. xli.

Habent priuati cōsilia.
Et hoc ꝗm salomonē
Erit salus vbi multa cō
silia. Contra in deutronomio
moyses in canticis de reprobis
dicit. Gens absqz consilio et si
ne prudencia est. Thobias fili
um suū instruens verbis dicit.

Cōsiliū a sapiente semp requre. Stultū est enī voluntatī ꝓpi motꝰ immiti. Et ꝓter hoc salomon diligēter āmonuit dicens. Fili sine cōsilio nichil facias et post factū non peitebis. Consiliariū aūt habe illū q̄ ꝓuidꝰ q̄ discretꝰ est q̄ ait ostēdam q̄ viam tuam in ōmibus revelasti. Justū et tutissimū est nec ōnem hoīez īducere in domū tuā. Vnde in pueribis dicitur. Consiliarius tibi sit vnꝰ ex mille. ¶ Erat vir bonꝰ ꝗ simplex valde sicut indubitabili relacōne pcepi in finibꝰ galli atū ait dyabolus in specie q̄ visione angelica frequentius apparebat. Cui et dixit. Diuersꝗ q̄ppe voluntatibus fluctuas q̄ q̄d facere debes ignoras. In hoc ergo missus sū vt meo regatus cōsilio q̄ cōsiliū aliud ōne postponas. Quadāq̄z aūt hora ꝓdiderat me cōsilio meo q̄ sincera visione carebat. Nec mora. vbi misera mꝰ ille pactū cum morte spospōdit visitat illustrat serenatur et in tāta tranq̄llitate cordis et corporis cōqeuit vt vix se hoīez inter hoīes ꝗ sup hoīes angelū estimarz. Hinc cum temptator astutꝰ in familiarem sibi supbiam pre nimia sinceritate hoīem extulisset paulatī cepit ei mollicies blandiri et per hanc tan de miserū inclinauit vt in ēmen maximū ꝓpe corrueret q̄ ipius corporee mortis preapitio ꝓpī quarz. ꝗ eū diuina miser cordia preuenit q̄ tali remedio liberauit Erat in viciania eiꝰ vir sagax īgenio q̄ expt multa cum ille cōfiteri cōsueuerat pusq̄ī laqum dyaboli cecidisset. Vicvt vidit hoīnem solitarium īcedere q̄ absentātem se ab ōni societate bonorū eū alloq̄tur ī hūc modū. Vicinor karissime cuius diu iam regatus cōsilio et mutatus pstimis moribꝰ nec confiteri te video nec loqui vias spiritalibꝰ nec predicacōnem ecclesiasticā frequētare. Videas ergo ne decipias temet ipsū et irretiatus laqis dyaboli tēptatoris. Et ego q̄dez te simplicem noui q̄ facilem q̄ te solū ꝓuati consilio callidꝰ hostis eli dat q̄ non habeas subleuantē. Ad cuius verba mox homo turbore pfusus. credebat illi ōnia q̄ gesta erant per spiritū patuisse q̄ cōmotusq̄z q̄ effusus in lacrimis arguēti se totam cōscīaz patefecit. Nec mora. cōsilio eius a tēptacōe solutꝰ est q̄ per consequēs a tēptatore.

¶ Qz prouida circumspectione preteritorꝫ presentium q̄ futurorum cūcta sint ꝓspiciēda ¶ Capitulum. xliij.

Tempa prenosc̄ãt. Et ī hoc diligẽs fidelium cautela notat. Vñ paulus redimẽtes mq̃t tps q̃m dies mali sũt. Mali q̃dẽ dicũt dies non quia mali sunt sz quia mala in eis fiunt. Vos ergo redimimus in bonum si per cautam conuersacionem aut caram a spiritu p uidencie malignancium contra nos ĩsidias declinamus. Sunt autem plerq; fidelium qui in hijs que presencia sũt oculos aptos habent a claros. Caetero q̃ futura sunt non attendunt. Beata illa animalia que vidit ezechiel oculata erant ante et retro totũ q; corpus eorum plenum oculis erat. Quo plucide datur intelligi omnem vitam nostram preteritis presentibus a futuris oportere prouida circũspectione munire. ¶ Erat q̃dã nobilis adolescens q̃ valde sagax ingenio regi patri successit ī regno. Vic accidit vt in regia ciuitate nũdinis ostitutis rex cũ sodalib9 suis ad ĩspiciẽdos ĩstitores et res venales solliciti circuiret. et videns hoĩez grandeuũ etate sedẽtem in nũdinis querit quis sit. si q̃d venale haberet. Cui ille. Dicor in q̃t phs sapiẽtiã venalẽ habeo. Ad hoc gauisus rex a subridẽs bene mq̃t vt iuuenẽ ostitutũ ī regimine optat sapientiam habere. Tu aũt videas quantũ velis vendere centũ maras. Et senex vnum ĩquit tibi pro statuto precio dicã q̃d si tũ tenueris optime p illũ egens et reges. Temẽ mi loq̃ris. Temẽ mi attẽptas n̄ prius cogites q̃d sequatur. Si pl9 volueris addas et pretium. Ad hoc igit̃ omnibus concitatis in risum. Rex considerancius verbi pũd9 adiũxit. Et pro stati solui p̃cũ ĩpauit. Verbũ aũt q̃d accepit ī suplimiaribz palacij a ī mensis a ī ciphis aureis a manutergijs scribi fecit. Hinc postea successu temporis rex in sapiẽcia et virtute proficiens institutit fortiter animum capere populũ humilem de manu potencium qui a nobilibus terre graui ter premebat̃ et regnũ suũ ī oĩ iustitia gubernaẽ. Pro quo nobiles sui in sedicõez vsi cũ neq̃q̃ in maifesto ꝓpter fauorẽ populi ptra eũ auderẽt aliq̃d attẽptare. occulte quendam rasorem precio induxerũt vt regem ī cõclaui radendũ nouacula iugularet. Ergo vbi rex adlẽtata barba se radendum exhibuit dictus rasor in manutergio quod erat circa collum regis scriptum legit. Temere mi attemptes n̄ prius cogites q̃d sequatur. Et

Nota

sup apposito scelerus pauefactus expalluit q manū tremulā mox retraxit. Cuo viso rex exegit nec sine causa euētum obideās dissimulātem rasorē quasi hoc sibi ex infirmitate cōtigisset extendit ad penā et veritatem rei cum tormētis extorsit. Sic ergo rex liberat a morte vere didicit q a melior sapientia cunctis opibus et omnia que desiderari huic non valent cōparari. Possumus tñ q ad litterā precognoscere tempora futurorū nō tamē quasi ex nobis ḡ revelante illo q dixit discipul suis. Non est vestrū nosse tempora vel momēta que pater posuit in sua potestate. Fit aūt hoc per spiritum interius suggerentem vel p somnum i enigmate vel per cōiecturas vt homines sagaces ingenio de preteritis vel presentibus futurorū causas eliciūt spiritu revelante. ¶ Prefatus frater heinricus de colonia ordis predicatorū antequ ipse ordo inchoatus fuisset fuit per ipsum didicimus futurū predicatorum ordinē precognouit. Habuit patruū militem sedulū in cultu dei i partibus theutonie opido mōtis martis. Hic dictū iuuenē heinricum sagacē videns etate adultū q optime grammaticis instituū misit parisius vt dyaleticā q artes ceteras assequeret. Quod vt factum ē patruus eius defictus ē q intermissū est eius studiū annis tribus q̄bus in predicto opido scolas rexit. Vbi q̄dem elapsis apparuit ei patruus suus dicens. Sumes i remediū pene qua cruciaris i purgatorio ibero solimitanā crucē que i theutonia predicat q tñs fretab et exacto ibidem tpe iterū redieris pges parisius et inuenies nouū predicatorū ordinē quē intrabis. Pauptatem eorū ne vereris q non desperaas paupertatem quoniam in salutem multorum felicissime valescent vt cōualescat. Ad hec vba dictus clericus stupefactus sine vlla turbulēta cunctacione qd iussus erat aggredit. Et facta peregrinacione vbi redijt et venit parisius inuenit ordinē predicatorū nouiter in partibus albigenciū inchoatū domūq iā icepta pisius q sine hesitacione aliqua in puo post tpe ordinem est adeptus. Vbi cū annis plurib deuotissime profecisset iterato illi apparuit patruus dicens. A pena qua cruciabar te iuuāte solutus sū. Tu autē ne cunctetis iterato tñsire mare si te semores tui elegerit tñs mittendū. Et hoc q̄dem iterū dictus frater heinricus celatum

haberet a magistro ordīs q̃ dif
finitoribus prouincialiū fratrū
in terram sanctam tñs missus ē.
a qua postea rediens. terraq;
a felicissimo rege francie ludowi
co in sociū sue peregrinacionis
ad transmarinam terram dedu
ctus. Elapso autē tempore cum
rediret in via qua reuertebat
ad gallias felici morte defunct9
ē. Quantū autem vir iste predi
cacione pfecerit i clero pisius.
quanto ue consilio aut etiam ali
as vbi diuersis popul et clericis
predicauit ad plenū posse nemi
nē arbitror estimare. Q̃ etia
am hoīes sagaci ingenio futura
preuideāt tali exēplo pbabo. Co
mes losensis i ofimio brabācie lu
dowic9 noīe phisicū exptū valde
in comitatu habuit. q̃ cū p villā
quādā iuxta choreā quandā ha
beret tñsitū puella q̃dā pulchra
facie cū mīa suauitate vocis cho
rizāt9 precinebat. quā q̃dē co
mes per horā nimis intuit9 dili
genter cū familia ptrāsiuit. Et
cum stupēdem videret Phisic9
Miratus inq̃t o comes vocem et
pulchritudinē precanentis. ma
gis iam mīa beris moritur. Vix
ꝓba opleuit phisic9 q̃ clamoribus
ī villa sublat9 est. Cognoui
tq; directis nūciis dictā pre
cē tracē; morte subita corruisse.

Et nota lector q̃ phisicū nō cre
do alias nisi vocis cantantis vir
ind agabilis vicio mortem ī pu
ella subitam precognoscere potu
isse. Ducissam etiam braban
cie nobilem aleysam antē q̃ no
bilissimū heinricū ducē duceret
per phisicum patris sui ducis
burgundie preuenisse ipsa re fe
rente cognouimus q̃ primo con
ceptu vir natus q̃ baptizatus pro
tinus priuaretur. secundo vero
debili. postmodum letaretur. qd
q̃dem euidētissime vidimus nos.
Et hoc forte phisicus potuit p
uidere cognita q̃litate q̃ debilita
te matricis. Spiritu aūt ꝓphe
tie ioseph somnia sagacitate ho
mines q̃ndoq; et maxīe dōnes
tpa prenosciūt. Somnio quēdā
imminētē mortē preuidisse cogno
ui. In vna q̃dē domo nos decē
sacerdotes et duo diaconi studio
dedita morabamur. q̃ spero q̃ si
ne labe pcti mortis. Vnus ergo no
strū visū somniū sic narrauit.
Missā me ī somnis celebrare pu
tabā q̃ ecce vidi sacramētū sang
nis xpi ī calice crescere vsq; ad
supficiē q̃ effūdi. Tūc vnus ex
nūs suspirans guit dixit. Calix
passionem sigt q̃ nūc mīe pre
para aīam tuam ad temptacionē
validissimam vel ad mortem.
Nec moā. scda nocte ita guiter

infirmatus vt mori subito crederet. Tertia aūt nocte q̃dā ex socijs dās matutinis orare volēs dormitare cepit. et ecce vox ito muit q dixit. Vigila q ora, hoc aūtem fiet q tertio dormitaret. subito accurrit famulus q̃ austo diebat egrotū dicens eum mortuum aut excitabiliter dormientem. Attonitus oēs q̃ eram⁹ i domo accuram⁹ iueim⁹ hoiem mox defictū q vnificatū somniū q interpretacōnem eius in misterio alias prēsignatū. Nota ergo in exaltacōne dormitātis quātā diligētiam qitam instātiā oracionis velit circa morientes clementia saluatoris vt ab inimici insidiantis calcaneo nrō tueat incursu. Multum ergo reprehēdenda est negligētia quorūdam religiosorū q̃ sine opassione. sine corde. sine intentissima etiā obsecracōnis ope iacrivident fratres q̃si pecudes morientes. Et tales q̃dem timere debēt ne eisdem iusto dei iudicio rependat i fine q sine auxilio destituti angustissime a demōib⁹ arceant. In q̃busdam regulariū mōsteriis approbabil valde osuetudo tenetur vt iminente frīs fine disciplinas acerbissimas singuli cum inuocacōe sōrū accipiāt i appulsacōnem demonum et subsidiū morientis.

¶ Qr tribulacōnes q pseucōes patienter sint tolerande. ¶ Capitulum. xliij.

Prebiuinant enī imbres ventosq; et tunc se cōtinet tectis. Quid in ymbre ñ tribulatio et iventus ñ coronatus demonū designat. Paulus q̃dem adūsus se tribulacōez erigi videns a fratrib⁹ per muru in sporta demissus est q sic i nomine domini man⁹ prepoīti pse quentis effugit. Et hoc q̃dē domin⁹ i euāgelio īdulsit. Si vos in vnam ciitatez persecuti fuerūt fugite in aliam. Hoc nup frēs minores q predicatores in vngaria polōni regnis et postea terre sancte quīcijs irruerūt tartarus et corosminis simili racōe fecerūt. Ibi de duce quodā qui ordinē p̄dicatoz ītrauerat quoddam mēorabile a frīb⁹ ferebat.

¶ Dux q̃dam i vngaria potentissim⁹ relictis i principatu filiis ordinem p̄dicatorū ītrauit. Erat aūt sufficienter lītās instruct⁹ et factus est egregius p̄dicator. Irruerūt ergo tartarus q p̄ore dom⁹ cum fratrib⁹ fugiēte petuit idem frater quōdā dux ut i solatiū mitteret debilium populoz se aūt ofectū senio et etiaz si nō occideret a tartaris

se tamen in primo moriturum.
Permissus ergo remansit in
domo frēm q ā monicōne dulcissi
ma paupib9 q debilib9 q̄ fugam
iire non poterant ad patientiā
ꝛfortatus ipsevsq; ad irrupcōez
barbarorꝝ in oratōe et lacrimis
in ecclesia prnus in modum cru
cis extensus ātē altare iacebat.
et sic ab impijs est ocasus. Re
cedētib9 ergo tartarus ad domū
fratres reuersi sunt q fratrē quō
dā ducē lanceis terebratus ma
nib9 q pedib9 atq; ꝛfossis oīb9
membris q cerebro exusso de ca
pite coram altari vt dictum est
inuenerunt. Quo piaculo cum
cūcti fratres mirirum ad lacri
mas mouerent q̄dam pre cete
ris horrēs igemuit dicens. Tu
dñe deꝰq̄ tātum viz tā iniqua
morte et pessima passus es in
terim. Cūq; ī luctu et lacrimis
et redarguōne iudiciorꝝ dei tri
b9 diebus q noctib; fere ieiunus
et sine somno penit9 permane
ret. tandem in excessu mentis
rapt9 vidit ocāsū quē fleuerat
dicētem sibi. Numq̄d oportuit
xpm pati et ita intrare in glori
am suam. Nō sūt ꝛdigne passi
ones huius tpis ad futurā glori
am que reuelabit in nob; q hec
dicēs disparuit q fratri q̄rulan
ti diuina iudicia q̄ īscrutabilia
sūt vbꝝ breuitate q auctoritate
conclusit. Igitur si tribulacōnū
ymbres si ventos temptacōnū q
suggestiones demonuz imminere
preuideris ñ p defensione fidei q
iustitie cas9 emergat. te tectis
tutis contineas aut fugias in re
motis. Melius est enim fugere
bñ et latere q̄ bello succūbere q
pugnare. Vñ paul9 apostol9 sa
piēter nos admonet dicēs. Fu
gite formicacōem. Qd̄ et domi
nus ammonuit contra regē hay
q postea contra filios benyamin.
et sic hostes populus sublata
fuga deuicit. Vel sic imminen
te inter fratres rixa aut vento
discordie. primum si potes la
borez ad pacem. si nō potes cō
q̄escas aut fugias. q̄ eni se misc;
rixe alterius vt dicit salomon
q̄si q canem aurib9 apphēdit.

Qr q̄es mentis et corpis multū iuuāt ad contemplacōnez scrip tuarum. Capitulum xliiij.

Si dies futur9 est mitis
puolant vmiise. Nō q
h dicit puolae ethiolo
gice q̄si paulwlae idest remote.
Vñ dauid optat dicens. Quis
dabit michi pēnas sicut colum
be q wlabo q̄quiescam. Et sub
infertur. Ecce inquit elongaui

fugiēs et mānsi in solitudīe. Et
dicitur hic solitudo contemplacio
nis in deum. vel solitudo medita
cionis i studiū scripturārū. Pa
cis enī tpe opera iustitie liberā
us exercentur. Et ideo alibi dicī
tur. In tpe vacuitatis idest pa
cis scribe iustitiā quasi dicerēt
qd tpe belli non poteras. Vnde in
libro machabeorū fit oratio vbi
dicit. Adapiat dns corū vestrū in
lege sua et i preceptis suis et fa
ciat pacem ut scz subinferret cō
modius fiet precedentia si sub
ditum sequēt qd est pax. Salo
mon pacis tpe dilatauit quasi
phison sapientiā. Iob enī post
dira tribulacōis certamina mo
ralem illam phie sapiētiā scrip
sisse credit. Dauid post datas
victoriias psalmorū ymnos i lau
de dei cecinit. Esdras et neemi
as post reuēsionem in iherusalē
libros suos comodius ediderūt.
Ipse aūt dominus iheſus crastina
turbis qa vbi turba ibi turbacō
in monte discipul et i cenaculo
ante passionē spiritualia predica
uit. Sz et in signū qetis in stu
dio ipse theologus iohānes euā
gelista sup pectus iesu saluatoris
tambēs fluēta euāgelij de ipso
dominici pectoris fonte pōuit.
Necnon eūdem i pathmos īsu
lam diuino nutu credimus relega
tum vt ibidem sine ipedimento
apocalipsim idest diuinas cre
uetvisiones et i erudicōne eccle
sie studiosius scriberet q vidis
set. ¶ Sz etiam quēdam parū
ante nostra tpa i episcopatu leo
diensi beatissime vite magistrū
fuisse pcepimus qm op qddā
theologicū inchoasset a cū cle
rus ꝗuissimis pscaciombz ipe
dirz tandez i locū solitariū diui
na volūtate trāslatus est. Et in co
ceptum opus apparente sibi apo
stolo paulo et necēia ministrante
cōpleuit. Ergo apes fidelium qbz
deus sciencie talenta cōmisit ap
parente die tpis a pscaciombus
mittaei in campo scripturarū p
uolent vmūse et ibi qd textus
indicat consequētur attingat.

¶ Qz multum sit vtile insistere
studio sanctarum scripturarū.
Capitulū. xlv.

Procedentes p tura tēdo
lencia inhyant floribus
et sugentibus ruis per ꝗ
mina a herbis dulcibus iherentes
amose satagunt tēdolēciias expi
ri. Ecce qm maifestissime apparz
studiosorū delectabilis fructus scru
tinio scripturarum. Vnde dominus
in euāgelio. Scrutamini scrip
turas in qbus vos putatis vitā
eternam habere. ¶ Et nondum

que sūt tuta. Flores. tui. herbe dulces. In textu enim hec quatuor distinguntur. Et potest in hijs quadriptita sanctarū scriptuarum species assignari. Prima species legē continet sub qua et diuerse historie continentur. In secunda specie ꝓphete sunt quibus tres libri salomonis liber sapiencie et ecclesiastici coniūgunt. Tercia autem species in quatuor per se euangeliorum librū et hec nichil habet adiūctū. In quarta specie actus apostolorum et epistole compilantur. In lege ergo tuta redolencia sumas q̄ hic est ager odore plenus. Cui scōm verba ysaac benedixit dominus. hunc autē eodem egrediaris ad meditandū in agrum. In ꝓphetis vero dulces flores accipias de q̄bus spōsus in cāticis dixit. Imber abiit et recessit. flores apparuerunt in terra nostra. tempus putacionis aduenit. In euangelijs tuos fugientes hoc est descēdentes per ḡmina denotes de q̄bus in principio genesis dicit. Fons egrediebatur de medio padisi hoc ē christus de corde patris. q̄ dixit. Exiui a patre et veni in mūdū. De hoc deriuat q̄tuor flumina euāgeliorū q̄ orbem irrigāt vniuersū. In actibus vero l' epistol' apostolorum. herbas dulces intelligas q̄s dns in principio mūdi tercia die ḡminare precepit vt hanc virtute potenti aiarū mārū diuersi morbi efficacissime pellere ēt. Sicut ergo floribus tuis. herbis dulcibus inherentes. cuncta sata gaudeāt in singul' virtutis redolēcias expiret. Instanter tū primo oracioni et postea lectioni vt oracio preueniat studiū q̄ ꝓparet intellectū. De studio aūt locūs gloriosissimus loq̄t augus. dicēs. Nutra aiam tuā lectione. nullus cibus pabūt eni tibi mēsam spiritalem. de lectacio eni diuinorū eloq̄orum dulcedo ē palato cordis. Et dū cum auiditate percipitur vtilis ē si teneat. In hac eni presenti lucē nichil puto iocūdius poculo scripturarum quo cia mella superantur. Nemo tamēs dei voluntatem eius in scripturis sanctis diligenter inquirat q̄ ne amet certamina pietate māsuescat. Pius enim affectus penetrat quo superba loq̄citas nō accedit. qd̄ in daniele patuit euidēter. Quid aūt phi de studio sapiēcie senciāt breuiter videamus. Siem maxīam pmittit tibi sapiēcia vt te reducat tibi. Talē tibi aim statuas vt multe in illo artes sint. multa p̄cepta multarū etatum exempla. Nichil

aūt habere ad qd exercens ñ firmitatem animi tui tempta. Sz in otio iconcusso iacere non est tranq̃llitas ſz malicia. Magna et pretiosa res est sapiēcia. vacuo illi loco opus est. Nō dabit se in angustijs vtus. Laxū spacium res magna desiderat. expellant oīa. totum illi pectꝰ vacz. Liberaliū artium consectatio molestos verbosos intempestiuos q sibi placētes facit. q ideo nō discentes necessaria q̃a supuacua didicerūt. Non ergo ista pspicēda sūt. ſz prospicienda tm q breuit salutāda. taz diu enī immorādum ē q̃ diu nichil aīmꝰ agere maiꝰ potest. Aut plus aliq̃d scias ſz qd melius. Quid ē q̃ estimē non futurū sapientē eum q̃ lras nesciat. cum sapiēcia nō sit in lras ſz res tradit ī verbo. Et nescio an certa memoria sit q̃ que nullū extra se subsidium habz. Nos oīa nobis diffidalia facilium fastidio fecimꝰ. Sufficiet ad id natuā qd possit. Queras q̃d sit amplissimū spacium vsqz ad sapienciam puenire. q̃ ad illam venit attīgit non lōgissimū ſz maximū. non ē q̃ imbecillem aciem omittas ī probo lumini. a tenebras pmo q vmbrosa pcede. deinde plus aude. et paulatim clarum lucē assuesce. Quecūqz salutaria sūt sepe agitanda debent sepe versari. vt nō tm nota sint nob. sed etiam parata. Discas qd oportz. et qd didicisti augendo firmes. Nam q̃ didicit q facēda q vitanda precepit nondum sapiēs est. ñ ī ea que didicit eiꝰ aīmꝰ tñ figuātꝰ sit. Antiqua sapiēcia nichil aliud q̃ faciendā aut vitanda precepit et tunc lōge meliores erant vita. post q̃ vero docti tm pdiciunt boni esse desierūt. Simplex illa et aperta vtus in obscuram et solertem sacciam versa est. decemurqz bene disputare non bene viuere. Simplex erat ex causa simplici valitudo. nō multum ad frām cōfert locus ñ se pstet aīmꝰ. Omnes vacant q̃ volunt. neminem res sequunt. Si vis ista q̃bus vrgeris effugere non alibi sis oportet sed alius. Seruire sapienciae libertas ē. mira leticia et illuminatio mētis integratio. q̃ q̃ es a tumultibus ioucundissime serenata.

¶ Vidi adolescētem ī ptibꝰ gallie in ordine regularium. Vic scientie tenuissime fuit et hebes ingenio. instātia tamen posuit aīm ad discēdum q studio scripturarum deuocus incumbebat. habebat aūt cōsuetudinem vt eo reuelante cognouī q̃ semper

omni vespere post sedulā oracō
nem totius diurni studij mēor
esset et sic se in lectulo depone
bat. Hinc mox vt nole sonū in
exaratione fratrum de nocte aū
ceptabat. illa extrema recorda
cio locōis cū qua vespere obdormi
ebat ei ī mēoriā veniebat. q cū il
la ad chorum ad matutinas p
gens clausis oculis stabat. Ap
parebat autem ei quasi amplū
altum longū q pulcherrimū pa
lacium tota series scripturarū. q
eam ī illa hora ita perfectissime
intelligebat. vt nulla ei etiam
difficilimarum questionū inso
lubilis videretur. ꝗ omnia occul
ta scripture quasi quiq digitos
ī manu lucidissime discrebat.
si quī vero vel ad ictū oculi oculos
aperuerit visio fugiebat. nec mi
me praule visionis ipsius nisi
superficialiter tantū memor esse
poterat. reclusis aūt oculis vi
sio repente redibat. Et eāt illō
in hac visione sup modum mīrā
bile cum eo psallente cū ceteris
in nullo penitus vel cōtemplacōe
vel eius admirāda dulcedīe fru
stabatur. ꝗ diuidebat q dāmō
psallētis et contemplantis inten
cio q vtrusq fructu iestimabi
liter fruebat. Et hoc ē qd phs
insinuat dicens. Vanā quēad
modū vniuersi mūdi facies in
conspectu nro wit ita phia no
bis tō posset occurrere pulcher
rimū mūdi spectaculū exhibere.
Profecto e nī ois mōles ī āmi
racionem sui raperet q deredictis
hijs quewn ignorancia magna
credimus paulatim per partes
in cognicionem totalis veritatis
facilius deducerēmur. ¶ Dz et
in campania qd dicitur galliaz
prouinciarū. in monasterio or
dīnis cisterciēn. qd dicit argē
soles vidimus abbatissam q si
ne vlla lītuā artis grāmatice. nō
solū libros theologie verūetiā
libros gloriosissimi aug. de tri
nitate plenissime itelligebat.
et difficilimas qstiones eorū lu
cidissis solucōib. exponebat.
et hoc qdē fiuit venerabil vob
tus abbas vacallens michi re
lit et probauit. impetraueāt a
dño annis plurimis aū mortē.
Hec eadē cū videret quodā tpe
ceruici comitisse campanie dñe
blanche q monasteriū fundaue
rat cum gladio angelū īminere.
supplicauit cum lacrimis dño vt
comitisse parceret et correctōis
īducias daret. Cui dñs diffini
ta inquit sentencia lata est eam
mori oportere ꝗ te moriturā ictū
gladij feriētis accipere. Et illa
felix inqt mors qua cōitissa sen
tenciam damnacōnis euadat.

Et ego cupiens dissolui et esse cū cristo ab incolatu miserie carnis absoluar. Nec mora. post hec verba declinans ad pociora tēsuit. Et q̄d i hoc facto ñ illō xpi matoris cantatus exēplū.

¶ Qz q̄libz i studēdo maneat i limine ve fidei sancte romane ecclesie. ¶ Capi. xlvi.

Quinus prie limine claudunture et i hoc vnitas ecclesie q integritas fidei dignatur. Vt enī dicat spōsus in cāticis. Vna est colūba mea eius ecclesiā sine vllo infidelitatis felle detestās quā sine macula sordis i scelere q sine duplicitatis ruga paulus affirmat. sicut vnꝰ deus q pater omnium: sic fides q vnū baptisma in sinu mātis ecclesie ministratur. Ab hac igit̄ testatissima veritate q̄dā q̄z turpiter excideruīt seipsos a militātis iferius ecclesie numero et a superius triūphātē merito precederūt. Vñ ieremias cōquestꝰ pro populo dixit. Eramus incredibiles ad dñm deū nostrū q dissipati recessimꝰ ab eo ne audiremꝰ legem velwcem illiꝰ. ideo adheserūt nob multa mala et male dictōnes quas cōstituit dominus moysi. Et hoc idez sapiēs i ecclesiastico dicit.

In gente incredula exardescat ira dei. Tales sunt q̄ illam tunicā domini ic̄ōsutilē significantem fidei vnitatē quā milites crucifigētes sādere noluerūt passim lacerare contendūt. Vnde i ecclesiastica hystoria reperitur. Cū enī dñs noster iheſus cristꝰ apparuisset cuidam episcopo sassa tunica. et quesisset episcopꝰ cū lacrimis q̄s hoc fecisset. Respondit dominus. Arrius hoc fecit. Nec mirū q̄ inter omnes hereticos excepto manicheo nullus eam crudelius sadisse putatur. ¶ Qz et q̄dā nostro tpe i verbe antwerpiēsi brabātie sup maritima guilhelmꝰ cornelius noie supra modū irrationabili here si scandere dñicam fidei tunicam est conatꝰ. Hic quidem ypocrisi et simulacōni dediturꝰ et diuicius oversatꝰ prebēde beneficiū quasi sub pretextu perfecte paupertatis dimisit. q tamē luxurie dediturꝰ erat totus. Dicebat aūt sicut rubigimē igne sic omne peccatum pauptate osumi et ante dei oculos ānullari q̄ eliceē esse publicā meretricē pauperem q̄ aliquē castū pfectissime ornentem aliq̄d i suisubsidium retinentem. Et ꝓpter hoc omnes prorsus religiosos esse dānatos. Qz aūt dicebat paupi luxuriā non

esse peccatum fuit blasphemia maxīa quasi esse vellet īiustice iustissim⁹ deus ilk q̄b⁹ p̄ peccatorū misereberis in iudicio pauperis. De isto aūt certissima relacōe didiam⁹ q̄ aī defūcto eo atq; ī ecclesia btē v̄gīnis cū honore sepulto. q̄dā die terra ipsam ecclesiā ītroisset vidit corpora libz oak sepulchrū dicti wilhelmi cornelij vacuū q aptū. manifestissima ḡ̄ cōe p̄sagiēs future dānacōis eūētū. Nā post annos q̄tuor cognita denudata ac p̄bata neq̄ssime heresis illi⁹ neq̄ra et malicia p veneabilē p̄ēz nēm nicolaū cameracēn. ep̄m cadaū ei⁹ de sepulchro q̄ stirps ī uak fm ysayā loquētez de nabugodonosor p̄iectū ē et cōbustū. Vni⁹ ergo ecclie q romana et catholica dicit vni⁹ vere fidei claudens limīe ne hostio clauso tibiam fatuis virginibus excludatur a spōso. q ī sedicione chore a flammis vltrab⁹ deflexerunt.

¶ Qz modus pius habend⁹ sit in studio scpturaz. Ca. xlviij.

NOn trāsgrediūt termi nos cōstitutos, Terminus ostitut⁹ dicit pius mod⁹ ītelligēdie scpturaz. Hūc modum aīī baptisma gloriosus aug⁹. adhuc mūdi phs ignorabat. qm̄ tumēs iam phiawlebat hūana tacione oprehendere qd̄ pia mens viuacitate fidei mīt̄ apprehēdere. Multū enim q ḡuiter reprehendēdi sūt. q̄ questionibus vel predicacōnibz difficilimis vel supuacuis ab intellectu perturbāt pocius q̄ instruunt audītores. Contra tales dn̄s p moysen ī libro numeri precepit dicens. q̄ qn̄ congregād⁹ est populus erit tuba p̄ clāgore. qd̄ salomō videt exponē in proūbijs dicēs, doctrina prudēciū facit. Et ecclesiasticus. Nō abscōdas sapientiā q doctrinā eius. Propter hoc ysayas de hōis p̄dicatoribz vel doctoribz predicat dicēs. Cō flabūt gladios suos īvomēs et lāceas suas ī falces. Quid per gladiū n̄ acute q̄stiones ī disputacōibz. Et q̄d p lāceas n̄ vba predicāciū ī subtilitate fmoīs. q̄ q̄dē ī vomeres q ī falces bn̄ cōflamus qn̄ ad aptitudinē ītelligēcie. disputacōes audienciū vel predicacōes salubrē odiamus. Tali vomē fiat dicit ī libro iudicum peruāsit sangore ducentos. et sampson ī mādibula asine philistinoz mille p̄strauit. Paulus ī lege doctissimus precepit predicare non in sapiēcia verbi vt nō euacuetur crux cristi. sed complacuit inquit deo

per stulticiam predicacōnis sal
uos facere credētes. ¶ Audi q̄d
de doctorib⁹ cuiusq̄ phīs sentiat.
Quemadmodū imāgt rerum oī
um sic quorumlibet lārū item
peritia laborām⁹ nec vite phīiaz
ꝗ scole discam⁹. Nullos plus re
ri de ōmib⁹ meritū mālib⁹ iu
dico q̄ q̄ phīiam velut quoddaz
artificium didicerūt scilicet vt
q̄liter viuēdy eē sit pripiāt. Et
q̄dem necesse est ad alienaz vir
tutem exercēdam vt q̄s exercē
at ꝛ suam. Studē ceritis ꝛ bōis
moribⁿ nō q̄stionib⁹q̄ finem nō
habent. Studeas non multa le
gēdo peraurere ꝗ q̄ vtilia tātū.
Fastidiens stomachi ē multa
degustare quevbi varia sūt ꝛ di
ūsa imāgnant non alūt. Proba
tos itaqz semp lege ꝛ si aliquā
do ad alios diūtū libuerit ad p̄
ceres redi. Ex plurib⁹q̄ legis ali
q̄d apprehendas hodiernū solz
enī caut⁹ miles in aliena castra
trāsire non tāq̄ trāsfuga ꝗ velut
exploratōr. Dandū est aliqd ī
teruallum aīo nonvt resoluatur
ꝗ vt remittat. Arcus nō remis
sus aut frangit aut mollescit.
Odium tū sine lās mors ē et vi
ui hoīs sepultura. Non multum
aūt refertvtz obmittas studiū
vel remittas ꝗ eoz more que in
tēsa dissiliuntvsqz ad iiica sua
reuertat qd a cōtinuacōe discēs
sit. Vocam⁹ aūt continuū continen
tem vt tpantie moderamen vt sa
tiscēdo non cōsuāt ingenium ꝗ
osūmet. Non semp ī actu sis ꝗ
interdū animo tuo req̄em dato
sed ꝛ req̄es ipa plena fit sapiē
tie studijs ꝛ cogitacōnib⁹ bōis.
Prudēs enī nūq̄ otio marcz.
aīm aliqn remissum habet nū
q̄ solutum. Sapiētia aīm for
mat et fabricat vitam. disponit
actōnes regit agēdas obmittē
da demonstrat. sed et ad gubna
culum ꝛ per antiapia fluctuan
tū dirigit cursum accēleāt tar
da perplexa expedit. exequat
ardua. ifima leuat. duā tēpeāt.
aspera mollit. cogita hunc esse
sapie effectū gaudij q̄litatē. Gau
diū hoc nō nascit ñ ex vtilitatū
oscia et vita puā. Puritas enī
mētis ex puis magna existiāt.
ex aptis obscura. ex proximis
remota. ex partibus tota. Nō
te moueat dicentis autoritas.
nec q̄s dicat sed q̄d dicat intē
dito. Id q̄re qd potes inuenire.
Id disce qd potes scire. Id op
ta qd optari cōmm bōis pt. Nō
q̄ multis ꝗ q̄lib⁹ placeas cogi
ta ne alterī rei te imponas in
qua stanti ē tremēdū descendē
ti cadendū est. Porro vt phīiaz
in precordia tua dimittas et vt

expimēdū ꝓfactꝰ tui capias non
oracōne nec scrapto ꝗ aī firmita
te cupiditatū diminucōe· ꝟba re
bus ꝓba facere docet phīa wra
nō dicere tm· maxīm hoc ē q of
ficiū sapiēcie et indicium vt ver
bis opera ꝯcordēt· qvbiqz aīmꝰ
par sibi idemqz sit· Quid te tor
ques in illa questione q laceās
quā subtilius ē q melius ꝯtemp
sisse q̄ solvere· Nichil in ꝯside
rācius michil stulcius q̄ q̄stiōi
bus q rebz aīm occupare q̄s nec
scire vtile ē nec expia honestū·
Moveat te q̄stio honesta mxi
bus cogitacōibꝰ pacis accōmo
da· speculacōis diuine termīos
nō exceděs· Impossibile q idig
nū est attingere velle sūmū prī
cipiū cū ipsa naturalīū rerū prīci
pia ī omni arte agitari ꝓbacōe
nō sustinēt· Habz q ipa nature
racio metas· habz et fines q̄ soli
natuē deo note sūt et apte· Quid
te īflas hūana supbia· Quo tē
deas q assurgis forci tāto tur
pius ꝯquassatus· Audi illū de q
beatus volusianus ī laude mira
bili testat dicēs vel scribēs· In
alijs inq̄t sacdotibz per mūdū
q̄modocūq̄ tolerantur īsaētia id
est ignorancia· Cū autē ad augu
stinū gloriosū ventū fuerat legi
dei de eccle dicē quicq̄d eū cōta
gerat ignorare· Quid aūt tā
magnifico vivo sup ꝓfūditate
sermonis q arduarū rerū disput
acione ꝯtigerat audiamus· In
ter miracula q̄dam augꝰ· tale de
eo miraculū invenit· Eo ī tpe quo
beatꝰ augustinꝰ librū de trinita
te ꝯposuit illi tale miraculū deꝰ
ostēdit· Ponēs quitas affrice
nobil in q̄ bēūs augustinꝰ episco
patum administrat super litꝰ ma
ris pulcherrime sita cāt· Bēūs
autem augustinus īconsuetu di
nem habebat vt post diurnum
studiū et laborem vesperē super
litus maris sequentibz a lōge
episcopis q clericis q̄ eū ꝓ ꝯsilio
et negocio vniversalis ecclesie
frequentabant solus antecēdēs
deambulabat· ne scilicz eius cō
templacōnem aut studium collo
quēciū fabulacio īpediret· Cum
ergo sic solus īcēderet puerulū
mire pulchritudinis super litus
maris sedēntem invenit· q̄ fā in
terra fossa puula sicut puer in
plateis ludēntes solent· cocliari
argēteo aquam de mari haurie
bat et in illā fossam puulā effū
debat· quē vt bēūs augꝰ· ita seri
ose sedentem vidit pedem mox
pressit et stetit· procēdens in
de puerū salutat et inq̄rit quid
agat· Et puer cum magno seno
respondens· Volo inquit· totum
istud exhaurire mare et isti

fosse si possū infīdē. Quo res
ponso quasi puerilivir sanctus
in risum decentissimū cōcitatus
respōdit. Et quō iāt o bone pu
er hoc poteras. rigēs ē mare q p
uū cochlear quo exhauris fossa
puula in quā fīdis. Et mox pu
er. possibilius inquit michi est
hoc facere qd intendo q̄ te iple
re qd cogitas. Ad hoc beat9 au
gustin9 mirabiliter stupefactus
q̄d hoc esset iterrogat. Et puer
cogitatu ait voluis estimās volu
mine breui ocludere q̄d fit illud
in diuidue trinitatis inexplica
bile sacmentum. Et hoc q̄dē aīī
q̄ possis isti fosse puule pocī9
maris vndas infundā. Hec di
cēs puer repēte disparuit. Bea
tus vero aug9. castum in facto
glorificans q̄ ver puer dixerat
mox adūtat. Vide ergo quid ipse
gloriosissim9 aug9. huic rei oso
nū in libro de baptismo loq̄tur.
Vbi de re ināt obscurissima dis
putat non adiuuantib3 diuina
rum scripturarum certis claris
q3 documentis. cohibere se deb3
humana presumptio. Sine dis
pendio enī pmisse salutis hūa
ne multa possumus ignorare.
Scrutāde tñ sūt diuine scriptu
re. nec ea3 superficie debem9 esse
contenti. que ad exercitacōnem
nostram ita modificate sūt. vt in
tus semper pūtare velint. Et vi
de q̄d dicat idem beatus aug9.
in libro de ope monachorū ad
illos q̄ sine edificacōne fidelium
scripturas sacras īsudant. Con
feram9 ināt cum fratribus q̄ ad
nos ab estu seculi venīūt fatiga
ti. alloq̄mur eos. cōsolemur. ex
hortemur. puocem9 eos. edifice
mus ī eis si q̄d in vita eorū pro
gradu suo deesse ꝓspicam9. talia
opa si non facam9 periculose a do
mino ipsa spiritualia alimenta
suscipimus. Qm̄ vera aūt et q̄
efficax sit illa sentencia ysaie cō
fundentur omnes plectentes et
tēntes subtalia exemplo cuidē
tissimo sub nostro fere tempore
videamus. Magister symon
de tornaco parisius ī theologia
regebat. q erat excellēs ille suo
tpe. ꝗ contra decenciam tal cf
ficij īcōtinēs q superbz. Hic cū
super omnes doctores auitatis
auditores haberet q ī scola cōtā
ommbz de humilitate altissime
doctane cristi questionē dispu
tacione prehabita terminaret.
in fine tandem dat9 ī reprobum
ꝗm in execranda contra castum
blasphemie verba prupit. Tres
sunt inquit qui mundum sectis
suis et dogmatib3 subiugarūt.
moyses. crist9. et mathomet9.
Moyses primo iudayū populū

infatuauit: secūdo castus a suo
noīe castianos: tercio gentilē
populuz mathometī. Nec mo
ra: euersū ocul' pro humana voce
mugitū emisit: et epilentia stati
elisus ī terram: die terciq eius
dem morbi vindictam accepit.
Plaga ergo īsanabili eum per
cussit omnipotens et omni sāc
ciavsqz ad prima lūāz elementa
priuauit: et grauiori q̄dez ī aīa
auz hac plaga percussus ē: cum
vsqz in diē mortis sue quasi mu
tus opatus est iumentis insipi
entib9 q in luxuriae sedicate per
mansit. Et vide summe āmiracō
nis miraculū. Aleidē fornicariā
cōubinam suam noīare poterat
et sciebat. Socrū vero de trini
tate q̄ iuxē eū ad spectaculuz po
nebat quē oli cordetun9 sciēat.
post īditā plagā nec noīare no
uēat nec valebat. Nō trāsgredi
aris g' terminos ostitutos: et pi
um mōm sp hēas ī scripturis.

¶ Qz predicacōe scripturārum fide
lium anime ad vite perfectionē
prouocātur. ¶ Capitulū. xlviij.

Gaudent plausu et tinitu
eris. Eris natūā sono
ra ē: et ī ea pdicacōis so
noritas designē. Vñ ysaie pcepit
dñs dicēs. Clama ī fortitudine

q̄si tuba exaltaw̄ce tuā. Tubā
ḡ ductilē itelligim9 q̄ ex ere vel
argēto fiebat ꝓm preceptū mo
ysi q̄ etiā diat' iubilea: q̄a tali
b9 vtebant' ī festis et neomeni
is sacdotes. Per has predicato
res vbi dei rāssime figurant' q̄
tū vox quasi tuba vehemēs nūc
terrz īpios nūc iustos ad ēhistē
dum hostib9 exhortat'. Hinc vo
bat exemplis debiles: hīc ali
os in tribulacōib9 solat'. Nūc
dulciter congaudz pīis: nūc mi
rens de malozū interitu q̄rulat'.
Et notandū q̄ in textu duo po
nunt' in q̄b9 gaudent apes: scili
cet plausus et tinnit9. Plausus
ꝓm psalmistam manib9 fit qui
diat. Omnes gentes plaudite
manibus: et significat boni opis
exercicium cum vtutis conamīe:
q̄ō predicacōis tinitui sociatum
miz reddit fidelīū apum auribz
modulamen. Ad plausum igit'
boni operis et tinnitum predica
cionis gaudeant fideles apes et
eorum modulamine advite per
fectionem et desiderium celestis
patrie prouocentur. Exempli
gratia referamus quoddā quod
valuit multis ad imitamētum
virtutis. ¶ Erat in gallie par
tibus vir not9 et clarus predica
tor quidam iohānes noīe ogno
mēto polim9. Hic tūc q̄dem qui

istud accidit eāt canonicī regu
laris in monasterio de elsoynes
ꝫ postea ad ordinez predicator
i q̄ verbū dei nō essz alligatū de
uota mente trāsiuit. Hic iuxta
camerarcēsī. vrbem i monasterio
religiosissimo et deuoto cantuꝑ
cēsī. i choro canoicorꝫ regularium
pñtibus regimis multis cum po
pulo i festo apostolorꝫ philippi
et Jacobi predicauit. Cumqz il
lud verbū. q̄ manet i me. et ego i
eū. hic fert fructū multum ha
beret i manib9 et illi crebris vsa
cōibus mias modis īsisteret.
virgo quedam aniculā feruēt
sima spū cepit p̄mo intra se fre
mere pre nimio deuocōnis ardo
re. et cōcuti omnib9 mēbris suis.
Sed cum ter aut q̄ter aliquam
diu repmeret circumsedentium
pulsib9 sociarum. tādem vbi pre
dicator inseparabilem mixturam
exp̄meret q̄ sitiui. et aque aīe be
ate cum deo. spūs ei9 quasi mu
stū absqz spiraculo lagunculam
cordis eius cum valida effusione
sanguinis. et clamore disruipit.
et in conspectu oīm expirauit.
Ecce breuis īwlatilib9 apis. q̄
liter ad p̄dicacōnis sonore tīm
tum gauisa est. nec se postea ta
stib9 misauit. que gaudiū ītrīs
domini inmixa sup dilcm̄ suaui
ter req̄escit. Habet et dyabo
lus timitus lusores suos q̄tū ap
plausu serui eius. et subditi gau
dent. Vnum horū genus est. tor
neamentis militis ac satellitis
debita. Isti adeo fidelibus popu
lis. et plebe multitudī maxime
nocui sunt vt dānabilib9. et īto
lerabilib9 expens eorꝫ. vix vlla
copia terratū sufficiat. Exhere
dāt diuites rusticī. ciues vrbiū
deuastant. exspoliant. pauperes.
et vix eis relinq̄tur frustum pa
nis. Et hoc totū fit. ā vt timitu
applaudentiū hystrionum lōge
lateqz nomen p̄bi militis defe
rat. Et certe perijt nomen eorꝫ
cum sonitu q̄ quatum strepit9 p
transiuit. Quid habet i tali lau
de probus miles equo baiardo
magis. Gwilhelm9 de barris
nostro tpe miles optim9 dictus
est. īsonuit nomen eius dū vix
it iam mortuo nō auditur. Ba
iardus vero equ9 tpe karoli vi
guit quingētis et eo ampli9 an
nis et mortuus est et adhuc sup
ē eius fama. Bucephalus equ9
magni alexandri regis macedo
num ob honorem sui mortuus
meruit ostrui ex suo noīe buce
phalem ciuitatem. Et tu miles
tu satelles p̄bitate tua q̄d simi
le meruisti. Audi q̄d nostro
tpe gestuz sit teste tota theuto
nia. Anno circiter ab īcarnacōe

domini. Anno·cc·xliij·Juxta nusi
am super ēnum opidum nobile
ad torneamentū multi nobiles
duces comites barones ac mili
tes congregati sunt. Superue
nit quidam frater bernardus
de ordine predicatorum cum so
cio rogauit suppliciter et qua
si cū lacrimis vt sibi parcerent
et desisterent ab inani proposi
to compatiendūq; castiamita
ti et afflicte matri ecclesie: que
illo tempore in vngaria colonia
quionia et polonia a tartaris
miserabiliter vastabatur. At cū
multi essent q̄ ad preces eius li
bentius destitissent. q̄dā comes
de castris alias de marka dōus
subsannauit frēm q̄ osenciētes
eidem. Et ogregatis turmis mi
litum ferale illud torneamentū
ifelix ifelicissimū ichoauit. Ma
ne autē eiusdem diei vt a plurī
bus feribatur q̄si gleba ingēs et
lata sup aera videbatur. q̄ circa
glōbam ac sup̄ quasi cruini ge
neris wlucres crocitando diuā
volitare. Nec credo aliud q̄ de
mones has fuisse qui futuri ma
li prodigium hoc dederūt. Nec
mora. cum torneamentū hoc fi
eret milites ac satellites ī tan
ta strage q̄ ī tanta multitudine
plurimi in mortem nōnulli in re
saniam pleriq; etiam in languo
res perpetuos cecideruntūt nī
lus ambiret ludum hunc nō tm
hominum. sed verissime vlucne
diuina demonum extitisse. Om
nes vero mortui vsq; ad tricen
tos·lxvij·cōputati sunt. Inter q̄s
etiam primus dicitur mortuus
comes ille de castris. q̄ dicto fra
tri predicatori contumaciter cō
tradixit. Sub eadēq; nocte quo
die hec facta sunt in speciebus
militum armatorum iuxta vil
lam brabācie que yska maior di
citur ogregacōnes fieri a demo
nibus presbiteri ville teste cog
nouimus et hoc credo in signū
letiae tāti mali. Fuit ī theu
tonie partibus fiat a fratre or
dinis predicatorum audiuimus
qui illius terre incola fuit. mi
les potens mire deditus torne
amentis. Mortuus est autem
miserabiliter sicut vixit. Reli
quit autem vxorem valde deuo
tam q̄ sanctam. que mortuo ma
rito vt ipsamet magistro alber
to frī ordīs p̄dicatorū cū fletu
magno narrauit et ipse mī. Rap
ta ē imq̄ ad excessū mētis et vi
dit arca aīaq; viri sui demones
in magna multitudīe cōgrega
tos. dixitq; vnū eminentiorē cete
ris ad osortes. Ponite caligas
in pedibū eiū quarū spiicula pe
netrēt a plantis pedū vsq; ad

cerebrum. Hinc eū loica īduite
cuius spicula ante et retro pene
tent totum corpus. hinc galeā
capiti eius īponite cuius simili
ter spicula descendendo tīgeat
vsq; ad plantas. hinc sautū col
lo eius īprimite cuius pōdē mē
bris omnib; coquasset. Hec om
nia cum ad iussum principis de
monū in animā miseā opleren
tur. dixit iterato demonib;. Cō
suetudo istius eāt vt post torne
amēta balneis foueret et post
balnea deponeret in lectum et
iuxē eū puella teneroe cui ā plex
ibus in coitu fruebat. Hijs om
nib; aptae similia. Nec mō.
flāmis balneaib; aīma crucia
ta in lectum candentem ferreum
deponit et iuxē eū bufo terribi
libus oculis ad magnitudinē et
longitudinē lecti cuius cōplexu
contactu et osculū adeo exhaust9
est vt magis cum bufonis illi9
horribilē q̄ armoū p̄dictoū ter
ribiliū balnei l' lecti vexaco cru
ciaret. Heu q̄ digna fit pena ta
liū. Illa autē beata mulier que
hec dispensante deo de aīa mar
ta vidit oībus diebū vite sue ex
recordacione visionis adeo affli
cta fuit vt nullū possū ābigere
q̄ eam antea cognouisset quin
illa sup̄ quod credi potest cordis
incōmodo vexaret. Vidi con

sobrinam patris mei mulierem
ānorū centum. xxx. Hec in vil
la ī qua nata erat lewes salicū
iuxta burxellā ī brabācia factū
huiusmodi suo tēpore n fecerat.
In hac villa. lx. milites arma
portantes sparsim per prouici
am moorabant vbi vix vnus est
modo. hij omnes alijs militib9
circūiacenciū regionum fine vl
lo armoū presidio exceptis lan
ceis sauto et galea īduti necnō
et plicata linea tuica torneamē
ta frequencius faciebant. Et cō
tigit frequēter vt in congressu
operis miles male ptectus cli
peo in corde lancea feriretur.
Cum graui ergo luctu ad domū
ꝓpam corpus exaime sic delatū
in locello cōpōitur. Crabias ve
ro facientibus patrib9 q aīas
fit media nocte circa corpus mi
ra ofisio. et post horam egresso
famulo et misso pro negocio ꝓ
pe villam obuius ei in equo ni
gro fact9 ē miles occisus. et dix
it illi. Ascendas retro me. et fe
rā te ad locū q̄ mitteris ꝓpe vil
lā. Territ9 aūt famul9 vt iussū
ē ascēdit. et cum brachijs tene
ret se ad latera sedētis ī eq̄ q nes
ciū manu vulnū lateris tetigisū.
dixit miles. fortius īfige manū
vulneri. et extrahe ferrū lancee
qua percussus fui. Tremebūd9

igit̄ famulus fecit qd ē iussus. Ad locū autem vbi transmissus est. famulo veniente dixit miles. Descende nunc et occisori meo specialiter dicas q̄ alijs omnibus quibus vis vt veniāt ad talem locum et videant iudicū dei factum de me et in signū huius q̄ me veraciter videris ferx lancee ostendas eis. Mane autem facto famulus ea que iussus est fecit. Et cum ventū esset ad locum vbi venire mandauerāt cū alijs occisorē. inuenerunt corvocx et miluorū multitudinē ifinitax qui validis morsibus cadauer miserabile discerpserūt. Dz hinc forte querendum ē qūo occisus resurgere viuere loqui et eq̄tare dicat. Et respondemus q̄ vita beati bñdicti abbatis assercio sā gregorij pape sufficiat. vbi dicit pistoris mortui corp9 de tumulo surrexisse. q̄ reūsū ad ꝓpa q̄ ad pīsendū familiā excitasse. Possumus tamē saluo iudicio meliori probabilem satis reddere rationē. Manente adhuc mortui corporis organismo velut vestem homo corpus organizatuz potest dyabolus subintrare ad voces et ad verba reformare fauces et ad motū membrorū arte reas reuocare. Non in longum tamē hoc potest quia naturam corporis fluxibilem sine aīma vegetabili ī robur debitū conseruare nō potest. quin adlentato hūore cicius corrūpat. ¶ Est et aliud genus ludorum plenū vanitate sub sole. Sunt enī lusores tesseārum q̄ adeo nociui sūt mūdo vt vix aliq̄d illis nequius reputetur. hoc ludo pauperes nudi fiunt. mendici diuites. nobiles ingrati et suis rusticis viliores. Ex tesseratum aūt ludo desperatissimi homines fiunt sicut fures raptores et hoīcide. assueti talibus de facili nō desistunt. Ardor tantus inest lusoribus vt oēz verecūdiā pdant vsqz ad vestēda nudati. ¶ Fui ī q̄dā villa cāpanie vbi iudeus cū cristiano ī sacra nocte pascues ī tesseratū ludo consedit. Cumqz iudeus multam pecuniam pderet et ex hoc īpacientius turbare ē. tēdē ī christum retorquēs iniuriā blasphemauit. et mox cū ad iactandum hazardum tesseres collegisset. manus eius cum tesseribus fit contracta. Qui reprobo furore succēsus cum ipsa manu contracta mēsam lusoriā pcutere niteret. iteārato ī xpm q̄ mēz eius blasphemiam turpissimam euomēs statim eūsis oculis terribiliter cecidit q̄ expiāuit. xpianus vero collusor eius pauore nimio ī amētiā

versus elanguit. et vitā misera
bilem morte finiuit. ¶ In brabā
tie partibz vrbe louanio cuem
vidimus generosū et bonum. q ī
nocte sancta parasceues ad ma
tutinas surgēs tūsibat ante cel
lariū in platea in quo pditissi
mi adolescentes ad ludū tesseā
tum sedentes blasphemijs et iu
rametis adiuicē ꝓtēdebāt. Tū
siens aūt ciuis inueīt homines
platee ante cellariū. qum mag
no murmure plangebant hoīez
quēdam ignotū plagatum mise
rabiliter ⁊ sanguine cruentatū.
Qui cum quereret auctorē lesio
nis tante q̄s esset. Respōdēt.
Isti inq̄unt iuuenes q̄ hic in cel
lario ad tesseras ludunt. Mox
igitur īgressus ciuis īproperat
ludētibz tali nocte ⁊ eos dicas
verb ītrogat cur hominem ig
notum īgressum ad eos tā cru
deliter vberassent. Attoniti au
tem iuuenes negāt aliquē ad
eos ītrasse postq̄ ꝓsedēāt. nul
lū vero ab eis verbo vel verbere
lacessitum. ⁊ mox cū cue surgē
tes omnes q̄rūt hominem cruē
tatum nec īueniūt. Conuersiqz
singuli ad seipsos aīaduertunt
iuramentis suis terribilibz rur
sum cristum dnm cōtumelijs af
fectū. rursum īproperijs crucia
ti. Hec cum michi frater ordīs
predicatorz sub dubio retulisz.
Ego ipse in dicta vrbe pueiens
ītrogaui pro vero. inueni ho
minem. q̄ sui veritatem rei sub
p̄stito iuramento. narauit ille
vt scripsim⁹. Et addidit q̄ do
minus dom⁹ in cuius cellario lu
sores sederant in dicto facto tā
ta contricione pmot⁹ est. vt me
diante cue illo q̄ hoc narrauit
cum vxore ōmia bona diuideret.
⁊ que per vsuram rapuerat īiu
riatis restituerent et vitam suam
beatissime termīarz. ¶ Frater
q̄z ordīis predicatorum bonus
et verdicus narrauit nū. q̄ q̄dā
nudat⁹ ludo tesserārū adeo des
peāt⁹ est. vt arcepto arcu sagit
tam ī aere iaceret quasi ipsum
celi dominum perussurus. Et
mox sagitta reuersa ante faciē
iacentis sanguine recenti tota
liter īfecta repta est. Qui mox
in irremediabilibz lacrimis ēso
lutus fratrē q̄ michi hec narra
uit ad duo miliaria quesitum ī
uenit et confessus vitam suam
cum mira penitencia ⁊ deuocōe
correxit. ¶ Est et terciū corizā
tum ludorū gen⁹ q̄d q̄ nociuū
sit ī libro de ciuitate dei beat⁹
aug⁹. insinuat. vbi narrat na
ticam scipionez romanoz nobi
lissimū ducez subsella de thea
tro sustulisse. ne rōi q̄ de nouo

triũphauerant ĩ bello cõtra car
thaginem diu ĩimicam imperij
choreis et ludis veneris dedita
vacare possent. et per hoc effe
minati inuiderent alterutrum
et cessantibus bellis extũsecus
intestinis malis ad discordiam
mouerẽtur. Signum in choreis
est euidentissime manifestuz q̃
ad sinistram circumeuntes in qua
parte hedi maledicti ponentur
regnum perditum sunt. qd̃ bene
dictis ad dexteram a iudice cõ
feretur. Si autem scd̃m veridi
cam augustini sententiam meli
us ẽ dñico vel festo die arare q̃
choreas ducere. et opus seruile
qd̃ est arare mortale fit in festo
die. ergo multo grauius est cho
reas ducere q̃ arare. Erraſant
tamen in parte. ꝗ non in toto q̃
in nupcijs fidelium fiunt. in qui
bus solacium modesti gaudij ha
bere decet illos qui ad vitam la
boriosi matrimonij conuenerũt.
Vnde vulgariter dicitur. virum
dignũ habere pnam cum aurea
cathena suspensam. qui ĩfra an
num de susepta vxore non dolu
erit. Et q̃dem q̃ta mala in cho
reis eueniant mulieres ex par
te nouerunt. tam ex visu q̃ in
auditu tam in fabulacionib9 q̃
in complexibus. In villa qua
dam brabancie vt michi frater
ordinis predicatorum narrauit.
mulier procax et vana eat. que
in omni fere festo choreas iun
gere consueuit. Et factum est vt
in iuuenibus vius ad saltũ iux
ta choream ludentibus vni ea
rum pilam ferire conanti bacu
lus de manu sambucalis euade
ret. et dictam mulierem ducen
tem choream percussam in capi
te mox necaret. Hec enim vide
runt omnes confusi sunt. q corpus ad domum propriam detu
lerũt. i feretro posuerũt. Presbitero vero cum clericis dñico
vigilias vrientes ecce taur9 mg̃
rim9 ymmo demon pessimus cũ
mugitu accurrens feretrum cũ
corpore deiecit. et corribus illd̃
dissipans membratim cõfodit.
ita vt visceribus hicinde disper
sis fetor intolerabilis spargere
tur. Fugientibus ergo cunctis.
cadauer laceratum vsqz ad crasti
num solum relinquitur. quousqz
euaporato fetore proximi eius
intrare possent ad corpus q sub
latuz extra simiterium sepelire.
In gallia iuxta laudunum si
cut a presbitero ville percepi
mus quidam corizantes saltabz
super pontem discupto ponte
fortissimo subito in aquis vali
dis tõliter sunt submersi. Vi
di q ego adhuc puer in choreis

procacissimā saltatricem q̄ me
presente post choreas īsolentre
cum adultero luctabat. et cum
cessasset subitanea morte pus
sa mirabiliter expiauit. ¶ Est
et quartū illorū genus q̄ in auibus
celi et per canes ludunt quorū
damnacio maxime ī clericis ma
nifesta est. q̄ per vagacionē ta
liū debitum cristo obsequium nō
exsoluūt. ꝗ q̄ layci nobilibus es
se ista damnabilia cognoscas si
oraciones cotidianas q̄ missas
neglexerūt q̄ spreuerūt ꝓpter il
la. Vnde cum a treueri ciuitate
cum fratribus predicatoribus de
theutonia per renū descendere
in colonia agrippinam q̄ multa
memorabilia ab eis discerem.
Inter cetera frater q̄dam narra
uit dicens. ¶ Fuit in theutonia
nobilis q̄dam venacionibus in tm
dedit quī nullo saltem dominico
vel festo die missam audire. ꝗ
semper venacōnibus intent esset.
Cora piebat aūt eū frequēcius
vxor sua deo deuota. q̄ ille quasi
muliebres monitus nō curabat.
Accidit autem vt ipsa vxor post
multos partus editos īpregnata
puerū pareret abortiuū haben
tem caput venatici canis pendē
tibus auribus et porrectis. Cōfu
sa ergo matre q̄ multis matro
nis nobilibus que astabant. osi
lium fuit omniū vt terra cadus
partus obtutus tegerēt. Vemēte
ergo a venacōe marito eius q̄si
uit. q̄s puer esset quē editū ha
buisset. Dissimulantibus aūt om
nibus cum pudore instat miles
detracto gladio vt ei partus ostē
dat. Et mox timore expulsa ma
ter eici de terra iubet prolē in
truste spectaculum mōstruosum
dicens. Ecce q̄ manifesto ꝓdi
gio īsipientiā tuam vindicauit
omnipotēs q̄ nullū honorē die
bus sacris nullam reuerentiam
sacramentis cristi corporis tri
buisti. ꝗ magis vanis ludis ve
nationum īdiscretis temporibus
institisti. Hec vt vidit nobilis
correxit se et egit penitenciam
de cōmissis. Item et q̄dam alius
potentissimus miles cum mul
tos ex subditis cogēt secum vata
re cotidie et venacōibus īsudare.
et per hoc plerique culturas agro
rum et ꝓpria negocia dimitten
tes ad paupertē et īopiā cū vx
oribus et filijs veniebāt. Accidit
vt vna die cum ꝓuata familia
domus sue miles īgressus nemora
ferā īpetēt. q̄ agitantibus canibus
equo residens sequerē. At cum
nichil proficeret tota die ꝗ sem
per videret feram ante fugam.
in amenciam versus cū suis om
nibus feram de nocte secutus est.

et ex illa die nullus hoīm vidit aut sciuit q̄d de eis fierz aut euenirет. Dixerūt nōnulli q bñ credimus. q̄ sicut dathan q abyrō a terra viui absorta sunt et ad ī ferna transmissi. ¶ Est q quintum ludorum genus q̄d diabolꝰ in condemnacionem multorum modis diuersissimis adinuenit. Quis enī dubitat obscenis et venereis cantibus corda etiam religiosorum ac bonorum fideliūm multociens permouere. In istis est tanmtus demonum et istis applaudunt vamissimi spectatores. Istis mento coniūgūtur cum suis gesticulacōnibus q verbis turpissimis ac saecularibus hystriones. Talibus dare vt dicit aug⁹. est demoīb; sacrificare. Qm̄ nociua sūt ista phs dicit. Nichil tam damnosū bonis moribus q̄ in aliquo spectaculo residere. Tunc enim perwluptatē facilius vicia subrepūt cum eorum similitudīes aut exempla sensibus visibiliter īprimūt. Subducend⁹ē ergo populo tener aīm⁹ q parū tenax tacō q̄ avnū exēplum luxurie aut alterius mali multa mala facit. Qr aūt talibus dēōnes applaudūt. p generosū q vere sanctum virū goeswinū dūm de welpia militem ī ducatu brabanciewa dica relacōne suscepi. Habebat ille vt michi retulit famulum quendam nocturne caste die deputatum qui obscenus mimis et lubricis congregacōes puellarū ac iuuenum canens tabia q fistulis faciebat. Hic cum semel vesperе in tabia caneret et gesticulacōnibus ac saltatiōnibus parz vidit dictus miles manifestissime dēōnem cornutum villosum vibrantibus et igneis caudis ante tabicinem saltare et ꝑm motum illius diuersimode cōgaudere. hoc cum suo domin⁹ intimasset et ille nollet desistere a damnabili ludo et maxime procacciones in obscenis carmīnib⁹ puellarū dimisit eum ac repulit. Ille vero post paucos dies rep bamorte percussus vitam miseram terminauit. Hui⁹ exēpli m̄to terribiliorē euentum ī hui⁹libri vltimo capitulo vbi legitur de īsidijs dēōnū diligēs lector inueniet. ¶ Qr aūt obscena carmina finguntur a demonibus et p ditorū mentib⁹ īmittunt. q̄dā demon neqssim⁹ q ī nuella vrbe brabancie puellā nobilē āno dñi. M. cc. xvi. prosequebatur manifeste populis audiētibus dixit. Cantum hunc celebrem de martino ego cum collegameo composui. et per diuersas

partes·gallie·theuthonie pro mulgaui·Cāt aūt turpissimus et plenus luxuriosis plausibus cantibus·¶ Est q alius sextus timet dēmonū dānabilis valde q nociuus valde fidelium aīabus·de hoc fratres cedis predicatoris audiui aui accidit qd subiūgo·Ad predicandū villam intrauerat·sollarium vespere ad pausandum·et ecce in opposita domo duo puerili adolescentes ad finem defūcti conuenerant·q obscenis vacantes lusibus vigilabāt·Hec vt vidit frater et audiuit·per oppositam fenestram aui inaumbebat·flere cepit vberrime puerorū īsamias miseādus·Nec mora·vbi se deposuit sup lectum vigilanti q̄dam astitit dicens·Legacōne fūgere aīarū in purgatorio purgādarū·Dic eni mādauit suis in derelictis possessionibus constitutis·Miserimini mei miseremini mei saltem vos aici mei q̄a manus domini tetigit me·Et mox fā·Ex hijs inq̄t verbis cras tibi sermonis thema suscipies et reuelesludos execrabiles q̄s vidisti·et induces p contrarium homines vt defūctorū aīcorū pie subueniant aīabus·Nec distulit frater in crastinū sepulto corpore moriturui·iniūctā legacōnem ouiencibus popul indicare·tūmq; ī illo sermone profecit vt oēs a minimo vsq; ad maiorem ad tantā lacrimarū abundanciā commouerent·vt mirus feruor exaturet ī populo defunctis primis subueire·q ludos q̄s prediximus execrabiles remouere·Abhominentur ergo apes fidelium tinnitus diaboli et applaudētium consortia detestēt·

¶ Qr michil iocundius gaudio bone conscientie q michil tristabilius tristitia male conscie·¶ Ca·xlix·

Hilaritate et nitore apū sanitas estimat·Et hoc est idem qd salomon in puerbijs dicit·Animus gaudens etatem floridam facit·spiritus tristis exsiccat ossa·Testimonio cōscientie bone michil lecius credo·michil gaudiosius in hac vita·testimonio vero male conscie michil credo tristius michil horribilius in tenebris·De hoc gaudio non solū spiritus verū etiā participat q caro·Iuxta illud psalmiste·Cor meū q caro mea exultauerūt in deum viuū·Hoc idē credimus q vidimus de tristicia conscie gehēnali vt aio interius merore turbato·corpus exterius contabescat·De hoc qddā sup modum pbabile certissima relacōe cognoui·¶ Erat vir multis notus q clarus ī burgūdie partibus

q̄ quidem aliqñto tpe in iuuentute sincerter cōfessus postea a vtute tepescens cepit ad vitam malā declinare. Nec moā squalentā mēte tabescēs incidit ī lāguore; nec tñ dei manū castigantis agnouit sed mala malis accumulans pallore vultus et macie quasi homo ad penaz ignis eterni miserabiliter habilitabatur ad penam. Cumqz nulla medicorum cura pficerz nec saltez languētis vite causam ei aliqs aperiret tandem in se reuersus solam causaz languorem anime diuina miseracōne preuent9 penitens intellexit. Confessus ergo cuz lacrimis cuidam sanctissimo sacerdoti statim vbi bñficium absolucōnis accepit in similitudinem ferē bufonū in facie. ꝗ diuñificata posteri9 aīalia cute teterrīa q pua q̄si vicioz. vij. demonia de ore simul eiecit. Mira res. Vix modico spacio tpis īteriecto in talem aīalib9 resolutis ēflorere cepit caro prorsus et facies penitentis mēteqz et corpore ītegerrīe sospitat9. mltis postea pfuit ad exemplū.

¶ Proinde valde nōndū est q ī ipso textu dicit q nitore etiā apū sanitas estimatur. Quid ergo ꝗ in nitore ñ ofsciēcie puritas designat. de q q̄dē in libro ecclesiastico dicit. Qui diligit cordis mūdiciā habebit regem amicum. Et illū q dixit. Beati mūdo corde qm ipi dū vidēbūt. Tales fuerūt q sūt cauli ꝓphetarum q a pricipio mundi ea q erunt q sunt luculentissime cōtemplantes nunc īplicite nunc explicite nūc ītegumētis medis nūc verb euidentissimis predixerūt. Cui9 nitore puritatis q ḡcie quasi lacte candidissimo lota sunt oculi colūbaz sanctaz scilicz aīaz que in nubib9 q sup nubes volāt q ad fenestras suas a longe patriam celestez speculant. q eam auide ꝗ nondū valentes intrare salutāt pariter q suspirāt. Intrant tñ cum paulo nōnulli et in paradisum p spiritum rapiuntur sed hora q mora breui. ¶ Homialis genere q vita nobilis elizabeth dicta de wartis in monasterio trabācae gallice quod aquirra dicitur a cunabil cristo deuocissima fuit cuius sanctitatī parētes ei9 simpliciter inuidentes eam militi probatissimo licet inuitā in coniugium tradiderunt. cum quo ī vno lecto annum integrū agēs vgo tñ īpolluta pmāsit. hāc pene totam fere trab9ānis ymago crucifixi vndiqz sequebatur. et si quando immundum quid aut

noxiū cogitasset manū de cruce
porrectā eiꝰ pectori superpone
bat. q incōmodū ptinus effuga
bat. Hec ãgelicis sepe assuefa
cta colloq̃is ad amena viventis
paradisi die q̃dã euecta est vbi
q̃dam fiat michi confessa ē nõ
solum ex viuis adhuc et tũc na
tus. verũetiam postmodũ nasca
turus. eorũ imꝰ q̃ ab illo tpe vi
sionis vsq; in finẽ mũdi saluan
dierant similitudines vidit. Et
qd miãbilius est ī quo statu cõ
iugij vel vgínitatis singuli sig
nificandi essent spiritu reuelan
te discreuit. Vos ergo cum po
stea videret in vita quorũ simi
litudines ī celo viderat licz eos
ãtea non nouisset specialissime
ex facie cognoscebat. et subito
in ictu oculi ī singul' meritorũ vel
statuũ differẽcias discernebat.
Vt aũt m̃ crustus iudex q testis
sit in die iudicij si falsũ loquar
ipsemet veritatem rei in me cer
tissime cõprobaui. cum m̃ statũ
meũ quẽ n̄ cõfessor meus nullꝰ
hominũ nouit lucre clarius īdi
caret. Hoc et multis alijs q̃bꝰ
idem fecit certissima relacõne
cognoui. Mirauit aũt illud val
de miraculũ qd in illa nobili pu
ella elizabeth de asca euidentis
sime contigit. Hanc cum vidisset
ī pompa q ornatu gloriie seculi
tis. vt pote illam per quam pen
tes eius de posteritate gaudere
cupiebant. ostãtur dixit ad eã.
Frustra tu conatus q tui. quoniã
preuidi te ī statu vgínitatis cer
tissime morituram. Quomodo
aũt hoc et q̃ mirã occasione sit
factum ipsamet puella nobilis
et omnes q audiere mirati sũt.
Est et gaudiũ fiat dicit beatus
augustinꝰ in libro confessionũ qd
nõ datur ipijs ꝗ eis q cũ gratis
colunt. qd est sola certa iocũdi
tas qd dicimꝰ gaudiũ de cõscie
tia bona et fide nõ ficta. Hoc so
lo fere gaudio viuere putant il
li q mortem habẽt ī desiderio q
vitam ī patientia. q vitã hãc pu
tant exilium. q terrene ihabita
cionis dulcedinẽ incolatũ. hij ta
sum mũdi reputant erere m̃. et
gaudium decipi dicunt frustra.
Vidi mulierẽ iuuenculã pulchrã
valde nobilem. et ab mũdi af
fluentiis pollentem. hec a puel
laribꝰ annis viro nobili matri
monio copulata. ato postmodũ
spreuit mũdũ q ī se cõcupiscias
ãnullauit. In domo mariti velut
ancilla humil' seruiebat. q tamẽ
vt m̃ vir eius dicebat. gratiore
illi erat vxor ī vili habitu q̃ in
põposo. Hec vir rdẽ vmq̃ visa
ē n̄ cũ deuotis q bonis. q tũc solũ
iocũditate miãbili repleba tur.

Cū ergo vir eiꝰ aliqs dilectos hospites q̃ seculares haberet qs ex more festiuare volebat deuo tos aliqs occulte mādabat vt vrorē hospitibꝰ letā redderet p aduentū q̃ societatem illoꝝ. Con summata autem in breui venit ad mortē. Et cum diu sine voce et exterioꝝ sensuum exercicio ia cuisset tandem suppliciter oculꝰ eleuatus in cachinnum et risum maximum excitata est. et sic re pente emisso spiritu cū ipsa dis positione ēdētis faciēs iubilo q̃ le tcia plena populo mirāte ēmā sit. Nulli paul dubio dubiū est. qui illa ad ospectū ãgeloꝝ astā tium exultarē. Caueant tñ quā tūcūq̃ deuoti et pij ne ꝓpio mo tu in morte gaudere videanť. sed tamore q̃ reuerentia diem vl timum exspectare et ad hoc ex emplum manifeste enarrabo.

¶ Garnerꝰ q̃dā canoīcꝰ regula ris ī mōsterio sā iohānis ī vine is apud suessionē in gallia. vir mite sātatis q̃ innocentie vt vi dimꝰ aū mortem infirmitate ꝗ uissima laborabat. Et ecce dya bolus q̃ semp insidiať calcaneo nēo ī misit mētī eiꝰ presūptuose exultacōis tripudiū. ita ꝓ ling ua q̃ faciēs eiꝰ tanto iubilo ēsul taret ꝓ omnes circūstantes eū crederēt iam celestem patriam et gloriam intuerī. et ꝓ omnes sancti in mangno ducōmis et exultacionis spū eiꝰ exitum ex spectabāt. Solus aūt q̃dā wal terꝰ cognomīto paruꝰ magnus tñ merito sātatis de huiꝰ tripu dio morientis tacitꝰ tristabať. Cūq̃ moriēs agonizare īcipere p spaciū tpis ab illa exultacōne refractꝰ flere cepit vberrime. Ad eū ergo q̃dā ex frībus q̃rit cau sam tristicie post tātā exultacio nē. Et ille. Facias mī conuētum fēm tōlitur ouenire. Nec moā fcm ēvt rogauit. Et mox oīb dixit. Heu kmī vidistis in me suggerere dyabolo vane et p̄sūp tuose exultacōis audaciā. ꝗ non pmisit me piclitari mať mīe et dīa q̃ me redarguit ab inepte vaitatis letcia et admonuit po cius cū spei moderamine q̃ dei ti more diem vltimū exspectare. Vos autē frres kmī deū rogate vt mī de ista noxa et alijs mul tis ignoscat q̃ iudicē me nō fm opa mea ꝗ fm suā misericordiā saluet me. Hoc vt hec verba cō pleuit q̃ oēs rīdissent amicē. so luti ī fletū oculꝰ exspirauit. Et ꝗ q̃dem illiꝰ hester dignissime recordamur que super omnem gloriam mūdi constituta dixit. qm omnes iustitie nre q̃si pan nus menstruate. Sz ꝗ nondū

ē q̄ multos ī mōte legim⁹ exul
tasse· q̄ q̄si iam cēlestem patriā
prēuenientes in iubilo dulciter
exultasse· q̄ hoc vt exemplo pa
teat audiam⁹· ¶ Quidā frater
ordīs predicatorū in burgēsi flā
drie domo fuit· Hic grauiter in
firmatus ad letissimo vultu ap
pīquare videre mōtū· q̄dā fē
dum lacrimis flagitauit vt si q̄d
ꝓsolacōis accēpisset a dño sibi
dicere dignēt· Cui ille flere nō
valens pre gaudio· Vere ītāt ac
cēpi q̄a dnūs ipse Jhesus se mō
tu mee pīcualiter adesse pmisit·
Cui frater et ego ināt per eun
dem dnūm ꝓtestor tēvt nī digito
vel nutib⁹ innuas dum eū vide
ris pītem· Cui ille· Faciam ītāt
libenter si q̄dem pmiserit dnūs·
die postmodū tercia mōrbo īg
uescēte tabula passa ē· q̄ frēs ī
firmariā ciuaverēt· Prestolā
tib⁹ ergo et orantib⁹ fratrib⁹·
fē mōriēs digitum cū manu ad
certū locū extendit· et circūsuīs
ocul' cum cantu lenissimo dicere
cēpit· In galilea ihesum vidim⁹
sicut dixit nob allā· quo finito
statim expirauit· Qui vero pī
tes fuerūt nī hec eadem cū gau
dio q̄ lacrimis retulerūt· ¶ Ad
idem ādz accidit vt ego et meaz
q̄daz presbiter sancte vite cuius
dam mulieraule pauperaule domi
alīū intrarem⁹· erant q̄ ibi duo
fratres ordīs predicatorū q̄ ea de
causa venerūt qua et nos· Et ec
ce casu inuenim⁹ infantem iacē
tem q̄ agonizantē ī cunis· Nec
mora· videntib⁹ q̄ āmirantibus
nobis mōrte puer amarissima
torquebat· angebatur vultu et
ocul' q̄ caput anxiū ꝓtorquebat·
Subito paululum ocul' depres
sis q̄ iterum adaptis· suspicere
in celum cepit· et adeo vehemē
tissime vultu membris et ocul'
exultare vt risus q̄ cachinn⁹ ei⁹
sicut in tali puero audiri extra
domum clarius potuisset· et ñ
eius membra fasciis strictius an
gerenē· extra cunas q̄si trepudi
ās exilisset· Nec dubitauim⁹
q̄ hec vidim⁹ vllo modo· quin ad
visionem ineffabil' glorie q̄ con
tuitū angelorum q̄ puris et ino
cētibus oculis apparebāt in ta
li puero tam dire et tam anxie
morienti cōtra naturam tal' ex
ultacō ꝓrūgebat· Quid autem
plūs de gaudio et nitore cōscī
dicat audiam⁹· Gaudiū ināt ve
rum tm̄ sapienti contigit· Est
enī elacō aī· sincera quedam et
mera letitia suis bonis versq̄z fi
dentis· et hoc tm̄· ex tute· con
scientia ꝓpensi⁹ inspirata· Nich
il enī iocundius conscīētia bona·
Magna pacis beatitudinis etiā

est in presenti nichil sibi ī consi
encia nichil in mente resistere.
hanc solā vitam q̄etam diam⁹
quā ītem⁹ mēte pacata iucīm⁹.
Illud ergo eicias qd̄ remordet
qd̄ angit qd̄ displicet qd̄ nullo
alio teste arguit ñ te. Gaudiū
qd̄ foris est leui⁹ euanescat nec
stabili pede figit. illd̄ aūt qd̄ it⁹
ē pmanz inco⁹cussū et si mille ī
pulsibz q̄ciat. Vilantate ergo
q mitore ostēcie apes fidelīū glo
rientur vt in eis sanitas īuiola
bilis q interminabilis ofirmet.

¶ Qz multo felicius fit in presenti
peccata p penitencia abluere q̄ p
in futuro. ¶ Capi. l.

Vnt q̄ dicunt apes reui
uisce si ītra tecta hieme
seruēt. et ad solē verno
tempore reponant. Hic post p
dita gracia q̄ vita aīe est virt⁹
vē peitencie denotat. quā vtq;
dñs p ezechielē pphetā indicat
dicēs. Nolo mortez peccatoris.
Tecta q̄ apes fidelīū fuare de
bent vnitas ecclesie est adūsus
quā porte īferi nō p̄ualebūt. dū
modo desperacōne non fracte. so
li mie potius q̄ iustitie xpo spe
venie p peitēciā se cōponāt. vt
sic cordis duricia q̄i hieme fuga
ta peccati verna vnitatis tem
pore g̃cia capiāt rediuiue. Nū
qd̄ q̄ cadit non resurgz. Istis
clamat ysayas. Eleuare. eleua
re consurge. Et paul⁹. Fidelis
sm̄o et oī accepcōe dign⁹. ihs
crist⁹ vēit in mūdū pctōres sal
uos facere. quoz p̄mus ego sū.
Hic ergo vre peitēcie sb̄ meo
tempore exēpla facta ponam.
¶ In g̃manie partib⁹ q̄dā nobi
lis comes ꝗ fratrus pauperz spoli
atoz ex miseracordissima pieta
te diuina graui īfirmitate ē cor
rept⁹ et amarissima pfectione
contrit⁹. oīa ad restitucōez posu
it q̄ habebat. q irremediabilibz
lacrimis cotidie lectū rigās an
gelos ac sanctos dei ad īpetrā
dā miseracordiā īuocabat. Decū
bens vero corpori suo tm̄ suppli
ciū īgerebat vt talos pedū et
crura fracarz ad lignū. q cutez q
carnē ac neruos violēta assidui
tate diuellerz. Aquā frigidam ī
hieme tāq̄ ad bibēdū acceptā.
clā pectori suppfūdebat vt ī hac
glaciali frigore torq̄rē. Nec
diu post hec positus in agonia
tanto spiritu repletus est. vt si
cut cristus de publicano euāge
listam ita et de isto faceret pro
phetam. De seipso enim pdixit
q̄ sine purgatorio ad requiem
euolaret. et eo mortuo ac hein
rico rege defuncto. tota thurin
gia maximis calamitatibus

subiaceret, qs ita etiam factum
vidimus. ¶ Fuit q alius nobil
eiusdē patrie miles ꝗ ꝑdo pes
simus. ꝗ post annos plures ad
penitencie lamenta conūsus. q
facta restitucōne ad heremū trā
sijt. et ibi multa in media marcēā
tis se ipsū per se vel per socium
omni interdū respere cum flam
mea ardēcis candele cera īaudi
to passionis genere cruciabat.
Hic ꝓpter securiorē vite modū
ad predicatorū ordinē trāsiens
minis gestis claruit q exēplis.
¶ Venerabil et deo digni magi
stri bonifacij quōdam lausenēꝗ
episcopi relacōne cognoui veredi
ca q. q̄dam nobil sue dyocesꝗ ve
natum circa mōtes alpiū pgēs
familiā suam inclinata iam die
cum canibz pdidit solusqz ī sil
uam est reūsus. Illo ergo hērē
te solitudinē et si q̄d audiret di
uicius exspectāte tandē duos ex
canibz auscultat quos venabulo
insonāte ꝓfortās. ceptando ma
nibz et pedibz ad loū conatur
ascēdere vbi latātes caniculos
audiebat. Et vbi cum difficulta
te peuenit īuenit locum planum
pulchrū valde atqz gramineum
intra montes. In quo q̄i hoīem
magnū et elegantem forma fa
cietenus pstratum videns duas
clauas ferreas ad vtrūqz latus
iacentis hērentibz oculis ītuetz.
hūc minis plagis et vulneribus
cruētatū. dicti duo canes venati
ci latrantib9 circuibāt ꝗ mox ad
ospectum domini sui militis ob
mutescūtz post hērēte aūt as
sumpto spiritu prostrato dixit.
Si ex parte dei es loq̄ris q q̄s
sis aut vnde venisti edicatz. Cui
ille ex pte dei sū q ordinacōe di
uina tibi tal appareo vt in me
misero penitencie sumas exem
plum. Mortuus sum licz tibi cor
poral appaream. Miles fui vi
uens peccatorī īmanissim9 ca tē
pestate qua richard9 rex āglie
contra philipp ū regem francie p
lia conatauit. In illa ergo expe
dicione que a brabantigenis ī
pictauia q gasconia facta ꝗ ego
infelix luxurijs homicidijsqz de
bachabar nec ī hijs aliqui obi
cioni vel sexui flexus miserācōe
pepci. Medio igit tpe validis
simam febrem acutam īcurri et
tamen nec tunc cōtrit9 sum nec
confessus nec christi corporis sa
cmēta suscepi. Instante aūt ho
ra mortis obmutui q ecce super
speratum misericordia diuina p
uent9 sum et valida ptrācōe cor
dis pmot9 q̄ liet loq̄ nō posse
tamē lacrimas exaussi q ī hijs
vitam deo propiciante finiui.
Nec mora. defunct9 sū q duob9

demonib⁹ trādituſ neqſſimis
inſtar clauarū iſtarum ferrearū
tormentis vſq; in diem iudicij
cruciandus. Et hodie quidem
per aſcenſum mōtium iſtorum
meam miſerā animā īpulerūt.
et iterū per abrupta eorū eam
cum dictis clauis ferreis precipi
tem depulerunt. Scias tamen
tormētum iſtud tam magnum q
tā diuturnū ſpe venie quā in fi
ne mundi habituros ſum mira
biliter releuan. Nec mora. vbi
ſpirat⁹ ille verba iſta finiuit cor
pus qd videbat aereū cū dictis
clauis ferreis q̄ fum⁹ euanuit.
Qiles aūt q̄ hec viderat q audi
erat a rapīnis pauperū q mala
vita conuerſus correcti⁹ ām odo
vixit. q multos alios peccatores
ad exempla penitencie ſua nar
racione pmouit. ¶ Alius ī theu
tonia multis rapīnis q cedibus
per patriam debachat⁹ capt⁹.
ad decollandū poſitus. petiuit
a iudice q optauit tp̄s plixius
penitendi. Et mox aſtanti iuue
ni conſobrino ait. Si vere amicus
es. compeator eſto michi miſero
in ſalutem. Affer obſecro īſtru
mentū ferreū qd dentur dicat
quo femine ſubtiliat limū ſuū.
Quod vt factū eſt dixit iuueni.
Succeſſiue michi man⁹ vlnas
brachia vſq; ad hūeros. pedes
vero et tibias et crura vſq; ad
nates. poſtea genitalia aures
oculos naſum labia. caput aūt
ad vlamū amputabis. Iuuene
igit q ſi cum dolore qd rogatus
fuerat exſequere. penitens ipe
vnūqdq; mēbr̄ ante q̄ cruciare
tur inſtrumenta ferrei dentibus
per īflexiones multiplices q p
validas diuicias affligebat di
cens. Hic penam veſtram pro
pte viliſſima mēbra ſuſcipite.
quibus actu nephario ſcelera p
petraui. et deum creatorem me
um offendi et redemptorem. Ex
tremo igit poſt omnē penā trū
co corporis cum ſolo capite ſup
ſtite hilari vultu dixit. Ovtinā
tormentum iſtud qd ēſpectu ſce
lerum meorum paruū ſuſtinui
reiterare ſemel iterum ac tercio
liceret michi miſerrimo. q ī eo
diuicias cruciari. Et hoc dicēs
erat cum lacrimis populum ar
cumſtātem ſe quatenus ſibi mi
ſero in elemoſinis pauperū et
oraciombus ſubueniri. Hiis di
ctis extendit caput. q mox a iu
uene decollatur. Sz hinc forte
dicet quis neceſſariam qui mor
tem et ſi penaliorem accepit.
quid meruit. Quanta etiā er
ga tales peccatores diuine ſit
mie magnitudo. gloriosus pater
augustinus in libro collacionū

cōtra nouatum insinuat dicēs.
Quecumq; necessitas cogat ad
penitenciam nec quantitas ci
minis. nec breuitas tpis. nec vi
te enormitas. nec hore extremi
tas. si puā fierent wlūtatum mu
tacō excludit a wenia. ꝗ ī amplis
simos fin⁹ suos mē karitas teū
tētes suscipit ꝓdigos. q wlit no
lit nouat⁹ hereticus. semp vere
peitentē; suscipit cast⁹. Et ali
as idem dicit. Post adulteriū
ꝓdicōnem q hoicidiū dauid dix
it. peccaui. q nathan a dño mis
sus subitulit dicēs. trāslatum ē
peccatū tuū. O dulce wrbū pec
caui. O tres sillabe que poetas
apiuit paradisi. Aude ergo dice
re peccaui. non te terreat pudor
hois nec timor dyaboli. nec des
pitatio pro petō enormi. Quid
peitenti non ignoscat. cum effu
sus ꝗ sanguis ignoscat. Quis
hoicida despereat. cum in spem re
dit⁹ est a quo ꝓp⁹ occasus ē.
bene q optime dixit. Aliter enī
nec maria magdalena wniam.
nec petr⁹ fiduciā nec paul⁹ gra
am ī petrasset. ¶ Adhuc q si sup
uacue ꝓbādū q̄ddā q̄ nūo tpe
accidit. fideli relacōe traditū nō
silebo. Ad illū wenerabilem virū
magistrum petr; de corbuel se
nonēsem archiepiscopū q̄dam
peccator q̄ ꝓpam filiam oppresse
rat violenter gratia cōfessionis
wit. Cōfessus igitur ī maxima
et mirabili ꝛtrcōe et lacrimis.
quehuit. si nūq̄ posset vllo dolo
re wl pena a dño wniam impe
trare. Cui presul. Ita inq̄t indu
bitanter si peitentiam subire wo
luerit tāti mali. Et ille wehemē
ter exclamans. Volo inq̄t et si
mille mortes me sustinere wolue
rit. Collacrimatus ergo infeli
ci ymmo iam felicissimo pcōzi
Et ego iq̄t septennē tibi tm̄ pe
nitencie penam impono. Tūc
ille. Quid ē ait q peitētiā tm̄
m̄ flagiciosissimo septennem ī
iungis. q̄ ꝗ viuerem vsq; in finē
mundi tantū facin⁹ penis innu
merabilib⁹ diluere non valeō.
Cui presul. Rade inq̄t q tres tā
tū in pane et aqua ieiuna dies
Tūc amplius ille ploans q cō
tūdens se. rogabat vt peitenti
am iniūgerē; salutarem. Supra
modū ergo admirat⁹ et hylara
tus episcop⁹ tandem diffinitie
precepit homini vt abiret. et
vnū tm̄ pater noster diceret.
sciretq; ꝓ certo peccatū iā esse
dimissum. Nec mora. dirum il
le eiulatum emittens et in ter
ram pcidens exspirauit. Nec du
bia fides ē fiat deo dign⁹ epis
copus postea p̄dicauit. quin idē
peitens sine vlla alia purgato

rij pena tm̄ validissima cōtra one purgat⁹ ad gloriam eu ola uit. ¶ Et qm̄ multa sunt qui ad religionem ī morte ofugiūt. q̄d eis habit⁹ ordīnis valeat īvlta ma necessitate suscept⁹ dubita re plurīmi voluerunt. exemplū ad hoc indubitabile et ogruen tissimū enarrabo. Et impie q̄ dem nonnulli religiosoꝝ in extre movite penitentib; hītū negare solent. quasi tūc indigni sūt re cipi qui nequaq̄ validi intrare voluerunt. Crastus norma iuris ommimodi sero penitentē ī cru ce latronez paradisi ianuas cōi tem introduxit. Dicit supdcō walterō de meysenborch fratre ordīnis predicatoꝝ narrante og noui. ¶ Cōtigit q̄ quidaz mag nus ꝓpositus ciuitatem meyden burgensem vespere quasi ī crastī num recessur⁹ intrauit. Et ecce in ꝑmo somno subita īfirmitate compulsus ꝑorem fratꝝ predica torum cū festinacōe mandauit. Veientem ergo ꝑorem rogauit ꝓposit⁹ istanter cū lacrimis vt eū recipez ad ordinem q̄ mox vesti ret. Cui ꝑor Cras inq̄t fiet. q̄a ī hoc fr̄m cōsensus est reqēd⁹. Et ꝓposit⁹. Scio inq̄t sao quid sentio. Crastinum vix habeo. Si diligitis salutem aīe mee festi nate recipere penitentem. quia

ert⁹ fīī q̄ in seculo nō saluabor Vt g° incōstanciā vita ꝑe vidit. pertrxit domum extrauit ouen tum reqat osensū. Alligat suffi cientiam vita ad ordinem etiam si adhuc aduiuat. Annuit mox cōuent⁹ deferē infirmus in do mum receptus. induit. coricat. ī vngit. q̄ aīā diem vita defīgit. Nec mora. in monasterio prox imo cū tanta qdam moniale vidit in somnis quēdam pr̄emfamili as ī loco cōmodo ēhdere ad quē cū multa frēs ordīs predicatoꝝ q̄i post laborem ꝑ denario diur no accedere videretur. extremo q̄dazꝝ ignotus fr̄ tarde tīī ꝑten dit manū vt denariū acciperet tamq̄ frater, quē pr̄familias di ligenter intuitus. denariū inq̄t sed non modo accipies multis ꝑus remediis expurgādus. Dec cum dicta monialis presbitero mōsterij recitasset. quesiuisset q; si quis frēm predicatorum de fūct⁹ esset. tuz ꝑsbiter se fuisse de vespere in domo fratꝝ infir mū vl̄ defūctū neīnē inuenisse risderz. Mane post ꝑmāsit sb̄ ꝑor frēm predicatoꝝ qui ꝑmise rat predicare conuentui. dixitq; ꝑdicare se non posse. q̄a defūcti talis frēis sepulture intresse de beret. Ita ergo verificata est ꝑ dicta visio moniale et manifeste

mōstratū ē. q̃a multū p̃dest colla
t9 hīt9 peitentia dūmodo puā fi
eat mutacio wlūtatis. ¶ Est q
aliud ingens malū ī q̃bus dā re
ligiosis q̃ i recipiendis apostatis
penitētibz nimis difficiles sūt
et ĩmites. Noui quēdaz fratrē
ordīs predicatorū latātum q mag
num q̃ cū apostatasset ab ordīe
q̃ grauissima ifirmitate correct9.
regressū ad ordīez peteret nec
impetrarz. ipacētissime despeā
t9 moriuus est. q apparuit ī aq̃
ua monasterio brabācie gallicē
sanctissime moniali. ostendens
se ppetue odemnatū fiaut ab ip
sa eadez ac cepim9 q̃ hoc vidit.
Et ego q̃dem dico q nollem illi
in morte penitentia ordinē wl ha
bitum p cūcto auro arabie dene
gasse. credo enim q cert9 sum q
occasionem illi mortis perpetue
prebuerūt. q̃ ei in extremo vite
periculo misericordiam negaue
runt. Rogo ergo et obtestor oēs
p aspersionez sanguinis domini
nostri ihesu cristi. vt tale q̃d ca
ueat omnis ordo. q̃a sicut pro
peccato achor quōdā elect9 dei
populus flagellatus est. ita et
nunc pro tali excessu q̃ tamen
maior in ifinitum esse dinoscit.
Quid enī regula aurea wl palli
um cocineū ad aīmā cristi san
guine precioso redemptā. Nec
tantum solus delinquēs q̃s. verū
etiam tot9 ordo wl cōsenciens l
dissimulans flagellat. Discāt
ergo apes fideliū q si qs̄ mortue
per peccatum. intra tecta eccle
sie per bona interim opera pma
nere. nec frangi desperacōne wl
tedio. si mox plene ad libitum
in viuidum robur gracie non re
surgant. A peccatis igit̄ mōli
bus primo cum vtute resiliant.
deinde cōscientia stimulati hūi
liter obtrant. vt hinc ofessione
cum lacrimis wl dolore per pei
tenciam reuiuiscant. Q̃nte aūt
prudencie sit penitenciam age
re in hac vita exemplum subse
quens demōstrabit. ¶ Cāt vir
fidel q bonus sicut predict9 ma
gister albert9 frater ordīs pre
dicatorum. sibi ab hijs q̃ rem fa
miliariter noueānt traditum re
ferebat. q̃ post diuturnā peiten
ciam quā san9 fecerat incidit in
languorē grauissimū. quo p an
num nō modice tribulat9 voga
uit cum lacrimis dūm vt tanto
dolori finē iponēt data morte.
Nec mora. missus ad eum āge
lus domini dixit ei. Exaudiuit
dominus preces tuas. eligas
qdvis. aut tribus diebz purga
torij pena torq̃beris si nūc dis
cedis. aut si adhuc per annum
in lāguore manere wlueris. sine

vllo purgatorio ad superos euo
labis. Tūc ille præsentem penā
ēcolens. nec futurā adūtens. rē
dit. Hoc potius eligo. q nō tām
tabus diebus ꝗ qntum domino
placuerit in purgatorio tabula
ta. Fiat inq̃t angelus ꝑ mw̃ verbū
tuum. Nec mora. languēs mor
te solutus est et ei⁹ anima ī pur
gatorio deportata. Vno ergo ex
acto die. venit angelus ad loc;
purgatorij vbi anima torqueba
tur. q dixit. Quid nunc agis o
anima que pro languore vnius
anni tribus diebus elegisti in
purgatorio detinera. Cui aīa.
O seductor īquit non angele. q
me ī penis multis annorum cir
cuit pro tabus dierum spacijs
fefellisti. Et angelus; non moā
īq̃t. ꝗ iestimabili tortura deceptā
es. quia nō mi vnū diem de ta
bus ī purgatorio exegisti. Tui
tamen adhuc si retractare voluerit
dominus misereatur vt ad cor
pus tuum quod nōdum sepultū
est ēporteas. q per annum vnū
languorem quem expert⁹ es pa
ciaris. Cui anima. Annuo inq̃t
vt non per vnum annum tātū.
sed vsq; in finem mūdi languo
re etiam detinear acrori. Hoc
dicto anima reportat̃ ad corp⁹
q per annum in languore deten
ta. multos quibus hec retulit
ad penitētiā animauit. et post
vnum annum iterato defuncta
transit ad superna. ¶ Proin
de circa ānum millesimum. cc.
xxvi. incarnacōnis dōmīce ēs
mirabilis accidit in opido nuel
lensi. In hac vrbe vt plurib⁹ ad
huc notū ēviuentibus mulierū
deuotarum que beghine dicunt̃
nunc late diffusa per orbem re
ligiositas inchoauit. Parū plu
res que magis spirituales erant
igne sacro acriter sunt accense
et hoc in membris tantum in q̃
bus magis peccauerant postq̃
ad agnicionem venerant purga
tas. Alie in lingua contra inglu
uiem vel loquacitatem. Alie in
auribus contra susurrium. Alie
in manu contra opus illicitum
vel contactum. Alie in pede vel
tibia contra immoderatum dis
cursum. atq; alie in pectoris
medio contra cogitaciones tur
pes vel temptacionum consen
sum mirabiliter torquebantur.
Et hoc per tempus ꝑ maius
et minus quo peccatis et negli
gencijs fuerant irretite. In ec
clesia ergo sancte gertrudis v
ginis deportate extincte sūt et
membra que ignis exusserat.
vt in alijs consuetum est demīg
tā. specali miraculo contra na
turam ad colorem et formam q

vigorem pristinū recuperūt. Et ne hoc casu q̃ non miraculo fieri ꝓbaret. q̃dam puella vite secularis de suburbio miuellēsi allata ē igne sacro succēsa clamās q̃ dicens. O sancta ghertrudis ego. beghina non sū vt q̃d ego succēdor. Nec mora. manꝰ eiꝰ adusta cum parte brachij a parte residua cecidit q̃si carbo. Et hoc velut beata ghertrudis puelle manifesto miraculo rūdere; beghina non es. q̃ ideo tibi fiant beghine non fiet. Plures ex hijs que dicto modo curate sūt vidimus post et ante. Beati ergo q̃ felices illi sunt. q̃ ꝗ q̃ non ī futuro peccata luere meruerunt.

Qꝗ totā vitā suā cristianꝰ exercet ī gcia septiformis spiritꝰ q̃ decalogo legis. Capitulū. li.

Vita apū lōgissima septēnis. nūqꝗ autē vltra. x. annos duāre possūt. Quid aūt in septenario numero nisi septiformis gcia spiritus sancti. q̃ q̃d ī denario. nisi legis decalogꝰ designat. Ex hijs duobus tota vita pendet cristiani. In hijs versent apes fidelium. preter hec nil libeat. nil liceat in hac vita. Mandata tibi sint quasi forma vite mortal' et modus. q̃ ex hijs resultat gracia septiformis. Et vide qualiter. vt scilicet spiritu sapiētie quo ad deum homo regatur ī tuitione q̃ ad cōtemplacōez diuini cultꝰ validius accendat. Spiritu vero ī telligencie in necessarijs vite q̃ ad proximum pars mentis inferiore ordinet q̃ ad sui regimen homo interiore gubernet. Spiritu aūt consilij sup precepta vtendat omnia q̃ det pauperibꝰ. nudum cristum seq̃t nudus. terrenis alacre extollat. Spū vero fortitudinis ꝓtemptis ꝓsperis contra aduersa et aspera solidetur. Spiritu aūt scīetie legem īplere festinz in opere caritatis per vnitatem pacis et fidei coniungat. Spiritu vero pietatis per cōpassionem liq̃fiat et mollescat vt in omnibꝰ et p omnia pietas ordinet. Postremo spiritu timoris pondꝰ anima capiat in propriū moderamen et p hoc ī ea omis rubigo peccati q̃ macula destruat. Et hec septiformis gratia ꝓm. vij. ꝓpetates vl effectꝰ ignis q̃ spiritū sanctum significat diuersitatem dōnorū ī eodem spiritu plenius opat. Et hij septem effectꝰ vel ꝓpetates ignis sunt. q̃bus signantur actus spiritꝰ sancti ī. vij. donis. Retrograde tū ponūt vt primꝰ

vlamo et vlam⁹ primo velut ce
do postpoit⁹ attēdat. vñ vsus.
Destruit emollit diūgit cōsoli
datq;. Alta⁹ attollit illuminat
ignificatq;. Ignis enim destru
it rubiginem. q spūs tamoris ex
pellit pctm. Ignis secūdo emol
lit idest liquefacit. q mētem spi
rit⁹ pietatis per compassionem.
Ignis tercio cōiūgit multa sali
cet ligna i vnū ane. Et spūs
scientie q̄ est caritas multorum
mentes in vnam pacem et fidē.
Ignis quarto ꝛsolidat quia va
sa figuli probat fornax. q spūs
fortitudīs mentes fidelium con
tra aduersa roborat. Ignis qui
to altius attollit. q spirit⁹ consi
lij non solum in preceptis ꝗ etia
m super p̄cepta mētes erigit.
Ignis sexto illuminat. q spiritus
intellectus docet nos omnem ve
ritatem oris cordis et operis.
Ignis septīo ignificat idest fer
uentem efficit. et spūs sapiēte
idest sapide scientie mentem ad
contemplacionem accendit.
Beatū ergo tabernaculum dei
in hominibus quod in vicissitu
dine temporum septiformi tali
bus septem luceriis in omnem
decorem et gloriam illustratur.
vt ex hijs in decalogo legis pre
cepta domini lucidissima resplē
dent. Hic igit. q hi columna lu
cis in nocte a tenebris reuelet.
in die tñ pñtis vite ignorantiā
stat⁹ sui quasi nubis caligine ne
euanescat interius ad vmbrat.
Nescit enim homo an amore dig
nus sit an odio. ¶ Super hoc
dubio cum illa pia et beata lut
gardis in aquaria monialis vt
in vita eius descriptum est lāg
ueret diuius. et cordianis lac
mis certificari se posset. etia;
in presenti vocem ad se manife
stissimam factam audiuit. Be
cura esto karissima. quia placet
domino vita tua. Ad hoeam er
go pia lutgardis exultās cepit
ire vt pus michilominus formi
dare. secūdo aūt visitata ē vl' sic
tennuit ꝛsolari. tercio nō ē eam
passus misericors dñs diuius
tribulari. Cum ecce vir specta
bil' q ignotus oib⁹ locutorium
vbi moniales sedebāt intrauit.
salutatus oñib⁹ breuiter piā po
stulauit lutgardim ocius accer
siri. Que vt venit salutauit eam
et omnibus audientibus dixit;
hec tibi mandat omnipotens.
Jam secura viuas de cetero. q̄a i
te dño bñ cōplacuit. hec dicens
iuuenis sine mora disparuit.
nec vltra restabat que rerum vnde
veneat aut q̄s fuerat. ¶ Vidim⁹
iulianum quendam canonicum
cātipracens cenobij. qui cū diu

vitā innocentem tenuisset. a de
mone nocte quadam quasi suus
episcopus esset terrat⁹. plena wo
ce clamans et eiulans rogauit
dominum. vt si saluandus esset
ei aliqd signū demōstrarz. Nec
mora. patente celo a lumine cir
cumfusus. ad spem viuam cōsta
tissime solabat. Nec hoc mirz
erat. qa beat⁹ homo cui celū pa
tebat. Quid aūt de bono mor
tis et beata morte phi sentiant
audiamus. Dū est vita grā mor
tis est odio opportuna. Gratarz
aūt vitam intelligas quādo mich
il in osaencia reprehēsibile sen
tiens mortem gratanter exspe
ctas. Mori felicis est dū in pace
versat. Tolerabilior est q̄ mori
velit q̄ q̄ male viuere. Nō enī
viuere bonum ē bene viuere. Vis
sapiēs. semp cogita qual vita
non q̄ita sit. Ciciis aūt moriā
tarde ad rem nō pertinet. Bene
autē mori est effugere male vi
uēdi periculū. Nichil melius eter
na lex fecit q̄ q nobis vnū itroi
tum dedit a exit⁹ multos, bono
loco res hūane sunt q nemo ñ
vicio suo miser ē. Vis aduersus
corp⁹ hoc liber esse. tam q̄ mīg
turus semp habita. Cū venerit
dies illa q̄ mixtū hec diuina hu
manaqz secerniz tps. ñ erit
ī q̄ vbi me michi reddz. nec nūc
tū sine me ipse sū. sed graui ter
re mole detineor p has mōles
moras q̄bus illi melioris vite pre
ludit. Quicqd circa te iacet. te
cum semp hospitantis loca sarci
nam spectat. Tū secūdum est. ex
aiut natura redūtem fieri itā
tem. Non licet plus efferre q̄
intuleris. Nonne ex eo etiā qd
advitam intulisti pars magna
ponenda est. Quo animo igit
mēbra taz superuacua dimittere
et corp⁹ hītatū diu pone. Scan
det obrueet abolebitur. venient q̄
te reuelet dies. Tūc nature ti
bi archana retegent. discutiet
ista caligo. et lux vndiqz clara
circumdabit. Imaginare te cum
q̄ñt⁹ ille sit fulgor vt sideribus
inter se lumē miscētibz dies et
nox aeris īfima cessabūt. Tūc
in tenebris te vidisse dices cuz
tot tam lucem et tot⁹ aspexeris.
quā nunc p āgustissimas vias
oculoz obscurissime intueris. et
tam admiraris illā iam procul.
Quid tibi videbitur diuina lux
cum illam suo loco videris. O q̄
stolidum illi spei illi beatitudīni
inmiti. vt hinc letus exeas in id
qd semper mortis opendio mu
tes qd ī ppetuum non tollat.
Hoc igit discas vitaz cōtemne
re. Nemo enim illā bene regit
aut custodit. nisi q̄ contemsit.

Vita nob pfcā ē. si est honesta. vbicūq; desines tō ē. Nō ē mag na res viuere. magnū ē honeste mori prudēter ⊂ fortiter. Nā vita si moriēdi virt⁹ abest. fuitus est. Quō fabula sit vita. non ꝗ diu ꝗ ꝗ bñ acta sit ēfert. Mirū ānes si prudēs aduersus vitā sequens fugit illa. morte fugis et illa prosequitur. nec ē vnus omniū qui euadat. Vide ergo. mors me sequitur. fugit vita. Aduersus hoc dece me aliqd efficere vt ego mortem non fugiā. nec vitam sequar. Et maiori animo debem⁹ accedere ad emēdacōnem nostra. quo semel nob tradita ē perpetua bonī possessio. Mors quā pertimescim⁹ et recusamus intercipit vitam non eripit. Venit iterum qui nos in lucē ēponat dies. et ideo eq̄ aīo debz redire⁹ exire. Sic nos gerere debemus non tamꝗ ꝓpter corpus viuere debeamus. ꝗ tāꝗ possim⁹ sine corpe. Seneca. Ñ senectutem. amaui vt bene viuerem. ī senectute vt bene moriar. bene autem mori est libēter mori. Vt satis vixerimus nec anni nec dies facient. ꝗ aīm⁹. Mors aut finis ē. ā trāsit⁹. Nec ergo desinere timeo id esse qd īcepisse nec trāsire q̄a nusqꝗ tā angustē ero. Noli huic trāq̄llitati cō fidere. ī momēto mare euertit. Eodez die vbi luserant nauigia sorbent. Nulli rei felicē amissio est ꝗ que desiderari amissa non potest. liquet tm̄ hoīm imprudētiā vt tamore mortis cogātur ad mortez. Vere beata mors que melioris ꝓsaēcta obiciōis leta suscipit. nec vitā deserere q̄rulat q̄ potius ingerat tediū ꝗ soletur. ꝓpeāt inuenire qd fixum ē et perpetū sorte mansurū vbi ē. ꝓperemus ⊂ relinq̄mur. agit nō agit velox dies. Insciī rapimur oīa in futuꝝ depoīm⁹. et iter pacicia leti sum⁹. Tu ergo fidelis aīa vitā tuā cōtinues ⊂ semp exercēas ī ḡtia septiformi. vt eā in decalogo legis perfecte consummes.

¶ De veneracōe corporꝝ scōrū et suffragijs defūctorū exēpla plura. ¶ Capitulū. lij.

Heme latent. ⊂ tūc vesci tur melle qd estiuo tpe congregarūt. Hyemē dicimus medīū tps quo anima exuta corpore trāsit ad reqē ꝗ ad penā vt diem resurrectionis vltimā. quo aīa sociabit corpi et ī mortalitate perpetua vestietur. Et bene dicit latent. ex hoc corpore ī sepulchrum quod daniel propheta in puluere dormire distinxit. et bene dixit ī puluere

quia scōm q primo hom'ni di
ctum est puluis es q in puluerē
reuertēris. corpa in puluerem ge
neāliter resoluūt. De hac ōdi
cōne excipit corpus cristi quod
non vidit corruptōem. q̄a die ter
cia resurrexit. De hac fm veri
diam augustinū corp⁹ excipit
mūs cristi De hac vt vere credi
mus et euangelista iohānes. q̄
fiant fuerūt socij passionis ita
iuste sunt q ōsolacōnis cū casto
iam immōlitate vestitu. ¶ Vidi
mus et corpus cuiusdam sancti
qō annis fere sexcētis integrali
ter manserat īcorruptū. q̄ aūt
occasione hoc factum sit iudica
um breuiter enarrabo. In vrbe
germanie treuerēsi locus euro
pe antiq̄ssima ciuitate structuā
q̄dam mirabil' erat q̄ helene cō
stātini mūs palaciū dicebat.
hoc ne ab inimicis p̄ocuparet
in pigulum ciuitatis a quibz est
destructum. In cuius latere a p
te aq̄lonari oratoriū paruū iuē
tum ē īquo altare ex alabastro
cādidissimū erat. et īlatere dex
tro sepulchrū. scriptura vero su
per sepulchrū in pietate legebat.
Sancte theodulphe nostri peti
mus miserere. Ad sepulchz igit
ciuibz pariter abunatis vōtu sūt
fratres predicatores. Et ego ca
sualiter superuenī. Deposito
ergo lapide corpus īuenim⁹ in
corruptum q apto scemate ad co
opiēdum naturē secreta manus
super verenda dimissas. De p
missione vero ciuiū manū ei dex
trā quā ī sacrificio corporis cri
sti viuens extenderat. mox ab
scidi et fratribz predicatoribus
dedi. Huius ēliq̄as capillorū q
vnguiū in antiq̄ssimo monaste
rio iam dicte ciuitatis qō ī hoc
reū dicit cum supscriptōne vete
ri et alijs ēliq̄is sanctoz īuenī.
De hoc beato viro q eius fratre
beato theodorico q̄ ī alia parte
structure supradicte īcinerat⁹ē
fama ātiq̄ssima ferebat. Fuerūt
ālo filij sororis cuiusdā īpatoris
romanorū. q̄rū beatus theodul
ph⁹ iussu auūculi filiam regis
britānie despōsaueāt adhuc pu
er. Cumq̄z adolescens fact⁹ spe
gratiosis vite sponsam nollz ac
cipere īvxorem ꝗ ēgo īmpetu
um remanere. cesar īdignatōe
permot⁹ illū de patria expulit.
Qui treuerī veniens et habitū
monichalem suscipiens quasi ī
artissimo specu īloco quem dixi
mus se reclusit. Erat aūt et le
ctus ei⁹ lapideus cum ceruicali
lapideo iuxt oratoriū qō predixi.
Deaut⁹ vero credit frater eius
et vitā beatā in eodē loco duxis
se. Decreto aūt consilio populi

ciuitatis sacrũ corpꝰ in ecclesia fratrũ predicatorũ tñs latuz est: et retro altare digna venerac̃one locatum. Reuolui autem postea cronicam tp̃m. et de hijs duobus fratribus scriptum legi: quia sub clodoneo ẽge francorũ hij vita sancti floruerunt. Credo tamen saluo melioꝛi iudicio. digne quidem beatum theodolphũ pro signo et incorrupcione virginitatis in carne ĩcorruptõnis gloriam etiam in corpore suscepisse. Vnde in libro sapiẽcie dicit. Incorrupcio facit ꝓxim esse deo. Iustitia enĩ ꝑpetua est q̃ immortal: in iustitia etiã ẽ immortalitatis acq̃sitio. Quiãbil deꝰ in maiestate sua: q̃ etiã puluerem nẽm ita glorificat ĩ pñtia vt digne in eo future ẽsurrectõis gloriam pleno pectore et fiducia speare possimꝰ. ¶ Similit plurima sanctorũ innocentũ corpa sub herode passorũ vidimꝰ ĩcorrupta. Quãtum ergo et q̃re scõꝝ corpa venerãmur: beatꝰ augꝰ. in libro de ciuitate dei declarat dicẽs. O q̃ venerida sũt corpa defunctoꝝ scõꝝ. Si enĩ pẽna vestis et anulus tãto carcera sũt filijs q̃to erga pentes maior affãs: multo magis corpa beatorũ quibus dignius atq; pfãus ĩ õne opus bonũ vsus ẽ spũs sanctus; certum est q̃ q̃ honorauerunt et dilexerunt sanctos multa p eos beneficia sunt experti: q̃ de hoc quidem exempla plurima. ¶ Frater ordinis predicatorum cui hoc accidit qõ subiũgo narrauit michi numq̃ se per ãnos plures aliq̃d dormiuisse. Iacebat in infirmaria spiritu vix herente: mire autem deditus seruicio matris cursi. Dictis aũt a fratribus matutinis nocte quadam vsqz ad laudes dñia nostra cũ ĩgenti luce apparuit fr̃i infirmo dicens. Ego mẽ cursi pro na ordis tui pramunire te veni: q̃a ĩ similitudiẽz habitꝰ tui dyabolus vt malꝰ fr̃ aduenit: ꝗ otra hũc verbis huiusmodi te fig̃bis. Benedicat me deus pr̃: q̃ cũcta creauit ex michilo. Benedicat me deus filius: q̃ hoiez ꝑditũ repauit ex sanguine ꝓprio. Benedicat me deus spiritꝰ sanctus: cuiꝰ me saluet pie consolacõis ĩfusio. nec diu sentiens ꝓtracte debilitatis incõmodũ. Sz oueniente fr̃ibus ĩ vnũ facies qõ inspiãbit tibi et ĩtegram recipies sanitatẽ. Hec dicens pietatis mẽ repẽte disparuit. Frater autem qui per plures annos vix ad dormiendũ oculos clauserat: spacõ psalmorum qui in matutinarum laudibus dicebantur protinus

obdormiuit. Erat⁹ aūt ī cantico benedict⁹ dñs deus israhel vidit dyabolū in specie fratris ī habitu venientem q̄ paulatī crescens dom⁹ fastigiū attīgebat. Nec mora: vborū memor que a matre pietatis didicerat cōfīgūit se: q mox dehiscēte terra hosti antiq̄ patuit tuma magna. Pauca inde diebz q̄ hec gesta sunt euoluta de predicacōe fratres vndiqz oueneruīt: q̄bz lotis et tersis dict⁹ frater debil' fmwerba patrone cedīs īspiāt⁹ dixit. O deus omnipotens piorū labor tum miseratoris retributor seruorum tuorū sudores quos gratis oculis īueris: respice nūc ad me indignū famulū tuū vt me participem dignetis efficere eorq̄ in istis sudoribz q laborib; famuli tui meruerūt. Hec dicens sordes lotue fratrū ī vno alueolo congerens suo capiti supfudit: et sanitatem non solū capitis verūetiam totius corporis cū ōni integritate recepit. Hūc postea ad laborem multorū pacientissimū vidim⁹ et ī predicacōibz ortuuis expeditū. ¶ Fuit sacerdos q̄dam vita q officio dign⁹ q beatum bartholomeū apostolū specialiter diligebat: q ī sua solemnitate plures q̄ alio tpe pauperes recreabat. Accidit aūt vt ī festo ei⁹ celebrata missa demonem ī ī spē mulieris pulcherrime honesti habit⁹ et decētis ex ecclia stantem īueniret: quā salutatz rogat vt secum ad prādiū declinaret. Qua annuēte īteroducta est: q ad mensam cum sacerdote resedit. Juxta solitū aūt nullus pauperū īuitat. Nō immemor ergo beat⁹ bartholomeus deuoti erga se p̄sbiteri et frequētis seruitutis: venit ad portam illi⁹ in spē pauperis et mēdici. Quo clamante occurrit famulus domus. īgressū negat p̄cepit post prandiū elimosinā exspectare. Cui apostolus benigno vultu: bene īq̄t exspectō: ꝗ īterum dicas domino tuo vt respondeat q enūciet michi q̄d illud sit quod in rebz mūdi mirabilius sit vel ē et tamē vnius pedis spacio terminat. Subridens ergo famul⁹ venit ad dñm expoit illi mēdici hominis questionē. Cui cum sacerdos respondere nō posset suspirauit ei mulier īuitata in aure. facies hominis est: que ī tot hominib; diuersificata consistit: vt nulla sit similis alteri spē vel natuā. Questionē ergo solutaz remittit presbiter et cum solutam laudasset apostolus: vade īq̄t adhuc et q̄ras ex parte mea q̄d sit magis ꝓpium hoīs ī rebz

nota

N

N

habitus. Regressus igit̃ fuꝰ q̃ ē
tus vba ꝓposuit. Sup hoc etiā
nescio sacerdotū mulier in aure
respondit. Proprissimum ho
minis in rebus habitus est pec
catum. Solucione ergo seruus
suscepta a domino refert ad por
tam, quā cū iterū laudasset apo
stolus. sapienter inq̃t due que
stiones solute sūt. Adhuc addā
et terciam et tunc q̃escam. Va
de et queras a domino ex parte
mea. quot miliaribus via ab ī
feras extendatur. Regressus ser
uus tercio verba ꝓponit. q̃ hoc
q̃z presbiterо ignorante mulier
in aure susurrat dicēs. Hoc ne
mo melius nouit q̃ qui viaz se
pius eūdo ad īferos mēsurauit.
Hanc cum seruꝰ suscepta a do
mino suo responcionem ꝓpostas
set ad portaz. Bene inquit apo
stolus rūdit dñs tuus. Vade er
go et dic illi. Et q̃s ē ille q̃ viā
septus ad inferos mensuauit ñ
neq̃ssimus demō q̃ ī specie muli
eris prādēcis tecum leniter ī au
re susurrat. et te ad cōcubitum il
lecturus eāt. ñ ego bartholome
us apostolus cui deuote seruisti
te miserиcorditer preuenissem.
Nec mora. vbi hec seruus dño
suo nūciauit stati ab oculis eius
demon euanuit. q̃ mire stupēs
a mēsa surrexit q̃ curitēs ad por

tam vt sui libeātorem cerneret
non iuenit. Quatuor ecclesie
inter cathedrales ecclesias sce
spāli vsu dignitatis et scabi so
lent q̃ dicūt sancta rōna eccle
sia. sancta ihero solimitana. scā
treuerēs. et scā colonicēsi. nō ab
re veneābiliter nūcupāt. San
tus enī dicit q̃i sangne ficius.
Fuit enī scā rōna ecclesia sang
uine tincta precipue apostolorū
petri et pauli et in numerabiliū
martirum aliorū. Sancta vero
ihero solimitana ecclesia iphꝰ
cristi gloriosissimo sangne dedi
cat. Scā vero treuerēs ecclia p
tribulatis martiriis exercitus q̃
bz a principio fidei frequēter ex
titit coronata. tabz via bz tsi to
ta illa ciuitas ꝓ xpo legit martir
tirisata et occisa. Sancta vero
colonienſ ecclesia ab illo glorio
so virgīali collegio cuius nume
rum solius dicit scīēcia oprehē
dit nosci. trūphata. Sicz igit
duodecim milia vgīnū q̃ multa
milia virorū mulierum vgīnū
nobilium et ignobilium cū illis
ineūtium et rediuntium a roma
diuncta et cum eis martirisata
sūt vt merito ex profluuio sang
uinis sancta idest sanguine tin
cta dicat. Vsi quidā ceriacꝰ pa
pa et multi epi ēpes et regine
q̃rū noia cū corpibus lapidibus

inscripta inter tumulos sacrarū
vgīnum reperta sunt q leuata.
Hoc meineram id circo vt mira
culū qd dūtus sum gratus au
diatur. ¶ Bruxella vrbs nobi
lis est et magna brabancie. In
hac hospitale pauperum ē pre
cipue caritatis et religione pre
clarum. in isto sororem quādā
vidimus multo labore satagentē
circa frequens misterium. que
graui infirmitate detenta rebus
hūanis exempta est. Cumq; ab
hora diei tertia vsq; ad respeās
mortua iacuisset reuixit subito
q erexit se. Conuocatis q; soro
ribus q ōmibus que presentes erāt
dixit. Virginalem illum exerci
tum colomēsium viuens cotidie
veneāta sum q earum precibus
nunc a purgatorio liberata q ob
hoc ad vitam redire opulsa sum
vt omnibus earum digne memo
riam habentibus a futuā morte
earū eacōmibus suffragia nuna
ciem. dūmodo de vita tales exe
ant q̄bus eacio valere possit.
In hoc testimonio reddo spiritū
iterato. Nec moā hec dixit q fe
cit. ¶ Narrauit mi dūs gwylhel
mus de alkavilla brabācie prope
bruxellā ad duo miliaria vir no
bilis q deuotus. q ā extra terram
potius in expedicōne fuisset in
firmatus est vsq; ad mortem. et
penitus a medicis desperatus febre
autē acutissima laborabat. Fu
erat aūt semper deuotus et sup
plex erga gloriosam vgīnem ma
trem ꝑ. q vbi vidit nullum se ha
bere vel sperare remedium medi
cor ad patronam suam tōtū ad
ꝓpiciatorium diuine maiestatis
fida mente conūsus est. et facta
nocte media apparuit ei mater
gloriosa q dūna ait; pixid medi
caminis salutaris. quo punctū
sub momento sanauit. et dixit
ei. Ecce sanus factus es vita tua
ā operatione potens cōmutab et
vt desiderasti mee postmodum
mancipabris seruitute. Mane
igitur post hoc facto intrauit
phisicus q ꝓtra naturam sine vl
la cicatrice inuenit hoīem integra
liter sospitatū. Dic postmodum
vxoris vinculo diu violenter de
tentus est. ꝗ postea licenciatus
ab illa die cōsilio nostro ad do
mū milicie theutonie hospital
sancte marie cū magna deuocōe
transiuit. Post quem et alium
quendam et filium eius milites ī
trasse cognoui. q̄tum ꝑmus quar
to mense sui ingressus iuxta to
letum obiit. et eadē nocte ī bra
bantiam aīa defūcti apparuit.
Secūdoq; apparēs. genus pene
tertioq; peccata spēm pro quo
in purgatorio puniret ostēdit.

Huiusmodi cōdimis fratres con
mendabiles valde referūt. et fi
deles terre sancte et in eis mili
tes strennuos p̄mierē. Dz q̄ ali
ud de veneāc̄ōe sanctorū deuotū
valde et stupēdū audiui miracu
lū ab hijs frūbus cōdis predica
torū. q̄ personas p quas gestū
est cognouerūt. ¶ In theutonie
partibz miles q̄dam ad deponē
dam herbam de prato oduxerat
falcatores. Illis ergo falcantib9
in vigilia cuiusdā sancti vbi wes
pertinū aduenit per villas i cir
cuitu cōpulsabatur. Et mox vn9
ad socios falcatores desistamus
inq̄t ab ope quia iam wespere cō
pulsantur. Dz cū illi nollēt ym
mo magis verbis confundere nt.
ipse mox opere derelicto iuit ad
wesperas. Tercio autem die ad
opus imperfectum cum ceteris re
diens. vibitqz a cōcedentibz alijs
se solū falcare posterius oportere.
Et p̄ter hoc ab omnibz est
derisus. patienter tñ ferēs risus
omnium et cachinnos. vbi ma
nū ad falcem posuit. ait pende
tem in saculo ḡmimis dragmā
mire q̄ iuise magnitudīs aureā
mox inuenit. Curuatus ergo i ge
nib9 lacrimis dominū bñdixit.
Quo clamante conuenerūt socij
quorum q̄ miles pratorum dñs.
Vident diuinū miraculū scriptu
tamqz miles lātin nūmorum
patria legēs. hec vt interpt̄ari
potuim9 continebat. Mandi
me compegit. q̄ in domum me re
degit pauperem. q̄ non ifregit di
em sancto celebrem. Hanc drag
mam vxor ferre militis martha
erga pauperem emit. q̄ multis
postea in rei geste probacionē
ostendit. ¶ In hollandie parti
bus reliq̄e beate katherine vir
ginis in hospitali quedam cele
bres continentur. Has nunci
hospitalis ad diuersas eccles
as conferebant. Et accidit vna
dierum vt in via posita fluxum
maris scōm solitum obuiū sibi
venire viderent. At quomā di
uertere non poterat a fluxu tur
bati sunt vsqz ad mortez. Tūc
vnus confidencia plen9 cum cap
sa vbi erat reliquie fecit circulū
in arena et flexis genibus in
oracione q̄ lacrimis intra circu
lum adiutoriū katherine iuoca
bat. Mira res. Veniens fluxus
circuit circuit eleuauit se mare
et spumans intumuit. itavt pa
tulo desuper celo ascenderz ad
cubitos quadragita. In circulo
autez facto nec sola aque gutta
defluxit. Vir autem qui intra
erant nouē numero quoxvnum
vidim9 exspectauerūt q̄usqz ma
re recurrerez ad sinū suū nā p̄m

poetam moderni tpis. Et venit
et pœtat dira cauddis aquas.
Et tũc exeũtes per totam terrã
inauditum miãculũ post tñsitũ
iordanis cõsonis laudibz vulga
uerũt. Facta aũt sunt hec ãno
ab incarnacione domini
M.cc.v. Testes geste rei fuerũt
et illi qui in nauigio positus in
aculo sucurrere voluerunt.
Hec suffragia sanctorũ qñtũ ad
viuos. ¶ Ad mortuos vero san
torũ suffragia plurima referũt
de qbz nõnulla q̃ sine vlla hesita
cõe cognouim9 referem9. ¶ Vidi
quõdam canonicum cameracẽ ecclesie q̃ se in religioso cõtu pracẽ
si cenobio ad ordinem tñstulit
regularem. Hic cum beatũ apo
stolũ et euãgelistã iohannẽ in vi
ta feruentissime dilexisset post
mortem illius cuidam canonico
eius socio speciali invisione visũ
est apparicõnem huiusmodi sevi
dere. Accessit idem apostol9 ad
gloriosam vgínem matrẽ cristi
rogans eam supplicitter q̃ sic di
cens Ecce anima amici nri torq̃
tur in penis. venias obsecro libe
res eã. qa et si in vita pfecte nõ
vixit tamẽ vitã suam pro mag
na parte correxit. Nec mora.
annuit virgo vgínis q̃ ad purga
torium descendentes animã libe
ratam adduxerunt. et secum testi
monium perhibuit q̃ sinus qa ve
rum est testimõ eius. ¶ Ipse
me ergo pñtis temporis qõ sb
multis tribulacõib9 ducẽ. san
cti in corpore quasi in pulvere la
tent et dormiũt. et melle pro ca
lo vtunt qõ estatus tpe ogrega
runt. Temp9 estatus ẽ vita gra
cie in pñti in qua fideles quiqz
sanctis actibz meruerũt vt sm
apocalipsim opera coz sequũtur
eos et in medio tpe inter diem
future resurrectõnis q̃ mortem.
aime eorum eternis epulis pfru
antur. Si vero neq̃ q̃ in presenti
pfecte purgate sz purgãde post
hanc vitam ab hoc seculo decẽ
serunt tunc viuorũ possunt suf
fragijs adiuuari. Et hos dicere
possum9 cibos qbz aie fidelium ex
ute a corpore auidissime recreã
tur et hoc tamẽ si in vita bonis
operibz meruerũt. Frustra enim
cum diuite epulone guttã et cũ
fatuis vgínibz oleũ flagitãt alie
num q̃ non dederũt sz ppum et
si nõ ad totalẽ liberacõnem suf
ficiens habuerũt. Qñto autem
desiderio anhelant aie in purga
torio vt amicorũ suffragijs adiu
uenẽ maifesto miãculo qõ in gal
lijs accidit demõstrato. ¶ Erat
presbiter q̃dã admodũ pauper
et tenuis sz deuotus valde erga
aimas q̃ in purgatorio torq̃bãtur

adeo vt omnibus diebus nullo
excepto missam pro defunctis
fidelibus celebraret. Acusatus
ergo apud episcopum cum tant⁹ est
q ꝛfessus veritatem simpliciter.
ꝛpellebatur vt mandato staret
episcopi. iuraret et fideiussorem
poneret pro emenda. Iurauit
igitur presbiter ꝗ angustiabatur
vbi fideiussorē accaperet q̃ pro
ipso rēderet. Nec mora. oculi
episcopi ꝛpellētis sunt aperti.
q plus q̃ mille man⁹ in aere q̃si
ad spōdēdū p presbitero vidit
extensas. Quo viso presul attoni
t⁹ presbitero dixit. sufficiētes
habes q̃ spōdēt p te. Vade et de
bū placito ꝓ q meo misse officiū
p defūctis exercias fiat pus.
Septem aūt modis suffragi
ꝛ iuuari aias in purgatorio li
ber machabeorum pm⁹ ostendit
vbi symon septē pyramides ar
ea sepulchrū parentū suorum q
fēm legitē statuisse. Et possunt
sumi hec septem pyramidarum
suffragia in vno versu. Fle. pete
ieiuna. vigila. da. redde. cele
bra. Fle. hoc est plora nō fiat
ceteri q̃ spem non habent. ꝗ fm
ecclesiasticum in mortuum pro
duc lacrimas idest i altuz duc.
ad deum scilicz. Lacrime enim
temperāt calorem ignis purga
torij. Si autez lacrimas alias
immoderatas p mortuo fleueris
manes sunt. q nullū refugerium
prestant. Matris relacōe di
dici quod narro. Quia mea filiū
primogenitum habuit indole i
signi et decore precipuum. quo
mortuo inconsolabiliter doluit.
nec forte sine presagio futuri
mali. Nam post illum alium ha
buit qui pompa vanitatis ille
ctus dilapidator paterne here
ditatis pdigalissimus fuit. Ma
tre g° vt dcm ē pmogenitū inco
solabiliter lamētāte. apparuerūt
ei iuuenes in via quadam vt vi
sum est ei cum ingenti gaudio
gdiētes. Cūq; memor filij eū in
ter illos nō esse videret q fleret
ecce post alios filium suū lento
gradu subsequentem agnouit.
Cui mater cū graui clamore dix
it. Et q̃d ē fili q solus q nō cuz
alijs gdens retardat⁹. Cui ille
in toga laterali magnum aque
pondus ostendens. Ecce inq̃t
mē lacme quas p me inaniter
effudisti quarū pondere ab alio
rum p secuōne retardor. Ad deū
ergo lacmas cōmutab et i pfita
a sacficij corpis ꝓ cū elemosinis
pauperum pro me cor pium et
deuotum effundas. et tunc libe
rabor ab icōmodo q̃ nūc gravor.
Nota tamen lector dispēsacōe
diuina vel ad consolacionem vl

ad correctionē mūs se dixisse
mortuū iuuenē iamdꝫ lacrymis
a comitatu sodaliū retardatuꝫ.
q̃a meritis q̃dem viuētium defū
ctorū anime adiuuari possunt.
ꝫ prorsus de ĩmeritis impedita.
¶ Secūdū defunctorꝫ suffragiū
notat̃. vbi dicit̃ pete idest ora.
Vnde in secūdo libro machabeo
rum dicit̃. Sancta ergo q̃ salu
bris est cogitacio orare pro de
functis vt a peccatis soluant̃.
Referꝫ ergo quidd̃ā vnde istud
lucidius pateat sub exēplo. Ot
tone iperatore mortuo q̃dā cog
nata eius in monasterio v̄ginū
preēat q̃ zelo castitatis circa sub
ditas mire feruebat. Obseruās
ergo die quadā fenestrā locuto
rij sūmo mane quēdam leniter
pulsantem audiuit. qua aperta
ecce ipator apparens matertere
dixit. Defunct⁹ ego sūꝫ in pur
gatorio penis excruciorꝫ. Dis
gas ergo nūcios ad diuersa et
deuota cenobia et decies mille
psalteria p me legi faciias. Ita
vt ad singulos psalmos accipi
atur decem ictuum disciplina q̃
ad vnūquemqꝫ versum addat̃
salutacio angelica. Aue maria q̃
oracio dominica pater nr̄. psal
mus vero de profūdis quādo ac
cipit̃ disciplina dicit̃. Talib⁹
remedijs post mortꝫ viuēs me
tui liberari. Et nō q̃ idem otto
benignissim⁹ ipatorꝫ āno precē
dente mortem suam ifinitam an
nonam tpe karistie diuersis mō
sterijs q̃ pauperibꝫ diuisit̃ lar
ga manu. Nec mora. missis nū
cijs vt p̃cepit matertere nego
cium eius ab omnibꝫ sūma cum
deuocione suscepturn est et per
fectū. Apparens ergo dicte mat̃
tere ad eūdem locū fenestre quē
diximus in aurora tanta clarita
te circūdat⁹ est. vt nullo modo
cernerꝫ eū ꝫ audiuit. Gratias
reddo tibi et p me miserecordis
simo dño gracias age q̃a iam a
penis exept⁹ sum et ad gloriam
tñsco sempiternam. Nec mire
ris lector q̃a ab ill̃ audiui q̃ in
terfuerūt diuīo languori eius
et morti q̃ omni die sacerdoti
bus cristi suum tradidit corp⁹
flagellandū et eius otricio tan
ta fuit vt ille cuius superius fec
mus mentionē were dign⁹ conra
dus hyldesemēs episcop⁹ testat̃
tur vix se posse credere q̃ otto
impator post tantam cōtricōis
peitenciā vel ad horā post mor
tē purgatoriū sustinerꝫ. ¶ Ter
cū defunctorꝫ suffragiū est ieiu
nium. Vnde dauid ieiunauit vs
qꝫ ad sol occasū mortuo abner.
et tu similiter super mortuum
tuū q̃usqꝫ feruorem vindicte dei

qui sol iustitie dicit sensens mi
tigatum. In villa ppe louanium
opido brabancie iuuenis quidā
dissolutus q leuis languore de
cubuit. Rogatu ergo matris lā
bertus presbiter leprosorū vir
pius et deuotus et zelator max
imus animarum venit ad iuue
nem et eum ad confessionē pec
catorum et penitencia sedulus
inuitauit. quo mox in multa val
de contricione confesso q nō mul
to post mortuo mater pro eo cō
tinuauit interpolata ieiunia q vs
q; ad quinq; annos quasi ire me
diabilibus lacrimis ptelauit.
Ergo vt ipsum tempus expletū
est die quodam dñico dictꝰ lam
bertꝰ mortuus est et sepultus.
Sequēti aūt quita feria pdāis
iuueis maifeste apparuit matri
sue dicēs. Ecce nūc mē kmia ad
iutorio tuo ad reqem transeo de
grauissimis penis quas ptuli p
peccatis et mecum dñs lamber
tus presbiter qui me ad cōfessi
onē q cognicionē pctorū meorū
salubiter prouocauit p quo et
alijs multis quos ad penitēciā
salutis adduxit multa mercede
cumulabit premiorum. Vide er
go lector quāte mercedis sit do
cere iscios viam salutis ostēdere
q ad ofessionē q peitēciā trahe
re peccatores. Nec hoc q; sine
grādi mercede negauerū. viuen
tes cōpati mortuis q eos q̄modo
cumq; in oracionib; vel ieiunijs
adiuuare. ¶ Quartū suffragiū
defunctorum est vigilia vel labor
alius in afflictione corpis tui.
Vnde libro regum scdo dicitur
q respha filia haya concubina sa
ul ab initio mensis strauit sibi ci
licū super terram q non permi
sit aues et bestias lacerare cor
pora suspensorū de nec stillaret
aqua de celo super interfectos.
Quid p suspensos ñ excruciate
in purgatorio anime designāt.
has repha idest fidelis aīa iu
uare debet vigilijs vel labore ab
initio mensis hoc est defectꝰ vi
te in morientib; scōm q i eccle
siastico dicit. Sup mortuū plorā
defeat eni lux eiꝰ. Has aues q
bestias idest tortores dōnes la
cerare nō sinas dñm supplicitē
exorando. nec a labore cesses do
nec stillz aq̄ de celo sup iterfcōs
et pietate diuina eas ofidas et
cōsideras liberātas. Huius suffra
gij exemplum in vita venerabi
lis necnon et mirabilis crustine
descripsimus. ludowicus comes
losensis nobilissimus iter theu
tonicos erat vir sagax igenio q
i armis exercitatꝰ ac strēnuus.
hic virginez crusti crustinam mi
ro oplectebat affāi. Qui ai in

extremis ageret vitaz. xpīnam ad se vocari fecit et in oclaui se cum sedentibus oīb9 remanere. Nec mora. comes vtute qua potuit erexit se ⁊ supplex ante pedes xpīne toto corpore factus ei oīa peccata sua cum maximis lacrimis retetauit et hoc non p indulgentia quam dare potuit. ꝗ vt magis ad orandū p se tali piaculo moueret hoc fecit. mortuus ergo comes eidē xpīne manifeste apparuit et se traditū acbissimis in purgatorio tormentis ostendit. Cui pia mulier nō modice turbata rndit. Age nūc et vade hinc. ⁊ ꝗm diuinam misericordiam penas p pctis exsolue. Ego vero in meo pectore exactura supplicia dimidiā purgatorij tui partez excipio. Hijs itaqz gestis videres crastinā mlto post tēpe certis hoeis ꝗm q aīa comitus alternis doloribus torqbat. flāmeis vaporib9. interdum vero frigorū algoribus cruciari. locaverto ī qbus comes peccare vl insanijs falꝗ gaudere solebat lacrimis irremediabilib9 irrigabat. Longo post tempore aīī mortem suā ei idez comes apparuit ⁊ gratias agens ei ea contemplante ad supna transiuit. ¶ Quintū pro aīabz suffragium est dare elemosinam. Vsi in libro secūdo machabeorz dicitur q vir fortissim9 iudas collacōne facta. xij. milia dragmas misit iherosolimā offerri ea ibi pro peccatis mortuorz. Nec mirum cum in ecclesiastico dicit. Sicut aqua extinguit ignem ita elemosina extīguit pctm. Et ī daniele dicit. Pctā tua elemosinis redime. ¶ Sup hoc suffragiorz articulo in gestis sancti et magni regis karoli legim9 qd subiūgo. Idem regi miles qdā in armis strennuus fuierat annis multis. Hic ad extrema p duct9 ad se osobrinum suum clientem quem solum habebat supstitem euocauit dicēs. In cōitatu regis āmis iam perstiti sexaginta nichil in mundo ꝓpi possidens ñ quod ad militiam pertinebat. Et ecce solum equū optimū habeo et ex hoc statuo testamentū. Me ergo mortuo vendes equum et pecuniā pro aīa mea totaliter erogab. Pollicitus est cliēs vt ei precepit auūculi. Mortuo ergo milite satelles vidit equū validum et audacem et eum nec vendidit nec pecuniam pro eo soluit ꝗ eum retinuit. statutū auunculi paruipendēs. Circa dimidij vero anni trnsactum spacium aīa defuncti apparuit satellite maīfeste dicēs.

Non curaſti facere q̃d pro aīma mea ſtatueram liberanda et ideo medio tempore quo per elemo ſinas libeāt debuerā paſſus ſū graues penas. Dz ecce nūc iudi cū dedit operū ponderator omī potens. et oēs ei⁹ aſſeſſores an geli eſſe iuſtum decnūt vt aīma mea ad requiem tranſeat. q aīa tua penas excipiat q̃s acturus adhuc fueram ī tormētis. Hijs dictis repente diſparuit q mox ſatelles grauiſſimā īfirmitatē incurrēs q̃ geſta erāt cōfeſſus ē ſacerdoti q multo poſt mortuus penas q̃s miserat exſoluit. Vide ergo lector quālū peccatū ſit et delicti aīcor ā parētū ēcarbat ꝓ negligere teſtamēta q̃bz ſi effectū haberēt accelerarēt ad gloriam. aut ſi nō habeāt a gloria differāntur. ¶ Dextum remediū defunctorū ē reddere ſi q̃d iniuſte rapuerāt. Teſte enī veridico augustino. non dimittat peccatū niſi prius reſtituat ablatū. Et illud terribiliſſimū q̃d dicitur in ſcripturis. Ve q̃ prædaris. nōne q ipe ꝑdaberis. Huius rei exē pla plurima q̃z vnū familiariſſime noui. ¶ Narrāte enī frē ordīs ꝑdicatorū hijs vbis audiui. Patre ait meo ꝛtra ꝛmilitonē ſuū virū diuitem q potētē iimicias exercente fabrū habuit īuiano q̃ equos ſuos q eorū qui ſecum erāt multo tpe ſufferrabat. Poſt hec faber cecidit in languorem. et expenſas per obliuionem vel incuriam nullus fabro ſoluit. Mortuus ē aūt poſt annos fere triginta pater meus et apparuit maīfeſte per diē cuidam fideliſſimo ſeruo ſuo gerēs in manib⁷ flāmācia ferramēta equorū dicens. Dicas vxori mee vt ſoluat tali hominī tale debitū quo ficvexor. Poſt hoc non multi dies effluxerāt et ecce ſeruus ille cum amariſſimis lacrimis venit ad me. et quid vidiſſet expoſuit. Collacrimatus ſeruo ābo ad matrem īgredimur. Audit illa quid actū ſit. addit et lacrimas. Accēſſit ad fabrū diutina tabe ꝓpe conſumptū. q ut ſi pater meus ei in aliq̃ morbo tenebat. Tūc ille cū lacrimis ſuſpirans dixit. Heu miſia miſia. ymmo etiā fere īuna marcha. ꝗ affāis lōgo tedio īmonē do postmodū īcidi īmagnū lāguorē q ſic ſilui vſq̃z modo. Nec mora. mē ſoluit pauperi ītegrū debitū. et mox ſoluto iſto cū alis multis debitis et michi illa ſecrete narrauit ei pater me⁹ in hunc modum apparuit. Videbatur ei videre illum in balneo a ſummo capitis vſq̃z ad yma

pedū quasi reste lōga totaliter
iuolutū. Cui ille dixit. Apprehē
de funē et soluas me. Mox illa
initium funis accipiens paula
tim ligatum exsoluit. q statim illi
us solucione gratulās q gratias
agens. Sic inq̃t prius fueram
obligat⁹ in pena q̃adusq; solue
res quo tenebar. ¶ Septimum
et vltimū remediū defunctoꝝ ē
celebracio missarū. Oblacō enī
corporis cristi absoluit a debito
culpe et pene. Vñ i egipto post
cōmestionē et esū agni popul⁹
israhelitic⁹ liberabat q sanguis
agni paschat i suplimiarib; po
nebat cōtra āgelū vastatorē. et
serpēs eneus i palo erect⁹ est cō
tra morsus serpentū. Et psalmi
sta. Paratsti in ospectu meo mē
sam aduersus eos q̃ tribulant
me. Beatus papa gregorius in
dyalogo scripsit quēdam fuisse
a purgatorio liberatū pro quo
xxx. dieb⁹ sacrū corp⁹ cristi ob
latum est in altari. Dz q frater
q̃dam ordinis predicatoꝝ q̃ ter
tas et marca multa pegrinādo
pagrauit. Narrauit ñ q dux
diues et potēs valde supuacuis
expensis debit⁹ erat totus et glo
rie seculari. q ad correctionis vi
am sedula predicacione cuiusdā
aduersus conuocatis omnib; suis
dixit. Vt vere video. Invita quā
hacten⁹ duxi michi salus non ē
et vitam iuuenilitter et damnabili
ter iam expendi. Volo igitur ex
pensis parcere minuere familiam
vi ablata restituere q elemosinis
redimere peccata q̃ fecī. Et factū
ē sic. Hoc vt viderunt sui detra
here cperūt domino suo. Nec
propter hoc dux sapiens desti
tit ab inceptis. q̃ prius restitu
tis iniurijs. Larga manu cpit
erogare pauperib; istituē capel
lanias maxime ad celebrādas
missas i subsidiū animarum q̃
i purgatorio torq̃bant. Qd cū
sedulo ageret. vidit dyabolus q
inuidit. et nobiles illius contra
eum crudeliter istigauit. q̃ pau
ter cōiurantes regem quēdā cō
tra eum inimicicias exercētem
impacem vitab⁹ abierunt. dixe
runtq; ēgi. diuiam contra dñm
nostrū ducem graue animū ha
buistis licet wb ad placitū non
successerit. Nūc igitur inuenire
tps poteris opportunū vt ter vin
dices ad optatuꝝ. Dux enim so
lum clericorū cōsiliis debit⁹ seg
niter sua expendit et improbe q
nulli suorū nobilium ipendit ñ
fitium et honorem. pro quo faci
le wbis erit vt per nos contra
eū i subsidiū westꝝ tot⁹ terreisti
us popul⁹ deuoluat. Nec moā.
vt audiuit rex letus efficitur.

Et habito consilio nuncios trāsmittit ad ducem occasiones caluas ingemināsq; quomodo eum sepius per iniuriam oppressisset. nunc vere se illi velle reddere taliter nisi se redderet q̄ sua. et ī hoc illi constituerent certum diē. Hec vt audiuit dux mandauit nobiles et proceres terre sue. q̄ quid rex sibi mandauerat īsinuat. Et illi quasi vno ore respondentes dixerunt. Hactenus nos vt seruos et fatuos reputasti solis mundi seductoribus clericis adhesisti. nunc te iuuent illi et consulant in aduersis. Tibi autem nec succurrere volumus nec valemus. Hec vt vidit et audiuit dux vehementer expauit. Et mox se conferens ad castrum munitissimum solius dei auxilīū īploauit. Medio autē tempore cōdicti diei prospectāte duce per propugnacula cum quibusdam. vidit ingentem exercitum albatorū ī equis albis clipeis cruce rubea cōsignatus eminus venientem. Et mox stupens dixit suis. Numq̄ videtis illa q̄ video. Et illi. nichil imq̄ unt. Et mox omnes cū duce supplices preces dātes ad dōm viderūt innumerabiles exercitus albatorum. Tūc dux cum q̄busdā suis exiens curuauit genua. Cui obuius vnus ex multis milibus eleuauit eū dicens. Ne verearis fidelissime prīcipū ventura ēgis aduentū. Assūt illi dīno iussu parati te iuuare q̄s elemosinis q̄ missarū suffragijs de purgatorio liberasti. Medio aūt tē pore condicti diei liberabūt et alij qui nobiscum ī tuū adiutorium sūt venturi. Et hoc dē omnis illa turba albor disparuit. dux vero reūsus ī castr cū suis oīb; bēdixit dōm. Ad diē ergo tpe p̄ēdēte rex cū īfinita multitudīe suor vel aliorū nobilium q̄ otra ducē dōm suū totū terre populū adduxerāt q̄i de victoria certus adueīt. et ī planicie ante castrū cum mira multitudine se diffudit. Veīt q̄ illi obuius dux nimirū alacri vultu et aīo īconcussus. Statimq; vbi castrum cum paucis exiuit. illi tanta et tam innumerabilis multitudo celestis exercitus est īuīcta. vt ex adūso castror celestīū. multitudo ēgis q̄ī turba modica videretur. Sicut vidit rex et oēs q̄ secū erāt. validissimo pauore īcussi sūt. et adūtātes magīa dei p̄iectis armis obuijs maīb; ī terrā pstrati sūt q̄ ad wlūtatē ducis cū ipsa vita q̄ rebus totaliter se dederūt. Nec mora. dux diuinā misericordiā ī se ēcognoscēs

cum omnibz miseracordiā fecit. et fiermissimis cōdiaonibz ordinatus obsides pacis accepit. At vbi pax inter ducem et regē omnimoda ꝛqēuit. congregacio celestis exercit9 dispariuit repēte. Hinc deniqz factum est vt reb9 in summa tñquillitate pactis ḡtias deo exerat9 psoluerent et glorificarent in suis mirabilibz dñm maiestatis et sic quiqz cū gaudio ad ꝓpria remearūt. Et nos vadica valde relacione didicimus quēdam defūctū subito q ad purgatoriū tñseūtē. cuiusdam sanctissimi viri precib9 reuocatum ad vitam. Hic tale q̄d visum et audiuum ī purgatorio referebat. Anima cuiusdā quem prius ī vita cognouerat grauissime torq̄bat. In medijs ergo ignibz subito exaltabūda clamauit. Eya miseracordissime deus nec ī finem oblitus es mei. Cui anima osors in pena. Vnde īq̄t tibi misericorma in tam horēdis suppliciis exultacō. Et illa. merito inquit exultabunda tapudio q̄a michi scire a domino datū ē in hoc īstanti puerū natum. q̄ longo post futurus est presbiter in cuius missa prima quā celebrabit ab hijs penis ad reqem euolabo. Sz q patrē meū vt me adhuc puerū ad lītrum studiū et vitam celibē prouocarz sepius michi cum lacrimis q deuocōne referentem audiui. Cū mare īmq̄t tñisissem terram sanctā ihe rosolimā visitare. vmi ī mōtem quem nigrū vocant vbi sparsim multa viri sancti heremite domino seruiebant. Vmi igit eorum peccata cōfessus respōsū accepi me de facili culpas meas p penitenciam non posse diluere. Sz si filium habere et hunc ad lītras ponere fieret qz sacdos ydoneus casto potissime p hūc posse me iuuari. huius occasione ohilij in scolam duct9 sum et dat9. q spero diuina suffragante gratia tāper me et si min9 ydoneū q̄ per alios quos publice in sermoibz vel secrete ī consilio ad oādū p illo īducere efficacter potui adiutus fit multis modis. Michi q̄z cast9 testis fit q̄ si quādo p eo celebrare distulissem alias īpedit9 ipse mi apparebat in somnis q maib9 ostens plagis plurabz vulneatus meq̄ q̄re prēz filius nō iuuare sincerē argue bat. ¶ Sz in austrie prabz fiat per abbatissam quādam piam religiosam audiui q̄dazz sanctissime vite cisterciensi. ordinis mōchus fuit q̄ ī missa celebrata p mortuis ante principacōez corporis cristi cū diceret agn9 dei q̄

tollis peccata mūdi dona eis re
quiem audiuit voces a remotis
clamantium. Festinate festina
te pacem ēcipere quia iam mis
sa propinquat ad finem. q̄ mox
vt stabat corpus cristi tenens
in manibus fit raptus in spiritu
et vidit innumerabilium aīma
rum multitudinem festinantem
ad pacem et alijs recedentibus
alijs clamātibus percepta pa
ce. festinate festīate q̄a iam mis
sa ꝓpinquat ad finem. Sic mo
nachꝰ stetit a prima fere hora
diei vsq; ad horam nonam pre
stolantibus alijs q̄ mirantibus
quid stans haberet immobilis.
Tandem ergo ēuersus ad se fi
niuit missam q̄ preapienti ab
bati cunctis quid vidisset expo
suit q̄ post paucos dies īpemet
monachus vitam finiuit. Vbi
lector audisti quis saluo tamen
meliori iudicio dubitare potue
rit vt spiritu sancto cōmodius
ordinante in ecclesia dei antiq̄
tus ē constitutum vt in missa p
fidelibꝰ mortuis nec par preceē
viuentibꝰ neq; detur ḡ requies
cāt ī pace. Compendiose quibꝰ
potui tacōnibꝰ septem defīctor
suffragijs euolutis. gnaliter de
statu triplici aīarū que ex hoc
seculo trāseūt visionem mirabi
lem q̄ indubitabilem referemus

¶ Cum in brabantie ptibꝰ galli
ce predicarem et vna die dicta
missa in centū aulas socium iti
neris prestolarer. venit ad me
homuncio rusticanus et pauper
habitu et forma despectꝰ deuo
tissime petens vt eum audirē.
Annui. osedit q̄ dixit mi. Annus
iam fere elapsus est cum ecce in
domo mea ī nocte vigiliarū sanc
te katherine super stramīa ia
cēs audiui campanam vt mi vi
debat istius ecclesie ēsonantē.
Surgens ergo vt pergerē ad
ecclesiam vxor mea que ī lecto
alio q̄escebat clamauit ad me
Quo vadis inquit. Et ego. ad
matutinas vado quia pulsatur
est. Et illa. Spiritus inquit ne
q̄ agitat te quia in ꝑmo somno
adhuc est. Nichil aūt curans
quid illa diceret vsq; ad atriū
ecclesie pperaui. Et ecce occur
rit mi sacēdos quidam ignotus ve
stibus sacris indutus stola per
modum crucis ī pectore redimi
tꝰ. qui dixit michi. Appone cor
ad ea que tibi mōstrauero. Et
mox super atrium edito signo
crucis surrexit populus tātꝰ vt
eū vix spatium quiq; iugerū ca
pere potuisset. Et erat populꝰ il
le sup hoc q̄ dici potest ā credi
miseria miserandus nudus pei
tus et per omnia seuis plagis

et cruentatis vlneribꝰ laceātꝰ. Nec moā. sacdos ille iterāto edito signo crucis disparuit plūs q alius multo minor numero et horrore surrexit hītu q̄dez pauper q colore pallidꝰ videbat q̄si multa macie q tabe cōfectꝰ dissimiles tamē persone fm maiꝰ q minꝰ. Iterāto post hec sacerdos signo crucis edito populꝰ repēte discessit. et surrexit populꝰ paruus numero quē solij atrij spatiū cōtinere potuisset longe dissimilē claritate et gloria omnibz hoibz mūdi quos vmq̄ vidit. Erant aūt vestimenta eorū sicut nix a sole irradiata q facies ōi splendore iocūdior. Et dixit m̄ sacdos. discreuisti triū populoz dissimilitudines q̄s vidisti. Prima illa miseria gens sine vlla contricōe discedens a seculo eternaliter dānata est. De iudo apparentes cū ptricōne. q̄ non pacta penitētia mortui sūt et illi q̄dem adhuc penis grauissimis detinentē. q̄ tandem purgati pueniēt ad q̄etem. Tercia aūt gens populus electus ē q̄ pacta penitentia cum dño gloriatur. Hoc dicto cum ipo populo sacerdos disparuit q mox ad matutinarum offitiū cāpana pulsat. Ego autē auditis matutinis et missa de die regressus sū domum et tribus mensibus elangui post istaz terribilē visionē. Peracta igit narracōne diligēter percūctatꝰ sum q̄snam esset homūcio tal q inuenī cum ouer sacōnis huiusmōi. Circa octo iugera terre arabil habebat cū domo ex q̄bus sibi et suis victum necessariū sed tenuissimum elaborans. partes etiā pauperibus erogabat. ter in ebdomada ieiunabat sine limeis sine calceis indiscretis tēporibus ire debat pernoctabat frequent in precibus nūq̄ sup lectū aut aulatrā reumbebat. Quid plura. Tal cāt homo q̄ m̄ fidem in omnibz de hijs q̄ digne narrauerat faciebat. maxime cum in verb eius q facie dīna videre ꝗciā reluceret.

De felicitate q gaudio sāctorum. Capitulū. liij.

Ecce pdeūt q q̄si longo hyemis tedio fatigate extensis membris et al et exuissis exuuijs multiplicia exultacōne ī auras liberas spaciant. Hic maīfestissime post finem mundi resurrectōnis gloria denotatur. Estas enim quia apes prodeunt tempus vltīe resurrectionis insinuat q̄ ille bonoz aīe post diutīe prestolationis tedia corporibus suis vnita

desiderant. Tunc scōm ꝓpheta per euigilacionem sonitus clā goris et tube exuuijs carnis ex cussis de puluere membra singu la in locus debitus et motibus ꝓ prijs redient ad compagē alas q; contemplacionis super lati tudinem cœli non ī enigmate si cut nunc. ꝗ per ipsam speciem acutissime dilatabunt. Quod ysayas ꝓpheta in magna cordis exultacōe declarat dicēs. Tūc videbis inquit et afflues et mi rabitur ⁊ dilatabitur cor tuum. In quo vero statu beatitudinis bonorum caro resurget. ꝓpheta iob et caute nimium ⁊ plane de scribit. Scio inquit q; redēptor meus viuit et in nouissimo die de terra surrecturus sū et in carne mea videbo deū saluatorem meum. quē visurus sum ego ipse ⁊ oculi mei conspectur sunt ⁊ nō alius. reposita est hec spes mea in sinu meo. ¶ Quid ē aūt q; ī tertu multiplex exultacō dicat nisi ēa sanctis ī illa cœlesti pria diuersor erit occasio gaudior. Fideli enī seruo teste casto ī fi ne dicet. Intra ī gaudium dñi tui. Quid ē aūt itrare gaudiū. nisi sicut piscem aquā super se et infra et añ et retro a dextras et a sinistras occasionē gaudij et exultacionis habere. Gaudi um ergo sancti intrāt in eo q; vi dent ista sex. nō vsus. Primo supra deum. subtus contraria vi ta. Ante sacros cœtus. retro pe racula luxus. Sanctos ī dextra. dānatos parte sinistra. Igitur primo supra deum sancti videt ⁊ de hoc spāle gaudiū habebūt. ēa videbūt eum tāq; solū dñm sup se ad distictionē ⁊ euasionē malor dñorū quos oli in terra perpessi sunt. Quod ysayas ꝓ pheta gratulabūdus ostdit. In illa inq̄t die eternitatis itellige in curuabit omnis altitudo vi rorū ⁊ exaltabit dominus solꝰ. et in de augmentū gaudij scōm ieronimū. Ante cuius pedes ī quit horendi ēges nudato late re palpitabunt. Et uōndum val de est q; beatissimū et felicissi mum est videre crstū in patria. si tam dulce petro fuit eū vide re in terra vt tra optarz ꝗ fieri tabuaculavbi nichil habet nisi miseria. Verū tamen dulce et bo nū fuit faciem illius videre que ēsplenduit sicut sol adhuc ī car ne passibilem. ꝗ dulcissimū et optimum erit videre illum sup cœlum clarissimum per diuinita tis gloriam immortalem. Hec enim est vita eterna vt cognos cant te solum deum ⁊ quem mi sisti iheſū crstū sicut ipse dicit.

¶ Audiui sup hoc q̃dam dig
missimū relacōe ab ore beate me
morie berthe nobilissime mulie
ris abbatisse mōsterij cisterciē
sis q̃ iuxta ysulā ī flandria reclia
toriū nūcupat. Hec cum adhuc
esset in aquarum moīa contigit
vt sanctissimā quādam ex soci
abz pro negocio queretz q̃ in cō
templacōez diuīm vult⁹ rapta
ī ādulo ecclesie solitariā inuenit.
Que vbi a facie illius relū īcir
cūspecte dimouit vultus ei⁹om
ni flamma radiāciis choruscā
uit. Cuius fulgore subito obuen
tus trementes repausa fere exā
mis cecidit resupina. Quid mi
ri legim⁹ q̃ facies moysi splē
dida facta sit ex illa enigmatica
collocucione diuina et ideo timē
tes filij israhel ī tabnacula diffu
gerunt. ¶ Sz et illius memorā
bil ade eius supra feam⁹mēti
onem postq̃ in visione castiw
nerat instar lucidissimi speculi
eius oculi miserūt. ¶ Secūda
occasio gaudij erat videre subt⁹
contraria victa. hoc ē dēmones.
q̃ nos olim in diuersis tempta
cionib⁹ afflixerunt. et hoc fuit
signatum ī libro iosue vbi q̃q;
reges amorreorz q̃ afflixerāt po
pulū dei cōprehensi sunt et vin
ctis manibz et pedibz ab omni
populo viliter oculati. Et hoc
signū est atq; figura q̃ aduersa
rij nostri dēmones nullam post
illud extreme examinis iudicii
potestatem temptādi habebūt
in sanctos. Et vide q̃nta ista oc
casio gaudij futurā sit ¶ Legim⁹
in vitas patrū q̃ q̃dam stimula
tus in feinam tantum sensit ite
rius libidīs īcentiuū vt digitus
manuū osumptus ad ignē exte
rius lesionem nō sentiret. Quid
miri? fortior ignis impegit ad
fortem q̃ īualuit. Leui aq̃ mate
rial ignis extinguit. ꝗ tñ forti
animo ignis luxurie trūphat.
¶ Vidi fratrem ordīnis p̃dicato
rum q̃ de fratre adhuc viuente vt
ita de narrauit q̃ dū in cenuo
libidīs īpugnat⁹ cum vina se pe
neviderz dyabolo tñ suersali we
rerz sibi sucubit q̃ testiculos et
mortē cū maxīo discrimine vix
euasit. Nec hoc recito factū ap
probans. ꝗ demonū violēciam
multum mirans. ¶ Tercia occa
sio gaudij erit videre ante se sa
cros. cet⁹ hoc ē angelos q̃ ī mē
sa casti ati conspectum eius in
singul officijs deuotissime mi
nistrabūt. Et in signum hui⁹ re
gina saba ī libro regum tercio
dixisse legit salomōi. Beati ꝗ
ui tui q̃ hij q̃ assistūt coram te
omni tpe. Gaudebim⁹ tūc letis
simis visionib⁹ angelorz q̃ viuē

tibus nobis in omni ꝓfectu virtutis magnifice cōgaudebant. Et nos itaq; multiplicib; adiutoriis circumstantes otra demones et diuersa pericula tuebantur nosq; frequēci⁹ circūseptos sua pīcia solabanē. Et vt hoc exēplo pateat euidēter q̄d īde vtissima relacione didicim⁹ ēferamus. ¶ Elizabeth de gramont apud miuellam in brabāte vgo deuotissima fuit. Hec aut socia deuota et bona quā viuentes ad huc et magistrā nūc duarū milium beghinarū prodere nolum⁹ de miuella in lalons ad duo fere miliaria ꝓpeābāt. q cōtigit eis invia q deuia sūt seuite. Pauefacte ergo ꝓter siluā ꝓpriam flere cœperūt. q̄b; flentib; vehemēter subito iuueīs apparuit cōtra eis. Qāt aūt iuueīs vt michi vna earū dez narrauit crine crispo et croceo alba indut⁹ tunica q albo pauter collobio supdō. salutatus autē ill. ab eis quo pgerēt inquisiuit. Respondētib⁹ eis. in lalons ire vellem⁹. si viā scirez inq̄rant. Sao inq̄t me sequimini. Illo igitē cū filēcio precedente sequunē et ille. Nec fuit aliqua earū que aliq̄d loqui potuit pre nimio gaudio l stupore. At vbi ꝓpeantes viderūt villam subito in ictu oculi ductorē tuuenē perdiderunt. Que mox prostrate in terram amare cœperunt flere q ductori tāto nichil amplius sunt loquute. Ad cor autem post lacrimas reducēte deum magnifice collaudauerūt et sepius dulce factum ad memoriam reducentes exinde spūali vita tali solacio ꝓfecerūt. ¶ Cōsimile ꝓpe duob; fratribus ordinis predicatorum vt per fratrē heinricum de colonia predicatōe elegantissimum inter fratres īdubitabili relacōe didicim⁹. Cōtigit in partes galliarū illo ordine nouiter inchoato ḡdicātib; duob⁹ frib; predicatorib⁹ ieiunio tpe aūt pascha cū iā istarz temp⁹ prandij hora nona q sicū quereret q̄s fideliū eos ad refectionē recipere in terra tara hoībus et ignota. subito affuit iuē eos vir elegantis forme q habitus peregrini dicēs. Quid ofertis inter vos frēs mei. Ill aūt vereciūdātib; dicere q̄d dixisset ait eis. Nobice fidei de hoc interwos dubij q̄rebatis q̄s vos ad refectionē recipere ī terra tara hoīb; q ignota. Xpo credite vtatur q non hesitātib; et ī se cōfidētibus ēpromisit dicēs. pmū q̄ute regnū dei q hec oīa adiacentur vobis. Credidistis ī hoc cristo vt temporalia ista ꝓ illo

dimittereris a paupertate regnū
seduli querere et nunc de cristo
diffidis vtros sine refectōe di
mittat et non q̃i filios pascat.
Et hoc vob signū. tñ habitis cā
pum istū et in valle quadā villā
paruulā inueniet. illic ītretis
ecclesiā ĩuitabit vos presbiter
affectu magno supueiet miles
q̃ vos violenter auferz sacdotī.
Et cū vos deducet psona loci q̃
alter patron dicat maxis pre
cibus optinebitros a militē et
ambos inuitatores vestros mili
tem scilicz et presbiterz vobis cū
largissimis feraul repabit. Cō
fidite ergo in deum et frēs ordi
nis vestri exēplo isto cōsidere fa
ciatis. Dec vt dixit repente dis
paruit. Illi aūt per ordinē vt
eis predixerat omnia reperierūt
et reūtētes paulus dicto fratri
heinrico de colonia et fratribus
q̃busdam alijs q̃ sibi occurrerant
retulerūt. Et nondū q̃ non so
lū crist ꝗ nobi mensa ei angeli
ministrabāt. Unde ipse crist su
os ꝯfortās dixit. Ecce ego dis
ponovob sicut disposuit michi
pater meus regnū vt edatis et
bibatis supra mensam meā in
regno meo. Quarta occasio
gaudij erat videre et retro pia
la luxus q̃ sup sanctis dum ad
huc viuerēt in amore fuerunt.

Vñ beatissim augustin libro.
xix. de ciuitate dei dixit. Cū
diuicijs ꝛpugnam plena pax
non est q̃a illa que resistunt pe
riculoso debellant prelio. a illa q̃
victa sunt nondū securo triūphā
tur ocio ꝗ adhuc sollicito ꝯmū
tur imperio. In illa ergo a sur
rectōis gloria dicere cōfidenter
poterim. Iacob cōtat ē a nos
libeāti sum. Et ysayas. In illa
ĩq̃t die precipitabit dñs mor
tem in sempiternū. Quinta
occasio gaudij ē videre sanctos
in dextera q̃bz dicet venite vos
benedicti patris mei magnum
enim erat gaudiū habere societa
tem cū matre cristi priarchis a
apostol quoz sola etiam hic au
dita memoria cor exultacōne iā
replet. Si ergo ꝗ dici potest.
Ecce q̃ bonū. ac. vbi tñ bon p
mixti sunt pessimis. q̃d erit ibi
vbi nullus deerit bon nullus per
mixt malus. Quid aūt super
hoc auidam nobilissimo gētili
tpe nostro domin omnipotens
ostendere dignat est referam.
Cū anno ab ĩcarnacōe dñi. M.
cc. lx. deuotissim rex francorū
beat ludowicus cum fratribus su
is roberto cōite attrebacensiū.
et alfonso cōite pictauēsiū a ka
rolo cōite ādegauēsiū in sancte
terre subsidiū transfretaret et

damiatam ciuitatem egipti no
bilissimam optinerz audiuit q̃
rex tartarorz matrez cristianaz
hēret q̃ licz filiꝰ gēralꝰ essz casti
ane tamen fidei diligeret secta
tores. Pater enim eius regem
indie cristianuz occiderat q̃ filiā
eius duxerat vxorem. Sperans
ergo pius rex franie q̃ regem
tartarorum tam matris aut aui
grauia mouere posset ad casti
ane fidei pietatem. misit ad illū
duos frres minores p q̃s misit
eidem capellam ex bisso instar
tentorij q̃ omnia vtensilia illius
aurea quibus altari necessaria
inferrentur cum alijs encenijs
preciosis. qui multas terras q̃ ma
ria pagantes venerūt ad illum
et ab illo solemniter sunt recep
ti. Fuerunt aūt apud illum mlt
o tēpore ꝗ in conuersione regis
nichil penitus profecerūt. Vide
runt autem ibidem in exercitu
virum nobilem regis scilicet cō
sobrinum de quo talia ferebāt.
¶ Cum idem nobilis adhuc gē
ralf febre acutissima laborarz et
materia ad cerebrz ascēdere i fi
nā rapt q̃ dormiēt ꝑ oīb qui
ēca illū erant aufugit nud q̃ tri
b dieb et trib noctib p herē
mū vastissimā aberrauit. Ter
cia igit nocte digesta materia
cerebrauit q̃ ad se redijt opos mē
tis q̃ in tenebris hērens solitu
dinē q̃d facerz q̃ severterz nesci
ebat. Eccēqz post instans medi
uz discussis tenebris vidit i mō
tis cacumine ingens lumē. Rep
tans ergo manibus et pedibus
ascendit i mōtez et ecce sup oēz
solis fulgorem regem ammirabilē
vidit in throno aureo residentē
et ad eius dexteram regiam in
cōparabili decore fulgentez. Vidz
mixtam seniores et iuuenes in
thronis aureis assidētes mini
stros ex omni parte vultibus fi
deleis ministrantes. Hec vt vidit
geralf super id quod credi po
test obstupuit. Nec mora. vnꝰ
ministrorum a rege missus euz
vestibus nudum induit q̃ ad re
gem duxit. Cui rex. Nichil ait
in rebus humanis simile quid
vidisti. Et ille. nichil inquit do
mine. Et rex ad eum. Ego sum i
q̃t xpianorz deꝰ rex et dns sem
piternꝰ. Tu aūt redibis ad po
pulū tuū q̃ p q̃rtes iueies i gente
vngarica q̃ imixta ē gēti tue du
os ps biteros xpianos tal hitꝰ
q̃ tal forme a q̃bꝰ erudiens ad
noemam fidei cristiane. Hec vt
audiuit geralf rēnuit bonorz soci
etate frustra. Et mox ad eum
rex. Impossibile ē inquit talez
te remanere nobiscum. sed si
cristianorum fidem susceperis

vt precepi societate ista iocūdis
sima perfrueris. Hoc dicto mi
les sedens in equo albo suscepit
illum q̃ in exercitu tartarorꝫ po
pulo mirāte ēduxit. fuitq; apd
illum diebꝰ tribus q̃ postq̃ repen
te disparuit. Nobis aūt vt iuf
sus erat presbiterꝰ quesiuit q̃
inuenit q̃ eruditus ad fidem atq;
multis militibus tartarorꝫ sacꝫ
baptisma suscepit q̃ xpiane po
stmodum ac sancte vixit. Vestes
aūt quas vt dixim⁹ nudus acce
perat precipui coloris atq; molli
cei. opus vero earum plumarium
idest ex acu factum adūtā pote
rat nec texturam. ꝗ super ōne
artificium hominis diuina vtu
te ocretum. Dictum igit virum
fratres missi a rege frāce sepe
viderūt q̃ postea reūsi in galliā
frābus rem gestā vt narrauim⁹
retulerunt q̃ post vt abvno fra
tre pcepi mor memorie et lās
omendaui. De hac societate
gloriosissim⁹ pr̄ aug⁹. i libro de
ciuitate dei elegantissime dicit.
Hoc illa brā q̃ gloriosa ciuitas in
se magnum habebit bonum qnl
li supiori nullus inferior inuide
bit. ꝗ fiat nec in corpore vult
oculus esse quo digitus est nec
pes quo oculus cum mēbꝫ vtrū
q; cōtineat carnis pacata cōpa
go. sic erit pacatissimo concor
die vinculo ei q̃ maius bonū ac
cepit obstructus vt sufficiat hi
bi bonum qd alio min⁹ accepit. et
nolit āplius. vbi ioseph in bra
bis cū frābs suis. Sexta q̃ vl
tima occasio gaudij erit videre
dānatos a parte sinistra. q̃bus
scilicet poitus a sinistris rex di
cturus ē. Ite maledicti in ignē
eternum. De hijs fm ꝓphetaꝫ
letabit iust⁹ cū viderit vindictā.
Et ysaias i persona xi. Ingredi
entur supple sancti et videbunt
cadauera mortuorū q̃ preuarica
ti sunt in me. vsqꝫ ad sacietatē
oīs carnis. Mirari aūt nōnulli
solēt simplicium q̃ sancti in ex
tremo iudicio parentum q̃ aliorꝫ
suorꝫ visa dānacōne nullatenus
turbabunt. ꝗ stultam hanc ad
miracōnem oīs fidel a nim⁹ rēpu
tabit q̃ sanctos perpetua exul
tacōne firmatos turbari vel dole
re posse non ābigit. Si enim a
perfecto quolibet in pūtu requirit
vt sine iustitie concors in omni
bus vniat. quid mirū si de san
cto iā glorificato credit q̃ viso
quolibet tristissimo in tormentis
non tristetur. Sup hoc aūt
qd olim audierim a venerabili q̃
deo digno magistro Johe quen
dam leodiensi decano. ꝗ postmo
dum de oignies regulari canoī
co qui⁹ superius mēcōnē fcam⁹

ad instructionē legēdum referamus. Dixit enim michi q̃ hoc ipsum q̃d narrare intendo ab ore beate marie de oignies supra modum miratus audiuit. Hec illa beatissima mulier cuius vitam venerabilis iacobus achonensis quondam episcopus postea romane curie cardinalis discreto sermone conscripsit. Hec ergo animabus valde compatiens q̃ in purgatorio torq̃bant̃ super aia q̃z matris sue defuncte solli citabat̃ in spū ꝗ hoc a carne vt iam patebit. Hanc itaq̃z ꝓpter elemosinas et honeste vite modū quo inter mūdanos ipsa q̃z mundana vixerat speabat q̃dem posse saluari sic tamē quasi per ignē. Super hoc tū dubio cum ipsa timerz q̃a iudicia dñi abissus multa rogauit dñm vt eam certā reddere dignet̃. Cūq̃z multas in hoc lacrimas fūderet ac abit die quadā vt ad missam in ecclesia iuxt̃ altare q̃si ad pedes dñi manā sederz q̃ ipsa horore oppressa videret ꝓpe se spm̄ tenebrosū astare. q̃ mox signo crucis timore fugato audacter quis esset interrogat. Et spūs. Ego sū inq̃t mater tua. Cui illa. quō inq̃t tibi est mater. Tūc illa male inq̃t. Nichil me tue iuuare potuerūt preces cū me q̃dem damnatam perpetuo inferni claustra detineāt. Hoc filia elato gemitu heu inquit mater q̃ causa damnationis tue. cui illa enutrita inquit fui q̃ vixi in hijs que per iniusta mercimonia et vsuras acquisita fuerunt q̃ cōscia michi mali non ablata restitui. Nō auaui aut aduertere nolui q̃d contra deum ī meo hospicio et m̄ a subditis agerēt. ꝗ tortuosas mundi vias ingressa īdignum misera iudicaui progenitorū meorum vestigia declinare. Spreui arguentem me super hijs q̃ alijs malis meis. nec in vllo penituit q̃ ideo infructuosam vitam morte omutans a futura seculi vita deperij. Hec dicens mater repente dispauit. Ancilla vero christi confidēs p̄ ordinē oīb̄z etiam ī mōte dānata iustum dei iudicium benedixit nec fleuit amplius ꝓpter mortem traditam per quam carnis īitia sumpsēat. q̃a racio intellēcualis anime quam solus creauit omnipotēs iudicia vniuersorū deo subdita concordabat. Iste ergo apes future beatitudīs sūt q̃ sex tuplici exultacōe supius iferius ā terius posterius a dextris etiā q̃ a sinistris dñi sui gaudiū introibūt q̃ sic ī auras liberas spacia bū̄t. Hec sūt illa q̃ vexāt apes

supple ī pñti vita Et pñt ꝗ diu se temptacōes q ludificacōnes de monum assignari. Non enim sempervnum modum decipiendi hoīes habent demonia. Sed q̃a mēoria sagacitate q ingenio pre ommib⁹ mōrtalibus pollent desa cili videre pñt q̃s modus sit in decipiendo habilior. Sunt aūt quinq; modi fm q̃ in textu ostendi potest.

De temptacōne dyaboli tñs figurantis se in angelum lucis. Capitulū. liiij.

Hirundines et alie aues depopulantur easdem. Per irūdines et alias aues illi q̃dē; demones designā tur q̃ se transfigurant in ãgelū lucis vt q̃ alias essent hōibus horrori pariter et timori specie bēitudinis q deitatis assumpta in nullo suspecti simplicibus ha beantur. Quēadmodū aūt trāsfigurant se in angelum lucis. q̃a hoc frequenter legit narracōes in hac parte suspēdo. referamq; quiddam cunctis inauditum q̃ superbissime ipsa diuinissima ac angel' reuerentissima sacrmē ta dyabol⁹ ausus sit simulare. Non tñ lectorem tedeat si facta mirabilissima ac terribilia refe ram que nūc pseudōnis artifi cium processerūt. Hic in epis copatu cameracēn. in brabācie partibus tūc manente cum in il la dominice passionis sexta fe ria aū pascha cōfessionem audi ens ī ecclesia reddere m aduenit puer ānorum fere. xv. m̃ cum do lore mirabili pedēs aū pedes q̃ dixit. Miserere m̃ dñe miserē q̃a m̃ terribile q̃d accidit in ista die. Obstupefactus ergo q̃d tā horrendy tali puero contigisset hortabar eum; ipsum cum lacri mis vt audacter ediceret q̃d hoc esset. Heu inq̃t dñe sedebam ī campo cum socijs iux̃ oues inci di hastulas ad sagittam facien dam q ecce hastula sine vllo mō vulnere vel lesione sanguine tin cta est q respersa. Hoc cū audis sem mirat⁹ sū q gauisus q̃ pue ro michil q̃ui⁹ accidisset. esse tñ futuri signum īfortunij mox ad uerti. Confortatum ergo ãmoī tum q absolutū puerum dereliq̃. Nec vix dierum septem spaciū itrecessit tum ecce mater fami lias eiusdem pueri puerum nū ciat grauiter infirmari et meu; aduentū cum lacrimis postula re. Nec mora. surrexi et veni ad puerum cōfessus est peccatum ī tali etate grauissimum quod ei feria sexta post diem pasche cō tigeāt. et adiūxit. hui⁹ inq̃t scē lera horrore cōtabui et statim

elangui· Nocte ergo media cū
solus iacerē ī lāulo michi visus
sum mori et ecce viri turpissimi
meam aiam rapientes pervallē
fimo teterrimam q longissimā
portauerūt· q puteū altissimum
flammeis coloribus estuantem
quasi molam glacei frigentes
in igibus proiecerunt· Nota
lector miābilem oparacōes a ta
li puero vt in ipsis testis sit ecci
tatā· Cūq; ibides mias incēdis
cruciarer ecce voce m audiui qsi
dicerē· Parcatis puero parca
tis etati· subito ereptus sū q ēsti
tut9 vite oculos aūt stati apies
vidi mire pulchitudis dominā
astātem mi q dicētem· Ne timeas
fili care doluisti q viam oseqris
Et tē nūc cum ecessero dyabolus
veniet ī specie sacdotis ne credas
ꝗ manda illū cui cōfessus es ani
pascha· Hec dicens disparuit q
subito astitit mi quasi vir euerē
dus in specie sacerdotis alba in
dutus q casula et velut nix can
dida piride preferens sacramē
ta· Me ergo ab confessionem q
sacramentorum sumpcōnem re
fidens hortabat· cui cum signo
crucis diuicius eluctarer et ille
nichilominus a remotis tamen
ficta ingeret sacramenta tādē
post longum agonem beatā ma
tam virginem inuocaui et mox
seductor ille disparuit et me pe
tētē matersfamilias vos māda
uit· Hec vt audiui supra modū
miātus sum q audaciam q psūp
cionem dyaboli qui fictione sua
temere temptauit viuifica sacra
mēta· Credo g° q cert9 sū ꝗa pu
er ñ fuisset a gloriosa casti ma
tre q vgīe premunit9 accepisset
quidē figmenta dyaboli q p hec
ad minus contaminatum corp9
possidens intrasset· Glorifica
ui ergo dīm q multiplicter bñ
dixi ꝗa tali puero intelligenciā
q ostāciā dedit q per eū q in eo
sue benignitatis et ammiracōis
opa ofirmauit· Iussi g° mox p
rochianū ei9 psbiterꝫ accersiri
q eū sacmētis salutarib9 munui
ri· sicq; die ēcia ab hac vita mi
grauit q osūmat9 in breui tpa pi
culosa cōpleuit· Potest q ali
ud tēptacōnū gen9 prūdinū qꝫ
sterore tobias cecatus vel alia
rum auium vexacio designare
vt subvicinum specie viciorum
mēbris inuoluamur· Verbi cau
sa· Captat quis diues fieri q cō
gregare diuicias vt in fine con
struat vberius testamentum fa
ciatq; heredes crastum qui copi
arum suarum dereliqt vl dños
terre vl pntes a clienta cultos su
os vl raptores quos libet neqssi
mos possessores· Hec maxie ī

clericis vidimus quos cum bona pauperū esse deberēt et que eis omni die superfluūt non ī marsu bijs vel in archa ꝗ indigo ori fa melici et ventribus esurientiū de berent liberaliter erogare. ¶ Audiuimus de venerabili gwilhelmo nato aluernie pisiensi episcopo cui cum nūciaretur q̃ canonicus ecclesie pisiensis ītestatus decessisset et ipse de iure canonico ī tribus milibus marcharū succedere deberet eidem complosis manibus risit. Absit hoc a me. ꝗ heu miseros peccunia sua secū sit ī perditionem. Et hec dicens precepit peccuniam in vsus pauperū erogari. bñ et digne dixit q̃ fecit.

¶ Qꝗ dyabolus facilitēr tēptat deditos vitio gule. ¶ Capitulū. lv.

Insidiant q̃ hijs supplicibus aquantibus cane. Hoc ē ad aquā bibentibus. Nullus enī decipiendi efficacior dyabolo locus est q̃ cum fideles super cibos et potus moderatius se effūdūt et tūc ad verbos inepcias protracti facilius. non solū iania ꝗ etiam ad ꝓphana deliramēta procedunt. Hīc iob timens filijs suis vescentibus q̃ bibentibus vinū mittebat q̃ sanctificabat eos offerebatq̃ holocausta p singulos ne forte mālt bñ dixerūt. idest maledixerūt domino in cordibus suis. Et hoc idem naturaliter procedere et figūr videtur in ebriosꝗ lingue titubantes lubricitas post nimie potacōis excessum. Quid aūt hīc gestū sit cōgrue q̃ opportunissime videamus. ¶ Ingluuiei iuramentis et maledictionibus in loquendo gallia pre ceteris fere terris studet auidius. In hac vt a fratre ordinis predicatorū audiui accidit qd subiūgo. Sedebant q̃dam viri honesti quātus ad seculum in taberna q̃ bibebāt. Et cum īcaluissent mero cepērūt conferre de diuersis adiuicem. et inuectus est ꝗmo q̃d futurum sit post hāc vitam. Tunc vnus vamissime mālt a clericis istis decipimur q̃ dicūt aīas sine corporibus viuere post ruinam. Hoc dicto in risum omnibus excitatus adueit homo statuā fortis q̃ magnus et residens cum illis vinū postulat. bibit. q̃nt q̃s sit sermo iter eos. De aīabus mālt ille q̃ supra. Si q̃s essus q̃ meā vellus emere foro optimo darē eam. et de precio eius in cōi oībus ad bibendum. Tunc cachinantibus ille q̃ supueneāt. talem mālt mercatorem quero. Paratus sum eā emere. dicito quantū dabis. Et ille

elato vultu· tanta imāt· Mox cō
uenientibus eis in precio soluit
emptor statī pecuniā q letātibz
omnib9 biberūt pleno calice nō
aliante ad primū illo q̄ animā
vendidisset· Vespere aūt facto
tempus est imāt emptor vt q̄sq;
nēm ad ꝓpa rediret· vos tñ aīī
q̄ separemur date iudicīū· si q̄s
equū emerit capistra vinculo alli
gatū· nūquid cū eq̄ in ius emen
tis cedet et capistrū· Qui oēs pi
ter respondērūt vtq; cederet·
Nec mora· venditorē q̄stionis
et ēspōsionis horore tremētē;
emptor cū aīa et corpore vidēs
b9oibz sursū leuauit in aera q se
cū vt certū ē ad inferna ꝓtrax
it· dyabolus enī erat in hoīs spe
cie· Quis enī alius se aīarū di
ceret mīatorē ñ ille in cui9 figurā
oli ad abraham dictum est· da
mihi animas· cetera tolle tibi·

De demonibus aerem perturbantibz· Capi· lvi·

Vespe pseqūt eas et in
pugnāt eas odio naturā
li· Vesparū q̄z gēi tarū
vermiū species adiūgūt· blatte
scarabones atq; stupestres· q hijs
q̄tuor demoniorū species figurā
tur· Vespe q̄ iracūde sūt q hoīes
acerrime pūgūt strepitusq; tu
bali p aera aurūt dēōnes illos

signt· q̄a vltione pmittente di
uina tempestatibz aeris q tonitrū
is se imiscent· q ī hijs terrēt
homines damnificāt q occidūt·
Et de hijs trib; exempla pona
mus· ¶ In theutonia circa anū
dñi· M· cc· lvi· tātos ventorum
chorusca cōnū tonitruorq; q grādi
nū fragores ī ualescere vidimus
vt homines p ciuitates q̄ amē
tes incederēt et ī mnere diē iudi
cij formidarēt· Circa triuerū vi
neas demolitas peit9 hiuas et
arbores antiq̄ssimas fundituS
euersas inspeximus q excelsor
edificiorū fastigia corruisse· Fu
erunt qui dicerent dēmones se
vidisse quasi bestias diuersas
in aere sibi inuicem expugnās cō
trarijs occurrisse· Hoc de ter
roribus· ¶ In prouincia pruicie
apud lemonicas tpe etatis nrē
pnore fratr predicatorq; eiusdē
ciuitatis narrante didicimus tā
te magnitudīs grandines ceci
disse vt in vrbibz villis atq; cā
pestribz tecta frangerent· dēō
lirent vinee· fruges redigeren
tur ī paleas· hoīes extra tecta·
volucres in agris q pecora neca
rentur· Qualiter hijs se imiscu
erūt sathanas breuiter audia
mus· Vineaq; custos sub tugurio
in campestribus imminentibus
tēpestatibz latitabat audiuit

clamantium voces ī aere. Caue caue. q alius rūdebat. Quid ca uebo. et primus. Vineam petri richardi ne lesens. Sopita ergo postmodum tempestate sola vinea petri richardi īmunis ē reperta a lesuā. Erat aūt petrus richardus sic enim binomius dicebat vsuārius pessimus q obnoxius multis mal. Ex quo cōsidetandum est q in cōitatu spūum nephandorū aīcos ymmo potius īmicos vt sanius loquar demones habuisset q ei bona sua q si advite solaciū tū ad perpetue dānacōis aumulū oseruasset et hoc qūtum ad dāna. Ad occisionem vero hominū qualiter pmittente deo coopant demones audiamus. ¶ In marchia flandrie atq; brabancie villa populosissima est sita in qua dedicatio ecclesie facta multos ad spectaculū trahebat q ad lusum. Inter quos vt a magistro gwilhelmo bono et lātō presbitero q de eis dē ptibz nato perepimus. q̄dam tubicina erat q̄ corizantes iuuenes q puellas saltacōnibus et gesticulacōibus suis ad carmina obscena q turpia ducebat. Hīc celo nubibus arcta vesperas obscurato q̄z ad ppa redierēt. solo aūt tubicine nondum lusibus sacrato per viam ad solita remeante q canēte tubia ac saltante q posteriorum sonitibus turpiter īsonāte duo pueri pastores vbi coruscacōes q tonitrua īminere viderūt ad dumeta fugerūt et eis videntibus in tubicinem fulmē cecidit q extinxit q eius brachiū amputauit. Nec mora. viderūt q duo nigerrimi canes ex insperato venerunt. q inter se pendulum extincti brachium deportarunt et cadauer mortui ad ppria detulerunt. Mane aūt dicente presbitero q̄a in atrio fidelium sepeliendus non esset quē in ludis turpibus tā notabiliter īcitrūū occidisset. Rūderunt aīa. q si ex tū et tonitruo tū ad dedicacōnez ecclesie pegrimus cum alijs occurrisset. Permisit ergo presbiter q si dolens vt ī atrio sit sepultus. Et vide rātudinem dīm iudicij. Mane facto sepulchrū patens inuentū ē et loculus in quo iacuerat vacuus q eiectus. Cadauer vero vt optīe credi potest sicut q eius brachiū a demonibus asportatum. Nō ergo lectore q̄a tali vindicta digni sunt q si eos parcente deo tales casus semp non puniant q̄ turpibus ludis q cantibus sacra fidelium atria q ecclesiam inhonorant. ¶ Secūda spēcies vesparum est blacta. de q̄bus liber in natura

rectū dicat q̃ lucifuga ē q̃ ī tene
bras ambulat. Hoc verme demo
nia figūtur q̃ nocte hominibus
apparent in somnis q̃ eos visio
nibz fantasmatis polluūt q̃ il
ludūt. De hoc quidā adiaclo
sū me legisse memini. ¶ Cum q̃
dam mōchus ad obsessum ener
guminū accessisset circūstantē
populo multo eū cū irrisōe mor
daci demonū inclamauit. Eya
frater eya nūq̃d pulchrā tibi in
hac nocte mulierē in somnis ad
duxi. Quippe vt post ofusionē
monachus ēcubuit ī somnis polu
tus fuerat illa nocte et non con
fessus fuit. Sz et in nocte q̃dam
demonia vtutem nocēdi q̃ appa
rēdi accipiūt quā lucētē die ha
bere nō pūt. q̃ hoc ad fidē fideli
um roborandā. facilius enī ho
mo nocte q̃ die terrēt. Nichil
enī dyabolus fiat dicat beatus
aug⁹. vel nocte vel die potest n̄
pmissus. Et vide q̃ pulchro q̃
euidenti exemplo. ¶ Vidim⁹ in
villa niuelle vrginem deo dignā
de qua mirabilissime narrabat. Hoc
tuis parentibz in domo frās mi
litis ēlicta est p̄ cisterciēs. ordi
ne diu laborans nec ad effectū
perducere valens fortiter ī ani
mo statuit scōm posse suū etiā
in seculo ordinem obseruare. In
cessit ergo sine lineis. obserua
uit ieiunia silenciū tenuit. caru
it carnibz. horas matutinaz sur
rexit. ecclesiam intrauit. horas
regulares exsoluit. Contigit au
tem vt ea ignorante mortuū ci
tusdam defuncti corpus vespere
ad ecclesiam deferretur q̃ solum
in feretro ēlinquerēt. Surgēs
ergo media nocte vrgo quā dixi
mus intrauit ecclesiam. inueit
q̃dem mortuum ꝗ parū ā michil
timuit. resedit. horas incepit.
Hoc vt vidit dyabolus inuidit
et corpus mortuum intrans locu
lum primo mouit. Virgo igitur
osignās se cōstanter ait q̃ incla
mat dyabolo. q̃escē miserrime
q̃escē quia michil potuis cōtra
me. Et mox dyabol⁹ surgēs aiz
corporē. ere inq̃t nūc potero cō
tra te et meas iniurias a te pas
sas frequēter vīdicabo. Hoc vt
illa vidit ī pterito corde baculū
cū fixa cruce ābab⁹ maibz tapu
it q̃ ī capite mortuū ferēs ad ter
ram pieat et sic fideli audacia
demonem effugauit. Diu ergo
virgo casti cū magna āgustia
laborauit vt cadauer deiectū in
feretro relocarēt ꝗ frustra q̃a
non potuit. Veniens autez ma
ne presbiter cum custode miāt
deiectum corpus q̃ vulneratū in
capite q̃at quid actū sit. fatet
vrgo cū lacrimis rogat obnixius

eleuan corp⁹. Negat ille dicēs visurū potius populum et p ge stam rem excitādū in laudē xpi. Mox turbata vgo vbi presbiterum mutabilē et inexorabilē vidit vana nimiq gloriā q erubescentiā eē formidans. domū fās cognacōnem et patriā deseliqt et nūqd ad eam postea rediit. ꝗ vsq ad mortem ī miuella pmansit. ¶ Tercia species ēspatum sūt scrabones et vt dicit liber de natura rerū. scrabonū fet⁹ ineqlē et barbarus est. alius in aq natat alius sup terrā repit ali⁹ in terra manq atq alius ī aera volat q in hijs omnib⁹ multaplicitas demonū opatur. Sūt enim demones q̄ in aqs manēt q hos poete neptunos vocant. Alij sup terram q hos īcubos. Alij in terra fiant in spelūcis mōtum. Alij in siluis et hos dusios vocat augustin⁹. Alij ī aera et hos spūalia neqae in celestib⁹ apostol⁹ vocat. De hijs q̄tuor ī suis locis habēt dsiiū pmittēte tñ illo q̄ omnia ī numero pōdere q mēsura disposit. Nō ñ singularter neptunus ponit ab aristotile licet neptūos pluraliter ꝗ pōm⁹. De neptūor factis tabulosa q magna mirabilia referūt et certa fides est q frequēter audiūt ab hominib q videnē. tarus tamē nostris temporib q postq̄ fides cepit enucleacius predicari.

¶ Narrauit michi vir bon⁹ et sanctus et sacerdos q frater ordinis predicatorū nobilissima ducum prosapia oriūdus de gētibus comanor. Hic ad fidē cristi conūsus fuit illo tpe quo gēs ipsa comana peruassa effugata est a populo tartarorū. Hic puer adhuc gētil vt referebat m annorū fere septem cū sororib⁹ suis q puell alijs in ripa fluminis iocabat q subito inter ludē dum de aqua egressus q̄ vir terribilis et pilosus ludētes īuasit dicēs. q̄d me inq̄natis o puer. Cunctis ergo fugiētib q dictum puerū fugam ceteris tardiorem facientes in dorso clauapaussit q mox cecidit et regressus in aquā saltauit. Soores autem mortuum puerū rapientes ad tabernaculū detulerunt nondum enim comani domibus vtebanē. Aggregatis ergo parentib⁹ fit pro puero planctus. ꝗ ante mediam noctē cum mlta suorum letitia mortuo restituta est vita. Credo fidenciaus fiat postea patuit q ex tunc in puero salutis opus diuine predestinacionis benignitas causabatur. ¶ Aliud michi idē optim⁹ frater licet ad rem nō pertineat

quā nunc habem⁹ in manibus
narrauit quā ad edificacōem le
gēcum breuiter enarrabo· Ipse
adolescentul⁹· baptizat⁹ q a pri
ore ordīnis predicatorum in vn
garia receptus ad ordinē in ha
bitu secularis in scolam datus ē·
Preceptū est autem illi vt nich
il fiat frater sine licēcia ageret
prelator hoc q̄dē et si ī plurib⁹
obseruauerit contigit tñ vt lo
tara sue tunicā vetrem sine licē
cia daret· Post hoc autem ce
pit ḡuiter īfirmari q acuta febri
cītās sine ofessione sine viatico
vt ei videbat ad extrema pdu
ctus est· Nec mora· vbi deōnes
eū rape voluerūt affuit āgelus
cū mico mitore pēnatū dicens.
Fili ne timeas· michael āgelus
ego sū· te contra demones defen
sabo· Secēdēntbz ergo ceteris
vnus demonū cauillatore alijs
tradente animā rape conabat·
quem graui michael aīadūsīōe
corripiēs effugauit· Nec mora.
aīmā ab padisi ianuā ītroducere
voluit· ḡvir grādeu⁹ q magne
autoritatis resistere nisus est di
cens· Animā michael ad corp⁹
reducas· q cū alijs peccatis pre
cipue inobediēciā corrigat· Sta
tī vt anima reducta ē ad corp⁹
adolescēs cretico sudore pfusum
se inuenit q oculos aperiēs pri
orem aīm se sedētē vidit· Cui mox
confessus quid vidisset exposu
it· hinc polt studia īstruz opor
tune fratrē indutū et ī sacerdo
tem promotū vidim⁹ q⁹ sue gen
ti postea fidem exponens romā
norum populū nō modicū bapti
zauit· Hinc de īaubis demoni
bus sequitur· Inaubos demones
oppressisse feminas quasdam· ali
as venereis cōfabulacionib⁹ ad
cōaubitum allexisse in confessio
ne plures audiuim⁹· quarum
vnam virginem in religioso ha
bitu vidi· que cum primo dice
ret nūq̄ se in conaubitu consen
tisse plurimū admiratus sum
q̄ iudicio hoc potuisset ī aīa nō
ꝓsentiente omipotēs pmittere·
Credere g° illi nullo modo volēs
horaficis iuramentis vgiez con
testat⁹ q tādē ab ea violenter ex
torsi q cum maximis lacrimis et
erubescencia se primo mente q⁹
carne corruptam· Et vide q⁹ oc
cultū et mirabile iudicium equi
tatis· Illa vtq; cū postea quasi
doleret ad mortem q ofitereur
cum lacrimis· ōnino nulla arte
vel studio ab inaubo potuit dō
ne liberari ita vt nulla ei vale
ret crucis signacio· non aqua
benedicta· non ipsa corporis ca
sti etiam ipsis angelis terrifica
sacmēta donec post ānos oracē

q ieiunio pie luit gardis demon.
inaibus totaliter fugaretur. Et
nos q̃dem credim⁹ q fatemur sal
uo cum iudicio sentencie melio
ris q̃ postq̃ de pcto suo amare
fleuit q doluit poq̃ ei oaubitus
pena culpe q̃ culpa fuit. ¶ De
hac eadem muliere reprata vene
rabil et deo digna monialis de
valle dueis in brabãcia crustina
nomine michi narrauit q̃a cum
illa ĩvigilia penthecostes nega
ret se cum lacrimis suscipe sac̃
mẽta eo q̃ a demone ĩportuni⁹
repararetur dixit ad eam in mag
na conpassione crustina. Vade
q̃esce securus eras corpori omu
nicatum dominico. ego aũt ĩ me
recipio penam tuam. Recessit
illa gaudens dormiuit in pace
cum alijs ad oracõnem de nocte
surrexit. Mane cum omni tran
q̃llitate sacramẽta suscepit. Cri
stina quasi michil põderans q̃
in se penam reprate suscepeat ꝛ
pere dormium iuit. Nec mora.
cum se sopori dedisset audit pre
ter solitum in stramento cubilis
sui quasi porcellum cõmouentẽ
se et inq̃etus agitantem. Sur
rexit illa in nullo suspicata dya
bolum colo quem habebat ad le
ctum fugare mirãs quicq̃d esset
Recumbit illa iterq̃ iterq̃ iterũq;
q̃ pauidi⁹ molestata surrexit.

q cum hoc plures attemptass;
mani feste tandem sensit q vidit
euersis stramĩnibus q̃ demoma
re prauitatis reparetur neq̃ca.
Dimisit ergo lectus tota nocte
permansit in somnis q cum ora
re vellet demonis sucaurebat
insultu. Quid plura. dixit q ve
re credidi q̃ numq̃ ante tãta et
talia pertulisse. Mane facto cui
predicta mulier cõitata fuisse.
Crustina ad eam veniens renun
cio inq̃t renuncio pene tue. Dix
fine vite discrimine violentiam
crudelissimi tẽptatoris euasi.
¶ Inaibos generare beda in hi
storijs britonum et multe alie
scripture testantur. Qua autem
racõne hoc fieri potest nõ video
nisi hac sola q̃ viale semen effu
sum mox ĩvas muliebre cum de
bita temperantie qualitate tãs
fiũdãt. sed sic generare proprie
inaibum non dicim⁹. Infinitas
tamen racõnes latere humanis
ingenijs in rerum secreto natu
re plenissime ofitemur q paucis
simas respectie hoĩm sensib⁹ ap
parẽ. ¶ Hic de dusijs vel dusicin
b⁹que ẽ tercia spẽs demonũ seq̃
tur. Dusioq̃ demonum opa mul
ta percepimus et hij sunt q̃bus
gentiles lucos plantatos ãtiqui
t⁹ consecrabant. Hijs et adhuc
prusie gẽtiles siluas estimant

cõsectas et eas incedere non au
dentes numq̃ ingrediuntur eas
dem nisi cum eis diis suis volue
rant immolare. Dij sunt etiã de
mones de quibus gloriosissimꝰ
augustinꝰ in libro de ciuitate dei
euidentissime scribit. qui homi
num viuentium corpora vt dya
ne subito ex hominibꝰ rapiebãt
et cum ea deluti homines in ali
as religiones delata vidissent
que apud se mortua estimabãt
illa iam imortalia facta credebãt
et in deorum numero computa
bant. Sic q̃ nos temporibꝰ mo
dernorum etiam frequenter au
diuimus quasi in agone mortis
positas mulieres subito rapi.
q̃ earũ loco a demonibꝫ figmẽta
deponi et ipsa figmẽta similima
raptis corporibꝫ quasi mortua se
pelire. visas vero feminas q̃ in
ter homines conuersatas. Nũqd
magi i egipto coram pharaone
virgas suas i dracones conuertẽ
tanas fecerũt et aqs fluminis
in sanguinẽ mutauerũt. Vt au
tem dicit venerabilis augustinꝰ p
mũdũ demones diuinitũs oc
culta scia deferẽt. per que subito
talia figmenta procedunt. Et
vtiq; illa que magi in egipto fe
cerunt vtpote dracones tanas
et sanguinem. vera signa fuerẽt.
et hoc non fallaciter licꝫ nequi
ter ꝯwãcite ostenderẽt. Quid
ergo cuipatur si quis dixerit q̃
demones subito figmentaꝫ hũa
no corpori similimũ faciant et
pro sublato corpore ponant.
Quis enim dubitet demones ige
nio sagaciori callere q̃ homines
in infirmitate cuiuslibet iudica
re possint de facili conualescen
cia hoinis vel de morte. q̃ secũm
hoc si conualescere debꝫ potest
eũ q̃ ad aliena transferre. Et hoc
quidem si demones possunt. ad
tps tm pnt. et nõ illud diu du
rabile figmẽtũ similimũ corpi
potest efficere q̃ corpꝰ inuisibile fa
cere qõ supponũt. Si enim p adiũ
ctionẽ lapidis estolami vl p mi
gramãtias incãtacões aliqs iui
sibil hoibꝰ reddi potest. q̃re nõ
poterit ope q̃ igenio dõnũ. In
ptibꝰ theutonie plenissima frm
predicatorum q̃ minorũ attesta
cõe pcepi puellam nobilissimaꝫ
esse filiã coitus de swanẽborch
in claustro moialiũ enutritaꝫ.
q̃ per aliqs horas a demoibus
nocte rapitur. q̃ in ipso raptu i
uisibil et incõtrectabil oprẽ ba
tur. Et hoc cũ qdã frẽ eiꝰ carnal
de ordine frm miorum experiri
cupiens voluisset accepit dcam
puellã sororẽ suã i gremio q̃ bra
chijs eam fortissime strinxit q̃
tenuit et tamen veniente hora

raptus de manib9 tenentis īuisi
biliter et incōtrectabiliter tolle
bat. Hoc exēplū magister al
bert9 frater ordinis predicator
theologus in disputacione pisi
us adduxit cum coram episcopo
prahen. predicta questio de rap
tu mulierū taliū moueret. sicut
ab illō fide plena percepim9 q̄ in
disputacōne fuerūt. Hentē vero
tās lata hoīs q̄liter dēmones ali
enent videre nō possū. n̄ eo mo
do quo homines per inergiam
opacōez et mentis īsaniam vt q̄
fiant cum eis penit9 non aduer
tant efficiūt amētes. Cum vero
wlūtate ōima vel hominū diligē
cia ita capti a dēmonib9 hoībus
restituūt et mēti. nūq̄ tā sic re
stituūt in integrū sanitatī qui
semper eorū cor suspēsum sit et
pronū ad reditum. sicut illi q̄ se
mel amenciā passi sūt facilima
occasione ad amēciā relabunt.
Ds q̄dam referūt q̄ viderunt fa
cies sic raptarū que pallida sup
macie ⁊ liuida ⁊ oculi magis in
stabiles q̄ in nō raptis. ¶ Guū
tena brabancie villa est solēnis
et nota. In hac q̄dam iuuenis
puellam v̄ginem adamauit. Cū
q; pro eius nupciis illius parē
tib; loq̄ret et illi rēnuerent pu
ella medio tpe īcidit ī acutam
qua īgrauescente mori omnib9

visa ē. luctu ergo facto cū pane
q̄i pro mortua pulsate sūt. Nec
mora. iuuenis amator puelle de
villa eadē in crepusculo noctis
pgebat ad aliam et cum per du
meta trānsiret audiuit vocem q̄si
femine lamentantis. Sollicit9
ergo discurrēs et querens audi
tam inuenit puellā quā mortuā
estimabat. Cui et dixit. Mortu
am te plangunt tui et h̄ vnde w
nisti. Et ecce ait vir ante me
vadit q̄ deducit me. Stupefact9
ad hoc iuuenis cum neīnē aliū
n̄ solā puellam videre audacter
rapit et in domum extra villam
ptinus occultauit. Dinc regres
sus ad villam amicis suis loq̄t.
Ingredit ad patrem puelle cū
amicis sedentem ad finus. q̄rit
si sibi suā filiam daret quā qua
si mortuam plangebat. Cui pa
ter ammirat9 respondit. Rum
q̄d pro deo michi es vt mortuā
suscites et accipias in vxorem.
Et iuuenis. tantum ait libens
spondeas vt filiā tuā habeā īvx
orē. si viuā reddidero et sanam.
Cui pater consentiens dictū co
ā oībus confirmauit. Mox iuue
nis eleuato lintheo quo cooperta
putabatur figmentum mirabi
le q̄le a nullo hoīm fieri potuit
īuenerūt. Dicit aūt ab hīs q̄
figmenta huiusmodi dyabolica

inspexerunt ea esse interiꝰ putado lingno similia lemi exterius pelliula superducta. Hic reducta puella est q pri ēdita. sanaq; post dies aliq̄t dictū iuuenem maritum accepit q vsq; ad tempora nostra incolumis pduauit. ¶ Simili ꝓpe modo aum q̄dam in ofinio Flandre sororē languidaz q mortuam putatam sub eadē die anteq̄ sepeleretur figmētū iter arū dimeta iuxꝫ maris litora reppenssset reduxit eā ad ꝓpa. q ingressus domum vbi ab amicis q̄si mortua plāgebat discoopertū figmentuz extracto gladio i fausta oadit horrenta bꝰ cūctis q clamāt bꝰ aut i finꝰ sororis tāta crudelitate seuirz. Et mox subadēs. Crudeli iq̄t video in sororē. Nō est illud sororis corpꝰ. sed figmentum et illusio demonū. Et hec dicēs secum cunctos adduxit q duxit ad domū ꝓpaz q eis sororē ēductā ostdit. q hec vsq; ad tpa nra pmā sit. Quis nō obstupescat in tā videlicz inexplicabilez casū rerū ordinem q rōem naturē sup id q ꝗ estiam potent variam. Ego q̄dē talia fieri pmittētē occulto dei iudicio p opacōez demonum nec ifirmo nec ofirmo. Sed q̄n obiciētibus talia q verissima assertione firmāt bꝰ subtersugere dissimulacōne nō potui. ista mi narrata et inculcata cōscripsi et alijs disseminenda reliq̄. Cum tū disputantem et determinantem super premissis Iranorem aliquē q magis exptum optarē audire q̄ de hijs ꝓprio ingenio temere diffinire. Interrogaui super hꝰ supdictū magistꝫ alb̄tum ꝗ ille dissimulauit et noluit aliq̄d diffinire. ¶ Quo etiā in mōtibꝰ idē demones dulij habitare dicant et seducere ac demētare deceptos manifeste mōstrabo. Anno ab incarnacōe dñi M.cc.xxxi predicante in theutonia magistro cōrado cōtra hereticos q ab eisdē felici morte pempto. hereticꝰ q̄dā vt p frem cōradū ꝓuincialem fratꝫ predicatorꝫ per theutoniā aū multos annos suscepi seductꝰ a demoibꝰ frez quēdā ordinis predicatorꝫ ad hēsim inuitabat. Quem cū videriz istantissime ēmitentē dixit fratri. Pertinax valde es in fide tua. nec tū de hac ñ perscripta q̄dā aliq̄d ēiꝰ ispexisti credere aut si velles dās meis xpm tibi q mēez eiꝰ ac sanctos oculata fide mōstrarē. Mox ille illusionē dōnū suspicatꝰ volens tādē probare q̄d esset. nō immerito inquit tibi tunc crederem si promissa duceres ad effectum.

Gauisus hereticus diem fā statuit. Frater vero pixidem cum sacramēto corporis ꝗ clam secum sub cappa portauit. Duxit ergo frēm heretic⁹ in speu cuiusdam montis in āplū valde palatium qd̄ claritate mirabili relucebat. Nec mora. vt in interiori parte palacij peruenerunt. viderunt thronos positos quasi ex auro purissimo. In q̄bus rex fulgore ꝗ choruscō circūdatus ꝗ tuꝗ eius regina sereno vultu pulcherrima et ex vtraq; parte sedilia ī q̄bus seniores quasi patriarche vel velut apostoli astantes permaxima multitudine ālorū. et hij oēs luce sidera choruscantes vt michil minus q̄ demones putarentur. Vos mox vt vidit hereticus cadens ī faciem adorauit. Dic⁹ aūt frater immotus stetit. ꝗ tāto spectaculo vehementer obstupuit et mox ad eum conuersus hereticus. quare inq̄t filium dei intuens non adoras. Pronus accēdēs adora quem vides. ꝗ ab ore ei⁹ fidei nostre secreta suscipies. Tunc frater accēdēs protinus attrahit pixidē ꝗ obtulit regine in solio residenti dicēs. Si regina es mater ꝗ. ecce filio⁹ tuus quem si susceperis te velut matrem dei recognoscam. Cum hac protin⁹ voce totus illud fantastiam euanescat ꝗ ad michilato fulgore tante tenebre densuerunt. vt vix frater cum ductore suo ad montis exitū regredi potuerunt. Conuersus ergo heretic⁹ ad fidem redit. ꝗ miraz de monis astuciam stupefactus expauit. ¶ De quarta spē demonum dicemus. quos apostolus spīūalia neq̄ae in celestibus vocat. Et nota ꝗ dicit spiritualia neq̄ae ad distinctōnem demonū aliorum qui se corporalibus apparicōmib⁹ frequēter īmiscēt. Isti vero spiritualiter magis et nequiter atq; subtilius ī decepcōnem ꝗ dānacōnem hominum debachant. Illi enim simplices ꝗ ydiotas decipiunt. per istorū vero nequissima ꝗ astutissima tēptamēta etiaz hoīes prudentissimi cadūt. Illi iterd̄ tēptare cessant. isti nūq̄. Cōtra hos petr⁹ apostol⁹ oracōnibus p̄cipit īuigilare fideles q̄a adūsarius vester dyabolus tāq̄ leo rugiēs ēcuit q̄rens quē deuoret cui resistite fortes ī fide. idest per opa fidei resistam⁹. Circuire autez dyabolus dicit vt si supare non possit ī vno. vexet te tñ vt succumbas in alio. vel si ad horam ei in tēptacōne ēhistit. michilominus tamen ingeiare. qd̄ semel vl̄ plures spreuerit non vrett.

Hic fit q̃ qñq; multo tpe ĕhstē
tē hoīez tēptat. quē tandē victū
tedio virtutis statum eneruat.
Hic quoddam accidit qd̄ sine
vlla hesitacōis dubietate ꝛ gno
ui. ¶ Cāt puella quedam ī bra
bātie parta b9 iter pœtes gñosa
q̃ ī amorē cuiusdā iuuenis per
multos ānos mire dēmonū sti
mulabat insultu. Hec cum m̄
frequēter cū multis lacrimis ī cō
fessione dyabolicas īsidias api
ret ꝛ soluiuit sūmope cauerz ne
nunq̃ á vbo iuuenī tēptacōnis oc
casio præberet. Et parauit illa di
ligēter vt monui. Cūq; adeo ꝗ
uiter tēptaret vt sompni ꝛ cibi
p̄deret appetitū accidit nocte q̃
dām vt tāto dēmonū agitaretur im
pulsu q̃ supueniente aurora sur
gere cogitarz ꝛ clamadire iuue
nem q̃ in vicīo manebat. Nec
mora. vbi surgens oculos apu
it vidit castū q̃i plagis recēta
b9 caudibꝫ leni ꝗmōe dicētem
sibi lingua patria. Hoi. dois.
amor. ie. sui. tres. vias. libos.
lidons. et li. tres. gens. Quod
nos latīe colorati verb exponi
m9. Me diligas qui sum formo
sus bon9 dulcis gñosus. vñ vsus
dilige formosū dulcē qz bonum
gñosū. Hec vt dixit ĕpente dis
parauit ꝛ puellam in ōni pace ꝛ
gaudio ꝛ gratiarz actione ab ōni
temptacōne liberrima dēseliqt.
Bene ꝛ verdice de se castꝰ asse
ruit. diligendꝰ est enī pre omni
b9 q̃a speciosus forma pre filijs
hoīm et fiat splendor ꝛ gloie et
figuā substātie prīs. Contra de
hoīe dicit. Omnis caro fenū.
Diligendꝰ est q̃a bonus a quo
ōne bonū. Cōtra de hoīb9 nemo
enī bon9 ñ solus deꝰ. Diligēdꝰ
ē etiā q̃a dulcis sauꝰ labia sauꝰ
distillās. Misericordia eī eiꝰ su
p oīa opa eiꝰ. Cōtra de hoīe sa
lomon q̃rit. neq̃us oculo q̃d cre
atum est. q̃ tñ est lucēna corpis
nīi. Diligēdꝰ ē etiā q̃a gñosus
quē pater deꝰ ostituit heredem
vniūsoꝝ per quē fecit et seculā.
Cōtra de hoīb9 dicit malachias
Nūquid non pr̄ vn9 oīm nīm.
quare despicit vnusq̃sq; proxi
mum suum. Merito ergo puelle
iuuenem diligēti castus p hec
verba conclusit ꝛ se potius dili
gendum formosum bonum dul
cē gñosū cōprobauit. ¶ Simili
ter modo cuidā militi ad castri
cesī ordinem trāseunti castus
invisione conclusit. Nam cum
ille grauissime a dyabolo ad ex
itum tēptaret ꝛ de nocte ī noctē
meditaret apostatare p fugam
semel parato ad exitum ꝛ quasi
commodiorem horam noctis in
lāulo prestolāti et semiuigilāti

crist⁹ apparuit ī forma psonātis
simi vir et cū ab illo q̄reret q̄d
fic iacēs haberet mali. Rūdit il
le. doloꝛem cꝛdis habeo q mag
nū defectū debilitatis ī mēbris.
Cui dūs grossū panē ordeaceū
offerens dixit. Surge et come
de panē istū. Quē ille turbat⁹
intuitus. quō inq̄t panē istum
grossum comederem q panē mo
nasterij simulagineū māducare
nō possū. Tūc dominus detecto
latere vulnera pectoꝛis sangne
et sanie pfluenti ordeaceū pa
nem admouit et tali profluuio
madefactum iubꝛ comedere lan
guescētēꝛ. Moꝛ ille cum horore
mēbris dissiliēs. heu inq̄t dūe
quō taliter pollutū comederem
quē ī pollutū reuisabā. Et dūs
q̄ minaci vultu inuēs refutāti
oportet iq̄t vt gustu saltē attēp
tes q̄d sapiat panis iste. Cūqꝛ
ille diffugiū nō haberꝛ q suscep
tum panem tremebūdus sūmis
vir labijs attigisset sensit ī pa
ne supoēꝛ suauitatem dulcedinē
mirabilē. quē hyanti q̄dē ore cō
trectans totū subito cū mirā aui
ditate comedit. Nec mora. dūo
disparente temptat⁹ ille ad se re
uersus ē q q̄d vidisset et q sensisset
sincero cꝛde retractās ab omni
doloꝛe mētis et carnis tēptacōe
qualuit q in magna tranq̄llitate
splent⁹ vsqꝛ ī finem vite pmānsit.
Quid mirū. Ordeaceus panis
austeri cordis mellea cristi late
ns pfusione lmit⁹ est. Sꝛ q hoc
gen⁹ dēmoniorꝛ cū aliter deapē
hoies q̄q̄ nō possūt demōstra
tiones in aere faciūt q̄b⁹ simpli
ciū cꝛda in āmiracōēꝛ īsolitā ex
citati potestatē faciendi talia
venerent et q̄i sup omne miracu
lū q̄d a sanctis in terra fieri vi
dem⁹ fiant wraciter fit ī diuīsita
te morborū illa spūalia neq̄tie
q̄d est in aere auiositate gaudē
tes attollāt. In hijs rūdē dū est
et caulata fide mōstrūdū q̄ licꝛ
talia fieri videant in re tū nul
la prorsus sūt. fiant nec vlla q
similima veris et subsistentib⁹
rebus ī speculo continent cū nul
la tamen existencia vel veritate
subsistant. ꝗ speculo mox obie
cto sublato obiecti similitudo sb
trahitur in vidente. Quid aūt
hinc sub verissima attestacione
contigerit audiamus. ¶ Fratrē
heinricum theutonicum quōdā
lectorem fratrum predicatorū
in colonia virum in omni scien
cia cum sanctitate ꝛspicuum de
q̄ superius fecim⁹ mēcōēꝛ attes
tātibꝛ frūbus narrātem audiui.
Cum q̄dā fr̄ nobil⁹ gne et reb⁹
pollens de britannie partibus ce
dinem p̄dicatorꝛ intrasset apud

lugdunū gallie cum fratribus mo
rabatur. Appropinquante tempo
re professionis sue petiuit a pri
ore suo redire ad terrā suam. vt
disponeret de rebus suis. Et an
nuit prior cum eoq; iter arripu
it. Cumq; remissent in deserto
britannie viderunt stupendum
miraculum. Et prior, quid est il
lud. q fratrem illum ducens ad fō
tem lucidissimum super quē la
pis instar altaris in columnis
marmoreis locabatur aquā pu
rus superfudit. Nec mora. ore
nebrato celo operiunt nubes cō
aureae mugit tonitrua ymbres
ruere fulgura choruscare stariq;
tanta inundacio facta est vt cir
ca locum ad leucam vnam tota
terra obrui videretur. Quod vt
vidit prior est miratus et hoc au
diente dicto fratre heimrico ma
gistro ordīs beate memorie fra
tri iohānī episcopo et alijs plu
ribus enarrauit. Hoc idē audiui
a patre meo ast annos. xl. q ill
in partibus sub rege richardo an
glie militauit. Hec ait dictus fra
ter heimricus m et multis alijs
referaret quesiuit cum ista fieri
potuissent et rūdit q sic arte
magica ignota modo hominib
et ministerio demonum qui ad
tempestatem q pluuias aeri pos
sunt impellere et concitare ait w

lūt occulto tamen dei iudicio p
mittente. ¶ Eundem fratrem
heimricum et istud valde mirabi
le narrantem audiui. Eo existē
te priore prouinciali fratrū pre
dicatorum in partibus transma
rinis accidit vt in accenensem
ciuitatem gracia visitandi fra
tres secūm ordinem aduenisset.
Facta autem cena vno vespere
secūm more suum conuctū totū
vt collacōnem eis faceret extra
claustra abitū ouōuit. Est aūt
locus ppe mare ad partem oc
ciduā ciuitatis. Cōsedentib igi
tur cunctis super mare ppe lit.
nebula cōscendebat q post pau
lulū adnullata apparuit super
mare mons altus q diffusus et
super montem structura in mo
dum castri muorum abitacu tur
ribus ac palacijs decentissima
disposicōne miribilis et ab ipso
castro vsq; ad litus pons ingēs
cum multa diffusione protēsus
per quem et equites q pedites
diuersi scematis atq; figure as
cendere et descendere videban
tur. Cum igitur frēs aliq; diu
tali spectaculo mirificū attenta
tenerentur dixit fratribus dāis
puicial fr heimric. Surgam
fratres eam ad oracōez illudit
enim dyabolus occul nostris vt
auositate nos tēat q a dei ope

torpeam⁹. Decedentibus frātrib⁹ aliq̄ autoritate ducti vsq⁹ ī finē euent⁹ īmobiles pmāsērt. videruntq⁹ instāte noctevt p̄ us manus vndas nebula suꝑspergi et post modium nebula dispergē te nullam illius structure subsistentiā oparere. Vox similia videri ātiq̄tus in āglie ptib⁹ diceba nē ꝗ p̄dicacōe veritatis figmenta nūc credim⁹ annullari. Siue igit̄ dormiat siue vigilet siue studeat siue ābulet q̄s fidel̄ ꝗm Jheronimū semp manū pingat crucē dñi q̄ otra demones est tocius virtutis īsigne. Dormientes enī ac si vigilarēt non solū in aīa ꝗ etiā in corporib⁹ verant q eos surgere ābulare q loq̄ faciūt q ad facinorosa sepius p̄uocāt et īpellūt. ¶ Habui in scol̄ socium q̄ me videte et audiente nō solū facta ꝗ q dicta lōnesq⁹ de die recepta dormiens recitabat q ōvt cert⁹ fuit vigilās nullatenus potuisset. Cuius rei sūt exēpla plurima. ¶ De vigilātē vero veneabil̄ bonifaci⁹ quōdā lausonēſ epūs me audiente tale q̄d narrauit. Erāt in villa q̄dam cerc⁹ q̄dā q̄ vaccas tocī⁹ ville in pascuis custodiebat repellebat a frugib⁹ q ad certa loca pascuis vberiora ducebat et q ō maiores erāt p̄digij colores q sta

tum singularū vaccarū specialit̄ detinebat. Verbi ḡtia vt si vaccam tal̄ colores ab hoīe petuisses sine difficultate vaccā talem tibi aꝑhēsam ī cornib⁹ obtulisset. Ad locū aūt cū q̄dam eꝑus adueisset et de ceco audisset talia et p̄basset q̄ fuit ab illo si confirmacōis sacmentū ab episcopo suscepisset. At ille non inq̄t. Nec mora eꝑus cōfessū cōfirmauit ceum q mox ab eo vaccarū discretio est sublata qm̄ demonum ope et ministerio hoc fiebat. ¶ In studēte aūt q̄d factū sit a frē ordīs predicatorū hoc audiui. Frater q̄dam post matutinas residere ī cella voluit vt studerz q mox vt oculos obiecit libro dormitabat. Cūq⁹ sepius reluctarēt nec preualerat īpatiens dixit sibi. Quid ē q otra solitum tibi preualet somp n⁹. Et mox dyabolus ad eum. Nōdum clause sūt porte. Et ille. quō īq̄t claudēt. Et dēmō. A vertice vsq⁹ ad pect⁹ ab aure vsq⁹ ad aurem. Et nō loq̄r q in hoc crucis misterīū demonstrauit. ¶ Simili ꝗpe modo magister albertus theologus frē ordinis p̄dicatorū narrauit m̄ q patrius illi demon in spē aūtis daz frātis apparuit vt eum a studio ē uocaret sed mox crucis virtute

discessit. ¶ Quid autez de ambulacione factū sit audiamus.
¶ Narrauit michi frater ordinis predicatorum q̃ in itinere positus ī specie socij sui q̃ retro se a via parum declinans remā seāt dyabolum vidit precedere et cum illum socium crederet et eum assequi vellet nec posset tādem cum villam ingrederetur et ille nō compareret solūq; videret se mire turbat⁹ est qui erat⁹ sine sono ītrare domū resedit merens. Nec diu post socius eius et ipse turbat⁹ intrauit villā et inuenit anxie residentem qui p̄ āmiracione signantes se q̃ quid actum sit conferentes ambos se illusos a demone reperierunt. Caueant ergo fratres predicatores et minores ne sancte q̃ excellētissime īstitutōis regulā excedentes socium non n̄ expectatum a visu precedere vel subseq̃ paciantur q̃a cert⁹ sū q̃ ista et multa maiora horū piacula de sociorū momētanea diuisione frequētius euenerūt. Neq; enim nescius futurorū piaculorū atq; malorū cust⁹ salutis princeps hūane erratvl' esse potuit qui conbinatorie discipulos ordinauit experta sunt multa. ¶ Est et aliud nocendi genus. Est frater ordinis predicatorū michi consanguinitate cōiunctus cui hoc accidit qd̄ subiungo. Iacebat vno mane ī dormitorio vigilās ante primam et ecce videt dēonem in specie pulcherrime mulieris in dormitorium venientem q̃ turbari grauiter cepit q̃d mulier illic et hoc illa hora intrare permissa fuisset. demonem hāc esse minime suspicat⁹. Nec mora progrediens mulier se iuxta fratrem in lecto quasi vsu iocū do illum allicens collocauit qui statim horrens q̃ signare se volens nec valens dorsum tandez ad parietem ponens q̃ pedibus latus illius concutiens cuz pugno eius faciem percutere voluisset os demon late diffusū aperuit q̃ a lecto detrusus repente disparuit. Tantus autem colluctanciū frīs ipsius et demonis strepitus fuit vt a frre ī primo lecto quiescente q̃ stupēte clarius audiretur. Clamare aūt frater passus violēciam demonis cū voluisset vt n̄ narrauit non potuit ꝗ tm q̃si mut⁹ irrugiit. Et mirabile q̃ vnute q̃ arte demon hoc potuit q̃ hoc maxie cōtra inuenē q̃ dei grā plen⁹ fuit. Sz hec q̃stio cita⁹ soluit̄ si de lupis beati ābrosij sentencia ī ex amerō videat̄. Vomo quē lup⁹ prius vidz obtacesat q̃ ānticipat⁹

obtutu nocētis licz clamādi wlūtatem habeat. nō habet tūwcis mīsteriū. despiciatqz eū tāq victorwcis ablatē. Et tacto natural. lupōrabiis oculorū suorū īmissis hoī eiūs spūs visibiles desiccat in īstanti. q̄bz desiccatis siccant arterie et sic tacitis efficitur istrumētowcis obligacius impedito. Si ergo lupor naturā talem violēciā p solū ocuiū habere pbat/ qn̄ pocius naturā demonū q̄ multo subtilior sagacior et potencior ē vtpūta sue malicie wcem obligz ī hoī eiūsqz patter wl audiū. ¶ Et nī similē q̄d acadit p qdā etiā ista pbāt. Accerit ad opescendas īimicias q̄ iter duos frēs carnales grāuissime vsabant/ cū fratre eorz sacdote preclaro iter arripui. Vbi ergo sacta nocte aūvigiliā pasche ī cenaculo iacebam spacio trīū miliariū a q̄tuor aūdiē euigilaui. et horta barvt sacdos descēdēs īferius ignē ī candela deferret qua inspecto libro matutinarū officium cantaremus. Parvit ille/ et cū candelā accēdere debuisset tāto tremore concussus ē vt sine igne reuerteret dicēs. Ignem ad pūs nō habeo expectare wcs diei lucē oportz. sic ille vitauit mendacū q pusillanimitatis sue wreūdiā nō detexit. Amui morbis illius/ q̄a suscitare quē piam illa hora de familia nō deerat. Ergo vbi ob dormiuimus non euigilaui vsqz ad ortum sol. Expatat igitur et dolēs tā diu dormiuisse/ surgēs ī lecto consedi. Apertis aūt oculis ad fenestram vidi quasi socū meū caluo capite nudato inguine q asinino wcetro wlut ad vanam faciendam demonem stantem. Indignat ergo socio meo wheměter cū eum increpare vellem nō possem ablata voce/ audiui mox stertentem socum. q̄ cum stupore surgēte dixi tdēs. Ecce iuxta me ad fenestrā ī specie tua cū quanta incōdinacōne stat dyabolus/ et me cōtra te cōmouit. Hec dicēs vidi q malignus ille per fenestram quasi fumus euanuit. Dictis autem matutinis festinauimus ad locū vbi vōtu pariter fueram. Hec mora. vbi sequenti die pasche celebrauim predicauim q omedi/ cū me viano diuo ī pomerio ad sopnū meridianū deposuisse et oculos clausissem vt dormirem audiui emin iuxta me q̄i susurrātes aliq̄s submisse tsi. Verēs aūt q cogitans ne forte aliq̄ te expectēt vt eis satisfacere aperui oculos et surrexi/ et neīnēvidens reclinaui et clausi oculos.

Statīq; audiēs altius iā et eui dencius murmurantes surrexi nec vllū vidi. ⁊ nec tūc aliquid de neq̄cia dēmonum suspicatus tercio me deposui. Nec ītersti tum aliqd̄ clausis oculis intu cessit cum manifeste vocum au diem in hec verba. Ecce inq̄unt cum quanta superbia vilis iste nos facit dormiens expectare. Ad hec igit̄ cū mox apertis oculis surrexissem nec aliquē inue missem conieci paulubio demo num iniquitatem qui me et tur bare voluerunt q̄ indicium fiui re nequitie demonstrare. Quar ta autem feria sequēti ipsa octa uam pasche conuenerunt amici fratrū illorum quos ad pacem reducere debebam⁹. q̄ inter agē dum tāta iter se frēs discordia sunt cōmota vt in eodē loco vbi ātē dēmones audiēbā murmur rantes mihi maxīa pentū q̄ aīco rum violēcia restituisset se iuicē instīctu dēōnū validissīe permis sent. Vicim⁹ tñ dei gracia nequi ciam dēmonū et pacē reformā uim⁹ iter frātres. Propter hoc igitur duo considerāda possūt in re gesta quā retuli q̄ penitēcia dēmonis quē primo vidi wor mi ablata est ne clmaē. secūdo aūt cum plures eorū ter audissem vi sus michi ablat⁹ est ne videreq;.

Vide ergo lector quātas q̄ q̄les nocēdi artes dyabol⁹ attēptz. et q̄ sollicitū esse hoīez adūsus illū semp oporteat nec fūgi vl lis īturijs nec allici blādimēnis.

¶ Anno pñte. M. scz. cc. lviij. ꝓpe cīatē colonie agrippinā in villa q̄ oppidū ēgis vocatur q̄dā solēni die īgēs chorea dēōnū in habitu albor mōchor ī planicie campi visa ē vocibus altisonis tripudians q̄ exultans. Cōgre gatus igit̄ cum sacēdote suo hoī bus ville cū ad choreā accedere voluissent. dēmones scōm q̄ hoīs appropinq̄bant choreizādo procedebant ad fluuiū q̄adusq; se totaḷ illa malignāciū turba ī fluuiū adnullauit. Et hīc q̄; ne q̄cia dēōnū ꝓfōdāda ē. q̄ q̄i ad exēplū spiritualiū virorum ad ludum nepharīū choreizancium hoīm simplicitatez īducere volu erūt. ¶ Vide et hīc spūalia mīe neq̄cie in celestibz. Dū memo re iordan⁹ frē q̄ magister ordīs predicator gracia visitādi frēs romā veneāt. qui acepta bene dictione in domo fratr a frūbus legit missam. ītrauit postea in firmariā videre languentes. et inuenit frēz ouersū q̄i sane men tis esset tamē diligētissime ope ditū. Querat g⁰ mgr̄ ab illo cō pedito causā. rñdz ille alienatū

se fuisse hactenus ꝗ in aduēctu eius integre restitutū. Credidit magē spiritui neq; eius q̃ decebat et expeditū solui precepit. Nec mora felix pp̃ honorius audito aduēctu eius mādat eū facta dimicōne post prādium ītrare ad ēā. facturū clero fmonē. Hinc postea venit ad prādiū mādat wīre fr̄ cōsus q̃ fuerat cōpeditus. acubuit ille sensatē se habuit. Et vbi facto prādio a dictis gracijs magistro stratū est ad pausandum venit demoniac9 ille a accepto vasorio gutt magistri dormientis ītrādit ꝗ non ex toto nūdum ēto loco vulnere dato. Qui subito lesus euigilans manū obiecit vasorio et duobus aut tribus digitis vsq; ad emulacōnē vt cōdebat lesionē accepit. Expgefctō ergo ī tumultu toto ouētu acurrūt fratres mgistrū q̃si seminecem inueiunt a elato fletu cum clamoribus eius labāt. Tūc pōe dominus ipato filēcio p̄cepit ne res ī scandalū ōdis diffūderet ne ne iūterēt ab emulis seculariū celarēt. Venit ergo hora predicandi a prior fratrū vice magistri predicaturus accessit. At vbi thematē prelibato p seq; fmonē debuit subito resolutus in fletū cum clamore valido mugitū emisit. Attonitus aūt omnibus cardinalibus q̃dā felicissimus familiarissimus ōdīni pōrē trahit ad pterq; q̃nt q̃d causē sit. fatet. Nec moā. ābo īgrediūt ad papā aperiūt infortuniū cōclamat ad plāctū papa dicēs Heu dñe deus q̃d actū ē. hodie magna lūna ecclie cēcidit. Quid pluā. Accēdūt cirurgici pspiciunt p tractāt vulnera. dīnū pocius q̃ hūanū suadēt adiutoriū cū ōni precū īstancia postulādū. Terciā aūt die huius īfortunij illuc cessēte īuit magister adolescēti nouicio vt sibi altare preparet in occulto. Stupefactus igit nec mirū iuueniis pōri indicat q̃d sibi precipit. q̃ q̃si raptus stupore nimio cirat ad magistrū q̃nt si deliret an falsū sit q̃ missā in supmo vite periculo velit celebrare. Magister ergo ītuitus pōrem aūs oculi innuit vt recedat. Quo parente a exspectāte tam grādis euentus surrexit magister vt potuit sacris vestibus se induit. celebrauit et sumpto corpore vnifici sacramenti vulnera manus et gutturis secūdē ablucōnis in calice liquore pfudit et sic in integrū sospitatus eadem die ī āmiracōes oīm q̃ rē sciuerūt ī ohisto no cōrā papa et cardinalibus et oī clero gloriosissime predicauit. Hinc postea fcm ēvt ipe

papa q fres in curia deuotissimi erga predicatorū ordinē eū iconsuetus auctoritatib9 q puilegijs exaltarent. Dñi successor ipsius pape honorij dñs papa gregorius frī iohām dicto de argentina quōdā wolnēh episcopo magistro ordis predicatorū facto cū magna deuocōe dixit. Me tabi karissime q̄ pro inuide papam orbis cōstituto liguam aūt tuaz ponaz p malleo. vt fm oia priuilegia q̄ ordini tuo expediūt. vl puilegia que alijs etiam religiosis q̄busūqz vsqz ī p̄sens cōcessa sunt puuilegia scrabi facias et bullabo. Nec mora. magister q q̄ cum eo erat frres ōmibz registras apostolicorū ispectis ōnia puilegia q̄ sibi commoda q vtilia pro cōfirmacōe ordinis essent vl fore possent consensu cardinalium et curie bullata et superscripcōnibus insignita solemniter acceperunt. Vinc ad beate memorie iordanum redeam9 et quid fecerit vel de eo fit factum videamus. Igitur vbi dies venit quo acepta licencia a cardinalibus exire etiam debuit a dño papa iuitatus contra consuetudinē nūq̄ visam ad mēsaz eiq̄ ī modum lune corniculatam sedere compulsus est q post paucū diū sic dimissus. Et vide quid actum sit. Extra romam ad sex fere miliaria noctis tenebris deprehensus hospicium cum suis a lacerdotis ville quesiuit et nō accepit. ꝗ cum receptus fuisset a paupere et pre penuria recipiētis incenatus vespere remansisset dixit cū ingenti gaudio fratribq̄ secum erat. Dñdictq̄ prestiter ille q̄ nobis negauit hospicium q̄a michi gloriam abstulit q̄ hodie cum summo orbis pōtifice in vna mēsa consedi. Vīc p alpiū iuga nō lōge a mōtis pede dignissus acutā febrem grauissimam laborie itineris fatigatq̄ incurrit. Et vide lector q̄ callide q huic insidiatus est dyabolus sancto viro. Ex̄pus ātatis ad quā declinauit vt audiuit tanta p̄ris aduētū hospicio recepit infirmum q violēter ī p̄ priū sui secreti thalamū q in lectū p̄ num collocauit. Habuit autem magister secū porem sui ordis viz bis cretū lātū valde q puidū ī moribq̄ p̄batū et phisicū q̄ magistra sacēs p̄ poīt m etiaz ī ifirmitate durissimū dixit. Oportz vt magistero exinanias te et michi his obedies q subiectq̄. Cui magister humliter. Fiat inq̄t. Vox ergo otra osuetudinē ordis suauiter ī plumis strātū ē ifirmātū. Primo enim vt vidim9 ī lectis

plumeis iacere fratribz non licebat. Sz qa in multis locis a terris maxie apd paupes palearū copia vel stramēta non sūt. statutum est vt fiat sterneret fūbd iacere licet. Nocte igitur magistro solo in thalamo qescēte apparuit dyabolus tñ sfiguātus in angelū lucis dicens. Estne magister iste iordanus q fama celebris et vtute pē tāta predicatoz ordis claresat. Dubitaē poteram ñ ante longo tpe te nouissem. O qp vil et ipudens factus es q qsi dñator terre i lecto plumeo et senes reqescis. O miser qle exēplū ordini tuo et fratribd relinqs. ꝗ non est tui deus oblitd in finē q ad redarguendū te misit me. Et tu igit surge a terre supplex in ambas. Nec mora. dyabolo disparente terrutus magister in terram corruit a sic iacens mane a dicto pore a fūbd iuenit. quē por valde seuere corripuit et p obedienciā in lcō iacere coegit. Sequēti aūt nocte sathan iterauit audaciā durius qp prius sibi iobediētem redarguit et magistro ad terrā descēdere mox precepit. quē cū de mane prior iterato inuenisset ad terrā grauiter indignatd dixit. Minor vestram non tantū vt iracundā stulticiam ymmo prorsus i saniam q in periculū non solum corporis ꝗ etiā aie contra obedienciam hoc facere voluistis. Et ego testor altissimū q nollē p toto mūdo ita grauiter ostra deum a ordinez excessisse. et hec dicēs flere cepit vberime. qd vt vidit clamatd ē et magister et procidens ad eius pedes oscl sus ē qlit eivt ab eo verius cerneret tñ sfiguātd lucis ā gelum dyabold illusisset. Tūc por ad miātd mitigatd est valde. a pcepit vt lectū ascēderz et tps cretaū exspectarz. Erat aūt debilitatus valde et induāta materna vix habebat spiritd ad pausandū. Tercia aūt nocte non desistit neqp dyabolus triplicare verba mā. et vix mox ad increpandum verba composuit. preueit eū vir beatus et dixit. O neqssime humani generis inimice quemodo simplicitatem meam quasi per zelum qualēcūqz ad ordinem illudere voluisti. Et ego qdem ñ hoc omnipotētis dei dispēsacio pmisisset sapiēcius aduertisse ē q melior est obedientia qp stultor victime et q quasi gendarum olandi est nolle acqescere. ꝗ et hic ñ miserie accessit gloria. tibi aūt ofusio sempiterna. Et stati hiis dās i facie vmbraciā expuit disparentis. Magister

aūt postq̃ cum alacritate spiri
tus et sine perturbacione quie
uit circa diem septimū optime
cœtiauit·qui ifra paucos dies
ab egritudīe recreatus integer
rime conualuit· Quid autez si
bi in ipsa sua infirmitate cōtige
rit ad exemplum posteris affu
turū fratribz enarrauit· ¶ Dic
et aliud p illusionē dēmonis ī
bonomia cōtigit· Celebrauit idē
beatus vir missam die q̃dam vt
solebat fere cotidie ī secreto· sen
sit autez tam mirifica odoris fra
grancia ī suscepcōne diuini sa
cramēti vt nulli esse posset du
bium hanc nō esse ñ a deo ñ for
sitan aliqui qui discrecōez spiri
tuum habuisset· Os mire odori
ferum per longū tp̃s habebat
et manus· ita vt vix ei cibus sa
perz ore sumptus· palato tamē
cordis interius discernebat q̃a
odor ille recreacōez spiritui non
prestabat· Abiit ergo dñm de p̃
cari quid sibi velz odor ille resp
sus inuanum· q̃ reuelatum est ei
q̃a dēmonis arte fit gestum et
crucis signaculo mox cessauit·
¶ Eodem tpe cum idē magister
iordan⁹ multos lātos clericos
ad ordinē cōtulisset et ī bonomia
recepisset q̃ multi ex eis grauis
simis dēmonū impulsibus temp
tarenē· q̃ per hoc magister mi
ra oracionum instantia repug
naret· vna dierum dēmon libe
ra voce locutus est ei· Facias in
quit fratres tuos cessare a pre
dicacione et confessionibus ho
minū audiendis· et ego cessare
faciam socios meos ab omnimo
da temptacione fratz et lucta·
Cōsensit mox magister ad tem
pus et effectum mox obsequt⁹ est
sponsionis· Nec multi post hoc
dies effluxerant cum magistro
orantī dictum est ita· Quid est
q̃d facere voluisti· vt mires pa
ctum cum morte· Orēt fratres
pro tpe q̃ p tpe studeāt proxi
morum instructionib⁹q̃ salutī q̃
paul dubio pure et vigilātis in
stancia temptacōnes dēmonum
repellenē· Nec mora· vbi hoc
magister ī capitulo frib⁹ idica
uit et illi mādatū ei⁹ mico spiri
tus feruore opleret· vt⁹ dēonū
enerciata ē et frēs in cōi oēs mi
ra alacritate mentis ab cibus
temptacōibz q̃euerūt· Et hinc
nota lector q̃d ī hoc articulo di
cat gloriosissim⁹ aug⁹· Oracōi
bz mūdamur lcōib⁹ instruimur
vtriūq; aūt bonū ē si vacat· si ve
ro nō· meli⁹ē orare q̃ legere· In lcō
nib⁹ agnosam⁹ q̃d agere debea
m⁹· ī orōibz percipim⁹q̃ salutī
necēria postulam⁹· Oracōnibus
nutrit anima· lcōnibz excitat·

Nouit semp oīo sine lcōe pficere ꝗ lcio sine oracōne tanssime. Nñ q discerni potest de facili qñ tu sit pigrili q laboris patum vel michil orare q semp legere q nū ꝗ ad sapidam scīam pueire.

¶ Vidi q cassime erpt⁹ sū fiat auditor eius p multū tp̄us ꝗ ve netabil' ille fē oēdis predicator magister iordan⁹ atius supi⁹ fecim⁹ mēcionem multas annis fere cotidie cū tū i cathedra theologiā legerz. tm̄ de die et nocte oracōnibz iāūlebat vt psalteriū dauitanum legerz et interdū dictis hoīs q lectōnibz q disputacōnib⁹ terminatis otemplacōnibz sine q meditacōnibz insudaret. Quid mirū ergo si tal' homo in scētia pfecerit q tā sancte tam integre i vtute pfecit. Certū ē ergo vt i preadēcib⁹ dcm̄ ē oīo nū instātia vtutez demonū enervari. et nō tm̄ studiū scripture ve ūetā oīs vtutis grāz per oracōnis vigilantiā augmētan et in robur perseuerātie ofuan.

¶ De ipso aūt pie memorie et vere sancto viro magistro ordinis predicatorū sancto iordano q̄d ad petacōez fratz in psa posuerū indicē. Gaude felix theutonia tp̄s ī stat letitie. quōdā v t⁹ glorie surgit vivore grie. No rē miserecordie spondēs in abū dāciā si vas sit capax venie. Riuū vo ūitem edidit fons aqs ideficiens. q̄ patens idez indidit riuus ide scaturiens quem bibens ager situēs fructū cētenū reddidit. Duplo cētenū faciēs pē ioedan⁹ effluit. vt riuus fōte grāa quē nūq̄ qs īminuit bibēs ex īdigēcia. ꝗ stat miserecordia plen⁹ q̄ pressos doluit dira mundi miseria. Allexit ore melleo multos vt casto viuerēt spreto cultu phaleroo cultū cordyīduerēt. et vbavite spargerēt ore flāmātes igneo fugus peccata pellerēt. Sāctus orbat⁹ caulo fabro lumen restituit. et fame pressos populo multiplicatū prebuit panē turbe dū eguit. p̄m sequēs miraculo p quē hoc mun⁹ habuit. Preoe sancti operat vpor vita bohemie plez scō dōueāt ob spem maioris grie. Dz abortia spē nesciuit q̄d omiseāt sancti pris custodie. Peractis hoīs plurib⁹ vtu memor efficat. iclamat scm̄ preib⁹ q in fletū resoluit. Nec moā vite reddit puer datus vagitib⁹. q sic iordan⁹ dicit. Sathā sanctum aggredit temptat modis mirificis. odor fiscat⁹ spargit dū sacrus īstat misticis. ꝗ nō valz artificis diu dolus dū pdit in preoe vita supplicis. Hic terrā sanctam adijt

fratres illic iuisere. ꝗ cum mare
rediſt mergēdo cepit pſallere ca
ſtum benedicere. ſicq; celum ſu
biſt vt ſignis dat credere. Nec
mora. mox incanduit colūna lu
cis maxima que dum de celo mi
cuit membra luſtrans ſanctiſſi
ma. in quo tranſiſſet anima vi
dentes ſcire voluit in re manife
ſtiſſima. Adiecto ſancto littori
celi lampas emicuit. que ter ſu
perſtans finiſt. quarto q̄; ēſplē
duit. in hunc quem ſecū habuit
et ſic recurſu celeri rapta nube
non patuit. Corpus fragās mi
rifice curatur a fidelib⁹. a gecis
dantur vnice laurus a gēt lib⁹
laudes caſto cum fletib; et ſic
verū magnifice ſub trib⁹ patet
teſtibus. Hinc in achondilicia
ferē pē magnific⁹. recipitur cū
gloria ſit mox ſigno mirific⁹.
ſaluat paliric⁹ ſicq; virtutū gra
cia ꝓpalat magnificus. Antaq̄
tūc ꝓdigia inbar nouū ēcipiūt
preces ſā dēmonia victa clamāt
q fugiūt q ſurdi ſonos audiūt.
claudos ſoluit leticia cecos lumē
recipiūt. Nec pās tā eximij ſe
q̄mur nos veſtigia vt digni pa
tras filij pās ditemur grā. ſicq;
ſecū ī gloria ſortes ſpeātes pre
mij ducamur ad celeſtia amen.
Hic vir beate memorie nacione
theutonic⁹ de weſtphalia nat⁹
ē q̄ miā predit⁹ grā ordini pre
dicatorū preſuit multis annis.

¶ Frater quōdā ordis predica
torū elect⁹ et bonus arnold⁹ no
mine ex prabz treuerēſibz nat⁹
et ꝓce fēm in oppido wiburgēſi
dictū beatū viz magiſtrū ioha
num vt ipſemet retulit m̄ ſtati
defunctū vidit inter choros an
gelorū apoſtolorū q ꝓphaz ma
nibz āgelorū ferri. q hoc q̄dem
vt ipſe audiuit bta luytgardis
aq̄ne moialis de magiſtro io
hano ī ſpiritu rapta vidit. Et q̄
dē licz parū digrediar apte tū
de ſuꝑdicto frē arnoldo ꝓcewil
burgēſi viſionē pulcherrimam
enarrabo. Retulit m̄ frē pius et
bonus qui hocipſū ab illius ore
percepit q; annis paucaſſimis
aū mortem deſiderū magnū ha
buerat vt ſuper ſtatu ſuo cui vt
ꝓprium eſt bonarū mētium non
modice metuebat a dño ſolaēt.
Accidit ergo vt ſeiuigilanti do
min⁹ ibus ꝓpus ī forma ſpecio
ſa p filij hoīm glorioſiſſimus
apparerz. quē vt ſtati ī ꝓmo in
tuitu cognouit cogitare cepit.
O vana m̄ oſidēs dñe me eſſe
cū ſaluādis ī libro vite oſcriptū.
Et mox dñs ī pectore ſuo libz vi
te de mōſtrās ei⁹ cogitacōi rſidit.
Ecce inq̄t liber reuolue eum et
nomen tuum aſſcriptū iueies.

Et mox gaudio cordis exiliens
rerat librū et legēs lētis auris
scriptum vidit et in eo reperit
nomen suū. et mento q̄dem ī li
brovite pectoris xpi se scriptū
vidit. q̄ vita preclāis et operw
bū vite castū ī pectore gerebat
et ore. per qō deo et hoīb⁹ ama
bil apparebat. Ipse enī assūtus
in socū a dño vngarie fratres
sui in wiborch nullum alium pri
orem eligere voluerunt donec
eis reddītus remaneret. Cui suc
cessit magister raymūd⁹ vir lētī
tus valde qui in vtroq; iure
reperat⁹ ecclāstico scz et ciuili.
Hinc successit et weneābil iohā
nes de theutonia nat⁹ q̄ multo
tpe peītentiarius dñi pape ī ro
ma eū bonēsi episcopū ecclesie
preferat. Et cū haberet ī episco
patu pl⁹ q̄ octo milia marcarū
in reddītib⁹ q̄si nichil tñ ipsus
pprios expēdebat. ꝗ omia pau
peribz erogabat. Nec solū q̄dē
equū habuit ꝗ azellū q̄ libros
a episcopales īsulas deferebat.
ipse vero pedes cum fratrib⁹ in
cedebat. Hic postmodū absolu
tus ab episcopatu elect⁹ ē ī ma
gistrū ordīs predicatorū. et hijs
prefuit multis ānis. De hoc we
nerabili viro certissima relatione
percepim⁹ q̄ ei puero existēti ad
huc in etate annorū. p. ordo pre
dicatorū q̄ nondū erat tūc. et q̄
episcopus futur⁹ esset a oīs sta
tus vite sue a dño reuelatus sit
et ostensus. Multa q̄z facta ab
eo mirabilia referunt. ex q̄bus
vnū breuiter enarrabo. Dcīt
in romanie partib⁹ tūc magister
intrauit hospitaū pauperū sacdo
tis. dormiuit sup scāpnū itinere
fatigat⁹. et dū anxius cogitarz
vñ pauperimo hospitio aliq̄d ob
ueīrz. vñ se cū frībz refocaret fa
tigatos. venit auis quā cornicu
lā dicim⁹ et de supmo aere cius
pedib⁹ aduolauit. q̄ pedes ma
gistri frequēter vestro cōtactēs
iterū ad aera reuolauit. Cuovi
so magist surgēs īcōsuete mag
nitudīs spissitudīs et latitudīs
numisma argēteū qō cornicu
la ad pedes magistri posuerat
mox iueīt. aduocans sacerdotē
munus cornicule iussit accipere
et necessaria fratribz ministrare.
Hūc aūt episcopatuz a iuuēture
cognoui nec vmq̄ aduertere po
tui minus eū deuotū tūc minus
qz sollicitum de propria vel salu
te aliena q̄ postea cū episcopus
vel magister ordīnis extitisset.
Obijt autem ī maximo feruore
spiritus apud argentinā vrbem
theutonie. Ad cuius tumulū cre
bra miracula facta narrāt. Ele
uatum ē aūt corpus miābile a

domino maguntinēsi archiepis
copo q electo argentinensi āno
ab incarnacōne domini. M. cc.
lxxvi. In eius eleuacōne fratri
bus predicatorum ab generale
capitulum ogregatis illustris re
gina vngarie mirabilis quod subiūgo.
¶ Filius suus primogenitus
congregato exercitu magno bi
mirare voluit ostra patrem. pro
q̄ regina mater nimium grauis
sime turbata tota nocte precedē
ti q̄ sequenti die futura congres
sio putabat. in oracōne se q lacri
mis dedit. tam pro filio q̄ p vi
ro rege sollicita. Fiducialius tñ
ad magistrū iohannem oracōe
directa quem multum in vita di
lexerat et fratrē quēdam eiusdē
ordinis quem iam defūctum con
fessorē habuerat ābo eidē regie
semiuigilātī apparuerunt. Cui
magister iohānes sereno vultu
p̄dixit inquiens quoniam in no
stris oracionibus mediantē cle
mētia dei fiduciam habuisti. ec
ce predico tibi quoniam hodie
antē q̄ omedas nuncius dicet ti
bi q̄ pacificata erūt pater q filiꝰ
in bonū oibꝰ ordinatus. Mirabi
lia q alia dicta illustris regina
q̄ eodē anno p merita dicti epis
copi et magistri iohānis suscita
tꝰ mortuus fuisset. hic et alia in

finita miraculo claudorū oculorū sur
dorū obsessorū a demonibꝰ q ali
arū infirmitatū p eiꝰ merita cōti
gissēt. ¶ Huic successit venerabi
lis humbertus vir gnōsus q spe
ctabilī gne de burgūdie partibus
natus. q̄ gratia predicacōis in g
nis locō fratrum ānq̄ in magi
strum preficerētur emicuit. Hinc
postmodum in tuscie partibus
prouincialī fratrum predica
torum factꝰ adeo romane curie
gratiosus q carꝰ fuit vt eum plu
res cardinales in papam elige
rent eo tempore quo dictus ino
cencius quartus est in apostoli
cum assumptus. qui postea pro
uincialī francie factus magister
totius ordīs ē effectus. At q̄mā
nō iutiliter licet lōge a matria
digressi sumꝰ spūalem neq̄cia de
monū p̄sequmur. ¶ Est q aliud
fallendi genꝰ demonū vt homines
fallāt spacio peitēcie vel vite p
lixioris p̄misso. Nū m fr̄ ordīs
predicatorū q̄dam valde mira
bile recitauit. ¶ Erat quidā no
bilis in westphalie partibꝰ vir
armis strēnuꝰ q p̄potens iter su
os. Hinc nocte quadam per fil
uam terribilem tñsiēs audiuit
voem mulieris q̄i in vicīo cāran
tis. Et dixit suis. Estne quis ve
stꝰ qui mecum vadat. mulierem
videre cantantem. Omnibꝰ g°

Nota

dissimulātibz q̃ prohibentibz illū
prexit solus q̃ inuenit stātem sb
arbore quasi nigrā moralē ex tē
sis ī celū maibz cātantez. Quā
cū ītercogasset ille q̃d agēt. rñ
dit. ꝗ laudo deū meū. Et dēs au
tem ille aliquē scōrū esse. voga
uit eam dicēs. Dic m̄ obsecro
q̃d futurū ē m̄. Et illa. Multa
mq̃t mala fecisti et adhuc fac
es. deuictis īmicis tuis crucem
tñsmarinā suscipies tñsfretab.
q̃ ī xpi fuicio moriens. Ad hec
verba gauisus ille recessit et vt
illi predictū ē facta cēdē hoīnū
inimicos deuicit. Qui cū presto
lareē crucis sigōēz vt tñsfreta
ret. īcidit ī acutissimā febrē. Ro
gantibꝰ ergo et ꝯsulentibz phi
sicis et amicis vt ꝯfiteret pcā
et peitez cōmunicetq̃z se eccle
siasticis sacmentis q̃a ei piculū
imminere videretur. noluit ille
nullomodo se reputās moriturū.
Cūq̃z sup hoc phisici mirarētur.
fratrē illius carnalē magne īdo
lis clericū mādauerūt. Cui fra
tris periculū intimantes super
salutem anime illius admonen
dum instanius ꝯsulebāt. Hoc
ad fratrem īgressus clericus ar
guit periculosius infirmātem.
Qui miles ait. et tu vt alij stul
tus instas michi q̃ optime scio
q̃ neq̃q̃ moriar. Cui clericꝰ cū
lacrimis dixit. Et vnde hoc ha
bes frater karissime. Et ille tā
dē. Sic q̃ sic dictū est m̄ q̃ cru
cem accepturꝰ sim q̃ ī terrā sāz
moriturꝰ ī cristi fuicio. Ad hec
ꝗba frē eius tactꝰ dolore cordis
intrāseius. vere inq̃t frater karis
sime. ille ātiquus hostis dyabo
lus tuo nūc īsidiat calcaneo. q̃
mēdacio suo te nūc mirat decipe
moriturū. Age ergo salutis cau
sam q̃ peitere. q̃ īpleas qd̄ voga
ius. Nec mora. decumbēs petit
aduōcari presbiterū postulat vī
am cumina ꝯfiteē. statuit testa
mentū recipit corpꝰ cristi īungi
tur expirat spiritū. q̃ fiat credi
mus ab īsidijs dēōnū liberat.
Nec diu postea defūcti frē clerī
cis. vīitatē cristi in frē mortuo
recognoscēs p̄dicatoꝝ ordiem in
tīas multa ꝯstācia seculū de reli
q̃t. Circa finē libri videdy ē. q̃
et q̃l. vbi q̃ vñ potestas dēōnū
q̃ nō solū gentilibꝰ aut falsis vel
perūsis cristianis verūetiam et
bonis ad vexandū eos illabi vi
deant. Et respondemus q̃ illa
est ī mal correpcio vel vindicta.
in bonis vero pbacio purgatīa.
Qual aūt hec fit vel q̃liter hec
fiat breuiter videatur q̃a p̄mer
gia opacōez. Nulli vero habea
tur dubiū qui ī corpore nō ī aia.
solus enī deus nō creatura per

inhabitantē ḡtiam illabit aīa
bus. Nī aūt potestas demonū
sit plamissimū ꝗ ex deo. Etq̄dē
excessus qūqz hoīm per bonos
siue malos angelos puniuntur
Per bonos vt in saul. Vinc
nup ad designandū meritum de
uotissimi regis fr̄ncie ludowyci
q̄ddam acadit qd̄ subiungo ill
m̄ ēcitantibus q̄ viderūt. q̄ ꝗ ma
tum deo ipius regis francie exē
plū altissime hūilitatis existat
rex omnium castꝰ tam euidenta
miraculo demōstrauit. Comes
gelae otto cursorem cū lr̄is pa
tris miserat cursu ꝓpero redi
tuz. quē redeuntem comes otto
interrogās q̄siuit si regem fran
cie ludowycum vidisset. At ille
vir mere substantiatus contorsit
collum. Vidi iq̄t vidi illū misez
papillardum regem caputrū ha
bentem capitis super scapulas.
hec dicēs faciem cōtorsit ex ad
uso et sic facies contorta remansit.
Erubescat theologice cathe
dre vilis ille presūptor q̄ p̄dica
uit ipsū de q̄ scrupsimꝰ ēgem nō
debere vti cōibꝰ vestibus. ꝗ semp
purpuratum incedere nec plures
missas audire q̄ vnā. Mortalit
aūt peccare dicebat fr̄es predi
catores intelligens omnes illos
q̄ predictū regē inducerent ad
huiusmōi deuocionis q hūilita
tis exēpla. Quinꝰ sane ymmo ve
lut īsamissimꝰ intellexit ꝗ salu
tis nr̄e p̄ceps ihesus ex opaci
one culpauit illos q̄ in domibꝰ
regū mollibus vestiūtur. cū nobi
lissimus ille baptista iohes ex
pilꝰ camelozꝝ indutus zona pelli
cea angere. Moderatores cōb
et reges frequēter vidimꝰ cōis
pāni laneis vestibꝰ vti. Non n̄ ca
melini coloris vestibꝰ auus ipsi
us ēgis gloriosissimꝰ philippus
rex īdiscretis tpibꝰ anni vtebā
tur. Ludowicū aūt filiū eius eq̄
regem gloriosū q bonum istius
ēgis ludowyci patrem nūq̄ vi
disse me memini purpuratum.
Karolus ille magnꝰ postq̄ in
roma coronatus est imperator
nūq̄ posteawluit vt de eo scri
bitur in fula pōposi habitus in
signia. Quantū illi predicto de
uotissimo regi francie ludowico
total vniūsal ecclesia teneatur
neminez posse arbitror estima
re q̄ sane videre wluerit quāta
aīaz iactuā fuisset si illa intole
rabil superbia de qua superius
in controuersia clericozꝝ parisi
us compendioso stilo digessimꝰ
in destructionē duozꝝ ordinum
fratrum scilicet predicatorum
atqz minozꝝ processuz aliq̄tenꝰ
habuisset. Egit enī dās rex ꝓ
scripciombz iniq̄tū. egit q lās

apō papam beatissimū alexan
drū q fres aure cardīales q̄ tū
ōnes gīa dei q sua mire q mere
negocio fauoābiles extarēt vt
finem haberz malitia q in suo vi
gore iustitia q inocēcia tuerēt.
Testor deum testor sanctos. te
stor q fideles oēs gp nūgp aliqs
regum nūgp aliqs prīcipū tā ne
cessario quātum ad salutē q pa
cem fidelīū ptexit ecclesiaz. do
tauit munerib9 q reis honoribz
exaltauit. Quid enim xpo in
diuicijs. q̄d illi q honoribꝰ mun
di vel in hoīb9 prīcipatu. Dixit
vt reis q rere dixit. Regnum
meū nō est hīc. Applausum enī
pilatu q̄si de gente sua et ponti
fiab9 nō auauit. ꝗ ostāter per
stitit pro populo moi accele
rans passionē qua in supnis ef
ficeret regnū qd hz nō finē. Age
ergo nūc supno regi salutis tui
prīcipi cristo. Age ingp ecclesia
age tu precipue predicator q mi
nor. Agam9 et ōnes solemniter
grās q̄ talem istis tēporib9 regē
dedit q̄ i forti manu teneat reg
nuz tuū et nichilomin9 pacis ca
ritatis humilitatis exempla pre
beat vniuꝰ. Eque enī gladi9 in
thoīb9 aptē q tū nud9 exerit
et āī retracta manu rūtit in va
gīnā. Vidi i brebancie prīb9
in monasterio cysterciēsi. moni
alem quādaz religiosam valde
q vita puram. quā āī visitare et
eam vt poteū consolarer subito
demon pessim9 q̄ in ea latebat
p hoīa vba salutis ferre non va
lens cepit latrare vt canis q hy
antu ore ac collo cōtorto eūsq
luibus blasphemare. Cui dixi.
O miserrime q̄ in dei laudibus
cum bōis angelis insistere nolu
isti nūc canū latratus q bestias
imitatus. Vidi q aliā in cadez
terra mulierem diuitem q hone
staz possessam a dēonio. quā āī
rogāte presbitero religioso vi
sitarem. iueim9 eam a xpacōne
demonis q̄escētem q sensate lo
quentem vt sanam. Tūc occul
te nullo adūtēte vsuz cātici mo
ysi in deutronomio fm gp a scō
ḡdā viro audieram tertio repe
tui ad puocādy demoniū i obses
sa. Deū q te genuit dereliq̄sti
et oblitus es dñi creatoris tui.
Nec moā. mulier pallere cepit
labijs atqz vultu q duerne i col
lo eius ad grossiciem pollicis i
tumescere. Tunc ego. quare in
quio pessie xpare feminaz pre
sūpsisti. Mortuo inq̄t viro suo
cōpassa in subsidiū aīe illi9 con
tulit q̄cquid boni fecerat in hac
vita. et ex hoc nacta occasione
vas vacuū mox itraui. Cui ego.
mētus miserrime. ex hoc enī

qō dedit mediātē caritatē cumu
latum est bonum eius. Et ille cū
cachinno. mendax inquit sum.
nec mirū si mentiar. Nox ego.
Estne illa tam pulchra vt dicit
celestis pria quā pdidisti. Et
respōdit. Ju infinitum pulchri
or q̄ dicatur. Et ego. vellesne
redire ad illam si posses. Et il
le. vellem inq̄t vt possem vsq;
ī diē iudicij oia excogitata sup
plicia sustinē. Qui dixi. Et ego
promitto tibi in periculum salu
tis mee promisse si mendax in
ueniar. illam perditam glori
am recuperare te posse si tantu;
hec dixerit. Domine deus pec
cui ignosce michi. Et mox ille
contorto collo exclamat heresi
ce domine domine. Cūq; hoc se
pius cum clamore valido perso
nar; nec vltra ī vbis procedere;
Impossibile enī sciebam illi vt
deum suum dīm recognoscere
et se fateretur peccasse atq; sibi
precaretur ignosci. tandem sub
iunxit. Dīe deus margarete sic
enim obsessa mulier vocabat.
deū recognoscere dīm suum in
dignatus. Tunc ego. o īfelicissi
me omnium creaturarū supbia
elisit te q de celo depulit. te redi
re īexpiabilis superbia nō per
mittit. Nec mora. confusus ob
mutuit et post paucos dies non
tamē tunc fēinam dereliq̄t. Au
di et de alio obsesso mirum dei
iudicium. Erat arca cameracum
ciuitatem q̄dam heretica astu
tus valde qui metuens īquiri q
obuia a fratribus p̄dicatorib;
q̄ ī dcā ātate eo tpe plurimos
obuccebāt finxit se arreptū a de
mone. q ob hoc ad scīm aycha
rium in aspria obsessos curare
potentem ligat; ab īimicis vel
amicis deduct; ē vt in eo non
heresim ꝓpalatā ꝗ furā puta
rent. Et vt audiuit q̄dā cleric;
obsessus a demone et ligat; q
eligius hoc eni vocabatur ligatus poneret in locum.
subsequenti nocte idem obsess;
clericus diuino nutu solut; est.
et aggregans mattas q stramina atq; ecclesie scampna super
ligatum hereticum cumulauit.
Iudum aūt et furcam credēs ille
dissimulat quoadusq; clericus
ignem de lampade sumens obu
rere hereticum cepit. q tunc he
retic; clamauit. Ad cuius vocē;
expergefacti custodes cū ignem
extinguere nitrēt cleric; arrep
to gladio quē casu iuxta lectu;
inuenit cēs violenter abegit et
hereticum in ignem combussit.
Nec mora. diuino exacto iudi
cio cleric; a demoē liberat; q ple
ne sospes apparuit. At nūc qm

fallacias demonū ex mag̃ pat
te detexim⁹ per q̃s xpiani apes
fidelīū osueuerūt hinc operi no
stro finem imponimus. lectores
libri hui⁹ attentius flagitantes
ne dās detrahāt min⁹ q̃ dauit
bñ dictis. ꝗ ī explū virtutis tra
hāt quicq̃d inuenerūt bñ dictum.
Peto autem supplicter ab hijs
maxīe q̃ ꝗ man⁹ xpi sangne ose
crate sūt ī altari q̃ten⁹ p me spe
cialiter ꝛ p cūctis fidelīū aīab⁹
vnā missam celebrēt. l' si sacer
dos nō ē celebrari faciat lōr li
bri. Et rogo vt si aliq̃d ī hoc la
bore vl' alijs vmq̃ meruerī illū
tāq̃ me principē faciat ibs xpus
dñs nē q̃ cū pre et spiritu scō vi
uit ꝛ regnat deus p omnia seca
la seculoꝝ Amen.

Explicit liber apū q̃ diac bonū
vniūsale quia de prelatis et sub
ditis tractat de quo sit deus bñ
dictus ī secula Amen.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Primapia singulorũ capitulorum totius libri naturã apũ simplicit exp̃mentũ incipiũt feliciter.

Et p̃mo de plantis.

Rex apum mellei colonus est. ex electo flore et ex omni copia est factus. Capi p̃mũ.

Reges plures in vno alueario sepius inchoant. Capi. ij.

Qui cum adulti esse cœperunt cõcordi suffragio oẽs deteriores necant. Capitu. iij.

Rex apum nullũ habet aculeus maiestate tñ armatus ẽ. Ca. iiij.

In vno alueario vnus tm̃ prũceps est. Capitu. v.

In fronte maculam q̃si prodyademate habet. Capi. vi.

Mõbili signo aliquis alterius rex pre ceteris non ornat. Ca. vij.

Forma egregior et duplo ceteris maior est. Capitu. viij.

Ale eius breuiores sunt. ca. ix.

Dum procedũt apes rex in medio eorũ est. Capi. x.

In officio illius conspici se gaudent. Capitu. xi.

Cũ procedit rex vna ẽ totũ agmẽ et circa eũ globat. ca. xij.

Si qua alã regis transiens iux̃ destruxerit non effugiet agmẽ. Capitulũ. xiij.

Migraturo agmine nulle exire audẽt ñ rex prius fuerit egressus. Capitu. xiiij.

Reliquo tempore cum apibus in labore ẽ. opãtes circuit. ca. xv.

Circa eum sunt satellites assidui custodes autoritatis eius. Capitu. xvi.

Sunt et circa eum seui lictores q̃ puniunt deliquẽtes. ca. xvij.

Intus semp ẽ sollicitus et facile sine causa cœrui nõ patitur. Capitulũ. xviij.

Non foras egredit. ñ agmine migraturo. capi. xix.

Si qua lassata aberrauerit eam rex odore suo p̃sequitur. Ca. xx.

Regis dimigritas et sollicitudo maxima ẽ circa populos. ca. xxi.

Circa regem mira populi obedientia obseruat. capi. xxij.

Rex in expedicõe a plebe sustollitur. capi. xxiij.

Regem fessum humeris sustollunt validiores et ex toto portant. capitu. xxiiij.

Regem si mori cõtigerit tristis populus circa eius funera gloriatur. capitulum. xxv.

Secũdi libri p̃cipia capitulorum vt sup̃ incipiũt de subditis.

Secunda pars illarum apũ ẽ que iuuentutis vigore opera multa prestãt. Capitu. p̃mũ.

Disciplina matribus subditi sunt nec quicq̃ agunt sine maiorũ imperio. Capi. ij.

¶ Tercia pars apū q̄ ficæ di
cunt hæc sunt sine aculeo velut ī
perfecte apes. capi. iiij.

Iste sūt q̄h clientes q̄ quasi ser
ui primarum q̄ veterum apum.
capitulū. iiij.

Vas prime expellūt in opere tar
dātes q̄ sū clemēcia necāt. Ca
pitulum. v.

Apes iuniores ficæ non in ope
re tantum ḡ et in fetu adiuuant
matres capitu. vi.

Cōis est omnibus labor. Capi
tulum. vij.

Omnes īdifferenter ad opa ex
pellunt. ca. viij.

Nullus cum per celum liuerit
ocio peccat dies. ca. ix.

Omnes vnam incolunt mansio
nem. capitulū. x.

Cōis est omnium cib⁹. ca. xi.

Simul filēt aduesperascēte enī
die in alueario stepūt. ca. xij.

Pax īter eos precipua. ca. xiij.

Pro conuehēdis floribz rapa in
ter apes fit. ca. xiiij.

Veterum apum singule habent
aculeum. capi. xv.

Que aculeum perdūt mella de
cetero facere neq̄ūt. ca. xvi.

Sunt apes rusticæ aspectu hor
ride multo iucūdiores. ca. xvij.

Apes cōēz sobolem habent q̄ eis
cōis ē fetūs. ca. xviij.

Mira aīcicia fouent īuicez. Ca
pitulum. xix.

Sunt et hospitalitatis vtuti de
bite. Capitu. xx.

Gen⁹ apū nulli auaricie spurci
tijs scatet. ca. xxi.

In apibus quasi habitualiter
totius virtutis insigne reperi
es. capitulum. xxij.

Inter apes diuersa sūt officia.
capitulum. xxiij.

Dēs certāt de munē. ca. xxiiij.

Alie inuigilant queredo victua
lia. Capitu. xxv.

Alie de castris sollicite sūt q̄ di
ligēt custodiā adhibēt. c. xxvi.

Quib⁹ē adolescencia ad opera
excūt seniores int⁹opantur. ca
pitulum. xxvij.

Integritas est auctis apib⁹ cor
poris virginali. ca. xxviij.

Apes iter se nullo pcubitu mis
centur. Capi. xxix.

Et licz nō omiscēāt tū maxīm
examē emittūt. ca. xxx.

Nocte īexpedicōne deprehense
excubant supine. ca. xxxi.

Licet posite sint sub lege libere
tamē sūt. capi. xxxij

Sicut regem cedimāt sic et po
pulos creāt. ca. xxxiij.

Precogatiuū examē iudicij te
nent īcorrigibiles necāt. Capi
tulum. xxxiiij.

Miro modo innocue sunt. Ca
pitulum. xxxv.

Fructibz nulli nocet. ca. xxxvi.

Nō solum ab odoriferis ḡ etiā

a fœtidis herbis mellis alimoni
am trahunt. Ca. xxxvij.
Quia mundicia circa eas. capitu
lum. xxxviij.
Pariter ogregate suauiter can
tant. Ca. xxxix.
Habent gratam miramq; uocis
suauitatem. Capitulũ. xl.
Habẽt puatim ofilia. Ca. xli.
Tempora prenosãt. Ca. xlij.
Prediuinãt ymbres ventosq; q
tunc se ornent tectis. Ca. xliij.
Si dies futurꝰ ẽ mitis puolãt
vniuerse. Ca. xliiij.
Procedẽtes per rura redolẽtia
inhiant floribꝰ. Ca. xlv.
Vmꝰ prũe claudũt limite. c. xlvi.
Non transgrediunt terminos
cõstitutos. Capitulum. xlvij.
Gaudent plausu q tinnitu eius.
capitulum. xlviij.
Hilaritate q nitore apũ sanitas
estimat. Capi. xlix.
Apes mortue si ifrã tecta hieme
fuerit reuiuisãt estiuo tpe. c. l.
Vita apũ lõgissima septenis.
capilum. li.
Hyeme latent et tunc wsumt
melle. Capi. lij.
Estate pdeũt. Capi. liij.
Hirũdines q alie aues depopu
lant easdem. Capitulũ. liiij.
Insidiãt et eis ad aquam bibẽ
tibus rane. Capi. lv.
Vespe q; psequũt easdẽ. ca. lvi.

¶ Explicũt capitula. Amẽ.

Tabula ꝑsentis libri ꝓm alphabeta ordinē incipit feliciter.

Abbatissa q̃dā illustris acusata ē. ꝗ frustra eo q̃ predicatoribus q mi norib⁹ plura bona faciebat q̃ ceteras religioꝝ. libro. ij. Capi. ix.
Abstinentia q temperantia magne virtus ē. li. ij. Ca. xi.
Accidia dormitacōis i choro repēdit. li. ij. Ca. xxxix. et. lvi.
Acusacio adūsus prelatum vel presbiterū nō facile admitti debet. li. ij. Ca. iij.
Adam veneabil⁹ canonic⁹ sancti victoris parisius beatā virginē vidit. li. ij. Capi. xxviij.
Adiutoriū mutuū seniorū et subditoꝝ. li. ij. Capitulo. vi.
Admonicio mutua subditorū et correpcio vtil⁹ et salutifera est. libro. ij. Ca. xv.
Adulteriū q̃ntum malū sit q q̃ deforme oīpotens de⁹ i q̃dā milite demōstrauit. li. ij. ca. xxix.
Albert⁹ frater ordis predicatoꝝ frēs suos rome liberāuit a persecutorib⁹ eoꝝ et de figura q forma facici ei⁹ vide li. ij. ca. ix.
Amicicia vera et mutua inter homines vigere debet. li. ij. capitulo. xix. per totum.
Aīaꝝ cura deseruere vel minus ydonio cōmittere magnū periculū ē. libro ꝑmo. Capi. xix.
Anime enim nō ꝓpter mōsteriū. ꝗ mōsteriū ꝓpter aīas institutū ē. vt ptz p exēplū cuiusdaz mōchi. libro. ij. Capi. vi.
Aīa primi tripliciter seducitur peccato. exemplo et consilio. libro. ij. capitulo. xxvi.
Aīabz fidelīū in purgatorio pie subuenīdū est vt ptz p exēplū libro. ij. Capi. xlviij.
Aīas i purgatorio existēs iuuari septem suffragioꝝ moīs ostiditur. li. ij. ca. lij. p totum.
Aīam suā q̃dā potator q loquax dyabolo vendidit. li. ij. capi. lv.
Angel⁹ duos presbiteros diuꝗ tpib⁹. in terrā scām. et de terra scā duxit q ēduxit ad ꝓpa i paruo tpe. li. ij. ca. xxxix.
Angelorū vocat⁹ laus vtrū sit in regno celorū. li. ij. ca. xxxix.
Apū natiuā tōlē ꝓm lēam. vide in fine tocius libri.
Archiepus q̃dā teuthonie i maximo cruciatu vis⁹ ē expoliari q iudicari ꝓpter malā vitā suam. libro ꝑmo. ca. iij. q de alio q̃dā.
Arpia auis ē idic q ꝑmū hoīnem quē viderit ferē occidere. q moralizacio ei⁹. li. ꝑmo. ca. xxv.
Auaricia cauēda est quam etiā phi detestāt. Exēpla sup hoc lege. li. ij. capi. xxi.
Aue maria salutacō angelica multos ad amicicā beate vgis pduxit. li. ij. capi. xxviij.

Augustini sancti doctoris corpꝰ
apud papiam lõgobardie ciuita
tem cõditum iacz cum boecio no
bili phõ. li. primo. ca. xxi. De eo
dem. li. ij. ca. xlv. et. ca. xlviij.

Baptisma iudeus q̃dam
elegãtis forme simula
to aio suscepit et mõste
rii fide itrauit. li. ij. ca. xxviij.
Baptisata fuit q̃dã iudea cũ du
obz filijs suis instructa pmo a q̃
dã cristiana. li. ij. ca. xxviij.
Bartholomeũ apostolũ sacdos
q̃dam specialiter diligẽs et ho
norãs liberatꝰ fuit a spũ forni
cacõis. libro. ij. ca. lij.
Beneficiorꝫ pluralitas ciz salute
stare nõ potest dũmodo vnũ suf
ficiat. li. pmo. ca. xix. p totũ.
Blasphemia maxie omittitur
a tesseraꝫ et aleatũ lusoribꝰ. li.
secũdo. capi. xlviij.
Boecius nobil phus et martir
conditꝰ iacz apud papiã lõgobar
die ciuitatem. li. pmo. ca. xxi.
Bona ecclãstica rusticꝰ q̃dam a
patruo suo abbate accipiens iu
ste depauperatꝰ ẽ. li. pº. ca. xviij.
Bos q̃dam elegãtis forme ob
desiderũ paupcule mulieris im
pgnate occisus iterũ ẽ suscitatꝰ
est. libro. ij. capi. xxiiij.
Busto q̃dã magnꝰ terrabilibus
oculis suo oplexu quẽdã militez
exhausit eo q̃ luxuriose et delica
te vixerat. li. ij. ca. xlviij.

Canonicꝰ q̃dam lubricus
ꝓpter disciplinam humili
ter suscepta saluatꝰ est
libro. pmo. ca. xviij.
Cantus apũ ad laudẽ vnicabil
xpi sacmẽti a q̃dã viro deuoto
auditꝰ est. li. secũdo. ca. xxix.
Carmia obscena et cãtꝰ lascui
etiã corda ẽligiosorꝫ plerũq; p
mouẽt. Que etiã a demoibꝰ fin
gũt et pditorꝫ mẽtibꝰ imittũt.
li. ij. ca. xlviij. vsqz ad finẽ.
Castitatis vtꝰ multum omẽda
bil est. li. secũdo. ca. xxviij.
Claustrales spãliter cauẽ debẽt
ne exeãt sepe. li. ij. ca. ij.
Clericorꝫ triplex viuẽdi modꝰ di
stiguit. li. ij. ca. ix.
Cogitaciones malas fouẽ et p
eas allici ad ꝛsensũ magnũ ma
lũ ẽ vt pz p exem. li. ij. c. xix.
Confessio pcti vnicũ da primũ
tenz locũ ad inocẽciã et vide sup
hº pluã li. ij. ca. xxix.
Conscientie puritas omendat.
libro secũdo. ca. xlix.
Cõtencio exorta inter bonos fa
ciliter sedat. li. ij. ca. xiiij.
Copulatiuis et consiliatiuis ab
horẽda societas multas vgines
et puellas inocentes ad formica
cionem istruxit. li. ij. ca. xxix.
Cowisare q̃ nociuus ludus sit be
atus augustinus. i libro de ciui
tate dei satis eleganter insinu
at. libro. ij. capi. xlviij.

Corpus xpi apparuit i specie faciei venustissimi puer libro ·ij· capitulo· xxxix·

Corp9 cuiusdã sã ãmis fere sexcẽtis itẽgliter repertũ ẽ incorruptũ ꝓt mũdicã carnis·li·ij·ca·liij·

Corpa scõrum quare veneãmur· libro·ij·capitulo·liij·

Correctõis aculeũ et zelũ nõ habentes i quãto piculo stãt vide p exemplũ·li·ij·capi·xvi·

Cristian9 totã vitã suã exercere debz i gra septiformis spũs q de calogo legis·li·ij·capi·li·

Crucis signũ in corde cuiusdam poris cordis predicator sculptuz iuentũ est post mortẽ· li· pmo capitulo·xxv·

Crucis casti signũ ortu dõnes est tocius virtutis insigne· li· ij· capitulo·lvi·

Crucifixa mẽbra tenere debem9 cũ casto vt nõ incidam9 i temptationẽ·libro·ij·capi·ij·

Crux apparuit in celo· et multa ibi de cruce·li·ij·capi·ij·

Crucẽ suscipiẽtes pfide catholica itẽgliter peitentes q ofessi nulli dubiũ quĩ plenã idulgenciam oim peccatorũ recipiant·libro·ij·capitulo·ij·

Cruces suas etã dyabolus fingit·libro·ij·capi·ij·

Crucifixi ymago caput suũ hũiliter icliauit miuta ĩmico suo q frẽm suũ occideat remittenti· libro·ij·capitulo·xvij·

Curiosi doctores etã reprehẽdũtur a phis·li·ij·capi·xlviij·

Damnatos videre a parte sinistra erit vltima occasio gaudij scõz·li·ij·c·liij·

Decipi nolẽtes oia cũ ohlio facant·libro secũdo·ca·xli·

Defunctorũ suffragia vtilia et venerando scõz corporũ· De q̃bz exẽpla pluã li·ij·capi·liij·

Demones aliq̃ aerẽ pturbãt p tonitrua et chorusca cões· li·ij· capitulo·lvi·

Demoniorũ q̃tuor gna figurãt p q̃tuor vmos·qc·li·ij·ca·lvi·

Demonia q̃dã nocte hoibz apparet i sommis q eos visionibus fantasmaticis polluũt q illudũt· Vi exemplũ·li·ij·ca·lvi·

Deũ qui te genuit dereliq̃sti q oblit9 es dñi creatoris tui· Versus iste demonẽ ab hoie obsesso eijcere solet·li·ij·capi·lvi·

Dyabolus etã habz timit9 et lusores q̃rũ applausu fui q subditi gaudẽt·li·ij·ca·xlviij·

Dyabolus sepe tñsfigurat se in angelũ lucis de quo exẽpla plurima libro·ij·ca·liiij·

Dyabol9 semp temptat hoiem et tãdem assiduitate q iportunitate sua vincit eũ vt ptz exemplo·li·ij·capi·lvi·

Dyabolus omni bono aduersatur·li·ij·capi·lvi·p totũ·

Dyabolus adeo superbus est. vt non possit ad dominū deum dicere. Dñe deus peccaui ignosce michi. libro. ij. ca. lvi.

Disciplina hūiliter suscepta saluauit quēdam adolescentem canonicū lubricū. li. primo. ca. xvij.

Docere insanos et eis viam salutis ostendere q ad confessionem q penitenciam trahere peccatores. magne mercedis est apd dñm. libro secūdo. Ca. lij.

Duplij vel duplones terrea demonū species q̄les sūt. Et vide sup hoc mirabilia exempla. libro. ij. capitulo. lvi.

Ecclesiastic9 ordo sub triplici ordīat diuisiōe scz ī epis ī presbiteris q ī clericis. Dic q ordo layorū. In phemio secūdi libri.

Ecclesie q̄tuor ītēr cathedrales ecclesias sancte specialiter dignitatis et scribi solent et dia. libro. ij. Ca. lij.

Eligēdi prelati mod9 q̄modo fiat vide exēplum pulcherrimū. libro primo. Ca. primo.

Eligēdus ē in prelatum qui ingenio pollet. li. primo. ca. ij.

Electio prelatorū a deo et a subditis debz esse. li. ij. Ca. xxiij.

Elemosinarū largitio et pietatis opa nūq̄ hoīem deficere permiserūt. li. ij. ca. xxiiij. p totū.

Elemosinā dare p fidelibz defūctis suffragū magnū est. li. ij. capitulo. lij.

Emerita vita plūs gloriosa morte defūcti sūt. In phemio secūdi libri vsqz ad finem.

Fides catholica et sancte romane ecclesie semp ī omni studio est fuāda. libro. ij. capi. xlvi.

Filij honorare debent parētes suos q vicē eis ēpēdē. li. ij. c. vi.

Florū diuerse sunt species. li. secūdo. Ca. xiiij.

Fornicacōnis sex sūt vie q de singul' exempla. libro. ij. ca. xxix. vsqz ad finem.

Futura cuncta sunt pspicienda puida circūspectōne q de futurorum precognicōne. libro secūdo. capitulo. xlij p totū.

Gaudent ī cel'. aīa illā audiuit quidam regularis pter meritū paciencie sue. libro. primo. ca. xi.

Gaudio bone oscencie nichil iocundius. li. ij. Ca. xlix.

Gaudiū sancti dicuntur intrare eo q sex vident genera gaudiorū. libro. ij. ca. liij. p totū.

Gaudere ī morte nō est tutū. li. secūdo. Ca. xlix.

Generacio filiorū spiritualiūm multū placz deo q̄a teste gregorio nullū deo tale sacrificiū q̄le zelus aīarū. vt ptz p exēpla pulcherrima. li. ij. ca. xxx.

Gertrudis vgo sancta plures
weghimas q vgines a sacro igne
liberauit · libro secūdo · Ca · l ·
Gloria ppa non est querenda ·
libro secūdo · Capitulo · xviij ·
Gule vicio deditos dyabolus fa
aliter temptat de q exemplum
terribile · libro secūdo · Ca · lv ·

Habitum deponere vel ab
horā aliui religioso quā
te enormitatis sit vide
exēplū · libro pmo · Capi · vij ·
Habit9 religionis plurimū valz
etiā i vltima necessitate suscep
t9 · libro secūdo · Ca · l ·
Hospitalitas sine simulacione
preclara vt9 oprobat · li · secūdo ·
capi · xx · p totum ·
Hugo de sancto victore secūdus
in scrēcia post sanctū augustinū
a qlibet dyabolo ictū validū sus
cepit eo q disciplinā q correcti
onem cū alijs cōcanonicis suis in
vita nō accepit · li · ij · ca · xv ·
Humilitatis q deuocōis exempla
apud deū grata sūt q accepta vt
patet in lodewico rege francie ·
libro secūdo · Ca · lvi ·

Iejunium in sabbato vl feria quarta valde accep
tum est beate virgini vt
patet p exēpū · li · ij · ca · xxviij ·
Jeiunare p defūctis est valde sa
lubre · libro secūdo · Ca · li ·
Ignis septem habet ppietates
vt patz · libro secūdo · Ca · li ·
Inaubi demones vtz generare
pnt · libro secūdo · Ca · lvi ·
Iniuriaz q culpe remissio p duo
exēpla pclara deducit · libro se
cūdo · Ca · xvij · p totū ·
Innocētia q simplicitas miram
qsiqz vtutem ondūt vt patet ibi
dem per totū · li · ij · ca · xxv ·
Innocēs qdam puer et simplex
ferrum ignitum contractauit si
ne lesione · li · ij · Ca · xxv ·
Innocētia boni hois et iusti ne
mini nocet · ꝗ oib9 pdesse
libro · ij · ca · xxvi ·
Insolentes wpmēdi sunt ab of
fectijs et dignitatib9 ne det eis
occasio malignādi · libro pmo ·
capitulo tertio ·
Inuidoz oculi mali sūt · li · ij · c · ix ·
Judea qdam noie rachel obsa ē
ad fidē · li · ij · ca · xxviij ·
Judea quedam sancta noie obsa ē
de qua res mirabiles refert · li · ij ·
capi · xxviij ·
Judeis a quadā wtula vendita
est puella quedaz xpiana septē
ānoz · li · ij · ca · xxviij ·
Judicium iustum comes quidaz
iustissim9 in ppum q vni cū filiū
suauit · li · ij · ca · xxxiiij ·
Justoz vita q wrtutes oulcan q
dē q tribulan potest ad tp9 ex
tingui aūt nūqz · li · ij · ca · ix ·
Justicie rigor q correctionis zel9
in capitul structe ē suād9 · li · ij ·
capitulo · xxxviij ·

Katherine vgis reliquie in hospitali quodaz celebres continentur in hollandie partibus·li·ij·ca·lij·

Labor vel vigilia in affliction corporis magnū defunctorū suffragium est vt patz exemplo· li· ij·ca·lij·

Laboris oris sedulitas·li ij c·viij·

Labor cois ex caritate sumptus q labor manuū qñte vnitatis vide exēplū·li·ij·capi·vij·

Labor manuū aut a predicatoribus q minoribz nō exercet obijci eis potest·li·ij·ca·ix·

Lacrime pie temperāt calorem ignis purgatorij·li·ij ca·lij·

Laycorū seruiciū hūile purgat eos·li·secūdo·ca·iiij·

Layci perūsi expellēdi sūt· li· secūdo·capi·v·

Letos in morte plurimos fuisse q in iubilo dulcter exultasse legit per exempla libro secūdo· capitulo·xlix·

Liber talmuth parisius obuenit per ludowicū regē frāciae· libro pmo·capitulo·iij·

Libertas vera est q ī cristi fuitute comprobatur· libro secundo· capitulo·xxi·

Linguā nō posse refrenare maximū malū ē·li·ij·c·xxxvi·ī fine·

Luxuriam et impudicicā etiam philosophi detestant et vituperant·li·ij·Ca·xxix·

Maria vgo cuidā puelle psalteriū prouāuit·libro pmo·capitulo·xxiij·

Maria patrona ordis predicatorū eduxit quēdā eiusdē ordis frem temptatū q exire volētem obuiādo illi ad porta·li·ij·c·ix·

Maria gloriosam dei genitricē inueis q̄dā salutauit qnq̄ginta vicibus omni die q ob hoc eam vidit corpaliter·li·ij·c·xxviij·

Maria virgo cū mediana corpali nobilem quēdam infirmū sanauit·li·ij·Ca·lij·

Maria quādam iudeā ouersam adiuuit q custodiuit in vita bona·libro·ij·ca·xxviij·

Maria quādam desperatissimā moialem īpregnatam a patre spirio liberauit a desperacione· libro secūdo·Ca·xxviij·

Maria quēdam virum flagicio sum liberauit eo q sabbato in eius honore ieiunauerat· libro secūdo·capi·xxviij·

Maria multos liberauit a diūs plagis et periculis sicut patet per exempla· libro secūdo·capitulo·xxviij·q̄si per totū·

Mechtildis vgo illustris filia regis scotie mirabilē et sanctissimā conūsacionem habuit cū frē suo alexandro·li·ij·Ca·ix·

Meretrices semp mitūt oēs tūhere ad libidinē et maxie religiosos vt patz·li·ij·Ca·xxix·

Misericordiam i paupes etiam
pbi magnificæ laudāt·libro·ij·
capi·xxiiij·p totū vsq; ad finē·
Missarū celebratio maximū de
functorum remediū est·libro·ij·
capi·lij·p totum·
Missam audire bonū est preser
tim in die festo·li·ij·ca·xxxix·
Missam pro se celebrari compo
sitor libri desiderat·li·ij·ca·lvi·
Monachorū opa ignis sunt·li·
pmo·capi·xviij·
Monachi q̃dam abbatem suuz
pemerunt ob quā causam digne
expulsi sūt·li·pmo·ca·xxi·
Monachi pedes et etiā manus
sūt ligati ne possit exire·libro
secūdo·capitulo·ij·
Monachi duo ꝓter gulam et i
gluuiem miserabiliter extincti
sunt·libro·ij·ca·xi·
Moxi quidā religiosus maluit
q̃ carnes in nō debito tempore
comedere· In phemio secūdi·
Mors acerba etiam in bello bo
nis non obest·li·ij·ca·pmo·
Mors casti quidam in tantum
compassus est vt ruptus cordis
vitalibus spiritum exalarit·li·
pmo·capi·xxv·
Mors bono q̃ de morte beata
philosophi quid senauunt·libro
secūdo·capi·li·
Mulier quedam orauit deū vt
feda fieret ne conuipiscerentur a
viris·li·ij·capi·xxix·
Mulierū osortia semp sunt vitā
da·li·ij·capi·xxix·
Nesciat enī homo an amo
re ꝑ odio dignus sit· Vi
de super hoc dubio pul
chrum exemplum·li·ij·ca·li·
Nocere multis modis dicit ho
mo homini q̃ præcipue tribz mo
dis scilicz corpꝰ occidendo aiaz
seducendo· et vitam infamando
libro·ij·ca·xxvi·
Numerꝰ septenarius septifor
mē sancti spiritus graciam desig
nat vt patet·li·ij·ca·li·
Obedientia q̃nta virtus
sit·libro pmo·ca·xxij·
Obscritas multa mala
dauit·libro·ij·capi·v·
Oculum fugiendum est·libro·ij·
capitulo·ix·
Oculorum luxus habet in visu
vt patet per exēplum·libro·ij·
capitulo·xxix·
Occasionem se emendandi et
proficiendi nō solum a bonis ꝫ
etiam a malis sumere debet qui
libz cristianus·li·ij·ca·xxxvij·
Odiū inter laycos et ordinem
clericalem in claustris esse nō
debet· Item odium quadruplex
inter quatuor animaliū genera·
Item odiū perpetuū inter per
uersum laycum et sacerdotez de
quo exemplū·li·ij·ca·iij·
Officiatorū vigil debet esse cu
ra·libro·ij·capi·xxv·

Oracōis fiducia p aureū nūmū
spissum et latum designata est. li.
primo. Ca. xiij.

Orōnes fidelium magne virtutis
apud deū sūt. libro primo. ca. xxiiij.

Orōnes bonorū q iustorū hoīm
expellūt barbaros et malos hoī
nes volentes īuadere eos de ter
ra illa. li. secūdo. Ca. primo.

Orō ē ala eleuans hoīes ad deū
de huius noctis tenebras q plu
ra de hoc. li. ij. Ca. xxxi.

Orare p defūctis sancta et sa
lubris ē cogitacio. li. ij. Ca. lij.

Osculā incatamenta sūt ad for
mīcacōnem vt patz p exēpla pul
chra q iocūda. li. ij. Ca. xxix.

Papa q̄dam derogare vo
lens ordīni predicatorū
paralisi passus ē. libro
secūdo. Ca. ix.

Papa vtq̄ cōmittere potest sy
moniā. li. ij. Ca. ij.

Parentes suos senes q debiles
multe aues legūt fouere. quod
tū miſ homo nō obſuat. libro
secūdo. Ca. vi.

Parentes nō sapiēter agūt q̄
filijs suis totū dant et sibi parū
vel michil retinēt vt patz p exē
plum. libro secūdo. Ca. vi.

Passioni xpi q̄dam intātū com
passus est vt cuptus cordis vita
lib9 exspiāret. li. primo. Ca. xxv.

Patientia ē mag virtūq̄ necessa
ria vt patz p exēpla. li. ij. c. xliij.

Paupis suffragiū qntū valz si
et de necessariis quideat. libro
primo. Ca. xij.

Pauptatem oēs fere phi i scrip
turis suis omēdabile eliquerūt.
libro secūdo. Ca. ix.

Paupib9 subueniendū est sali
cet dare panem esurienti. hospi
tem suscipere nudum vestire. non
despicere primū q de singul ex
emplum. li. ij. Ca. xxiiij. p totū.

Pax in oib9 suam debet ab oī
b9. libro primo. Ca. xxi.

Pax multiplex distinguit. li.
secūdo. Ca. xiij.

Peccator qntumcūq̄z magnus
despare non debet vt patz de ag
nete moniali. libro secūdo. capi
tulo. xxviij. Et de quadam alia
peccatrice. li. secūdo. Ca. xxx.

Pecunia ex q̄ in honore esse ce
pit. virtus honori cedit. libro. ij.
capitulo. ix.

Penitens quantumcūq̄z pecca
tor p cōfessionem semper mere
tur q acquirit misericordiā dei.
libro secūdo. Ca. l.

Penitentia abluere peccata in
pūta multo felicio9 ē q̄ ī futuro.
libro secūdo. Ca. l.

Petri commestoris discipulus
duos versus ad laudem gloriose
virginis composuit in prohemio
secundi.

Pōpa gle secularis nōbiliter
reprehēdit. libro primo. Ca. vij.

Predicatorum ordo q̃re sic dicitur et recõmendacio eorundem. libro p̃mo. ca. ix.

Predicatorum q minorum ordinibus obiciet potest aut laborem manuum nõ habeãt. li. ij. ca. ix.

Predicatoribus q minoribꝰ vinum distribuẽs q tunicas lotas quedam abbatissa accusata est ꝗ frustra. li. ij. ca. ix.

Predicatores sub pallio gloriose vgínis quiescere q̃dam devotus homo in visione vidit. libro secũdo. Ca. ix.

Predicatorum ordini papa quidam derogare volens per lras suas papales palisi eodem die peruissus est. li. ij. Ca. ix.

Predicatoriũ emuli quatuor mitentes eos destruere deuicti sũt et conclusi per magistrũ albertum q magistꝝ humbertũ quod quidez factum auidam sancto viro duobꝰ annis ante ꝛ̃ãsum fuit. vt patet libro secũdo. Ca. ix.

Predicatorum persecutores mire post ĩ fine vite penituerunt q aliq̃ puĩta sũt. li. ij. c. ix. p totũ.

Prelatus summꝰ ecclesie ẽ xp̃s cui omnes prelati subduntur. libro p̃mo. Capitulo p̃mo.

Prelato cuilibet duo sunt necessaria. scilicz bona cõscientia q̃ntũ ad se et bona fama q̃ntũ ad prximum et multa ibi de prelatis. libro p̃mo. Capitulo p̃mo.

Prelatꝰ eligi debet ex ẽdolẽtia bone fame. libro p̃mo. ca. p̃mo.

Prelatꝰ bonus subditos bonos facit. libro p̃mo. capi. p̃mo.

Prelati vnius electio facta est per beatam vgínem. vide exemplum libro p̃mo. Ca. p̃mo.

Prelatꝰ qualis esse debeat. libro p̃mo. Capitulo p̃mo.

Prelatꝰ ingenio pollere debet. libro p̃mo. ca. ij.

Prelati o q̃ durum iudicium sustinebũt. Vide exemplum super hꝰ valde terribile cuiusdam episcopi. libro p̃mo. Ca. iij.

Prelatꝰ esse debet sine crudelitate. libro p̃mo. Ca. iiij.

Prelati seueritas culpabilis est vt patz p exẽplũ. li. p̃mo. c. iiij.

Prelatꝰ vnus debz esse ĩ ecclesia cui omnes subditi obediant tãq̃ filij patri q econtrario prelatoꝝ multiplicitas q̃ntũ malũ in ecclesia dei. li. p̃mo. Ca. v.

Prelatꝰ eloquentiam in voce q puritatem in conscia habere debet. libro p̃mo. Ca. vi.

Prelati superfluus vestitꝰ valde reprehenditur. li. p̃mo. ca. vij.

Prelatꝰ eligi debet extra gregem ꝓpter probitatez quia forma gregis esse debz. li. p̃mo. Capitulo. viij.

Prelatꝰ q̃ bñ p̃est duplicia honore dignꝰ ẽ nec ꝯqa debet ꝓpter administracõez. li. p̃mo. Ca. ix.

Prelatus debet suis subditis hy
laem faciem prestare q commu
nem se omnibus exhibere vt pa
tet in quadam abbatissa. libro
primo. capi. x.

Prelatus suis subditis exem
plū bone vite ostendere debz vt
patet per exemplum pulcherri
mū libro primo. ca. xiiij.

Prelatus subditorum opera in
spicere debet et eos exhortacōe
q etiam manibus iuuare. libro.
primo. capi. xv.

Prelat9 semper seium habeat
seniores q probaciores et robu
stiores. li. primo. ca. xvi.

Prelat9 bonus fideles custodes
autoritatis q innocencie sue ha
bere debet vt patet p exemplū.
libro primo. ca. xvi.

Prelatus debet esse sedulus in
corrigēdis q extirpandis vicijs.
libro primo. xvij.

Prelatus nō facile foris vaga
ri debet. li. primo. ca. xviij.

Prelat9 necessario deum egre
diens exoret vt eū tueatur egre
dientem. li. primo. ca. xix.

Prelat9 debet errantes reducē
q lassos releuare. libro primo.
capitulo. xx.

Prelatum quendam negligen
tem petrus apostolus seuerter
q horribiliter corripuit. li. primo.
capitulo. xx.

Prelature vl dignitatis suscep
cio magni periculi est vt patet p
duo exempla pulcherrima. li.
primo. capi. xx.

Prelatus malis per dyabolum
sermo talis fact9 ē q̄modo tot 9
fere orbis per eorum exempla
ad īferna deuoluatur. li. primo
capitulo. xx.

Prelatus debet esse benign9 et
sollicitus pro pace seruanda. li.
primo. capitulo. xxi.

Prelatorū custodia debz esse di
ligencior erga subditos suspe
ctos vt patet per exemplū. li.
secūdo. capi. xxvi.

Preposit9 q̄dam ad iudicū dei
vōt9 fuit eo q̄ iuuenē q̄ndā cō
sanguineū suū a religione mō
sterij sancti iacobi ī leodio ēxtra
here voluit. li. ij. ca. xxiiij.

Puer q̄dam in ēligione sub dis
ciplina cartat9 post mortem cū
maxīo splendore g̃cias egit suo
pori q̄a eiz subdisciplina tenue
rat. li. primo. capi. xvij.

Puer q̄dam q̄nquēnis in flan
dria ordinem minorū intrauit.
libro. ij. capi. xxvij.

Puer quidaz alius ānorū. xiij.
nobilissim9 ēligionē intrauit.
libro. ij. Ca. xxvij.

Puerū ibm q̄dam religiosus ī
uenit in niue iacentem In phe
mio secundi libri.

Puella q̄dam psalterīū īpetra
uit a beata ỳgie. li. p°. c. xxiij.

Purgatorij pena tāta est q̄ nl̄
la pena vel tribulacio huius mū
di huic compari potest vt patz
per exemplum pulcherrimum·
libro·ij·capi·l·

Vies mentis et corporis
multum iuuat ad contem
placionem scripturarum· libro
secūdo·ca·xliiij·

Raptus mulierū q̄ maxi
me puerperarum et pu
ellarū· Vide super hoc
mirabilia exempla·libro secūdo·
capitulo·lvi·

Racionem reddere debet quili
bet pro commissis sibi officijs·
libro·ij capi·xxiij·p totum·

Religiosi non debent esse diffi
ciles ad recipiendū penitentes
et a postatas emendare se volē
tes·libro·ij·ca·l·

Restituere si quid iniuste abla
tum est multum valet pro diui
sione peccatorum· Et de predo
nibus vide exemplum· libro se
cūdo·capi·lij·

Resurrectionis gloria maifesta
bitur post finem mundi vbi tan
tum apparebit felicitas et gau
dium sanctarum animarū·li·ij·
capitulo·liij·

Ridentem aliquem q̄ plenum le
ticia mœi facit mundicia et con
scientie puritas vt patet· li·ij·
capitulo·xlix·

Rusticus quidam diues factus
est ex bonis claustralibus q̄ ma
le Vide finem·li·primo·ca·xviij·

Sacerdos quidam sine sa
cramentis obijt q̄ sepul
tus est extra cimiterū
tamq̄ bestia eo q̄ predicatores
prohibuerit ne sacramenta mi
nistrarent et confessiones audi
rent·libro·ij·capi·ix·

Sacerdos quidā gulosus q̄ luxu
riosus miserabiliter damnatus
est·libro·ij·capi·xxxix·

Sacramentū corporis cristi ab
apibus paruis irracionabilib9
animantibus reuerendissime i
uenitur tractatum quod ab hoī
bus tam negligenter vneātur·
libro·ij·ca·xxxix·

Sacramentum corporis cristi i
digne tractātis cuiusdam sacer
dotis os et mentum et lingua
computruerunt vt vix ab ami
cissimis suis posset sustinere·et
aliud exemplum simile sequit·
libro·ij·capi·xxxix·

Salue regina post completori
um omni die cū processiōe can
tari a predicatoribus parisius
est statutum·libro·ij·ca·ix·

Salue regina misericordie deuo
te cantatū cessare facit tonitru
um·li·ij·capi·xxviij·

Sancti quiqz diuersis vijs ad
vnam patriā diuiguntur·li·ij·
capitulo·xliij·

Sancti hominibz illis qui eos

honorant a deo suo multa bñfi
cia impetrare pñt. libro secundo
Capitulo. liij.

Sapientia aunctis opibus q oi
bus que desiderantur non valet
comparari vt patet per pulchrũ
exemplum regis anisdam. libro
secundo. Ca. xliij.

Scientia inflat. caritas autem
edificat vt patz per magistrum
symonem parisius qui terribili
ter fuit plagatꝰ ꝓpter supbiaz
et luxuriam q̃ quis esset magni
ficẽ lẽratꝰ. li. ij. Ca. xlvij.

Scolares duo ĩsolentissimi cor
rectionem magistri sui non ferẽ
tes horribiliter post mortem ma
gistri a demone visibiliter appa
rente in specie magistri correcti
et extincti sunt. li. ij. Ca. xv.

Scolius quidam puer ꝓpter pu
ritatem et innocentiã demonia
cũ liberauit. libro secũdo. ca. xxv.

Silentium ꝑcipue ab ysaia com
mendatur dicente. Cultꝰ iusti
cie silentium. et plura alia de si
lẽtio q paucitate vbozꝝ p exẽpla
manifestissima. libro secundo
capitulo. xij.

Simoniam vtz papa omittere
potest. li. ij. Ca. ij.

Studio sacraz scripturarum mꝶ
tũ ẽ vale ĩsistere. li. ij. ca. xlv.

Studij scripturarum modus pi
us habendꝰ est. nec termini con
stituti sunt transgrediendi. De
auisis cõtrario exemplavide hor
renda. li. secũdo. ca. xlviij. p to.

Subditus bonus non tantum
ad oculum seruit. sed magis co
ram deo. li ꝑmo. Ca. xi.

Subditi orare debent pro vita
q ꝓfectu bonorum prelatorum.
libro ꝑmo. Ca. xij.

Subditi non debent ꝑturbare cõ
templacõem prelatorum. libro
ꝑmo. Ca. xiij.

Subditi obedire debẽt suis pre
latis. li. ꝑmo. Ca. xxij.

Subditi etiaz per orationes su
as deuotas. prelatos iuuare de
bent. li. ꝑmo. Ca. xxiij.

Subditi perfectiores prelatos
suos in officijs reuelare debẽt.
vt patet per exemplum quarũ
dam sororum suarum cum prio
rissa sua infirma. libro primo.
capitulo. xxiiij.

Subditi in morte boni prelati
merito et iure tristantur. libro
ꝑmo. Ca. xxv.

Subditi vigere debent in bona
opacõne q̃dũ possunt. libro se
cundo. Capitulo ꝑmo.

Subiecto humilis quante virtu
tis sit. libro secundo. Capitulo
secundo.

Suffragia plurima sanctorum
et specialiter septem ẽferuntur
ad mortuos de quibus plurima
exempla scribuntur. libro secũ
do. Capitulo. lij.

Superbos humilem bonū ē nec sem
p oracōes p eorū liberacōe exau
diunt̄ · li · ij · Ca · primo ·

Tactus vbera q pudē dorum val
de incitat ad fornicacōem
et vide sup h° exemplū
terribile · li · ij · Ca · xxix ·

Talmuth parisiorum obiurat̄ p ludo
wycū regē Francie · li · primo · ca · iiij ·

Tesseras á taxillorum ludus despi
ciatissimos homines facit · libro · ij ·
capitulo · xlviij ·

Tolerantia tribulacōnum q per
seuitiam nō pacient̄er ē habenda ·
libro · ij · Ca · xliij ·

Thomas de aquino ordinis prela
turas q altū seculi statum intra
uit ordinem predicatorum ortravo
lūtatem parentū suorum · libro pri
mo · Ca · xx · vsq ad finem ·

Tonitruo se dyabolus vt plura
mū immiscet · li · ij · Ca · lvi ·

Torneamētū maximū ē malū ·
libro secūdo · Ca · xlviij ·

Traditōis horribile exemplū ·
libro primo · Ca · xxiiij ·

Treuerensis ciuitas illa tō trib9 vi
ab9 p christo legit̄ martirizata
q occisa · libro secūdo · Ca · liij ·

Tristicia male cōscie nichil tri
stabilius · qd̄ patet per exēplū sa
tis nōbile · li · secūdo · Ca · xlix ·

Venacio p canes q aues
in oib9 q maxime i cle
ricis cōdēnat̄ · libro · ij ·
capitulo · xlviij ·

Verborum luxus ad fornicacōnem
via est vt patet · li · ij · Ca · xxix ·

Vicium cōtra naturā valde dete
stabile q abhominabile ē coram
deo vt patet exēplis q sentencijs do
ctorum plurimis · li · ij · Capi · xxix ·
q̄si p totum ·

Virginitas q coitus eq̄lis debet
esse i mōsterijs · li · ij · Ca · xi ·

Virginitatis exēpla ad exhorta
cionem virginum pulchre disse
runt̄ · li · secūdo · Ca · xxviij ·

Virginitatis decorum contra illos qui
preferūt nupcias virginitati glo
riosissime cōmēdatur · libro · ij ·
ca · xxviij ·

Virginū vnde cū milia ancilla fui
it q̄dam soror propter qd̄ ab eis
in morte desolata fuit · libro secū
do · Capitulo · lij ·

Virtutis cōmēdacio et laus · Et
vide sup h° virtutis exemplum q̄
uis difficile · li · ij · c · xxij · p totū ·

Virtutū diuersitas q certamen at
tendit̄ in sanctis · li · ij · ca · xxiiij ·

Vita socialis multum recōmēdat̄
q̄ ave soli · si ceciderit non habet sub
leuātem · vide sup hoc exēplū ·
libro secūdo · Ca · x ·

Vocum consonantia in psalmo
dijs vigilimente est seruanda ·
libro secūdo · Ca · xxxix ·

Vocat̄ laudis angelorum miracu
lum pulchrū respice qd̄ cōtigit i
mōsterio monialium ordinis cister
cien · i brabācia · li · ij · c · xxxix ·

Vsuratorũ duo exempla crudelia · quõ etiam in hac vita puniant̃ · li · ij · Ca · xxi · p totum ·

Vulnꝰ ingens in latere puella q̃dam habuit ꝓpter continuam passionis xp̃i meditacionem · libro ꝑmo · Capitulo · xxv ·

Ꝓpus est summꝰ prelatꝰ ecclesie · cui ones prelati tenent̃ obedire · li · ꝑmo · Ca · ꝑmo ·

Xp̃us in specie pueri apparuit in algore ⁊ niue cuidam religioso In phemio secundi ·

Xp̃us cuidam apostatare volẽti grossum panez dulcissimum fecit · libro · ij · Ca · lvi ·

Xp̃us dñs iterum crucifigitur blasphemijs et ĩpropriijs lusorũ ⁊ taxillatorꝫ · li · ij · Ca · xlviij ·

Ypocrita q̃dam sub simulacione ꝑfecte pauptatis · nisus est scindere tunicaz domini cam · li · ij · Ca · xlvi ·

Eius iusticie ⁊ correctionis stricte ẽ seruãdꝰ · libro · ij · capitulo · xxxviij · p totum ·

Sodomia et zodomiticum vicium q̃ malum et contagiosũ sit · vide li · ij · ca · xxix · q̃ si p to ·

¶ Explicit tabula · Amen ·

Sorte patz mpcd q̃ pit dilcõ vã

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Egyt. Theol IV 442

TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Inches
Centimetres
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19